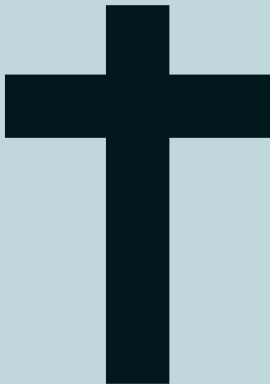

Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a
na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)

Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsishingini

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsishingini

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

bb185c63-dc44-572c-ae93-66252c4dfa1e

Contents

Matta	1
Marku	68
Luka	106
Yahaya	169
Ajiya	219
Roma	284
1 Korinti	315
2 Korinti	344
Galatiya	363
Afisu	374
Filibi	385
Kolosi	393
1 Tasalonika	401
2 Tasalonika	408
1 Timoti	412
2 Timoti	422
Titu	429
Filimon	434
Mmaci ma	
Ibrahim	437
Yakubu	460
1 Bituru	468
2 Bituru	477
1 Yahaya	483
2 Yahaya	490
3 Yahaya	492
Yahuza	494
Wenu	497

Alabari a Sa'ani a Matta

Ucuduwu wa aatagada a nda

Matta, vuma na ɗanai aatagada a nda, vuma ta ɗa atsuma a ajiya e Yesu. Matta za va Isra'ila ɗa, waru u ɗana ta aatagada'a adama u roco aza a yi, aza a Isra'ila, a na Yesu ɗa Zamawawa na a ri e indanasa matawa ma yi.

Matta reve ta a na Yesu Mogono ma amayun ma ɗa, u to tsugono tsu uvadi suru. Waru u roco ta amayun a ɗa Yesu shiton ta ili i na amasula a Nzuwulai mu Ufaru n dammai adama a Zamawawa na a tawa na woo o'wo Mogono ma Gbain. Matta rito ta a na tsugono tsa yi, tsugono tsu uvadi u nda u ɗa shi. Tsugono tsu uvadi u to koto, amma tsugono tsa Yesu tsu ta lo babu ukotu. Mogono na a ciga a 'yuwan u ɗana za vu ucira. Yesu roco ta ucira wa yi ana u lyuwai aci o ukwisa, reve waru u 'yon diga a aason. Ili i nda suru obolo na akapi e ili suru a ta pe atsuma a aatagada a nda.

Matta kamba ta aza e Itoni ana'an adama a na u cuduwai cine Yesu shitoyin ifoɓi ya Asula tsara u tawato ama zuzu na ayi. Ana Adamu nusayin Asula, ama o o'wo ta wukasu na ayi. Kucci na ama a yuwusain a Nzuwulai mu Ufaru waa gura tawa adama a nda shi. Matta roco tsu ta cine Yesu o o'woi kucci na cayi ama ure u na aa tawa

zuzu na Asula, waru Yesu ɗa mogono ma na maa yuwusan tsugono tsi ili suru atsuma o uvadi u nda.

Ili inairipe atsuma a aatagada a nda

1. Nkaya na limatan va Yesu (1:1-2:23)
2. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (3:1-12)
3. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:13-4:11)
4. Yesu atsuma a Galili (4:12-18:35)
5. Yesu lyawa ta Galili a tyo Urishelima (19:1-20:34)
6. Ajuma o ukosu wa Yesu: atsumalima a yi nu ukwa wa yi (21:1-27:66)
7. Yesu 'yon ta atsuma o ukwa (28:1-20)

*Nkaya ma Yesu
(Luk. 3:23-38)*

¹ Yesu Kristi Zamawawa† uta ta o u'wa u Mogono Dawuda diga o ugundo wa Ibrahim.† Apa nda ugeru u tsukaya tsa na wu utai.

² Ibrahim ɗa matsain Ishiyaku. Ishiyaku† ɗa matsain Yakubu.

Yakubu† ɗa matsain Yahuza na akapi a muwun ma anawu ma yi olobo.

³ Yahuza† ɗa matsain mpishe Farisa na Zera (Tamar ɗa makuci me le).

Farisa ɗa matsain Hesuruna. Hesuruna ɗa matsain Aram.

⁴ Aram ɗa matsain Aminadabu.

Aminadabu ɗa matsain Nashon.

Nashon ɗa matsain Salumuna.

5 Salumuna da matsain
Buwaza.
(Rahapu† da makuci ma
Buwaza.)

Buwaza da matsain Obe.
(Rutu* da makuci ma Obe.)
Obe da matsain Yese.

6 Yese† da matsain Dawuda
Mogono.

Dawuda† da matsain Sule-
manu.

(Bashaba da makuci ma Sule-
manu, ayi da ka na
Dawuda† usai e ekere
a Uriya.)

7 Sulemanu† da matsain Ri-
hobuwa.

Rihobuwa da matsain Abija.
Abija da matsain Asa.

8 Asa da matsain Jehoshafa.
Jehoshafa da matsain Jehora.

Jehora da matsain Azariya.

9 Azariya da matsain Jotam.

Jotam da matsain Ahazu.

Ahazu da matsain Hezekiya.

10 Hezekiya da matsain Man-
asa.

Manasa da matsain Amon.

Amon da matsain Josaya.

11 Josaya da matsain Jekoniya
na muwun ma anawu
ma yi olobo.

(A mantsa ma dafa a purai
ama a tyo e ida ya Ba-
bila† tsugbashi.)

12 Ana a pura nle a tyo Ba-
bila, avu Jekoniya mat-
san Shayatiya.

Shayatiya da matsain
Zerubabe.

13 Zerubabe da matsain Abi-
hudu.

Abihudu da matsain Eliyaki.

Avu Eliyaki matsan Azoro.

14 Azoro da matsain Saduku.

Saduku da matsain Akimu.

Akimu da matsain Aliyadu.

15 Aliyadu da matsain Eliza.

Avu Eliza matsan Mata.

Reve Mata matsan Yakubu.

16 Yakubu da matsain Isuhu.

Isuhu da vali va Meri,

Meri† da mma va Yesu za na e
deyi Kristi Zamawawa.

17 Ala o ugeru wa zuva e
reme ta tsukaya kupa na aza
a nashi diga ya Ibrahim a tyo
ya Dawuda, na tsukaya kupa
na aza a nashi diga a mantsa
ma Dawuda a tyo mantsa ma
na a pura nle a tyo Babila,
waru na tsukaya kupa na aza
a nashi diga a mantsa ma na
a pura nle a tyo Babila a tyo
mantsa ma Zamawawa.

Limatan va Yesu Kristi

18 Apa nda ununa a mat-
sain Kristi Zamawawa. Mma
va yi eegebe a vuma ro da na
a tsu de Isuhu. Babu u reve
vali, avu u tsura aatsuma
o ure wa Ruhu va Akiza.†

19 Isuhu gba vuma va afula da
za na shi a yuwusan ili i na
i ri mejege; agba u ciga u ca
Meri wono a alanga e eteshe
shi, dafa u fofoi wu kasa na
ayi usokowu.

20 Ayi aatsuma a majiyan
mo ndolo, avu malingata
ma Asulazuva ma tawa ya'a
yi aatsuma a alavu, reve u
damma, "Isuhu, mawun ma
tsukaya ma Dawuda, she vu
uwu wovon na vaa zuwa
Meri wan, adama a na Ruhu
va Akiza da zuwa niyi u
yuwain aatsuma a mawu'un.

21 U ta matsan ulobo, avu vu

* 1:5 Rutu Takpaci da. † 1:6 Dawuda yuwan ta tsipere na Bashaba ayi o oluso
Uriya, reve u yuwan ifofoi i na vali va yi Uriya aa kuwa. Aalabari a nda a ta pe
aatsuma 2 Sam. 11:1-27. † 1:21 Aala "Yesu" ta nu urevu "Asulazuva za vi iwawi."

ca yi aala Yesu,†† adama a na u ta wawa ama a yi o unusu u le.”

²² Ne da nzuwulai ma Asulazuva n shiwain, ununa Ishaya vumavaṣula† dammai de nu ujimu, ²³ a na,

“Usheli u na koto u revei vali shi u ta yuwan aatsuma, u ta matsan ulobo, reve a ca yi aala Imanuwe.” Urevu wa yi ayi da, “Asula obolo na atsu.” ◇

²⁴ Ana Isuhu jiwain, reve u yuwan ili i na malingata ma Asulazuva ma damma niyi u yuwan. Avu u tara Meri a tyo o u'wa wo o'wo ka va yi, ²⁵ agba e revelei shi hali u matsan ulobo'o. Reve Isuhu ca yi aala Yesu.

2

Aza o urevu a tawai e ene Yesu

¹ A matsan ta Yesu a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda, a mantsa ma na Hiridu* danai mogono. A mantsa mo ndolo, reve ama o ro aza a na a ri nu urevu wi italyo'o o uta asana reve a tawa Urishelima.† ² Avu e ece, “Te da mawun ma na a matsai'in, za na ri mogono ma aza a Isra'ila?† Tse ene ta talyo'o asana za na rocoi limatan va yi da da tsu tawai adama tsu yuwaan yi aganda.”

³ Ana Hiridu Mogono ma uwwai ne, reve ugbozu wa yi u 'yon, ne da waru akapi a ama atsuma a Urishelima. ⁴ Reve u boloto nan ganu a

gbagbain na munlu n Wila† suru, avu we ece le, “Te da aa matsan Kristi Zamawawa?”

⁵ Reve a usu, “A lyuci va Batalami atsuma a Yahuda. Mika vumavaṣula dana ta adama a nda a Adanshi a Asula:†

⁶ ‘Avu gba Batalami, vi ida ya Yahuda,

ili i ro i da shi atsuma e ilyuci ya Yahuda.

Mogono ma to uta ya'a wu.

Za na oo o'wo ana za va aguḡa va aza a Isra'ila, ama a va.’ ” ◇

⁷ Avu Hiridu de omocin a na a tawai diga asana'a usokowu, reve a damma yi mantsa ma na talyo'o'o vu utai. ⁸ Reve u damma le, “Walai i 'yawa Batalami i bunga mawu'un ulobonu. Na ye ene yi, avu i tawa i damma mu adama amu fo n 'yawa n yuwaan yi aganda!”

⁹ Ana aza o urevu'u a uwwai ili i na mogono ma dammai, reve a kara. Avu talyo'o na e enei a asana'a u wala elime e le, she na u rawai ubata'a, avu wi isawan ubata u na mawu'un u ri.

¹⁰ Ana e enei talyo'o'o, reve a yuwan mazanga lon! ¹¹ Ana ama'a a uwai o u'wa'a, avu e ene mawu'un na Meri† mma va yi, avu a kingyo a kadato a yuwaan mawu'un aganda. Reve o utaa nu une'e u le u zinariya, ne erepu e re a maguru na ri ni ikebe na a tsu de furenkisen† na mur.†

¹² Avu Asula o rono atsuvu

◇ 1:23 Isha. 7:14. * 2:1 Ayi Mogono Hiridu ayi da Hiridu Mogono ma gbain. Mawun ma yi Hiridu Antiba da danai Mogono a mantsa ma na Yesu kuwai. ◇ 2:6 Mik. 5:2.

aza o urevu'u atsuma a alavu, she a kambā ya Hiridu wan, dāda a kambai e ida i le nu ure u ro.

Iladi a tyo Masar

¹³ Ana a karai, reve malingata ma Asula† ma tawa ya Isuhu atsuma a alavu, avu u damma, “Yon! Jika vu tara mawu'un na mma va yi a tyo Masar! Vi isawan de she urana u na n damma nuwu vu kambā, adama a na Hiridu ri a zama mawu'un tsara wu una yi.” ¹⁴ Reve u 'yon, u tara mawu'un na mma va yi, avu u reme ure na ayin a tyo Masar. ¹⁵ Reve a danu de she na Hiridu kuwai. A yuwan ta ne adama o shiton ili i na Asulazuva a dammai o unā wa Hosiya vumavasula: “N de ta mawun ma va mo uta Masar.” ◇

Hiridu zuwa ta o una muwun mo olobo

¹⁶ A mantsa'a ana Hiridu enei aza o urevu'u a kandaruwa yi tu ucina, reve u yuwan upan lon. Dada u zuwai o una muwun mo olobo suru n na n ri na a'wan e re a cipā atsuma a Batalami ni ilyuci i ro i na i ri lo ukandaruwu. U reve ta mantsa ma na a matsain mawu'un adama e ili i na aza o urevu'u a dammai. ¹⁷ Reve ili i na Asula a dammai o unā wa Irimiya† vumavasula wo o'wo amayun:

¹⁸ “Reve a uwwa udyo atsuma a Rama, vuma ro a yisaali a adama a atsumolangu.

Rahila† da ri a yisaali adama a muwun ma yi, reve u 'yuwan adanshi a na aa casu yi, adama a na muwun ma yi n kuwai suru.” ◇

Ukambu u le Nazara

¹⁹ Ana Hiridu kuwai, reve malingata ma Asula ma tawa ya Isuhu e ida ya Masar atsuma a alavu. ²⁰ Avu u damma yi, “Yon, vu tara mawu'un na mma va yi vu kambā e ida ya Isra'ila,† adama a na aza a ri e izami i na oo una mawu'un a kuwata.”

²¹ Reve Isuhu 'yon, avu u tara mawu'un na mma va yi, reve a kambā e ida ya Isra'ila.

²² Amma ana u tawa u revei mogono ma sa'avu Akilayu† mawun ma Hiridu ma da, reve wu uwwa wovon. Dada atsuma a alavu o ro, Asula a damma niyi u tyo e ida ya Galili. ²³ Reve a kara a 'yawa a danu a lyuci na a tsu de Nazara. Adama o ndolo a da ili i na Asula a dammai o unā wa amasula wo o'woi amayun, a na: “E te de yi za va Nazara.”

3

Yahaya za vu Urumbusu foboi ure

(Mak. 1:1-8; Luk. 3:1-18; Yah. 1:19-28)

¹ Ana a yuwain a'wan o ro, reve Yahaya† za vu Urumbusu teme alajiya atsuma o una upasu wa Yahuda, ² adansa, “Vadalai i

◇ 2:15 Hos. 1:1. ◇ 2:18 Irm. 31:15. † 2:22 Hiridu Akilayu mogono ma wuya ma da ma danai dada o utaa niyi o tsugono. Reve Hiridu Antiba maci va yi vo o'wo mogono.

lyawa unusu† u ɗu i kamba ubata wa Asula, adama a na tsugono tsa zuva† tsa yuwan ta zuzu.”³ Ishaya† vumavasula yuwan ta de adanshi a Yahaya ana u dammai:

“Nanza te dewu atsuma o una,

‘Fofoyi Zagbain ure,

i yuwan ure u na waa kuru mejege!’ ” ◊

⁴ Yahaya shi ta wotowu ni itana i na a dawai ne eleme a arakumi. Reve wu na gbakala vu ukwan. Aparari ni ishiki i da i danai iliyalya ya yi. ⁵ Ama na abunda diga Urishelima na Yahuda na bata na ri lo zuzu nu Udolu wa Urdu a tawa ta adama a uwwa Yahaya. ⁶ Ana a dammai nusu le a alanga e eteshe, awu u rumbu† le o udolu'u.

⁷ Afarishi† na aza a Sadukiya na abunda a tawa ta ubata u na Yahaya shi a rumbusu ama tsara u rumbu le. Ana Yahaya ene nle, reve u damma, “Suru ndu apili a da! Zane da damma ndu i suma atsumalima a na Asula a ri lo a tawaa? ⁸ I yuwan ili i na yoo roco i lyawa ta nusu du. ⁹ She i jiyar yoo sowo atsumalima shi, adama a na yaa dansa Ibrahim akaya a du a da. N ta dansaa du Asula a ta gura tara atali a nda, reve u vazatowo Ibrahim muwun n tsukaya! ¹⁰ Ko gogo tsunda, aabau a ta lo ufoɓu adama wu kodo danga a aralu e le. Udanga u na u matsain

muwun n sa'ani shi, suru o to kodo yi reve a vari yi akina.

¹¹ “N ta rumbusu du na mini adama u roco i vadala† ta, amma za na ri lo a tawa acapa a va u ta rumbu du na Ruhu va Akiza na akina. U la'a mu ta tsugbain lon, agba n rawa n guzaa yi atan shi. ¹² U tu ufoɓu na aadanga a faba na aak-patalutsu o uyeluwu adama u zangada ishina. U ta kakasa ishina no owopo. Reve u tsun ishina i sa'ani o mophon ma yi, owopo gba shi awu u kulato le na akina a na a ri n kima shi.”

Yahaya rumbuyi Yesu

¹³ A mantsa mo ndolo ma da Yesu utai Galili, reve u 'yawa o Udolu wa Urdu adama Yahaya rumbu yi. ¹⁴ Agba awu Yahaya shi ciga u 'yuwan a yuwan yi, awu u damma, “Awu da za na aa rumbu mu. Cine tsa da waa tawa ya'a va?”

¹⁵ Reve Yesu usu, “Ne da u lobonoi wo o'wo gogo, adama tsu yuwan ili i na Asula a cigai tsu yuwan.” Dada Yahaya usuyi u rumbu yi.

¹⁶ Dada u rumbuyi† Yesu. Yesu o utushi a mini'i, dada zuva kpatu'wai, awu we ene Ruhu va Asula e telee yi ana muda. ¹⁷ Dada uɗyo diga zuwa wa damma, “Ayi nda Mawun ma va ma da, za na n cigai, waru n ta yuwusan mazanga na ayi lon.”

4

Yesu na Mekerencesu

(Mak. 1:12-13; Luk. 4:1-13)

¹ Reve Ruhu va Akiza† tara Yesu a tyo atsumā o una, adama Mekerencesu† ma lyungwā yi. ² Agba Yesu lyuwa ili shi, hali rana na ayin amunga. Adama o ndolo, wu uwwa tā ambulu lon. ³ Reve Mekerencesu ma tāwā aṅu u damma yi, “Na aṅu Mawun ma Asulā ma da, kambato atali a nda o o'wo opofu.”

⁴ Aṅu u usu, “A dana tā a Adanshi a Asulā,† ‘Na alya e ilyalya i da goon vuma aa danā wuma shi, amma she ni ili i na Asulā a dammai biti.’ ” ◇

⁵ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo Urishelima lyuci va akiza, reve u zuwa yi de e ncilecile ma Aa'isamapada.†

⁶ Aṅu u damma yi, “Na aṅu Mawun ma Asulā ma da, teteruwe e ida, adama a na a dana tā atsumā a Adanshi a Asulā:

‘Asulā a ta zuwa nlingata ma yi n tīgā wu, e te kede wu ne ekere e le, adama vu tadatsa a aatali vu uwwa usan wan.’ ” ◇

⁷ Reve Yesu usu, “Amma Adanshi a Asulā fo a damma tā, ‘She vu lyungwā Zagbain Asulā a wu wan.’ ” ◇

⁸ Reve Mekerencesu ma tara Yesu a tyo zuwa masasan mo uga'an, aṅu u roco yi tsugono tsu uvadi suru na tsugbain tse ele. ⁹ Reve u

damma, “Na vaa kadato vu yuwaan mu aganda, n ta ca wu ili i nda suru.”

¹⁰ Aṅu Yesu usu, “Buwaa mu ure Male!† Adanshi a Asulā a damma tā, ‘Vu yuwaan Zagbain Asulā a wu aganda, ayi a nde'en da vaa yuwaan tsugbashi!’ ” ◇

¹¹ Dada Mekerencesu ma lyawai Yesu, aṅu nlingata ma Asulā n tāwā n kamba yi.

Yesu temei ulinga wa yi

(Mak. 1:14-15; Luk. 4:14-15)

¹² Ana Yesu uwwai a zuwa tā Yahaya o u'wa wa ali, aṅu u kambā e ida ya Galili.

¹³ U fara tā 'yawa a lyuci va Nazara, aṅu u 'yon u kara a tyo Kafarnahum na nden, a mbaṅga m Mala ma Galili, upasu wi ida ya Zebelun na Nafutali. ¹⁴ Ne da nzuwulai ma Asulā n shiwain ununa Ishaya vumavasulā dammai:

¹⁵ “Atsumā e ida ya Zebelun na Nafutali, o ure a tyo a mala, upasalai wu Udolu wa Urdu, atsumā a Galili ubata u na Atakpaci† na abunda a ri nden.

¹⁶ Ama a nda a na a ri nden atsumā e irumbu e te ene ekan a gbain.

A tā nden ubata u na u ri ukpatowu na lulu vu ukwa,

amma ekan e te ikana le.” ◇

¹⁷ Diga lo da Yesu temei alajiya adansa, “Vadalai a nusu du i kambā ubata wa Asulā,

◇ 4:4 U.W.I. 8:3. ◇ 4:6 Ica 91:11-12.

◇ 4:16 Isha. 9:1-2.

◇ 4:7 U.W.I. 6:16. ◇ 4:10 U.W.I. 6:13.

adama a na tsugono tsa zuva tsa yuwan ta zuzu.”

Yesu dangulai ama a nashi aza e mereme ma mugula
(Mak. 1:16-20; Luk. 5:1-11)

¹⁸ Urana u ro, Yesu a mmalu a nge'en m Mala ma Galili, avu we ene ama e re muwun ma anawu. Za ta aala a yi a da Simo za na waru e revei na aala Bituru, za ve ire gba ayi da Andarawu. Aza e mereme ma mugula n da, a shi ta a varishi igolo i le a mala. ¹⁹ Avu u damma le, “Tawai i kuru mu! N to roco du ununa yaa tawaa na ama o una u mugula.” ²⁰ Lo da a 'yoshin a lyawai igolo i le, reve a kuru yi.

²¹ Ana u lyuwai elime, reve u cina ama e re muwun ma anawu waru, Yakubu na Yahaya, olobo a Zabadi. A shi ta a wantsun u le obolo na dada le, o fobuso igolo i le. Avu u damma le a kuru yi. ²² Dada a lyawushi wantsun u le na aabara e le, reve a kuru yi.

Yesu yuwan ta uritosu

²³ Yesu 'yawata ta ubata suru atsuma a Galili. U ritosu ta atsuma a a'isa. Waru u yuwusan ta alajiya a Alabari a Sa'ani† o tsugono tsa zuva. Avu waru u kambatosu aza o ubanakun na aza a mballa gbaga. ²⁴ Avu alabari a yi o uta a alanga atsuma e ida ya Galili, adama o ndolo a da aza o ubanakun, hali na aza a na a ri e ida ya Suriya, a tawusai adama a kambato

le gbaga a banakun icu'un icu'un na mballa n lipu. Ozo o ro e le a shi ta no otoni a lima na abunda, ozo o ro gba shi a shi ta atsumalima na tsuda'un, ozo o ro waru gba akutsuma a da a shi. Avu gba Yesu kambato le gbaga suru. ²⁵ Avu obolo a ama'a na abunda a kuru yi ubata u na u 'yawai suru: ama diga Galili, na Dikafoli,* na Urishelima, na Yahuda suru, na diga asana o Udolu wa Urdu.

5

Yesu yuwain uritosu a masasan

¹ Ana Yesu enei obolo'o, reve u kumba a aagadi a masasan avu u danu. Avu aza a na oo tono yi a rawa zuzu, ² dada u uwai o ritosu le.

Aba'un a amayun

(Luk. 6:20-23)

³ “Aza a aba'un a da aza a na e revei aa gura yuwan ili i ro na aciyele shi, dada e isawain ubata wa Asula goon.

Tsugono tsa zuva za le da!

⁴ Aza a aba'un a da aza a na a ri a atsumolangu, adama a na Asula a ta tanato okolo e le.

⁵ Aza a aba'un a da aza a na a tarai aciyele ili i ro shi, adama a na uvadi u to o'wo za le.

⁶ Aza a aba'un a da aza a na a ri na akuli na ambulu adama e ili i na Asula a cigai o una wi ili ya alya ni ili yo oso, adama a na Asula a ta cuwaton le.

* 4:25 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

⁷ Aza a aba'un a da aza a na o rocosu ozo o ro isa'ani, adama a na Asula o to roco le isa'ani fo.

⁸ Aza a aba'un a da aza a na okolo e le a ri cece, adama a na a ta danu obolo na Asula.

⁹ Aza a aba'un a da aza a na aa yuwusan ulinga adama a nden n sa'ani, adama a na Asula a ta de le muwun ma yi.

¹⁰ Aza a aba'un a da aza a na o sowoi atsumalima a malyungwa, adama a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai, adama a na tsugono tsa zuva za le da.

¹¹ "Asula a ta zuwaa du aba'un a mantsa ma na ama e isula ndu. Asula a ta zuwaa du aba'un nna ama a lyungwa du. Asula a ta zuwaa du aba'un nna ama a yuwaan du cu'un ve epen suru adama a va. ¹² Ama a ta lyungwa du cine a lyungwai amasula a na a yuwain wuma de nu ujimu. I yuwan mazanga, reve waru asuvu a du o yo'ono, adama a na i ta ni iliyinkapa ya abunda a pura du de zuva."

Akpaɗi ne ekan

(Mak. 9:50; Luk. 14:34-35)

¹³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "Adu da akpaɗi o uvadi. Agba ulobonu u ne u da akpaɗi a ri nna a buwa peme shi? I ta gura zuwa le u yo'oniso? O to oco le reve a dasa le na ana, cine vu revei ili ye pere.

¹⁴ "Adu da aza a na aa casu uvadi ekan. Yaa gura pa'aton lyuci na ri usuwu a masasan

shi. ¹⁵ Waru a tsu kabato fitila reve a kpaɗo yi na aasa'atsu shi. E eelele a da a tsu zuwa yi adama ekan e ikana, tsara ama a na a ri pe o u'wa'a suru e ene ure. ¹⁶ Ne da fo, yo o'wo ekan e ekere a ama o ro. I yuwan ili i sa'ani i na ee ene adama a cibala Dada du na ri zuva."

Uritosu wa Yesu adama a Wila

¹⁷ Reve Yesu lyuwa elime u damma, "She i jiyan n tawa ta adama n lungusa Wila† wa Musa ko ili i na amasula o ritoi wan. N tawa adama n lungusa le shi, amma adama n shiton uritosu u le. ¹⁸ Amayun a da maa dansaa du, ko ili i ta yaa pusan atsuma a Wila'a shi, she ni ida na zuva o koto. Ko dani aa puwan shi waru ko madafi me idani maa puwan shi, she ni ili biti i shiwan. ¹⁹ Ni i 'yuwan ko Wila u ke'en u na u la'ai ukalamu wi ili i na aa yuwan, avu waru i roco ozo o ro a yuwan ne, adu da yoo o'wo nkosoto atsuma o tsugono tsa zuva. Amma ni i kuru avu waru i roco ozo o ro ili i na u dammai, i ta tsura ubata u sa'ani atsuma o tsugono'o.

²⁰ "Munlu n Wila na Afarishi a ta yuwusan atyo a na aa yuwan adama a kuru Wila wa Asula mejege. I ciga i 'yuwan i la'a le atsuma e itoni ya Asula. Ni i yuwan ne shi, n ta dansaa du amayun, yaa uwa o tsugono tsa zuva shi."

Uritosu wa Yesu adama o upan

(Luk. 12:58-59)

21 Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Yu uwwa t̄a a na Wilā wa Musa u dammai, ‘She vu una vuma nu ucigu wā wu wan.’ Waru, ‘Za na unai suru a ciga a ‘yuwan e ge’eto yi.’ ◇ 22 Gogo gba n ta dansaa dū: nā vu yuwan upan nā za vā wu, a t̄a ge’eto wu. Nā vu de za vā wu, ‘Aatamu,’ a ta tara wu a tyo ubatā wa Azagbain a Mbara.† Nā vu de za vā wu, ‘Avu aatamu za na ri nā abulā shi,’ vu t̄a zuzu na vaa uwa a akina a na a ri n kima shi.

23 “Adama o ndolo, nā vu ri mishin ubatā u masa'a† a Aa'isamapada a casu une'e ubatā wā Asulā, reve vu cuwushin vuma ro damma t̄a vu nusaan yi t̄a, 24 vu lyawa de ili i na vu t̄awayi ubatā u masa'a'a. Avu vu 'yawa i salalāi nā vuma'a, reve kambā vu ca une'e wā wu.

25 “Nā vuma ri na adanshi nā avu, avu u ciga u tara wu a tyo ubatā o uge'etosu, i lapula adanshi atsuma a mantsa, kafu i rawa o ukobu wu uge'etosu. Nā vu yuwan ne shi, nā vu rawa de, a ta tara wu a tyo ubatā wu za vu uge'etosu. Reve u zuwa wu e ekere a mumadanga, aza a na a zuwa wu o u'wa wa ali. 26 N ta dansaa wu amayun, voo utā pe shi, she nā vu tsupa ili i na oo tono wu.”

Uritosu adama e tsipere

27 Reve Yesu lyuwa elime, “Yu uwwa t̄a a na Wilā† wa Musa u dammai, ‘She vu yuwan tsipere wan.’ ◇ 28 Amu

gba n ta dansaa dū, nā vu kalyuwā ka, reve asuvu a wu a 'yawa ya'a yi, vu yuwan t̄a de tsipere nā ayi o okolo a wu. 29 Nā lyusu vu usa'ani vā wu waa zuwusa wu vu yuwan unusu, vu fodo yi vu vari yi. U ta la'aa wu vu lamba upasu u t̄a u lipu vā wu, a na lipu vā wu suru aa uwa a akina. 30 Nu ukere usa'ani wā wu waa zuwusa wu vu nusan, vu kodo yi vu vari! U ta la'aa wu vu lamba upasu u t̄a u lipu vā wu a na lipu vā wu suru aa uwa a akina.”

Uritosu adama a wukasu u lolo

(Mat. 19:9; Mak. 10:11-12; Luk. 16:18)

31 Reve u lyuwa elime u damma, “Yu uwwa t̄a a na Wilā wa Musa u dammai, ‘Vuma ta gura kakasa nā ka vā yi nu u ca yi aatagada a wukasu u lolo.’ 32 Amu gba n ta dansaa dū, she vuma kakasa nā ka vā yi wan, she nu u yuwan tsipere nā vali ro. Nā wu kasa nā ayi u ta zuwa yi wo o'wo aashakala, ununa za na tara niyi suru ri nu unusu u tsipere adama a na u zuwa niyi.”

Uritosu adama a akucunu

33 Reve waru Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Yu uwwa t̄a a na Wilā wa Musa u dammai, ‘She vu kuda akucunu a wu wan. Ciga 'yuwan vu shiton akucunu a na vu yuwayin Asulazuva.’ ◇ 34 Amu gba n ta dansaa dū, i kucina ko ni ili i ro wan, a mantsa ma na yaa yuwusan

akucunu! Zuva ubaṭa u na Asula a ri na nden da, adama o ndolo she i yuwan akucunu na zuva wan. ³⁵ Iḍa udasata wa Asula u da, adama o ndolo she i kucina ni iḍa wan. Urishelima lyuci Mogono ma Gbain ma da, adama o ndolo she i kucina na ayi wan. ³⁶ She i kucina na aci a ḍu wan. Yaa gura zuwa anji a ta a ḍu wo o'wo u'uri ko ulima shi. ³⁷ A mantsa ma na vaa yuwusan akucunu, vu damma 'Ee' ko 'O'o.' Na vu damma ili i na i la'ai 'Ee' ko 'O'o,' wu uta ta ubaṭa wu za wuya."

A yuwan gafura
(Luk. 6:29-30)

³⁸ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, reve u damma, "Yu uwwa ta a na Wila wa Musa u dammai, 'Nna za amaton nanza a lyusu ko a aanga, nu u ciga u 'yuwan u tsupa vuma'a lyusu ko aanga o ro na za va yi.' ³⁹ Gogo gba n ta dansaa ḍu: na za ro nusaan wu, she vu tsupa wan. Nna za ro basa wu o ugbaguzu wu ukere usa'ani vu lyawa yi u koso basa wu o ugbaguzu wu ukere wu ugula. ⁴⁰ Na wo o'wo za ro damma vu nusaan yi ta, reve u damma za vu uge'etosu u zuwa wu vu ca yi utugu wa wu, vu ca yi aapalutsu a wu fo. ⁴¹ Na soja zuwa wu vu tanu itana ya yi mili ta, tanu le a tyo imili i re. ⁴² Na vuma ro pati wu ili i ro, vu ca yi. Na vuma ro ece wu okopu, vu ca yi."

Icigi yi n'yuwatan
(Luk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Avu Yesu lyuwa elime reve u damma, "Yu uwwa ta a dammai, 'Vu ciga moron ma nden ma wu, reve vu 'yuwan n'yuwatan ma wu.' ⁴⁴ Amu gba n ta dansaa ḍu, i ciga n'yuwatan n ḍu, reve i yuwaan aza a na oo bongishi ḍu avasa. ⁴⁵ Ni i yuwan ne, i to o'wo muwun ma amayun ma Dada ḍu na ri zuva. U tsu zuwa ta urana wu uta ubaṭa wa ama a aḅula nu ubaṭa wa ama a vama. Waru u tsu yuwan ta iro'i ubaṭa wa aza a na aa yuwusan ili i na i ri mejege nu ubaṭa wa aza a na aa yuwusan ili i babu ulobonu. ⁴⁶ Cine Asula aa zuwaa ḍu aba'un, ni i ciga aza a na a ciga nḍu goon? Ko munlu mu utafa fo a ta yuwusan ne! ⁴⁷ Waru nni i lobonoto aciyaḍu e ekere a n'utsa n ḍu goon, i la'a akapi a ama shi. Ko aza a na e revei Asula shi, o tsu lobonoto ta aciyele e ekere a n'utsa n le. ⁴⁸ Adama o ndolo, yo o'wo aza a aḅula, ununa Dada ḍu za na ri zuva ri na aḅula."

6

Uritosu adama o ucasu

¹ Avu Yesu lyuwa elime o ritosu aza a na oo tono yi avu u damma, "I yuwan ugbozu! A mantsa ma na yaa yuwusan ili i sa'ani, she i yuwan adama ama e ene a cuwa ḍu wan. Ni i yuwan ne, yaa tsura iliyinkapa ubaṭa wa Dada ḍu za na ri zuva shi.

² “A mantsa ma na yaa casu alambi, she i ca le ununa aza e ikpa'a a tsu yuwan wan. A tsi ivula ta avana atsuma a a'isa ne e re adama ama e ene le a cuwa le. Amayun a da maa dansaa du, aza e ikpa'a o ndolo a ushi ta de iliyinkapa i le. ³ Adama o ndolo a mantsa ma na yaa yuwusaan alambi une'e, i yuwan yi usokowu ununa ukere ugula wa wu wee reve ili i na ukere usa'ani wa wu waa yuwusan shi. ⁴ I ca une'e u du usokowu, ne da Dada du na revei ili i na i ri usokowu suru, waa ca du iliyinkapa.”

*Uritosu adama a avasa
(Luk. 11:2-4)*

⁵ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “A mantsa ma na i ri a avasa, she yo o'wo ana aza e ikpa'a wan! A tsu la'a ta ciga e isawan a a'isa na a nge'en mu re a yuwusan avasa adama ama e ene le. Amayun a da maa dansaa du, a ushi ta de iliyinkapa i le suru suru. ⁶ A mantsa ma na yaa yuwan avasa, i uwa a aasula reve i baru unantsu. Reve i yuwan avasa a tyo ya Dada du na ri ubata o usokowu'u. Ne da Dada du za na tse ene ili i na yaa yuwusan usokowu, waa ca du iliyinkapa i du. ⁷ Waru a mantsa ma na i ri avasa, she yoo o'wo ana aza a na e revei Asula shi wan. Adama a na a tsu kambuwusa ta ili i na i ri na aci shi. A ta zuwusa Asula a ta uwwa le adama a abunda a adanshi e le. ⁸ She

yo o'wo ana ele wan. Adama a na Dada du reve ta de ili i na i cigai kafu i pati yi.

⁹ “Adama o ndolo, na yaa yuwan avasa, i vasa tsunda: ‘Dada tsu na ri zuva,† kamba tsu tsu ca aala a wu tsugbain.

¹⁰ Tsugono tsa wu tsa tawa, adama vuma biti o uvadi u yuwan tsutoni na avu, Ununa aa yuwusan tsutoni na avu zuva.

¹¹ O urana wa ana'an vu ca tsu ilyalya i malya.

¹² Vu yuwaan tsu gafura vu nusu u tsu, adama a na atsu tsa yuwusaan aza a na aa yuwusan tsu unusu gafura.

¹³ She vu lyawa tsu tsu uwa a malyungwa wan, agba vu wawa tsu e ekere a za wuya.*”

¹⁴ “Amayun nni i yuwaan ozo o ro gafura vu nusu le, Dada du na ri zuva u ta yuwaan du fo gafura vu nusu du. ¹⁵ Amma ni i yuwaan ozo o ro gafura shi, Dada du na ri zuva waa yuwaan du gafura vu unusu u du shi.”

Uritosu adama a akuli

¹⁶ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “A mantsa ma na yaa yuwusan akuli, she i lukuta urewesu u du ununa aza e ikpa'a a yuwusan wan. A tsu vadala ta o o'wo ili i ro ko'o adama ama e reve a na a ri a akuli. Amayun n ta dansaa du, aza e ikpa'a o ndolo a tsura ta de iliyinkapa i le suru suru.

* **6:13** Akuci a atagada a dashi ta, “Tsugono na tsugbain nu ucira za va wu da babu ukotu suru suru, ami.”

17 Amma a mantsa ma na i ri a akuli, i sa'a urewesu u ɗu ɗu yi sara anji a ɗu. 18 Ne ɗa za ee reve a na i ri a akuli shi, she de Dada ɗu, za na ri ubata o usokowu suru. Waru a na u reve ili yu usokowu suru, u ta ca ɗu iliyinkapa.”

*Utsuru zuwa
(Luk. 12:33-34)*

19 Yesu lyuwa ta elime adansa, “She i bolotowo aciyadu uzuwa pa o uvaɗi wan! Ikupu na matsafi ma ta lungusa le, waru evu a ta gura boso a uwa pe e iya le. 20 Amma, i yuwan izuwa i ɗu zuwa, ubata u na ikupu na matsafi ma lungusa le shi, waru evu aa gura boso a uwa pe e iya le shi. 21 Okolo a ɗu a ta dana ubata u na uzuwa u ɗu u ri kuci.

Ekan a lipu

22 “Esu ele ɗa o o'woi ana fitila lipu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u to o'wo ne ekan maɓula. 23 Amma ne esu a wu a ri ulobonu shi, lipu va wu maɓula u ta dana atsuma e irumbu. Ne ekan a na a ri pe ya'a wu wo o'wo irumbu, to, amayun vu ta atsuma e irumbu i gbain.

*Asula nu utsuru u vuma
(Luk. 16:13)*

24 “Ko za lo aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. Vu ta 'yuwan za ta, reve vu ciga za ta. Ko vu kuru za ta, reve vu 'yuwan a kuru za ta. Vaa gura yuwaan Asula nu utsuru aganda shi.”

*She vu dama wan
(Luk. 12:22-31)*

25 Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “N ta dansaa ɗu, she i dama adama e ilyalya ni ili yo oso i na i cigai adama yo o'wo wuma wan. She i dama adama e itana yu u'otosu i lipu i ɗu wan. Wuma u la'a ta ilyalya, waru lipu la'a ta itana i lipu. 26 Kalyuwai nnunu! A tsu cu'wan shi, agba aa gasa shi. A tsu zuwa ilyalya o mpon shi. Agba suru na ne Dada ɗu na ri zuwa u ta kalyuwusa le. Agba i reve ta na i la'ai nnunu pepere. 27 Yaa gura dashi ko mini† ma ta a wuma u ɗu shi ni i dama adama a yi.

28 “Adama a nye vu damai adama e itana yu u'otosu? Kalyuwai ununa yipalu yu una i tsu kungwa. A tsu yuwan ulinga adama a yuwan itana i le shi. 29 Amma n ta dansaa ɗu, ko Sulemanu† nu utsuru wa yi suru, wo oto itana i sa'ani reve u lobono vadamma za ta le shi. 30 Asula o to fobuso anlya o ogozo, aza a na a ri wuma ana'an, nfa'an gba shi a kulato. U lobono ta i gura reve Asula a ta ca ɗu itana yu u'otosu. She i dana nu ucawu wo okolo wa'a wan! 31 She i dama wan hali i damma, ‘Nye tsaa lyuwa?’ ko ‘Nye tsoo sowo?’ ko ‘Nye tsoo oto?’ 32 Ama a na e revei Asula ɗa shi goon a tsu dama adama e ili i ndolo. Dada ɗu na ri zuwa reve ta na i cigai ili i ndolo suru. 33 Ili i na yaa la'a

† 6:27 Pa nda mini u ta yuwusan adanshi a mantsa wa'a ayi ɗa Agana a tsu de “minti” va agogo.

ciga ayi da tsugono tsa Asula, reve waru i yuwan ili i na Asula a cigai. Reve a ca du akapi e ili i na i cigai suru. ³⁴ Adama o ndolo, she i dama adama a nfa'an wan, adama a na nfa'an ta dama adama a aciyayi. Adama o ndolo she i dashi addama a aci a addama na urana suru waa tawaa wan."

7

She i ge'eto wan

(Luk. 6:37-38, 41-42)

¹ Avu Yesu lyuwa elime o ritosu aza a na oo tono yi, reve u damma, "She i ge'eto za ro wan, adama Asula e ge'eto du wan. ² Na makundatsu ma na i ge'etoi ozo o ro, na ayi da aa yuwaan ulinga e ge'eto du.

³ "Nye i zuwai vaa kanlasa macaka ma na ma ri pe a lyusu vu za va wu, reve vi icina na aagbala a na a ri pe a lyusu va wu? ⁴ Cine vaa gura damma za va wu, 'Lyawa mu utaa macaka ma na ma ri a lyusu va wu?' Vu kalyuwa aciyawu! Avu gba vu buwa ta na aagbala o ndolo a lyusu va wu. ⁵ Avu za vi ikpa'a! Utaa ne'en aagbala a na a ri a lyusu va wu, reve ve ene ulobonu ununa voo utaa macaka ma na ma ri a lyusu va yi.

⁶ "She i ca musan ili i na i ri za va Asula wan. A ta vadala aa amaton wu. She i variya ngurusumu iyedi yi ikebeɓ wan. A ta dadasa le."

Pati, zami, gugula

(Luk. 11:9-13)

⁷ Reve waru Yesu dammisa, "I lyuwa elime ni ipati, a ta

ca du ili i na ya patishi. I zamishi, i ta tsura. Yi gulusa a yuwusan 'Azo'wa,' Asula a ta zuwa a kpatu'waa du unantsu. ⁸ Adama a na za vi ipati suru a tsu ca yi ta. Waru za vi izami suru, u ta tsura. Waru nna ama a lyuwa elime na wugulusa, Asula a ta kpatu'waa le.

⁹ "Atsuma a du zane da aa ca mawun ma yi aatali, nna mawu'un u pati yi ilyalya? ¹⁰ Vu ta ca yi aagbaji, nna u pati wu magula? ¹¹ Adu na i ri aza o unusu, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa'ani. Dada du gba na ri zuwa, za na ri na abula, u tu ufobu u na waa ca aza a na a pati niyi ili i sa'ani! ¹² Ununa i cigai ama a yuwaan du, i yuwaan le fo ne. Ayi nda ayi da urevu u Wila wa Musa nu uritosu wa Amasula."

Unantsu wu uboru

(Luk. 13:24)

¹³ Reve Yesu damma, "I uwa o tsugono tsa Asula nu unantsu wu uboru. Adama a na ure nu unantsu u na waa 'yawa o u'wa wa akina a ta washin waru a ri usan wu mmalu shi, waru ama na abunda oo tono ure'e. ¹⁴ Amma unantsu u na u ri a tyo ubata u wuma u na woo koto shi, u tu uboru waru ure'e u tu usan wu mmalu, waru ama wa'a da oo tono ure'e."

Udanga na muwun ma yi

(Luk. 6:43-44)

¹⁵ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "I danu nu ugbozu adama a amasula e epen. A ta

tawā dū vadamma ikyon i da, agba atsuma e le a ta ni iwuya vadamma nkerenkesu. ¹⁶ I te reve le e ili i na aa yuwusan, ununa vee reve ufanga nna ve ene umatsun wa yi. A tsu taba ubiri o ufanga wa awanda shi, ko adyumbu a atacit shi. ¹⁷ Ufanga u sa'ani u tsu matsan ta muwun n sa'ani ma abula, agba ufanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ¹⁸ Ufanga u sa'ani u tsu matsan muwun m babu ulobonu shi, waru ufanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ¹⁹ Ama o tsu kodo ta ufanga suru u na u tsu matsan muwun ma abula shi, reve a kulato yi. ²⁰ Ne da fo, i te reve ama e ili i na aa yuwusan."

"N reve du shi"
(Luk. 13:25-27)

²¹ Reve Yesu damma, "Za na ee desu mu Zagbain Zagbain suru da aa uwa o u'wa u tsugono tsa zuva shi. Ama a na aa uwa o tsugono tsa zuva goon, ele da aza a na aa yuwusan ili i na Dada va va zuva cigai. ²² O urana wu uge'etosu ama na abunda e te de mu Zagbain le. A ta damma, 'Tsu yuwan ta alajiya atsuma a aala a wu, waru atsuma a aala a wu tsu utaa ta otoni a lima, waru tsu yuwan ta linga va asalama a abunda.' ²³ Reve gba n damma le, 'N reve du shi. I ne'e mu ure, adu aza a aciyo-gbamu!' "

Asuwi ere
(Luk. 6:47-49)

²⁴ Avu Yesu damma, "Adama o ndolo, za na aa uwwusa ili i na maa dansa, reve u yuwan tsutoni ne ele, u ta vadamma suwi va abula na suwai u'wa wa yi a aatali. ²⁵ Ko na mini ma gbain ma tawa, ko na dolu tawa, waru nu upepu u kebe yi usaa'a, waa riyā shi, adama a na a suwa yi ta a aatali.

²⁶ "Amma za na uwwai adanshi, agba u yuwan tsutoni ne ele shi, u ta vadamma ulo u vuma u na u suwai u'wa wa yi a wuyun. ²⁷ Nna mini ma gbain ma tawa, ko dolu tawa, waru nu upepu u kebe yi she u ramo, reve wu boso suru suru."

Ucira wa Yesu
(Mak. 1:22; Luk. 4:32)

²⁸ Ana Yesu kotoi a yuwusan adanshi a nda, reve obolo a ama'a a uwa asalama nu cu'un vu uritosu wa yi. ²⁹ Adama a na u dana vadamma munlu n Wila shi, agba u yuwan ta uritosu tsu za vu ucira.

8

Yesu kambato ta makutu gbaga

(Mak. 1:40-45; Luk. 5:12-16)

¹ Ana Yesu cipai zuva masasa'an, reve abajini o obolo a ama o toni yi. ² Reve makutu ma cina yi. Avu u kadato a makakan ma yi reve u damma, "Zagbain, na vu usu vu kambato mu gbaga, vu ta gura kambato mu."

³ Reve Yesu canana ukere wa yi, avu u ju'wan yi avu u damma, "N usu ta. Kamba

gbaga!” Babu usan dāda ukutu'u u lyawa niyi, avu wo o'wo gbaga! ⁴ Reve u damma yi, “She vu damma za ro ili i na i farai wan. Amma vu 'yawa vu roco aciyawu ubata wa ganu,† reve vu ca kucit cine Musa dammai aza a na a kambai gbaga a ca. Ayi nda u to roco ama a na vu kambai gbaga.”

Yesu kambato ta aagbashi a yali ro gbaga
(Luk. 7:1-10)

⁵ Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum. Ana u uwai atsuma a lyuci gbain, yali† ya Roma i ro i cina yi ta, reve u pati yi u kamba yi. ⁶ Reve u damma, “Zagbain, n ta na aagbashi a na a ri ubanakun lon. U ta de o u'wa nven, u tsu gura jingada lipu va yi shi. U ta uwwusa lipu lon.”

⁷ Reve u damma, “N ta 'yawa n kambato yi gbaga.”

⁸ Reve yali'i u usu, “Zagbain, n rawa vu tawa o u'wa u va shi. Yuwan adanshi goon, aagbashi a va a ta kamba gbaga. ⁹ N ta na nan yali a gbagbain a na a tsu damma mu n yuwan ulinga, amu fo n tsu damma ta soja a va ili i na aa yuwan. N tsu damma ta soja, 'Wala,' reve u wala. Reve waru n damma soja ro, 'Tawa,' reve u tawa. Waru n tsu damma ta aagbashi a va, 'Yuwan nda,' reve u yuwan. N reve ta a na adanshi a wu a ri nu ucira.”

¹⁰ Ana wu uwwai adanshi o ndolo, u yuwan ta asalama. Reve u damma aza a na oo

tono yi, “Amayun a da maa dansaa du, ucawu wo okolo a vuma nda u la'a ta ucawu wo okolo a na me enei atsuma e ida ya Isra'ila suru. ¹¹ Ama na abunda a to uta asana na alivu, a ta danu, reve a lyuwa obolo na Ibrahim, na Ishiyaku, na Yakubu atsuma o tsugono tsa zuva. ¹² Amma a ta vari aza a na a shi a ntsayi a uwa o tsugono'o atsuma e irumbu picim. A ta shon na a lumi anga adama a atsumalima.”

¹³ Reve Yesu damma yali'i, “Wala a tyo o u'wa. Aagbashi a wu a ta kamba gbaga cine vu cayi okolo.” A mantsa mo ndolo ma dāda gan aagbashi a yi a kambai gbaga.

Yesu yuwaan ta ama a abunda opocino

(Mak. 1:29-34; Luk. 4:38-41)

¹⁴ Ana ayi ndolo kotoi, avu Yesu 'yawa o u'wa wa Bituru, reve u cina anawale Bituru nven ni ivuna. ¹⁵ Reve u ju'wan ukere wa yi, reve ivuna'a i lyawa yi, reve u 'yon dāda u cayi Yesu ilyalya.

¹⁶ Nu ulivu u ndolo ama a tawaa yi ta na ama a abunda a na a ri no otoni a lima.† Reve u bara otoni a lima'a dāda a lyawai ama'a, reve u kambato aza o ubanaku'un suru gbaga. ¹⁷ U yuwan ta ili i nda tsara u shiton ili i na Ishaya vumavasula dammai: “U tara ta banakun tsu, reve waru u tawa mballa n tsu.” ◇

*Ama a ciga tã o toni Yesu
(Luk. 9:57-62)*

18 Ana Yesu enei abajini o obolo a ama zuzu na ayi, reve u damma a 'yawa upasalai u mala u ndede. 19 Reve manlu ma Wilã mo ro ma tawa ubata wa yi awu u damma, "Manlu, n ta kuru wu ubata u na vaa 'yawa suru."

20 Reve u damma yi, "Nranji n ta na angu a nden, nnunu n ta ni ikinda, amu agba, Mawun ma Vuma† n ri nu ubata u na maa gbasato shi."

21 Awu vuma ro za na danai toni va Yesu, damma yi, "Zagbain, lyawa mu ne'en n 'yawa n cido aabara a va."

22 Reve u damma yi, "Toni mu, awu vu lyawa akwakwa a cido akwakwa e le."

*Yesu isawaton ta upepu u mala
(Mak. 4:35-41; Luk. 8:22-25)*

23 Awu Yesu uwa atsuma a wantsun, tsara u 'yawa upasu u mala u ndede obolo no ojoro a yi. 24 Reve abajini o upepu u mala u 'yon, awu u jingadasa wantsu'un, hali mini ma kara a uwusa yi, agba Yesu dana ta pe a nlavu. 25 Reve ojoro a yi a 'yawa ubata wa yi, awu a 'yasan yi na yisaali, "Zagbain, wawa tsu! Tsu ciga ta malibaa!"

26 Awu u usu le, "Adama a nye yu uwwai wovon? I ri nu ucawu wo okolo abunda shi." Reve u 'yon awu u bara upepu'u ni ikefu i mini'i, awu upepu'u u von kwini.

27 Ojoro'o a yuwan ta asalama lon reve a damma,

"Cu'un vuma ne da tsunda? Hali upepu ni ikefu i mini a yuwan tsutoni na ayi!"

*Yesu yuwaan ta ama e re a na a ri no otoni a lima opocino
(Mak. 5:1-20; Luk. 8:26-39)*

28 Ana Yesu rawai upasalai wu nge'en u mala zuzu na lyuci va Gadara, reve ama e re a na a ri no otoni a lima a ga'an na ayi. Ubata wa ason a da ama a nda a tsu dana, waru a dana nu uyo'o shi, babu za na tsu gura toni lo. 29 Awu e teme a saalasa yi, "Cine vaa damatosun tsu, Mawun ma Asula? Vu tawaa tsu ta na atsumalima kafu mantsa ma na Asula a zuwai!"

30 Zuzu nu ubata'a, obolo a ngurusumu a dana ta lo a alyuna. 31 Awu otoni a lima'a a pati yi, "Na vu utaa tsu atsuma a ama a nda, vu yuwan ankuri vu caco tsu atsuma o obolo a ngurusumu a ndede."

32 Reve Yesu damma le, "Walai!" Awu otoni a lima'a a lyawa ama'a, awu a uwa atsuma a ngurusumu'u. Reve ngurusumu'u suru a suma a tyo zala va agadi a tyo atsuma a mala, awu a kuwa pe. 33 Reve ama a na a danai a agu'a a ngurusumu'u, a suma a tyo a lyuci, reve a damma ili i na i farai suru, hali ni ili i na i farai na ama e re'e. 34 Reve ama suru atsuma a lyuci'i o uta tsara e ene Yesu. Ana e ene niyi, awu a pati yi u kara u lyawaa le ida i le.

9

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

(Mak. 2:1-12; Luk. 5:17-26)

¹ Avu Yesu uwa a wantsun a kambā a tyo upasalai u mala a tyo a lyuci na u shi nā nden.* ² Ana u rawai de, reve ama o ro a tawaa yi nā vuma na ri no osowi a lipu a avalu. Ana Yesu enei ucawu wo okolo wa ama a nda, reve u damma yi, “Ulobo, she vu uwu wovon wan. A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu.”

³ Avu munlu n Wila n ro n dammulai vani le, “Vuma nda u ta yuwusan adanshi a tarasa aciyayi Asula a da!”

⁴ Ana u revei cu'un majiyan ma na aa yuwusan, da da we ece nle, “Nye i zuwai yaa yuwusan majiyan me iwuya i nda?” ⁵ Zane da la'ai babu usan a na a damma, ‘A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,’ ko “Yon vu wala?” ⁶ Agba amu n to roco du a na amu, Mawun ma Vuma, n ta nu ucira atsuma o uvadi u nda n yuwan gafura vu unusu.” Da da u dammai akutsuma'a, “'Yon, vu tara avalu a wu, avu vu kara a kambā o u'wa.” ⁷ Reve u 'yon u kara a tyo o u'wa. ⁸ Ana ama e enei ili i ndolo, a yuwan ta asalama, reve a yuwaan Asula ica a na u cayi vuma cu'un vu ucira u nda.

Yesu de ta Matta

(Mak. 2:13-17; Luk. 5:27-32)

⁹ Reve Yesu lyawa ubata u ndolo, u lyuwa elime na mmalu, da da we enei vuma ro na a tsu de Matta, za na shi nden ubata u na u tsu ushishi utafa. Da da u damma niyi, “Toni mu.” Avu u 'yon u toni yi.

¹⁰ A tyo de, avu Yesu no ojoro a yi a danu alya e ilyalya o u'wa wa Matta. Aza o u'ushishi wu utafa na abunda na aza o unusu o ro a dana ta lo. ¹¹ Ana Afarishi enei ili i ndolo, avu e ece ojoro a yi, “Cine manlu ma du maa lyuwusa ilyalya ni icu'un ya ama o ndolo?”

¹² Yesu uwuwa le ta avu u usu le, “Aza a na a ri gbaga a ciga za va aguma shi, amma aza o ubanakun a ciga ta. ¹³ 'Yawai i rito ili i nda i na Adanshi a Asula aa dansa, ‘Ana yaa yuwaan mu kucci, u la'aa du ta ye ene iliyali yo ozo o ro.’ ¹⁴ Ntawā adama m banu ama a abula tsara o o'wo aza e itoni a va shi. Amma n tawa ta m banu aza o unusu.”

A yuwan ta Yesu yeci adama a akuli

(Mak. 2:18-22; Luk. 5:33-39)

¹⁴ Urana u ro, ojoro a Yahaya za vu Urumbusu a tawa ta ubata wa Yesu, reve a yuwan yi yeci, “Nye i zuwai atsu na Afarishi tsaa yuwusan akuli, agba ojoro a wu aa yuwusan shi?”

¹⁵ Avu Yesu usu, “Ama a vali vu kasa'avu a tsu yuwan atsumolangu shi, nu u ri obolo ne ele. Amma mantsa

* 9:1 A mantsa ma nda u shi ta nden a lyuci na a tsu de Kafarnahum (Mat. 4:13).

◇ 9:13 Hos. 6:6.

mā tā tawā a na aa tara vali'i e memere me le, a mantsa ma dāda aa yuwan akuli.

16 “Babu za na a paɗa umuna u sa'avu u lapulaa ubamu wa akuci o utugu wā yi. Nu u yuwan ne, umuna u sa'avu u tā vurānu āvu u kara akuci o utugu'u, agba apadi o umuna u sa'avu'u waa ntsaa a akuci o utugu'u shi. Ne da ubamu'u wā dāshi washin. 17 Waru, āā tsun ribina sa'avu a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a nu u kutsa, u to boso itsa'an, reve woo oco waru itsa'an a langa. Amma ama ā tsu tsun tā ribina sa'avu kuci e itsan i sa'avu. Āvu suru nle a dāna gbaga.”

Aakwakwā o usheli nā ka vu ubanakun
(Mak. 5:21-43; Luk. 8:40-56)

18 Yesu atsuma a adanshi, āvu zagbain vā āā'isā ro tāwā ya'a yi. Reve u kingyo a makakan mā yi āvu u damma, “Usheli u vā u kuwā tā gogo. Agba nā vu tāwā vu kuruwā yi ukere, u tā kambisā wuma.” 19 Reve Yesu na aza a na oo tono yi a 'yon āvu o toni zagbai'in.

20 Āvu ka na dānai o ocosu mpasa hali a'wan kupa ne ejere tāwā acapā e Yesu, āvu u ju'wan yi nge'en mu utugu. 21 U dānā tā a majiyan, “Nā n ju'wan utugu wā yi goon, n tā kambā gbaga.”

22 Reve Yesu vadala dāda we ene niyi, āvu u damma, “Usheli, she vu uwwa wovon wan! Ucawu wo okolo ā wu u

kambato wu tā gbaga.” Āvu ka'a wo o'ushi gbaga.

23 Reve Yesu lyuwa elime nā mmalu obolo nā zagbai'in ā tyo o u'wa wā yi, āvu we ene āzā e ishīpa yā acidā na ama ā ābunda e mesun. 24 Āvu u damma, “Utai suru ndu! Usheli'i u kuwā shi. Nlavu n da waa yuwusan.” Āvu ama'a a yuwaan yi izo'oshi yu ulamu. 25 Amma ana o lo nle o utā a alanga, āvu u kara ā tyo ubatā u na usheli'i u ri nven. Reve u reme yi ukere, dāda usheli'i u 'yoyin. 26 Alabari'i a baza tā ubatā suru atsuma e ida'a.

Yesu yuwaan tā nrumbā n re opocino

27 Ana Yesu lyawai ubatā'a, āyi atsuma a mmalu, āvu nrumbā n re n toni yi. Āvu a saala, “Mawun mā Dāwuda, kālyuwā iliyali i tsu!”

28 Ana Yesu uwai o u'wa u ro, āvu nrumbā n re'e n tāwā ubatā wā yi. Reve we ece le, “I usu tā n ta gura zuwa dū ye ene ure?”

Āvu ā usu, “Ee, Zagbain.”

29 Āvu u ju'wan esu e le reve u damma, “Adama o ucawu wo okolo ā dū, ne da woo o'wo.” 30 Reve ama'a a gura ene. Agba u rono le tā atsuvu lon, adansa, “She i damma vuma ro adama a nda wan.” 31 Agba ana o utai āvu ā kara a bazasa alabari'i ubatā suru atsuma e ida'a.

Yesu ca tā vuma na tsu gura yuwan adanshi shi lafiya

32 Ele ā makarāā, āvu ama ā tāwāā nā vuma ro ubatā wā Yesu. Otoni ā lima† a na ā

ɗanaɪ pe ʔtsuma a vuma'a a putsaa yi tʔ a na waa yuwan adanshi. ³³ Ana Yesu loyi otoni a lima'a, ʔyi za na shi tsu gura yuwan adanshi shi, ʔvu u fara adanshi. ʔvu obolo a ama'a a uwa asalama reve a damma, "Koto tse ene cu'un vi ili i nda ʔtsuma a Isra'ila shi."

³⁴ Reve Afarishi a damma, "Mogono mo otoni a lima ma da ma ca niyi ucira u na u loyi otoni a lima'a."

*Yesu ene tʔ iliyali ya ama
(Mak. 1:39; Luk. 4:44)*

³⁵ Yesu tonishi tʔ a burusa ilyuci na mulyuci suru. U ritosu tʔ a ʔ'isa, u yuwan tʔ alajiya a Alabari a Sa'ani adama o tsugono tsʔ ʔsula, ʔvu u ca ama a na a ri ubanakun na mɓala icu'un icu'un lafiya. ³⁶ Ana we enei obolo a ama'a, reve we ene le iliyali lon, adama a na a ɗana tʔ udamu waru babu ikambi, gashi ikyon i na i ri babu za va aguɓa. ³⁷ ʔvu u damma ojoro a yi, "Ugasa u tʔ ʔbunda, agba ʔza o ugasa'a wa'a da a ri. ³⁸ Adama o ndolo i pati za vu uɗuma'a u lyungu ʔza o ulinga adama tsara a yuwaan yi ulinga."

10

*Yesu lyunguyi Kupanejere
(Mak. 3:13-19; Luk. 6:12-16)*

¹ ʔvu Yesu de ojoro tʔ a yi ubata u tʔ, ʔvu u ca le ucira o lo otoni a lima, ʔvu a kambato ʔza o ubanakun na mɓala suru gbagu.

² Aajiya tʔ o ufaru ʔtsuma a kupa ne ejere'e ʔyi da Simo, za na a la'a tʔ reve yi na aala Bituru. Mawun ma ʔnawu ma yi Andarawu aajiya da fo, ne da fo Yakubu na Yahaya, olobo e re a Zabadi. ³ Filibu fo, obolo na Batalamawu, ne da fo Toma, ozo o ro waru ele da Matta za vu u'ushishi wu utafa, tʔ na Yakubu ulobo wa Alfa, na Tadawu ele fo ajiya da a ɗanaɪ. ⁴ Akapi gba ele da Simo, za na a tsu de Bakanani,* na Yahuza Iskariyoti, za na winai Yesu.

*Ulinga wa Kupanejere'e
(Mak. 6:7-13; Luk. 9:1-6)*

⁵ Ana Yesu lyunguyi Kupanejere'e, tʔ apa ili i na u damma nle, "She i uwa ubata wa Atakpacitʔ wan, waru she i uwa ʔtsuma e ilyuci ya aza a Samariya wan. ⁶ Ubata wa aza a Isra'ila da goon yaa 'yawa, adama a na a tʔ gashi ikyon i na i puwayin. ⁷ Ni i 'yawa, i damma a na tsugono tsa zuva tsaa lapa tawa shi. ⁸ ʔza o ubanakun i kambato le gbaga, i 'yasan aza a na a kuwai, nkutu waru i kambato le cece, yu utaa otoni a lima. Une'e u da i ushiyi, waru i ca pere. ⁹ She i ɓana ikebe, tʔ ko zinariya, ko azurufa, ko ikebe vu rumshili wan. ¹⁰ She i tara tsan ko utugu u ro ko aatan ko aadanga wan. Ama a na yaa kambusa, ele fo a kamba du e ili i na i cigai.

¹¹ "Ni i uwa a lyuci ko a malyuci, i zami vuma va

* **10:4** ʔyi aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

abula i danu obolo na ayi hali i lyawa ubata'a. ¹² Ni i uwa o u'wa'a, i casa le avu i damma, 'Azo'wa, i dana na asuvu nden.' ¹³ Na ama a na a ri nden pe a usu du, i lyawa asuvu nden a du a dana ne ele. Agba na a usu du shi, asuvu nden a du o o'wo ya'a du. ¹⁴ Waru nu u'wa ko lyuci a 'yuwan a ushi du ko o poloo du atsuvu, i lyawa ubata'a, avu yi kakala mabutā ma ana ma du.† ¹⁵ Amayun a da maa dansaa du, o urana wu uge'etosu, Asula a ta la'a roco isa'ani a tyo a ama o Sodom† na Gomora na ama a lyuci'i!"

Yesu damma le ta addama o ta lo a tawa

(Mak. 13:9-13; Luk. 21:12-17)

¹⁶ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, "N ta lyungusu du ana ikyon atsuma a nkerenkesu. I dana nu ugbozu tse iyo, agba i dana babu iwuya tsa muda. ¹⁷ I yuwan ugbozu, adama a na aza a na e reme du a ta lo, avu a 'yawato du ubata wa aza o uge'etosu, reve a zuwa a fufaba du atsuma a a'isa. ¹⁸ A ta 'yawato du a makakan me igwamna na ngono, adama a na yoo tonomu. U to o'wo du ure u na yaa damma le adama a va, waru i yuwan alajiya atsuma o uvadi. ¹⁹ Mantsa ma na nanza reme ndu, she i dama adama e ili i na yaa damma ko cine yaa damma wan. A mantsa mo ndolo, Asula a

ta ca du ili i na yaa damma. ²⁰ Adanshi a na oo uta o una u du za du da shi, ubata wa Ruhu va Dada du da woo uta a tyo ya'a du.

²¹ "Ama a ta wina muwun ma anawu n le, tsara o una le. Ne da fo nshawu maa yuwaan muwun n le. Waru muwun n 'yasaan nshawu n le aci, adama a zuwa o una le. ²² Ama suru a ta 'yuwan du adama a va. Amma aza a na a kabai asuvu atsuma o ucawu wo okolo e le a tyo o ukosu, Asula a ta wawa le. Na ama o bongi du a lyuci ro, i lyawa yi i tyo a lyuci ro. ²³ Amayun a da maa dansaa du, amu Mawun ma Vuma, n ta tawa kafu i kandaruwa ilyuci ya Isra'ila suru.

²⁴ "Mawun ma makaranta ma la'a manlu ma yi shi. Waru aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. ²⁵ U lobono ta mawun ma makaranta mo o'wo gashi manlu ma yi, aagbashi waru gashi zavu'wa va yi. Ana wo o'woi amu zagbain vu u'wa, e de mu ta Ba'alzabu,† mogono mo otoni a lima, ele aza o u'wa a na a buwai e te de le na ala a na a la'ai ndolo uwuyanul!"

She yu uwwa wovon wan

(Luk. 12:2-7)

²⁶ Avu waru Yesu dammisa, "She yu uwwa wovon wa ama o ndolo wan, adama a na ili i na i ri usokowu suru gogo, a ta utaa yi a alanga e eteshe. ²⁷ Atsuma e irumbu a da maa yuwusan du adanshi, adu gba

† 10:14 A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutā ma atugu ko wu kala mabutā ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

i damma yi ɔ́tsumá e ekan. Ili i na a dammai ná yemenu usokowu, i damma yi alanga e eteshe nu uɔ́yo zuva.

28 “She yu uwwa wovon wa aza a na a cigai o una ɔ́u wan. A ta gura una lipu ɔ́u goon, agba aa gura una wuma u ɔ́u shi. Amma yu uwwa wovon wá ɔ́sulá, za na aa gura una lipu ná wuma a akina. 29 Ashe a tsu wina nnunu mutali n re kobo† ta shi? Agba ko za ta le aa kuwá babu urevu wa Dada ɔ́u shi. 30 ɔ́sulá e reve ta ɔ́bunda a anji a na a ri a aci a ɔ́u. 31 Adama o ndolo she yu uwwa wovon wan. I la'a ta mutali tsugbain ná ɔ́bunda.

I damma ama adama a Kristi

(Luk. 12:8-9)

32 “Ni i roco ozo o ro ɔ́ɔ́du ɔ́za a va a ɔ́a, n ta damma Dada va na ri zuva ɔ́ɔ́du otoni a va a ɔ́a. 33 Amma ni i wasan mu, n ta damma Dada va za na ri zuva ɔ́ɔ́du ɔ́za a va a ɔ́a shi.”

Babu asuvu nden amma addama

(Luk. 12:51-53; Luk. 14:26-27)

34 ɔ́vu Yesu lyuwa elime adansa, “She i yuwan majiyan n ta waa ta na asuvu nden ɔ́tsumá o uvadi wan. N ta waa na asuvu nden shi, agba matsun me pe'eni. 35 N ta waa ta

‘m ɔ́olo dada ná mawun má yi nlangi,
usheli waru ná mma va yi,
jene ná anawale.

36 N'yuwatan má wu o u'wa wá wu u ɔ́a oo uta! †

37 “Aza a na a la'a cigai mbara n le, ko mukuci n le ná ɔ́mu, a rawa o toni mu shi. Aza a na a la'a cigai olobo ne esheli e le ná ɔ́mu a rawa o toni mu shi. 38 Ni i 'yuwan a tara akpata a ɔ́tsumalima reve i toni mu, yi ntsaa yoo o'wo ojoro a va shi. 39 Za na aa yuwusan adama a wuma wá yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a va u ta tsurá wuma'a.”

ɔ́sulá a tsu ca ta iliyinkapa (Mak. 9:41)

40 Reve Yesu dammisa, “Za na ushi ndu, u ushi mu ta. Waru za na usu numu, u usu ta za na lyungu numu. 41 Za na ushiyi vumavasulá adama a na waa yuwusan adanshi a ɔ́sulá, ɔ́sulá a ta ca yi cu'un vi iliyinkapa i na waa ca vumavasulá'a. Waru vuma na ushiyi vuma va ɔ́bulá adama a ɔ́bulá† a na u ri ná ayi, u ta tsurá cu'un vi iliyinkapa yi za va ɔ́bulá. 42 Vuma na cayi vuma ta na la'ai ukalamu ɔ́tsumá a aza a na oo tono mu mini mo oso, adama a na vuma'a za na oo tono mu ɔ́a, amayun vuma ndolo ta tsurá iliyinkapa.”

11

Yesu ná Yahaya za vu Urumbusu (Luk. 7:18-35)

1 Ana Yesu kotoi a dansaa ojoro kupa ne ejere a yi ili i ndolo suru, ɔ́vu u lyawa

† 10:29 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda ná Tshuheleni ayi ɔ́a “asariyon.” Kalyuwá Ucuɔ́wu wi “Ikebe.” † 10:36 Mik. 7:6.

ubata'a, u kara a tyo e ilyuci ya Galili adama u yuwan uritosu na alajiya.

² Yahaya za vu Urumbusu dana ta pe atsuma o u'wa wa ali, avu wu uwwa ili i na Kristi Zamawawa aa yuwusan. Avu u lyungu ojoro o ro a yi ubata wa Yesu. ³ Reve e ece yi, "Avu dada za na tsoo puros'u, ko tsu puro vuma ro?"

⁴ Avu u usu le, "Yawai i damma Yahaya ili i na ye enei niili i na yu uwwai. ⁵ Nrumba me ene ta, akutsuma waru a ta mmalu, nkutu n kambata gbaga. Agulani a ta uwwusa adanshi, akwakwa waru a kambata wuma, alambi fo a ta uwwusa Alabari a Sa'ani. ⁶ Asula a ta zuwaa aza a na a 'yuwan numu shi aba'un, adama e ili i na maa yuwusan."

⁷ Ana ojoro a Yahaya a karai, avu Yesu kara a adanshi a yi ubata wo obolo a ama. U damma, "Cu'un vuma ne da i 'yawai ye ene atsuma o ogozo? U rotso ta apumpu a na upepu waa jingadasa? ⁸ Cu'un vuma ne da yu utai ye ene? Vuma na otoyitana i sa'ani i da? Icu'un ya ama o ndolo o ukobu u mogono u da a tsu dana. ⁹ Ili i ne yu utai ye ene? Ayi vumavasula da? Amayun ne dada, n ta dansaa du u la'a ta vumavasula. ¹⁰ Asula a yuwan ta adanshi a yi atsuma a Adanshi a Asula:

'N ta lyungu malingata ma va elime a wu,

tsara u foboo wu ure.¹⁰

¹¹ "N ta dansaa du, Yahaya za vu Urumbusu la'a ta ama a na a yuwain de wuma. Amma za na la'ai ukalamu atsuma o tsugono tsa zuva u la'a yi ta. ¹² Diga a mantama na Yahaya tawai hali a tyo ana'an, tsugono tsa zuva tsu ta lyuwusa elime nu ucira, waru ama a ta yuwusan ukadu lon tsara a uwa de.* ¹³ Amasula suru na Wila a yuwan ta de adanshi o tsugono tsa Asula hali a tyo a mantama na Yahaya. ¹⁴ Ni i usu adanshi e le, Yahaya ayi dada Iliya, vumavasula† na yaa pura'a. ¹⁵ Za na ri na atsuvu, wu uwwa!

¹⁶ "Nye maa damma adama a ama o gogo? Nye i da o rotsoi? O rotso ta muwun n na n ri nden e eden, aza a na a tsu delei:

¹⁷ 'Tsi ivulaa du ta aabulu, agba i je'en shi!

Tsu cana ta ishupa yu ukwa, agba i shon shi!

¹⁸ "Ana Yahaya tawai, u yuwan ta akuli, waru u sowo ribina shi, reve a damma, 'U ta no otoni a lima!' ¹⁹ Agba Mawun ma Vuma ma kandaruwa ta a lyuwusa nu u sowi, reve waru i damma, 'Vuma nda liwi da na sowi! Waru ayi i'utsa ya aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a da.' Na ne suru a tsu

◇ 11:10 Mal. 3:1. * 11:12 Ure u ro u na aa gura tsura urevu wi idanshi i nda na Tsheleni ayi da, "Diga a mantama na Yahaya tawai hali a tyo ana'an, ama a vama a ta yuwusan uvon na tsugono tsa Asula adama a tsura yi nu ucira."

reve t̄a ugbozu u t̄a mejege a
linga v̄a yi.”

*Yesu bara t̄a aza a na a cayi
okolo shi*
(Luk. 10:13-15)

²⁰ Atsuma e ilyuci i na Yesu
yuwain linga va asalama v̄a
abunda a yi, ama a 'yuwan t̄a
a kamb̄a ubata w̄a Asula. Wu
uwwa uyo'o u le shi, reve u
damma, ²¹ “Woo yo'ono d̄u
shi, aza a Korasinu! Woo
yo'ono aza a Besaida fo shi!
Ni ili ya asalama i na n
yuwaan d̄u a shi a yuwan le
atsuma a Taya n̄a Sida, a na
ama e ilyuci'i a shi t̄a danu
na akashi usukutu,† tsara o
roco a lyawa t̄a nusu le! ²² N
ta dansaa d̄u, o urana wu
uge'etosu Asula a ta la'a roco
ama a Taya n̄a Sida isa'ani a
na woo roco d̄u. ²³ Agba adu,
aza a Kafarnahum! I ciga t̄a a
'yasan d̄u a tyo zuva? O'o! A
ta vari d̄u atsuma a akina! Na
a shi a yuwan ili ya asalama
i na n yuwain atsuma a d̄u
atsuma o Sodom,† hali n gogo
u shi t̄a a dana lo! ²⁴ Agba
n ta dansaa d̄u, o urana wu
uge'etosu, i ta la'a o'wo iliyali
na ama o Sodom.”

Yesu ca t̄a ama wivuwun
(Luk. 10:21-22)

²⁵ A mantisa mo ndolo Yesu
damma t̄a, “Dada, Asulazuva
a zuva† ni ida! N godyoo wu
t̄a, adama a na vu rocoi aza a
na koto e revei ili shi, ili i na
vu sokoyi aza o uguru n̄a aza
o urevu. ²⁶ Ee, Dada, ne da wu
ntsa nuwu vu yuwan!

²⁷ “Dada va ca mu t̄a ili
suru. Ko za reve Mawu'un
shi, she Dada goon. Waru
ko za lo revei Dada'a shi, she
Mawu'un goon, waru na aza
a na Mawu'un u dangwai u
damma.

²⁸ “Tawai ya'a va, suru ndu
aza a na a kunai ni itana yu
ume, n ta ca du wivuwun. ²⁹ I
tara aagbala e inan yi iluma a
va, i rito e ekere a va, adama
a na amu vuma kpaku da, za
na tarai aciyayi ili i ro shi, i
t̄a tsura wivuwun o okolo a
du. ³⁰ Ayi aagbala'a u t̄a vaan,
itana i va waru a ri ume shi.”

12

Yesu Zagbain va Ashibi

(Mak. 2:23-28; Luk. 6:1-5)

¹ Urana wa Ashibi,† Yesu
obolo no ojoro a yi a batsasa
t̄a atsuma a aduma e ishina.
Ojoro'o a dana t̄a a uwwusa
ambulu, reve e teme a pici-
rasa ishina na a tami. ² Ana
Afarishi† e enei ne, avu a
damma yi, “She ojoro a wu
a yuwusan cu'un vi ili i nda
wan! Wila u putsaa t̄a a dana
a kudusa ishina o urana wa
Ashibi.”

³ Reve u usu le, “I reve ili
i na Dawuda n̄a n'utsa ma yi
n yuwain, a mantisa ma na a
uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u
uwai o u'wa w̄a Asula, reve
a tama opopofu a Wila, ko
na wo o'woi Wila u putsaa
le t̄a na aa tama.† Nan ganu†
da goon a lyawai a tama
opopofu'u. ⁵ Koto i denuna
atsuma a Wila wa Musa a
na nan ganu a da a lyawai a
linga atsuma a Aa'isamapada

† 11:21 Ama a Isra'ila a tsu danu t̄a o okomo adama o roco atsumolangu.

urana wa Ashibi shi? Agba ko za damma a nusan ta a kuda ta wila wa Ashibi shi. ⁶ Amayun a da maa dansaa du, za ro ta pa za na la'ai Aa'isamapada'a! ⁷ Agba i shi e ge'eto aza a na a ri nu unusu shi, ni i shi i reve ucufluwu wa Adanshi a Asula a nda, 'A na yaa yuwaan mu kucci, u la'aa du ta ye ene iliyali yo ozo o ro.' \diamond ⁸ Adama a na amu, Mawun ma Vuma, Zagbain va Ashibi da."

Yesu kambato ta ukere u vuma ro gbaga

(Mak. 3:1-6; Luk. 6:6-11)

⁹ Avu Yesu 'yon, reve u uwa atsuma a aa'isa† a na a ri lo zuzu. ¹⁰ Ana u uwai, avu u cina pe vuma no osowi o ukere. Afarishi a zuwusa ta esu tsara e reme Yesu nu unusu, avu e ece yi, "U lobono ta a yuwan ulinga wo opocino o urana wa Ashibi?"

¹¹ Reve u usu le, "Na vu ri na kyon, avu u riyā atsuma o ooko'o o urana wa Ashibi, vee reme vu utaa yi shi? Vu to utaa yi. ¹² Ama a la'a ta ikyon, adama o ndolo wu ntsaa ta a yuwan ulinga u sa'ani o urana wa Ashibi."

¹³ Reve u damma vuma'a, "Canana ukere wa wu." Avu u canana, reve ukere'e u kambā gbaga gashi za ve ire. ¹⁴ Avu Afarishi'i a kara, reve a dammulai cine aa yuwan tsara o una yi.

Yesu aagbashi a na Asula a dangwai

¹⁵ Yesu reve ta ifobi i na Afarishi aa yuwusan, dada

u lyawai ubata'a. Ama na abunda o toni yi ta, reve u kambato ama a na a danai na banakun suru gbaga. ¹⁶ Agba u rono le ta atsuvu she a damma vuma ko zane da u ri wan. ¹⁷ U yuwan ta ne tsara u shiton ili i na Asula a dammai o una wa Ishaya vumavasula: ¹⁸ "Apa aagbashi a va, za na n dangwai.

N ciga yi ta, waru u tsu yuwan ta ili i na yoo yo'onotosu mu okolo.

N ta zuwaa yi Ruhu va, waru u ta damma ama suru adama a abula a va.

¹⁹ Waa yuwan mawasan shi, waru waa yuwan adanshi ni yisaali shi, ko u yuwan adanshi nu ucira e re shi.

²⁰ Waa kuda aapumpu a na a ri ukanzu shi, waru waa kimusa fitila na cigai makimaa shi.

Ne da waa lyuwa elime she ni isa'ani i lyuwa aci e iwuya.

²¹ Waru ama biti a ta zuwa okolo a ala a yi." \diamond

Yesu na Ba'alzabu

(Mak. 3:20-30; Luk. 11:14-23)

²² Avu ama o ro a tawaa Yesu na vuma na danai irumba, waru u tsu gura yuwan adanshi shi, adama a na u ta no otoni a lima. U kambato ta vuma'a gbaga, hali u gura yuwan adanshi reve waru u gura ene. ²³ Ama suru o o'wo ta a asalama avu a damma, "Vuma'a Mawun ma Dawuda ma da? Ayi dada Zamawawa'a?"

24 Ana Afarishi a uwwai ne, reve a damma, “U lo ta otoni a limā nu ucira u na Ba'alzabu,† mogono mo otoni a limā ma ca niyi.”

25 Yesu reve ta majiyan me le, da da u damma nle, “Ida i na i ne'eshenlei aciyayi, reve o o'wo a langi vani le u ta riya. Waru lyuci ko ama o u'wa a na e ne'eshenlei aciyele, reve o o'wo a langi vani le a ta riya. 26 Waru na Male† ma da moo utasaa Male, a ta dansa tsugono tsa yi tse ne'eshen ta ure, waru waa lapa riya shi! 27 I damma ta a na n lo ta otoni a limā adama a na Ba'alzabu ca numu ucira n yuwan ne. To, zane cayi ojoro a du ucira o lo le? Ili i na ojoro a du aa yuwusan u roco ta amayun a da du shi! 28 Amma gba na moo losu otoni a limā nu ucira u Ruhu va Asula, to, tsugono tsa Asula tsa ta pa atsuma a du.

29 “Na vuma ciga u uwa atsuma o u'wa wu za vu ucira u yuwan wivu, u ciga u 'yuwan wu nla ne'en za vu ucira'a. Ne da waa yuwan avu u tsura u yuwan wivu atsuma o u'wa'a.

30 “Za na aa kambusa mu shi, u ta tsurala na amu. Za na waru aa yuwusan ulinga obolo na amu shi, amayun u ta tsushu'un na amu. 31 N ta dansaa du, Asula a ta yuwaan ama a na a yuwayin ama unusu gafura, hali na aza a na aa yuwusaan Asula adan-shi a vama.† Amma amayun Asula aa yuwaan aza a na a yuwayin Ruhu va Akiza adan-shi a vama gafura shi.

32 Za na yuwain adan-shi a vama adama a Mawun ma Vuma† a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adan-shi a vama, aa yuwaan yi gafura shi, ko gogo, ko a mantsa ma na maa tawa.”

Udanga na muwun ma yi
(Luk. 6:43-45)

33 Avu Yesu lyuwa elime na adan-shi, “I ta gura damma ko cu'un vu udanga u ne u da, na cu'un muwun n na u matsain. Udanga u sa'ani, muwun n sa'ani n da u tsu matsan kuci, udanga u babu ulobonu gba shi, she muwun m babu ulobonu. 34 Adu apili! I ri ama a sa'ani shi, adama o ndolo cine yaa gura yuwan adan-shi e ili i sa'ani? Vuma suru u tsu damma ta ili i na i ri pe atsuma o ookolo a yi. 35 Vuma va abula u tsu utaa ta ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu wa abula waru e ili yu ulambu wa abula a na u zuwai o ookolo pe da a tsu uta. 36 N damma du, o urana wu uge'etosu i ta damma idan-shi i vanvama i na i dammai suru. 37 Adama a na ni i damma ili i sa'ani, Asula a ta damma i ri nu unusu shi. Amma ni i damma idan-shi i vanvama, u ta damma i ta nu unusu.”

Ama a pati ta Yesu yuwaan le ili ya asalama
(Mak. 8:11-12; Luk. 11:29-32)

38 Reve, munlu n Wila na Afarishi a tawa ubata wa Yesu, reve a damma, “Manlu, tsu ciga ta vu yuwan ulinga

wa asalama† tse ene, tsara u ca tsu iroci i na ubata wa Asula da vu utai.”

³⁹ Reve u usu le, “I ciga ta iroci adama a na adu ama e iwuya na aza o ulambu wa abula a da, agba yaa ca okolo shi! Amma iroci i na yaa tsura ayi da iroci ya Yunana† vumavasula. ⁴⁰ Yunana

dana ta atsuma a atsuma a magula ma gbain hali ayin a ta'atsu. Ne da fo amu Mawun ma Vuma ma aason hali ayin a ta'atsu. ⁴¹ O urana wu uge'etosu, ama a Niniva† e te isawan obolo na adu avu e ge'eto du. Ana Yunana yuwain alajiya, a vadala† ta a kamba ubata wa Asula. Gogo vuma na la'ai Yunana ta pa. ⁴² Waru Egbere va Sheba fo u te isawan u ge'eto du. U yuwan ta mmalu ma alanga, tsara wu uwwa ugbozu wa Sulemanu.† Gogo gba za na la'ai Sulemanu ta pa.”

*Ukambu wo otoni a lima
(Luk. 11:24-26)*

⁴³ Yesu lyuwa ta elime na adanshi, “A damma vuma ro dana ta ne otoni a lima† a ta goon. Reve otoni a lima'a wu utai atsuma a vuma'a, u tsu gara ta atsuma e ida bata o u'yewu e izami yu ubata u na wee ivuwan, agba wa tsura shi. ⁴⁴ Otoni a lima'a u ta damma, ‘N ta kamba o u'wa u na n lyawai.’ Nu u kamba, avu u cina u'wa'a babu ili. A rada yi ta, reve o o'woto yi cece. ⁴⁵ Avu wu utai reve u tawato otoni a lima e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira, avu a uwa pe a danu. Vuma'a

u ta dana atsuma a addama a na a la'ai cine u danai nu ufaru. Ili i na yaa cina ama e iwuya o gogo da nda.”

Mma na muwun ma anawu ma Yesu

(Mak. 3:31-35; Luk. 8:19-21)

⁴⁶ Yesu a yuwusaan ama adanshi, avu mma va yi na muwun ma anawu ma yi n rawa. Reve e isawan a alanga avu a damma a yuwaan yi adanshi. ⁴⁷ Reve vuma ro yuwaan yi adanshi, “Mma va wu na muwun ma anawu ma wu a ta de a alanga a pura wu, a ciga ta a yuwan adanshi na avu.”

⁴⁸ Avu u usu, “Zane da mma va? Nan zane da waru muwun ma anawu n va?” ⁴⁹ Avu u sapi a tyo ubata wa aza a na oo tono yi reve u damma, “Apa nan mma va na muwun ma anawu n va. ⁵⁰ Aza a na a yuwain tsutoni na Dada va za na ri zuva, ele da mma va na muwun ma anawu n va mo olobo ne esheli.”

13

Iroci yi cimbi

(Mak. 4:1-9; Luk. 8:4-8)

¹ Atsuma o urana u ndolo, avu Yesu lyawa u'wa'a, avu u kara a tyo a nge'en m mala, ubata u na u danuyi adama u yuwan uritosu. ² Obolo a ama a na o bolotoi a dana ta abunda lon, hali u zuwa yi u uwa a wantsun, avu u danu pe, ama de a aagadi. ³ Avu u roco le ili na abunda atsuma e iroci. Reve u damma, “A yuwan ta cimbi ro za na

'yāwāi mazaza me icu'un atsumā o ufumā wā yi. ⁴ Ayi atsumā a mazaza, āvu ozo o ro o oco yi o ure, reve nnuun n tawā n kakāda le. ⁵ Reve ozo o ro o oco batā a atali, ubatā u na u ri nā mābulā wa'a. Āvu o utā babu usān, adama a na mābulā'a mā ri wa'a. ⁶ Ana urana u yuwain, reve u kpanlato le, adama a na aralu e le ā ri aru'un shi, āvu e 'yewushi. ⁷ Ozo o ro gba o oco a awanda, āvu awanda ā 'yon, reve a gbagbala le. ⁸ Ozo o ro gba o oco ā mābulā ma sa'ani, āvu a kungwa a matsan ulobonu. Cu'un na cimbi'i u cu'wain suru, ozo o ro a matsan tā mata'atsu mata'atsu, ozo o ro kupotali-utali, ozo o ro ukpaku ukpaku. ⁹ Za na ri na atsuvu, wu uwwa!"

Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritosu ni iroci

(Mak. 4:10-12; Luk. 8:9-10)

¹⁰ Reve ojoro ā yi e ece yi, "Nye i zuwai vaa yuwusaan ama adanshi ni iroci?"

¹¹ Āvu u usu le, "Adu da a dangwai tsarā i reve ili yu usokowu i tsugono tsa zuva, agba ozo o ro e reve ili yu usokowu i nda shi. ¹² Za na ri ni ili, ayi da āā dāshi yi lon, waru za na ri ni ili shi, wa'a na u ri nā ayi, ā tā ushi yi i da. ¹³ Ili i na i zuwai n tsu yuwusaan le adanshi ni iroci ayi da:

'A tā kālyuwa, agba ee ene shi,

a ta zuwa atsuvu, agba aa uwwa ko ā tsurā urevu shi.'

¹⁴ "Adanshi ā Āsulā a shiwan tā, cine Ishaya vumavasulā dammai:

'Ama a ta uwwa adanshi ā vā, agba ee reve ili i na maa dansa shi.

E te eneshe ili i na maa yuwusan,

agba urevu wā yi u tā puwan le.

¹⁵ Adama a na ama a nda a gbama tā okolo,

waru atsuvu e le a ula tā,

waru ā kpatō tā esu,

adama o ndolo ee ene shi,

waru atsuvu e le aa uwwa shi,

okolo e le āā tsurā urevu shi,

waru āā kambā ubatā u vā,

tsarā n kambato le gbaga shi.' [◇]

¹⁶ "Amma Āsulā a zuwaa du tā aba'un, adama a na esu

ā du e te ene waru atsuvu ā

du a ta uwwa! ¹⁷ Amasulā

nā abundā na ama a sa'ani ā

danā tā a maluwa tsarā e ene

ili i na yee inda, tsarā waru

a uwwa ili i na yaa uwwusa.

Amma n damma du e ene shi,

waru a uwwa shi.

Yesu cuduwa tā iroci yi icu'u'un

(Mak. 4:13-20; Luk. 8:11-15)

¹⁸ "Zuwai atsuvu, adama i tsurā ucufuwu wi iroci yi cimbi'i. ¹⁹ Icu'un i na yo ocoi

ā nge'en mu ure, ele da ama

a na a uwwai adanshi o tsugono

tsā Āsulā, agba ā tsurā

urevu wā yi shi. Āvu za wuya

tawā, reve u usa adanshi'i

atsumā o okolo e le. ²⁰ Icu'un

i na yo ocoi baṭa a atali, ele ḍa aza a na a ushiyi adan-shi'i na maṅaṅa babu usan. ²¹ Agba a ri na aralu a aru'un shi, adama o ndolo a jima shi. Ana nden mu uvadi n suduwai, ko adan-shi'i a zuwa nle a addama, avu a riya. ²² Aza a na o ocoi a awanda, ele ḍa ama a na a uwwai adan-shi'i, reve a uwa atsuma atsumalima o uvadi u nda, reve waru icigi i na oo o'wo nu utsuru wu luma le. Reve a gbagbala adan-shi'i a putsaa le a bala. ²³ Aza a na o ocoi a maḅula ma sa'ani, ele ḍa ama a na a uwwai adan-shi'i, avu a tsura urevu wa adan-shi'i. Cu'un vuma ndolo tsu matsan ta ulobonu, mantsa mo ro gba shi, mata'atsu mata'atsu, mantsa mo ro gba kupotali-utali, mantsa mo ro ukpaku ukpaku.”

Iroci ye ewenwele

²⁴ Avu Yesu yuwaan le iroci i ro: “Tsugono tsa zuva tsu ta ne tsunda: Cimbi ro zaza ta icu'un i sa'ani atsuma o uduma wa yi. ²⁵ Na ayin, mantsa ma na ama a lantsai suru, avu ma'yuwatan ma yi ma'yawa u cu'wan yi ewenwele atsuma e iwele reve u kara. ²⁶ Ana iwele'e i farai a kungusa tsara a matsan, reve fo ewenwele'e a kungwa obolo ne ele. ²⁷ Reve agbashi a vuma'a a tawa ubata wa yi avu a damma yi, ‘Vu cu'wan ta icu'un i sa'ani o uduma wa wu. Te da ewenwele o utai?’

²⁸ “Reve u usu, ‘Ma'yuwatan ma da ma cu'wain ewenwele'e.’

“Reve e ece yi, ‘Vu ciga tsu ta tsu mula ewenwele'e?’

²⁹ “Avu u usu, ‘O'o, adama a na na yi mula ewenwele'e gogo, i ta mula iwele fo. ³⁰ Lyawai iwele'e a kungwa obolo, hali a tyo a mantsa me ikani. Reve n damma aza a zamalinga: ‘Bolotoi ewenwele'e ubata u ta ne'en, avu yi nla le tsara i kulato le. Avu i boloto iwele'e i tawato le o mopon ma va.’ ”

Iroci yi icu'un i na i la'ai ukalamu

(Mak. 4:30-32; Luk. 13:18-19)

³¹ Avu Yesu dammisa le iroci i ro, u damma, “Apa cine tsugono tsa zuva tsara ri: Vuma ro tara ta oroci a su'wan'uri,* reve u cu'wan yi atsuma o uduma wa yi. ³² Ayi da cu'un na la'ai ukalamu atsuma e icu'un, agba nu u kungwa, u tsu la'a ta olopu biti mg-bain. U tso o'wo ta abajini o udanga, hali nnunu n tawa n yuwan de nkinda e eten a yi.”

Iroci i wolilo

(Luk. 13:20-21)

³³ Avu Yesu yuwusaan le iroci i ro, “Apa a nda cine tsugono tsa zuva tsara ri: Ka tsu tara ta wolilo† avu u jambara yi a yira atsuma e meretsu, she nu u jambara yi suru suru, avu u tsutsa.”

Yesu yuwisan ta iroci

(Mak. 4:33-34)

³⁴ Yesu yuwusan ta adan-shi ni iroci adama u damma obolo a ama ili i nda suru. U tsu damma le ili i ro babu na u yuwain adan-shi ni iroci

* 13:31 Ayi da cu'un na a tsu de musta.

shi. ³⁵ U yuwan t̄a ne ts̄ara u shiton ili i na vumav̄asul̄a dammai,

“N ta yuwaan d̄u adanshi ni iroci.

N ta damma ili i na i ri usokowu diga a mant̄sa ma na Ḃsul̄a a yuwain uvad̄i.” [◊]

Yesu cud̄uwa t̄a iroci ye ewenwele

³⁶ Ana Yesu lyawai oḅolo a ama'a, Ḃvu u uwa Ḃtsum̄a o u'wa, reve ojoro Ḃ yi Ḃ t̄aw̄a ubat̄a w̄a yi Ḃvu a damma, “Damma tsu urevu wi iroci ye ewenwele Ḃtsum̄a o ud̄um̄a'a.”

³⁷ Reve u usu le, “Za na zazai icu'un i sa'an̄i'li Ḃyi Ḃa Mawun ma Vuma. ³⁸ Ud̄um̄a waru gba Ḃyi Ḃa uvad̄i. Ele icu'un i sa'ani ele Ḃa ama a na Ḃ ri ozo o tsugono'o. Ele gba icu'un ye ewenwele ele Ḃa aza a na o ut̄ai ubat̄a wu za wuya. ³⁹ Ma'yuwatan ma na ma zaza nle Ḃyi Ḃa Mekerenkesu. Mant̄sa me ikani Ḃyi ukosu wu uvad̄i. Aza a zamalinga a na oo ḅoloto le, ele Ḃa nlingata m̄a Ḃsul̄a.

⁴⁰ “O tsu ḅoloto t̄a ewenwele Ḃvu Ḃ kul̄ato. Ne Ḃa woo o'wo a mant̄sa mo ukosu. ⁴¹ Amu Mawun ma Vuma, n t̄a lyungu nlingata n v̄a, a ta tawa ili i na i tsu zuwa unusu suru Ḃtsum̄a o tsugono ts̄a va, waru na aza a na Ḃa yuwusan iwuya suru. ⁴² A ta vari le Ḃtsum̄a Ḃ Ḃak̄ari a na Ḃ ri tapu na akina a na Ḃ ri usud̄uwu lon, ubat̄a u na ama Ḃ Ḃana Ḃ shosun na a lumi anga e le n̄a m̄ḅal̄a. ⁴³ Ele gba ama Ḃ

Ḃḅul̄a Ḃ te ikana gashi urana o tsugono tsa Dada le. Za na ri na atsuvu, wu uwwa!”

Iroci yu uzuwa yu usokowu

⁴⁴ Ḃvu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Apa cine tsugono tsa zuva ts̄a ri: Vuma ro tsur̄a t̄a uzuwa Ḃ na vuma ro sokoi Ḃtsum̄a o ud̄um̄a. Ḃvu wu palisa yi. U yuwan t̄a maz̄anga Ḃvu u 'yaw̄a u wina ili i na u ri n̄a Ḃyi suru, Ḃvu u kamb̄a u tsula ud̄um̄a'a.

Iroci yi iyed̄i yi ikebe

⁴⁵ “Waru, apa cine tsugono tsa zuva ts̄a ri: Za va atsulu na awina ro te izami yi iyed̄i yi ikebe.† ⁴⁶ Nu u tsur̄a za na la'ai ulobonu, reve u 'yaw̄a u wina ili i na u ri n̄a Ḃyi suru ts̄ara u tsula yi.

Iroci yi igolo

⁴⁷ “Waru, apa cine tsugono tsa zuva ts̄a ri: Ḃza e mereme ma mugula n ro a vari t̄a igolo i le Ḃtsum̄a a mala, Ḃvu e reme mugula icu'un icu'un. ⁴⁸ Ana igolo'o i shiwain, Ḃvu o rono yi o ut̄a a alanga, reve Ḃ Ḃanu ts̄ara a kakasa mugula'a. Mugula n sa'ani Ḃvu a zuwa le Ḃtsum̄a a aasa'atsu, aza a na Ḃ ri ulobonu shi gba, o oco le. ⁴⁹ Ne Ḃa woo o'wo mant̄sa mo ukosu. Nlingata n t̄a t̄aw̄a a kakasa Ḃza e iwuya Ḃtsum̄a a ama Ḃ Ḃḅul̄a. ⁵⁰ Nlingata'a n ta vari Ḃza e iwuya Ḃtsum̄a Ḃ Ḃak̄ari a na Ḃ ri tapu na akina a na Ḃ ri usud̄uwu lon, ubat̄a u na ama Ḃḅana Ḃ shosun na a lumi anga n̄a m̄ḅal̄a.”

Akuci nu uzuwa u sa'avu

⁵¹ *Avu* Yesu ece le, “I gura ta reve ili i nda suru?”

Reve a usu, “Ee, tsu tsura ta urevu wa yi.”

⁵² Reve u damma le, “Manlu ma wila ma na suru ma tsurai urevu u tsugono tsa zuva u rotso ta vuma na oo utasu akuci nu uzuwa u sa'avu a alanga atsuma o mopon.”

Ama a Nazara a 'yuwain Yesu

(Mak. 6:1-6; Luk. 4:16-30)

⁵³ Ana Yesu kotoi adansa iroci i nda, avu u lyawa ubata'a. ⁵⁴ Reve u kamba Nazara, lyuci na u kungwai. Ana u yuwain uritosu de atsuma a aa'isa,† ama suru a yuwan ta asalama avu a damma, “Te da u tsurai ugbozu nu ucira u na waa yuwusan ili ya asalama i nda? ⁵⁵ Ayi mawun ma za vu ushe'en ma da. Meri† da mma va yi, waru muwun ma anawu ma yi ele da, Yakubu, na Isuhu, na Simo na Yahuza. ⁵⁶ Muwun ma anawu me esheli ma yi suru a ta pa obolo na atsu. Cine tsa da waa gura yuwan ulinga u nda suru?” ⁵⁷ Adama o ndolo ugbozu u le u danu na ayi shi, avu a 'yuwan yi.

Reve gba u damma le, “Vumavasula ri na tsugbain a lyuci no o u'wa wa yi shi, she a lyuci ro.”

⁵⁸ Adama o ndolo, u gura yuwan ili ya asalama ya abunda a lyuci va yi shi, adama a na a ri nu ucawu wo okolo shi.

14

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu

(Mak. 6:14-29; Luk. 9:7-9)

¹ A mantsa mo ndolo, Hiridu Antiba, mogono ma Galili, ma uwwa ta adama e Yesu. ² Avu u damma agbashi a yi, “Yesu Yahaya za vu Urumbusu da, za na a 'yasa'in atsuma a akwakwa. Ayi da i zuwai waa yuwusan cu'un vi ili ya asalama a nda.”

³⁻⁴ Kafu mantsa ma nda, Hiridu usa ta Hiridiya ayi ubuwu ka mawun ma anawu ma yi Filibu. Yahaya† dansaa yi ta, “U ri ulobonu vu zuwa Hiridiya shi!” Reve u zuwa e reme Yahaya a nla yi, avu a zuwa yi atsuma o u'wa wa ali. ⁵ U shi ta u ciga wu una yi, agba wu uwwusa ta wovon wa ama, adama a na a usu ta Yahaya vumavasula da.

⁶ Ana a cuwusan nu urana u na a matsain Hiridu, avu usheli wa Hiridiya u je'een Hiridu obolo no omocin a yi, avu u zuwa okolo a yi o yo'ono. ⁷ Reve u kucina na waa ca yi ili i na u cigai biti. ⁸ Avu mma vu usheli'i u damma yi u damma, “N ciga ta aaci a Yahaya za vu Urumbusu a mapara ma nda!” ⁹ Avu mogono'o u yuwan shinreve vi ili i na u dammai. Agba u ciga u 'yasan nzuwulai n na u yuwain a makakan mo omocin a yi shi. Avu u damma asoja a yi, ¹⁰ a 'yawa o u'wa wa ali o kodo aaci a Yahaya za vu Urumbusu. ¹¹ Avu a tawaa na aaci'i a mapara avu a ca

usheli'i, avu usheli'i u 'yawaa mma va yi. ¹² Reve ojoro a Yahaya a tawa a tara lipu va yi a cido. Avu a 'yawa a kambuwa Yesu ili i na i farai.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton

(Mak. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Yah. 6:1-14)

¹³ Ana Yesu uwwai alabari o ndolo, reve u uwa a wantsun, avu u karā a tyo o una tsara u dana ayi a nde'en. Agba ana obolo a ama'a a uwwai ne, reve o toni yi na mmalu o tonon nge'en m mala. ¹⁴ Ana u rawai, avu u cina abajini o obolo a ama a pura yi. Reve we ene le iliyali, avu u kamato aza a na a dana ubanakun suru gbaga.

¹⁵ Urana a zama mariyaa, avu ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu a damma, "Urana u koto ta, ubata u nda gba ogozo a da. Damma ama'a e bete'we, tsara a 'yawa a muluci a tsulaa aciyele ilyalya a lyuwa."

¹⁶ Reve u usu le, "Ili yi lo i na yaa zuwa le a karā shi. I 'yawa i ca le ilyalya a lyuwa."

¹⁷ Avu a damma yi, "Opopofu o ton a da tsu ri ne ele na mugula n re goon."

¹⁸ Reve u damma le, "Tawa numu no opopofu'u na mugula'a."

¹⁹ Avu u damma ama'a a danu a anlya. Avu u tara opopofu o to'on na mugula n re'e, avu u kalyuwa zuva, reve u godyoo Asula adama e ilyalya. Reve u ne'eshen opopofu'u, avu u ca ojoro a yi, reve ele a ca ama. ²⁰ Ama suru a lyuwa ta

hali a cuwan. Reve ojoro'o o shiton asaka kupa ne ejere na akapi e ilyalya i na i buwai. ²¹ Ali a na a lyuwai ilyalya i ndolo a ta rawa ali ukpakukupa uton (5,000), e kece amaci na muwun shi.

Yesu wala ta a mini

(Mak. 6:45-52; Yah. 6:15-21)

²² Avu Yesu dammushi ojoro a yi a uwa a wantsun tsara a karā elime a yi upasalai u mala. U dana ta lo tsara u lyawa ama a kamba a 'wa le. ²³ Ana u lyawa nle a karai a 'wa, reve u karā a 'yawa a agadi na aciyayi tsara u yuwan avasa. Ayin a da a dana, avu gba u dana de ayi a nde'en.

²⁴ A matsan mo ndolo, wantsun wo ojoro a yi u dana ta e memere ma mala'a, waru upepu wu ucira u 'yon ta. A dana ta o mpolo ni ikefu i mala i gbain. ²⁵ Na wasasa, avu u tawa ubata u le a mmalu zuva mini. ²⁶ Ana e ene niyi a mmalu zuva mini tsundolo, a uwwa ta wovon. Avu a saala na wovon, "Yimodi i da!"

²⁷ Reve u yuwushin nle adanshi, u damma, "U rawa ta ne, n ta pa! She yu uwwa wovon wan."

²⁸ Avu Bituru damma, "Zagbain, na avu da mayun, damma mu n tawa ya'a wu zuva mini ma nda."

²⁹ Reve u damma yi, "Tawa."

Avu Bituru lyawa wantsun, avu u karā a mmalu zuva mini a tyo ubata wa Yesu. ³⁰ Amma ana Bituru

enei upepu ni ikeḍu i mala, aḅu wu uwwa wovon ḍaḍa u temeḍi malibaa. Ḍaḍa u saalai, “Zagbain, wawa mu!”

³¹ Aḅu Yesu cananashi ukere wā yi aḅu u reme yi. Aḅu u damma yi, “Vu tā nu ucawu wo okolo ke'en. Nye i zuwai okolo a wu a kuḍai?”

³² Ana a uwai aḅu a wantsu'un, reve upepu'u u von kwin. ³³ Ḍaḍa aza a na a ḍanaḍi pe a wantsu'un a yuwayin Yesu aḅu aḅu adansa, “Amayun aḅu ḍa Mawun ma Asula.”

Yesu ca tā ama a Janisara lafiya

(Mak. 6:53-56)

³⁴ A pasalai tā mala'a aḅu a tyo e ida ya Janisara. ³⁵ Ana ama a na a ri pe e revei Yesu ḍa, aḅu a damma ama suru a na Yesu tāwā tā. Aḅu a tāwāa yi na aza a na a ri nu ubanakun icu'un icu'un. ³⁶ Reve a pati yi tsara u lyawa aza a na a ri nu ubanakun a ju'wan nge'en mu utugu ma yi. Reve aza a na a ju'wain suru a kambā gbaga.

15

I yuwan tsutoni na Wilā wā Asula

(Mak. 7:1-13)

¹ Reve Afarishi o ro na munlu n Wilā mu utā ḍe Urishelima, aḅu a tāwā ubata wā Yesu reve e ece yi, ² “Nye i zuwai ojoro a wu oo tono ili i na nkaya n tsu n roco ntsu tsu yuwan shi? Ko ekere e le a tsu sa'a kafu a lyuwa ilyalya o ure u na wu ntsayi shi.”

³ Reve u usu le, “Nye i zuwai yoo tonishi ili i na Asula a dammai shi, reve i uwa o tono uritosu wa aciyaḍu? ⁴ Asula a damma tā, ‘Vu yuwaan ḍaḍa wā wu na mma wā wu tsutoni,’ waru, ‘Za na isulai ḍaḍa wā yi ko mma wā yi, a to una yi.’”

⁵ Aḍu gba i to ritosu a na na vuma ri ni ili i na waa kambaa ḍaḍa wā yi ko mma wā yi, reve u damma ‘Ayi ḍa za wā Asula ḍa,’ ⁶ to, a ri na a ca ḍaḍa le ili'i shi. I 'yuwan tā ili i na Asula a dammai adama a agadu a ḍu. ⁷ Aḍu aza e ikpa'a! Ishaya vumavasula yuwan tā mejege ana u ḍanaḍi Asula a damma tā:

⁸ ‘Ama a ḍa a ta casu mu tsugbain a na le goon, okolo e le gba alanga a ḍa a ri na aḅu.’

⁹ Aḅu a na aa yuwusaan mu ili ya aḅu i ḍa shi. Ili i na oo ritosu ili i ro i ḍa shi, agba uritosu wa ama u ḍa.’”

Ili i na i tsu lungusa vuma (Mak. 7:14-23)

¹⁰ Reve Yesu ḍewishe oḅolo a ama'a, aḅu u damma le, “I polo atsuvu yu uwwa, aḅu i reve ili i maa dansa. ¹¹ Ili i na i tsu uwa aḅu a vuma, ayi ḍa u tsu lungusa yi shi. Amma ili i na i tsu utā o una wā yi, ayi ḍa u tsu lungusa yi.”

¹² Ḍaḍa ojoro a yi a tāwā ubata wā yi, aḅu a damma, “Vu reve tā a na vi isulai Afarishi na adanshi a na vu yuwan?”

13 Avu u usu, “Ili i na Dada va va zuva cu'wain shi, suru a ta mula yi diga a aralu a yi suru. 14 I tonoo Afarishi o ndolo wan! Ele a ta ana nrumbā n na moo ronuso nrumbā n ro, waru suru nle a ta riya a aakarī.”

15 Avu Bituru usu, “Nye da vaa dansa ana vu yuwain adanshi adama e ili i na i tsu lungusa vuma?”

16 Reve Yesu usu, “Hali n gogo koto vu reve ili i maa dansa shi? 17 Amayun a da, suru ilyalya i na i tsu uwa o unā, u tsu kaṛa ta a tyo a aatsuma, reve wu utā. 18 Amma adanshi a vama a na a tsu utā o unā u tsu utā ta diga o okolo. Waru ele da da ili i na i tsu lungusa vuma. 19 Atsuma o okolo a da majiyan me iwuya nā mona mā tsu utā, pe da waru tsipere ne epen a tsu utā, nā wivu na adanshi a vama a aci a ama o ro. 20 Ele nda ele da a tsu lungusa za. Alya babu sa'a ekere, u tsu lungusa vuma shi.”

Yesu kambai Takpaci vu ka (Mak. 7:24-30)

21 Avu Yesu lyawa ubata'a u kamba a mbanga ma Taya nā Sida. 22 Ana u rawai, avu ka ro Takpaci* za na ri nā nden pe, u tawa ya'a yi, avu u saala, “Zagbain, Mawun mā Dawuda, kalyuwa iliyali i va! Usheli u va u to sowuso atsumalima no otoni a lima.”

23 Agba Yesu damma yi ili i ro shi. Dada ogoro a yi a tawai ya'a yi, reve a pati yi,

“Damma ka ndolo u kaṛa. U to tono tsu nā yisaali.”

24 Reve u usu u damma, “A lyungu mu ta ubata wa aza a Isra'ila goon! A ta gashi obolo e ikyon a na a puwain.”

25 Reve ka'a u rawa ubata wa Yesu, avu u kaḍato u damma, “Zagbain, vu kamba mu!”

26 Avu u usu, “U lobono a tara ilyalya i muwun, reve a ca musan shi.”

27 Avu ka'a u damma, “Ne da, Zagbain, agba ko musan n tsu lyuwa ta mubishi n na māa riyisa diga a mapara ma za na zuwa niyi.”

28 Dada Yesu usu niyi, “Avu ka na cayi okolo lon da! N ta yuwaan wu ili i na vu patiyi.” A mantsa'a gan, reve usheli wa yi wo o'wo gbaga.

Yesu kambato ta ama a abunda gbaga

(Mak. 7:31-37)

29 Reve Yesu lyawa de, reve u kamba a nge'en m Mala mā Galili. Reve u kumba a aagadi u danu. 30 Dada obolo a ama a abunda a tawai, avu a tawaa nā akutsuma nā nrumbā, a tawa ta waru nā aza a na a ri no osowi a lipu, obolo na aza a na a tsu gura yuwan adanshi shi, na ama a na a ri nā banakun icu'un icu'un. Avu a zuwa le a makakan mā yi, reve u kambato le gbaga suru. 31 Ama suru a yuwan ta asalama ni ili i na e enei a uwai waru. Ama a na a shi a tsu yuwan adanshi shi, reve a uwa adanshi gogo. Osowi a lipu o o'wo

* 15:22 Ka'a za va Ka'ana da, ayi waru za va Isra'ila da shi.

tā gbaga, akutsuma waru a wala, nrumba waru me ene ure. Ama suru a uwa tā a cibalasa Asulā a aza a Isra'ila.

Yesu lyuwato tā ama ukpakukupa unashi
(Mak. 8:1-10)

³² Avu Yesu de ojoro a yi, reve u damma le, "Me ene tā iliyali ya ama a nda. O to obolo nā amu hali rana ta'atsu, agba a ri ni ili i na aa lyuwa shi. Agba n ciga n zuwa a kara na ambulu shi. A tā takalyuwa o ure a tyo o u'wa."

³³ Avu ojoro a yi a usu, "Ubata u nda u rotso tā ogozo. Te da tsaa tsura ilyalya i na yaa rawa lyuwato cu'un vo obolo a nda?"

³⁴ Avu we ece le, "Opopofu a yan a da i ri ne ele?"

Avu a usu, "Aza e cindere, nā mugula meketeci."

³⁵ Avu Yesu damma ama'a a danu e ida. ³⁶ Reve u tara opopofu e cindere'e nā mugula'a avu u godyoo Asulā. Reve u ne'eshen ilyalya'a u ca ojoro a yi, reve a ca ama'a. ³⁷ Ama'a suru a lyuwa tā hali a cuwan. Reve ojoro a yi o shiton asaka a gbagbain e cindere na akapi a na a buwai. ³⁸ Ali goon aza a na a lyuwai ilyalya'a, babu nā amaci nā muwun, a ta rawa ama ukpakukupa unashi (4,000). ³⁹ Ana Yesu dammai ama'a a kara, da da u uwai a wantsun reve u pasalai mala'a. Reve a rawa e ida zuzu nā Magada.

16

Azagbain a cigai e ene iliya asalama

(Mak. 8:11-13; Luk. 12:54-56)

¹ Avu Afarishi na aza a Sadukiya a tawa ubata wa Yesu a lyungwa yi adama e reme yi nu unusu, da da a damma niyi u yuwaan le ili ya asalama, adama u roco Asulā a usu tā ili i na waa yuwusan.

² Reve gba Yesu usu, "Nu urana u ri a mariyaa, i tsu damma tā 'Alanzu o to lobono adama a na zuva ri saan.' ³ Nu usana adama a na zuva ri saan nā wunla, reve i damma, 'O to ro'o.' I tse ene tā iroci i nda zuva, reve i reve ili i na oo rocosu. Agba ne da fo, i te inda ili i na maa yuwusan gogo, waru i reve ili i na oo rocosu shi. ⁴ Ama e iwuya nā aza o ulambu wa abula a zami tā a yuwaan le iroci ya asalama, agba moo roco le shi, she iroci ya Yunana† vumavasula." Reve Yesu lyawa le lo avu u kara.

I yuwan ugbozu nā munlu me epen

(Mak. 8:14-21)

⁵ Ana ojoro e Yesu a pasai mala'a a tyo a mbanda n ndede, reve e icina a na aa tara opopofu. ⁶ Reve Yesu damma le, "I yuwan ugbozu! I dana ufofu adama o wologo wa Afarishi na aza a Sadukiya."

⁷ Avu ojoro'o a yuwan adanshi vāni le, avu a damma, "U ta dansa ne adama a na tsu tawayi nā ko oopopofu shi."

⁸ Ana Yesu revei ili i na aa dansa, dada we ece nle, “Nye i zuwai i ri a ndammulai adama a na i ri no opopofu shi? Ucawu wo okolo a du wa'a da. ⁹ Hali n gogo koto i reve shi? I cuwan no opopofu o ton a na a lyuwatoi ali ukpakukupa uto'on (5,000) shi? Waru i cuwan i shiton ta asaka a abunda na akapi a na a pasai shi? ¹⁰ Waru opopofu e cindere a na a lyuwatoi ali ukpakukupa unashi (4,000) gba? Asaka a gbagbain a yan da i shitoyin? ¹¹ Adama a nye i gura revei a na maa yuwusaan du adanshi adama o opopofu shi? N ta dansaa du i yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi na aza a Sadukiya.” ¹² Dada e revei waa yuwusaan le adanshi a yuwan ugbozu na wolilo† ko opopofu shi, amma adama o uritosu we epen wa Afarishi na aza a Sadukiya.

Bituru dammai Yesu Zamawawa dada
(Mak. 8:27-30; Luk. 9:18-21)

¹³ Yesu no ojoro a yi atsuma a mmalu, ana a rawai zuzu na mbanda ma Kasariya Filibi, avu we ece le, “Zane da ama a tarasa Mawun ma Vuma?”

¹⁴ Avu a usu, “Ozo o ro a damma, avu Yahaya za vu Urumbusu da, ozo o ro gba a damma avu Iliya da, ozo o ro waru a damma avu Irimiya† da, ko gba shi vuma ta atsuma a amasula a da.”

¹⁵ Reve we ece le, “Adu gba, zane da yaa tarasa mu?”

¹⁶ Reve Simo za na a tsu de Bituru usu, “Avu da Zamawawa,† Mawun ma Asula za na tsu ca wuma.”

¹⁷ Reve Yesu usu, “Avu za va aba'un da, Bituru mawun ma Yahaya,† adama a na ko vuma roco wu ili i nda shi. Dada va na ri zuva da roco nuwu ko zane da n ri. ¹⁸ Adama o ndolo n ta de wu Bituru, za na urevu wa yi u da 'Aatali.' Waru a aatali a nda a da maa suwa aa'isa a aza e Itoni† a va, agba ucira wu ukwa waa la'a ucira wa yi shi. ¹⁹ N ta ca wu mkpatu'utsu n tsugono tsa zuva. Ili i na biti vu kpatu'wai pa o uvadi shi, Asula fo waa usu u kpatu'wa le shi. Waru ili i na vu kpatu'wai pa o uvadi u nda, ele fo Asula a ta kpatu'wa le.” ²⁰ Reve Yesu rono ojoro a yi atsuvu she a damma nanza a na ayi dada Zamawawa'a wan.

Yesu yuwan ta adanshi o ukwa wai
(Mak. 8:31-9:1; Luk. 9:22-27)

²¹ Diga a mantsa'a a 'yawa, reve Yesu teme a dansaa ojoro a yi ili i na yaa cina yi. Avu u damma, “Na n ciga na n 'yuwan n 'yawa Urishelima ubata u na azagbain e ida, nan ganu a gbagbain na munlu n Wila n ri. A ta ca mu atsumalima lon. A to una mu, agba na a yuwan rana ta'atsu, Asula a ta 'yasan mu.”

²² Reve Bituru de yi a tyo a nge'en, avu u damma yi u

* 16:17 Aala a Yahaya ayi da Yunana na Tsuyahuda.

lyawa a dansa ne. U damma, “Asulā aa lyawa ili i ndolo i fara na avu shi, Zagbain!”

²³ Reve Yesu† vadala ubaṭa wā yi reve u damma yi, “Male, vu buwa mu ure! Vu tā gesheshe ili i na Asulā a zuwaa numu n yuwan, adama a na majiyan mā wu za vuma da, agba u ri ununa Asulā aa yuwusan shi.”

²⁴ Reve u damma ojoro a yi, “Za na suru cigai u kuru mu, she nu u 'yuwan aciyayi suru suru. Nu u ciga u 'yuwan u tara akpata a atsumalimā a yi reve u kuru mu. ²⁵ Adama a na za na cigai u wawa wuma wā yi, u ta lamba yi, amma za na lambai wuma wā yi adama a vā, u tā tsurā yi. ²⁶ Nye i da vuma aa muna nu u tsurā uvadi u nda suru, reve u lamba wuma wā yi? Vuma aa gura tsupa† adama u tsurisā wuma wā yi shi, ko ke'en. ²⁷ Adama a na amu, Mawun ma Vuma, n tā tawā na tsugbain tsa Dada vā obolo na nlingata mā yi, avu n ge'eto ama suru ununa a yuwain ili biti. ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, ozo o ro atsumā a du a na i ri pa nda mishin gogo, yaa kuwā shi, she na ye ene mu, Mawun ma Vuma, a tawā atsumā o tsugono tsā vā.”

17

Lipu va Yesu vadalai

(Mak. 9:2-13; Luk. 9:28-36)

¹ Ana a yuwain ayin a tali, reve Yesu dangwa Bituru na Yakubu na mawun ma anawu mā yi Yahaya. Reve

a 'yawa a kumba masasan mo uga'an ubaṭa u na a danai goon le. ² Ele a kanla, da da oroci e Yesu a vadalai suru suru. Urewesu wā yi e ikanasa ana urana, atugu a yi waru a kambā u'uri puwu ana ekan. ³ Reve Musu† na Iliya o utushi, reve a uwa adanshi na Yesu.

⁴ Reve Bituru damma yi, “Zagbain, u lobono tā a na tsu ri pa! Lyawa tsu yuwan ogodo a ta'atsu pa, za tā za vā wu, za tā za va Musa, za tā za va Iliya.”

⁵ Ayi ubuwu a adanshi, reve eleshe e ekan a tawā u pupala le. Avu udyo wu utā pe e eleshe'e u damma, “Ayi nda Mawun mā vā da, za na n cigai, n ta uwwusa uyo'o wā yi lon. Yu uwwa yi!”

⁶ Ana ojoro'o a uwwai udyo'o, reve a uwwa wovon lon hali a riyā makpaḃa. ⁷ Dada Yesu rawai reve u ju'wan le. Avu u damma, “Yoyin, she yu uwwa wovon wan!” ⁸ Dada a 'yasain aci a kalyuwai, agba e ene za ro shi, she Yesu.

⁹ Ele a macipaa a masasa'an, reve u damma le, “She i damma nanza ili i na ye enei wan, she na a 'yasan mu, amu Mawun ma Vuma atsumā a akwakwa.”

¹⁰ Reve ojoro'o e ece yi, “O unā wu nye munlu n Wila n dammai a na Iliya da a fara tawā kafu Zamawawa tawā?”

¹¹ Reve u damma le, “Amayun a da Iliya tā tawā u fofo ili biti. ¹² Agba amayun, Iliya tawā tā de. Agba ama

e reve a na ayi da shi, reve a yuwaan yi ununa a cigai. Aa jima shi, ne da fo aa zuwa Mawun ma Vuma mo sowo atsumalima.”¹³ Dada ojoro'o e revei u ta yuwusaan le adanshi a Yahaya za vu Urumbusu.

Yesu kambato'i ulobo wo otoni a lima gbaga

(Mak. 9:14-29; Luk. 9:37-43a)

¹⁴ Ana Yesu no ojoro a yi a cipai zuwa masasa'an, obolo a ama a abunda a shi ta lo a pura le. Avu vuma ro tawa u kingyo a makakan ma yi. ¹⁵ Reve u damma, “Zagbain, ve ene iliyali i mawun ma va! U ta na tsuda'un tsu ucira, hali u tsu riyar ta a akina ko a mini kuci. ¹⁶ N tawa ta na ayi ubata wo ojoro a wu, agba ko vuma ta gura kambato yi gbaga shi.”

¹⁷ Reve Yesu usu, “Adu ama o okolo o ugbamu, aza o ulambu wu ucawu wo okolo. Hali mantsa ma ne ma da ma da danan na adu? Waru hali mantsa ma ne ma da maa gura danu na adu na ankuri? Tawai nu ulobo'o pa nda!”

¹⁸ Reve u fara otoni a lima a na a ri pe o ulobo'o, avu otoni a lima'a o uta. Diga a mantsa mo ndolo, reve u kambaga gbaga suru suru.

¹⁹ Ana alanga a jimai, ayi a nde'en, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu e ece yi, “Adama a nye tsu kudai o utaa otoni a lima'a?”

²⁰ Reve u usu le, “Adama a na i ri nu ucawu wo okolo wa'a da. Amayun a da maa dansaa du, ni i ri nu ucawu wo okolo ke'en cine i revei cu'un vu su'wan'uri, i ta damma masasan ma nda, ‘Lyawa ubata u nda a tyo ndede,’ avu gba u lyawa. I ta gura yuwan ili suru.”*

Yesu yuwisain adanshi o ukwa wayi

(Mak. 9:30-32; Luk. 9:43b-45)

²² Urana u ro cina a kambaga Galili, avu Yesu damma le, “Za ro ta wina Mawun ma Vuma. ²³ A to una yi, agba na a yuwan ayin a ta'atsu a ta 'yasan yi.” Reve atsuma a langa ojoro'o lon.

Yesu yuwain adanshi a atsupu o utafa

²⁴ Ana Yesu no ojoro a yi a rawai Kafarnahum, reve aza o ushishi wu utafa wa Aa'isamapada e ece Bituru, “Manlu ma du ma tsu tsupa utafa† wa Aa'isamapada shi?”

²⁵ Avu Bituru usu, “U tsu tsupa ta.”

Reve Bituru uwa o u'wa'a, avu kafu u yuwan adanshi, dada Yesu ece niyi, “Ngonon tsu zuwaa ta ama e le utafa, ko omocin?”

²⁶ Reve u usu, “Omocin a da a tsu zuwaa utafa.”

Avu Yesu usu, “To, wo o'wo ta ama e le aa tsupa shi. ²⁷ Amma woo lobono tsu 'yasan okolo a ama

* **17:20** Akuci a aatagada a nda a dashi ta uguzu wu 21: “Amma avasa na akuli a da goon aa gura cu'un vi ili i nda, ili yi lo i na i la'ai ne shi.” † **17:24** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “utafa wa Aa'isamapada drakma re.” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe.”

shi. Adama o ndolo, 'yawaḡi mavusa a mala. Magula ma na i fara remei, i kpaṭu'wa unā wā yi, i tā tsurā ikebe† i azurufa‡ i na i rawai atsupu o utafa wā Aa'isamapada za va nā za du. I tara i tsupa le utafa u tsu.”

18

Za na la'ai tsugbain o tsugono tsa zuva

(Mak. 9:33-37; Luk. 9:46-48)

¹ A mantsa'a, reve ojoro e Yesu a tawā ubata wā yi, reve e ece yi, “Zane da oo o'wo zagbain suru suru atsuma o tsugono tsa zuva?”

² Dada Yesu deyi mawun mo ro, reve wi isawaton yi a makakan me le. ³ Avu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, ni i ciga i 'yuwan yoo o'wo ununa muwun n keke'en n ri. Na ne da shi, yaa uwa o tsugono tsa zuva shi. ⁴ Adama o ndolo za na tarai aciyayi ili i ro shi, ana mawun me ke'en ma nda, ayi da za na la'ai tsugbain o tsugono tsa zuva.

⁵ “Waru za na ushiyi mawun me ke'en ma nda a aala a va, amu da u ushiyi.”

Malyungwa ma na ma tsu tawa nu unusu

(Mak. 9:42-48; Luk. 17:1-2)

⁶ Avu Yesu lyuwa elime u damma, “Woo yo'ono aza a na aa zuwa ko vuma ta atsuma a aza a na oo tono mu yuwan unusu shi. U ta la'aa le

a nlaa le aatali a yira a yinlu a vari le atsuma a mala upasu u na u la'ai aru'un!

⁷ “Woo yo'ono ama shi, adama e ili i na yaa zuwusa ama mariya o unusu. A ri ni ili i na aa yuwan shi, ili i ndolo i ta fara, agba woo yo'ono aza a na a tawai ne ele shi! ⁸ Nu ukere wa wu ko anana a wu aa zuwusa wu mayan mo unusu, vu kodo yi vu vari yi. U ta la'aa wu vu lamba upasu u lipu u ro wa wu, reve vo o'wo na wuma u na vaa kuwa shi a na vaa dana ne ekere e re na ana e re avu a vari wu a akina a na a ri n kima shi. ⁹ Na lyusu va wu aa zuwusa wu mayan mo unusu, vu fodo yi vu vari yi. U la'aa wu ta vu dana na lyusu ta goon avu vu dana wuma, a na vaa dana ne esu e re reve a vari wu a akina a na a ri kima shi.”

Iroci yi kyon na puwayin

(Luk. 15:3-7)

¹⁰ Avu waru Yesu damma, “I yuwan ugbozu. She i tara aza e keke'en a nda ili ye pere wan. N ta dansaa du, a ta na nlingata zuva n na n ri obolo na Dada va zuva.*

¹² “Na za va aguBa ri ni ikyon ukpaku, reve za ta uta reve u puwan, nye i da waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci na buwai a alyuna a nge'en m masasan, reve u 'yawa izami yi kyon ta na puwayi'in. ¹³ Nu u tsura yi, amayun a da maa dansaa

† 17:27 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “ikebe yi irumu i drakma i nashi.” Kalyuwa Ucuḡuwu wi “Ikebe.” * 18:10 Akuci a aatagada a nda a ta na ayi nda, “Amma amu, Mawun ma Vuma, n tawa ta adama n wawa aza a na a puwayin.”

đu, u ta la'a yuwan maẓanga a aci a za ta o ndolo, a na waa yuwan a aci a kupakucci na kucci na buwai. ¹⁴ Ne da u ri ya Dada đu za na ri zuva. U ciga ko za ta atsuma a aza e keke'en a nda u puwan shi, suru suru."

*Nā za ro nusaan wu
(Luk. 17:3)*

¹⁵ Reve Yesu lyuwa elime u damma, "Nnā za vā wu yuwaan wu unusu, 'yāwā ya'a yi, āvu vu roco yi unusu wā yi. Agba vu yuwan yi usokowu, āvu nā ayi goon. Nā vuma'a wu uwwa wu, vu lyuwa tā aci a za vā wu waru vu kambato tā za vā wu. ¹⁶ Nu u 'yuwan gba a uwwa wu, vu tara vuma tā, ko ama e re i 'yāwā obolo. Vu yuwan ne adama a na Adanshi a Asulā a damma tā adanshi o unā wa ama e re ko ama a ta'atsu a aci a za ro u la'a tā ume. ◇ ¹⁷ Nu u 'yuwan a uwwa le fo, vu damma aza e Itoni. Nu u 'yuwan waru a uwwa aza e Itoni, to, vu yuwan nā ayi ununa vaa yuwan nā za na revei Asulā shi, ko ana manlu mo u'ushishi mo utafa."

Manlā nā maḅaḅa

¹⁸ Āvu waru Yesu damma, "Amayun a da maa dansaa đu, Ili i na suru yi nlai pa o uvadi u nda, Asulā za na ri zuva tā a nlā yi fo. Agba ili i na suru i baḅai, u tā baḅa yi fo.

¹⁹ "Waru, n ta dansaa đu, na ama e re atsuma a đu a yuwan asalā e ili i na a cigai,

reve a vasa adama a yi, Dada vā za na ri zuva ta yuwaan đu ayi. ²⁰ Adama a na ubata u na ama e re ko ama a ta'atsu o bolotoi a aala a vā, n tā lo obolo ne ele."

*Iroci ya aagbashi a na a
'yuwain a yuwan gafura*

²¹ Reve Bituru tawā ya Yesu we ece, "Zagbain, nā za vā aa nususaan mu, hali uyan u da maa yuwaan yi gafura? Toto ucindere?"

²² Āvu u usu, "O'o, toto ucindere shi, amma kupocindere toto ucindere.

²³ "Nda cine tsugono tsa zuva tsā ri: A yuwan tā mogono mo ro za na cigai u ushi ikebe i na woo tono agbashi a yi. ²⁴ Ayi atsuma o u'ushishi, reve a tawā nā vuma ro za na woo tono ikebe i gbain i azurufa ukpakukupa kupa (10,000). † ²⁵ Aagbashi'i gba u shi ni ikebe i na waa gura tsupa yi shi. Dada mogono'o u zuwai a wina vuma'a ni ili i na u ri nā ayi suru, hali nā ka vā yi nā muwun mā yi. Reve a tara ikebe'e a tsupa mogono'o utan u na woo tono aagbashi'i.

²⁶ "Amma āvu aagbashi'i u kingyo, reve u pati u damma, 'Vu yuwan ankuri nā amu, n ta tsupa ili i na n kopoi suru.'

²⁷ Reve mogono'o we ene yi iliyali lon, reve u lyawa yi, āvu u damma yi she u tsupa ikebe'e waru wan.

◇ **18:16** U.W.I. 19:15. † **18:24** Ikebe yi rumu i azurufa i gbain ayi da a tsu de "talen" nā Tsheleni, unata u da talen tā ri ni ikebe i na aa tsupa za zamalinga atsuma a a'wan gendu. Talen ukpakukupa kupa (10,000) la'a tā ikebe ya atsupu yi za zamalinga vu rana ukpakukupa udoḅonuwu kupoton (50,000,000).

28 “Aagbashi'i a motaa, avu u ga'an na aagbashi o ro za na woo tono ikebe i ke'en i azurufa† ukpaku. Dada u gaga niyi oogorovili. Reve u uwa a cukudusa yi nu u dansai, ‘Vu tsupa mu utan u va!’

29 “Reve aagbashi'i u kingyo, reve u pati yi u damma, ‘Yuwan ankuri na amu, n ta tsupa wu ili i na voo tono mu suru.’

30 “Agba avu aagbashi o ufaru'u u 'yuwan e ene iliyali ya yi. Reve u zuwa a baru yi o u'wa wa ali, hali she nu u tsupa ili i na oo tono yi. 31 Ana akapi a agbashi e ene ili i na u yuwain, reve a uwwa upan lon. Dada a 'yawai ubata u mogono'o, reve a damma yi ili i na i yuwain suru.

32 “Dada mogono'o u deyi aagbashi'i reve u damma, ‘Avu aagbashi a vama! Ana vu pati numu, n lyawaa wu ta uta'an, reve n damma she vu tsupa ili wan. 33 Vu shi ta fo ee ene iliyali ya aagbashi o ndolo ununa me ene nuwu iliyali.’ 34 Reve mogono ma uwwa upan lon, avu u zuwa a zuwa yi o u'wa wa ali, u sowo atsumalima hali u tsupa ili i na oo tono yi suru.

35 “Ne da Dada va za na ri zuwa aa yuwan na adu nni i 'yuwan a yuwaan aza a du gafura o okolo a du.”

19

Uritosu adama a wukasu u lolo
(Mak. 10:1-12)

1 Ana Yesu kotoi adanshi o ndolo, reve u lyawa Galili avu u kara a tyo e ida ya Yahuda upasalai wu Udolu wa Urdu. 2 Reve obolo a ama o toni yi, avu u kambato aza o ubanakun bgaga.

3 Avu Afarishi o ro a ciga a lyungwa yi na yeci, reve a damma, “Wila u tsu u lyawa ta vuma kakasa na ka va yi ko adama e ili i ro i na we ene suru?”

4 Reve Yesu usu, “Koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi? A dana ta ana Asula a yuwain uvaɗi, ‘U yuwan le ta vali na ka. 5 Ayi da i zuwai vali aa lyawa dada va yi na mma va yi reve e remulei na ka va yi, avu ele ra o o'wo ili i ta.’ 6 Ana wo o'woi a buwa ili i re shi, agba ili i ta, adama o ndolo ili i na Asula o boloi she nanza kakasa wan.”

7 Avu Afarishi e ece yi, “To, adama a nye i da Musa lyawai vuma ca ka va yi aatagada a wukasu u lolo reve u gbara yi?”

8 Avu Yesu usu, “Musa lyawa du ta i kakasa na amaci a du, adama a na i 'yuwain a kuru ili i na Asula a dammai, amma de o ufaru ne da u shi shi. 9 Waru lyawa n damma du nda, za na suru lyawai ka va yi reve u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan, shede na ka'a u ri e tsipere na ali o ro.”

10 Reve ojoro a yi a damma yi, “Na ne da ili'i i ri e ekere a vali na ka va yi, u la'a

† 18:28 Ikebe yi rumu i azurufa i da atsu de “dinari,” atsupu o urana u ta wu za zamalinga. ◇ 19:5 Ufr. 1:27; Ufr. 2:24; Ufr. 5:2.

tā ulobonu she vuma yuwan lolo wan.”

¹¹ *Avu* Yesu usu, “Vuma suru da aa gura usu uritosu u nda shi, amma she aza a na *Asula* a cayi. ¹² Ili i na i zuwai ozo o ro aa yuwan lolo shi ayi da, ozo o ro a matsan le tā ali agba a ri gbaga shi. Ozo o ro waru ama a da a kambato nle ne. Ozo o ro waru a 'yuwan tā lolo adama o tsugono tsa zuva. Za na aa gura tara uritosu u nda u tara.”

Yesu ushiyi muwun

(*Mak.* 10:13-16; *Luk.* 18:15-17)

¹³ Reve ama o ro a tawaa Yesu na muwun n le, adama u ju'wan le u yuwaan le avasa. *Avu* ojoro a yi a putsaa aza a na a tawusaa na muwu'un, a lyawa a damatosun yi.

¹⁴ Reve gba Yesu damma le, “Lyawai muwun n keke'en n tawa ya'a va, she i putsaa le wan. Icu'un ya ama a na a ri tsa muwun n nda, tsugono tsa zuva za le da.” ¹⁵ Ana Yesu ju'wain muwu'un, reve u zuwaa le aba'un dada u karai.

Za vu utsuru

(*Mak.* 10:17-31; *Luk.* 18:18-30)

¹⁶ Ana a yuwain ne, reve vuma ro tawa ya Yesu reve we ece yi, “Manlu, ili ya abula i ne i da maa yuwan tsara n tsura wuma u na woo koto shi?”

¹⁷ Reve Yesu damma yi, “Adama a nye vee eceshe mu ili ya abula? *Asula* da goon za va abula. Na vu ciga vu

tsura wuma u babu ukotu, ciga 'yuwan vu kuru *Wila* wa yi.”

¹⁸ *Avu* vuma'a we ece, “*Wila* u ne u da?”

Reve Yesu usu, “She vu una za nu ucigu wa wu wan. She vu yuwan tsipere wan. She vu yuwan wivu wan. She vu yuwan epen a aci o ozo ro wan. ¹⁹ Vu ca aabara na makuci ma wu tsugbain. Vu ciga ozo o ro ununa vu cigai aciyawu.” ♦

²⁰ Reve vuma'a * u usu, “Ele nda suru n yuwan le ta de. Nye i buwai na maa yuwan waru?”

²¹ *Avu* Yesu usu, “Na vu ciga vu shiwan vuma, 'yawa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, reve vu ne'eshen alambi ikebe'e, vu ta tsura uzuwa zuva. Reve vu tawa vu kuru mu.”

²² Ana vuma'a wu uwwai ne reve atsuma a langa yi, adama a na u ta nu utsuru lon. Reve u kara ili ya yi.

²³ Dada Yesu dammai ojoro a yi, “Amayun a da maa dansaa du, ili yu usan i da za vu utsuru uwa o tsugono tsa zuva. ²⁴ Amayun n ta dansaa du, u ta la'a babu usan aarakumi a pusulai na vunu vu bele, a na za vu utsuru aa uwa o tsugono tsa *Asula*.”

²⁵ Ana ojoro a yi a uwwai ne, reve a uwa asalama lon, reve e ece, “To, zane gba aa la'a?”

²⁶ *Avu* Yesu kalyuwa le u damma, “E ekere a vadilima ili'i i ri n yuwan shi, amma

♦ 19:19 Mta. 20.

* 19:20 Vuma'a u rawa ta na waa yuwan lolo, agba koto u yuwan lolo shi.

ubata wā Asulā ili biti u ta gura yuwan.”

²⁷ Dada Bituru damma niyi, “Atsu da nda tsu lyawai ili suru, reve tsu kuru wu. Nye da gba tsaa tsura adama o ndolo?”

²⁸ Reve Yesu damma le, “Amayun a da maa dansaa du, a mantsa ma na amu Mawun ma Vuma, maa danu o ootogu o tsugbain a mantsa ma na maa tawa, adu aza a na oo tono mu i ta danu o otogu kupa ne ejere, waru i ta ge'eto gundo kupa ne ejere va Isra'ila. ²⁹ Aza a na a lyawai ili suru suru adama a va, a lyawai 'wa le ko aduma e le, a ta tsura atsupu. Ne da waru na a lyawa aza e le ali ne esheli, ko a lyawa nan dada na nan mma le, ko gba a lyawa muwun, a ta tsura atsupu hali a tyo toto ukpaku, waru a ta tsura wuma u na woo koto shi. ³⁰ Agba na abunda aza a na a ri elime gogo a ta kamba acapa, waru aza a na a ri acapa gogo a ta tyo elime.”

20

Iroci ya aza a zamalinga

¹ Ana Yesu uwai o rocosu ama ununa tsugono tsa zuva tsaa dana, avu u damma, “A yuwan ta vuma ro za na dana nu uduma wa inabi. Urana u ro, reve wu uta na wasasa adama u zami aza a zamalinga adama a lingaa yi uduma wa yi. ² Avu u damma u ta tsupa le ununa a tsu tsupa ikebe i azurufa yu ulivu irumu i ta ta. Reve u tara le a tyo o uduma'a a linga yi.

³ “Ana alanzu a gaduwai, ayi o utulai e eden reve u cina ozo o ro lo a mishin me pere.

⁴ Reve u banu le fo a tyo o uduma wa yi, avu u damma le u ta tsupa le ili i na i lobonoi nu urana u riya. ⁵ Avu a kara e reme ulinga o uduma'a.

“Nu urana a aci na rumu ta'atsu vu urana reve u yuwisan ne. ⁶ Waru ana u buwai rumu ta na aa lyawa ulinga, reve wu utisa a lyuci, avu waru u cina ama o ro mishin lo. Reve we ece le, ‘Adama a nye yaa yuwusan ulinga ana'an shi?’

⁷ “Reve a usu, ‘Adama a na ko za tara tsu shi!’

“Avu u damma le, ‘To, 'yawai i linga o uduma u va.’

⁸ “Ana urana u kotoi, reve za vu uduma'a u de za ve elime u damma yi, ‘De aza a zamalinga'a vu tsupa le. Vu teme na aza a na n tarai nu ukosu, reve vu koso na aza a na n fara tarai.’

⁹ “Reve aza a na o koso tarai a yuwan ulinga wu rumu ta goon a tawa a ushi atsupu e le, za suru ushi ta rumu ta azurufa. ¹⁰ Ana aza a na e teme ulinga ili yu usana a tawai tsara a ushi atsupu e le, a ta dansa a ta ushi ili i na i la'ai aza a aza e le. Avu wo o'wo ele fo irumu i ta ta i azurufa i da a tsupa nle. ¹¹ Ana a ushiyi ikebe i le, reve a 'yawa na adanshawuya ubata wu za vu uduma'a. ¹² Reve a damma, ‘Aza a na a tarai na acapa rumu ta da goon a lingai. Avu vu tsupa le unata na atsu. Atsu gba tsu linga ta atsuma o usudu wu urana hali a tyo ulivu!’

13 “Reve za vu uđuma'a u usu za ta atsumā e le, 'Iutsa i va, m paala wu shi. N tsupa wu ta ili i na tsu yuwain adanshi. 14 Tara ikebe ya wu vu kara! N tara ta n tsupa za na a tarai o ukosu unata na avu. 15 N ta gura yuwan ununa n cigai ni ikebe i va. Vu ta a tsushu'un o unā u na n yuwayin ama a ndede isa'ani?”

16 Dada Yesu tsu damma, “Ne da u ri. Za ve elime gogo u ta kambā acapa, waru za va acapa ta kambā elime.”

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi wa ta'atsu

(Mak. 10:32-34; Luk. 18:31-34)

17 Yesu atsumā a mmalu a tyo Urishelima, reve u de ojoro a yi kupa ne ejere a nge'en avu u damma le, 18 “Na tsu rawa Urishelima a ta wina Mawun ma Vuma e ekere a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila. A ta yuwaan yi uge'etosu u na oo una yi. 19 Reve a zuwa yi e ekere a Atakpaci aza a na aa yuwaan yi ulamu, a fufaba yi, reve a vara yi a akpata. Agba o urana wa ta'atsu Asula a ta 'yasan yi atsumā a akwakwa.”

Ipati yi ka ro o unā u muwun mayi

(Mak. 10:35-45)

20 Avu ka va Zabadi rawa no olobo a yi e re, Yakubu na Yahaya. Reve u kingyo u uwa ipati ya Yesu yuwaan yi ili i ro.

21 Avu Yesu ece, “Nye i da vu cigai?”

Avu u damma, “A mantsa ma na vu danuyi o tsugono tsa wu, vu ta lyawa muwun n va n nda a danu ubata u tsugbain zuzu na avu, za ta o ukere usa'ani za ta waru o ukere ugula wa wu?”

22 Avu Yesu damma, “I reve ili i na yaa patishi shi. I ta gura sowo mokoto ma atsumalima ma na maa zama n sowo?”

Reve olobo'o a usu, “Ee, tsu ta gura.”

23 Reve Yesu usu, “Amayun a da i to sowo atsumalima'a! Agba maa gura dangwa za na aa danu o usa'ani ko o ugula u va shi. Ele bata ndolo ubata wa aza a na Dada va foboyi da.”

24 Ana akapi o ojoro kupa a uwwai ne, reve a uwa upan na muwun ma anawu n re'e. 25 Avu Yesu de aza a na oo tono yi suru reve u damma, “I reve ta aza o tsugono tsa Atakpaci a ciga ta o roco tsugbain tse le e ekere a ama. Waru aza a tsugbain tse le a tsu ciga ta o roco a na a ri nu ucira. 26 Agba e ekere a du, she wo o'wo ne wan. Za na biti cigai wo o'wo zagbain atsumā a du, she nu u kambā aagbashi a akapi a na a buwai. 27 Waru za na cigai wo o'wo za ve elime, she nu u yuwan ulinga u tsugbashi a tyo a akapi suru. 28 Adama a na ko amu, Mawun ma Vuma n tawa tsara a yuwaan mu tsugbashi shi, amma n yuwaan ama, waru n ca aciyava adama a wawa ama na abunda atsumā a nusu le.”

Yesu kambato ta nrumba n re gbaga
(Mak. 10:46-52; Luk. 18:35-43)

²⁹ Yesu no ojoro a yi a lyawa ta Jeriko, reve obolo a ama a abunda a kuru yi. ³⁰ Nrumba n re n dana ta lo nden a nge'en mu ure. Ana a uwwai Yesu da ri lo a kara, dada a uwai yisaali adansa, "Zagbain, Mawun ma Dawuda! Kalyuwa iliyali i tsu!"

³¹ Reve obolo a ama'a a bara le a baru na le, avu gba a dashi 'yasan udyo lon, "Zagbain, Mawun ma Dawuda! Kalyuwa iliyali i tsu!"

³² Ana Yesu uwwa nle, reve wi isawan we ece, "Nye i cigai n yuwaan du?"

³³ Dada a usuyi, "Zagbain, tsu ciga ta tse ene!"

³⁴ Avu Yesu ene iliyali i le, reve u ju'wan esu e le. Dada esu e le a kpatu'ushi, reve e ene ure, dada a kuru niyi.

21

Yesu uwai Urishelima
(Mak. 11:1-11; Luk. 19:28-40; Yah. 12:12-19)

¹ Yesu no ojoro a yi a marawaa zuzu na Urishe-
lima, reve a rawa a lyuci va Batafaji zuzu na Masasan ma Zetun.† Avu u lyungu ojoro e re elime a yi. ² Avu u damma le, "Yawai a malyuci ma na ma ri elime. Nni i rawa, i te eneshi molloli na mma va yi ugutsuwu. I bada le, reve i tawaa mu ne ele. ³ Na za ro ece du, adama a nye yaa bada le, i damma, 'Zagbain

ciga le ta!' U ta lyawaa du nloli'i babu addama o ro."

⁴ Ili i nda i fara ta adama o shiton ili i na Zakariya vumavasula dammai:

⁵ "Dammai aza a Urishelima: 'Mogono ma du moo ta lo a tawa!'

U tara aciyayi ili i ro shi, reve u kumba mololi.

U ta lo a tawa ukumbu o mololi.' "◇

⁶ Reve ojoro'o a kara a yuwan ili i na Yesu damma nle a yuwan. ⁷ Avu a tawaa na mololi na molloli'i, reve ojoro'o fo o polo de o nloli'i itana i le. Reve Yesu kumba. ⁸ Ama na abunda o poluso ta amuna e le o ure. Ozo o ro gba shi a kudusa avu'un no o poluso nle o ure. ⁹ Avu ozo o ro a uwa elime e Yesu, ozo o ro gba shi a dana oo tono yi acapa. Reve a saalasa, "Husana!† Ica a tyo a Mawun ma Dawuda!"

"Asula a zuwaa za na aa tawa atsuma a ala a Asulazuva aba'un!"

"Ica a tyo e ekere a Asula!"

¹⁰ Ana Yesu uwai atsuma a Urishelima,† lyuci'i ma bulu u shiwan ta na agidi'ya. Hali ama e ece, "Vuma ne da gba nda'a?"

¹¹ Reve obolo ama'a a usu, "Vuma nda ayi dada Yesu, vumavasula diga a lyuci va Nazara va Galili."

Yesu gbarai aza a wina atsuma a Aa'isamapada

(Mak. 11:15-19; Luk. 19:45-48; Yah. 2:13-22)

¹² Avu Yesu uwa atsuma a Aa'isamapada,† reve u lo aza

a na a dānāi a atsulu na a wini atsumā a Aa'isamapada'a. Reve waru wu kebe apada a na a dānāi a kita'usa de ikebe icu'un icu'un, reve fo u kekebe ili yu ubata u na a dānāi a winisa nrukuku. ¹³ Reve u damma le, "Adanshi a Asula a damma ta, 'E te de u'wa u va ubata u mayan ma avasa.' Amma, adu da nda i kambato niyi upa'atan we evu."

¹⁴ Avu nrumba na akutsumā a tawusa ubata wa Yesu atsumā a Aa'isamapada, reve u kambatosu le gbaga. ¹⁵ Ana nan ganu a gbagbain na munlu n Wila me ene niyi a yuwusan ili ya asalama, reve waru e ene muwun a cuwusa yi atsumā a Aa'isamapada'a, waru a ta dansa, "Husana!† Ica a tyo a Mawun ma Dawuda." Reve ili i ndolo suru i zuwa nan ganu a gbagbai'in na munlu n Wila'a a uwwa upan lon.

¹⁶ Avu e ece Yesu, "Vu ta uwwusa ili i na muwun n nda maa dansa?"

Reve u usu le, "Ee, koto i denuna atsumā a Adanshi a Asula shi?"

'Avu Asula vu rito ta muwun na nrebu a canaa wu ishpa yi ica.' " ◇

¹⁷ Reve Yesu lyawa le, avu u kara o uta atsumā a lyuci'i a tyo Batanya, de da wa asai.

Yesu yuwayin udanga wu ubiri una

(Mak. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Na wasasa, Yesu a makamba a atsumā a lyuci'i, reve ambulu a guza yi. ¹⁹ Avu

we ene ubiri a nge'en mu ure, reve u kara a 'yawa e ikyun ya yi, agba u tsura de umatsun wa yi shi, she avu'un. Adama o ndolo reve u damma udanga'a, "Vaa dashi matsan shi!" Babu usan reve udanga'a u 'yewushi.

²⁰ Ana ojoro a yi e enei ili i na i farai, a yuwan ta asalama lon. Reve e ece, "Cine ubiri u nda u 'yewushi gogogo?"

²¹ Avu u usu le, "Amayun a da maa dansaa du, nni i ri nu ucawu wo okolo agba okolo a du a kuda shi, i ta gura yuwan ili i na n yuwain nu udanga u nda, hali u la'a. I ta gura damma masasan ma nda, 'Kara, vu riyā a mala!' Nni i ri nu ucawu wo okolo, ili i ndolo i ta fara. ²² Ili i na i patiyi suru atsumā a avasa, nni i ri nu ucawu wo okolo, i ta tsura."

Azagbain a wasain ucira wa Yesu

(Mak. 11:27-33; Luk. 20:1-8)

²³ Ana Yesu kambai atsumā a Aa'isamapada'a, reve u reme uritosu. Avu nan ganu a gbagbain na azagbain a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, "Nu ucira u ne vaa yuwusan cu'un vu ulinga u nda? Zane da ca nuwu cu'un vu ucira u nda?"

²⁴ Reve u usu le, "Amu fo n ta na yeci i ta i na maa yuwan du. Nni i usu mu, amu waru n ta damma du ubata u na n tsurai ucira u na maa yuwusan linga nda. ²⁵ Zane cayi Yahaya ucira u yuwan

urumbusu? *Asulā* a na *ā* ri zuva *da*, ko vadilimā?”

Reve *ā* *karā* a ndammulai vani le. “Nnā tsu damma, ‘Diga zuva *da*,’ u te ece tsu, nye i zuwai tsu ushi niyi shi. ²⁶ Agba waru n tsu damma, ‘Diga ubatā u vuma u *da*,’ tsu ta uwwusa wovon wi ili i na ama aa yuwan nā atsu, adama a na ama suru *ā* usu tā a na Yahaya vumavasulā *da*.”

²⁷ Adama o ndolo reve *ā* usu yi, “Tsu reve shi.”

Reve u usu le, “Maa damma *du* fo za na ca numu ucira u na maa yuwan ili i na maa yuwusan shi.”

Iroci i muwun n re

²⁸ Reve Yesu damma waru nan ganu a gbagbain na aza-gbain, “N ta damma *du* iroci i vuma ro na *danai* nā muwun n re. *Avu* i damma mu ili i na i jiyain. Urana u ro, reve dada'a u 'yawa ubatā a za-kpara *avu* u damma, “Yawa vu yuwan ulinga o *uduma* wa inabi ana'an!”

²⁹ “*Avu* mawu'un u usu, ‘Maa 'yawa shi!’ Amma *ā* tyo *de*, reve u vadala majiyan mā yi, reve u 'yawa.”

³⁰ “Reve waru dada'a u 'yawa ubatā wu zawa'a *avu* u damma, “Yawa vu yuwan ulinga o *uduma* u va ana'an!’ Reve zawa'a'a u usu, ‘Ee, dada, n tā 'yawa n yuwan ulinga'a!’ Agba u 'yawa shi.”

³¹ “Zane *da* atsuma *ā* muwun n nda u yuwayin dada'a tsutoni?”

Reve *ā* usu, “Mawun mo ufaru.”

Avu u damma le, “N ta dansaa *du* amayun, *aza*

o u'ushishi wu utafa na ashakala a ta uwa o tsugono tsā *Asulā* kafu *adu*. ³² Yahaya za vu Urumbusu *tawa* tā u roco *du* ure u mejege u na *yaa* *danu*. Agba i usu yi shi, reve gba *aza* o u'ushishi wu utafa na ashakala *ā* usu yi. Ko na ye enei ili i nda, i 'yuwan tā a vadala i lyawa akuci e re *du*, reve i 'yuwan *ā* usu yi.”

Iroci ya aza a zamalinga a wuya

(*Mak. 12:1-12; Luk. 20:9-19*)

³³ Reve Yesu damma waru nan ganu a gbagbain na azagbain, “Poloi atsuvu *ā* *du* yu uwwa iroci i nda: A yuwan tā vuma ro na *danai* nu *uduma* wa inabi. *Avu* u suwa isula *akandarawa* yi. Reve u *kapa* *akari*, *tsara* u *tsura* ubatā u na *waa* *dana* o sovuso masayan ma inabi,† *avu* u suwa atsura adama a za vi ipiri. Reve u ca aza a zamalinga *uduma* *ā* *tsara* a linga yi, *avu* *ayi* u *karā* mmalu. ³⁴ Ana mantsa mo uta'an wu umatsun wa inabi'i ma rawai, *avu* u lyungu agbashi *ā* yi *ā* 'yawa *ā* ushi akunda e ili i na o bolotoi.”

³⁵ “Amma *avu* aza a zamalinga'a e reme agbashi'i. Reve a lalapa za tā le, *avu* o una za rō, reve a vuvara za va ta'atsu hali u kuwa.”

³⁶ *Avu* za vu *uduma* *ā* u lyunguwisa agbashi *ā* *abunda* *ā* yi *ā* 'yawa *ā* *tawaa* yi ni inabi'i. Reve waru aza a zamalinga'a a yuwaan agbashi'i cine a yuwain na agbashi a na u fara lyunguyi. ³⁷ *ā* tyo

o ukosu, reve za vu uđuma'a u lyungu mawun ma yi a tyo ubata wa aza a zamalinga'a, a majiyan ma yi a ta yuwan tsutoni na ayi.

38 “Amma ana aza a zamalinga'a e enei mawu'un a tawa, avu a dammulai vani le, ‘Mawun ma nda ayi da woo o'wo na agadu o uđuma u nda. Nna tsu una yi, tsu to o'wo nu uđuma'a!’” 39 Avu e reme yi, reve a tara yi o utaa yi atsuma o uđuma'a nu ucira, reve o una yi.”

40 Reve u yuwan yeci, “Nna za vu uđuma'a u tawa, nye i zuwai waa yuwan na aza a zamalinga'a?”

41 Avu a usu, “Babu ili i ro, u to una ama e iwuya o ndolo, reve u ca aza a zamalinga o ro uđuma'a, aza a na aa ca yi akunda e ili i na o bolotoi a mantsa ma sa'ani.”

42 Avu u damma le, “Koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi?”

‘Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.

Zagbain da yuwain ili i nda, Waru u lobono ta e esu a tsu!’

◇

43 “Adama o ndolo n ta dansaa du, a ta usa tsugono tsa Asula e ekere a du, reve a ca ama a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai o tsugono tsa yi. 44 Vuma na riyai zuva va aatali o ndolo suru u ta kukuda, waru za na aatali o ndolo a riyayi, u ta yukuma yi.”*

45 Ana nan ganu a gbagbain na Afarishi a uwwai iroci i nda, a gura ta reve a na a aci e le a da Yesu aa yuwusan adanshi. 46 Avu a shi a ciga e reme yi, amma reve a kara a uwwusa wovon wa ama, adama a na ama a ca ta okolo a na Yesu vumavasula da.

22

Iroci ya abuki a gbain o lolo

(Luk. 14:15-24)

1 Yesu yuwisan ta iroci tsara u rito ama. Dada u dammai, 2 “Apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: A yuwan ta mogono mo ro za na foboi abajini a abuki o lolo adama a mawun ma yi. 3 Mogono'o u banu ta ama o ro a tawa abuki'i. Ana urana wa abuki'i u rawai, avu u lyungu agbashi a yi tsara e de ama'a, reve a 'yuwan a tawa.

4 “Reve u lyunguwisa agbashi o ro, adansa, ‘Dammai aza a na m banuyi a na o koto ta ifobi ya abuki. M pada ta inan i va i na i la'ai ulobonu, avu n fobo inama. O fobo ta de ili suru. Tawai ubata wa abuki o lolo.’

5 “Amma aza a na a banuyi'i a zuwa atsuva e le shi. Ozo o ro e le a kara ta a tyo a aduma e le, ozo o ro gba a 'yawa ta alya e eden. 6 Ozo o ro gba shi e reme ta agbashi'i, avu a gaga le, hali o una le. 7 Ana mogono'o wu uwwai ne, u yuwan ta upan lon. Dada u lyunguyi asoja a yi o una aza a na o unai

◇ 21:42 Ica 118:22-23. * 21:44 Akuci a atagada va aatagada a nda a ri nu uguzu wa 44 shi.

agbashi'i, ɔvu ɔ kulato lyuci gbain le.

⁸ “Dada u dammai agbashi ɔ yi, ‘O koto ta ifobi ya abuki o lolo. M banu ta ama a nda, agba a ntsaa ɔ tawa shi. ⁹ Adama o ndolo, ‘yawai e re lyuci gbai'in tsara i banu vuma na i tsurai biti u tawa ubata wa abuki ɔ va.’ ¹⁰ Avu ɔ ‘yawa e re, ɔvu o boloto ama a na a gura tsurai suru, ama ɔ abula na ama o ulambu wa abula suru. Ne da ubata wa abuki'i u shiwain na ama.

¹¹ “Ana mogono'o u uwai we ene omoci'in, reve we ene pe vuma ni itana i na wu ntsayi u tawaa ubata u lolo shi. ¹² Dada we ece niyi, ‘Avu, nye i zuwai vo otoi itana i na i ri ulobonu shi, reve vu tawa ubata wa abuki?’ Ayi gba moci'in u tsura ili i na waa damma shi.

¹³ “Avu mogono'o u damma agbashi o ro, ‘Nlai ana ne ekere a vuma'a. Reve i vari yi atsuma e irumbu, ubata u na ama aa shon na a lumi anga adama ɔ atsumalima.’

¹⁴ “Amayun, a banu ta ama na abunda, agba ama ke'en da a dangwai.”

Yeci adama a atsupu o utafa

(Mak. 12:13-17; Luk. 20:20-26)

¹⁵ Reve Afarishiɗ o fofo cine aa yuwan e reme Yesu nu unusu atsuma a adanshi. ¹⁶ Avu ɔ lyunguwa yi ama o ro atsuma o ojoro e le obolo no ozo o ro a na oo tonon Hiridu.

Reve a damma, “Manlu tsu reve ta vu ta dansa amayun kuci, waru vu to rocosu ama ure wa Asula mejege. Vu tara ta ama suru unata, ko cine tsa da ɔ ri. ¹⁷ Damma tsu majiyan ma wu, u lobono ta tsu tsupa utafa ɔ tyo ya Kaisaɗ mogono, ko she tsu tsupa wan?”

¹⁸ Yesu gba u reve ta majiyan me iwuya me le, dada u dammai, “Adu aza e ikpa'a! Nye i zuwai yaa lyungusa mu? ¹⁹ Roco numu ikebe* yi rumu i na yaa tsupusaa utafa'a.” Avu ama'a o roco yi ikebe'e. ²⁰ Reve we ece le, “Ululu na aala a zane a da ɔ ri de ufanu?”

²¹ Avu ɔ usu, “Mogono ma gbain Kaisa.”

Reve u damma le, “Cayi Kaisa ili i na i ri za va yi, Asula waru i ca yi ili i na i ri za va yi.”

²² Ana a uwwai ne, a yuwan ta asalama, dada a lyawa niyi ɔvu ɔ kara.

Yeci adama o u'yosun wa akwakwa

(Mak. 12:18-27; Luk. 20:27-40)

²³ Aza a Sadukiyaɗ ɔ usu a na ama aa 'yon atsuma ɔ akwakwa shi. O urana u ndolo gan, ɔvu ɔ tawa ubata wa Yesu. Reve a damma, ²⁴ “Manlu, Musa damma ta, ‘Na vuma kuwa babu mawun, ɔvu za va yi sotso maruna'a tsara u tsura ɔ yi mawun.’ ◇ ²⁵ De nu ufaru, a yuwan ta ama e cindere muwun ma anawu n na n

* 22:19 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.” ◇ 22:24 U.W.I. 25:5-6.

ɗan̄ai pa. Za vu ufaru zuwa ta ka, ɗvu u kuwa babu mawun. Reve za ve ire sotso yi. ²⁶ ɗvu ayi fo u kuwa babu mawun, reve za ro sotso yi waru, ne ɗa a yuwain hali wo olo le suru. ²⁷ ɗ tyo o ukosu, ɗvu ka'a fo u kuwa. ²⁸ Na ɗsulā a tawa a 'yasan ama o ukwisa, ka va zane ɗa woo o'wo? Adama a na wo olo ta ali e cindere'e suru."

²⁹ ɗaɗa u usu nle, "I ri nu urevu shi, adama a na i reve ili i na Adanshi a ɗsulā a dammai shi, waru i reve adama o ucira wa ɗsulā shi. ³⁰ Na a 'yasan ama atsuma a akwakwa, aa yuwan lolo shi, waru aa ca lolo shi. O to o'wo gashi nlingata ma ɗsulā de zuva. ³¹ Koto i denuna ili i na ɗsulā a dammai adama o u'yosun atsuma a akwakwa shi? ³² ɗsulā a damma, 'Amu ɗa ɗsulā a Ibrahim, na ɗsulā a Ishiyaku, obolo na ɗsulā a Yakubu.' ɗ ɗsulā waru ɗsulā a aza a wuma a ɗa, agba ɗsulā a akwakwa a ɗa shi." ³³ Ana obolo a ama'a a uwwai tsundolo, a yuwan ta asalama nu uritosu wa yi.

Wilā u na u la'ai mgbain
(Mak. 12:28-34; Luk. 10:25-28)

³⁴ Ana Afarishi a uwwai a na aza a Sadukiya a gura usu ili shi, ɗaɗa o bolotoi ubata u ta. ³⁵ Atsuma e le, manlu ma Wilā mo ro mo fofo ta cine wee reme Yesu ɗaɗa u yuwan niyi yeci: ³⁶ "Manlu, atsuma a Wilā wa Musa, zane ɗa la'ai mgbain?"

³⁷ Reve Yesu usu yi, " 'Vu ciga Zagbain ɗsulā a wu no okolo a wu suru, na asuvu a wu suru, waru na majiyan ma wu suru.' ɗ ³⁸ Ayi nda ayi ɗa Wilā u gbain wu ufaru za na la'ai ulobonu. ³⁹ Wilā we ire fo u tu ulobonu, 'Vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.' ɗ ⁴⁰ Wilā wa Musa obolo na Atagada a Amasulā suru zala wilā re nda ɗa a ri."

Yeci adama a Zamawawa
(Mak. 12:35-37; Luk. 20:41-44)

⁴¹ Afarishi'i lo ubuwu ubolotowu, ɗaɗa Yesu yuwan nle yeci, ⁴² "Nye yaa yuwusan majiyan adama a Kristi Zamawawa? O ugundo wa zane ɗa wu utai?"

Reve a usu, "Kristi Zamawawa Mawun ma ɗawuda ma ɗa."

⁴³ ɗaɗa u damma nle, "To, adama a nye ɗawuda de niyi 'Zagbain?' Ruhu va Akiza ɗa zuwai ɗawuda dammai,

⁴⁴ 'ɗsulazuva a damma ta Zagbain va.

ɗanu o ukere usa'ani u va, she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu.'
ɗ

⁴⁵ "Ana ɗawuda de niyi Zagbain, cine woo o'wiso mawun ma yi a mantsa ma ta?" ⁴⁶ Ko za gura usu yi shi. Diga lo ko za kawan dashi yuwan yi yeci waru shi.

23

Yesu barai azagbain

(Mak. 12:38-39; Luk. 11:43, 46; Luk. 20:45-46)

¹ Reve Yesu yuwaan obolo'o no ojoro a yi adanshi, ² "Munlu n Wila† na Afarishi a ta nu ucira a damma du ili i na Wila wa Musa waa dansa. ³ I yuwan tsutoni ni ili i na o rito ndu suru, amma she i yuwan ununa aa yuwusan wan. Adama a na a tsu damma ta ili i ro, reve a yuwan ili i ro ko'o. ⁴ A tsu nlaa ta ama itana yu ume i na aa gura tanu shi, agba ele a ciga a zuwa ukere a kamba tanu le shi.

⁵ "A ta yuwusan ili i sa'ani tsara ama e ene le, za suru ta nlasa ilawo ya Adanshi a Asula, amma ilawo ya Afarishi i la'a ta mgbain. Waru alagba e elentsu a atugu e le a ta mgbain. ⁶ A la'a ta ciga ndanata n sa'ani ubata a abuki, waru na ndanata me elime ubata e ibolo. ⁷ Na a ri atsuma e eden, a tsu la'a ta ciga ama a casa le na aala a tsugbain, 'Manlu.'

⁸ "She i lyawa vuma ro de du 'Manlu' wan, adama a na Manlu ma ta ma da i ri na ayi goon, suru ndu waru muwun ma anawu n da i ri. ⁹ Atsuma o uvadi she i de vuma na aala a tsugbain 'Dada' wan, adama a na i ta na Dada ta goon, za na ri zuva. ¹⁰ Waru she i lyawa vuma ro de du 'Zagbain' wan, adama a na Zagbain ta da i ri na ayi goon, ayi da Zamawawa. ¹¹ Za na la'ai

mgbain, wo o'wo aagbashi a du suru. ¹² Za na kambatoi aciyayi zagbain a ta kadato yi, za na gba kadatoi aciyayi a ta 'yasan yi.

¹³ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I ta kpatosu unantsu u tsugono tsa zuva, agba adu na aciyadu yaa uwa pe shi. Waru i ta putsusaa aza a na a cigai a uwa. [¹⁴ Woo yo'ono du shi adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I ta paalasa nruna a ususa 'wa le, waru i ta yuwusan avasa o uga'an tsara ama e ene du. I ta la'a sowo atsumalima lon.]*

¹⁵ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu pasa ta mala, hali i tyo e ida ya alanga, tsara i tsura za vi itoni ta. Ni i yuwan ne, avu i zuwa yi u la'a du ntsaa na waa uwa atsuma a akina.

¹⁶ "Woo yo'ono du shi, adu azagbain a na ri nrumba! I tsu damma ta, 'Na vuma kucina na Aa'isamapada a mantsa ma na waa yuwusan nzuwulai, ayi ndolo wo o'wo ili shi. Agba nu u kucina na zinariya na ri pe atsuma a Aa'isamapada'a, u ciga u 'yuwan u shiton nzuwulai ndolo.' ¹⁷ Adu olo a nrumba! Zane da la'ai: zinariya ko Aa'isamapada a na o o'wotoi zinariya'a na akiza? ¹⁸ Avu waru i damma, 'Na vuma kucina na masa'at a mantsa ma na waa yuwusan nzuwulai, wo o'wo ili i ro shi. Amma

* 23:14 Akuci a atagada va aatagada a nda a ri nu uguzu u 14 shi.

nu u kucina nu une'e u na u ri a masa'a, u ciga u 'yuwan u shiton nzuwulai.'¹⁹ Adu nrumba ma ama! Zane da la'ai: ayi une'e ko ayi masa'a ma na ma zuwai une'e wo o'woi na akiza?²⁰ Na ne da, na vuma kucina na masa'a, u ta kucinasa na ayi ni ili i na i ri zuva va yi suru.²¹ Waru nu u kucina na Aa'isamapada, u ta kucinasa na ayi obolo na Asula, za na ri pe nden.²² Waru na vuma kucina na zuva, u ta kucinasa no ootogu o tsugono tsa Asula na ayi za na ri de nden.

²³ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu ca ta Asula ma'aci ma ta atsuma a kupa e ili i na i ri ne ele suru, hali na avu'un e isu'wan e keke'en ni icu'un i keke'en suru. Agba i tsu yuwan tsu-toni tsa abula nu uritosu u Wila shi, za na ele da o roco ozo o ro isa'ani na amayun na abula. Ele da wu ntsayi i yuwan suru, agba she i vari ko ili i ke'en i ta atsuma e ili i na yaa yuwusan wan.²⁴ Adu nrumba n na moo ronuso ama! I ta gashi vuma na tsu shere mofiyon atsuma a mini mo oso, avu u sodu aarakumi!†

²⁵ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu zaza'wa ta alanga a munda na ntada, agba atsuma e le a ta tapu ni ili i na i usai nu ucira e ekere a ama, tsara yu uwaa aciyadu uyo'o.

²⁶ Afarishi, adu nrumba n da! I fara kambato atsuma a munda cece, reve ucina'a fo wo o'wo cece!

²⁷ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I rotso ta ason a na a putalai mini ma u'uri. Alanga a ason o ndolo a ta gashi ulobonu, agba atsuma, a ta tapu ne etele a akwakwa ni ili yi idaba icu'un icu'un.²⁸ Ne da waru, a alanga i rotso ta gashi ama a abula a da i ri e ekere a ama, agba atsuma a du a ta tapu ni ikpa'a na nusu.

²⁹ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu fofo ta ubata wa acida ulobonu adama a amasula, avu waru i kakala ason a aza a na a yuwain wuma u sa'ani.³⁰ Avu i damma, 'Na tsu shi tsu yuwan wuma u tsu a mantsa ma nkaya n tsu, tsu shi a kamba le mona ma amasula shi.'³¹ Ne da i poloi aciyadu a na i palu'wai aciyadu adansa adu muwun n tsukaya ma aza a na o unai amasula a da!³² Lyuwai elime tsara i koso ili i na nkaya n du n farai!

³³ "Adu apili na muwun ma apili! Cine i jiyain i la'a a na ee ge'eto du atsuma a akina a na a ri n kima shi?³⁴ Adama o ndolo n ta lyunguwa du na amasula na aza o urevu na munlu. Ozo o ro e le i to una le, ozo o ro gba shi i ta vara le a akpata. Ozo o ro waru gba i ta ruru'wa le

† 23:24 Yesu ta dansa, "I dama ta adama a nusu wawa'a amma i ta yuwusan abajini a nusu."

atsuma a a'isa a du, reve i lo le diga a lyuci a tyo a lyuci. ³⁵ Adama o ndolo, Asula e te ece du adama a aza a na o unai babu unusu, aza a na a yuwain de wuma. O ufaru adu aza a Yahuda, yu una ta Habila† vuma va abula, ne da i lyuwai elime na mona hali a tyo ya Zakariya mawun ma Berekiya. Ayi da yu unai e memere mo Upasu wa Akiza na masa'a mo ukulatosu atsuma a Aa'isamapada. ³⁶ N ta dansaa du amayun, ili i nda suru i ta cina du, adu na i ri wuma gogo."

*Yesu ciga ta Urishelima
(Luk. 13:34-35)*

³⁷ Dada Yesu lyuwai elime na adanshi, "Adu ama a Urishelima! Ama a du o una ta amasula waru a vuvara ta nlingata n na a lyunguyi a tyo ya'a du. N tsu ciga ta m boloto du ubata u ta, cine moton mo tsu vapa muwun ma yi ne evelu. Agba i lyawa mu n yuwan ne shi. ³⁸ Adama o ndolo Asula a ta lyawa Aa'isamapada a du, reve wo o'wo lyanga. ³⁹ N damma du, yaa dashi ene mu waru shi, she mantse ma na yaa damma, 'Asula a zuwaa za na aa tawa atsuma a ala a Asulazuva aba'un.' "

24

*O to boso Aa'isamapada
(Mak. 13:1-2; Luk. 21:5-6)*

¹ Ana Yesu utai a Aa'isamapada, ayi a makaraa, avu ojoro a yi a tawa ubata wa yi, tsara o roco yi saa va Aa'isamapada'a.

² Dada gba u damma nle, "Ye ene ta saa nda suru? Amayun a da maa dansaa du, ko aatali a ta aa lyawa zuva vu za va yi shi. Suru nle o to oco le e ida."

*Morono ma atsuvu adama a addama
(Mak. 13:3-13; Luk. 21:7-19)*

³ Yesu de nden a Masasan ma Zetun, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi a dana obolo na ayi goon. Avu a damma, "Damma tsu mantse ma na ili i ndolo yaa fara? Waru nye yaa dana iroci i na yoo roco tsu mantse ma na vaa tawa ma rawa ta, waru mantse ma na uvadi u nda woo koto?"

⁴ Dada Yesu tsu usu le, "I lyawa nanza pusan du ugbozu wan. ⁵ Ama na abunda a ta tawa na aala a va, a ta damma, 'Amu da Zamawawa'a.' Waru a ta pusan ugbozu wa ama na abunda. ⁶ I ta uwwa adama o uvon na alabari o uvon a na a ri lo a tawa, amma she yu uwwa wovon wan. Ili i nda suru a ciga a 'yuwan a fara, kafu ukosu u tawa. ⁷ Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono waru tsu yuwan nlangi na tsugono. A ta yuwan mantse ma ambulu na abunda. A ta yuwan uramosu wi ida bata bata. ⁸ Ili nda suru a ta gashi ufaru wu mbala n limatan.

⁹ "Ama e te reme du, a zuwa du atsumalima, avu o una du. Ama suru a ta 'yuwan du adama a na i usu numu. ¹⁰ Adama o ndolo ama na abunda a ta lyawa itoni i va. A ta yuwan nlangi vani le, reve a 'yuwunlai. ¹¹ Amasula e epen a ta tawa, reve a zuwa

ama na abunda a usu epen. ¹² Adama o ndolo, iwuya i ta baza batā suru, avu icigi ya ama na abunda i taṅa lon. ¹³ Amma aza a na a kabai asuvu hali a tyo o ukosu, Asula a ta wawa le. ¹⁴ She na a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani† adama o tsugono tsa Asula ubatā suru atsuma o uvadi, daḍa ukosu waa tawa.

Ili yi idaba i na i tsu tawaa nu ulungusu

(Mak. 13:14-23; Luk. 21:20-24)

¹⁵ “Mantsa ma ta tawa a na ye ene ili i na Daniya vumavasula yuwain adanshi adama a yi ‘Ili yi idaba i na i tsu lungusa Aa’isamapada,’ \diamond mishin Upasu wa Akiza. (Adu na yee desununa ili i nda, i reve ili i na waa dansa.) ¹⁶ A mantsa mo ndolo, ama a Yahuda a ‘yuwan a ciga a suma a tyo a nsasan tsara a la’a. ¹⁷ Za na ri a alanga, she u kambisa o u’wa adama u tara ili i ro wan. ¹⁸ Za na ri de o uduma, u kamba o u’wa tsara u tara aapalutsu wan. ¹⁹ A mantsa mo ndolo, u ta suduwa amaci a na a ri na atsuma obolo na amaci a na a ri na muwun n na ma apasa maani!

²⁰ “I yuwan avasa tsara iladi i du yoo o’wo atsuma a lyushi ko urana wa Ashibi wan! ²¹ Ayi nda u to o’wo atsumalima a na koto a yuwain shi, diga na a yuwain uvadi u nda. Waru cu’un va atsumalima o ndolo aa dashi fara shi. ²² Amma Asula e

jebe ta de rana ndolo, na koto u yuwan ne shi, babu vuma na aa la’a. Amma Asula e te jebe le adama a aza a na u dangwai.

²³ “A mantsa mo ndolo, ozo o ro a ta damma du, ‘Kalyuwai, ndede Zamawawa’a!’ Ko za ro damma, ‘Apa yi’, agba she i usu wan. ²⁴ Azamawawa e epen na amasula e epen a ta tawa a yuwan ili ya asalama ya abunda. A ta yuwan atyo a na aa yuwan tsara ama o toni le, hali na ama a na Asula a dangwai, na aa gura. ²⁵ Gogo n to ronuso du atsuvu adama a nda, kafu ili i nda i fara.

²⁶ “Adama o ndolo, na za ro damma du, ‘Kalyuwai, Zamawawa ta de o ogozo,’ she i ‘yawa i kalyuwa wan. Ko a damma du, ‘Apa ubata u na u ri upa’un,’ she i usu wan! ²⁷ Na Mawun ma Vuma ma tawa, ama suru e te ene yi, cine i revei imadatsu i tsu madatsa zuva suru. ²⁸ Ubatā u na akwakwa a ri, lo da asala o tsu boloto, adama o ndolo iroci i nda u to rocosu ukosu u rawa ta zuzu.

Utawu u Mawun ma Vuma
(Mak. 13:24-27; Luk. 21:25-28)

²⁹ “Babu usan na rana va atsumalima ndolo koto, ‘Urana u ta rumbana Woto waru waa dashi ikana shi.

Italyo’o i ta riyā,
Waru Asula a ta jingada cira na ri zuva.’ \diamond

³⁰ “A mantsa mo ndolo, e te ene iroci i Mawun ma Vuma de zuva.† Ama o uvadi suru a

tā shon adama o wovon. E te ene Mawun ma Vuma a tawā de zuva nu ucira nā tsugbain. ³¹ Waru u tā lyungu nlingata mā yi nā mesun ma aavana a gbain, o to boloto aza a na Asulā a dangwai diga o ufaru wu uvadi ā tyo o ukosu wu uvadi ubatā u tā.

Uritosu o udanga wu ubiri
(Mak. 13:28-31; Luk. 21:29-33)

³² “Gogo i rito urevu u nda e ekere o udanga wu ubiri: Nnā ye ene eten nā avu'un e le a limanā daan, waru na ayawa no ototopi, i reve mantsa mā lyushi ma rawa tā zuzu. ³³ Nā ye ene ili i ndolo suru a farasa, i te reve mantsa ma rawa tā zuzu. ³⁴ I cuwan ili i nda suru i ta fara kafu ama a na a ri nda wuma suru a kuwā. ³⁵ Zuva ni ida a tā kara, agba adanshi a va aa kara shi ko ke'en.

Babu za na revei mantsa ma na Yesu aa tawisa
(Mak. 13:32-37; Luk. 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Ko za reve urana'a shi, ko mantsa'a, hali nā nlingata mā Asulā n na n ri de zuva hali nā Mawun ma Vuma. She Dada da goon revei. ³⁷ Nā Mawun ma Vuma mā tawā, ili i tā dana vadamma a mantsa ma na Nuhu† yuwain wuma. ³⁸ Atsuma a rana ndolo kafu u ulungusu u mini, ama a lyuwusa tā no o sowi, na a yuwin lolo cine a tsu yuwusan hali urana u na Nuhu uwai atsuma a wantsun. ³⁹ Agba a gura reve ili i na i ri a mmalu shi, hali mini mā tawā ma lyuwa le

suru. Ne da woo o'wo na Mawun ma Vuma mā tawā. ⁴⁰ Ali e re a tā dana o uduma. A ta tara vuma tā reve a lyawa vuma tā. ⁴¹ Amaçi e re a tā dana a yira a aatali a yira. A ta tara ka tā reve a lyawa ka tā.

⁴² “Adama o ndolo, i dana ufoḅu, i reve urana u na Zāgbain du ri lo a tawā shi. ⁴³ Nā za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawā, i reve waa lantsa shi, waru waa lyawa vivu ndolo uwa o u'wa wā yi shi. ⁴⁴ Adu i 'yuwan i ciga i dana ufoḅu a mantsa suru. Adama a na Mawun ma Vuma mā tawā a mantsa ma na i zuwai shi.

Aagbashi a abula
(Luk. 12:41-48)

⁴⁵ “Aagbashi a ne a da a ri na abula nu ugbozu? Ayi da za na zavu'wa va yi zuwa niyi u kalyuwusa akapi a aza a yi a agbashi, nu u casu nle ilyalya a mantsa ma sa'ani. ⁴⁶ Nā zavu'wa va yi kambā, avu u cina yi u yuwan ulinga u sa'ani, u ta ca yi iliyinkapa. ⁴⁷ Amayun a da maa dansaa du, zavu'wa ndolo ta dangwa aagbashi o ndolo wo o'wo za na a dana a kalyuwusaa yi itana ya yi suru. ⁴⁸ Agba nna aagbashi'i u ri na abula shi, u ta damma aciyayi a na zavu'wa va yi aa kambā go'o shi. ⁴⁹ Reve u reme malapa ma agbashi'i suru. Avu u uwa alya nu u sowi hali wo o'wo usowu obolo na aza a yi. ⁵⁰ Zavu'wa'a u tā kambā a mantsa ma na u zuwai shi, ko a mantsa ma na u ri ufoḅu shi. ⁵¹ Zavu'wa u ta buḅatsa

yi lipu, *avu* u *kamba*to yi wo o'wo na *aza* e ikpa'a, uba_{ta} u na ama *aa* shon na lumi anga adama a *atsumalima*.”

25

Iroci ye esheli kupa

¹ Reve Yesu Iyuwa elime na adanshi, “A mantsa mo ndolo, apa cine tsugono tsa zuva tsa_{aa} *dana*: A yuwan ta esheli kupa a na a tarai ifitila i le, *avu* a *ka*ra a 'ya_{wa} a ga'aton vali vu kasa'avu. ² Ama o ton *atsuma* e le olo a *da*, akapi a ama o ton gba *aza* o ugbozu a *da*. ³ Olo o ndolo a na *aa* *ka*ra a tara ta ifitila i le, agba a guza mani'in mo ro shi. ⁴ *Aza* o ugbozu gba, *avu* a *ba*na mani'in mo ro o mupondo n ro. ⁵ Ana gba vali vu kasa'avu rawai go'o shi, *avu* a fara mgbada hali a lantsa.

⁶ “Na ayin utanu *avu* vuma ro saala, ‘Vali vu kasa'avu ta lo a *ta*wa! *Ta*wai i ga'aton yi!’

⁷ “*Avu* esheli'i suru a 'yon a lapula ifitila i le. ⁸ *Avu* olo'o a damma *aza* o ugbozu, ‘Ne'e ntsu mani'in ma du wa'a, adama a na *aza* a tsu a ciga ta makima_{aa}.’

⁹ “Dada ele gba a usu nle, ‘Tsu ri na mani'in ma na maa rawa tsu na adu shi. 'Ya_{wa}i uba_{ta} wa aza a na a winisa, tsara i tsura i tsulaa aciya_{du}.’

¹⁰ “Ana olo e esheli o ndolo a 'ya_{wa}i atsulua a mani'in, dada gba vali vu kasa'avu'u u rawai. Esheli a na gba a ri ufo_{bu}, reve a uwa o u'wa na

vali vu kasa'avu'u uba_{ta} wa abuki. Dada a kpa_{toi} unantsu wu u'wa'a.

¹¹ “*A* tyo de, *avu* esheli a na a buwai a rawa, dada a uwai yisaali, ‘Zavu'wa! Kpa_{tu}'waa tsu unantsu.’

¹² “*Avu* gba vali vu kasa'avu'u u usu, ‘Amayun a da maa dansaa du, n reve du shi.’ ”

¹³ Reve Yesu damma, “Adama o ndolo i *dana* ufo_{bu} kuci, i reve urana ko mantsa ma na ili i nda yaa fara shi.”

Iroci ya agbashi a ta'atsu (Luk. 19:11-27)

¹⁴ *Avu* waru Yesu yuwisan adanshi ni iroci i nda, “A mantsa mo ndolo, apa cine tsugono tsa zuva tsa_{aa} *dana*: Vuma ro shi ta ciga u 'ya_{wa} mmalu uba_{ta} u ro. Kafu u *ka*ra, reve u de agbashi a yi, *avu* u damma le a *ka*lyuwa itana ya yi ulobonu kafu u *ta*wa. ¹⁵ Vuma'a u reve ta ulinga u na za suru aa yuwan. Reve u ca za vu ufaru ikebe i gbain i azurufa* i ton. Waru u ca ta za ve ire ikebe i gbain i azurufa i re. *Avu* u ca za va ta'atsu ikebe i gbain i azurufa i ta. Reve u *ka*ra mmalu ma yi. ¹⁶ Ana vuma'a u *ka*rai, *avu* aagbashi a na u cayi ozo o to'on u yuwan ulinga ne ele, u zamiyisa ozo o ton waru. ¹⁷ Reve waru aagbashi a na a cayi ejere ne da fo u yuwain ulinga ni ikebe'e, *avu* u tsurisa ejere waru. ¹⁸ Amma aagbashi a na a cayi za ta, *avu* u *ka*pa aakarai

* 25:15 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da “talen.” *Kalyuwa* Ucu_{du}wu wi “Ikebe.”

reve u soko ikebe yi zagbain va yi e ida.

19 “Ana a jimai, avu zagbain'in kamba, dada we ecei agbashi'i ili i na a yuwain ni ikebe'e. ²⁰ Avu aagbashi a na a cayi ozo o to'on u tawisa yi no ozo o ton a na u tsurai atsuma e ikebe'e. Reve u damma, 'Zagbain, vu ca mu ta ikebe i gbain i azurufa i ton, n tsurisa ta ozo o ton.'

21 “Avu u usu, 'Vu yuwan ta ulinga u sa'ani. Aagbashi a abula a da vu ri, waru vu tsu uwwa ta adanshi. Ana vu yuwain abula ni ili i ke'en i nda, n ta zuwa wu vu kalyuwusa ili i na i la'ai mgbain. Tawa vu uwwa uyo'o obolo na amu.'

22 “Avu za ve ire, za na a cayi ejere, tawa reve u damma, 'Zagbain, vu ca mu ta ikebe i gbain i azurufa i re, n tsurisa ta ejere.'

23 “Reve u usu, 'Vu yuwan ta ulinga u sa'ani. Aagbashi a abula a da vu ri waru vu tsu uwwa ta adanshi. Ana vu yuwain abula ni ili i ke'en i nda, n ta zuwa wu vu kalyuwusa ili i n na i la'ai mgbain. Tawa vu uwwa uyo'o obolo na amu.'

24 “Dada aagbashi a na a cayi za ta, u tawa u dammai, 'Zagbain, n reve ta vu tu usan. Vu rotso ta cu'un vuma na tsu ciga u gasa ubata u na u cu'wain shi, vu ciga ta ili ye pere. ²⁵ Adama o ndolo mu uwwa ta wovon, dada gba n 'yawai n sokoi ikebe ya wu e ida. Apa wu ikebe ya wu.'

26 “Reve u usu, 'Avu aagbashi a abula da shi, waru orogo a da vu ri! Vu damma vu reve ta a na n tsu ciga n gasa ubata u na n cu'wain shi. ²⁷ Vu shi ta zuwa ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvadalasa, tsara n tsura pe ili i ro wa'a atsuma a yi.'

28 “Dada zagbain'in u dammai akapi a agbashi'i, 'Ushiyi ikebe'e e ekere a yi, avu i ca aagbashi a na a ri ni ikebe i gbain i azurufa kupa. ²⁹ Na nanza yuwan abula ni ili i na u ri na ayi, Asula a ta dashi ca yi ili ya abunda, waru u ta tsura ili hali a karalai wira. Za na gba ri na ayi shi, Asula a ta ushi ke'en na u ri na ayi. ³⁰ Gogo varyi aagbashi o ulambu wa abula o ndolo a alanga, atsuma e irumbu i na ama aa shon na a lumi anga e le na atsumalima.'

Mogono me te ge'eto ama suru

³¹ Reve Yesu lyuwa elime nu uritosu, “Mawun ma Vuma ma ta tawa na tsugbain tsa gbain, na nlingata ma yi suru. U to o'wo Mogono, avu u danu o ootogu o uge'etosu a gbain a yi. ³² Ida yu uvadi suru o to boloto a makakan ma yi, waru u ta kasa le ure, cine za va aguba tsu kakasa ikyon na mgbele. ³³ U ta zuwa ikyon o ukere usa'ani, mgbele waru gba u zuwa le o ukere ugula wa yi.

³⁴ “Avu Mogono'o u damma aza a na a ri o ukere usa'ani wa yi, 'Tawai, Dada va ca du

tā aba'un a yi. Ushiyi tsug-ono tsa na Asulā o foboo ndu kafu u yuwan uvadi. ³⁵ Ana n danai na ambulu, i ne'e mu tā ilyalya n lyuwa. Ana n danai na akuli, i ne'e mu tā mini n sowo. Ana n yuwain limocin i ushi mu tā a 'wa dū. ³⁶ Ana n danai atabu, i ne'e mu tā itana n oto. Ana n danai ubanakun, i co'wo mu tā. Ana n danai o u'wa wa ali, i kalyuwa mu tā.'

³⁷ "Reve ama a abūlā'a a usu, 'Zagbain, te da tse ene nuwu na ambulu, avu tsu ne'e wu ilyalya? Waru te de tse ene nuwu na akuli, avu tsu ne'e wu mini mo oso? ³⁸ Te da tse ene nuwu a nde'en, waru danga na 'wa tsu, reve tsu banu wu a 'wa tsu? Te da tse ene nuwu atabu, reve tsu ca wu itana? ³⁹ Te da tse ene nuwu ubanakun ko o u'wa wa ali, avu tsu kalyuwa wu?"

⁴⁰ "Mogono'o u ta usu, 'Ni i yuwaan ama a va, ko cine a ri ana ili i ro shi, amu da i yuwayin.'

⁴¹ "Reve waru u damma aza a na a ri o ukere ugulā, 'Lyawa numu, adu na Asulā a yuwayin unā. 'Yawai i uwa a akina a na a ri n kima shi, za na o foboyi Mekerencesu na nlingata ma yi! ⁴² N dana tā na ambulu, agba i ca mu ilyalya n lyuwa shi. N dana tā na akuli, agba i ca mu mini n sowo shi. ⁴³ N dana tā o limocin, agba i ushi mu shi, waru n dana tā atabu, agba i ne'e mu itana n oto shi. N dana tā ubanakun waru atsuma o u'wa wa ali, agba i kalyuwa mu shi.'

⁴⁴ "Ama o ndolo a ta usu, 'Zagbain, urana u ne u da tse ene nuwu na ambulu ko na akuli avu tsu kudā a kamba wu? Ko vu danai o limocin avu tsu kudā a ushi wu? Waru urana u ne u da tse ene nuwu atabu reve tsu kudā a ca wu itana? Ko gba urana u ne u da vu danai ubanakun ko vu danai o u'wa wa ali reve tsu kudā a kalyuwa wu?"

⁴⁵ "Mogono'o u ta damma le, 'A mantsa ma na i 'yuwain a kamba ko vuma tā atsuma a ama a va, ko cine o rotsoi ili i ro shi, amu da i 'yuwain a yuwaan.'

⁴⁶ "Ama o ndolo a ta uwa atsuma a atsumalima a na a ri n koto shi, amma ama a abūlā a ta yuwan wuma u babu ukotu."

26

O fobo ta o una Yesu

(Mak. 14:1-2; Luk. 22:1-2; Yah. 11:45-53)

¹ Ana Yesu kotoi a yuwusan adanshi e ili i nda, dada u dammai ojoro a yi, ² "I reve tā, rana re da buwai a fara Abuki a Mapasa,† waru amu, Mawun ma Vuma, amu da ee reme, avu a vara mu a ak-pata."†

³ Reve nan ganu a gbagbain na azagbain o boloto o u'wa wa aabara a nan ganu na a tsu de Kayafa. ⁴ Avu a yuwan ifobi tsara e reme Yesu usokowu, reve o una yi. ⁵ Reve a damma, "Woo lobono tsu yuwan yi a mantsa ma Abuki a Mapasa shi, adama a na ama a ta 'yasan nlangi."

Ka na mani'in ma maguru
(Mak. 14:3-9; Yah. 12:1-8)

⁶ Ele pe atsuma e ifobi i na ee reme Yesu, ayi gba u dana ta de Batanya o u'wa wa Simo makutu. ⁷ Ayi a alya e ilyalya dada ka ro tawai ubata wa yi na meden ma aatali ma sa'ani. Atsuma a yi mani'in ma maguru me ikebe lon ma dana ta pe. Reve u tsuwan Yesu a aaci.

⁸ Ana o ogoro a yi e enei ili i ndolo, avu a uwwa upan hali a damma, "Cine tsa da waa lungususa ikebe? ⁹ Na a shi a wina yi, a shi ta tsura ikebe ya abunda, reve a ca alambi."

¹⁰ Agba Yesu reve ta ili i na aa dansa, dada u damma nle, "Cine tsa da yaa damato-sun ka nda? U yuwaan mu ta isa'ani. ¹¹ I ta na alambi atsuma a du kuci, amu agba maa jima pa obolo na adu shi. ¹² U tsuwan mu ta mani'in ma nda, tsara u fobo lipu va adama a acida. ¹³ Amayun a da maa dansaa du, ubata u na aa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a nda atsuma o uvadi suru, a ta damma ili i na ka nda yuwain a cuwusan na ayi."

Yahuza usu ta u wina Yesu
(Mak. 14:10-11; Luk. 22:3-6)

¹⁴ Avu za ta atsuma a Kupanejere, za na a tsu de Yahuza Iskariyoti, 'yawa u yuwan adanshi na nan ganu a gbagbain. ¹⁵ Reve u damma, "Nye i da yaa tsupa mu nna n ca du Yesu?" Avu

a ca yi ikebe† i azurufa* mata'atsu. ¹⁶ Diga a mantsa'a reve u reme izami ure u na waa wina le Yesu.

A yuwain Abuki a Mapasa
(Mak. 14:12-21; Luk. 22:7-13, 21-23; Yah. 13:21-30)

¹⁷ O urana wu ufaru u na aa yuwusan Abuki o Opopofu,† avu ogoro a tawa a yuwan Yesu yeci, "Te da vu cigai tsu fobo alya e ilyalya adama Abuki a Mapasa?"

¹⁸ Avu u usu, "Yawai a lyuci ubata u vuma ro, avu i damma yi, Manlu ma damma: 'Mantsa ma na a dangwaa numu ma ta yuwusan. N ta yuwan Abuki a Mapasa no ogoro a va o u'wa wa wu.' " ¹⁹ Avu a yuwan cine u damma nle, reve o fobo ilyalya ya Abuki'i de.

²⁰ Ana urana u kotoi, reve Yesu na Kupanejere† a danu alya. ²¹ Ele pe atsuma a alya, avu u damma, "N ta dansaa du amayun, za ta atsuma a du u ta wina mu."

²² Ogoro'o a uwwa uyo'o shi, reve a kara e eceshe yi aza a ta ta, "Amayun, Zagbain, amu da maa wina wu shi. Ko amu da?"

²³ Reve Yesu usu, "Vuma na otoyoi ukere wa yi a matafa ma ta na amu, ayi da za na aa wina mu. ²⁴ Amu Mawun ma Vuma, n ciga n 'yuwan n kuwa, cine a danai adama a va de nu ujimu. Amma woo yo'ono vuma na wina numu shi. U shi ta la'aa yi nna a shi a matsan yi shi."

* **26:15** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "aguriyon." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe."

²⁵ *Avu* Yahuza za na aa wina yi, damma, “Manlu, amayun *amu* da shi, ko *amu* da?”

Avu Yesu usu, “Ee, *avu* da.”

Alya e Ilyalya yu Ukosu

(*Mak.* 14:22-26; *Luk.* 22:14-20)

²⁶ Ele pe *atsuma* a alya, reve Yesu tara oopopofu. *Avu* u godyoo *Asula* reve wu busa yi. Dada waa ca ojoro'o *avu* u damma, “Ushiyi oopopofu a nda'a i tama yi, lipu va da nda'a.”

²⁷ *Avu* Yesu tara mokoto *avu* u godyoo *Asula* adama a yi, reve u ca ojoro'o *avu* u damma, “Suru ndu sowoi.

²⁸ Adama a na mpasa n va n da za na o o'woi iroci ya akucunuf a na *Asula* a yuwain na ama a yi, adama a yuwaan le gafura vu nusu le. ²⁹ N damma du nda, maa dashi sowo masayan ma inabif shi, she na n sowo yi o ure u sa'avu o tsugono tsa Dada va.”

³⁰ Ana a canai ishpa, reve o uta a tyo a Masasan ma Zetun.†

Bituru kucina ta u te isawan na Yesu

(*Mak.* 14:27-31; *Luk.* 22:31-34; *Yah.* 13:36-38)

³¹ Reve Yesu damma ojoro a yi, “Na ayin a nda, suru ndu i ta suma *avu* i lyawa mu, cine vumavasula dammai, ‘*Asula* a ta gala za va aguba, waru ikyon ya yi i te bete'we.’

◇

³² “A mantsa ma na n 'yoyin *atsuma* a *akwakwa*, n ta

'*yawa* *atsuma* a Galili, n ta fara rawaa du de.”

³³ Reve Bituru damma, “Ko na akapi aa wasan wu, *amu* maa wasan wu shi!”

³⁴ *Avu* Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa wu, na ayin a nda, kafu moton ma saala vu ta damma vu reve mu shi, toto uta'atsu.”

³⁵ Amma reve gba Bituru damma, “Maa damma n kuda ta e reve wu shi! N ta kuwa obolo na *avu*!” Ne da fo akapi o ojoro'o a dammai.

Yesu yuwan ta avasa e Getisemeni

(*Mak.* 14:32-42; *Luk.* 22:39-46)

³⁶ *Avu* Yesu kara a '*yawa* ubata u na a tsu de Getisemeni obolo no ojoro a yi, *avu* u damma le, “Isawain pa nda, *amu* n ta '*yawa* ndede n yuwan avasa.” ³⁷ Reve u tara Bituru no olobo e re a Zabadi, Yakubu na Yahaya. U dana ta na *atsumolangu* waru lon. ³⁸ Dada u damma nle, “N ta na *atsumolangu* gashi u to una mu. I danu pa nda, i dana e ipiri obolo na *amu*.”

³⁹ *Avu* u '*yawa* makasu, reve u kingyo *avu* u kadato urewesu wa yi a tyo e ida. *Avu* u yuwan avasa, “Dada va, nu u n ri yuwan, she vu ca mu mokoto ma *atsumalima* a nda wan. Amma vu yuwan ili i na n cigai wan, she ili i na vu cigai.”

⁴⁰ *Avu* u kambu ubata wo ojoro a ta'atsu'u, reve u cina le a nlavu. *Avu* u damma Bituru, “Cine tsa da mata'atsu ma du i ri a nlavu, agba i

gura yuwan ipiri na ̄amu hali rumu ta shi? ⁴¹ I dana wuma tsara i yuwan avasa i tsura ucira u na yaa gura isawan mantsa ma malyungwa. Asuvu a du a ciga ta a yuwan ili i na i ri mejege, amma lipu ri nu ucira shi.”

⁴² Reve waru u lyawa le tsara u yuwan avasa, avu u damma, “Dada va! Na aa tawa mokoto ma nda shi, reve wo o'wo she na n sowo yi, n ta yuwan ili i na vu ciga numu n yuwan.”

⁴³ Ana u kambisai avu u cinisa le a nlavu adama a na a gura kpatu'wa esu e le shi.

⁴⁴ Dada u lyawa nle a nlavu, avu u lyawa u yuwan avasa wa ta'atsu, avu u vasa adansa ili i ta.

⁴⁵ Reve u kambisa ubata wo ojoro'o, avu u damma le, “Cine i buwai a nlavu e ivuwusan? Gogo mantsa ma yuwan ta. Amu da, Mawun ma Vuma, ma na aa ca e ekere o ucira wa ama a vama.

⁴⁶ Yoyin tsu karai. Kalyuwai, apa vuma na aa wina mu rawai.”

E reme ta Yesu

(Mak. 14:43-50; Luk. 22:47-53; Yah. 18:3-12)

⁴⁷ Yesu atsuma a adan-shi, avu Yahuza atsuma a Kupanejere, u rawa ugeru no obolo a ama. Nan ganu a gbagbain na azagbain a lyungu ta ama'a no oloko na mutsun m pe'eni adama a nlangi. ⁴⁸ Yahuza damma le ta de, “I te reve vuma na yee reme, na n lyawa n casa yi ni

ikatalu.” ⁴⁹ Avu Yahuza kara a lyawa ya Yesu mejege, reve u damma, “Aku, Manlu!” avu u katala yi.

⁵⁰ Dada u usuyi, “I'utsa, yuwan ili i na vu tawai vu yuwan.” Dada ama'a a tawai avu e reme yi ugbamu.

⁵¹ Avu za ta atsuma o ojoro e Yesu u tala matsun me pe'eni, reve u kodo utsuvu wa aagbashi wa aabara a nan ganu. ⁵² Avu Yesu damma yi, “Kambuwa matsun me pe'eni ma wu. Za na yuwain nlangi na matsun me pe'eni, na matsun me pe'eni ma da fo waa kuwa.

⁵³ I reve ta amayun n ta gura pati Dada va, avu u ca mu obolo obolo a nlingata ma Asula kupa ne ejere† a na a la'ai obolo suru adama a nlangi. ⁵⁴ Amma i ciga i yuwan wo o'wo tsunda, tsara o shiton ili i na Adan-shi a Asula a dammai.”

⁵⁵ Dada Yesu dammai obolo'o, “I tawa ta tsara i reme mu no oloko na mutsun m pe'eni gashi amu za vu ngalalai da. Usana suru n dana ta o ritosu atsuma a Aa'isamapada, agba i reme mu pe shi. ⁵⁶ Amma ili i nda i fara ta suru, tsara ili i na amasula a danai i shiwan.” Dada ojoro'o suru a sumai avu a lyawa yi.

Azagbain a Mbara a yuwan ta Yesu yeci

(Mak. 14:53-65; Luk. 22:54-55, 63-71; Yah. 18:13-14, 19-24)

† 26:53 Obolo suru, a ta na asoja 6,000: Reve Yesu damma u ta gura de nlingata ma Asula 72,000 n tawa n kamba yi nnu u ciga u yuwan ne.

⁵⁷ Aza a na e remei Yesu a tara yi ta a tyo o u'wa wa Kayafa, aabara a nan ganu, ubata u na munlu n Wila na azagbain o bolotoi wiru u ta. ⁵⁸ Avu Bituru tonishi le makasu, hali a rawa a aarara o u'wa wa aabara a nan ganu. Reve u danu zuzu na adugari a Aa'isamapada, tsara we ene ili i na yaa fara na Yesu.

⁵⁹ Nan ganu a gbagbain na Azagbain a Mbara† suru a shi ta a ciga o una Yesu. Reve a zamishi ama a na aa yuwan epen gayin a aci a yi o ukobu wu uge'etosu. ⁶⁰ Ama na abunda a tawa ta a yuwan epen gayin a aci a yi, amma azagbain a tsura ili ya amayun i na yaa zuwa o una yi shi.

Reve ama e re a tawa a damma, ⁶¹ "Vuma nda damma ta, 'N ta lungusa Aa'isamapada a nda, avu n suwisa yi atsuma a rana ta'atsu.' "

⁶² Avu aabara a nan ganu a 'yon mishin, reve we ece Yesu, "Vu ri ni ili i na vaa damma adama e ili i na ama a nda a dammai shi?" ⁶³ Agba u damma ili i ro shi.

Avu aabara a nan ganu a dammisa yi, "Atsuma a aala a Asula a wuma n zuwa wu ta vu cucina: Damma tsu na avu da Zamawawa, Mawun ma Asula."

⁶⁴ Reve Yesu usu, "Ee, ne da da cine vu dammai. Amayun a da maa dansaa du suru: a 'yawa elime i te ene Mawun ma Vuma nden o ukere usa'ani u Mogono ma Asulazuva, waru i te ene yi a tawa e eleshe a zuva!"

⁶⁵ Ana aabara a nan ganu a uwwai ili i ndolo, avu wu kara itana ya yi adama a atsumolangu, reve u damma, "Kai! Vuma nda yuwan ta adanshi a vama e ekere a Asula! Tsu ciga za dashi yuwan adanshi o ro adama a yi shi. Suru ndu yu uwwa ta a na u yuwain adanshi a vama e ekere a Asula. ⁶⁶ Nye i cigai a yuwan na ayi?"

Avu a usu, "U yuwan ta un-usu u na u rawai o una yi." ⁶⁷ Avu a caraa Yesu matsan o urewesu, reve a kukumu ekere avu a cikwa yi. Reve ozo o ro a basa yi. ⁶⁸ Reve a damma, "Vu damma avu da da Zamawawa'a! Adama o ndolo damma tsu za na cikwa nuwu!"

Bituru wasan ta Yesu
(Mak. 14:66-72; Luk. 22:56-62; Yah. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ A mantsa mo ndolo, Bituru lo ubuwu nden a aarara, avu aagbashi o usheli a rawa ya'a yi, reve u damma, "Avu fo vu to obolo na Yesu za va Galili."

⁷⁰ Reve Bituru damma a makakan ma ama, "Ne da u ri shi! N reve ili i na vaa dansa shi!"

⁷¹ Ana u lyawai ubata u na u shi, reve u kamba o unantsu, avu usheli u ro we ene yi. Reve u damma ama a na a danai lo, "Vuma nda fo u to obolo na Yesu za va Nazara."

⁷² Avu waru Bituru wasisan u damma, "N cucina ta n reve vuma nda shi!"

⁷³ A jima shi, avu ama o ro a na a danai lo mishin a

kara a 'yawa ubata wa Bituru avu a damma, "Amayun, avu vu ta pe atsuma a aza a na o tonishiyi Yesu. Tsu reve ta ne, o una u na vaa yuwusan adanshi tsa ama a Galili."

⁷⁴ Dada Bituru dammai, "N kucina ta amayun a da maa dansa! Asula a ca mu atsumalima na amayun a da mu shi! N reve vuma ndolo shi!"

Dada moton ma saalashi. ⁷⁵ Dada Bituru cuwain ni ili i na Yesu damma niyi: "Kafu moton ma saala, vu ta wasan a na vu reve numu uta'atsu!" Avu wu uta u shon na atsumolangu a abunda.

27

A tara ta Yesu a tyo ya Bilatu

(Mak. 15:1; Luk. 23:1-2; Yah. 18:28-32)

¹ Na wasasa, avu nan ganu a gbagbain suru na azagbain a yuwan ifobi i le a aci e Yesu tsara o una yi. ² Reve a nla yi avu a tara yi a tyo ya Bilatu Gwamna.

Ukwa wa Yahuza
(Aji. 1:18-19)

³ Ana Yahuza, za na cayi Yesu e ekere a n'yuwatan ma yi, we enei a padaa ta Yesu ugana wu ukwa, reve u yuwan shinreve nu ulinga u na u yuwain. Dada u tarai ikebe i azurufa* mata'atsu'u u kambuwa nan ganu'u obolo na azagbai'in. ⁴ Reve u damma, "Unusu† u na n yuwain ayi da: N ca du ta

vuma na ri nu unusu shi tsara yu una yi."

Avu a usu, "To, te imini i tsu na za ndolo? Addama a wu a da ndolo'o, babu imini i tsu."

⁵ Dada Yahuza ocoi ikebe'e pe atsuma a Aa'isamapada. Reve u 'yawa wu nla aciyayi zuva hali u kuwa.

⁶ Avu nan ganu a gbagbain a tara ikebe'e reve a damma, "U ushi ta ikebe i nda adama a wuma u vuma. Wila u damma ta tsaa zuwa le obolo ni ikebe ya Aa'isamapada shi." ⁷ Avu a tara ikebe'e reve a tsula uduma wu za na a ma'asa mpondo, tsara a tsura ubata u na aa cido omocin na a kuwa atsuma a

Urishelima. ⁸ Ayi da i zuwai e deyi ubata'a, "Uduma wu Mpasu" hali a tyo a mantsa ma na a danai aatagada a nda. ⁹ Adama o ndolo a da ili i na Irimiyat vumavasula dammai i shiwain:

"A tara ta ikebe i azurufa mata'atsu, ikebe i na aza a Isra'ila a usuyi a na aa tsupa adama a yi.

¹⁰ A tsula ta uduma wu za na a ma'asa mpondo cine Asulazuva a damma numu." †

Bilatu yuwan ta Yesu yeci
(Mak. 15:2-5; Luk. 23:3-5; Yah. 18:33-38)

¹¹ A mantsa mo ndolo, Yesu shi ta mishin a makakan ma Bilatu Gwamna, avu Bilatu ece yi, "Avu mogono ma aza a Isra'ila ma da?"

* **27:3** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "aguriyon." Kalyuwa Ucufluwu wi "Ikebe." † **27:10** Irm. 32:6-9.

Reve Yesu usu, “Ee, cine vu dammai ne da u ri.”

¹² Amma ana nan ganu a gbagbain na azagbain a yuwain epen a aci a yi, u yuwan adanshi shi. ¹³ Dada Bilatu damma niyi, “Vu uwuwa adanshi a na aa yuwusaan a aci a wu shi?” ¹⁴ Agba Yesu damma ili i ro shi, dada gwamna'a wo o'woi a asalama lon.

Bilatu usu ta Yesu kuwa

(Mak. 15:6-15; Luk. 23:13-25; Yah. 18:39-19:16)

¹⁵ Aa'wan suru a mantsa ma Abuki a Mapasa, gwamna tsu lyawa ta za ro na ri o u'wa wa ali, za na ama a dangwai. ¹⁶ A mantsa mo ndolo, vuma na a tsu de Baraba dana ta pe atsuma o u'wa wa ali. Ama suru e reve ta a na vuma va abula da shi, ko ke'en. ¹⁷ Adama o ndolo ana ama o bolotoi ubata u ta, dada Bilatu ece nle, “Atsuma aza a na a ri pe atsuma o u'wa wa ali, zane da i la'a cigai n lyawa? I ciga ta n lyawa Baraba ko Yesu za na ee desu Zamawawa?” ¹⁸ Bilatu reve ta a na azagbain a tawai na Yesu ubata wa yi adama a tsushu'un tsa da.

¹⁹ Bilatu ubuwu lo nden o ootogu o uge'etosu, dada ka va yi lyunguwa niyi ikaka i nda: “She vu yuwan ili i ro na vuma nda wan, adama a na ko iwuya i ta u yuwan shi. Ana'an n yuwan ta alavu a aci a yi, waru u ta gali mu lon.”

²⁰ Agba nan ganu a gbagbain na azagbain a zuwa ta okolo a ama o obolo'o a pati a lyawa Baraba, agba o una Yesu.

²¹ Avu Bilatu ecishe obolo'o, “Atsuma a ama e re a nda, zane da i cigai n lyawaa du?”

Reve a usu, “Baraba.”

²² Reve Bilatu ece le, “To, cine i cigai n yuwan na Yesu, za na ee desu Zamawawa?”

Avu suru nle a usu, “Vara niyi a akpata.”

²³ Reve Bilatu ece le, “Nye i zuwai? Unusu u ne u da u yuwain?”

Avu a dashi saala lon, “Vara niyi akpata!” ²⁴ Ana Bilatu enei babu ili i na waa gura yuwan waru, waru ama a da nda e temei nlangi. Dada u kenei mini avu u sa'a ekere a yi a makakan me le reve u damma, “Babu imini i va na mona ma vuma nda, adu da yoo una yi.”

²⁵ Reve suru nle a usu, “E reme tsu nu unusu atsu na muwun n tsu adama a na o una niyi.”

²⁶ Avu Bilatu lyawaa le Baraba. Reve u damma asoja a fufaba Yesu na asudu, avu a 'yawa a vara yi a akpata.†

Asoja a yuwaan ta Yesu ulamu

(Mak. 15:16-20; Yah. 19:2-3)

²⁷ Avu asoja a gwamna a tara Yesu a uwa pe o ukobu, reve a kandaruwa yi suru. ²⁸ Reve o fodo yi itana, avu o oto yi aayala a saan lon. ²⁹ Avu a tara awanda a kandaruwa yi a aaci gashi ookokolo. Reve a zuwa aadanga o ukere usa'ani wa yi, avu a kingyo a makakan ma yi reve a yuwaan yi ulamu, “Tsu ca wu

tā tsugbain, mogono ma aza a Isra'ila.”³⁰ *Avu* a tsuwaan yi matsan. *Avu* a ushi aadanga o ukere wa yi'i, *avu* a fufaba yi a aaci na ayi.³¹ Ana a kunai a yuwusaan yi ulamu a tyo o ukosu, *avu* o fodo yi aayala'a, reve otowiso yi itana ya yi. *Avu* o utaa yi tsara a 'yawa ubata u na oo una yi.

A vara ta Yesu a akpata

(*Mak. 15:22-32; Luk. 23:27-43; Yah. 19:17-27*)

³² Ele a motaa, *avu* a ga'an na vuma va Kurani, vuma na a tsu de Simo. *Avu* asoja'a a zuwa yi u tanu akpata'a nu ucira.³³ Reve suru nle a tawa ubata u na a tsu de Gologota† (urevu wa yi u da Ubata wo Ookoluwo.)³⁴ *Avu* asoja'a a ca Yesu masayan ma na a jambarai na aguma o okono tsara u sowo. U pefe yi ta reve u 'yuwan o sowo.³⁵ Ana a vara niyi a akpata'a,† reve asoja a yuwan anca'wa da da e ne'eshein itana ya yi.³⁶ Reve asoja'a e isawan lo e ipiri ya yi.³⁷ A dana ta ili i na i zuwai a vara niyi akpata'a, reve a vara yi zuva va aaci a yi a akpata. Apa ili i na a danai:

AYI NDA, AYI DA YESU MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

³⁸ Waru asoja'a a vara ta evu e re a akpata, za ta o ukere usa'ani, za ta gba o ukere ugula.³⁹ Aza a na a karasa lo, reve a lumgbatsasa aci e le *avu* e isula yi.⁴⁰ Reve a damma, “Vu damma ta vu ta gura buɓoso Aa'isamapada,

avu vu suwisa yi atsuma a rana ta'atsu. Adama o ndolo wawa aciyawu! Na *avu* Mawun ma Asula ma da vu ri na amayun, cipa de a akpata'a!”

⁴¹ Ne da waru nan ganu a gbagbain na munlu n Wila n yuwaan niyi ulamu.⁴² Reve a damma, “U wawa ta ozo o ro, agba u gura wawa aciyayi shi! U damma ta a na ayi da mogono ma aza a Isra'ila. To, lyawa niyi tse ene u cipa e ida diga de a akpata'a. Nnu u yuwan ne tsu ta usu yi.⁴³ U zuwaa ta Asula ucira, lyawa Asula a wawa yi, nu u ciga. Hali gba u damma ta, ‘Amu da Mawun ma Asula.’ ”⁴⁴ Evu a na a varai a akpata o obolo na ayi e isula yi ta fo.

Ukwa wa Yesu

(*Mak. 15:33-41; Luk. 23:44-49; Yah. 19:28-30*)

⁴⁵ Ana urana u rawai aci, *avu* irumbu i baru ida magula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu.⁴⁶ A mantsa mo ndolo, reve Yesu saala, “Eloi, Eloi,† lama sabaktani,” nga, “Asula a va, Asula a va, nye i zuwai vu vari numu?”

⁴⁷ Ozo o ro a na a danai lo mishin ubata'a, ana a uwwai ne, *avu* a damma, “Iliya da wee desu!”

⁴⁸ *Avu* za ro suma u tsupu ashidi a mini ma alamu, reve wu nla yi a aadanga reve u cayi tsara u sowo.⁴⁹ Reve ozo o ro a damma, “Isawain, tse enei ko Iliya ta tawa u wawa yi!”

† 27:46 Ayi danshi “Eloi” mesun ma yi ma shon ta unata na mesun ma aala a Iliya. Adama o ndolo ana ama'a a uwwai Yesu adansa “Eloi, Eloi” a ta dansa u ta desu Iliya.

⁵⁰ *Avu* Yesu saalisa, *ɗaɗa* u *kuwai*.

⁵¹ A *mant*a mo *ndolo*, *reve* *Asula* a *zuwa* *umuna*† u na u *ɗana*i *Upasu* wa *Akiza* *atsuma* a *Aa*'*isamapada* u *karalai* *ure*, *diga* *zuwa* a *tyo* e *ida*. *Avu* *ida* i *ramo*, *avu* *atali* a *ɓatsa*. ⁵² *Reve* *ason* a *kpatu*'*wa*, *avu* a *'yasan* *ama* a *abula* na *abunda* a na a *kuwai* *ɗe*. ⁵³ O *uta* *ta* *atsuma* a *ason*, *waru* *ana* a *'yasin* *Yesu* *atsuma* a *akwakwa*, a *uwa* *ta* *atsuma* a *lyuci* *va* *akiza*, *Urishelima*, *ubata* u na *ama* a *abunda* e *ene* *nle*.

⁵⁴ *Ana* *yali* na *asoja* a na a *ri* *oɓolo* na *ayi* a *pirishi* *Yesu* e *enei* *cine* *ida* i *ramoi*, *oɓolo* *ni* *ili* i na i *farai* *suru*, a *uwwa* *ta* *wovon* *lon*. *Daɗa* a *dammai*, “*Mawun* *ma* *Asula* *ma* *ɗa* u *ri* *mayun!*”

⁵⁵ *Amaci* na *abunda* a na o *utai* *Galili* a na o *toniyi* *Yesu* *tsara* a *kamba* *yi*, a *ɗana* *ta* *lo* *mishin* *makasu* a *akanla*. ⁵⁶ *Meri*† *Magadaliya* *ɗana* *ta* *pe* *atsuma* e *le*, na *Meri* *mma* *va* *Yakubu* na *Isuhu*, na *ka* *va* *Zabadi* *za* na *ayi* *ɗa* *mma* *va* *Yakubu* na *Yahaya*.

Acida e *Yesu*

(*Mak.* 15:42-47; *Luk.* 23:50-56; *Yah.* 19:38-42)

⁵⁷ A *yuwan* *ta* *vuma* *vi* *ikebe* *ro* na a *tsu* *ɗe* *Isuhu*, *vuma* *lyuci* *va* *Arimatiya*. *Toni* *va* *Yesu* *ɗa*. *Nu* *ulivu* u *ndolo* *avu* u *tawa* *Urishelima*. ⁵⁸ *Avu* u *'yawa* *ubata* wa *Bilatu*, *tsara* u *lyawa* *yi* u *tara* *lipu* *va* *Yesu*. *Daɗa* *Bilatu*

dammai *asoja* a *yi* a *ca* *yi*. ⁵⁹ *Daɗa* u *tara* *lipu*'*u*, *reve* u *katala* *yi* *no* *okoro*. ⁶⁰ *Avu* u *zuwa* *yi* *atsuma* a *aason* a *sa*'*avu* *za* na u *kapai* *atsuma* a *aatali*. *Reve* u *keɓe* *aatali* a *gbain* *tsara* u *ula* *una* wa *aaso*'*on*. *Ana* u *yuwain* *ne* *ɗaɗa* u *karai*. ⁶¹ *Avu* *Meri* *Magadaliya* na *Meri* *ro* a *ɗanu* *lo* *zuzu* na *aaso*'*on*.

Asoja e *ipiri* *ya* *aason*

⁶² O *urana* *we* *ire*, *Ashibi*, *avu* *nan* *ganu* a *gbagbain* na *Afarishi* o *ɓoloto* *ubata* wa *Bilatu*. ⁶³ *Reve* a *damma*, “*Za*-*gbain*, *tsu* *cuwan* *ta* *ana* *za* *ve* *e**pen* o *ndolo* *ɗana*i *wuma* u *damma* *ta*, ‘*Na* a *yuwan* *rana* *ta*'*atsu* *n* *ta* *'yon* *atsuma* a *akwakwa*.’ ⁶⁴ A *zuwa* *ama* a *piri* *aason* o *ndolo* *ulobonu* *hali* *rana* *ta*'*atsu* *ndolo*. *Na* *ne* *ɗa* a *yuwain* *shi*, *ojoro* a *yi* a *ta* *tawa* e *iva* *lipu* *va* *yi*, *reve* a *damma* *ama* a na *Asula* a *'yasan* *yi* *ta* *atsuma* a *akwakwa*. *Epen* o *gogo* a *ta* *la*'*a* *za* *vu* *ufaru* *uwuyanu*.”

⁶⁵ *Daɗa* *Bilatu*† *dammai*, “*Tara*i *asoja* o *ro* *tsara* a *'yawa* a *piri* *aason* o *ndolo* *cine* *yaa* *gura* *yuwan* *ulobonu*.” ⁶⁶ *Reve* a *karai* o *foɓo* *aaso*'*on* *ulobonu* *lon*, *waru* *avu* a *zuwa* *eerepu* o *urotsu*† *wa* *gwamna*, *reve* a *lyawa* *lo* *asoja* a *ɗana* e *ipiri*.

28

Uyosun *wa* *Yesu* *atsuma* o

† 27:51 *Umuna* u *nda* u *ɗa* u *ne*'*eshein* *Upasu* wa *Akiza* nu *Upasu* u na u *La*'*ai* *Akiza* *atsuma* a *Aa*'*isamapada*. *Aabara* a *nan* *ganu* a *ɗa* *goon* a *tsu* *uwa* *Upasu* u na u *La*'*ai* *Akiza* u *ta* *atsuma* a *aa*'*wan*.

ukwa

(*Mak. 16:1-10; Luk. 24:1-12; Yah. 20:1-10*)

¹ Na wasasa wa Aladi, reve Meri Magadaliya na Meri ro a 'yawa tsara a kalyuwa aaso'on.

² A mantsa mo ndolo, ida i ramo ta nu ucira. Reve malingata ma Asulazuva ma cipa diga zuva, avu u 'yawa ubata u na aaso'on a ri, avu u gandaluwa aatali a na a ulayi una wa aaso'on. Reve u danu zuva va yi. ³ U dana ta e ikanasa tsi imadatsu, itana ya yi i dana ta u'uri puwu.

⁴ Asoja a na a dana e ipiri ya aaso'on, reve wovon u reme le lon adama a malingata ma Asula, avu a uwa meje'en ma lipu, avu a riya e ida gashi akwakwa.

⁵ Reve malingata'a ma damma amaci'i, "She yu uwwa wovon wan. N reve ta i te izami ya Yesu, za na a varai a akpata. ⁶ Wu pa shi. U 'yon ta atsuma a akwakwa cine u damma ndu waa yuwan. Tawai ye ene ubata u na lipu va yi dana. ⁷ 'Yawai i damma ojoro a yi gogogo, 'Yesu 'yon ta atsuma a akwakwa. U ta de elime a du a 'yawa Galili, i te ene yi de.' Ayi da n tawai n damma du."

⁸ Dada amaci'i a lyawushi aaso'on. A dana ta a uwwusa wovon, waru a dana ta a yuwusan mazanga lon fo. A suma ta tsara a damma ojoro'o ili i na i farai. ⁹ Babu usan reve Yesu cina le, avu u casa le. Reve a rawa zuzu na ayi e reme ana a yi, avu a yuwaan yi aganda. ¹⁰ Avu

u damma, "She yu uwwa wovon wan! 'Yawai i damma ojoro a va a 'yawa Galili. A ta cina mu de."

Asoja a usu ta a yuwaan epen

¹¹ Ana amaci'i a yuwain ukaru u le, reve asoja a na a dana e ipiri ya aaso'on a kamba atsuma a lyuci, avu a damma nan ganu a gbagbain ili i na i farai suru.

¹² Reve nan ganu a gbagbai'in o boloto ubata u ta na azagbain a lyuci avu a yuwan asala. Reve a ca asoja'a ikebe ya abunda, ¹³ reve a damma le, "Dammai ama a na ojoro e Yesu a tawa ta na ayin, dada e ivai lipu va yi adu pe atsuma a nlavu. ¹⁴ Nna adanshi a nda a rawa a atsuvu a gwamna, tsu ta yuwaan yi adanshi tsara tsu wawa du atsuma a adama." ¹⁵ Avu asoja'a a ushi ikebe'e, reve a yuwan cine a damma nle a yuwan. Ne da adanshi'i a bazai atsuma a Yahuda hali a tyo ana'an.

Yesu yuwan ta adanshi no ojoro a yi

(*Mak. 16:14-18; Luk. 24:36-49; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8*)

¹⁶ Avu ojoro kupa na za ta'a a kara a 'yawa a masasan mo ro atsuma a Galili ubata u na Yesu damma nle a 'yawa. ¹⁷ Ana a rawa e ene niyi, avu a yuwaan yi aganda, agba ozo o ro e le a usu shi. ¹⁸ Dada Yesu tawai ubata u le reve u damma, "Asula a ca mu ta ucira atsuma a zuva ni ida suru. ¹⁹ 'Yawai i tsura otoni atsuma o uvadi suru. I rumbu

le ȁtsumȁ a ala† a Dada, na
ala a Mawun na ala ȁ Ruhu va
Akiza.† ²⁰ I rito le a yuwan ili
i na n damma ndu. N ta dȁna
o6olo na ȁdu kuci, hali ȁ tyo o
ukosu wu uvadi.”

Alabari a Sa'ani a Marku

Ucuduwu wa aatagada a nda

Marku, vuma na danai aatagada a nda, u reve ta ajiya. U dana ta zuzu na Bituru. A mantsa ma na moo tono ukwa wa Yesu Zamawawa nu u'yosun wa yi, Marku yuwan ta mmalu a tyosu bata bata na Banaba, zagbain ro atsuma a aza e Itoni. Ele ra da a lingai reve e teme a tsurusa aza e Itoni ubata u na a danuyi biti.

Marku damma tsu ta aalabari e Yesu nu ucira. Babu usan na Yesu koto mayan mo ulinga wa asalama u ta, reve u kara a tyo ubata u ro u yuwisan ulinga wa asalama u ro de. U roco ta cine Yesu danai aagbashi. A mantsa mo ndolo, ama'a a ciga ta Zamawawa na ri mogono mo ucira pa o uvaɗi, agba Yesu dana ne shi. Ama o ro a 'yuwan ta Yesu, reve o fobo cine oo una yi. Marku roco ta a na ayi nda ulinga wa Yesu u da, waru ne da u yuwain ulinga u mawawa ma ama.

Aatagada a nda o to rocosu aza e Itoni ana'an cine tsoo o'wo agbashi o ozo o ro. U roco ta cine Yesu sowoi atsumalima adama a na ne da Asula a cigai u yuwaan ama aganda. Ne da Asula a yuwain mazanga ni ili i na Yesu yuwain, agba gogo u tu ubata u gbain o ukere usa'ani

wa Asula. Ko na tsu sowo atsumalima gogo adama a na tsa a yuwusan ili i mejege a na tsoo tono Asula, Asula a ta zangana na atsu fo.

Ili in iripe atsuma a aatagada a nda

1. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (1:1-8)
2. Urumbusu na malyungwa ma Yesu (1:9-13)
3. Yesu atsuma a Galili (1:14-9:50)
4. Yesu lyawa ta Galili a tyo Urishelima (10:1-52)
5. Ajuma o ukosu wa Yesu: Malyungwa ma yi nu ukwa wa yi (11:1-15:47)
6. Yesu ta wuma (16:1-8)
7. Yesu roco ta aciyayi ubata wo otoni a yi (16:9-20)

Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu

(Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Yah. 1:19-28)

¹ Apa nda Alabari a Sa'ani e Yesu† Kristi Zamawawa,† Mawun ma Asula. ² U fara ta ununa Asula a dammai ana Ishaya vumavasula† danai ili i na Asula a damma niyi waa fara:

“N ta lyungu malingata ma va, elime a wu, za na aa lapulaa wu ure. ◇

³ Uɗyo wu nanza e dewu atsuma o una, ‘Foɓoyi Zagbain ure, yuwain ure wa yi mejege.’ ” ◇

⁴ Yahaya† za vu Urumbusu da danai malingata ma na ma yuwusain alajiya o una. Alajiya a na u yuwusain adama a

na ama aa vadala† o unusu u le a kambā ubatā wā Asulā u da. A tawā tā tsarā u rumbu le tsarā Asulā a yuwaan le gafura vu nusu le. ⁵ Avu ama e idā ya Yahuda suru, hali na ama a Urishelima suru a tawusā ubatā wā yi tsarā a uwwa yi. Aza a na a dansaa niyi nusu le, u rumbusu le tā o Udolu wā Urdu.

⁶ Wo otosu tā itana ye el-eme a arakumi, waru wu nlasā tā gbakala vu ukwan. U lyuwusa tā apapari ni ishiki. ⁷ U danā tā a dansaa ama, “Nanza tā lo a tawā acapā a vā za na la'a numu tsugbain, n rawa n kanza m bada vunu va aatan vā yi shi. ⁸ Amu na mini ma da māa rumbusu du, amma ayi u tā rumbu du na Ruhu va Akiza.”†

Urumbusu nu ulyungusa wā Yesu

(Mat. 3:13–4:11; Luk. 3:21–22; Luk. 4:1–13)

⁹ Avu wo o'wo a mantsa mo ndolo Yesu utā tā de Nazara e idā ya Galili. Ana u rawai o Udolu wā Urdu, avu Yahaya rumbu yi. ¹⁰ Ayi a motaa a mini'i, avu we ene zuva† kpatu'wā, avu Ruhu cipaa yi oroci a mudā. ¹¹ Avu a uwwa udyo u ro de zuva, u damma, “Avu da Mawun ma na n cigai, n ta yuwusan mazanga na avu lon.”

¹² Babu usan, avu Ruhu tara yi a 'yawā o una. ¹³ Avu u danā pe o una rana amunga, Male† a lyungusa yi. U danu tā ni inama yu una, agba

waru nlingata mā Asulā n danā tā a kambusa yi.

Yesu de tā ama a nashi aza e mereme ma mugula

(Mat. 4:12–22; Luk. 4:14–15; Luk. 5:1–11)

¹⁴ Ana Hiridu Antiba baruyi Yahaya, avu Yesu uwa pe e idā ya Galili a casu Alabari a Sa'ani a Asulā. ¹⁵ U danā tā a dansa, “Mantsa ma yuwan tā, tsugono tsa Asulā† tsa yuwan tā zuzu. Vadalai, i usu Alabari a Sa'ani.”

¹⁶ Ayi a mmalu a nge'en m Mala mā Galili, avu we ene Simo* na Andarawu mawun mā anawu mā yi aza e mereme ma mugula, a varishi igolo a mala'a. ¹⁷ Avu u damma le, “Toni numu, n tā kambato du aza a na a tawaa na ama.” ¹⁸ Avu a lyawushi igolo i le, avu o toni yi.

¹⁹ Ana u lyuwai elime na mmalu wa'a, avu we ene muwun mā Zabadi, Yakubu na vawun vā yi Yahaya, ele pe a wantsun a lapulusa igolo i le. ²⁰ Avu u deshi nle, avu a lyawa Zabadi dada le a wantsu'un na aza a zama-linga. Avu o toni yi.

Yesu lo tā otoni a lima

(Luk. 4:31–37)

²¹ Avu Yesu no ojoro a yi a uwa pe a lyuci va Kafarnahum. O urana wa Ashibi avu u uwa a aa'isa,† u reme uritosu. ²² Avu o o'wo asalama lon na cu'un vu uritosu wā yi, adama a na u to ritosu le ununa vuma na ri nu ucira, agba tsu munlu n Wilā shi.

* 1:16 Yesu tawā tā u ca yi aala Bituru.

²³ Pe a aa'isa'a za na ri no otoni a lima shi ta pe reve u remushi yisaali, ²⁴ a dansa, "Yesu za va Nazara, te imini tsu na avu? Avu vu tawa ta vu una tsu? Tsu reve ta ko zane da vu ri, avu da za va akiza a Asula."

²⁵ Avu u damma le nu ucira, "Rungwai, avu yu uta i lyawa yi!"

²⁶ Avu otoni a lima'a a jingada vuma'a lipu e meje'en, avu u saala, dada a kasai na ayi.

²⁷ Ama suru a yuwan ta asalama abunda, hali e ecelei aciyele, "Nye da tsunda? Uri-tosu u sa'avu u da nda'a. U ta nu ucira lon. Hali no otoni a lima a da u tsu barasa le babu wovon, avu a yuwan ili i na u damma nle a yuwan."

²⁸ Babu usan alabari a yi a rawai ko te da ejege e ida ya Galili.

Yesu yuwaan ta aza o ubanakun opocino

(Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)

²⁹ Motaa ma yi a aa'isa obolo no ojoro a yi obolo na Yakubu na Yahaya, avu a uwa o u'wa wa Simo na Andarawu. ³⁰ Anawale Simo a dana ta ubanakun, avu a damma Yesu adama a yi.

³¹ Avu u 'yawa ya'a yi, u reme yi ukere, avu u kamba 'yasan yi, dada ubanaku'un u lyawushi niyi. Reve u yuwaan le aganda.

³² Ana ulivu u yuwain, avu a tawa yi na ama abunda, aza a na a ri nu ubanakun, na aza a na a ri no otoni a

lima. ³³ Avu ama a lyuci'i o boloto o unantsu wa yi. ³⁴ U kambato ta aza a na a dana nu ubanakun icu'un icu'un gbaga, avu waru u lo otoni a lima na abunda. U lyawa le a yuwan adanshi shi, adama a na e reve niyi.

Yesu 'yawa ta alajiya
(Luk. 4:42-44)

³⁵ Ubatu ha'a, avu u 'yon wu uta u 'yawa ubatu u na vuma ri shi. U 'yawa u yuwan de avasa. ³⁶ Avu Simo na aza a na a ri na ayi a zami yi. ³⁷ Ana e ene niyi, avu a damma yi, "Ama suru a te izami ya wu." ³⁸ Avu u damma le, "Tsu walai a 'yawa a mulyuci n na n ri elime, tsu yuwain alajiya. Ili i na n tawai n yuwan da ndolo." ³⁹ She na u kotoi ma'uwa ma a'isa e ida ya Galili suru a yuwusan alajiya, waru o utusaa ama otoni a lima.

Yesu yuwaan ta makutu opocino

(Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16)

⁴⁰ Avu makutu ma tawa u kingyowa yi, avu u pati yi, "Na vu usu, vu kambato mu gbaga."

⁴¹ Avu Yesu ene yi iliyali, avu u 'yasan ukere wa yi, avu u ju'wan yi, u damma, "N usu ta, kambu gbaga." ⁴² Avu ukutu'u u lyawushi niyi, avu u tsura lafiya va yi.

⁴³⁻⁴⁴ Avu u rono yi atsuvu u damma, "She vu damma vuma wan. Avu vu wala vu 'yawa vu roco aciyawu ubatu wa ganu. Avu vu ca ili i ro,

ununa a yuwusain a mantsa ma Musa, [◇] adama a dāna nu urevu wi ili i na i farai.” Avu u damma yi u kara.

⁴⁵ Ana wu utai, u yuwan ne shi, avu u teme a bazasa alabari'i. Avu ama na abunda a uwwa, hali ubata u na a zuwai Yesu kudai a uwa a lyuci'i. Avu wi isawan de alanga na lyuci ubata u na ama a ri shi. Avu ama ko te da a kara a tawusa ya'a yi.

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

(Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26)

2

¹ Ana a yuwain rana meketeci, avu Yesu kambisa Kafarnahum. Avu alabari a yi a rawa a atsuva a ama, na adanshi nga u tawa ta o u'wa. ² Avu ama a abunda o boloto ubata u ta, avu ubata'a u kalama le, ko lo o unantsu babu ure, da da u danai o rocosu ama Adanshi a Asula.† ³ Avu a tawa a yi na vuma na ri no osowi a lipu a na ama a nashi e shedei. ⁴ Adama o obolo a ama'a, a gura rawa ubata u na Yesu ri shi, avu a katsuwu ukwa'a. Ana a tsurai ure, avu a telyuwetyo yi a tyo e ida a avalu a na u danai. ⁵ Ana we enei ununa a ca niyi okolo, avu u damma za vo osowi a lipu'u, “Mawun ma va, a yuwaan wu ta gafura vu unusu wa wu.”

⁶ Amma munlu n Wila† n ro n dana ta lo nden, avu a yuwan majiyan, ⁷ “Nye i zuwai vuma nda yuwain adanshi tsundolo? U tara ta

aciyayi unata na Asula.† Zane da aa gura yuwaan vuma gafura vu unusu, she Asula goon shi?”

⁸ Agba u reve ta okolo e le, da da we ece nle, “Nye i zuwai yaa yuwusan majiyan ne?” ⁹ Zane da la'ai babu usan: a damma za vo osowi a lipu'u, ‘A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,’ ko a damma, “Yon, vu tara avalu a wu, avu vu wala?” ¹⁰ Amma adama n roco du Mawun ma Vuma† ma ta nu ucira o uvadi nda u yuwaan ama gafura vu unusu u le,” avu u kalyuwa yi u damma, ¹¹ “N damma wu ta, 'yon, tara avalu a wu, vu wala a tyo o u'wa.”

¹² Avu u 'yon u tara avalu a yi babu usan. Reve u kara a makakan me le suru. Avu ama'a suru a kara a yuwusan asalama. Avu a cibala Asula a uri a dansa koto ele e ene cu'un vi ili i nda shi.

Dewu va Levi

(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)

¹³ Avu Yesu utisa a 'yawa a nge'en m mala, avu obolo a ama o toni yi, da da u danai o rocosu le. ¹⁴ Ayi a kara, avu we ene Levi, mawun ma Alfa nden ubata u na aa ushishi utafa, avu u damma yi, “Toni mu.” Avu u 'yon u toni yi.

¹⁵ Mantsa mo ro avu u danu a lyuwusa ilyalya o u'wa wa Levi na aza a na aa ushishi utafa na abunda na aza o unusu a na a danai lo nden obolo na Yesu no ojoro a yi, adama a na icu'un ya ama o ndolo o toni yi ta. ¹⁶ Avu ana munlu n Wila na Afarishi e ene niyi a alya e ilyalya na aza o unusu

na aza o ushishi wu utafa, avu a damma ojoro a yi, "Cine waa lyuwusa woo sowuso ni icu'un ya ama o ndolo?"

¹⁷ Ana wu uwwai ne, avu u damma le, "Aza a na a ri nu ubanakun shi, a ciga za va aguma shi, she aza o ubanakun. N tawa n de aza a abula shi, amma aza a na a ri nu unusu."

Yeci adama a akuli

(Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39)

¹⁸ Yashi i ndolo ojoro a Yahaya obolo na Afarishi a dana ta na akuli, avu a tawa ya Yesu a damma, "Nye i zuwai ojoro a Yahaya no ojoro a Afarishi aa yuwusan akuli, amma ojoro a wu aa yuwusan shi?"

¹⁹ Avu u usu le, "Cine omocin a vali vu kasa'avu aa yuwan akuli ayi obolo ne ele? Aa yuwan shi, nu u ri lo obolo ne ele. ²⁰ Amma mantsa mo ta lo a tawa ana aa tara yi pe ubata u le. O urana u ndolo, a ta yuwan akuli.

²¹ "Babu za na a zula apafi o umuna u sa'avu a akuci o utugu. Nu u bolo le, apafi o umuna u sa'avu'u u ta vuranu akuci o utugu'u, avu ukaru'u u dashi mgbain. ²² Babu za na tsu tsun ribina na kutsai a akuci a tsan o ukwan adama a na ribina'a u to boso tsan vu ukwa'an, na a tsun yi pe u ta lungusa ribina'a obolo na tsan'an. Amma a tsu tsun ta ribina a tsan sa'avu."

Yeci adama o urana wa Ashibi

(Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5)

²³ O urana wa Ashibi u ro, Yesu dana ta a mmalu a batsasa a aduma e ishina, avu ojoro a yi e teme makuda ma agaza me ishina ele pe a mmalu. ²⁴ Avu Afarishi a damma yi, "Kalyuwa, ana'an urana wa Ashibi u da. Nye i da i zuwai ojoro a wu a kudusa agaza e ishina a yuwusan ili i na Wilu a putsayi?"

²⁵ Avu u usu le, "I reve ili i na Dawuda na aza a na a danai na ayi a yuwain mantsa ma na a uwwai ambululu shi? ²⁶ A rana na Abiyata danai aabara a nan ganu, Dawuda uwa ta o u'wa wa Asula, avu u tama opopofu za na ganu da goon aa tama. Avu fo u ca n'utsa ma yi." ^o

²⁷ Avu u damma le, "A yuwan ta Ashibi adama a vuma, amma a yuwan vuma adama a Ashibi shi. ²⁸ Adama o ndolo, amu Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi a da."

Vuma vo osowi o ukere

(Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11)

3

¹ Urana u ro avu Yesu uwisa a a'isa, avu u cina pe vuma na ri nu ukere u ta usowu. ² Urana wa Ashibi u da u danai, avu Afarishi a kalyuwusa yi ko e te ene ko u ta kambato za vu ubanakun gbagu, adama e reme yi nu unusu. ³ Avu u damma yi, "Uta vu tawa a alanga eteshe."

⁴ Avu we ece le, "Nye i da Wilu u dammai wu ntsayi a yuwan urana wa Ashibi, a

yuwan isa'ani ko iwuya, a wawa wuma ko o una?" Agba a damma ili i ro shi.

⁵ *Avu* u *kalyuwa* le nu upan, *avu* waru we ene le iliyali adama a na *a ta* na aciyogbamu. *Avu* u damma vuma'a, "Canana ukere wa wu." Ana u cananai, *avu* u *kamba* gbaga. ⁶ *Avu* Afarishi o *uta* na ama *a Hiridu*, *avu* a yuwan *asala* cine aa yuwan oo una yi.

Obolo a ama a nge'en m mala

⁷⁻⁸ *Avu* Yesu no ojoro *a yi a kara* *a 'yawa* *a nge'en m Mala ma Galili*. Ana ama a uwwai ili i na u *danai* a yuwusan, *avu* obolo a ama *a abunda* o toni yi. Ama'a o *uta ta* de Yahuda, na Urishelima, na Idumiya. Ozo o ro waru o *uta ta* upasalai wu Udolu wa Urdu, na aza a na *a tawai* *ubata wa* yi de e ida ya Taya na Sida.

⁹ U damma *ta* ojoro *a yi a* lapulaa yi wantsun u wa'a, adama a na obolo a ama a yuwan *ta abunda*, *tsara* a *gbagbala* yi wan. ¹⁰ *Aza* o ubanakun na *abunda*, a *kamato* le *ta* gbaga, hali wo o'wo aza a na *a ri* nu ubanakun e kebushe adama *a ju'wan* yi. ¹¹ *Ubata* u na otoni *a lima* e ene niyi suru, *avu* *a kingyo* e reme yisaali, adansa, "Avu da Mawun ma *Asula*." ¹² Amma u bara le *ta* she a damma ama ko zane da u ri wan.

Yesu dangwa ta Kupanejere

(Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16)

¹³ *Avu* Yesu *kara* a *'yawa* a masasan *ubata* u na u *deyi* ama a na *a 'yawa* obolo na *ayi*, *avu* *a 'yawa* *ubata wa* yi. ¹⁴ *Atsuma* e le *avu* u *dangwa* ama kupa ne ejere aza a na u cayi ala ajiya. *Avu* u damma le, "N *dangwa du ta* i *danu na* *amu*. N *ta lyungu du* i *'yawa* i damma Alabari a Sa'ani *a va*. ¹⁵ Waru i *ta tsura* ucira i lo otoni *a lima*."

¹⁶ Mpa nda Kupanejere† a na u zagwai: Simo za na u cayi aala Bituru, ¹⁷ Yakubu mawun *ma Zabadi* fo u de yi *ta*, na Yahaya vawun *va* yi, aza a na u cayi ala Buwanaji, ana muwun n tsata; ¹⁸ u de *ta* fo Andarawu, ne da fo Filibu, na Batalamawu waru, Matta fo *ta* pe, Toma fo aajiya a da *a danai*. Akapi e le ele da Yakubu mawun ma Alfa, na Tadawu, obolo na Simo za na waru *a tsu* de Bakanani,* ¹⁹ na Yahuza Iskariyoti, za na wina niyi.

Yesu na Ba'alzabu

(Mat. 12:22-32; Luk. 11:14-23; Luk. 12:10)

²⁰ *Avu* urana u ro Yesu uwisa o u'wa, *avu* obolo a ama o obolo waru, hali a putsa yi no ojoro *a yi* na aa lyuwa ilyalya. ²¹ Ana *aza* *a* yi a uwwai ne, *avu* o *uta* de adama e reme yi, a jiyant *ta* u jaara *ta*.

²² Munlu n *Wila* na aza a na *a tawai* de Urishelima *a*

* **3:18** *Ayi* aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u *ta* nu uzuwu wa aci adama u kamba ama *a* yi.

kara ta a dansa, “U ta na Ba'alzabu† mogono mo otoni a lima, waru nu ucira wa yi u da woo utasaa otoni a lima'a.”

²³ Avu u de le, u yuwaan le adanshi ni iroci u damma le, “Cine Male† moo lo Male?

²⁴ Ni ida i ne'eshen aciyayi ure a yuwusan nlangi na aciyele, ida i ndolo i ta riya.

²⁵ Nu u u'wa u ne'eshen ure, a yuwusan tsurala, u'wa u ndolo wee isawan shi.

²⁶ Adama o ndolo na tsugono tsa Male tse ne'eshen waa jima shi, amma u ta riya.

²⁷ “Babu za na aa gura uwa o u'wa wu za vu ucira u tara itana ya yi, she na wu nla yi. Avu u gura uwa o u'wa wa yi u tara yi itana. ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, a ta gura yuwaan ama gafura vu nusu le na adanshi a vama e ekere a Asula.† ²⁹ Amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi, adama a na unusu wa yi u ri nu ukotu shi.” ³⁰ U damma le ta ne, adama a na a damma ta, “U ta no otoni a lima.”

Mma na muwun ma anawu ma Yesu

(Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)

³¹ Avu mma va Yesu rawa na aza a yi. Avu a lyungu za ro de yi. Avu e isawan a alanga. ³² A cina ta obolo a ama nden ukandaruwu na ayi, avu a damma yi, “Mma va wu, na aza a wu, a ta de a alanga a pura wu.”

³³ Avu u usu le, “Zane da mma va na aza a va?” ³⁴ Avu u kalyuwa ama a na a ri nden ukandaruwu na ayi, avu u damma, “Kalyuwai, ele nda ele da mma va na aza a va. ³⁵ Aza a na a yuwusan ili i na Asula a cigai, ele da muwun ma anawu n va olobo ne esheli na mma va.”

Irociyi cimbi

(Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8)

4

¹ Yashi i ro waru avu Yesu teme uritosu a nge'en m mala. Obolo a ama a na o bolotoi a dana ta abunda lon, hali a zuwa yi u uwa a wantsun, avu u danu pe. Ama de a aagadi a kalyuwusa mala'a. ² Avu u roco le ili na abunda aa yuwusan iroci.

Atsuma o uritosu wa yi, avu u damma le, ³ “Poloi atsuvu, yu uwwa, cimbi ro 'yawa ta mazaza me icu'un.

⁴ Ayi lo a mantsa ma na u temei mazaza me icu'un, avu icu'un i ro yo oco yi o ure, avu nnunu n tawa n kakada icu'u'un. ⁵ Avu ozo o ro o oco bata a atali, ubata u na u ri na mabula lon shi. Avu o uta babu usan, adama a na a tsurai wacin alungu shi.

⁶ Ana urana u yuwain, avu a kpanla, adama a na a ri na mabula lon shi, a tsura aralu shi, avu e 'yewe. ⁷ Avu ozo o ro waru o oco a awanda, avu awanda a 'yon, avu a gbagbala le, a matsan ulobonu shi.

⁸ Ozo o ro gba shi o oco a

† 3:23 Male na Ba'alzabu na a yuwain adanshi a yi a aadiva a 3:22 vuma ta da a yuwusan adanshi.

mabulā ma sa'ani, avu a mat-san ulobonu, ozo o ro a mat-san mata'atsu mata'atsu, ozo o ro kupotali-utali, ozo o ro ukpaku ukpaku.”

⁹ Avu u damma le, “Za na ri na atsuvu, wu uwwa.”

Ili i na i zuwai Yesu ritoi ni iroci

(*Mat. 13:10-17; Luk. 8:9-10*)

¹⁰ Mantsa ma na Yesu danai a nde'en, aza a na a danai lo obolo na Kupanejere, avu ee ece yi iroci i na u yuwaan nle.

¹¹ Avu u damma le, “Adu da a lyawai i reve ili yu usokowu ya Asulā, amma aza a na a ri pe shi, ili suru she ni iroci i da a tsu damma le. Adama a na

¹² ‘A ta gura e ene ne esu, amma ee reve no okolo shi. A mawwa, a ta gura uwwa, amma aa gura reve shi. Adama a na aa kambā a yuwaan le gafura wan.’ ” ◇

Ucuduwusa wi iroci

(*Mat. 13:18-23; Luk. 8:11-15*)

¹³ Avu u damma le, “Adu i reve iroci i nda shi? To, cine yaa gura i reve iroci i ro? ¹⁴ Za vu ca'an ndolo adan-shi a Asulā da waa cu'usan.

¹⁵ Icu'un i na yo ocoi o ure, ele da iroci ya aza a na a cu'wain adanshi a Asulā o okolo e le. Mantsa ma na a uwwai, babu usan, Male† ma tawa ma usa adanshi a na a cu'wain o okolo e le'e. ¹⁶ Ne da waru aza a na o ocoi bata a atali. Ele da aza a na a tsu ushi adanshi babu usan na mazanga. ¹⁷ Amma ana a ri na aralu shi, a tsu jima

shi. Na awuya ko atsumalima a tawa adama a adanshi a Asulā, babu usan aa tadatsa.

¹⁸ Ozo o ro a ta tsi icu'un i na yo ocoi bata a awanda. A uwwa ta adanshi, ¹⁹ amma addama o uvadi u nda, nu uyo'o wi ikebe, na maluwa me ili ma na aa uwwusa, a tsu gbagbala ta adanshi'i. Reve wo o'wo le babu ulinga.

²⁰ Amma aza a na o ocoi a mabulā ma sa'ani, ele da aza a na a tsu uwwa adanshi, a usu yi, avu a yuwan ulinga na ayi. Za ro tsu matsan ta mata'atsu mata'atsu, za ro kupotali-utali, za ro gba ukpaku ukpaku.”

Uzuwata u fitila

(*Luk. 8:16-18*)

²¹ Avu Yesu ece le, “A tsu tawaa ta na fitila adama a na aa kpatu yi na aasa'atsu, ko a zuwa yi a mbungulu? E eelele a da a tsu zuwa yi, adama u ca ekan shi? ²² Ili i na i ri usokowu suru a ta kpatu'wa yi, waru babu ili i na yaa dana upa'un u na o utaa yi a alanga shi. ²³ Za na ri na atsuvu, wu uwwa.”

²⁴ Avu u damma le, “I yuwan ugbozu ni ili i na yaa uwwusa. Na makundatsu ma na i kunzuyi na ayi da aa kunzuwa du, waru a ta dashi du. ²⁵ Za na ri ni ili, ayi da aa dashi, waru za na ri ni ili shi, wa'a na u ri na ayi a ta ushi yi i da.”

Iroci yi cu'un na yu utai

²⁶ Avu Yesu damma le, “Apa nda cine tsugono tsa Asulā tsa ri: tsa vuma na

'yawaɪ mazaza me icu'un.
²⁷ Nu u lantsa na ayin ko u yuwan ulinga nu urana, mantsa suru icu'un oo utusa a yuwusan mgbain, ko na wo o'woi u reve cine aa yuwusan mgbain shi. ²⁸ Iɗa i tsu zuwa ta ili i na a cu'wain i 'yon mgbain, akunku a da a tsu fara kungwa, awu a tawa a yuwan agaza a ca icu'un i sa'ani. ²⁹ Mantsa ma na ishina i kutsai, awu u gasa le."

Iroci yi icu'un i na i la'ai ukalamu

(Mat. 13:31-34; Luk. 13:18-19)

³⁰ Awu Yesu reme a dansa, "Na nye tsaa gura kurato tsugono tsa Asula? Ko ni iroci yi ili i ne a gura cuɗuwa yi?"
³¹ Oroci e isu'wan i uri, ayi da cu'un na la'ai ukalamu na a tsu cu'wan e ida. ³² Ko tsundolo, na a cu'wan yi, nu u yuwan mgbain, u tsu la'a ta olopu a na a buwai, u tsu yuwan ta eten a gbagbain na nnunu n tsu tawa n tele de."

³³ Iroci ya abunda oroci o ndolo a da u yuwaan le adan-shi a Asula, ununa aa gura reve. ³⁴ U damma le ili i ro shi, she obolo ni iroci, amma a mɓanga, awu u cuɗuwa ojoro a yi ili i na u dansaa nle suru.

Yesu isawaton ta upepu

(Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25)

³⁵⁻³⁶ O urana u ndolo nu ulivu, Yesu no ojoro a yi shi ta a wantsun a nge'en m Mala ma Galili. Reve u damma le, "Tawai tsu 'yawaɪ ne upasu u ndede." Awu antsun o ro o toni yi. Reve Yesu kara a

tyo o ukosu u wantsun reve u reme nlavu. U dana ta ni ili i na u zuwai aaci. ³⁷⁻³⁸ A jima lon shi, awu upepu u kebe de a tawa. Awu upepu'u u yuwusan mini ikeɗu ikeɗu, hali wantsu'un u ciga u shiwan na mini. Awu ojoro a yi a uwwa wovon lon, reve a 'yawa a jisan yi. Reve a damma, "Manlu, u bala wu a na tsaa liɓa shi?"

³⁹ Awu u 'yon, u bara upepu'u, u damma mala'a, "Von ne." Awu upepu'u u von ubata wo o'wo kwin. ⁴⁰ Awu u damma le, "Nye i zuwai yi da'wain tsunda, hali n gogo koto i ca mu okolo a du shi?"

⁴¹ Awu wovon u tsura le lon, awu a dammulai, "Cu'un vuma ne da tsunda'a, hali nu upepu fo u tsu yuwan ta ili i na u dammai?"

Yesu yuwaan ta vuma vo otoni a lima opocino

(Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39)

5

¹ Awu Yesu no ojoro a yi a pasa a 'yawa upasu u mala u ndede, ejege a lyuci na a tsu de Garasa. ² Ayi a motaa pe atsuma a wantsu'un, awu vuma za na ri no otoni a lima u ga'ashin na ayi. ³ Ason a da bata a nden ma yi. Babu za na ri nu ucira u na waa gura nla yi, ko na akani. ⁴ A tsu nla yi ta ana ne ekere na akani, amma u tsu kakasa le ta. Babu za na ri nu ucira u na waa gura goloɓo yi. ⁵ Usana nu ulivu u tsu dana ta a agadi atsuma a ason a na a yuwain

a atali. Reve u *ḍana* a yisaali, na wu padi aciyayi.

⁶ Ana u cinkayai Yesu alanga, *awu* u suma ni iladi a *tawa*, *awu* u kingyo a *makakan* ma yi. ⁷⁻⁸ *Awu* Yesu damma otoni a *lima'a*, “Lyawa vuma ndolo.” Dada u boshoi na yisaali a dansa, “Te da imini ya wu na *amu*, Yesu Mawun ma *Asula*? Kucina na *Asula*, vaa ca mu *atsumalima* shi.”

⁹ *Awu* we ece yi, “Cine tsa da aala a wu?”

Awu u usu, “Aala a va a da *Obolo* adama a na tsu ta *abunda*.” ¹⁰ *Awu* u pati Yesu lon adama u lyawa le e ida'a.

¹¹ *Ubata* u na a *dana*i, ngurusumu n *dana* ta lo na *abunda*, a zamishi ilyalya zala va agadi. ¹² *Awu* otoni a *lima'a* a pati yi, a damma, “*Gbara* tsu a *yawa* *atsuma* a ngurusumu, adama tsu uwa pe *atsuma* e le.” ¹³ *Awu* gba u usu le. *Awu* otoni a *lima* o uta a uwa *atsuma* a ngurusumu. Aza a *dana*i lo suru, *awu* a suma a *yawa* a mala. *Awu* a riyay pe, *awu* a kuwa pe. *Abunda* e le a ta rawa ukpakukupa ure (2,000).

¹⁴ Reve aza a na a *dana*i a agu6a a ngurusumu'u, *awu* a suma, *awu* a *yawa* a ca alabari a lyuci na mulyuci. *Awu* ama a *tawa* e ene ili i na i farai. ¹⁵ Ana a *tawai* *ubata* wa Yesu, *awu* a cina lo vuma na *dana*i no otoni a *lima* nden *ubata* wa yi, u'otowu ni itana nu ugbozu wa yi. Reve a

uwuwa wovon. ¹⁶ Aza a na e ene ne esu e le, *awu* a damma ili i na i cinai za vo otoni a *lima'a* na ngurusumu. ¹⁷ *Awu* e teme a patishi Yesu u lyawaa le ida i le.

¹⁸ Mantsa ma na Yesu *dana*i a uwusa a wantsun, *awu* za na *dana*i no otoni a *lima'a* u pati yi ankuri, u lyawa yi u *yawa* obolo na ayi.

¹⁹ Amma u *yuwan* ta, *awu* u damma yi, “*Yawa* o u'wa u du, vu *yawa* *bata* a n'utsa ma wu waru, vu ca le alabari e ili i na a *Asula* a yuwaan nuwu.”

²⁰ *Awu* u *kar*a a casu alabari upasu wi ida wa *Dikafoli**, ili i sa'ani i na Yesu yuwaan niyi. Ama suru a yuwan ta asalama ni ili i ndolo.

Jayiru yawa ta ubata wa Yesu

(*Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56*)

²¹ Mantsa ma na Yesu *kamba*i a *yawa* upasu u ndede, *awu* ama o boloto *abunda* *ubata* wa yi, ayi lo zuzu na mala'a. ²² *Atsuma* a azagbagbain a *aa'isa'a*, za na a tsu de *Jayiru*, u *tawa* ta we ene yi. *Awu* u kingyo a *makakan* ma yi, ²³ a patishi yi lon, adansa, “*Usheli* u ke'en u va u ciga *makuwaa*. N ciga ta vu *tawa* vu *kuruwa* yi ukere, adama u *kamba* gbaga.”

²⁴ Reve u *yawa* obolo na ayi, reve ama a *abunda* o toni yi a gbagbalasa yi.

Ka na oo ocosu mpasa

²⁵ *Atsuma* o obolo'o, ka ro na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa shi ta pe.

* 5:20 *Dikafoli* urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

26 Wu uwwa t̄a awuya lon e ekere ā āz̄a ā agum̄a, waru wu una t̄a ili i na u ri n̄a ayi suru, amma u jebe yi shi, she ili i na i 'ȳaw̄ai elime. 27 Ana wu uwwai adama e Yesu, āvu u t̄aw̄a nu ucinā w̄a yi ātsum̄a o obolo'o, āvu u ju'w̄an utugu w̄a yi. 28 U jiyan t̄a o ookolo ā yi, "N̄a n ju'w̄an utugu w̄a yi goon, n t̄a kamb̄a gbaga."

29 Babu us̄an wocosu wu mpasa m̄a yi n lyawai, āvu u reve u tsur̄a t̄a lafiya lipu v̄a yi. 30 Āvu Yesu reveshi ucira wu ut̄a t̄a a lipu v̄a yi. Dada u vadalāi ātsum̄a o obolo'o, āvu we ece, "Zane da ju'w̄an numu utugu?"

31 Reve ojoro ā yi ā usu yi, "Ve ene obolo a gbagbalasa wu, āvu ve ece, 'Zane da ju'w̄an nuwu utugu?' "

32 Āvu u karā a vadalasa adama we ene za na yuwain ulinga u ndolo. 33 Āvu ka'a, ana u revei ili i na i yuwan niyi, āvu u t̄aw̄a u kingyo ā mak̄akan̄ m̄a yi n̄a wovon n̄a meje'en m̄a lipu. Āvu u damma yi amayun suru. 34 Āvu u damma yi, "Usheli, ucawu wo okolo ā wu u kamb̄ato wu t̄a gbaga. Wala n̄a maz̄anga, babu ubanakun."

Yesu 'yas̄ain usheli wa Jayiru

35 Ayi pe ātsum̄a a adan-shi, āvu ozo o ro ā t̄aw̄a de o u'wa wu zagbain v̄a āa'isā a damma, "Usheli w̄a wu u kuw̄a t̄a. Cine vaa damaton yi waru?"

36 Agba Yesu polo atsuvu e ili i na aa dansa shi.

Āvu u damma zagbai'in, "She vu uwwa wovon wan, vu ca okolo goon." 37 U lyawa nanza toni yi shi, she Bituru, n̄a Yakubu, n̄a Yahaya mawun m̄a ānawu ma Yakubu. 38 Ana a rawai o u'wa'a, āvu wu uwwa a yuwusan elemu, e mesun, a yisaali babu ukotu. 39 Ana u uwai, āvu u damma le, "Nye i zuwai i ri a yisaali babu ukotu? Usheli'i u ri ukw̄a shi, nlavu n da waa yuwusan."

40 Āvu a yuwaan yi izo'oshi yu ulamu. Ana wu ut̄a nle a alanga suru, āvu u tara nsh̄awu mu usheli'i obolo no ojoro ā yi, aza a na ā dan̄ai obolo n̄a ayi, a uwa ubatā u na mawu'un u dan̄ai. 41 Āvu u reme ukere w̄a yi, u damma yi, "Talita kumi." Ili i na waa dansa da nda, "Mesheli, n ta dansaa wu, 'yon."

42 Babu us̄an āvu usheli'i u 'yoshin, u fara mmalu. A'wan ā yi kupa ne ejere a da a dan̄ai. Āvu a uwa asalama ābunda. 43 Āvu u rono le atsuvu lon, she a damma nanza wan. Āvu u damma le waru a ca usheli'i ilyalya.

A 'yuwan t̄a Yesu ā lyuci le
(Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30)

6

1 Yesu lyawa t̄a de, āvu u kamb̄a Nazara lyuci le. Āvu ojoro ā yi o toni yi. 2 Ana urana wa Ashibi u rawai, āvu u teme uritosu ā āa'isa.† Ama a na a uwwa niyi o uritosu, āvu a yuwan asalama, adansa, "Te da vuma nda tsur̄ai ili i nda suru? Cu'un vu

urevu ne da a ca niyi tsunda? Kalyuwa cu'un vu ulinga wa asalama u na waa yuwusan. ³ Ayi nda, ayi da za vu ushe'en ndolo shi, mawun ma Meri,† zakpara va Yakubu, obolo na Isuhu, na Yahuza na Simo shi? Aza a yi e esheli pa da a ri obolo na tsu shi?" Dada a 'yuwan niyi.

⁴ Avu u damma le, "A tsu 'yuwan vumavasula ubata u ro shi, she a lyuci le obolo na aza a yi, nu u'wa u le." ⁵ U gura yuwan ulinga wa asalama a lyuci le shi. Ke'en da u kuruwayi aza o ubanakun ukere, avu u kambato le gbaga.

⁶ U yuwan ta asalama lon, ana a kudai a ca okolo.

Yesu lyungu ta Kupanejere (Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6)

Avu u kandaruwa a 'yawa a mulyuci a yuwusan urocosu. ⁷ Avu u de Kupanejere† u lyungu le ama e re re. U ca le ta ucira e ekere o otoni a lima. ⁸ Avu u damma le, "She i tara ili i ro a mmalu n du wan, she adanga. She i tara opopofu wan, ko tsan, ko ikebe o osonu a du wan. ⁹ I oto atan, amma she i tara atugu o ro wan." ¹⁰ Avu u dammisa le, "Ni i rawa ubata u na a ushi ndu, yi isawan pe o u'wa'a she mantsa ma na yaa lyawa lyucindolo. ¹¹ Agba ni i rawa a lyuci na a usu ndu shi, ko a uwwa du shi, i lyawa yi, avu i kakala mabutā ma ana ma du. U to o'wo iroci i na yoo

roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi."*

¹² Avu a kara a yuwusan alajiya, a dansaa ama a vadala† ubata wa Asula, a lyawa unusu u le. ¹³ O utaa ta otoni a lima na abunda, avu a putala aza o ubanakun mani'in, avu a tsura lafiya.

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu

(Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9)

¹⁴ Ana Mogono Hiridu† uwwai alabari e Yesu, adama a na aala e Yesu o'wo ta urevu bata suru. Avu ozo o ro a damma, "A 'yasan ta Yahaya za vu Urumbusu. Dada u tsurai ucira u na waa yuwusan ulinga wa asalama."†

¹⁵ Ozo o ro gba a damma, "Iliya da."

Ozo o ro a damma, "Ayi vumavasula ro da, oroci a amasula o ufaru."

¹⁶ Ana Hiridu uwwai ne, avu u damma, "Yahaya za vu Urumbusu da, za na n zuwai o kodoi aaci a yi, amma a 'yasan yi ta." ¹⁷ U damma ta ne adama a na ayi na aciyayi u lyungu ta de e reme yi. Avu waru u zuwa a nla yi, adama a ka na a tsu de Hiridiya ka vawun va yi Filibu, za na u usai. ¹⁸ Adama a na Yahaya dana ta a dansaa yi, "U ri ulobonu vu zuwa ka vawun va wu shi."

¹⁹ Avu Hiridiya zuwa yi o ookolo a yi, hali u shi u ciga woo una yi. Agba u tsura ure

* **6:11** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutā ma atugu ko wu kala mabutā ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

u na wu una yi shi. ²⁰ Adama a na mogono'o wu uwwusa ta wovon wa Yahaya, adama a na u reve ta vuma va akiza da. Mantsa ma na wu uwwa niyi, ookolo a yi a tsu dana nden shi, suru na ne u tsu ciga ta wu uwwa yi.

²¹ Amma o ukosu, Hiridiya tsurā ta ure u ro. Ana urana u na a matsain mogono'o u kandaruwai, u banu ta ngono, na nan yali a gbagbain, na azagbain o upasu wa Galili abuki. ²² Ana usheli wa Hiridiya u uwa u je'ain, avu mogono'o na aza a na u banuyi a yuwan mazanga. Avu u damma usheli'i, "Pati ili i na vu cigai suru, n ta ca wu." ²³ U kucinaa yi ta, u damma, "Ili i na vu pati numu suru, n ta ca wu. Ko ubatsalai u tsugono tsā va tsa da vu cigai, n ta ca wu."

²⁴ Avu wu utā we ece mma va yi, "Nye maa pati?" Avu u usu yi, "Pati aaci a Yahaya za vu Urumbusu." ²⁵ Babu usan, avu u kamba o ukobu u mogono, u pati yi u damma, "Gogogo, n ciga ta vu ca mu aaci a Yahaya za vu Urumbusu a mapara."

²⁶ Avu atsuma o mogono a langa lon, amma adama a akucunu a na u yuwain elime a ama, u ri n cine waa yuwan u putsā yi shi. ²⁷ Lo da u lyunguyi agbashi a yi, u damma o kodoo yi aaci a Yahaya a tawaa. A kara ta o kodo aaci a yi o u'wa wa ali. ²⁸ Reve u tawaa na aaci'i a mapara, u ca usheli'i. Mawun ma ka gba, u ca mma va yi.

²⁹ Mantsa ma na ojoro a Yahaya a uwwai alabari o ndolo, avu a tawa a tara lipu va yi, a yawa a cido yi.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton

(Mat. 14:13-21; Luk. 9:10-17; Yah. 6:1-14)

³⁰ Ana ojoro e Yesu a kambai ubata wa yi, reve a damma yi ili i na a yuwain suru, ni ili i na o ritoi. ³¹ Ama na abunda a tawusa na a kambai, ayi no ojoro a yi a tsura mantsa ma na aa lyuwa ilyalya shi. Avu u damma le, "Tawai, tsu yawai ubata u na ama a ri shi, yi ivuwan." ³² Avu a kara a uwa a wantsun a yawa ubata u na ama a ri shi, ele goon.

³³ Ana obolo a ama a na a tawai bata bata e ene nle a makaraa e reve le ta, avu a suma a yawa upasu u ndede kafu ele a rawa de. ³⁴ Ana u rawai de, avu we ene obolo a ama lon. Avu we ene le iliyali, adama a na a dana ta she damma ikyon i na i ri na za va aguba shi. Avu u teme o rocosu ili na abunda.

³⁵ Ana urana u kotoi, avu ojoro a yi a tawa ubata wa yi. Avu a damma yi, "Ubata u nda gba ama pa shi, waru urana u da nda u kotoi. ³⁶ Damma le a kara a yawa a mulyuci n wawa'a n na n ri lo zuzu, a tsulaa aciyele ilyalya i na aa lyuwa."

³⁷ Avu u usu le, "Yawai i ca le ilyalya i na aa lyuwa."

Avu a usu yi, "Tsu yawa tsu una ikebe i na i rawai

ikebe† yu ulivu ukpakure (200) e ilyalya, aṅu tsu ca le a lyuwa?”

³⁸ Aṅu we ece le, “Opopofu a yan a da du? 'Yawai i kalyuwa.”

Ana a 'yawai a kalyuwai, aṅu a damma, “Ozo o ton a da, na mugula n re.”

³⁹ Aṅu u damma le suru ko zane da danu a anlya o utanu obolo obolo. ⁴⁰ Ne da a danai ozo o ro kupoton-uton, ozo o ro ukpaku ukpaku.

⁴¹ Ana u tarai opopofu o to'on na mugula n re'e, aṅu u 'yasan aaci zuva, aṅu u godyoo Asula. Ana u bubusai opopofu na mugula'a, reve u ca ojoro a yi, e ne'eshen ama. E ne'eshen le ta opopofu na mugula n ndolo suru. ⁴² Suru nle a lyuwa ta a cuwan. ⁴³ Aṅu ojoro a yi o boloto asaka kupa ne ejere, asaka o opopofu na mugula n na m buwai. ⁴⁴ Ama a na a lyuwai ilyalya i ndolo ali ukpakukupa uton (5,000) u da.

Yesu a mmalu zuva mini
(Mat. 14:22-33; Yah. 6:15-21)

⁴⁵ Aṅu u zuwushi ojoro a yi a uwa a wantsun a fara pasaa yi a 'yawa a lyuci va Besaida, kafu u lyawa obolo'o. ⁴⁶ Ana u lyawa nle, aṅu u kumba a aagadi, adama u 'yawa u yuwan avasa.

⁴⁷ Ana ulivu u yuwain, wantsun gba e memere ma mala, Yesu gba ayi de a aagadi ayi a nde'en. ⁴⁸ Reve we ene

le e melen na wantsu'un a mala, adama a na upepu u ta damatosun le. Mantsa ma na nton n tsu saala na wasasa, aṅu u kara a 'yawa ye'e le a mmalu a mala. U yuwan ta she damma u ta kara le, ⁴⁹ amma ana e ene niyi a mmalu a mini, aṅu a jijan she damma yimodi i da. Aṅu o oruwo, ⁵⁰ adama a na wo o'woi suru nle e ene yi ta, aṅu a da'wan.

Lo da u yuwaan nle adan-shi, “Guzai okolo a du, amu da. She yu uwwa wovon wan.” ⁵¹ Aṅu u uwa a wantsun ne ele, da da upepu u voyin. Aṅu e reme asalama lon, ⁵² adama a na hali n gogo koto a ri nu urevu wu ulyuwatosu wu ukpakukupa uto'on (5,000) shi. Adama a na okolo e le a dana ta ugbawu.

Yesu kambato ta vuma va Janisara gbaga
(Mat. 14:34-36)

⁵³ Ana a pasai, a rawai e ida ya Janisara, aṅu a nla wantsu'un. ⁵⁴ Na motaa me le a wantsun, aṅu ama e reve yi. ⁵⁵ Aṅu a suma bata suru a tarasa aza o ubanakun a avalu a tawusaa yi ko te da a uwwai u ri. ⁵⁶ Ubata u na u uwai suru, a lyuci gbain na mulyuci'i na akapi a bata, a tsu zuwaa yi ta aza o ubanakun o u'uwata we eden. Aṅu, a pati yi u lyawa le a ju'wan nge'en mu utugu ma yi. Aza a na a ju'wan niyi suru a tsura ta lafiya.

† 6:37 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da “dinari ukpakure (200).” Kalyuwa Ucuḍuwu wi “Ikebe.”

Uritosu wu nkaya
(Mat. 15:1-9)

7

¹ Afarishi o ro obolo na munlu n Wila n ro o uta ta Urishelima reve o boloto ubata wa Yesu. ² E ene ta ogoro a yi a aly a e ilyalya ne ekere babu sa'a o ure u na wu ntsayi shi.

³ Afarishi na akapi a aza a Isra'ila a ta yuwusan cine nkaya n dammai wu ntsaa ta a yuwan. A tsu sa'a ta ekere e le ulobonu. ⁴ A tsu 'yuwan ta a lyuwa ilyalya e eden she na a sa'a ekere. Ili na abunda i ta lo, tsu wuzau u wu nden, na munda obolo na asa'atsu.

⁵ Adama a na a tsu sa'a ta ulobonu, ana e enei ogoro a yi a aly a tsundolo, reve e ece yi, "Nye i zuwai ogoro a wu a kurusu ili i na yi ntsayi shi? Tsu cina le ta a aly a babu a sa'a ekere."

⁶ Avu u damma le, "Aza e ikpa'a! Wo o'wo ta unata na Ishaya yuwain adanshi a Asula a aci a du. Ununa a danai,

'Ama a nda a ta casu mu tsugbain a na le goon, okolo e le gba alanga a da a ri na amu.

⁷ Aganda a na aa yuwusaan mu ili ya abula i da shi. Ili i na oo ritosu ili i ro i da shi, agba uritosu wa ama u da.' ⁸

"Yi icina ta na wila wa Asula, avu i toni uritosu wa ama."

⁹ Avu u damma le, "Yi icina ta ni ili i na Asula a dammai, avu i toni uritosu

u du. ¹⁰ Adama a na Musa† dammai, 'Vu ca dada na mma va wu tsugbain. Waru za na isulai dada ko mma va yi, a ciga a 'yuwan o una yi.' ¹¹ Amma uritosu u du u damma ta ili i sa'ani i da vuma damma dada ko mma va yi, ili i na n shi a ca du n ca ta de Asula. ¹² I putsa yi ta na waa kamba dada ko mma va yi ni ili i ro. ¹³ Ne da i tsu yuwan, avu i kambato adanshi a Asula pere, adama o uritosu u du, ili i na abunda icu'un i ndolo i da i tsu yuwan."

Ili i na i tsu lungusa vuma
(Mat. 15:10-20)

¹⁴ Avu u dewishe obolo'o, avu u dammisa le, "I zuwa atsuvu suru ndu yu uwwa ili i na maa damma. ¹⁵ Ili i na i tsu uwa atsuma a vuma ayi da u tsu lungusa wuma wa yi shi, she ili i na i tsu uta o okolo, ayi da u tsu lungusa yi. ¹⁶ [Za na ri na atsuvu, wu uwwa.]"

¹⁷ Ana wu kasai no obolo'o, avu u uwa o u'wa. Avu ogoro e ece yi ili i na iroci'i waa dansa. ¹⁸ Avu u usu le, "Adu fo i reve ili i na iroci'i waa dansa shi? Adu fo i reve shi, ko nye da i uwai a atsuma a vuma, u tsu lungusa yi shi? ¹⁹ Adama a na u uwa o okolo a yi shi, amma u uwa ta a atsuma a yi, ne da waru woo uta?" Ne da Yesu yuwain u kambatoi ilyalya suru ulobonu adama a aly a.

²⁰ Avu waru u damma, "Ili i na yoo utusa ubata u vuma, ayi da u tsu lungusa

yi. ²¹ Adama a na pe *da*, pe o okolo a vuma *da* icu'un i nda yo utusa: majiyan me iwuya, tsipere, na wivu, na mona ma ama, ²² nu uforondo, ni iwuya, na wulumu, nu unusu icu'un icu'un, na tsurala, ne epen, na aci o ugbamu na tsulo. ²³ Iwuya i pe o okolo a vuma a *da* a tsu *uta*, *avu* a zuwa yi wo o'wo ili yi idaba e ekere a *Asula*.”

Ucawu wo okolo a ka a Meheleni

(Mat. 15:21-28)

²⁴ Diga lo *avu* u *kamba* a 'yawa a mbaṅga ma Taya na Sida. *Avu* u uwa o u'wa u ro, u ciga nanza reve shi, amma u ri n soko aciyayi shi. ²⁵ Ka na mawun ma yi, usheli u wa'a u danai no otoni a lima, ana wu uwwai alabari e Yesu, *avu* u tawa u kingyo a makakan ma yi. ²⁶ Ka'a gba Meheleni ma da, ubata u na wu utai gba Basurofiniki da. *Avu* u pati Yesu *utaa* otoni a lima a na a uwai atsuma a mawun ma yi. ²⁷ *Avu* u usu ka'a, “Lyawa tsu fara lyuwato muwun mu u'wa. U ri ulobonu a tara ilyalya i muwun *avu* a variya musan shi.”

²⁸ Amma u usu yi ta, u damma, “Ne da u ri Zagbain, agba ko musan n tsu lyuwa ta akapi e ilyalya i muwun.”

²⁹ *Avu* u damma yi, “Adama a adanshi a wu, wala a kamba o u'wa, otoni a lima'a a lyawa ta mawun ma wu.”

³⁰ *Avu* u kamba o u'wa, *avu* u cina mawun ma yi nven a

aavalu. Cina otoni a lima'a a lyawa yi.

Yesu kambato ta agulani gbaga

³¹ *Avu* u lyawa mbaṅga ma Taya, u toni a 'yawa Sida a 'yawa a Mala ma Galili, ni ida i na a tsu de Dikafoli.* ³² Ama o ro a tawaa yi ta na vuma na danai aagulani waru nu usan u da u tsu gura damma, *avu* a pati Yesu ankuri u kuruwa vuma'a ukere. ³³ *Avu* Yesu tara yi a 'yawa ubata u na ama a danai shi, *avu* u zuwa akatsu a yi a atsuvu a vuma'a, u tsuwan matsan ma yi, *avu* u ju'wan eelentsu a vuma'a. ³⁴ *Avu* Yesu kalyuwa zuwa no okolo a ta, *avu* u damma yi, “Ifata!” adansa, “Kpatu'wa!”

³⁵ *Avu* u kpatu'wa atsuvu a yi. Ili i na i shi yi nai eelentsu a yi, u bada. *Avu* u yuwan adanshi mejege. ³⁶ U damma le ta she a damma ama wan, amma she ili i na i lyuwai elime a casu alabari a yi. ³⁷ *Avu* a yuwan asalama lon, a damma, “Kalyuwa cine u yuwain ili'i suru mejege. Hali u gura zuwa agulani a uwwa. Aza a na a tsu gura yuwan adanshi shi, a yuwan adanshi.”

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa unashi

(Mat. 15:32-39)

8

¹ A mantsa mo ndolo, obolo a ama o ro o boloto ta abunda, agba a ri ni ilyalya i na aa lyuwa shi. *Avu* Yesu de ojoro

* 7:31 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

ā yi, āvu u damma le, ² “N te eneshe obolo a ama nda'a iliyali, adama a na o to obolo nā mu hali rana ta'atsu, agba ā ri ni iliyalya i na aa lyuwa shi. ³ Waru nā n damma le ā tyo o u'wa na ambulu, aa gura rawa o u'wa shi, ozo o ro da nda gba o utai alanga.”

⁴ Āvu ojoro ā yi ā usu yi, a damma, “Ubatā u nda ogozo a da, te da gba tsaa gura tsura iliyalya i na tsaa gura lyuwato ama ā abunda a nda?”

⁵ Āvu we ece le, “Opopofu a yan a da du?”

Āvu a damma, “Aza e cindere.”

⁶ Āvu u zuwa ama'a ā danu e ida. Ana u tarai opopofu e cindere o ndolo, āvu u godyoo Asula, āvu u bubusa, u casu ojoro ā yi ā 'yawaā obolo a ama'a. Āvu ā 'yawusaā le. ⁷ A dana tā nā mugula n keke'en wa'a. Ana u godyoyi Asula, āvu u damma ā 'yawaā le. ⁸⁻⁹ Ama ukpakukupa unashi (4,000) u da ā shi o bolotoi, āvu gba a lyuwa iliyalya hali ā cuwan. Reve ojoro o boloto akapi a na a buwai reve o shiton asaka e cindere. Āvu u damma le ā tyo o u'wa. ¹⁰ A jima shi, da da u uwai a wantsun no ojoro ā yi ā tyo Dalmanuta.

Afarishi a zami ta ili ya asalama

(Mat. 16:1-4)

¹¹ Afarishi ā tawa e teme mawasan nā ayi, a ta zama u roco le iroci de zuwa, adama ā lyungwa yi. ¹² Āvu wi ivuwan ogbolo ā ruhu va yi, u damma, “Nye i zuwai ama

o gogo ā ri e izami yi iroci? Amayun a da n damma ndu, babu iroci i na oo roco ama o gogo.”

¹³ Āvu u lyawa le lo, āvu u kamba a wantsun u pasa ā 'yawa ā mbanda n ndede.

Wolilo wa Afarishi na aza a Hiridu

(Mat. 16:5-12)

¹⁴ Reve e reme mmalu agba e icina ta a na ā tawaā no opopofu, ili i na i ri lo le pe a wantsu'un u la'a za ta shi.

¹⁵ Āvu u damma le, “I yuwan ugbozu nā wolilo wa Afarishi nā aza ā Hiridu.”

¹⁶ Āvu a dammulai, “U damma ta ne ana wo o'woi tsu ri no opopofu shi.”

¹⁷ Yesu gba u reve ta ili i na a dammulai, āvu we ece le, “Nye i zuwai i dammai i ri no opopofu shi? Koto ye ene ko i reve shi? ¹⁸ I ta ne esu, amma yee ene shi. I ta na atsuvu, amma yaa uwwa shi. ¹⁹ Waru i cuwan ana m bubusai opopofu o ton, āvu n ne'eshen ama ukpakukupa uton shi? Akapi gba asaka a yan a da i bolotoi?”

Āvu ā usu, “Kupa ne ejere.”

²⁰ Da da we ece nle, “Ana m bubusayi ama opopofu e cindere, akapi a asaka a yan a da a buwai ana i bolotoi?”

Reve ā usu yi “Aza e cindere a da.”

²¹ Da da we ece nle, “Hali n gogo koto i reve ili i na maa dansaa du shi?”

Yesu kpatu'wa ta irumba esu

²² Āvu a rawa ā lyuci va Besaida. Reve ama ā tawaā Yesu ni irumba, āvu a pati

yi u ju'wan yi. ²³ *Avu* u reme ukere wā yi, wu utāa yi a mbāngā n lyuci. Reve u tsuwaan yi matsan e esu, waru u kuruwā yi ukere, *avu* we ece yi, “Vu gura tā ene ili i ro?”

²⁴ *Avu* irumba'a u 'yasan urewesu, *avu* u usu, “N te eneshe ama. Amma oroci a danga a da mee eneshe le a agara.”

²⁵ *Avu* u zuwisaa yi ukere o urewesu. *Avu* irumba i kpatu'wā esu yi we ene ili suru mejege. ²⁶ *Avu* Yesu damma yi u wala a tyo o u'wa, waru u damma yi tā, “She vu uwa a malyuci mo ndolo wan.”

Bituru yuwan tā adanshi adama e Yesu

(*Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21*)

²⁷ Yesu 'yon tā no ojoro a yi, u uwa mulyuci n Kasariya Filibi. *Avu* we ece ojoro a yi, “Zane da ama aa dansa n ri?”

²⁸ *Avu* a usu yi, “Yahaya za vu Urumbusu, ozo o ro gba a damma, Iliya, ozo o ro gba a damma vu utā tā atsuma a amasula.”

²⁹ *Avu* we ece le, “Amma adu gba, zane da yaa dansa n ri?”

Avu Bituru usu yi, “*Avu* da Kristi'it Zamawawa.”†

³⁰ *Avu* u rono le atsuvu she a damma nanza wan.

Yesu yuwisan tā adanshi adama o ukwā wā yi

(*Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27*)

³¹ *Avu* u teme o ritosu le, a dansa, “*Amu* Mawun ma Vuma n to sowo atsumalima

lon. Waru azagbain, nā nan ganu a gbagbain, nā munlu n Wilā a ta 'yuwan mu, hali o una mu. Agba na a yuwan rana ta'atsu, n tā 'yon wuma.” ³² A alanga eteshe a da u damma nle adanshi o ndolo. *Avu* Bituru de yi a tyo a nge'en, u teme a yuwusaan yi nlangi. ³³ Amma ana Yesu vadalai, we enei ojoro a yi, *avu* u bara Bituru, u damma, “Vu yuwan alanga nā *amu*, *avu* Male! Vaa yuwusan avasa adama a na ili ya *Asula* yaa shiwan shi, she ili ya ama.”

³⁴ *Avu* u de obolo'o obolo no ojoro a yi, u damma le, “Za na cigai u toni mu, she nu u 'yuwan aciyayi suru suru, nu u ciga u 'yuwan u tara akpata a yi, *avu* u toni mu.

³⁵ Za na ri ada a wuma wā yi, u ta lamba yi. Amma za na lambai wuma wā yi adama a va, adama a Alabari a Sa'ani waru, u tā tsura yi.

³⁶ Nye i da vuma munai ko nu u tsura uvadi u nda suru, *avu* u lamba wuma wā yi?

³⁷ Nye waru vuma aa gura tsupa, *avu* u wawa wuma wā yi?

³⁸ Nā za uwwa wono u va na alajiya a va o uvadi u iwuya wu ulambu wā *agula* u nda, Mawun ma Vuma fo u ta uwwa wono wā yi, nu u 'yawa a makakan ma Dada va yi nā nlingata mā *Asula*.”

9

¹ *Avu* u lyuwa elime na adanshi, “Amayun da maa dansaa du, ozo o ro a tā pa ubata u nda na ee ene ukwā

shi, she ne e ene tsugono tsa Asula tsa tawa nu ucira.”

Lipu va Yesu vadalai
(Mat. 17:1-13; Luk. 9:28-36)

² Ana a yuwain rana tali, avu Yesu tara Bituru, na Yakubu, na Yahaya, u 'yawato le a masasan mo uga'an, ele goon. Avu oroci a yi a vadala elime e le. ³ Itana ya yi i vadala yo o'wo u'uri puwu a madala, pa o uvadi u nda babu za na aa gura zaza'wa le ne. ⁴ Avu e eneshi Iliya† na Musa, a yuwusan adanshi na Yesu.

⁵ Avu Bituru cananaa yi una, “Manlu, u lobono ta ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogodo a ta'atsu, za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta waru za va Iliya.” ⁶ U lamba ta ili i na waa damma, adama a na wu uwwai wovon lon.

⁷ Avu eleshe a tawa a kpatu le nu ululu, avu udyo wu uta de e eleshe'e, “Mawun ma na n cigai lon da nda, yu uwwa yi.” ⁸ Avu a jika a kanlashi, amma e ene waru za ro shi, Yesu da goon e enei obolo ne ele.

⁹ Ana a cipai de a masasa'an, avu u damma le, “She i damma nanza ili i na ye enei wan, she na Mawun ma Vuma mo 'yon atsuma o ukwa.”

¹⁰ A yuwan ta ili i na u damma nle a yuwan, amma a yuwusan ta adanshi'i goon le, “Nye i da waa dansa adama o u'yosun o ukwa u nda?”

¹¹ Avu e ece yi, “Nye i zuwai munlu n Wila n dammai nga

Iliya ta fara tawa elime a Kristi Zamawawa?”

¹² Avu u usu le, “Iliya da fara tawai, adama a na woo fobo ili suru. Nye i zuwai a danai, adama a Mawun ma Vuma, ‘U to sowo awuya icu'un icu'un, waru aa 'yuwan yi?’ ¹³ Amma n ta dansaa du, Iliya tawa ta de, a yuwaan yi ta cine a cigai, cine alabari a yi a ri udanu.”

Yesu kambato ta mawun mo otoni a lima gbaga

(Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43)

¹⁴ Ana a kambai ubata u na ojoro a yi a ri, avu e ene abajini o obolo ukandaruwu ne ele. Munlu n Wila waru n dana ta a mawasan ne ele. ¹⁵ Na menee ma Yesu, avu obolo'o a yuwan asalama lon. Avu o boso ni iladi a tawa ubata wa yi, a casasa yi.

¹⁶ Avu we ece le, “Mawasan ma ne yaa yuwusan?”

¹⁷ Avu za ta atsuma o obolo'o u usu yi, “Manlu, mpa nda n tawaa nuwu na molobo ma va za na ri no otoni a lima. Adama o ndolo u tsu gura yuwan adanshi shi. ¹⁸ Mantsa ma na otoni a lima'a a kumba niyi suru, she na a vari yi e ida, una wa yi a yuwusan apiva, u gagai anga a yi, avu wo o'wo wudaruwu. Avu m pati ojoro a wu o lo otoni a lima a yi, avu a kufa.”

¹⁹ Avu u usu le, “Adu ama o gogo aza a na aa casu okolo shi. N jima ta nden na adu. Hali mantsa ma ne maa danu na adu a yuwusan ankuri na adu? Tawaa numu na ayi.”

20 Avu a tawa yi na molobo'o. Ana otoni a lima'a e enei Yesu, avu a varu molobo'o e ida babu usan, lipu va yi e meje'en. Reve u riyā u dānā e igandalu, una wā yi o utusa apiva. 21 Avu Yesu ece dada va yi, “Urana u ne ili i ndolo i cina niyi?”

Avu u damma, “Ayi a mawun. 22 U sowo ta a varusu yi a akina na a mini, adama wu una yi. Amma na vaa gura yuwan ili i ro, ve ene tsu iliyali, vu kamba tsu.”

23 Avu u damma yi, “Na maa gura? Ili suru ili i na aa gura yuwan da e ekere a za na cayi okolo.”

24 Avu wu utaa uɔyo babu usan, “N ca ta okolo. Kamba mu n dashi ca okolo.”

25 Ana Yesu enei obolo a ama a tawusa lo ubata'a, avu u bara otoni a lima, u damma, “Avu otoni a lima a na a tsu putsaa na adanshi, n damma wu ta, vu kasa na ayi. She vu dashi toni yi wan.”

26 Ana otoni a lima a yi a saalai, avu a kpasu'wa yi e ida lon, lipu va yi e meje'en, avu a kasa na ayi. Avu molobo'o wo o'wo tsā aakwakwa, hali wo o'wo ama na abunda a damma, “U kuwa ta.” 27 Avu Yesu reme ukere wa yi u 'yasan yi, avu u 'yon mishin.

28 Ana u uwai o u'wa, avu ojoro a yi e ece yi usokowu, “Nye i zuwai tsu kudai, a na tsoo lo otoni a lima o ndolo?”

29 Avu u usu le, “Na avasa a da goon aa gura lo cu'un ndolo a alanga, babu ili i ro.”*

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi

(*Mat. 17:22-23; Luk. 9:43-45*)

30 Avu a 'yon lo, a uwa e ida ya Galili. U ciga nanza reve shi. 31 Adama a na u to ritosu ojoro a yi, u ta dansaa le, “A ta ca Mawun ma Vuma e ekere a ama waru a to una yi. Na o una yi, na a yuwan rana ta'atsu u ta 'yon.”

32 Amma a gura reve adanshi'i shi, avu waru a uwwusa wovon na ee ece yi.

Tsugbashi tsā abula

(*Mat. 18:1-5; Luk. 9:46-48*)

33 Avu a rawa Kafarnahum. Ana u uwai o u'wa, avu we ece le, “Mawasan ma ne yaa yuwusan o ure?”

34 Avu a rungwa kpaku kpaku, adama a na a yuwan ta mawasan o ure za na o'wo zagbain atsuma e le. 35 Avu u danu, u de Kupanejere'e. Avu u damma le, “Za na cigai woo o'wo zagbain, u kambā za vu ukosu, aagbashi a ama suru waru.”

36 Avu u shede mawun mo ro u zuwa yi e memere, avu u katala yi. Dada u damma nle, 37 “Za na ushiyi mawun me ke'en cu'un nda adama a ala' a va, amu da u ushiyi. Za na waru usu numu, amu da u ushiyi goon shi, amma za na lyungu numu da u ushiyi.”

* 9:29 Akuci a aatagada o ro a ta na: “Amma avasa na akuli a da goon aa gura cu'un vi ili i nda.”

Za na 'yuwan ntsu shi, za tsu da

(Luk. 9:49-50)

38 *Avu Yahaya usu yi, "Manlu, tse ene ta nanza o utusaa otoni a limā na ala a wu. Atsu gba tsu putsa yi ta, adama a na u ri oo tono tsu shi."*

39 *Amma u damma ta, "She i putsa yi wan, adama a na za na gura yuwain ulinga wa asalama a ala a va, waa gura vadala u yuwan adanshi avama adama a va shi. 40 Za na ri a tsurala na tsu shi, za tsu da. 41 Amayun a da maa dansaa du, za na ca ndu mini i sowo adama a va, u ta tsura ili yinkapa.*

Re mariyaa atsuma o unusu

(Mat. 18:6-9; Luk. 17:1-2)

42 *"Na nanza aa zuwa atsuma a muwun n nda a riya, u ta la'a a nlaa yi utali u yira a yinlu ya yi, avu a vari yi a mala. 43 Nu ukere wa wu waa zuwa wu, vu nusan, vu kodo yi. U ta la'aa wu, vu tsura wuma babu ukere u ta ana vaa tsura ekere e re, avu vu uwa a akina.† 44 [Ubatā u na azun a tsu kuwa shi, waru akina a tsu kima shi.] 45 Na anana a wu aa zuwa wu vu yuwan unusu, vu kodo yi. U ta la'aa wu, vu tsura wuma na tsukutsuma, ana aa vari wu atsuma a akina na ana e re. 46 [Ubatā u na azun a ri n kuwa shi, waru akina a ri n kima shi.] 47 Na lyusu va wu aa zuwa wu vu yuwan unusu, vu kongoro yi. U ta la'aa wu, vu uwa o tsugono*

tsa Asula na lyusu ta, ana aa vari wu atsuma a akina ne esu e re. 48 Ubatā u na azun a ri n kuwa shi, waru akina a ri n kima shi.

49 *"Na akina a da aa lyungwa ama suru, cine a tsu lapula ili na akpadi.*

50 *"Akpadi a tu ulobonu, amma na a langa, na nye da vaa lapula yi?"*

"I dana na akpadi o okolo a du, i yuwan nden n sa'ani."

Uritosu adama o lolo

(Mat. 19:1-12; Luk. 16:18)

10

1 *Yesu lyawa ta de, avu u kamba e ida ya Yahuda, waru nu upasu wa Urdu, ama na abunda o boloto ta ubata wa yi, avu u kara o rocosu le ununa u tsu yuwusan.*

2 *Avu Afarishi a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, "Unusu u da vuma lyawa ka va yi?"*

3 *Avu we ece le, "Nye i da Musa damma ndu?"*

4 *Reve a usu yi, "Musa damma tsu ta tsu ca ka aatagada a wukasu u lolo, avu a lyawa yi." ◇*

5 *Dada u usu nle, "Musa damma du ta ne, adama a na i ri na aciyogbamu. 6 Amma a mantsa ma na a yuwain uvadi ne da u danai shi. Amma ana a fara a yuwain, 'vali na ka da a yuwan nle.' ◇*

7 *'Adama o ndolo a da vuma aa lyawa dada va yi na mma va yi, tsara u suraa ka va yi goon. 8 Ele ra o to o'wo ili i ta.' ◇ Ana wo o'woi a buwa ili i re shi, 9 adama o ndolo ili*

i na Asulā o ḡoloi, she vuma kakasa wan.”

¹⁰ Avu ana ā kambai o u'wa ḡada ojoro ā yi e ece niyi ili i na u ritoi. ¹¹ Avu u damma le, “Za na kakasai, reve u yuwisan lolo ro, tsipere tsa ḡa waa yuwusan nā ayi. ¹² Waru nā ka lyawa vali vā yi, avu u yuwisan lolo ro, tsipere tsa ḡa waa yuwusan.”

Yesu zuwaa tā muwun aba'un

(*Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17*)

¹³ A tawusaa yi tā na muwun, tsarā u ju'wan le. Reve ojoro ā yi a putsa le.

¹⁴ Amma ana Yesu enei ne, reve atsuma ā langā yi. Avu u damma le, “Lyawai muwun n keke'en n tawā ubatā u vā, she i putsa le wan. Adama e icu'un i ndolo i ḡa o foboi tsugono tsa Asulā.”

¹⁵ “Amayun a ḡa maa dansaa ḡu, za na usuyi tsugono tsa Asulā cine muwun n ri shi, waa uwa atsuma o tsugono tsa Asulā shi.” ¹⁶ Reve u shede le e ekere, avu u zuwaa le aba'un.

Za vu utsuru

(*Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30*)

¹⁷ Ana u remei mmalu ā tyo Urishelima, ḡada nanza sumai elime e Yesu, avu u kingyo. Avu u damma, manlu mā aḡulā, “Nye ḡa maa yuwan, tsarā n tsurā wuma u babu ukotu?”

¹⁸ Avu Yesu usu yi, “Cine vee ḡesu mu manlu mā aḡulā? Babu za vā aḡulā, she Asulā goon. ¹⁹ Avu na

aciyawu vu reve tā ili i na Asulā a dammai a yuwan: ‘She vu una vuma nu ucigu wā wu wan, she vu yuwan wivu wan, she vu yuwan tsipere wan. She vu usu ili i na vu revei shi wan, waru she vu paala za ro wan. Vu ca ḡada nā mma vā wu tsugbain.’ ” ◊

²⁰ Avu u usu yi, “Manlu, ele ndolo suru n yuwusan le tā, amu o molobo.”

²¹ Avu Yesu kalyuwā yi ni icigi. Avu u damma yi, “Ili i tā i ḡa vu lambai, 'yawa vu wina ili i na vu ri nā ayi suru, tsarā vu ca alambi, adama vu tsurā uzuwa zuva. Nā vu yuwan ne avu vu tawā vu toni mu.”

²² Ana wu uwwai ne, avu u lukutā urewesu, adama a na u ri ni ili abunda.”

²³ Avu u vadala u kalyuwā ojoro ā yi, avu u damma le, “Ili yu usan i ḡa za vu utsuru u tsurā u uwa atsuma o tsugono tsa Asulā.”

²⁴ Avu ojoro ā yi a uwa asalama, adama e ili i na u dammai. Avu u dashi dammisa, “Muwun n vā, u ta yuwan usan za vu utsuru uwa o tsugono tsa Asulā.† ²⁵ U ta la'aa aarakumi ā pusulāi nā vunu vu bele, ana za vu utsuru aa uwa o tsugono tsa Asulā.”

²⁶ Ana a uwwai ne, avu u ā karā a asalama, avu a damma, “Nā wo o'wo za vu utsuru āā tsurā u uwa atsuma o tsugono tsa Asulā shi, zane ḡa aa la'a?”

²⁷ Avu u usu le, “E ekere a vadilimā ili yu usan i ḡa,

◊ 10:19 Mtā. 20:12-16; U.Wl. 5:16-20.

amma e ekere a Asula shi. Babu ili i na Asula aa kuda yuwan.”

²⁸ Avu Bituru usu yi, “Atsu da nda tsu lyawai ili suru, avu tsu kuru wu.”

²⁹ Avu u usu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, za na lyawai u'wa wa yi, ko dada va yi, ko mma va yi, ko u lyawai zakpara va yi, ko vawun va yi, ko gba u lyawai muwun ma yi, ko ka va yi, adama a va na Alabari a Sa'ani, she nu u tsura atsupu. ³⁰ A mantsa mo gogo, u ta tsura 'wa, na aza a yi, na muwun ma anawu, na aduma, na muwun, ukpaku ukpaku. Amma waru a ta lyungwa yi. De zuwa† waru u ta tsura wuma u babu ukotu. ³¹ Aza e elime na abunda a ta kamba acapa. Aza a acapa a ta kamba elime.”

Yesu yuwisain adanshi o ukwa wa yi
(*Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34*)

³² Ele atsuma a mmalu a gawan Urishelima, Yesu de elime e le, avu ojoro yi kara asalama. Avu ama a na oo tono yi, a kara o wovon. Avu waru u dashi de ojoro a yi, avu u fara a dansaa le ili i na yaa cina yi. ³³ Avu u damma, “Atsu da nda a tyo Urishelima, a ta ca Mawun ma Vuma e ekere a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila. A ta padaa yi ugana u na oo una yi, waru a ta zuwa yi e ekere a aza e iwuya. ³⁴ A ta yuwaan yi ulamu reve a tsuwan yi matsan. Waru a ta fufaba yi, avu o una yi. Agba

na a yuwan rana ta'atsu, u ta 'yon.”

Ipatiya Yakubu na Yahaya
(*Mat. 20:20-28*)

³⁵ Avu muwun ma Zabadi, Yakubu na Yahaya, a rawa zuzu na ayi a damma, “Manlu tsu ciga wu ta, vu yuwaan tsu ili i na tsa pati wu.”

³⁶ Reve we ece le, “Nye i cigai n yuwaan du?”

³⁷ Reve a usu, “Urana u na a 'yasan nuwu zuva na tsugono, tsu ta ciga wu vu zuwa za ta o ukere usa'ani, za ta o ukere ugula.”

³⁸ Avu u usu le, “I reve ili i na yaa patishi shi. I ta gura sowo awuya a na moo sowo, a ta gura tsupu du ununa aa tsupu mu a awuya?”

³⁹ Reve a usu a ta gura. Avu u usu le, “I ta gura sowo awuya a na moo sowo, ununa aa tsupu mu ne da aa tsupu du. ⁴⁰ Amma adama a na yaa danu o ugula ko o usa'ani, za va da shi na maa ca. Asula a da aa ca bata na u foboyi aza a na a dangwai.”

⁴¹ Ana ojoro a yi a uwwai ne, reve a uwa atsumolangu na Yakubu na Yahaya. ⁴² Avu u de le, u damma le, “I reve ta aza a na a zuwai o o'wo aza a tsugbain a ama o uvadi, a ta na tsugbain a aci e le. ⁴³ Ne da woo o'wo e ekere a du shi. Za na cigai wo o'wo zagbain, she nu u kambato aciyayi aagbashi a du biti. ⁴⁴ Za na cigai u uwa elime a du, she nu u kambato aciyayi aagbashi a du suru. ⁴⁵ Ko Mawun ma Vuma, u tawa tsara a yuwaan yi tsugbashi shi. Amma tsara

u yuwan tsugbashi, waru u ca aciyayi, adama a wawa ama.”

Yesu kpatu'wa ta esu e irumba

(Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43)

⁴⁶ Avu a rawa Jeriko. Ayi o uta Jeriko no ojoro a yi no obolo a ama abunda, avu irumba i ro i tawa zavipati aala a yi Bartimawu, mawun ma Timawu. U tsu danusu ta a nge'en mu ure. ⁴⁷ Ana wu uwwai Yesu va Nazara ta lo a tawa, avu u 'yasan udyo wa yi a dansa, “Yesu, Yesu, mawun ma Dawuda, kalyuwa ununa n ri iliyali.”

⁴⁸ Avu ama na abunda a putsa yi, a dansaa yi u rungwa unā wa yi. Amma she ili i na i 'yawai elime, avu u dashi utaa udyo a dansa, “Yesu, Yesu, mawun ma Dawuda, kalyuwa ununa n ri iliyali.”

⁴⁹ Avu wi isawan, reve u zuwa e de yi. Avu e de irumba'a, a damma yi, “Yuwan mazanga, u ta desu wu.”

⁵⁰ Avu u vari aapalutsu a yi, avu u jika a 'yawa ubata wa Yesu.

⁵¹ Avu we ece yi, “Nye vu cigai n yuwaan wu?” Avu u usu yi, “Manlu, adama n tsura me ene ure.”

⁵² Avu u usu yi, “Yuwan mmalu ma wu, ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta.” Babu usan, avu esu a yi a kpatu'wa, avu u kuru Yesu a kara.

Yesu uwai Urishelima
(Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Yah. 12:12-19)

11

¹ Ele arawa Urishelima, zuzu na lyuci va Batafaji na Batanya, reve a rawa a Masasan ma Zetun. Reve Yesu lyungu ama e re atsuma o ojoro a yi. ² Reve u damma le, “Yawai atsuma a malyuci ma na ma ri elime a du, na ma'uwaa ma du i te ene molloli wunlu za na koto a kumbai shi. I bada yi a tawa. ³ Na za ro ece du, nye i zuwai yaa yuwusan ne? I damma yi, ‘Zagbain da ciga niyi, amma waa lapa kambuwa yi shi.’ ”

⁴ Avu a kara, reve a cina molloli a nge'en mu ure. ⁵ Ele a mabada ma yi, reve aza a na a danai lo mishin e ece le, “Nye da i zuwai yaa badasa yi?” ⁶ Avu a usu le ili i na Yesu damma nle. Reve a rungwa le a kara na ayi.

⁷ Reve a tawaa Yesu na ayi, avu o polo amuna e le o molloli'i. Avu u kumba de. ⁸ Ama na abunda da o poloi amuna e le atsuma o ure, ozo o ro waru a baza avu'un o ure, aza a na a kudai a atsusa. ⁹ Aza a na a danai elime na aza a na a danai acapa, reve a dana e ishpa,

“Husana! *†

“Aba'un a tyo a za na a tawa a ala† a Asula! ◇

¹⁰ “Aba'un a tyo o tsugono tsa dada tsu Dawuda tsa na tsa ri lo a tawa!

* 11:9 Husana urevu wa yi, ayi da “Ica a tyo Asula!” ◇ 11:9 Ica 118:25-26.

“Husana a tyo e ekere a Asula!”

¹¹ Reve u uwa Urishe-
lima, dada u uwai atsuma
a Aa'isamapada. Avu u
kalyuwa ubata suru. Ana wo
o'woi ulivu u da, avu wu uta
u kambā Batanya obolo no
ojoro a yi.

Yesu yuwayin ubiri una
(Mat. 21:18-19)

¹² Ana usana u tawai, avu
o uta Batanya. U dana ta
a uwwusa ambulu. ¹³ Ana
we enei ubiri na avu'un a
abunda, reve u 'yawa tsara u
tsura muwun u lyuwa. Ana
u rawai, u kalyuwa bitu, u
cina de ili shi, adama a na
a mantsa ma na ubiri u tsu
matsan da shi. ¹⁴ Avu u
damma ubiri'i, “She nanza
dashi lyuwa muwun ma wu
wan, diga gogo.” Agba ojoro
a yi a dana ta a uwwusa ili i
na u dammai.

Yesu uwai a Aa'isamapada
(Mat. 21:12-17; Luk.
19:45-48; Yah. 2:13-22)

¹⁵ Reve a rawa Urishe-
lima.† Ana Yesu† uwai atsuma
a Aa'isamapada,† avu u lo aza
a na a dana atsulu na awina
pe. Waru avu wu kebe apada
a aza a na a dana a kita'usa
ikebe, avu u baza otogu ni ili i
na a dana a yuwusan ulinga,
na aza a na a dana a winasa
nrुकुकु. ¹⁶ U putsa ta aza
a na a dana ni itana a batsa
pe atsuma a Aa'isamapada.
¹⁷ Avu u yuwaan le adanshi,
“Ashe Adanshi a Asula,† a
damma, ‘U'wa u va ubata wa
avasa adama a ama suru da
shi?’ ◇ Amma, adu i kambato

yi ta ubata u na yaa dana a
yuwusan wivu.”

¹⁸ Ana nan ganu a gbagbain
na munlu n Wila me enei ili
i na i farai, avu a zami ure u
na oo una yi. Agba a uwwa ta
wovon, adama a na ama suru
a uwa ta asalama na cu'un vu
uritosu wa yi.

¹⁹ Nu ulivu, avu Yesu lyawa
lyuci'i.

Iroci nu udanga wu ubiri
(Mat. 21:20-22)

²⁰ Ele a makamba nu us-
ana, reve e ene ubiri u na
Yesu yuwayin una u 'yewe a
tyo a aralu. ²¹ Avu Bituru
gura cuwan na cu'un vi ili
i na i farai, avu u damma,
“Manlu, kalyuwa ubiri u na
vu yuwayin una'a u 'yewe
ta.”

²²⁻²³ Avu u usu le, “I usu
Asula, amayun a da maa
dansaa du, za na dammai
masasan ma nda u mula u
riya atsuma a mala no okolo a
yi a da'wan shi, amma u ca ta
okolo e ili i na u dammai, u to
o'wo ne. ²⁴ Ayi da i zuwai maa
dansaa du ili i na i patiyi suru
atsuma a avasa, ni i ca okolo
i ta tsura. ²⁵ Ni yi isawan a
mantsa ma na yaa yuwan
avasa, ni i ri o upan na aza
a du, i yuwan gafura, tsara
Dada du za na ri zuva ayi fo u
yuwaan du gafura. ²⁶ Amma
ni i yuwaan za du gafura shi,
cine tsa da Dada du za na ri
zuva waa yuwaan du gafura
vu unusu u du?”

Yeci yu ubatā u na Yesu tsurqi ucira
(Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)

27 Reve ana Yesu no ojoro a yi a kambisai Urishelima a uwa ta a Aa'isamapada. Ayi pe atsuma a agara a Aa'isamapada'a reve nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na azagbain a tawa ubata wa yi. 28 Reve e ece yi, "Nu ucira u ne u da vaa yuwusan ulinga u nda, waru zane da ca nuwu ayi?"

29 Reve Yesu usu le, "Amu fo n ta yuwan du yeci, i usu mu. Amu waru n ta gura damma du ubata u na cu'un vu ucira na maa yuwusan ulinga wu utai. 30 Urumbusu u na Yahaya aa yuwusan, te da wu utai, ubata wa Asula ko ubata wu vadilima?"

31 Avu e reme mawasan vani le, a damma "Na tsu damma zua da wu utai, u te ece tsu, 'To nye i zuwai tsu cayi okolo shi?' 32 Na waru tsu damma ubata wa ama da wu utai, u ta tawaa tsu na ad-dama." A ta uwwusa wovon wa ama, adama a na ama e reve ta Yahaya vumavasula da.

33 Avu a usu yi, "Tsu reve shi."

Avu fo u usu le, "Maa damma du ubata u na n tsurai ucira u na maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi."

Irociya aza a zamalinga
(Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19)

12

1 Avu Yesu uwa a yuwusaan le adanshi ni iroci. Reve u damma, "Vuma ro da cuwain uduma wa inabi, avu u suwaa yi ubabu akandarawa. Reve waru u kapa akari, tsara u tsura ubata u na waa dana o kpokuso masayan. Avu u suwaa yi aburu, adama we eneshe ili i na i ri pe suru. Reve u ca aza a zamalinga uduma'a, adama a linga yi. Reve u kara a 'yawa mmalu a lyuci ro.

2 "Ana mantsa mo ugasa ma rawai, reve u lyungu vuma ta atsuma a agbashi a yi u 'yawa u ushi akunda e ili i na o bolotoi. 3 Avu aza a zamalinga'a e reme aagbashi'i, reve a lalapa yi reve a damma yi u kamba ekere lyanga. 4 Reve za vu uduma'a u lyunguwisa aagbashi o ro, avu a lalapa yi lon. 5 Ana u lyunguwisa aagbashi o ro, reve o una yi. Aza a na u koso lyunguwisa na aapa, a lalapa akapi, akapi gba o una le.

6 "Avu wo o'wo vuma ta da shi buwai, ayi da mawun ma ta ma yi za na u cigai lon. Avu za vu uduma'a u koso lyungu yi a majiyan ne e ene yi, a ta uwwa wovon, avu a yuwaan yi ili i na i lobonoi.

7 "Ana e ene niyi, avu a dammulai, 'Ndede magaji ma ta ma yi a tawa, tsu una niyi adama ubata'a wo o'wo ubata u tsu.' 8 Reve e reme mawu'un o una yi, avu a vari yi atsuma o gozo."

⁹ *Avu* Yesu damma, “Cu'un majiyan ne da yaa yuwusan za vu uduma'a waa yuwan? *Ayi* za vu uduma'a u ta tawa wu una le suru, *avu* u ca aza a zamalinga o ro a linga uduma'a. ¹⁰ Koto i denuna ili i na Adanshi a *Asula* a dammai shi?

'Aatali a na asuwi a 'yuwain, *ayi* da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.

¹¹ Zagbain da yuwain ili i nda, waru u lobono ta e esu a tsu.’
” ◊

¹² Reve Afarishi a zami ure u na ee reme yi adama a na e reve ta u ta yuwusan adanshi a aciyele. Amma a ta uwwusa wovon wa ama, adama o ndolo a da a lyawa niyi. Reve a saba ure u le.

Yeci adama a atsupa o utafa

(*Mat.* 22:15-22; *Luk.* 20:20-26)

¹³ *Avu* a lyunguwa yi ama o ro atsuma a Afarishi na ama a Hiridu, tsara e reme yi nu unusu atsuma a adanshi a yi.

¹⁴ Ana a rawai, reve e ece yi, “Manlu, atsu tsu reve ta *avu* za va amayun a da, waru vu ri na adangulu shi. Vu tara ta ama suru unata, vu to rocosu ure wa *Asula*. Damma tsu u lobono ta a tsupa utafa a tyo ya Kaisa mogono ma Roma ko tsu tsupa wan?”

¹⁵ Ana u revei ili i na a cigai, reve u damma, “Nye i zuwai yaa lyungusa mu?” *Avu* u damma le, “Tawa a numu ni ikebe.”

¹⁶ Ana a tawa niyi, *avu* we ece le, “Ululu wa zane u da u

ri de?” Reve a usu yi, “Ululu wa Kaisa u da u ri de.”

¹⁷ Dada u damma nle, “I ca Kaisa ili i na i ri ya Kaisa, *Asula* waru a ca yi ili i na i ri za va yi. Reve ama a kara a yuwusan asalama a yi.”

Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa

(*Mat.* 22:23-33; *Luk.* 20:27-40)

¹⁸ Reve ama a na a tsu de aza a Sadukiya aza a na a dammai na vuma kuwa u buwa a 'yon shi, ele fo a tawa ubata wa yi. ¹⁹ Reve a damma yi, “Manlu, Musa danaa tsu ta, na vuma kuwa, *avu* u lyawa ka va yi babu u matsan, *avu* zawa'a va yi sotso ka'a, tsara u tsura yi mawun. ²⁰ A yuwan ta ama e cindere ali. Za vu ufaru yuwan ta lolo, *avu* u kuwa babu u matsan. ²¹ Reve za ve ire sotso yi, *ayi* fo u kuwa babu mawun na *ayi*. Za va ta'atsu waru ne da, ne da a yuwusain. ²² Ele ama e cindere'e ko za tsura mawun na *ayi* shi. O ukosu, *avu* fo ka'a u tawa u kuwa. ²³ To o urana u na aa 'yasan akwakwa, ka va zane da woo o'wo, adama a na wo oloi mecindere me le suru?”

²⁴ Reve u usu le, “Adama o ndolo a da i puwain. Adama a na i reve Adanshi a *Asula* shi, waru i reve ucira wa *Asula* shi. ²⁵ O urana u na aa 'yasan akwakwa, babu adama o lolo. O to o'wo ununa nlingata ma *Asula* n ri, aa yuwan de lolo shi. ²⁶ Koto i denuna ili i na aatagada a

Musa a dammai shi, ubāta u na u yuwain adanshi o molopu a madala, ana Asulā a dammai, ‘Amu da Asulā a Ibrahim nā Ishiyaku nā Yakubu?’ [◇] ²⁷ Ayi Asulā a aza a wuma a da, amma Asulā a akwakwā a da shi. Amayun i puwan ta suru suru.”

Wilā u gbain

(*Mat.* 22:34-40; *Luk.* 10:25-28)

²⁸ Avu manlu mā Wilā† ma Musa mā tawā mā uwwa le a mawasan vani le. Ana we enei Yesu usu nle mejege, avu we ece, “Wilā u ne u da u la'ai mgbain?”

²⁹ Avu u usu yi, “Wilā u gbain ayi da, ‘I polo atsuvu adu muwun ma Isra'ila, Asulā mogono mā tsu ayi da Asulā goon. ³⁰ I ciga Asulā no okolo a du suru, na asuvu a du, nu ucira u du.’ [◇] ³¹ Za ve ire ayi da, ‘I ciga aza a du ununa i cigai aciyadu.’ [◇] Ili i ro yi lo i la'ai ndolo shi.”

³² Avu manlu'u u usu yi, “Manlu amayun a da wu, Asulā a ta a da, za ro lo shi she ayi. [◇] ³³ A ciga yi no okolo a ta, na asuvu a ta, nu ucira u tsu, avu waru tsu ciga aza a tsu ununa tsu cigai aciyatsu. U la'a ta wocosu wu mpasa nu ukulatosu.” [◇]

³⁴ Ana Yesu enei ununa u usuyi mejege, reve u damma yi, “Vu ri alanga nā tsugono tsā Asulā shi.”

Ko za dashi yuwan yi yeci waru shi.

Yeci adama a Mawun mā Dawuda

(*Mat.* 22:41-46; *Luk.* 20:41-44)

³⁵ Yesu atsuma o uritosu a Aa'isamapada, avu we ece le, “O na wu nye munlu n dammai Kristi Zamawawa to uta o ugundo wā Dawuda? ³⁶ Agba Ruhu va Akiza zuwa ta de Dawuda damma:

‘Asulazuva a damma ta Zagbain va: “Danu o ukere usa'ani u va, she na n zuwa n'yuwatan mā wu a apata a ana a wu.” ’ [◇]

³⁷ “Nā Dawuda na aciyayi u de yi ‘Zagbain’, cine woo o'wo waru mawun ma tsukaya mā Dawuda?”

Ama nā abunda a uwwa ta uyo'o wu uritosu wā yi.

Morono ma atsuvu adama a munlu n Wilā

(*Mat.* 23:1-36; *Luk.* 20:45-47)

³⁸ Atsuma o uritosu wā yi, avu u damma le, “I yuwan ugbozu nā munlu n Wilā†

³⁹ Aza a na a cigai a dana a casu le tsugbain e eden u'wotowu nā atugu a ga'an le, a dana a danusu a ndanata ko'o a alisa, nā ndanata n sa'ani e eden. ⁴⁰ Aza a na a tsu ususa ili yi nrunā. Avu a dana a yuwusan avasa o ugadi. Asulā a ta ca icu'un ya ama o ndolo atsumalima lon.”

Maruna na anini e re

(*Luk.* 21:1-4)

⁴¹ Avu Yesu danu zuzu nu uzuwata wi ikebe atsuma

◇ 12:26 Mtā. 3:6. ◇ 12:30 U.Wl. 6:4-5. ◇ 12:31 N.Gn. 19:18. ◇ 12:32 U.Wl. 4:35. ◇ 12:33 Hos. 6:6. ◇ 12:36 Ica 110:1.

a Aa'isamapada. Reve u kalyuwusa ama a zuwusa ikebe. Aza o utsuru na abunda a zuwusa ikebe ya abunda. ⁴²Avu maruna mo ro me iliyali mo uta de, avu u zuwa anini* e re.

⁴³Reve u de ojoro a yi, avu u damma le, "Maruna me iliyali ma nda ma zuwa ta ili i na i la'ai ama suru. ⁴⁴Aza o utsuru a nda suru e kene ta atsuma o utsuru u le. Ayi gba ni iliyali ya yi suru, reve u pura suru ko ili u lyawa shi avu u zuwa."

Adanshi adama o ulungusu wa Aa'isamapada
(Mat. 24:1-2; Luk. 21:5-6)

13

¹Yesu o uta a Aa'isamapada,† reve za ta atsuma o ojoro a yi u rawa ubata wa yi, avu u damma, "Manlu, kalyuwa cu'un vu usaa u sa'ani na atali† a nda!"

²Reve u usu yi, "Ye ene ta cu'un vu usaa ndolo? Ko aatali a ta aa lyawa zuwa vu za va yi shi. Suru nle o to oco le e ida."

Ufaru wa atsumalima
(Mat. 24:3-14; Luk. 21:7-19)

³Ayi nden a masasan ma Zetun za na danai a nkalaalai na Aa'isamapada, reve Bituru na Yakubu na Yahaya na Andarawu a yuwan yi yeci. ⁴A damma, "Damma tsu mantsa ma na ili i ndolo yaa fara. Waru damma tsu ili i na yaa fara o ukosu."

⁵Avu u damma le, "Iyuwan ugbozu she i lyawa nanza yuwan du tsulo wan. ⁶Ama na abunda a ta tawa na aala a va a damma ele da Kristi Zamawawa'a. Reve a damma du, 'Amu da,' o to polo ama na abunda. ⁷She okolo a du a da'wan wan, na yu uwwa alabari o uvon zuzu ko alanga. She na a yuwan ili i ndolo suru, amma ukosu u da shi. ⁸Ida i ta yuwan nlangi ni ida. Tsugono tsu ta yuwan nlangi na tsugono. A ta yuwan uramosu wi ida abunda. Ambulu a ta yuwan abunda. Ili i nda suru u to rocosu ufaru wu ukosu wu uvadi.

⁹"I yuwan ugbozu na aciyadu. E te reme du a yawato du o ukobu wu uge'etosu adama a va. A ta fufaba du a a'isa. A ta yawato du a makakan mo ngono na aza o uge'etosu, adama a va. I damma le adama a Alabari a Sa'ani. ¹⁰Amma kafu ukosu wu uvadi, a ta yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a va atsuma o uvadi suru. ¹¹Na a tara du a tyo ubata o uge'etosu, she yi da'wan o unu wi ili i na yaa usu le wan. Na mantsa ma rawa, o to roco du ili i na yaa damma. Ili i na yaa damma yoo uta o unu u du shi, Ruhu va akiza† to roco du ili i na yaa damma.

¹²"Vuma ta wina mawun ma anawu ma yi adama o una yi. Nan dada waru a ta yuwaan ne muwun n le. Muwun n ta 'yuwan mbara n le na mukuci n le, tsara o una

* 12:42 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "lapta." Kalyuwa Ucuuwu wi "Ikebe."

le. ¹³ Ama suru a ta 'yuwan ðu adama a va. Amma za na isawain ugbamu, a tyo o ukosu u ta la'a.

Mantsa ma atsumalima lon

(*Mat. 24:15-28; Luk. 21:20-24*)

¹⁴ “Mantsa ma ta lo a tawa a na yee ene za na a yuwusan ili yi idaba a makakan ma Asula atsuma a Aa'isamapada, ubata u na wu ntsayi shi ununa Daniyan dammai.” ¹⁴ (Za vu desununa u yuwan ugbozu.) “Reve aza a na a ri atsuma a Yahuda a suma a tyo a nsasan. ¹⁵ Za na ri zuva vu ukwa'a, she u cipa u uwa o u'wa wa yi, tsara u tara ili i ro atsuma o u'wa wan. ¹⁶ Za na ri de o ufuma, she u kamba o u'wa, tsara u tara aapalutsu a yi wan. ¹⁷ U ta suduwa amaci a na a ri na atsuma obolo na amaci a na a ri na muwun n na ma apasa maani.

¹⁸ “She i yuwan avasa, tsara ili i ndolo i fara na lyushi wan. ¹⁹ Atsuma a rana ndolo, o to o'wo rana va atsumalima lon, cu'un na koto a yuwain shi, ana Asula a yuwain uvadi u nda. A dashi waru cu'un va yi shi. ²⁰ Amma Asula e jebe ta rana ndolo, na ne da shi, ko za aa la'a shi. Agba adama a aza a na waru Asula a dangwai, dada e jebei rana ndolo.

²¹ “Na za ro damma du, ‘Ndede Zamawawa,’ ko ‘Apa yi,’ she i usu wan. ²² Adama a na azamawawa e epen na amasula e epen, a ta tawa. A

ta gura yuwan ili ya asalama na abunda, tsara o polo aza a na a dangwai n na aa gura. ²³ Amma i yuwan ugbozu n damma du ta de ili i na yaa fara suru.

Matawa a ma Mawun ma Vuma

(*Mat. 24:29-31; Luk. 21:25-28*)

²⁴ “Amma atsuma a rana ndolo, na mantsa ma atsumalima lon mo koto, urana u to o'wo irumbu, woto waru waa dana ne ekan shi. ²⁵ Italyo'o waru i ta dana a riyasa e ida. A ta jingada cira na ri zuva. ²⁶ Reve ee ene Mawun ma Vuma a tawa e eleshe nu ucira na tsugono tsar Asula. ²⁷ Reve u lyungu nlingata ma Asula, tsara o boloto ojoro a yi, aza a na u dangwai ubata suru, diga o ufaru wu uvadi a tyo o ukosu.

Adanshi adama o ubiri
(*Mat. 24:32-35; Luk. 21:29-33*)

²⁸ “I rito ili i ro o ufanga wu ubiri. Na yee ene avu'un a yi a vadalasa, a yuwusan ototopi, i reve lyushi yuwan ta zuzu. ²⁹ Ne da waru na yee ene ili i nda a farasa, i reve u yuwan ta zuzu na matawa a, u ta lo o unantsutsu. ³⁰ Amayun a da maa dansaa du, uvadi u nda woo koto shi, she ni ili i na a dammai nda suru a shiwan. ³¹ Zuva ni ida o to koto, amma adanshi a va oo koto shi.

Babu za na revei urana ko mantsa
(*Mat. 24:36-44*)

◊ **13:14** Dan. 9:27; Dan. 11:31; Dan. 12:11.

³² “Amma adama o urana u ndolo, ko mantsa babu za na revei, ko nlingata mā Asulā, ko Mawu'un, she Dada vā yi goon. ³³ I yuwan ugbozu waru i yuwan avasa adama a na i revei mantsa'a shi.

³⁴ “U to o'wo cine vuma tsu danā mocin e ida i ro u lyawa tā de u'wa wā yi, reve u ca agbashi a yi ucira, suru nle waru u ca le tā ulinga u na aa yuwan. Reve u damma za vi ipiri u kalyuwa ulobonu. ³⁵ I danā ufoḅu adama a na i revei mantsa ma na zavu'wa'a wāḅ tāwā shi. Ko nu ulivu, ko nu urana, ko e memere ma ayin, ko nu usana. ³⁶ Nu u tāwā she u cina ḅu a nlavu wan. ³⁷ Ili i na maa dansaa ḅu, ayi ḅa i danā ufoḅu.”

Izami yu ure u na oo una Yesu
(*Mat. 26:1-5; Luk. 22:1-2; Yah. 11:45-53*)

14

¹ Rana re ḅa shi buwai, ana aa yuwan Abuki a Mapasa oḅolo nā Abuki o Opopofu.† Avu nan ganu oḅolo nā munlu n Wilā a zami ure u na ee reme Yesu nu unusu, tsarā o una yi. ² Reve a damma, “Tsoo una niyi a mantsa mā abuki shi, adama ama a yaṣan uvon wan.”

A tsuwayin Yesu mani'in
(*Mat. 26:6-13; Yah. 12:1-8*)

³ Yesu pe o u'wa wā Simo Makutu a lyuwusa ilyalya a lyuci va Batanya, avu ka ro utā de nā mani'in mā maguru

me ikebe lon. Reve u ḅala ikpatātsu i mede'en, reve u tsuwan Yesu a aaci. ⁴ Aza a na a danai lo, avu a uwwa upan. Reve a damma, “Cine tsa ḅa wāḅ lungusā mani'i'in? ⁵ Nā a shi a wina yi, a shi tā ushi ili i na i la'ai ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuta'atsu (300),* avu a ca aza o ulambu ikebe'e.” Avu a uwa upan nā ayi, reve a ḅara yi.

⁶ Avu Yesu damma le, “Rungwā niyi, cine tsa ḅa yaa damatosun yi? U yuwaan mu tā ili i na i lobonoi. ⁷ I to oḅolo na alambi kuci, mantsa ma na i cigai suru, i ta gura yuwaan le ili i sa'ani. Amu gba māḅ danā nā ḅu kuci shi. ⁸ U yuwan tā ili i na waa gura yuwan, u tsun tā lipu vā mani'in kafu mantsa mā aḅida. ⁹ Amayun a ḅa maa dansaa ḅu, ubatā u na aa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani atsumā o uvadi u nda suru, ee icina ili i na ka nda u yuwaan numu shi.”

Asalā e ikebe i na aa wina Yesu
(*Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6*)

¹⁰ Avu Yahuza Iskariyoti, atsumā a Kupanejere, u 'yawa ubatā u nan ganu a gbagbain, tsarā u winaa le Yesu. ¹¹ Ana a uwwai ne, avu a zanganā. Avu a yuwaan yi nzuwulai, a ta ca yi ikebe lon. Avu u zamishi ure u na waa wina yi.

* **14:5** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsheleni ayi ḅa “dinari ukpakuta'atsu (300).” Kalyuwa Ucuḅuwu wi “Ikebe.”

Yesu lyuwa ta ilyalya i Mapasa no ojoro a yi

(*Mat. 26:17-25; Luk. 22:7-14; Luk. 22:21-23; Yah. 13:21-30*)

¹² O urana wu ufaru u na a yuwain Abuki o Opopofu,† urana u mapada me ikyon i Mapasa,† avu ojoro a yi e ece yi, “Te da vu cigai tsu foboo wu ilyalya ya abuki’i?”

¹³ Avu u lyungu ojoro e re a yi, u damma le, “Uwai a lyuci, i ta ga'an na vuma utanuwu na aakabu a mini, avu i toni yi. ¹⁴ U'wa u na u uwai suru, i damma za vu u'wa'a, ‘Manlu ma damma, te da aasula a na amu no ojoro a va tsaa lyuwa ilyalya ya abuki?’ ¹⁵ U to roco du u'wa wa zuva, i fobo ununa u lobonoi i yuwan, tsara i foboo tsu.”

¹⁶ Reve a kara, dada e enei ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Avu o fobo ilyalya i Mapasa'a.

¹⁷ Ana ulivu u yuwain, reve u tawa obolo no ojoro a yi.

¹⁸ Ele atsuma a alya e ilyalya, avu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, atsuma a du vuma ta ta wina mu, waru za na tsaa lyuwusa ubata u ta u da.”

¹⁹ Avu a uwa atsumolangu a dansa aza ta ta, “Amu da, amu da?”

²⁰ Avu u damma le, “Atsuma a du za ta du ta wina mu, za na tsaa lyuwusa a mapara ma ta. ²¹ Mawun ma Vuma† ma ta kuwa cine u ri ufanu. Woo yo'ono za na aa wina Mawun ma Vuma'a shi.

Na a shi a matsan yi shi, u shi ta la'aa yi.”

Alya o ukosu

(*Mat. 26:26-30; Luk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25*)

²² Ele pe a alya, avu u tara opopofu u yuwaan Asula mazanga. Avu wu busa u ca le u damma, “Ushiyi, lipu va da nda'a.” ²³ Ana u tarai mokoto ma masayan ma inabi,†† avu u yuwaan Asula mazanga. Avu u damma, “Ushiyi,” avu o sowo. ²⁴ Avu u damma le, “Mpasa nda mpasa n va n da na n zuwai Asula a yuwain akucunu,† adama oo oco mpasa adama a wawa ama na abunda. ²⁵ Amayun a da maa dansaa du, maa dashi sowo masayan waru shi, she za na moo sowo o tsugono tsaa Asula.”

²⁶ Ana a yuwain ishipe yi ica, avu o uta a tyo a Masasan ma Zetun.

Bituru ta wasan Yesu

(*Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Yah. 13:36-38*)

²⁷ Avu u damma le, “Suru ndu i ta bete'we adama a na ne da Asula a dammai atsuma a Adanshi a Asula ana:

‘N to una za va agu6a, avu ikyon i bete'we.’ ♦

²⁸ “Amma na a 'yasan mu, n ta fara 'yawaa du Galili.”

²⁹ Avu Bituru usu, “Maa lyawa wu shi, ko na aa lyawa wu.”

³⁰ Avu u usu Bituru, “Kafu moton ma saala ure na ayin

† 14:23 Inabi ayi da muwun mu udanga n ro a na a tsu yuwaan ili yo oso i ro ana masayan. ♦ 14:27 Zak. 13:7.

a nda, vu ta wasan mu uta'atsu."

³¹ *Avu* Bituru usuwisa nu ucira, "Ko ke'en maa wasan wu shi, ko na ma_ā kuwa_o obolo na *avu*." Reve akapi'i fo a damma ne.

Atsumolangu e Yesu

(*Mat.* 26:36-46; *Luk.* 22:39-46)

³² *Avu* a rawa ubata u na a tsu de Getisemeni. *Avu* u damma ojoro a yi, "Danuyi pa n ta yuwan avasa." ³³ *Avu* u tara Bituru na Yakubu na Yahaya. *Avu* ili'i i uwa a damatosun yi, *avu* u uwa atsumolangu lon. ³⁴ *Avu* u damma le, "Atsumolangu a va a yuwan ta abunda lon, gashi wu una mu. Puro numu pa i dana ufobu."

³⁵ Ana u 'yawai malanga, *avu* u riyā e ida, *avu* u yuwan avasa u damma, n na waa yuwan, a tawa yi mantse mo ndolo. ³⁶ Reve u damma, "Dada, ya'a wu ili suru ili i mayuwaan ma da. Tawa mu atsumalima a nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na vu cigai."

³⁷ Ana u kambai, *avu* u cina le a nlavu. *Avu* u damma Bituru, "Bituru, nlavu n da yaa yuwusan, yaa gura piri ko rumu ta shi?" ³⁸ *Avu* u damma le, "Danuyi ufobu tsara i riyā atsuma a malyungwa wan. Asuvu a ciga ta amma lipu ri nu ucira shi."

³⁹ *Avu* u 'yawisa u yuwan avasa, a dansa ili i ta. ⁴⁰ Reve u tawisa ubata u le. *Avu* u cinisa le a nlavu, a gura

kpatu'wa esu e le shi. A gura reve ili i na aa damma yi shi.

⁴¹ Ana u tawai utawu wa ta'atsu, *avu* u damma le, "I buwa ta a nlavu na wivuwusan? U rawa ta ne, mantse ma rawa ta. A ca ta Mawun ma Vuma e ekere a aza o unusu. ⁴² 'Yoyin tsu karai. Ye ene ndolo za na wina numu rawai."

A wina ta Yesu reve e reme yi

(*Mat.* 26:47-56; *Luk.* 22:47-53; *Yah.* 18:3-12)

⁴³ Yesu atsuma a adan-shi, *avu* Yahuza Iskariyoti atsuma a Kupanejere, u rawa, ugeru no obolo a ama no oloko nu mutsun mu pe'eni. Nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila, na azagbagbain e le suru o boloto ta. ⁴⁴ Za na wina niyi u ca le ta de iroci yi ili i na waa yuwan, u damma, "Vuma na n katalai ayi dada. I reme yi i kara na ayi."

⁴⁵ Ana Yahuza rawai, *avu* u 'yawa ubata wa yi. *Avu* u damma, "Manlu." *Avu* u katala yi. ⁴⁶ Reve e reme Yesu. ⁴⁷ Atsuma a aza a na a danai lo mishin, *avu* vuma ta tala matsun me pe'eni u kodo ut-suvu wa aagbashi wa aabara a nan ganu. ⁴⁸ *Avu* we ece le, "Yu utā ta de ni iladi no oloko adama i reme mu ana za vu ngalalai?" ⁴⁹ N tsu dana ta na adu a Aa'isamapada kuci, agba i reme mu shi. A yuwan ta ne, tsara Adan-shi a Asula aa shiwan."

⁵⁰ Lo da ojoro a yi a suma a pa'ain, *avu* a lyawa yi lo. ⁵¹ *Avu* ulobo u ro u toni yi

diga ayi she aapalutsu. *Avu* a gbagbala yi. ⁵² Dada u lyawa nle aapalutsu'u, *avu* u suma aatabu.

Yesu a makakan ma Azagbain a Mbara

(*Mat.* 26:57-68; *Luk.* 22:54-71; *Yah.* 18:13-24)

⁵³ *Avu* a tara *Yesu* a tyo ubata wa aabara a nan ganu, *avu* nan ganu a gbagbain† na azagbain na munlu n *Wilā* o *boloto*. ⁵⁴ *Avu* Bituru tonishi yi alanga, hali u uwa o u'wa wa aabara a nan ganu'u. *Avu* u danu zuzu na *adugari* a *Aa'isamapada* a *lyasuwusa* akina.

⁵⁵ *Avu* nan ganu a gbagbain a zamishi ure u na *aa* tsura *Yesu* nu unusu, *tsara* a *tsura* ure u na oo una yi. Agba a *tsura* shi. ⁵⁶ Na *abunda* a yuwaan yi ta epen, amma adanshi e le a *tawa* a ta shi.

⁵⁷ Na *acapa* a da waru ozo o ro a 'yoyin, *avu* waru a yuwaan yi epen. ⁵⁸ "Tsu uwwa yi ta u dammai u to boso *Aa'isamapada'a* za na ama a suwai, *avu* u suwa yi *atsuma* a rana ta'atsu, waru usaa u vuma u da shi." ⁵⁹ Hali n gogo adanshi e le a *tawa* a ta shi.

⁶⁰ *Avu* aabara a nan ganu a 'yon e memere me le. *Avu* we ece yi, "Vu ri ni ili i na *vaa* usu e ili i na ama a dammai adama a wu shi?"

⁶¹ *Avu* u *rungwa* kuci kuci, u yuwan adanshi shi. *Avu* waru aabara a nan ganu e ecishe yi, "*Avu* da

Zamawawa'a, *Mawun ma Asula*?"

⁶² *Avu* *Yesu* usu yi, "*Amu* da.† I te ene *Mawun* ma *Vuma* nden o ukere usa'ani wa *Asula*, waru u ta *tawisa* e eleshe."

⁶³ *Avu* aabara a nan ganu a kakara itana ya yi. *Avu* u damma "Adanshi a ne waru tsu cigai ubata wa yi? ⁶⁴ Yu uwwa yi ta a yuwusan adanshi a vama e ekere a *Asula*. Cine tsa da ye enei?"

Avu a pada ugana a na oo una yi.

⁶⁵ *Avu* ozo o ro a uwa a *tsuwusan* yi *matan*, *avu* a pala yi esu a *kara* a *cikusa* yi a dansa, "Damma tsu ili i na i farai." *Avu* waru *adugari* a bu'asa yi.

Bituru wasain Yesu
(*Mat.* 26:69-75; *Luk.* 22:56-62; *Yah.* 18:15-27)

⁶⁶ Bituru lo zuzu na aabala o u'wa, *avu* aagbashi a ta *atsuma* a agbashi e esheli a aabara a nan ganu a rawa. ⁶⁷ Ana we enei Bituru a *lyasuwusa* akina, *avu* u *kalyuwa* yi mejege. *Avu* u damma, "*Avu* fo vu to o'olo na *Yesu* vuma va *Nazara*."

⁶⁸ *Avu* u wasan u damma, "N reve yi shi, n reve ili i na vaa dansa shi." *Avu* wu uta o ukobu, dada moton ma saalai.

⁶⁹ *Avu* aagbashi o usheli'i we ene yi, *avu* u dansaa aza a na a ri lo mishin, "Vuma nda'a fo *atsuma* e le a da u ri." ⁷⁰ *Avu* u wasisan.

A jima lon shi, dada aza a na a ri mishin lo a dammai

† 14:62 Aza a Isra'ila e reve ta danshi "amu da" aala a *Asula* a da. Pa nda *Yesu* to rocosu ili i ta i da u ri na *Asula*. ◇ 14:62 *Mat.* 3:14.

Bituru, “Avu fo toni vā yi da adama a na avu vuma vā Galili da.”

⁷¹ Avu u uwa akucunu, nu u dansai, “N reve vuma'a shi.”

⁷² U jima shi, dada moton ma saalai ire. Avu Bituru cuwan ni ili i na Yesu damma niyi ana u damma niyi, kafu moton ma saala ure, u ta wasan yi uta'atsu. Ana u cuwain ne, dada u boshoi na mesun.

Yesu a makakan ma Bilatu
(Mat. 27:1-2, 11-14; Luk. 23:1-5; Yah. 18:28-38)

15

¹ Na wasasa avu nan ganu a gbagbain na munlu n Wila o boloto Azagbain a Mbara,† reve a yuwan asala. Avu a nla Yesu, avu a karā na ayi a tyo ya Bilatu† Gwamna. Reve a ca Bilatu ayi. ² Avu Bilatu ece yi, “Avu dada mogono ma aza a Isra'ila?”

Avu Yesu usu, “Ununa vu dammai ne dada u ri.”

³ Ili yā abunda i da nan ganu a gbagbain a yawusayi na adanshi a aci a yi. ⁴ Avu Bilatu ecishe yi, “Vu ri ni ili i na vā usu shi? Kalyuwa ili i na aa tawusaa adama a wu.”

⁵ Agba u yuwisan adanshi o ro shi, hali Bilatu uwa asalama.

Ugana u na oo una Yesu
(Mat. 27:15-26; Luk. 23:13-25; Yah. 18:39-19:16)

⁶ Atsuma a rana vā Abuki a Mapasa'a, Bilatu tsu badaa le ta vuma ta atsuma a aza a na a nla. ⁷ Atsuma a aza a na a shi wunlu Baraba dana ta pe ana e reme nle atsuma a aza

a na o unai ama a mantsa ma nlangi. ⁸ Avu ama a abunda o boloto a patishi yi u lyawaa le aza a na wu nla ununa u tsu yuwusan.

⁹ Avu Bilatu† ece, “N lyawaa du mogono ma aza a Isra'ila?” ¹⁰ U reve ta adama e i'ima i da nan ganu a gbagbain e remei Yesu.

¹¹ Reve nan ganu a gbagbain a zuwa ama a saala a badaa le Baraba. ¹² Avu we ece le, “To cine maa yuwan na Yesu za na i deyi mogono ma aza a Isra'ila?”

¹³ Avu a saala, “A vara yi a akpata.”† ¹⁴ Avu Bilatu ece le, “Nye i da i zuwai? Unusu u ne u da u yuwain?”

Ele gba a saalisa yi, “A vara yi a akpata.”

¹⁵ Adama a na u cigai ama aa uwua uyo'o, avu u damma a badaa le Baraba. Reve u zuwa asoja a faba Yesu na asudu o ugbamu, avu u zuwa le a vara yi a akpata.

Asoja a yuwayin Yesu ulamu

(Mat. 27:27-31; Yah. 19:2-3)

¹⁶ Avu asoja a uwato yi a aabala o ukobu wu uge'etosu, avu e de akapi a asoja'a suru.

¹⁷ Avu o oto yi aayala saan daan-daan ana mogono, avu waru a yuwaan yi ookokolo a awanda,† avu o oto yi.

¹⁸ Avu a casa yi, a dansa, “A casa wu mogono ma aza a Isra'ila.” ¹⁹ Avu a gala yi a aaci no owo'o. Waru avu a tsuwan yi masan. Avu a kingyo a ci⁶alasa yi. ²⁰ Ana a yuwaan niyi ulamu, avu o

fodo yi aayala'a, ɔvu o oto yi itana ya yi. Reve a 'yaɔato yi ubata u na aa vara yi a akpata.

A varai Yesu a akpata

(Mat. 27:32-44; Luk. 23:26-43; Yah. 19:17-27)

²¹ Vuma na a tsu de Simo vuma va Kurani, dada va Iskandari na Rufo, cina wu uta de upasu'u, a kara. Reve a zuwa yi u toni le adama u tanu akpata'a.† ²² ɔvu a tawa na ayi ubata u na a tsu de Gologota,† ana ubata wo okoluwo. ²³ ɔvu o bɔlo mini ma alamu na aguma a na a tsu de mur,*† ɔvu a ca yi tsara u sowo. Ayi gba u 'yuwan.

²⁴ ɔvu a vara yi a akpata,† reve e ne'eshen itana ya yi vɔni le. Reve a zuwa adanga, tsara e reve ili i na vuma suru aa tara.

²⁵ Rumu kucci da danai nu usana a mantsa ma na a vara niyi a akpata. ²⁶ ɔvu a yuwan de idana yi icu'un vu unusu wa yi zuva ana:

MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.
²⁷ Oɔlo na ayi da waru a varai evu e re a akpata. Za ta o ukere usa'ani za ta gba o ukere ugula. [²⁸ Adanshi a Asula† a shiwan ta, za na dammai: "ɔvu e kece yi atsuma a aza o unusu."]

²⁹ Aza a na a karasai lo, ɔvu a yuwaan yi ulamu a lumgbatsasa aci e le, a dansa, "Ashe ɔvu vu ta gura buɓoso Aa'isamapada, ɔvu waru vu suwisa yi atsuma a rana ta'atsu. ³⁰ Wawa aciyawu, vu cipa e ida."

³¹ Ne da waru nan ganu a gbagbain a yuwaan niyi ulamu oɔlo na munlu n Wila, a dansa, "U wawa ta ozo o ro, agba u gura wawa aciyayi shi. ³² Lyawa Kristi'i Zamawawa, mogono ma aza a Isra'ila, u cipa de gogo a akpata'a, tsara tsee ene adama tsu ca okolo."

Aza a na fo a vara nle oɔlo, e isula yi ta fo.

Ukwa wa Yesu

(Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Yah. 19:28-30)

³³ Ana urana u rawai a aci, ɔvu irumbu i baru ida'a maɓula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ³⁴ Ana rumu ta'atsu'u u yuwain, ɔvu Yesu utaa uɔyo, ɔvu u saala, "Eloi, Eloi, lama sabaktani." Nga, "Asula a va, Asula a va, cine vu vari numu?"

³⁵ Ozo o ro ana a danai lo mishin ubata'a, ana a uwwai ne, ɔvu a damma, u te desu va Iliya. ³⁶ ɔvu za ro suma u tsupu ashidi a mini ma alamu ma na ma ri e medele, ɔvu u ca yi u sowo. ɔvu a damma, "Lyawai tse ene ko Iliya ta gura wawa yi."

³⁷ ɔvu u saala lon, dada u kuwai.

³⁸ Umuna u na u danai pe a Aa'isamapada Upasa wa Akiza, ɔvu u kara diga zuwa a tyo e ida. ³⁹ Soja gbain na danai lo mishin, we ene ta ununa u kuwai. ɔvu u damma, "Amayun Mawun ma Asula ma da."

⁴⁰ Amaci a dana ta lo a akanla a yi alanga, ele da Meri† Magadaliya, na Meri

* 15:23 Aguma o ro a da a na a ri maguru na a yuwasayin ulinga.

mma va Yakubu ke'en na Isuhu, obolo na Solomi. ⁴¹ Ele da o toni niyi a yuwusaan yi aganda atsuma a Galili, reve amaci o ro waru a kuru yi a tyo Urishelima.

Acida e Yesu

(*Mat. 27:57-61; Luk. 23:50-56; Yah. 19:38-42*)

⁴² Ili i suru i fara ta urana wa Ajuma, Urana wi Ifobi adama a Ashibi. ⁴³ Avu Isuhu vuma va Arimatiya za tsugbain atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va abula, za na ri e ipiri wu uwwa utawu u tsugono tsar Asula tawa, u yuwan ta asuvu. Avu u uwa o ukobu wa Bilatu, reve u pati lipu va Yesu.

⁴⁴ Bilatu uwa ta asalama ko Yesu kuwa ta de. Avu u de asoja a yi, reve we ece le ko Yesu kuwa ta de nu ujimu.

⁴⁵ Ana wu uwwai o unar wa asoja a yi, avu u zuwa a ca Isuhu lipu va Yesu'u.

⁴⁶ Avu Isuhu tsula okoro. Ana a cipatoi lipu'u, reve u pupala yi no okoro'o. Avu u zuwa yi atsuma a aason a na a kapai atsuma a aatali. Reve u kebe aatali o ro, avu u to unar wa aaso'on. ⁴⁷ Avu Meri Magadaliya na Meri mma va Isuhu a kalyuwar ubata u na a zuwa niyi.

U'yowun wa Yesu atsuma o ukwa

(*Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Yah. 20:1-10*)

16

¹ Ana urana wa Ashibi u karai, avu Meri Magadaliya na Meri mma va Yakubu

na Solomi a tsula itana i maguru, adama a tawa a sukuma lipu va Yesu. ² Avu a tawa na wasasa o urana wa Aladi, cina usana u tawa da da a tawai a aaso'on. ³ Avu a dammulai, "Zane da ee kebe tsu aatali o ndolo o unar wa aaso'on?" ⁴ Ana a 'yasain esu e le, avu a cina e kebe de aatali'i agba aatali a gbain a da a danai. ⁵ Ana a uwai a aaso'on, reve e ene ulobo u ro nden o ukere usa'ani, ni itana i u'uri. Reve a uwa asalama.

⁶ Avu u damma le, "She i uwa asalama wan. N reve ta i te izami ya Yesu za va Nazara, za na a varai a akpata. Wu pa shi. U 'yon ta. Kalyuwar ubata u na u danai. ⁷ 'Yawa i damma ojoro a yi na Bituru u ta de elime a du a 'yawa Galili. I te ene yi ununa u damma ndu."

⁸ Ana o utai, avu a suma ni iladi. Reve e reme asalama na meje'en mar lipu. A damma za shi, adama a na wovon u reme nle.

Yesu 'yawa ta ubata wa Meri Magadaliya

(*Mat. 28:9-10; Yah. 20:11-18*)

⁹ [Nu usana u na Yesu 'yoyin o urana wa Aladi, Meri† Magadaliya da fara ene niyi, za na wu utayi otoni a lima e cindere atsuma a yi.

¹⁰ U 'yawa ta damma otoni a yi, aza a na a danai a saali na atsumolangu. ¹¹ Ana a uwwai u ta wuma, hali we ene yi, reve a 'yuwan a usu.

Yesu roco ta aciyayi ubata wo ojoro e re

(*Luk. 24:13-35*)

¹² Ana addama o ndolo o kotoi, ̑vu Yesu taw̑ ubata wa ama e re atsuma e le no oroci o ro, ele a mmalu o ure a tyo a malyuci. ¹³ ̑vu a 'yawa a damma akapi'i, agba a usu shi.

a Alabari a Sa'ani ko te da, ̑sula a yuwusan ulinga ne ele. Ulinga wa asalama a na a yuwusain, u roco ta Alabari a Sa'ani e le amayun a da.]

Yesu damma ta ojoro ayi ili i na aa yuwan

(Mat. 28:16-20; Luk. 24:36-49; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

¹⁴ Na aapa a da u tawai ubata wo ojoro kupa na za ta'a, ele nden a alya e ilyalya. ̑vu u yuwaan le nlangi adama o okolo o ugbamu u le nu ulambu u na a cayi okolo. Adama a na a 'yuwain a usu ili i na aza a na e ene niyi a damma nle cina u 'yon.

¹⁵ ̑vu u damma le, "Yawai atsuma o uvadi suru i yuwaan ama alajiya a Alabari a Sa'ani. ¹⁶ Za na usuyi a rumbu niyi waru, a ta wawa yi. Amma za na usuyi shi, waa tsura wuma u babu ukotu shi. ¹⁷ Aza a na a usuyi a ta gura yuwan iroci yi ili ya asalama i nda: Atsuma a alaƒ a va a to utaa otoni a lima, waru a ta yuwan adanshi ne elentsu o ro, ¹⁸ a ta tara yo, agba ko no o sowo yaza, waa yuwan ili ne ele shi ko ke'en, a ta ju'wan aza o ubanakun ̑vu a tsura lafiya."

Ukaru wa Yesu zuva

(Luk. 24:50-53; Aji. 1:9-11)

¹⁹ Ana Yesu† yuwain adanshi ne ele, ̑vu a tara yi a tyo zuva, tsara u danu o ukere usa'ani wa ̑sula. ²⁰ Ele gba a kara a yuwan alajiya

Alabari a Sa'ani a Luka

Ucuduwu wa aatagada a nda

Luka vuma na danai aatagada a nda, za vu urevu wa aguma lon da. Adama o ndolo, u dana ta nu ugbozu lon reve waru u damma ili ya abunda adama e Yesu. Ayi da waru u danai Ulinga wa Ajiya. Atagada e re a nda a ta a mmalu obolo adansa aalabari e Yesu no otoni a yi.

Atsuma a aatagada a nda ritosu gbain re ta pe: Abajini o uritosu wu ufaru ayi da icigi ya Asula za va koyan da. Abajini o uritosu we ire ayi da Yesu tawa ta atsuma o uvadi tsara wo o'wo Zamawawa va ama suru. Iroci i ta, ayi da aalabari a vuma va abula va Samariya. Luka roco ta a na avasa ili i mayan i da ekere e Yesu. U dana ta idanshi ya Yesu ana u yuwain avasa. Waru u roco ta cine Ruhu va Akiza danai o ulinga atsuma a ama a mantsa ma na Yesu danai o uvadi. Adama a na u danai nu urevu wa aguma, a gura pusan yi ana a mantsa mo ukwa wa Yesu na a mantsa ma na a 'yasan niyi shi. U damma tsu ta a na Yesu tama ta mugula ana u 'yoyin. Ayi nda u roco ta na amayun a da Asula a 'yasin Yesu diga o ukwa.

Aatagada a nda o roco ta aza e Itoni iroci i sa'ani i na oo toni. Iroci ya Yesu cine u yuwain wuma atsuma a ama a mantsa mo ndolo. U

roco tsu ta cine tsa kamba alambi, waru na cine tsa yuwan avasa. Waru u zuwa ta ucawu wo okolo a tsu a dashi gbama adama a na Luka vuma na o soduwoyi matsan ma da na we enei ili i na Yesu yuwain suru.

Ili in a iripe atsuma a aatagada a nda

1. Ili i na i zuwai Luka danai a aatagada a nda (1:1-4)
2. Limatan va Yahaya za vu Urumbusu na Yesu (1:5-2:52)
3. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (3:1-20)
4. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:21-4:13)
5. Ulinga wa Yesu atsuma a Galili (4:14-9:50)
6. Yesu kara ta diga Galili a tyo Urishelima (9:51-19:27)
7. Ajuma o ukosu e Yesu: malyungwa ma yi nu ukwa wa yi (19:28-23:56)
8. Yesu ta wuma (24:1-12)
9. Yesu roco ta aciyayi. A tara yi ta a tyo zuva (24:13-53)

Ucuduwu e ekere a Luka

1 Tiwofilu, vuma va abula: Ana wo o'woi, ama na abunda a zuwa ta aciyele reve a dana urevetyowu wi ili i na i farai atsuma a tsu. 2 Ununa a danai ili i na ele na e enei ne esu diga o ufaru a ca ntsu ele, aza a na e enei ele da aza o ulinga wa adanshi a Asula waru. 3 Amu me ene ta u lobono ta, ili yu ufaru i da n toniyi ili suru mejege, tsara n danaa wu ili i na i

farai mejege, ⁴ tsarā vu reve amayun a adanshi a na a damma nuwu unā nu unā.

Adama a limatan va Yahaya za vu Urumbusu

⁵ Mantsa ma na Hiridu† danai Mogono ma Yahuda, a yuwan tā ganu ro, za na a tsu de Zakariya. Wu utā tā upasu u nan ganu† wa Abija. Alisabātu da aala a ka va yi. Ayi fo o u'wa u nan ganu o ugundo wa Haruna† u da wu utai. ⁶ Ele ra a yuwan tā nden n sa'ani n na Asulā a cigai. O toni tā ili i na Zagbain ca nle suru. ⁷ Agba a ri nā muwun shi. Alisabātu idari i da i shi. Ayi nā vali va yi a kutsa tā.

⁸ Urana u lo, Zakariya yuwusan tā ulinga u tsuganu a Aa'isamapada,† a mantsa ma na ulinga u rawai upasu u le. ⁹ Ili i na agadu e le a yuwusain ayi da, ele nan ganu a tsu dangwa tā vuma nā matawa ma agita, u uwa atsumā o Upasu wa Akiza,† tsarā u kulato ili i maguru.† ¹⁰ Ana mantsa ma rawai tsarā a kulato ili i maguru'u, reve ama o boloto suru a yuwusan avasa a alanga.

¹¹ Reve malingata ma Zagbain mā tawā ubatā wā yi, wi isawan o ukere u usa'ani u masa'a, ubatā u na wāā kulatosu ili i maguru'u.

¹² Ana Zakariya ene niyi, reve wu uwua wovon, lipu va yi karā e meje'en. ¹³ Avu malingata'a u damma yi, "Zakariya, she vu uwua wovon wan, a uwua tā avasa a wu. Ka va wu, Alisabātu fa yuwan atsumā, u ta

matsaan wu ulobo. Vu ta ca yi aala Yahaya.† ¹⁴ U to o'wo wu ili i mažanga, ne e ekere a aza a na aa uwua adama a limatan va yi. ¹⁵ U to o'wo vumagbain e ekere a Zagbain. Woo sowo mini ma masayan ma inabi, ni ili yo oso i na woo o'wo usowu shi. O to shiton yi nā Ruhu va Akiza† ayi a atsumā a mma va yi. ¹⁶ Ama nā abundā aza a Isra'ila a tā kambā e ekere a Zagbain le adama a yi. ¹⁷ U ta wala elime a Zagbain nā cu'un vu ucira nā ruhu va Iliya, tsarā a kambato okolo a nan dada a kambā ubatā u muwun n le. U tā kambato aza o ulambu wu ugbozu o toni ugbozu wa aza a akiza a Asulā, tsarā u fo6oo Zagbain ama, tsarā u cina le ufo6u."

¹⁸ Reve Zakariya ece yi, "Cine cu'un nda aa fara? Amu da nda n kutsai de, ka va fo da nda u kutsai de."

¹⁹ Reve u usu, "Amu da Jibura'ilu, n tā mishin a makakan mā Asulā kuci. A lyungu mu tā, tsarā n damma wu adanshi o uyo'o a nda. ²⁰ Gogo vu tā danā kpaku, vaa gura yuwan adanshi shi, she urana u na ili i nda i shiwain. Adama a na vu usuyi adanshi a va shi. Adanshi a na aa tawā woo o'wo amayun a mantsa ma na wu ntsayi."

²¹ Ama lo a pura Zakariya, avu a karā a asalama ili i na i zuwai u jimai pe Upasu wa Akiza'a.† ²² Ana wu utai, u gura yuwan adanshi shi. Reve e reve u ta yuwan we ene ili i ro cu'un va alavu alavu atsumā

a Aa'isamapada'a. Avu u yuwusaan le iroci ne ekere, agba u gura yuwan adanshi shi.

²³ Ana mantsa mo ulinga ma yi mo kotoi, reve u kamba o u'wa. ²⁴ Reve ka va yi Alisabatu tsura aatsuma. Ayi ubuwu na woto ton, avu u danusu o u'wa. ²⁵ U dansa ta, "Zagbai'in u yuwaan mu ta nda, a rana nda u roco mu ta isa'ani, u tawa mu ta ili ya adanshi e ekere a ama."

Adama a limatan va Yesu

²⁶ Alisabatu na aatsuma woto tali, avu Asula a lyungu Jibura'ilu malingata ma yi a lyuci na a tsu de Nazara e ida ya Galili. ²⁷ U lyungu yi ta ubata o usheli u na koto u revei vali shi, eegebe a yi vuma ro da o ugundo wa Dawuda Mogono, aala a yi Isuhu. Meri da aala o usheli'i. ²⁸ Avu malingata'a u 'yawa ya'a yi, reve u damma, "Azo'wa, macigata, Zagbain to obolo na avu!"

²⁹ Adanshi'i gba u bala yi ta lon, u yuwusan ta majiyan cu'un vi icasu i ne i da tsunda. ³⁰ Avu u damma yi, "She vu uwwa wovon wan, Meri. Vu tsura ta icigi e ekere a Asula. ³¹ Vu ta yuwan aatsuma, vu matsan ulobo, reve waru vu zuwaa yi aala Yesu. ³² U to o'wo zagbain. E te de aala a yi Mawun mo Mogono ma Asula. Asula Zagbain a ta ca yi ootogu o tsugono tsa dada va yi Dawuda. ³³ U ta yuwan tsugono o u'wa wa Yakubu babu ukotu. Tsugono tsa yi tsa ri nu ukosu shi."

³⁴ Avu u damma yi, "Cine woo o'wo ne, ana wo o'woi koto n reve vali shi?"

³⁵ Reve u usu yi, "Ruhu va Akiza ta tawa wu, ucira u Mogono ma Asula waru u ta pupala wu, adama a na za va akiza a na vaa matsan a ta de yi Mawun ma Asula. ³⁶ Cuwan moron ma wu Alisabatu. A damma ta waa tsura aatsuma shi, agba gogo u ta na aatsuma woto tali, ko na wo o'woi u kutsai de. ³⁷ Ili i lo a na Asula aa kuda yuwan shi."

³⁸ Avu Meri damma, "Amu da nda aagbashi a Zagbain. Lyawa wo o'wo ununa vu dammai." Reve malingata'a u kara.

Meri kalyuwa ta Alisabatu

³⁹ A rana ndolo, avu Meri 'yon u jika, reve u 'yawa a lyuci ro atsuma e ilyuci ya agadi e ida ya Yahuda. ⁴⁰ Avu u uwa o u'wa wa Zakariya, tsara u casa Alisabatu. ⁴¹ Ana wu uwwai icasu'u, avu baba jingada a aatsuma a yi nu ucira. Reve o shiton yi na Ruhu va Akiza. ⁴² Avu u 'yasan udyo nu ucira, u damma, "Avu za va aba'un a da atsuma a amaci. Mawun ma aatsuma a wu waru za va aba'un a da! ⁴³ Cine ili i sa'ani i nda i cina numu, a na mma vu Zagbain va tawai u kalyuwa mu? ⁴⁴ Ana mu uwwai icasu ya wu, dada baba na ri a aatsuma a va jingadai nu ucira a yuwusan mazanga. ⁴⁵ Avu za va aba'un da adama a na vu usuyi ili i na Zagbain dammai u ta shi-wan."

Ishipa ya Meri

⁴⁶ Reve Meri damma, “Ookolo a va a cibala ta Zagbain. ⁴⁷ Asuvu a va a ta na mazanga adama a Asula Zamawawa va. ⁴⁸ Ayi u cuwan ta na amu, aagbashi a yi. Diga gogo a 'yawa, ama a ta de mu za va aba'un. ⁴⁹ Adama a na ayi Zavucira da, u yuwaan mu ta ili ya abula. Aala a yi waru akiza a da. ⁵⁰ Diga mantsa a tyo mantsa, u tse ene ta iliyali ya aza a na a casu yi tsugbain. ⁵¹ U yuwan ta abajini e ili ya asalama ne ekere a yi, u bete'we ta aza a aciyogbamu. ⁵² U cipato ta ngono m gbagbain o otogu e le, reve u 'yasan aza a na a ri ili shi. ⁵³ U cuwatan ta aza a ambulu ni ili i sa'ani, aza o utsuru waru u lo le ta ekere lyanga. ⁵⁴ U kamba ta aagbashi a yi Isra'ila, u cuwan ta na nzuwulai ma yi we ene yi iliyali. ⁵⁵ Ununa u yuwayin akaya a tsu Ibrahim nzuwulai, na muwun n tsukaya ma yi hali ukosu.”

⁵⁶ Avu Meri danu na Alisabatu a tyo woto ta'atsu, reve u kamba o u'wa.

Limatan va Yahaya za vu Urumbusu

⁵⁷ Mantsa ma na Alisabatu aa matsan yuwan ta, reve u matsan mawun mo ulobo. ⁵⁸ Avu nron mu nden na mmaci ma yi, a uwwa ununa Zagbain yuwaan niyi isa'ani, avu a kamba yi mazanga.

⁵⁹ Ana mawu'un u rawai urana wa kunla, reve a tawa tsara a pada yi uryumbu,

reve a shi a ciga a ca yi aala a dada va yi Zakariya o una wa dada va yi. ⁶⁰ Avu mma va yi damma, “O'o, Yahaya da aa ca yi.”

⁶¹ Reve a damma yi, “Moron ma wu ma ri na aala Yahaya shi.”

⁶² Avu o roco dada va yi, a te izami ya aala a na aa ca yi. ⁶³ Reve u pati le ili yi idana, avu u dana de, “Aala a yi a da Yahaya.” Reve o o'wo a asalama suru. ⁶⁴ A jima shi, dada una wa yi u kpatu'ushi, avu eelentsu a yi a gura yuwan adanshi. Avu u yuwusaan Asula ica. ⁶⁵ Avu wovon u tsura nron mu nden ma yi n na n danai lo suru. Reve a kara a adanshi'i ubata suru atsuma e ilyuci ya agadi ya Yahuda. ⁶⁶ Aza a na a uwwai ili ya asalama o ndolo suru, she a uwa majiyan ne e eci, “Nye i da mawun manda moo o'wo?” A damma ta ne adama a na ukere wu Zagbain u to obolo na ayi.

Ishipa ya Zakariya

⁶⁷ Zakariya dada va Yahaya dana ta ushiwun na Ruhu va Akiza, avu u yuwan adanshi o usokowu wa Asula: ⁶⁸ “Tsu yuwayin Zagbain ica, Asula a Isra'ila! U tawa ta u tsupa avu u wawa ama a yi. ⁶⁹ U 'yasan ta Za vi Iwawit za vu ucira o u'wa wa aagbashi a yi Dawuda adama a tsu. ⁷⁰ (Ununa u dammai o una wa ama a akiza a Asula nu ujimu.) ⁷¹ U wawa tsu ta e ekere a arala na n'yuwatan n tsu suru. ⁷² We ene ta nkaya n tsu iliyali, u cuwan

tā na akucunu† a akiza a yi. ⁷³ Ayi da akucunu a na u yuwayin dada tsu Ibrahim. ⁷⁴ Ana u ta wawa tsu e ekere a n'yuwatan n tsu, tsara u kamba tsu. Adama tsu yuwaan yi aganda babu wovon, ⁷⁵ na akiza ni ili ya abula a makakan ma yi. Tsu yuwain ne a mantsa ma wuma ma tsu suru. ⁷⁶ Avu waru, mawun ma va, a ta de wu vumavasula Mogono me Ili Suru. Vu ta wala elime a Zagbain, tsara vu fo6oo yi ure, ⁷⁷ tsara vu ca ama a yi urevu wi iwawi o ure u na a yuwaan le gafura vu unusu u le. ⁷⁸ Adama e isa'ani ya abunda ya Asula a tsu, ekan a wasasa aa tawa tsu de zuva. ⁷⁹ Tsara wi ikana aza a na a ri nden atsuma e irumbu, na aza a na a yuwain zuzu na makuwaa, tsara u toni na atsu ure wo okolo a nden.”

⁸⁰ Reve mawu'un u kungwa, avu waru u yuwan mgbain atsuma a ruhu. Avu u danu atsuma o una, hali urana u na wu utai a alanga e eteshe e ekere a aza a Isra'ila.

*Limatan va Yesu
(Mat. 1:18-25)*

2

¹ A rana ndolo, Kaisa Agusta mogono ma gbain ma zuwa ta e kece ama a na a ri zala tsugono tsā Roma† suru. ² (Mekece mo ufaru ma da ndolo, ana a yuwain a mantsa ma na Kiriniyu danai o tsugono tsi ida ya Suriya atsuma a Roma.) ³ Avu ama suru a 'yawa a lyuci le, tsara e kece le.

⁴ Isuhu uta ta a lyuci va Nazara e ida ya Galili. Adama a na ayi ugundo wa Dawuda u da, avu u kara a tyo a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda. Batalami da ubata u na a matsain mogono Dawuda. ⁵ U 'yawa ta tsara e kece yi na Meri eegebe a yi, waru u dana ta na atsuma. ⁶ Yashi i na a danai de, avu yashi i limatan va yi rawa. ⁷ U matsan ta mawun mo ufaru ma yi ulobo, reve wu pala yi nu umuna, avu u zuwa yi o ukungulu. Adama a na a tsurai ure a aasula o omocin shi.

*Aza a agu6a na nlingata
ma Asula*

⁸ Upasu wi ida i ndolo, aza a agu6a a dana ta lo a atsusa e indanasa ikyon i le na ayin. ⁹ Reve malingata ma Zagbain ma tawa ubata u le, reve ekan a tsugbain tsā Asulazuva e ikana ubata u na a ri, hali a uwwa wovon lon. ¹⁰ Reve malingata'a u damma le, “Yu uwwa wovon wan. N tawaa du ta na adanshi a mazanga adama a ama suru. ¹¹ Ana'an a lyuci va Dawuda, a mat-saan du ta Zamawawa,† ayi da Kristi Zagbain. ¹² Apa ili i na yaa dana du iroci: I ta cina babā wupalu o umuna, uvotowun o ukungulu.”

¹³ A jima shi, reve obolo a aza o uvon a zuva na malingata'a a yuwusaan Asula ica, adansa, ¹⁴ “Tsugbain tsā Asula de zuva suru suru, o uvadi nden mo okolo waru e ekere a aza a na waa uwwusa uyo'o u le!”

15 Ana nlingata'a n lyawa nle a kambai zuva, avu aza a aguba a dammulai vāni le, “Tsu 'yawaī Batalami gogo, tse enei ili i na i yuwain, ili i na Zagbain revetyo ntsu.”

16 Avu a jika a 'yawa, reve a cina Isuhu na Meri na baba'a uvotowun o ukungulu. 17 Ana e ene niyi, reve a baza adanshi a na a damma nle adama a mawu'un. 18 Reve aza a na a uwwai suru a kara a asalama e ili i na a uwwai o unā wa aza a aguba'a. 19 Meri zuwa tā ili i na a damma niyi o ookolo suru, avu u yuwusan malala mā abunda adama e le. 20 Reve aza a aguba a kamba. Avu a canasa ishīpa yi ica a tyo a Asula, adama e ili i na a uwwai ni ili i na e enei. Ne da wo o'woi ununa malingata mā Asula ma dammai.

A tawa tā na Yesu a Aa'isamapada

21 Ana a yuwain rana kunla, a na aa pada mawu'un uryumbu, avu a ca yi aala Yesu.† Ayi da aala a na malingata mā Asula ma dammai, kafu a yuwan aatsuma a yi.

22 Avu mantsa mā kucci ma na oo o'wo cece ma rawa, cine Wilā wa Musa u dammai. Avu a tawa na ayi Urishelima tsara a ca yi e ekere a Asulazuva. 23 (Ununa u ri ufanu a Wilā wa Asulazuva, “A ca mawun mo ulobo mo ufaru suru, za na a dangwai e ekere a Asulazuva.”) 24 A yuwan tā waru kucci,† ununa a dammai a Wilā wa

Asulazuva ana, “Muda n re ko muwun mu nrukuku n re.” ◇

25 A mantsa mo ndolo, a yuwan tā vuma na a tsu de Saminu, vuma na danuyi a lyuci va Urishelima. Vuma va abula da, a uwwusa wovon wa Asula, waru u purosu tā we ene za na aa danato okolo a aza a Isra'ila. Ruhu va Akiza dana tā obolo na ayi. 26 Ruhu'u u roco yi tā waa kuwa shi, she we ene Kristi Zamawawa va Asulazuva. 27 Nu ucira wa Ruhu u da u uwai a Aa'isamapada. Ana nan dada va Yesu a uwai na ayi, tsara a yuwaan yi ununa Wilā u dammai, 28 avu Saminu shede yi, avu u godyoo Asula, adansa, 29 “Mogono ma Gbain, gogo vu shiton tā nzuwulai mā wu, vu lyawa aagbashi a wu a kara no okolo nden. 30 Me ene tā iwawit ya wu ne esu a va, 31 Za na vu fofoi adama a ama suru. 32 Ekan a na o tsu roco Atakpacif ure wa wu, na tsugbain tsā wu e ekere a aza a Isra'ila, ama a wu.”

33 Mma va yi na dada va yi a kara tā a asalama e ili i na a dammai adama a yi. 34 Reve Saminu zuwaa le aba'un, avu u damma mma va Yesu, “Ayi mawun ma nda a dangwa yi tā adama a arisa a ama a Isra'ila na abunda. Waru a dangwa yi tā adama a mawawa ma ama a Isra'ila na abunda. U to o'wo iroci yi ili i na ama aa 'yuwan. 35 Adama o ndolo, e te reve majiyan ma ama a abunda. Waru matsun me pe'eni ma

ta batsa asuvu a wu.”

³⁶ A yuwan ta ka ro vu-mavasula,† aala a yi a da Hanatu, usheli wa Fanuyila o ugundo wa Asha. U kutsa ta lon. U yuwan ta nden n lolo a'wan e cindere, avu vali va yi kuwa. ³⁷ U dana ta na a'wan kupakunla na aza a nashi.* U lyawa Aa'isamapada'a shi, amma u yuwusan ta aganda ayin nu urana. Waru u yuwusan ta akuli na avasa. ³⁸ Babu usan, reve u rawa zuzu u godyoo Asula. Reve u yuwan adanshi adama a mawun ma na ama suru aa zuwusa atsuvu adama e iwawi ya Urishelima.

³⁹ Ana Isuhu na Meri kotoi mayan me ili i na Wila wa Asulazuva a dammai suru, avu a kambaa o u'wa u le a lyuci va Nazara e ida ya Galili. ⁴⁰ Mawu'un u yuwan ta mgbain reve u yuwan ucira, u dana ta nu ugbozu lon, aba'un a Asula a dana ta obolo na ayi.

Yesu atsuma a Aa'isamapada

⁴¹ Nan dada va yi a tsu 'yawa ta Urishelima aa'wan suru a mantsa ma Abuki a Mapasa. ⁴² Ana u rawai a'wan kupa ne ejere, a 'yawa ta Abuki ununa a tsu yuwusan. ⁴³ Ana o kotoi Abuki'i, ele a makambaa, avu mawu'un wi isawan Urishelima, agba nan dada va yi e reve shi. ⁴⁴ Avu ele a yuwan mmalu mu urana u ta, ele a dansa u ta pe atsuma o obolo a ama.

Avu e ece aza a na a dana'i obolo ne ele.

⁴⁵ A tsura e ene yi shi, dada a kambai Urishelima e izami ya yi. ⁴⁶ O urana wa ta'atsu, dada a tsura e ene niyi a Aa'isamapada nden na munlu na aza a Isra'ila, a uwwusa le nu u yuwin nle yeci. ⁴⁷ Aza a na a uwwa niyi suru, a yuwan ta asalama lon na cu'un vu urevu nu ususu wa yi. ⁴⁸ Ana nan dada va yi ene niyi, avu a uwa asalama lon, avu mma va yi damma yi, “Mawun ma va, cine vu yuwan ntsu tsunda? Vu lyawa ta dada va wu na amu e izami ya wu na atsumolangu.”

⁴⁹ Avu u usu le, “Cine yaa zami mu de? I reve u lobono ta n dana ada a Dada va shi?” ⁵⁰ Agba e reve ili i na u damma nle shi.

⁵¹ Avu u kambaa Nazara obolo ne ele a casu le tsugbain. Mma va yi gba u zuwa ta ili i ndolo suru o ookolo. ⁵² Yesu a dashishi nu urevu nu ugbozu, na mgbain, nu utsuru wi isa'ani† e ekere a Asula ne e ekere a ama.

Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu

(Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Yah. 1:19-28)

3

¹ A aa'wan e gendu a na Kaisa Tibariya dana'i mogono ma gbain ma Roma, ngono n nashi n nda n dana ta zala va yi: Bontu Bilatu† o tsugono tsa Yahuda, Hiridu

* **2:37** U ta gura o'wo a'wan kupakunla na aza a nashi a na a kara'i ana vali va yi kuwai.

Antiba o tsugono tsā Galili, Filibu zawa'a vā yi o tsugono tsa Ituriya nā Tarakunita, Lisaniya waru a yuwusan tsugono tsa Abiliya. ² A yashi i na Hanana nā Kayafa a dānāi nan abara ganu, āvu adanshi a Asulā a tawā ya Yahaya mawun ma Zakariya atsumā o una. ³ U garasa tā ubatā suru zuzu nu Udolu wā Urdu, a yuwusaan ama alajiya a na āā rumbu† le, adama u roco a vadala† tā a nusu le, tsarā a yuwaan le gafura. ⁴ Cine u ri udanu adama a Yahaya atsumā a Aatagada a Ishaya, vumavasulā, ana,

“Udyo wu nanza e dewu atsumā o una,

‘I foboo Zagbain ure, i yuwan ure wā yi mejege.

⁵ O to shiton ukari suru, agadi nā nsasan suru a ta vala le.

A ta lapula re na ri ugondoru. O to shiton mukari mu re.

⁶ Vadilimā suru te ene iwawi ya Asulā.’ ” ◇

⁷ Adama o ndolo a da Yahaya dammai obolo a ama a na a tawusai ya'a yi, tsarā u rumbu le, “Adu apili! Zane damma ndu i suma atsumalimā a na a ri lo a tawā? ⁸ I yuwan ili i na yoo roco i vadala tā atsumā o unusu† u du. She i uwa a dansa o okolo a du a na Ibrahim ayi da akaya a du wan. Asulā a ta gura yuwaan Ibrahim muwun na atali a nda. ⁹ Aabau a tu ufofu wu gasa danga a aralu e le. Udanga u na u matsain ili ya

abulā shi suru, o to kodo yi, āvu a vari yi a akina.”

¹⁰ Reve ama'a e ece yi, “Cine tsaa yuwan?”

¹¹ Avu u damma le, “Za na ri nā atugu e re, u ca za na ri nā ayi shi za tā. Za na ri ni ilyalya waru u yuwan ne.”

¹² Azā o ushishi wu utafa o ro a tawā tā, tsarā u rumbu le, reve e ece yi, “Manlu, nye tsaa yuwan?”

¹³ Reve u damma le, “She i ushi ili i na i la'ai ili i na a damma ndu i ushi wan.”

¹⁴ Asoja o ro waru a tawā tā e ece yi, “Atsu gba, nye tsaa yuwan?”

Avu u damma le, “She i usa ikebe yi za ro nu ucira wan, ko i yuwaan za ro epen pere m pere wan. I yuwan ankuri na atsupu a du.”

¹⁵ Ama e ipiri yu utawu yi Zamawawa, reve a karā a majiyan ko Yahaya ayi dada Zamawawa'a. ¹⁶ Avu u usu le, “N rumbu du tā nā mini, agba za na la'a numu tsugbain u tā lo a tawā. Vunu va atan a yi n rawa n kanza m bada shi. Ayi da waā rumbu du nā Ruhu va Akiza na akina. ¹⁷ Utā na aakpatalutsu o uyeluwu o ukere wā yi, u ta rada oosoroto cece, āvu u boloto ishina ya yi o mopon, agba owopo'o u tā kulato le na akina a na a ri n kimā shi.” ¹⁸ Re vā abunda da Yahaya yuwain alajiya a Alabari a Sa'ani a tyo e ekere a ama.

¹⁹ Avu u yuwaan Hiridu Antiba mogono nlangi adama a Hiridiya, ka vu zawa'a vā yi, ni iwuya ya

abunda i na u yuwain.
²⁰ Reve u yuwisan iwuya i ro,
 ana u zuwai Yahaya o u'wa
 wa ali.

Urumbusu wa Yesu

(*Mat. 3:13-17; Mak. 1:9-11*)

²¹ Ana a rumbuyi ama a na
 a tawai suru, avu fo a rumbu
 Yesu. Ayi atsuma a avasa,
 reve zuva kpatu'wa, ²² reve
 Ruhu va Akiza telee yi na lipu
 oroci a muda. Avu a uwwa
 udyo de zuva ana, "Avu da
 Mawun ma va, macigata ma
 va, na avu da maa yuwusan
 mazanga lon."

Ugundo u na Yesu utai

(*Mat. 1:1-17*)

²³ Yesu shi ta na a'wan a na
 a yuwain zuzu na mata'atsu,
 ana u temei uritosu wa yi.

A tara yi ta ana ayi mawun
 ma Isuhu ma da.

Isuhu ulobo wa Heli u da.

²⁴ Heli ulobo wa Matata u
 da.

Matata ulobo wa Levi u da.

Levi ulobo wa Maliki u da.

Maliki ulobo wa Yana u da.

Yana ulobo wa Isuhu u da.

²⁵ Isuhu ulobo wa Matiya u
 da.

Matiya ulobo wa Emos u
 da.

Emos ulobo wa Nahum u
 da.

Nahum ulobo wa Azaliya u
 da.

Azaliya ulobo wa Najaya u
 da.

²⁶ Najaya ulobo wa Ma'ata
 u da.

Ma'ata ulobo wa Matiya u
 da.

Matiya ulobo wa Simiya u
 da.

Simiya ulobo wa Isuhu u
 da.

Isuhu ulobo wa Yahuda u
 da.

²⁷ Yahuda ulobo wa
 Yowana u da.

Yowana ulobo wa Risa u da.

Risa ulobo wa Zerubabe u
 da.

Zerubabe ulobo wa Shay-
 atiya u da.

Shayatiya ulobo wa Niri u
 da.

²⁸ Niri ulobo wa Maliki u
 da.

Maliki ulobo wa Adi u da.

Adi ulobo wa Kosama u da.

Kosama ulobo wa Ala-
 madama u da.

Alamadama ulobo wa Iri u
 da.

²⁹ Iri ulobo wa Yosi u da.

Yosi ulobo wa Eliyaza u da.

Eliyaza ulobo wa Yorima u
 da.

Yorima ulobo wa Matata u
 da.

Matata ulobo wa Levi u da.

³⁰ Levi ulobo wa Saminu u
 da.

Saminu ulobo wa Yahuda u
 da.

Yahuda ulobo wa Isuhu u
 da.

Isuhu ulobo wa Yonana u
 da.

Yonana ulobo wa Eliyaki u
 da.

³¹ Eliyaki ulobo wa Malaya
 u da.

Malaya ulobo wa Mena u
 da.

Mena ulobo wa Matata u
 da.

Matata ulobo wa Natan u
 da.

Natan ulobo wa Dawuda u
 da.

³² Dawuda ulobo wa Yeset
 u da.

Yeset ulobo wa Obe u da.

Obe ulobo wa Buwaza u da.

Buwaza ulobo wa Salumuna u da.

Salumuna ulobo wa Nashon u da.

³³ Nashon ulobo wa Aminadabu u da.

Aminadabu ulobo wa Aram u da.

Aram ulobo wa Hesuruna u da.

Hesuruna ulobo wa Farisa u da.

Farisa ulobo wa Yahuda u da.

³⁴ Yahuda ulobo wa Yakubu u da.

Yakubu ulobo wa Ishiyaku u da.

Ishiyaku ulobo wa Ibrahim u da.

Ibrahim ulobo wa Tera u da.

Tera ulobo wa Naho u da.

³⁵ Naho ulobo wa Seru u da.

Seru ulobo wa Reyu u da.

Reyu ulobo wa Fele u da.

Fele ulobo wa Eba u da.

Eba ulobo wa Shela u da.

³⁶ Shela ulobo wa Kena u da.

Kena ulobo wa Afasha u da.

Afasha ulobo wa Shem u da.

Shem ulobo wa Nuhu u da.

Nuhu† ulobo wa Lame u da.

³⁷ Lame ulobo wa Metusela u da.

Metusela ulobo wa Anuhu u da.

Anuhu ulobo wa Jare u da.

Jare ulobo wa Mahalalel u da.

Mahalalel ulobo wa Kena u da.

³⁸ Kena ulobo wa Enos u da.

Enos ulobo wa Shitu u da.

Shitu ulobo wa Adamu.†

Adamu za na Asula a yuwain.

Malyungwa ma Yesu

(Mat. 4:1-11; Mak. 1:12-13)

4

¹ Yesu waru ushitowun na Ruhu va Akiza, avu wu uta o Ufolu wa Urdu. Reve Ruhu va Akiza tara yi a tyo atsuma o una rana amunga, ² ubata u na Mekerencesu ma lyungusa niyi. Agba u lyuwa ili atsuma a rana'a shi, o ukosu reve wu uwwa ambulu.

³ Dada Mekerencesu ma damma niyi, "Na avu Mawun ma Asula ma da, vu zuwa aatali a nda a kamba opopofu."

⁴ Avu Yesu usu yi, "U tu udanu a Adanshi a Asula,† 'Ni ilyalya i da goon vuma aa dana wuma shi.' " ◇

⁵ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo zuva masasan, dada u rocoshi niyi tsugono tsu uvadi suru. ⁶ Reve u damma yi, "N ta ca wu tsugbain nu utsuru u nda'a suru, adama a na a zuwa le ta o ukere u va. Waru n ta ca za na n cigai. ⁷ Suru ili i nda o to o'wo aza a wu, na vu kadato vu yuwaan mu aganda."

⁸ Dada Yesu usuyi niyi, "U tu udanu, 'Zagbain Asula a wu a da vaa yuwaan aganda, ayi a nde'en da vaa yuwaan tsugbashi.' " ◇

⁹ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo Urishelima, avu u zuwa yi de e ncilecile ma Aa'isamapada. Dada u tsu damma yi, "Na avu Mawun ma Asula ma da, teteruwe e ida. ¹⁰ Adama a na a dana ta,

'Asulā a ta zuwa nlingata ma yi n tiga wu. ¹¹ Waru e te keḁe wu e ekere e le, adama ko anana a wu a taḁatsa a aatali wan.' ^{*}

¹² Reve Yesu usu yi, "Adan-shi a Asulā a damma ta, 'She vu lyungwa Zagbain Asulā a wu wan.'" [◇]

¹³ Ana Mekerencesu mo kotoi malyungwa ma yi suru, reve u lyawa yi ne'en.

Yesu temei ulinga Galili

(Mat. 4:12-17; Mak. 1:14-15)

¹⁴ Reve Yesu kamba atsuma o ucira u Ruhu va Akiza a tyo Galili. Reve alabari a yi a rawa e ilyuci i na i ri lo ukandaruwu zuzu. ¹⁵ Avu u rocosu a a'isa e le, reve u tsura ica e ekere a ama suru.

A yuwan ta Yesu a Nazara
(Mat. 13:53-58; Mak. 6:1-6)

¹⁶ Ana u tyoyi Nazara (lyuci na u kungwai), daḁa u uwai a aa'isa† ununa u tsu yuwusan o urana wa Ashibi. Reve u 'yon adama u denuna. ¹⁷ Reve a ca yi Aatagada a Ishaya vumavasula. Daḁa u bubaruwa niyi, reve u cina ubata u na a fanai,

¹⁸ "Ruhu vu Zagbain to obolo na amu, adama a na u dangwa mu ta, adama n yuwaan aza e iliyali adan-shi a Alabari a Sa'ani.

U lyungu mu ta adama n yuwan adan-shi a na aa lyawa aza a na a

ri a tsugbashi, nrumba waru ee ene ure, aza a na ee le'eshe waru o o'wo faan.

¹⁹ Reve waru n yuwan adan-shi a aa'wan a na Zagbain zuwai a na aa yuwaan ama isa'ani u yuwan ta." [◇]

²⁰ Reve u kutsulu aata-gada'a, avu u ca za vu ulinga'a. Avu u danu, tsara u rito. Reve ama a na a ri pe a aa'isa'a suru a uwa akanla a yi. ²¹ Avu u damma le, "Ana'an adan-shi a nda a shiwan ta a atsuvu a du."

²² Reve a uwwa uyo'o, a yuwusan asalama na adan-shi e isa'ani i na yu utai o unā wa yi. Avu a damma, "Ayi nda, ayi daḁa mawun ma Isuhu shi?"

²³ Avu u damma le, "Amayun, i ta damma mu udammu u nda, 'Boci, kambato aciyawu gbaga.' 'Suru ili i na waru tsu uwwai vu yuwain a Kafarnahum, vu yuwan yi fo pa a lyuci va wu.' ²⁴ Amayun, n ta dansaa du, a tsu tara vumavasula ili ya abula a lyuci va yi shi.

²⁵ "Waru amayun a da maa dansaa du, a mantse ma Iliya a yuwan ta nruna ma abunda atsuma a Isra'ila. A mantse ma na a baruyi zuva o ro'o shi a'wan a ta'atsu na woto tali, reve ambululu a suduwa e ida'a. ²⁶ Agba a caco Iliya a tyo ubata wu za ro atsuma e le shi, she ubata wa Sarafatu,

* **4:11** Pa nda, Mekerencesu ma shi ta a zama u paala Yesu. E Ica 91:11-12, u damma Asulā a ta lyungu nlingata ma yi e keḁe wu adama vu taḁatsa wan. Amma u damma na vu teteruwe a ncilecile na tsulo, u ta zuwa e keḁe wu shi. [◇] **4:12**

U.Wl. 6:16. [◇] **4:19** Isha. 61:1-2. [◇] **4:26** 1 Ngo. 17:1-16.

e ida ya Sida, ka na danai maruna. ²⁷ Waru a yuwan ta nkutu na abunda atsuma a Isra'ila a mantsa ma Ilisha† vumavasula. Agba ko za ta a kambato gbaga shi, she Na'aman† vuma va Suriya.” ²⁸

Ana ama a na a ri pe a aa'isa a uwwai ne, reve suru nle a uwwa upan lon. ²⁹ Reve a 'yon nu upan, avu o utaa yi atsuma a lyuci. Reve a tara yi a tyo e ncilecile m masasan ma na lo da lyuci le ri usuwu, adama e kebe yi e ida. ³⁰ Reve wu utulai ben e memere me le, avu u kara ili ya yi.

Vuma vo otoni a lima
(Mak. 1:21-28)

³¹ Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum lyuci ro atsuma e ida ya Galili. Reve u uwa o rocosu ama o urana wa Ashibi. ³² Reve a uwa asalama na cu'un vu uritosu wa yi, adama a na u to ritosu nu ucira.

³³ Atsuma a aa'isa'a, vuma vo otoni a lima† dana ta pe, reve u saala na yisaali lon, ³⁴ “Eeye! Te imini ya wu na atsu, Yesu za va Nazara? Vu tawa ta adama vu una tsu? N reve wu ta, avu da Akiza a Asula.”

³⁵ Reve Yesu bara yi, u damma, “Baru una wa wu, reve vu kakasa na ayi!” Ana otoni a lima'a a varu niyi e memere me le, reve wu kasa na ayi, u yuwan na ayi ili shi.

³⁶ Reve ama'a a uwa asalama, reve a dammulai vani le, “Cu'un va adanshi e ne a da tsunda? Nu ucira nu ukadu u da u barai otoni

a lima, reve o uta.” ³⁷ Reve alabari a yi a rawa ubata suru upasu wi ida'a.

A kambato anawale Simo gbaga

(Mat. 8:14-17; Mak. 1:29-34)

³⁸ Reve u 'yon wu uta a aa'isa'a, avu u uwa o u'wa wa Simo. Agba anawale Simo a shi a uwwa uyo'o shi, u shi ta a uwwusa utanu lon. Reve a damma Yesu adama a yi. ³⁹ Reve u rawa wi isawan zuzu na ayi, dada u barai ubanaku'un, reve ubanakun u lyawa yi. Reve u 'yoshin u yuwaan le aganda.

⁴⁰ Urana a mariyaa, dada mmaci ma aza o ubanakun n tawai ne ele ubata wa Yesu. A dana ta na banakun icu'un icu'un. Reve wu ju'wan le, dada a kambai gbagba. ⁴¹ Waru otoni a lima a kakasa ta na ama na abunda a yisaali, “Avu da Mawun ma Asula!”

Avu u bara le, u lyawa a yuwan adanshi shi, adama a na e reve ta ayi da Kristi Zamawawa'a.

Yesu yawu ta alajiya
(Mak. 1:35-39)

⁴² Ana usana u tawai, reve u kara a tyo ubata u na vuma ri shi. Reve ama a uwa izami ya yi, dada a tawai ubata wa yi. Reve a shi a ciga a zuwa yi u danu ne ele. ⁴³ Avu gba u damma le, “N ciga n 'yuwan n yuwaan ilyuci i ro alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula† fo. Adama o ndolo a da a lyungu numu.” ⁴⁴ Dada

u lyuwai elime na alajiya a a'isa atsuma a Yahuda.†

Dewu vo ojoro o ufaru
(Mat. 4:18-22; Mak. 1:16-20)

5

¹ Urana u ro, Yesu dana ta mishin a nge'en m Mala ma Janisara, na ama ubolotowu ubata wa yi, a uwwusa adan-shi a Asula. ² A nge'en m mini'i we ene ta antsun e re, aza a na eremi a mugula a lyawai. Aza a na a danai e iza'usa igolo i le. ³ Atsuma a antsu'un u uwa ta pe a za ta za na ri za va Simo, reve u damma yi u kebe wantsu'un wa'a a uwa pe a mini'i. Reve u danu a wantsu'un, reve u reme o ritosu ama.

⁴ Ana u kotoi adan-shi, reve u damma Simo, "Kebe wantsu'un a 'yawa ubata wa aru'un, awu vu vari igolo i du, tsara i reme mugula."

⁵ Reve Simo usu, "Manlu, ili ya ayin i da tsu ri o ulinga, agba tsu reme ili shi, amma ana vu dammai tsu vari, n ta vari igolo'o."

⁶ Ana a yuwain ne, reve a vari igolo i le, reve a tsura mugula ma abunda, hali igolo ile i reme makara. ⁷ Awu e de aza e le, aza a na a ri lo na wantsun, tsara a tawa na wantsun u le, adama a kamba le. Reve a tawa o shiton antsu'un, she damma a ta liba.

⁸ Ana Simo Bituru enei ne, reve u kingyo a makakan ma Yesu awu u damma, "Lyawa

mu, Zagbain, amu za vu un-usu da." ⁹ Ayi na aza a na a danai lo, a yuwan ta asalama lon na cu'un mugula n na e remei. ¹⁰ Ne da fo Yakubu na Yahaya, muwun ma Zabadi, aza a na a danai o ulinga obolo na Simo.

Awu Yesu damma Simo, "She vu uwwa wovon wan, diga gogo vu ta dana a tawusa na ama." ¹¹ Reve o utaa antsun e le a agadi, awu a lyawa ili suru, reve o toni Yesu.

Vuma vu ukutu

(Mat. 8:1-4; Mak. 1:40-45)

¹² Urana u ro, Yesu pe atsuma a lyuci ro e ida'a, reve vuma ro tawa de, za na ukutu u remei lipu mabula. Ana we enei Yesu, reve u kadato urewesu wa yi e ida, reve u pati yi, "Zagbain, na vu usu, kambato mu mo o'wo cece."

¹³ Reve Yesu canana ukere wa yi, awu u ju'wan vuma'a, awu u damma, "N usu ta, vo o'wo cece!" Babu usan, awu ukutu'u u lyawa yi.

¹⁴ Awu Yesu damma yi, "She vu damma za wan, vu kara vu roco aciyawu ubata u na ganu ri, tsara u kalyuwa wu. Reve vu ca kucchi ununa Musa dammai, adama ama a dana nu urevu u na vo o'woi cece." ◇

¹⁵ Agba alabari a yi she ili i na i 'yawai elime, hali ama o boloto lon, tsara a uwwa yi, waru tsara u kambato le gbaga. ¹⁶ Agba Yesu tsu lyawa ta ama awu u 'yawa o ogozo, tsara u danu ayi a nde'en, awu u yuwan avasa.

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

(Mat. 9:1-8; Mak. 2:1-12)

17 Urana u ro, Yesu pe atsuma o uritosu, avu Afarishi† na munlu n Wila n dana lo. Ele da aza a na o utai e ilyuci koko'o e ida ya Galili ne e ida ya Yahuda na Urishe-
lima. Ucira wu Zagbain u to obolo na ayi, tsara u yuwan opocino. 18 Avu ama o ro e shede vuma ro na ri no osowi a lipu a avalu, avu a 'yawa† yi o u'wa'a, tsara a zuwa yi a makakan ma yi. 19 Ana a tsurai ure u na aa yuwan ne shi adama o obolo a ama, reve a kumba zuwa a katsuw†a ukwa'a'a. Dada e telyuwetyo niyi obolo na avalu a yi e memere mo obolo a makakan ma Yesu.

20 Ana we enei ucawu wo okolo e le, avu u damma vuma'a, "Vuma nda, a yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu."

21 Avu Afarishi na munlu n Wila a yuwan majiyan, a damma, "Vuma ne da aa yuwusan adanshi a vama o ndolo e ekere a Asula? Zane da aa gura yuwaan vuma gafura, she Asula goon shi?"

22 Yesu reve ta majiyan me le, dada we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan cu'un majiyan mo ndolo o okolo a du? 23 Zane da ri babu usan a damma, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko a damma, "Yon vu wala?" 24 N ta yuwan ne, tsara i reve amu Mawun ma Vuma† ma ta nu ucira o uvadi u yuwan gafura

vu unusu." Avu u damma osowi a lipu'u, "N damma, 'yon vu tara avalu a wu, vu kara a tyo o u'wa."

25 E esu e le a da u 'yoyin avu u tara avalu a yi babu usan, reve u kara a tyo o u'wa a yuwusaan Asula ica. 26 Ama suru a uwa ta asalama, avu a yuwaan Asula ica. Wovon u reme le ta, avu a damma, "Ana'an tse ene ta ili ya asalama."

Dewu va Levi

(Mat. 9:9-13; Mak. 2:13-17)

27 Ana Yesu kotoi ayi ndolo, avu wu ut†a, avu we ene za vu u'ushishi wu utafa.† Aala a yi a da Levi. U cina yi ta nden ubata wu ulinga. Avu u damma yi, "Toni mu." 28 Avu u lyawa ili suru u 'yon, avu u toni yi.

29 Avu u fofo abuki a gbain o u'wa wa yi adama e Yesu. Aza o u'ushishi wu utafa a dana ta pe lon, na ama o ro a alya obolo ne ele. 30 Avu Afarishi na munlu n Wila, a gbarana ojoro a yi, "Cine yaa lyuwusa ni i sowi na aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu?"

31 Avu Yesu usu le, "Vuma na ri gbaga u ciga za va aguma shi, she za vu ubanakun. 32 N tawa adama a aza a abula shi, she n de aza o unusu tsara a vadala."

Yeci adama a akuli

(Mat. 9:14-17; Mak. 2:18-22)

33 Avu a damma yi, "Ojoro a Yahaya a tsu yuwusan ta akuli na avasa, ne da waru

ojoro a Afarishi, agba aza a na nan ganu da goon aa tama.” ◇

³⁴ Avu u usu le, “I ta zuwa n'utsa n vali vu kasa'avu n yuwan akuli, ayi lo obolo ne ele? ³⁵ Mantsa ma ta lo a tawa ana aa tara le vali'i, atsuma a rana ndolo a ta yuwan akuli.”

³⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda, u damma: “Babu za na a pada tana sa'avu u lapula akuci a tana na ayi. Nu u yuwan ne, u ta vuranu avu u kara akuci'i, agba apadi a tana sa'avu'u wa ntsaa akuci a tana'a shi. ³⁷ Waru, aa tsun ribina sa'avu a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a u to boso itsa'an. Na a tsun yi pe, u ta lungusa ribina obolo ni itsa'an. ³⁸ E itsan i sa'avu i da a tsu tsun ribina. ³⁹ Aza a na o tsu sowo wasu aa ciga o sowo ribina shi, adama a na wasu u la'aa le ta. A ta damma, ‘Akuci a la'a ta ulobonu.’ ”

Zagbain va Ashibi

(Mat. 12:1-8; Mak. 2:23-28)

6

¹ Urana wa Ashibi,† ayi a batsasa a aduma e ishina, reve ojoro a yi a kudusa agaza e ishina'a, a picirasa na a tami. ² Avu Afarishi o ro a damma, “Nye i zuwai yaa kudusa ishina, i reve wila u da o urana wa Ashibi shi?”

³ Avu Yesu usu le, “I reve ili i na Dawuda na n'utsa ma yi n yuwain, a mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u uwai o u'wa wa Asula, reve u tama opopofu a Wila. Reve u ca akapi a na a danai obolo na

ayi, agba aza a na nan ganu da goon aa tama.” ◇

⁵ Avu u koso na adanshi, “Amu Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi u da.”

Vuma vo osowi o ukere
(Mat. 12:9-14; Mak. 3:1-6)

⁶ Urana wa Ashibi o ro, avu u uwa a aa'isa, reve u reme uritosu. Reve u cina pe vuma na ukere u usa'ani wa yi u danai usowu. ⁷ Afarishi gba na munlu n Wila a zamishi ta ure u na ee reme yi nu unusu. Avu a karishi yi ana, tsara e ene ko u ta yuwaan yi opocino urana wa Ashibi. ⁸ Agba u reve ta ili i na aa yuwusan majiyan, reve u damma vuma'a, “Yon vi isawan mishin elime a ama suru.” Avu u 'yon wi isawan.

⁹ Avu we ece le, “N ta yuwusan du yeci. Zane da la'ai ulobonu a Wila wu urana wa Ashibi: a yuwan isa'ani ko iwuya? A wawa ko o una?”

¹⁰ Avu u kalyuwa le suru, avu u damma vuma'a, “Canana ukere wa wu.” Reve u canana, dada ukere wa yi u kambai gbaga. ¹¹ Reve a uwwa upan lo, reve a dammulai ununa aa yuwan na Yesu.

Ajiya kupa ne ejere

(Mat. 10:1-4; Mak. 3:13-19)

¹² Atsuma a rana ndolo, avu u kara a 'yawa a masasan, tsara u yuwan avasa. Reve u yuwan avasa'a e ekere a Asula ayin mafula. ¹³ Ana usana u tawai, reve u de ojoro a yi, reve u dangwa

ama kupa ne ejere, reve u de le ajiya.† ¹⁴ *Avu* u de Simo (za na u cayi aala Bituru), na zawa'a va yi Andarawu, na Yakubu, na Yahaya, obolo na Filibu, na Batalamawu, ¹⁵ u dangwa ta fo Matta, na Toma, obolo waru na Yakubu mawun ma Alfa, na Simo za na a tsu de Bakanani,* ¹⁶ waru u dangwa ta Yahuza mawun ma Yakubu na Yahuza Iskariyoti, za na wina niyi.

Aba'un na atsumalima
(Mat. 4:23-25)

¹⁷ Reve u cipa obolo ne ele, reve wi isawan a agalaci a sa'ani. Otoni a yi na abunda a dana ta lo na ama a abunda diga Yahuda, na Urishelima, nu upasu wi ida ya Taya na Sida, aza a na a ri a nge'en m mala. ¹⁸ *A* tawa ta tsara a uwwa yi, reve waru u yuwaan le opocino a banakun le. Aza a na a dana no otoni a lima o o'wo ta gbaga. ¹⁹ Reve ama suru a ciga a ju'wan yi, adama a na ucira wu utusa ta atsuma a yi, reve o o'wo gbaga suru.

Aba'un nu una
(Mat. 5:1-12)

²⁰ *Avu* u kalyuwa ojoro a yi, reve u damma le, "Aba'un za du da aza a na a ri nu ulambu, adama a na tsugono tsa Asula za du da. ²¹ Aza a na a uwwusa ambulu gogo, aba'un za du da, adama a na a ta cuwaton du.

Aza e mesun gogo aba'un za du da, adama a na i ta tawa i zo'oso.

²² *Aba'un* za du da mantsa ma na ama a 'yuwan du, avu a kasa du, avu e isula du, agba ee de du na ala a sa'ani shi, adama a va Mawun ma Vuma.

²³ *Na* cu'un ndolo fara, i yuwan mazanga, avu i yuwan tsu'yan tsu uyo'o wa asuvu, adama a na atsupu a du a ta abunda de zuva. Ne da nan dada le a yuwain na amasula nu ujimu.

²⁴ *Woo* yo'ono aza o utsuru gogo shi, adama a na i tsurai de asuvu nden.

²⁵ *Woo* yo'ono aza o ucuwun gogo shi, i ta tawa i yuwan ambulu.

Woo yo'ono aza e izo'oshi ya avama gogo shi, i ta tawa i shon na yisaali.

²⁶ *Woo* yo'ono aza a na ama aa cuwusa shi. Ne da nkaya n le n cuwai amasula e epen."

I ciga n'yuwatan
(Mat. 5:38-48; Mat. 7:12)

²⁷ *Avu* Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, "Agba n ta dansaa du aza a na aa uwwusa mu, i ciga n'yuwatan n du, i yuwaan aza a na a 'yuwan du isa'ani. ²⁸ I zuwaa aza a na a yuwaan du una aba'un, aza a na a yuwusaan du ikpa'a, i yuwaan le avasa. ²⁹ Na za ro basa wu o ugbaguzu u ta,

* **6:15** Ayi aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

vadala a yi ugbaguzu we ire. Za na usa nuwu aapalutsu, vu ca yi utugu fo. ³⁰ Za na pati nuwu ili suru, vu ne'e yi. Na vuma ro usa ili ya wu, she ve ece yi wan. ³¹ Ununa vu cigai ama a yuwaan wu, vu yuwaan le ne fo.

³² "Na vu ciga aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, atsupu e ne a da vaa tsura? Aza o unusu fo a tsu ciga ta aza a na a ciga nle. ³³ Na vu yuwan isa'ani a tyo aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, to, atsupu e ne a da vaa tsura? Aza o unusu fo a tsu yuwan ta ne. ³⁴ Na yaa yuwusan majiyan she aza a na aa tsupa du da yaa ca okopu, to, atsupu e ne a da yaa tsura? Aza o unusu fo a tsu ca ta aza o unusu, tsara a tawa a tsupa le ununa o kopoi. ³⁵ I ciga n'yuwatan n du, i yuwaan le isa'ani. I kopoo le agba i zuwa okolo na aa tsupa du wan. Ne da atsupu a du aa dana abunda. Ne da waru yoo o'wo muwun m Mogono ma Asula. Waru u tsu yuwaan ta aza a na o tsu godyo shi, na aza e iwuya isa'ani. ³⁶ Ye eneshe iliyali ya ama ununa Dada du eneshe iliyali."

She i ge'eto za ro wan

(Mat. 7:1-5)

³⁷ Avu u lyuwa elime na adanshi, "I ge'eto wan, adu fo ee ge'etowa du shi. I kototo wan, tsara o kototo du wan. I yuwan gafura, tsara a yuwaan du gafura. ³⁸ Ne'ei, e te ne'e du: makundatsu ma sa'ani, wukiru ushiwun, torotoro, hali ocusho e ida.

Ne da aa tsuwan du e ekere. Na makundatsu ma na i kunzuwayi, na ayi da aa kunzuwa du."

³⁹ Reve u yuwaan le iroci i nda: "Irumba i ta gura roco irumba ure? Ele ra aa riya a aakari shi? ⁴⁰ Mawun ma makaranta ma la'a manlu ma yi shi, amma za na o ritoi lon, u to o'wo ununa manlu ma yi ma ri.

⁴¹ "Cine vaa kanlasa macaka ma na ma ri pe a lyusu vu za va wu, avu vi icina na agbala a na a ri pe a lyusu va wu? ⁴² Cine vaa gura damma za va wu, 'Isawan, lyawa mu utaa macaka ma na ma ri pe a lyusu va wu,' agba avu vu rono agbala a na a ri pe a lyusu va wu shi? Avu vuma vi ikpa'a! Rono ne'en agbala a na a ri a lyusu va wu, tsara ve ene ulobonu u na voo utaa za va wu macaka ma na ma ri a lyusu va yi."

Udanga na muwun ma yi

(Mat. 7:16-20; Mat. 12:33-35)

⁴³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "Udanga u sa'ani wu lo ana u tsu matsan muwun m babu abula shi, agba udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ⁴⁴ Udanga suru na muwun ma yi n da a tsu reve yi. A tsu ta'a ubiri o udanga wa awanda shi, ko adyumbu a ataci shi. ⁴⁵ Vuma va abula u tsu utaa ta ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu wa abula waru e ili yu ulambu ya abula a na u zuwai o ookolo pe da ulambu wa abula u tsu utaa. Atsuma e

ili i na i ri pe o ookolo a yi pe da adanshi a tsu uta.”

Asuwi a aḅulā no olo a asuwi

(Mat. 7:24-27)

⁴⁶ *Avu* u lyuwa elime na adanshi, “Cine tsa da yaḅ desu mu, ‘Zagbain, Zagbain,’ agba i yuwan ili i na n damma ndu i yuwan shi? ⁴⁷ Za na aa taḅwusa ya'a va aa uwwusa ili i na maa dansa suru, a yuwusan le waru suru, n to roco du cu'un vuma na u ri. ⁴⁸ U ta cu'un vuma na aa suwusa usaa, reve u kaḅa waḅin wu usaa alungu, reve u suwa ikyun yu usaa'a ubata o ugbamu. Ana mini ma gbain ma taḅwai, avu u keḅe usaa'a, agba u gura varu yi shi. Ana wo o'woi a suwa niyi ulobonu. ⁴⁹ Za na uwwai adanshi a va, agba u linga ni ili i na wu uwwai shi, u to oroci a vuma na suwai u'wa wa yi a wuyun, agba u ri ni ikyun shi. Ana mini ma lapai usaa'a, reve u ramo babu usan. Uriyu wu u'wa u ndolo u riyā ta suru suru.”

Yesu kambato ta aagbashi a yali ro gbaga

(Mat. 8:5-13)

7

¹ Ana u kotoi a dansaa ama ili i ndolo suru, reve u uwa Kafarnahum. ² Yali† ya Roma i ro i shi ta na aagbashi a na u cigai lon. Aagbashi'i u shi ta ubanakun, gashi u ta kuwa. ³ Ana wu uwwai adama e Yesu, reve u lyunguwa yi azagbain a aza a Isra'ila a damma yi u taḅwa u kambato aagbashi a yi gbaga.

⁴ Ana a taḅwai ubata wa yi, reve a pati yi, adansa, “Vuma nda rawa ta vu yuwaan yi ulinga u nda, ⁵ adama a na u ciga ta ida i tsu lon, waru ayi da u suwaa ntsu aa'isa a tsu.”

⁶ Reve u kuru le.

Ayi a rawa zuzu nu u'wa'a, reve yali'i u lyungu n'utsa ya'a yi, a damma yi, “Zagbain, she vu damaton aciyawuwan. Nrawa vu uwa o u'wa u va shi. ⁷ Waru n rawa n taḅwa ya'a wu shi. Vu yuwan adanshi goon u rawa ta, aagbashi a va o to o'wo gbaga. ⁸ Adama a na amu fo n ta na za na la'a numu, waru n ta na asoja a na a ri zala va. Agba n tsu damma ta za nda, ‘Yaḅwa,’ reve gba u 'yaḅwa. Waru n tsu damma ta za ro, ‘Taḅwa,’ reve gba u taḅwa. Aagbashi a va waru, n tsu damma yi ta, ‘Yuwan tsunda,’ avu u yuwan.”

⁹ Ana Yesu uwwai ne, reve u yuwan asalama adama a yali'i. Reve u vadala u damma obolo a ama a na oo tono yi, “N ta dansaa du, ko atsuma a Isra'ila n tsura ucaḅu wo okolo ne tsunda shi.” ¹⁰ Ana aza a na a lyunguyi a kambai o u'wa, reve a cina aagbashi'i wo o'wo gbaga.

Yesu 'yasan ta mawun ma maruna

¹¹ A jima shi, dada u karai a tyo a lyuci na a tsu de Nayim, reve ojoro a yi no obolo a ama a kuru yi. ¹² Ana u rawai zuzu nu u'uwata u lyuci'i, dada a ga'ain na aakwakwa utanuwu. Agba ayi da ulobo

a nde'en o umatsun u makuci ma yi; waru makuci ma yi maruna ma da. Ama a abunda a lyuci'i a shi ta obolo na ayi. ¹³ Ana Zagbain we ene niyi, reve we ene iliyali ya yi, avu u damma yi, "She vu shon wan."

¹⁴ Reve u rawa u ju'wan aakpaga'a, reve aza a na a tanu niyi e isawan kuci. Avu u damma, "Ulobo, n ta dansaa wu, vu 'yon." ¹⁵ Reve aakwakwa'a u 'yon u danu, reve u uwa adanshi. Reve u tara yi u ca makuci ma yi.

¹⁶ Reve a uwwa wovon suru, reve a yuwaan Asula ica. Reve a damma, "Tsu tsura ta vuma gbain va Asula atsuma a tsu!" Waru, "Asula a cuwan ta na ama a yi!"

¹⁷ Reve alabari a yi a baza atsuma a Yahuda ni ida i na i ri lo zuzu.

Ojoro a Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 11:2-19)

¹⁸ Reve ojoro a Yahaya a damma yi ili i na i farai suru. ¹⁹ Dada Yahaya deyi ama e re atsuma o ojoro a yi, reve u lyungu le ubata wu Zagbain, adansa, "Avu dada za na ri lo a tawa'a, ko tsu piri za ro?"

²⁰ Ana ama'a a rawai ubata wa yi, reve a damma, "Yahaya za vu Urumbusu da lyungu ntsu ya'a wu, ana, 'Avu dada za na ri lo a tawa'a ko tsu piri za ro?'"

²¹ Babu usan, reve Yesu kambato aza o ubanakun na mballa icu'un icu'un, no ozo o otoni a lima gbaga. Waru u kpatu'wa ta esu a nrumba.

²² Reve u usu le, "Yawai i damma yi ili i na yu uwwai, ni ili i na ye enei: nrumba me ene ta ure, akutsuma a wala ta, nkutu mo o'wo ta gbaga. Waru agulani a uwwa ta adanshi, a 'yasan ta akwakwa. Aza e iliyali waru a uwwa ta alajiya a Alabari a Sa'ani. ²³ Za va aba'un da za na aa tadatsa adama a va shi."

²⁴ Ana ojoro a Yahaya a karai, reve u uwa a yuwusaan ama'a adanshi a Yahaya, avu u damma, "Nye i 'yawai akanla de atsuma o una? Apumpu a na upepu waa jingadasa? ²⁵ Na ne da shi, nye i 'yawai ye ene? Vuma u'wotowu ni itana i sa'ani? O'o, aza a na a ri ni itana i sa'ani gba, aza a na a ri a nden mu uyo'o o ukobu u tsugono u da a ri. ²⁶ Nye i 'yawai ye ene? Vumavasula? Ee, amayun a da, n damma du, u la'a ta vumavasula. ²⁷ Ayi dada za na a danai a Adanshi a Asula adama a yi, 'Mpa n lyunguyi malingata ma va elime a wu, za na oo fofoo wu ure.' ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, atsuma a aza a na ka matsain, za lo na rawai Yahaya shi. Ko ana wo o'woi ne, za na la'ai ukalamu o tsugono tsu Asula u la'a yi ta mgbain."

²⁹ Ana a uwwai ne, reve ama suru hali na aza o ushishi wu utafa a usu Asula a na za va abulaf a da, ana a rumbu nle na cu'un vu urumbusu wa Yahaya. ³⁰ Afarishi gba na aza a na e

revei Wilā lon, reve a 'yuwan ifo6i ya Asulā adama e le, ana a 'yuwain urumbusu wa Yahaya.

³¹ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “Nā nye dā maa kurato ama o gogo a nda? Nye i dā o rotsoi?” ³² O rotso tā muwun n na n ri nden e eden e dēwu vā aza e le, “Tsi ivulāā dū tā gbala, agba i je'en shi. Tsu yuwaan dū tā ishīpa ya atsumolangu, agba i saala shi.’

³³ “Ana Yahaya† za vu Urumbusu tāwāi u lyuwusa shi, agba u sowuso masayan ma inabi shi; avu i damma, ‘U tā no otoni!’ ³⁴ Avu waru amū Mawun ma Vuma n tāwā tā a lyuwusa o sowuso, reve i damma, ‘Apa liwi no osowi, i'utsa ya aza o ushishi wu utafa nā aza o unusu!’ ³⁵ Agba a tsu reve tā urevu wā Asulā amayun a dā adama o ure u na ama o toni niyi.”

Yesu o u'wa wā Simo Mafarishi

³⁶ Reve Mafarishi mo ro, za na a tsu dē Simo, u banu Yesu u 'yāwā u lyuwa ilyalya nā ayi. Reve u 'yāwā o u'wa u Mafarishi'i, reve u danu alya. ³⁷ Ka ro shi tā pe atsumā a lyuci'i, za na dānāi nu unusu. Ana wu uwwai u tā pe a alya e ilyalya o u'wa wā Simo Mafarishi'i, reve u tāwā nā meden ma sa'ani ma mani'in mā maguru me ikebe. ³⁸ Reve u kingyo zuzu nā ayi, dāda u uwai mesun e re'wetosu ana e Yesu na abara a yi. Reve

u tasa le nā anji a yi, avu u katala ana a yi. Avu u sukuma le mani'i'in.

³⁹ Ana Mafarishi ma na ma banu niyi me enei ne, reve u jīyan o ookolo a yi, “Nā shi vuma nda vumavasulā dā, u shi te reve cu'un vu ka ne dā a ju'usan yi, adama a na za vu unusu dā.”

⁴⁰ Reve u usu u damma yi, “Simo, n tā ni ili i na maa damma wu.”

Reve u usu, “Nye i dā, manlu?”

⁴¹ Avu u damma, “Vuma ro shi tā o tonon ama e re utan, za tā ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuton (500),* za tā waru kupoton. ⁴² Ana a gura tsupai shi, reve u lyawaa le ikebe'e. Atsumā e le zane dā aa la'a ciga yi?”

⁴³ Reve u usu, “E yeni i vā, za na a lyawayi abundā.”

Reve Yesu usu yi, “Vu usu tā mejege.”

⁴⁴ Ana u vadalai ubatā wu ka'a, reve u damma Simo, “Ve ene tā ka nda? N uwa tā o u'wa wā wu, vu ca mu mini n sa'a ana shi. Ayi gba u re'weto tā ana a vā na abara a yi, reve u tasa le nā anji a yi. ⁴⁵ Ana vu raba numu, vu katala mu shi. Ayi gba diga ana n uwai pa u lyawa ukatalu wa ana a vā shi. ⁴⁶ Vu sukuma aaci a vā mani'in shi. Ayi gba u sukuma tā ana a vā mani'in mā maguru. ⁴⁷ Adama o ndolo n tā dansaa wu, unusu wā abundā wā yi suru a yuwaan yi tā gafura, adama a na u roco tā icigi lon.

* **7:41** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tshuheleni ayi dā “dinari ukpakuton (500).” Kalyuwa Ucuđuwu wi “Ikebe”.

Waru za na a yuwayin gafura wa'a, icigi ya yi wa'a da."

⁴⁸ Reve u damma ka'a, "A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu."

⁴⁹ Dada aza a na a ri a aly a obolo na ayi a uwai a dansa vani le, "Zane da ne tsunda'a, zane da fo rawai u yuwan gafura vu unusu?"

⁵⁰ Reve u damma ka'a, "Ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta. Wala vu rawa lafiya."

Amaçi o ro a kuru ta Yesu

8

¹ A jima shi, dada Yesu kandaruwai ilyuci na mu-lyuci'i a yuwusan alajiya, a casu Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Asula. Ele Kupanejere'e a dana ta obolo na ayi. ² Waru amaçi a na o utayi otoni a lima nu ubanakun atsuma e le o toni yi ta. Ele da Meri,† za na a tsu de Magadaliya, za na o utayi otoni a lima e cindere atsuma a yi, ³ na Yuwana ka va Kuza (zagbain o u'wa wa Hiridu), na Suzana, no ozo o ro na abunda. Amaçi a nda a kambusa le ta ni ili ya aciyele.

Iroci yi cimbi

(Mat. 11:2-19)

⁴ Ana ama a abunda o bolotoi, waru ama a tawusa ya'a yi lyuci lyuci, reve u yuwaan le iroci: ⁵ "Cimbi ro 'yawa ta ca'an. Ayi pe atsuma a mazaza me icu'un, reve ozo o ro o oco o ure. Avu ama a dadasa icu'un, avu nnuun n'kaka da le. ⁶ Icu'un i ro waru

yo oco ubata wa atali. Ana o utai, reve e 'yewe adama a na a tsurai atani shi. ⁷ Avu ozo o ro o oco a awanda, avu a 'yon obolo na awanda'a, avu awanda'a a gbagbala le. ⁸ Avu icu'un i ro yo oco a mabula ma sa'ani, avu ishina'a a yuwan mgbain, avu a matsan agaza agaza. Nu u cu'wan macu'untsu ma ta, reve a matsan ncu'untsu ukpaku."

Ana u dammai ne, avu u 'yasan udyo u damma, "Za na ri na atsuvu, wu uwwa."

Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritosu ni iroci

(Mat. 13:10-17; Mak. 4:10-12)

⁹ Reve ojoro a yi e ece yi ucu'uwu wi iroci'i. ¹⁰ Reve u damma le, "Adu da a lyawai i reve ili yu usokowu u tsugono tsā Asula. Amma aza a na a ri pe shi, she ni iroci i da a tsu yuwaan le tsara:

'A ta gura kalyuwa, agba e ene shi.

A mawwa a ta gura uwwa, agba aa gura tsura urevu shi.' [◇]

Yesu cu'uwu ta iroci yi cimbi'i

(Mat. 13:18-23; Mak. 4:13-20)

¹¹ "Apa ucu'uwu wi iroci'i: Cu'un ayi da adanshi a Asula. ¹² Icu'un i na yo ocoi o ure, ele da iroci ya aza a na a uwwai adanshi a Asula. Reve Mekerencesu ma tawa, avu u tara le adanshi'i o okolo e le, tsara a zuwa okolo e le a wawa le wan. ¹³ Icu'un i na yo ocoi ubata wa atali, ele da

a za a na a ushiyi adanshi'i na maẓangā ana a uwwa niyi, agba a ri na aralu shi. Ucawu wo okolo e le yashi meketeci ma dā, yashi yu ulyungusa, aṅu a riya. ¹⁴ Aza a na o ocoi a awanda, ele dā aza a na a uwwai adanshi a Aṣulā, agba aṭsumā a mmalu n le, reve aṭsumālima, nu uyo'o wu uvadi, nu utsuru u reme le, reve a kudā a lyuwa elime. ¹⁵ Aza a na o ocoi a maḅulā ma sa'ani, ele dā ama a aḅulā, aza a na a uwwai adanshi a Aṣulā, reve e reme yi ugbamu o okolo e le, aṅu a yuwan ankuri a bala."

Fitila e eelele
(Mak. 4:21-25)

¹⁶ Aṅu Yesu lyuwa elime na adanshi, "A tsu daḅa fitila, aṅu a kpato yi na aasa'atsu shi, ko a zuwa yi a mbungulu shi. A tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene ekan. ¹⁷ Babu ili i na i ri usokowu i na oo utaa a alanga e eteshe shi. Babu waru ili i na i ri wupalu e irumbu ana oo utaa e ekan shi. ¹⁸ I kalyuwa ben ununa yaa uwwusa. Za na ri na ayi a ta dashi yi, za na gba ri na ayi shi, ke'en na we inda u ri na ayi a ta ushi yi i da."

Mma va Yesu na muwun ma anawu
(Mat. 12:46-50; Mak. 3:31-35)

¹⁹ Mma va Yesu na muwun ma anawu a tawa ta ubata u na u ri, amma adama o obolo a gura rawa zuzu na ayi shi. ²⁰ Aṅu a damma yi, "Mma va wu na muwun ma anawu ma

wu a ta de a alanga, a ciga ta e ene wu."

²¹ Reve u usu, "Mma va na muwun ma anawu n va, ele da aza a na a uwwusa adanshi a Aṣulā, aṅu a yuwusan ulinga na ayi."

Yesu isawaton ta upepu
(Mat. 8:23-27; Mak. 4:35-41)

²² Urana u ro, aṅu Yesu damma ojoro a yi, "Tsu 'yawa a nge'en m mala n ndede." Aṅu a uwa a wantsu'un obolo, reve a kara. ²³ Ele aṭsumā a mmalu, aṅu nlavu m pura yi. Reve wunla nu upepu u 'yon a mala'a, reve mini ma ciga mo shiton wantsun u le, hali a shi a ciga maliḅaa.

²⁴ Reve a 'yawa a jisan yi, reve a damma, "Zagbain, zagbain, tsu ciga ta maliḅaa!"

Aṅu u 'yon u bara upepu na mini'i, reve upepu'u u von kwin. ²⁵ Aṅu we ece le, "Te da ucawu wo okolo a du?"

Na wovon na asalama, aṅu e ecelei, "Zane da nda'a? Hali u yuwaan upepu na mini nlangi, reve a yuwan ili i na u dammai!"

Opcino o ozo o otoni a lima
(Mat. 8:28-34; Mak. 5:1-20)

²⁶ Aṅu a rawa e ida ya Garasa, za na mini ma kasalai ni ida ya Galili. ²⁷ Yesu a motaa a wantsu'un, reve vuma ro aṭsumā a lyuci gbain u ga'an na ayi, u ta no otoni a lima. Vuma'a u jima ta ana wo otoyitana, ko wa asa aṭsumā a ama. Ubata wa ason u da u tsu dana.

28 Ana we enei Yesu, ̑vu u 6osho na yisaali, ̑vu u riyā a maḳaḳan ma yi, ̑vu u saala lon, “Yesu, Mawun mo Mogono ma ̑sulā, te da imini ya wu na ̑mu, n ta patishi wu she vu zuwa mu a atsumalima wan!” 29 U damma ta ne, ana Yesu zuwai otoni a lima o ndolo a lyawa vuma'a. Na ̑bunda otoni a lima o ndolo a tsu vari ta vuma ndolo e ida. A tsu 6aru yi ta, reve a vara yi akani a ana ne ekere, tsara a dana a kalyuwusa yi. Agba u tsu kasa ta akani o ndolo, reve otoni a lima o lo yi a tyo atsuma o una.

30 Ana Yesu ece niyi, “Cine tsa da aala a wu?”

̑vu u usu, “Aala a va a da O6olo,” adama a na otoni a lima a uwa yi ta na ̑bunda. 31 ̑vu a pati yi, she u gbara le a tyo a ̑akari a ̑ru'un lungu-lungu a na a ri nu utyo shi wan.

32 O6olo a ngurusumu ma ̑bunda n dana ta lo a alyuna zalā va agadi. ̑vu otoni a lima'a a pati yi u lyawa le a uwa atsuma e le, reve u lyawa le a uwa. 33 Ana otoni a lima'a o utai atsuma a vuma'a, ̑vu a uwa atsuma a ngurusumu'u. Reve o6olo a ngurusumu'u a suma a zura a tyo a mala'a, reve a kuwa pe.

34 Aza a na a dana'i a aguba a ngurusumu'u, ̑vu a suma, a 'yawa a ca alabari a lyuci gbain na mulyuci. 35 ̑vu ama a 'yawa, tsara e ene ili i na i farai. Ana a tawai ubata wa Yesu, ̑vu a cina lo vuma na dana'i no otoni a lima

nden ubata wa yi, u'otowu ni itana nu ugbozu wa yi. Reve wovon u tsura le. 36 Aza a na e enei ne esu e le, ̑vu a damma ununa a wawai za vo otoni a lima'a. 37 ̑vu ama e ida ya Garasa a pati yi u lyawaa le ida i le, adama a na a uwwa ta wovon lon. ̑vu u uwa a wantsun, azama u lyawa le.

38 ̑yi gba za na otoni a lima o utai atsuma a yi, reve u pati tsara u lyawa yi u kuru yi. Agba Yesu usu shi, daɗa u damma niyi, 39 “Kamba o u'wa, reve vu damma ili i na ̑sulā a yuwaan nuwu suru.” ̑vu vuma'a u kara, ̑vu u reme a casu aalabari e ili i na Yesu yuwaan niyi suru.

Aakwakwa o usheli na ka vu ubanakun

(Mat. 9:18-26; Mak. 5:21-43)

40 Ana Yesu kambai Galili, ̑vu o6olo a raba yi, adama a na a ta pura yi. 41 Atsuma a azagbagbain a ̑'isa'a, za na a tsu de Jayiru, u tawa ta u kingyo a maḳaḳan ma yi, ̑vu u pati yi, tsara u 'yawa o u'wa wa yi. 42 Adama a na usheli u ta wa yi, za na ri a'wan kupa ne ejere, u ciga ta maḳuwa.

̑yi atsuma a mmalu, reve o6olo'o a gbagbalasa yi. 43 Ka ro waru, za na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa, [wu una ta ili i na u ri na yi suru e ekere a ̑za a aguma,] agba u jebe yi shi. 44 ̑vu u tawa nu ucina, ̑vu u ju'wan upasu wu utugu wa Yesu. Babu usan, daɗa wocosu wu mpasa ma yi n lyawai.

45 *Avu* Yesu ece, “Zane da ju'wan numu?”

Ana a wasain suru, reve Bituru damma, “Zagbain, ama a abunda a da a ri pa, waru a ta gbagbalasa wu.”

46 *Avu* u damma, “A ju'wan mu ta. Mu uwwa ta ucira wu utai atsuma a va.”

47 Ana ka'a we enei waa gura soko aciyayi shi, avu wu uta e meje'en ma lipu, reve u kingyo a makakan ma yi. A makakan ma ama suru, avu u damma ili i na i zuwai u ju'wain utugu wa yi nu ununa wo o'woi gbaga babu usan. 48 *Avu* u damma yi, “Usheli, ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga. Wala na asuvu nden.”

49 *Ayi* atsuma a adanshi, avu nanza tawa de o u'wa wa Jayiru, zagbain va aa'isa'a, avu u damma Jayiru, “Usheli wa wu u kuwa ta de. She vu damaton manlu'u wan.”

50 Ana Yesu uwwai ne, avu u damma Jayiru, “She vu uwwa wovon wan. Ca okolo, u ta kamba gbaga.”

51 Ana u rawai o u'wa wa Jayiru, u lyawa nanza uwa obolo na ayi shi, she Bituru, na Yahaya, na Yakubu, na dada na mma mawu'un.

52 Ama pe atsuma a mesun na yisaali adama a yi. *Avu* Yesu damma le, “Lyawai mesun. Koto u kuwa shi. Nlavu n da waa yuwusan.”

53 *Avu* o zo'oso yi, adama a na e reve ta u kuwa ta de.

54 Ana u remei ukere wa yi, avu u 'yasan udyo, avu u

damma, “Usheli u va, 'yon!”

55 Reve wivuwun wa yi u kamba, babu usan dada u 'yoyin. *Avu* u damma a ca yi ilyalya tsara u lyuwa. 56 *Avu* nan dada va yi a yuwan asalama. *Avu* u damma le, she a damma vuma ili i na i farai wan.

Yesu lyungu ta Kupanejere
(*Mat. 10:5-15; Mak. 6:7-13*)

9

1 Reve Yesu de Kupanejere'e, avu u ca le ucira nu ukadu e ekere o otoni a lima suru, waru a yuwan opocino icu'un-icu'un. 2 Waru u lyungu le ta a yuwan alajiya a

Alabari a Sa'ani o tsugono tsu Asula, reve waru a kambato aza o ubanakun gbaga.

3 Reve u damma le, “She i tara ili i ro adama a mmalu n du wan; she i tara adanga, ko tsan, ko ilyalya, ko ikebe wan. Waru i tara utugu u ro wan.

4 O u'wa u na i cu'wain suru, i danu pe hali mantsa ma na

yaa kara. 5 Waru ubata u na a usu ndu shi, na yaa lyawa lyuci'i, i kakala mabutata ma

ana ma du.* U to o'wo iroci i na yoo roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi.”

6 *Avu* a kara a uwusa a mulyuci, a yuwusan alajiya, waru a yuwusan opocino ubata biti.

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu

(*Mat. 14:1-12; Mak. 6:14-29*)

* 9:5 A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutata ma atugu ko wu kala mabutata ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

⁷ Ana mogono Hiridu Antiba uwwai alabari e ili i na aa yuwusan, reve asuvu a yi a riya, adama a na ozo o ro a ta dansa, Yahaya da a 'yasain atsuma a akwakwa. ⁸ Ozo o ro gba a damma, ana Iliya da tawai. Ozo o ro a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin. ⁹ Avu Hiridu damma, "N kodo ta aaci a Yahaya. To, zane da maa uwwusa cu'un viili i nda adama a yi?" Reve u ciga we ene yi.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton
(Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Yah. 6:1-14)

¹⁰ Ana ajiya'a a kambai, reve a damma Yesu ili i na a yuwain. Reve u kara obolo ne ele a nge'en a tyo a lyuci ro na a tsu de Besaida. ¹¹ Ana obolo a ama e enei ne, reve a kuru yi. Avu u raba le, reve u yuwaan le adanshi o tsugono tsar Asula. Reve u kambato azar o ubanakun gbagar.

¹² Urana a mariyaa, reve Kupanejere'e a rawa a damma yi, "Vu lyawa ama'a adama a uwa a mulyuci ni ilyuci i na i ri zuzu adama a cu'wan, adama waru a tsura ilyalya. Adama a na ubata u na tsu ri za pa shi."

¹³ Avu u usu le, "Ca nle ilyalya."

Dada a usuyi, "Tsu ri ni ili i na i la'ai akpatali o ton nar mugula n re shi. She nar tsar 'yawar tsu tsulaa ama a nda ilyalya suru." ¹⁴ (Ama a na a shi lo a rawa ta ali ukpakukupa uton.)

Avu u damma ojoro a yi, "Zuwai ama a danu obolo obolo, ama kupoton-uton." ¹⁵ Reve a yuwan ne, a zuwale a danu suru. ¹⁶ Ana u tarai akpatali o to'on nar mugula n re'e, avu u 'yasain aaci u kalyuwar zuwa, avu u godyoo Asula. Avu wu busa a casu ojoro a yi a tyowushe ama. ¹⁷ Suru nle a lyuwa ta a cuwan. Ana o bolotoi akapi a na a buwai, a rawa ta asaka kupa ne ejere.

Bituru yuwan ta adanshi adama e Yesu
(Mat. 16:13-19; Mak. 8:27-29)

¹⁸ Urana u ro, ayi a avasa ayi a nde'en, avu ojoro a yi a rawa zuzu. Avu we ece le, "Zane da ama aa tarasa mu?"

¹⁹ Reve a usu, "Ozo o ro a damma, avu da Yahaya za vu Urumbusu. Ozo o ro gba a damma Iliya da. Ozo o ro waru a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin."

²⁰ Avu we ece le, "Adu gba, zane da yaa tarasa n ri?"

Avu Bituru usu u damma, "Avu da Kristi Zamawawa, za na utai ubata wa Asula."

²¹ Reve u bara le, she a damma za wan. ²² Avu u damma, "Amayun a da, Mawun ma Vuma ma ta uwwa atsumalima icu'un-icu'un. Azagbain, nar nan ganu a gbagbain, nar munlu n Wilar waru a ta 'yuwan yi, hali o una yi. O urana wa ta'atsu, a ta 'yasain yi."

²³ Reve u damma le suru, "Za na cigai u kuru mu, she nu u wasan aciyayi, reve u

tara akpata a atsumalima a yi urana suru, aƵu u kuru mu. ²⁴ Za na a yuwusan adama a wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a va, a ta wawa yi. ²⁵ Nye i da vuma munai, nu u tsura uvadi u nda suru, aƵu u lamba wuma wa yi? ²⁶ Za na aa uwwusa wono u va na adanshi a va, aƵu Mawun ma Vuma fo n ta uwwa wono wa yi, na n tawa na tsugbain tsa Dada tsa va na tsugbain tsa nlingata ma Asula a akiza. ²⁷ Amma amayun a da maa dansaa du, ozo o ro a ta pa ubata u nda na aa kuwa shi, she ne e ene tsugono tsa Asula."†

Lipu va Yesu vadalai

(Mat. 17:1-8; Mak. 9:2-8)

²⁸ Ana a yuwain ayin kunla, ana u yuwain adanshi o ndolo, aƵu u tara Bituru na Yahaya na Yakubu. Reve a katsa masasan mo ro adama u yuwan avasa. ²⁹ Ayi atsuma a avasa, daƵa urewesuwu wa yi u vadalai, itana ya yi waru a kambai u'uri a lyulyuwusa esu. ³⁰ Reve e ene ama e re a adanshi na ayi, ele da Iliya na Musa. ³¹ A tawai atsuma a tsugbain a yuwain adanshi o ukwa wa yi u na waƵa kuwushi Urishelima ununa Adanshi a Asula a dammai. ³² Bituru na aza a na a ri obolo na ayi, a shi ta a nlavu lon. Ana a 'yoyin, reve e ene tsugbain tsa yi na ama e re ana a ri mishin na ayi. ³³ Ana ama o ndolo a lyawa niyi, aƵu Bituru yuwan adanshi nu ulambu u majiyan, u damma Yesu, "Zagbain, u lobono ta

ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogoƵo a ta'atsu: za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta waru za va Iliya."

³⁴ Ana u dammai ne, reve eleshe a tawa wu pupala le, daƵa a uwwai wovon. ³⁵ Reve uƵyo wu uta pe ana, "Ayi da Mawun ma va za na n dangwai. Yu uwwa yi." ³⁶ Ana uƵyo'o u yuwain adanshi, aƵu e ene Yesu ayi a nde'en. Reve a baru na le. A mantsa mo ndolo, a damma za ro ili i na e enei shi.

Yesu kambatoi mawun mo otoni a lima gbaga

(Mat. 17:14-18; Mak. 9:14-27)

³⁷ Ana usana u tawai, ana a cipai a masasa'an, aƵu obolo a ama a ga'aton yi. ³⁸ Reve vuma ro atsuma o obolo'o u yuwan dewu, "Manlu, yuwan ankuri, kalyuwa mawun ma va. Adama a na ayi da mu goon. ³⁹ No otoni a lima a kumba yi, u tso oruwo ta. Reve u polo yi, aƵu wo o'wo e ikpatatsu, reve unwa wa yi u yuwan apuci'ya. U tsu lyawa yi go'o shi, u tsu ciga ta wu una yi. ⁴⁰ AƵu m pati ojoro a wu o utaa yi otoni a lima'a, agba a gura shi."

⁴¹ AƵu u usu, "AƵu ama o gogo, aza a na a cayi okolo shi, ozo o okolo o ugbamu; hali mantsa ma ne maƵa danu na aƵu a yuwusaan du ankuri? Tawa na mawun ma wu pa nda."

⁴² Ayi a tawa, aƵu otoni a lima'a o polo yi, aƵu u uwa ikpatatsu. AƵu Yesu bara otoni a lima'a, reve u kambuwa

mawu'un gbaga. Reve u ca dada va yi ayi. ⁴³ Reve ama a uwa asalama o ucira wa Asula.

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi

(*Mat. 17:22-23; Mak. 9:30-32*)

Ele atsuma a asalama e ili i na u yuwain suru, avu u damma ojoro a yi, ⁴⁴ "Lyawa adanshi a nda a uwa a atsuva a du. A ta wina Mawun ma Vuma e ekere a ama." ⁴⁵ Agba ele a gura reve adanshi'i shi. O soko le ta urevu wa adanshi'i adama e reve wan. Ele gba a uwwusa ta wovon u na ee ece yi.

Tsugbashi tsa abula

(*Mat. 18:1-5; Mak. 9:33-40*)

⁴⁶ Avu mawasan ma 'yon atsuma e le adama a zane da zagbain atsuma e le. ⁴⁷ Ana Yesu revei majiyan me le, dada u tarai mawun mo ro, reve wi isawaton yi zuzu na ayi. ⁴⁸ Avu u damma le, "Za na ushiyi mawun ma nda na ala a va, amu da u ushiyi. Waru za na usu numu, za na lyungu numu da u ushiyi. Za na ri zawa'a atsuma a du, ayi da zagbain."

⁴⁹ Reve Yahaya usu, u damma, "Zagbain, tse ene ta nanza o utasu otoni a lima na ala a wu, agba tsu putsaa yi ta adama a na u ri obolo na atsu shi."

⁵⁰ Avu u damma yi, "She i putsaa yi wan, adama a na za na 'yuwan tsu shi, za tsu da."

Malyuci ma Samariya ma yuwain Yesu

⁵¹ Ana yashi i na waa kara zuva yuwain zuzu, reve u saba a tyo Urishelima. ⁵² Reve u lyungu nlingata elime a yi. Avu gba a kara, reve a uwa a malyuci ma aza a Samariya adama o fo600 yi. ⁵³ Avu ama'a a 'yuwan yi, adama a na u zuwai makakan ma yi a tyo Urishelima. ⁵⁴ Ana Yakubu na Yahaya ojoro a yi e enei ne, avu a damma, "Zagbain, vu ciga ta tsu zuwa akina a cipaa zuva u kulato le?" ⁵⁵ Avu u vadala, reve u bara le. ⁵⁶ Reve a kara a tyo a malyuci mo ro.

Aza a na a dansa a ta kuru Yesu

(*Mat. 8:19-22*)

⁵⁷ Ele a mmalu o ure, avu vuma ro damma yi, "N ta kuru wu ubata u na vu tyoyi suru."

⁵⁸ Avu Yesu damma yi, "Nranji n ta na angu; nnunu waru n ta ni ikinda. Amu Mawun ma Vuma† n ri nu ubata u na maa gbasato shi."

⁵⁹ Avu u damma za ro, "Vu kuru mu."

Avu u damma, "Zagbain, lyawa ne'en she na n cido aabara a va."

⁶⁰ Avu gba u damma yi, "Lyawa akwakwa a cido akwakwa e le. Avu gba'a vu 'yawa vu yuwan alajiya o tsugono tsa Asula."

⁶¹ Avu za ro waru damma, "N ta kuru wu manlu, agba lyawa ne'en n 'yawa n revetyo aza o u'wa a tsu ukaru u va."

⁶² Dada Yesu damma niyi, "Za na guzai ubari wi inan, avu u vadala a kanlasa acapa,

wu ntsaa na tsugono tsa Asula shi.”

Yesu lyungu ta ama kupocindere ne ejere

10

¹ Ana o kotoi ayi ndolo, avu Zagbain dangwisa ama o ro kupocindere ne ejere,* avu u lyungu le ejere-re, tsara a kara elime a yi a tyo e ilyuci i na ayi waa tawa u 'yawa. ² U damma le ta, “Ugasa'a u ta abunda, agba alingi'i a kalama ta. Adama o ndolo i pati Zagbain vu ufuma'a, tsara u lyungu aza o ulinga, tsara a yuwaan yi ugasa'a. ³ Walai! N ta lyungusu du cine i revei mukyokyon e memere ma nkerenkesu. ⁴ I tara osonu e ikebe, ko tsan, ko atan o ro wan. She i jima e icasu o ure wan.

⁵ “Ni i fara uwa o u'wa, i fara yuwan, 'Azo'wa! Tsu tawaa du ta na asuvu nden!’ ⁶ Na vuma na cigai asuvu nden pe o u'wa u ndolo, lyawa asuvu nden n du a danu o u'wa u ndolo. Agba na a 'yuwan, asuvu nden n du a kambay ya'a du. ⁷ Yi isawan o u'wa u ndolo, i lyuwa i sowo ili i na a ca ndu pe, adama a na lingi ntsaa ta na atsupu a yi. I kandaruwa nden o u'wa u nda a tyo o u'wa u ndede wan.

⁸ “Ni i uwa a lyuci, avu a ushi du, i lyuwa ili i na a tawaa ndu suru. ⁹ Aza o

ubanakun, i yuwaan le opocino. Avu i damma le, ‘Tsugono tsa Asula tsa ta lo zuzu na adu.’ ¹⁰ Ni i uwa a lyuci, avu a kufa a ushi du, 'yawai e re, avu i damma, ¹¹ ‘Mabut ma na tsu dasai a ana a tsu tsu kapatsaa du ta. I reve, tsugono tsa Asula tsa ta lo zuzu.’ ¹² N ta dansaa du o urana wu uge'etosu, uge'etosu wo Sodom u to o'wo wa'a e ekere a lyuci ndolo.”

Ilyuci i na i yuwain a usu (Mat. 11:20-24)

¹³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Woo yo'ono du shi, aza a Korasinu, woo yo'ono du shi, aza a Besaida. Na a shi a yuwaan aza a Sida na aza a Taya ili ya asalama i na a yuwaan du, a shi ta vadala nu ujimu, avu a danu na akashi usukutu, adama a atsumolangu.† ¹⁴ O urana wu uge'etosu, Asula a ta la'a roco Taya na Sida isa'ani na adu. ¹⁵ Avu Kafarnahum, a ta 'yasan wu zuva? O'o, a ta vari wu a aakari a alungu a atsumalima.

¹⁶ “Za na uwwa ndu, amu da waa uwwusa. Za na 'yuwan du, amu da u yuwain. Za na 'yuwan numu waru u 'yuwan ta za na lyungu numu.”

Ana a uwwai ne, avu o uta.

Ukambu wa ama kupocindere ne ejere'e

(Mat. 11:25-27; Mat. 13:16-17)

¹⁷ Avu ama kupocindere ne ejere o ndolo a kambay na

* **10:1** Akuci a linga ro a damma “kupocindere.” † **10:13** Ama a Isra'ila a tsu danu ta o okomo adama o roco atsumolangu.

mazanga, reve a damma, “Zagbain, hali no otoni a lima a tsu yuwan ta ili i na tsu damma nle a yuwan a ala a wu.”

18 Reve u usu, “Me ene ta Malef ma riyai ana imadatsu diga zuva.† 19 N ca du ta ucira e ekere e iyo na agashi na a aci a n'yuwatan n du. Ili yi lo i na ya ju'wan du shi ko ke'en. 20 She i yuwan mazanga adama o ndolo wan, agba i yuwan mazanga ana a danai ala a du zuva.”

21 A yashi i ndolo, Yesu dana ta tapu na mazanga o ucira u Ruhu va Akiza, avu u damma, “Dada, n godyoo wu ta, Zagbain va zuva ni ida, adama a na vu sokoi adanshi o ndolo e ekere a aza o urevu nu ugbozu, avu vu cuduwaa muwun n ke'en. Amayun a da, Dada, adama a na ayi nda ayi da ifobi i sa'ani ya wu.

22 “Ili suru Dada va da ca numu. Za lo revei ko zane da Mawu'un shi, she Dada va yi goon, ko za reve waru ko zane da Dada u ri shi she Mawu'un goon, na aza a na Mawu'un u dangulai tsara u cuduwa le.”

23 Avu u vadala ubata wo ojoro a yi, avu u damma le usokowu, “Aza a aba'un a da esu a na e enei ili i na ye enei. 24 N ta dansaa du amasula a abunda na ngono, a ciga ta e ene ili i na ye enei, agba e ene

shi. A uwwa waru ili i na yu uwwai, agba a uwwa shi.”

Iroci i vuma va abula va Samariya

25 Avu za ro za na revei Wila† wa Musa lon, u 'yon mishin a lyungusa yi, avu u damma, “Manlu, nye maa yuwan, avu n tsura wuma u na woo koto shi?”

26 Avu Yesu ece yi, “Nye i da i ri udanu a Wila? Cine vu tsu cuduwa le?”

27 Reve vuma u usu, “Vu ciga Zagbain Asula a wu no ookolo a wu suru, na wuma wa wu suru, nu ucira wa wu suru, na asuvu a wu suru. Avu vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.”§

28 Avu Yesu damma, “Amayun a da vu dammai, yuwan ne vu ta tsura wuma.”
◇

29 Ayi gba vuma'a u ciga ta u kambato aciyayi za na ri nu unusu shi, avu we ece yi, “Zane da moron ma nden ma va?”

30 Avu Yesu usu yi, “Vuma ro uta ta gawan va Urishe-lima a 'yawa zala va Jeriko, avu u ga'an na aza a ngalalal. Avu o fodo yi itana, avu a ru'wa yi lon, ke'en da a lyawaa niyi wuma. 31 Wo o'wo ta ganu ro ta a mmalu o ure'e, ana we enei vuma'a, avu u kanzu'wa alanga. 32 Ne da waru vuma va Levi ro kuruyi ure'e, ana we enei

† 10:18 Atsuma a adanshi a Luka re re ta lo na vaa gura vadala Mekerenkesu: Cine u ri “otoni a lima a na a la'ai ucira” (na Tsugana, Iblis, Luk. 4:2), na aala a yi (na Tsugana Shedan). Na Tsishingini, Mekerenkesu ma da a tsu yuwaan ulinga.

§ 10:27 Vuma'a u yuwan ta adanshi atsuma o U.Wl. 6:5, na N.Gn. 19:18. ◇ 10:28 N.Gn. 18:5.

vuma'a, reve u kanzu'wa alanga. ³³ Reve vuma va Samariya ro ayi atsuma a mmalu, reve u rawa ubata u na vuma'a u ri. Ana we ene niyi, avu we ene yi iliyali. ³⁴ Avu u 'yawa ubata u na u ri, reve u tsuwan yi mani'in na aguma, dada wu nlai antsu'u na akashomuna. Avu u zuwa yi o mololi ma yi. Avu u 'yawato yi o u'wa wo omocin, ubata u na wi indana niyi. ³⁵ Ana usana u tawai, avu u tara ikebe yu ulivu i re,* avu u ca za vu kalyuwusa wu u'wa wo omoci'in. Avu u damma, 'Vu kalyuwusa yi, ni ili i ro i buwa, na n kamba n ta tsupa wu.'

³⁶ "O ookolo a wu, atsuma a ama a ta'atsu a nda, zane da moron ma nden ma za na aza a ngalalai a gagalai?"

³⁷ Avu vuma'a u usu, "Za na roco niyi isa'ani."

Avu Yesu damma yi, "Yawa vu yuwan ne fo."

O u'wa wa Meri na Marta

³⁸ Yesu no ojoro a yi atsuma a mmalu, avu a rawa ubata u na ka ro za na a tsu de Marta, za na raba nle, avu waru u ca le ucu'watan. ³⁹ U ta na zawa'a na a tsu de Meri,† za na danuyi a makakan ma Zagbain a uwwusa adanshi a yi. ⁴⁰ Marta gba ifobi i na waa yuwusan i tara ta ugbozu wa yi. Reve u tawa, avu we ece yi, "Zagbain, u bali wu ana zawa'a va lyawa numu o ulinga a nde'en shi? Damma yi u tawa u kamba mu."

⁴¹ Avu ayi Zagbain u usu yi, "Marta, Marta, vu dama ta na atsumalima e ili ya abunda, ⁴² agba ili i ta i da a la'a cigai. Meri gba u dangwa ta ili i na i la'ai ulobonu, waru aa usa yi i da e ekere a yi shi."

Uritosu wa Yesu adama a avasa

(Mat. 6:9-13; Mat. 7:7-11)

11

¹ Urana u ro, Yesu yuwan ta avasa ubata u ro. Ana u kotoi, avu za ta atsuma o ojoro a yi, u damma, "Zagbain, roco tsu cine tsaa yuwan avasa, cine Yahaya rocoyi ojoro a yi."

² Avu u damma le, "A mantsa ma na yaa yuwan avasa, i damma,

'Dada, aala a wu a dana na tsugbain, tsugono tsu wu tsu tawa.

³ Urana suru vu ca tsu ilyalya i malya.

⁴ Vu yuwaan tsu gafura vu unusu u tsu,

adama a na atsu tsaa yuwusaan aza a na a yuwusaan tsu unusu gafura.

Vu lyawa tsu tsu uwa atsuma a malyungwa wan.' "*"

⁵ Avu u damma le, "A damma za ro du ta ni i'utsa, avu u 'yawa ya'a yi na ayin utanu, avu u damma, 'N ciga ta vu kopoo mu opopofu a ta'atsu. ⁶ N tsura ta mocin za na utai ubata a mmalu, u cu'wan ta ya'a va gogo, agba n ri ni ilyalya i na maa ca yi shi.'

* **10:35** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "dinari i re."

Kalyuwa Ucuwu wi "Ikebe." * **11:4** Avasa a Mat. 6:9-13 u tu uga'an.

7 “Avu i'utsa'a i usu yi pe atsuma, Vu damaton mu wan! A baru ta de unantsu, waru suru n tsu, tsu von ta de. Maa gura 'yon n ca wu ili i ro shi.’ 8 N ta dansaa du, ko na waa 'yon u ca yi ili i ro, adama a na ayi i'utsa ya yi i da shi, adama a na u 'yuwain a kara, u ta 'yon u ca yi ko nye i da.

9 “Ne da maa dansaa du, i patishi, a ta ca du. I zamishi, i ta tsura. Yi gugulusa, a ta kpatu'waa du. 10 Za vi ipati suru, a tsu ca yi ta. Za vi izami suru, u tsu tsura ta. Za wugulusa waru, a ta kpatu'waa yi.

11 “Atsuma a du, adu na i ri nan dada, zane da mawun ma yi maa pati yi magula, avu u ca yi yo?† 12 Ko u pati ookowo, avu u ca yi ugashi? 13 Adu na i ri ni iwuya, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa'ani. Dada du, za na ri zuva, u ta la'a ca aza a na a pati niyi Ruhu va Akiza.”

Yesu na Ba'alzabu

(Mat. 12:22-30; Mak. 3:20-27)

14 Urana u ro, Yesu lo ta otoni a lima† a na a gura yuwain adanshi shi. Ana otoni a lima o ndolo o utai, reve vuma'a u fara a yuwusan adanshi. Ama'a e reme ta asalama. 15 Avu ozo o ro e le a damma, “Nu ucira wa Ba'alzabu† mogono mo otoni a lima ma da u lo nle.” 16 Ozo o ro waru tsara a lyungwa yi, reve a pati yi u roco le iroci i ro de zuva.

17 Ayi gba ana u revei majiyan me le, avu u damma le, “Tsugono tsa na tse ne'eshein ure, u ta riya. Ne da waru nu u'wa u ne'eshen ure, u ta bete'we. 18 I damma n lo ta otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, to, na Male me ne'eshen aciyayi ure, cine tsugono tsa yi tsee isawan? 19 Na n lo otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, ojoro a du nu ucira wa yan u da oo utusa? Adama o ndolo, ele da oo o'wo aza o uge'etosu u du. 20 Amu gba nnu ucira wa Asula a da n loyi otoni a lima, to, tsugono tsa Asula tsa rawa ta zuzu na adu.

21 “Na vuma vu ucira tsa Male fofo a kalyuwusa u'wa wa yi, gbaga da itana yu u'wa wa yi i ri. 22 Na vuma na gba la'a niyi ucira u tawa ubata wa yi, u ta usa itana yu uvon i na waa zuwusaa ucira'a, avu u ne'eshen ama utsuru wa yi.

23 “Za na ri obolo na amu shi, u 'yuwan mu ta. Za na oo bolotosu na amu shi, ukacaru u da waa kacarasa.

Ukambu wo otoni a lima

(Mat. 12:43-45)

24 “No otoni a lima o uta atsuma a vuma, u tsu kuru ta ubata u na u ri na mini shi, e izami yu ubata u na wee ivuwan. Nu u lamba, avu u damma, ‘N ta kamba o u'wa u na mu utai.’ 25 Nu u rawa, avu u cina yi wizu, ufofu ulobonu. 26 Avu u 'yawa u tara otoni e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira wi iwuya, avu a uwa a danu

† 11:11 Akuci a linga ro a dashi ta, “Nu u pati opopofu, vu ta ca yi aatali?”

ubata'a. Ukosu wu nden n vuma ndolo u ta la'a cine u danai."

²⁷ Yesu atsuma adanshi o ndolo, avu ka ro atsuma obolo'o u 'yasan udyo, avu u damma, "Aba'un a tyo a za na matsan nuwu na za na apato nuwu maani."

²⁸ Avu u kambuwa yi, "Ne da, agba aba'un a la'a ta a tyo a aza a na a uwwai adanshi a Asula, avu a yuwan ulinga ni ili i na a uwwai."

Iroci ya Yunana
(Mat. 12:38-42)

²⁹ Obolo'o o bolotosu ubata wa yi, avu Yesu damma, "Mantsa mo gogo mantsa me iwuya ma da. A ciga ta e ene iroci ya asalama, agba oo roco le shi, she za va Yunana.† ³⁰ Cine Yunana danai iroci e ekere a ama a Niniva,† ne da Mawun ma Vuma moo o'wo a mantsa ma nda. ³¹ O urana wu uge'etosu, Egberere va Sheba ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ayi wu utai alanga lon, tsara wu uwwa urevu nu ugbozu wa Sulemanu,† gogo gba za na la'ai Sulemanu ta pa agba i 'yuwan ta a usu. ³² O urana wu uge'etosu, ama a Niniva a ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ele a vadalai na alajiya a Yunana. Gogo gba za na la'ai Yunana ta pa agba i 'yuwan ta a usu."

Ekan a lipu
(Mat. 5:15; Mat. 6:22-23)

³³ "Babu za na aa daba fitila, avu u zuwa yi a mbungulu, ko u kpatu yi na

aasa'atsu. U tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene eka'an. ³⁴ Lyusu ayi da fitila lipu va wu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u ta ne ekan. Na a ri ulobonu shi, lipu va wu ta ni irumbu suru. ³⁵ I kalyuwa ulobonu ko ekan a na i ri na ayi ko irumbu i da. ³⁶ Na lipu va wu ri ne ekan suru, babu ubata u na u ri ni irumbu, u to o'wo ekan suru ununa fitila tsu ca wu ekan."

Yesu barai azagbain
(Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40)

³⁷ Yesu o koto adanshi, avu Mafarishi ma banu yi u 'yawa u lyuwa ilyalya na ayi. Avu u uwa u reme alyana na ayi. ³⁸ Avu Mafarishi ma uwa asalama, ana we enei Yesu cigai u lyuwa ilyalya babu u sa'a ekere o ure u na wu ntsayi shi.

³⁹ Avu Zagbain damma yi, "Adu Afarishi i tsu zaza'wa ta ucinu u munda na ntada, agba atsuma a du i ta tapu ni iwuya nu utsan. ⁴⁰ Adu olo! Za na yuwain ucinu, ayi dada u yuwain pe'e shi? ⁴¹ I ca alambi ili i na i ri a munda na ntada n du, ili suru waru i to o'wo cece.

⁴² "Woo yo'ono du shi, Afarishi! I tsu ca ta Asula za ta atsuma a kupa, atsuma e ili i na i ri na ayi ko cine u ri ke'en akpakusu, na akapi e isu'wan i na i buwai. Agba i 'yuwan ta a yuwan uge'etosu u sa'ani, avu waru i 'yuwan a ciga Asula. Ele da wu ntsayi i yuwan, agba i vari aza o ufaru wan.

43 “Woo yo'ono ɗu shi, Afarishi! Ɔɗu ɗa nda i cigai ndanata n sa'ani a a'isa ni icasu i tsugbain e eden.

44 “Woo yo'ono ɗu shi, i rotso ta ason a ri gashi a zuwayi iroci shi, aza a na ama a ri a mmalu de babu urevu.”

45 Ɔvu za na revei Wila'a lon u usu, “Manlu ana vu dammai tsundolo, vi isula tsu ta fo.”

46 Ɔvu Yesu damma yi, “Ɔɗu fo woo yo'ono ɗu shi, ɗu aza a na e revei Wila lon! I tsu tanu ta ama itana, itana i na i ri ume, ɗu ko na makatsu i tsu zuwa tsara i kamba le shi!

47 “Woo yo'ono ɗu shi! I lapula ta ason a amasula a na nkaya n ɗu mu unai. 48 Agba u roco ta i usu ta ili i na nkaya n ɗu n yuwain. O una ta amasula waru i usu ta ni ili i na a yuwain ana i lapulai aso'on. 49 Ayi da i zuwai Asula o urevu a dammai, ‘N ta lyunguwa le amasula na ajiya, o una ozo o ro, a ca ozo o ro atsumalima.’ 50 Ama o gogo e te reme le adama a mpasa ma amasula'a suru a na o ocoi diga ufaru wu uvadi, 51 diga a mpasa ma Habila† a tyo a mpasa ma Zakariya, za na o unai e memere ma masa'a mo ukulatosu nu Upasu wa Akiza.† Amayun, e te reme ama o gogo adama e le suru.

52 “Woo yo'ono aza a na e revei Wila lon shi, adama a na i soko i makpatu'utsu ma na aa kpatu'wa unantsu wu urevu, agba ɗu na aciyadu

yaa uwa pe shi, ɗvu i putsaa aza a na a cigai a uwa ure.”

53 Ana Yesu lyawai ubata'a, ɗvu munlu n Wila na Afarishi a uwa adanshi a yi babu uyo'o, o ronuso yi adanshi, tsara u yuwan adanshi a abunda, 54 tsara e reme yi e ili i na waa dansa.

Urevetyowu adama e iwuya

(Mat. 10:26-27)

12

1 Ele lo ana obolo a ama a abunda o bolotoi hali a uwa ndasalai vani le. * Ɔvu u teme a yuwusan adanshi no ojoro a yi ana, “I yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi, ayi da ikpa'a. 2 Babu ili i na i ri ukpatowu na a kpatu'wa shi, ko usokowu a na woo uta a alanga e eteshe shi. 3 Ili i na i dammai e irumbu suru, a ta uwwa yi a alanga eteshe. Ili i na waru i yuwain yemenu ya yi usokowu, a ta yuwan adanshi a yi a arara.

Za na wu ntsayi a uwwa wovon

(Mat. 10:28-31)

4 “Ɔɗu n'utsa n va, n ta dansaa ɗu, she yu uwwa wovon wu za na oo una vuma wan, no o una yi aa gura yuwan ili i na ayi waru shi. 5 N to roco ɗu za na yaa uwwa wovon. Yu uwwa wovon wa Asula ayi da na wu una, u ta nu ucira u vari atsuma a akina. Amayun a da maa dansaa ɗu, ayi da yaa uwwa wovon.

* 12:1 Luka linga ta na danshi na ri nu urevu i nda, “Obolo a ama a na a la'ai ukpakukupa ure.”

6 “Ashe a tsu wina mutali n ton kobo† re shi? Ko za ta le gba Asula e icina na ayi shi. 7 Ko anji a aaci a wu a tu uketsu. She yu uwwa wovon wan, i la'a ta mutali ma abunda.

Vu usu Yesu ko vu 'yuwan yi

(*Mat. 10:32-33; Mat. 12:32; Mat. 10:19-20*)

8 “Waru n ta dansaa du, za na usu numu a makakan ma ama, amu Mawun ma Vuma fo n ta usu yi a makakan ma nlingata ma Asula. 9 Za na wasan numu a makakan ma ama, adama o urevu u va, a ta wasan yi fo a makakan ma nlingata ma Asula. 10 Za na yuwain adanshi a vama e ekere a Mawun ma Vuma a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi.

11 “Na a 'yawato du a a'isa, nu ubata wa aza o uge'etosu, ko ubata wa azagbain, she u balā du ko cine yaa usu, ko ili i na yaa damma wan. 12 Adama a na Ruhu va Akiza to roco du ili i na yi ntsayi i damma a mantsa'a.”

Iroci yi za vu utsuru

13 Avu vuma ro atsuma o obolo'o u damma Yesu, “Manlu, damma mawun ma anawu ma va me ne'eshen agadu obolo na amu.”

14 Avu Yesu damma yi, “Zane da zuwa numu za vu uge'etosu u du, ko n ne'eshen du agadu a du?” 15 Avu u damma le, “I kalyuwa

ulobonu, i suma ili i na i rotsoi utsan. Abunda e itana ayi da wuma shi.”

16 Avu u yuwaan le iroci i nda, “A yuwan ta za vu ut-suru u ro, za na uduma wa yi u matsain ulobonu. 17 Avu u damma o ookolo a yi, ‘Cine maa yuwan? N ri nu ubata u na maa zuwa itana yu uduma i va shi.’ 18 Avu u damma, ‘Apa ili i na maa yuwan. N to boso mpon n va, avu n suwa aza a gbagbain, pe da maa zuwa ishina i va ni ili i na n ri ne ele suru. 19 Avu n damma aciyava, “Vu ta ni ili i sa'ani ya abunda uzuwu, a na aa yuwan wu a'wan a abunda. Iyuwan, vu lyuwa vu sowo, a uwwusa uyo'o.” ’

20 “Avu Asula a damma yi, ‘Avu ulo u nda! Na ayin a nda a da a cigai wuma wa wu. Itana i na vu foboi gba, aza a zane a da a ri o o'wo?’

21 “Ne da za na zuwayi aciyayi utsuru u ri, agba u ri nu uzuwa ubata wa Asula shi.”

She u damaton du wan
(*Mat. 6:25-34*)

22 Avu u damma ojoro a yi, “Adama o ndolo a da maa dansaa du, she u balā du adama a wuma u du wan, ili i na yaa lyuwa, ko ili i na yoo oto wan. 23 Wuma u la'a ta ilyalya, lipu waru u la'a ta itana. 24 I kalyuwa akakan: a tsu cu'wan shi, agba a tsu gasa shi, a ri na mpon shi. Asula a da a lyuwatosu le. Tsugbain tsa du tsa la'a ta

† 12:6 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “asariyon.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.”

tsa nnunu! ²⁵ Atsuma a du zane da aa gura dashi aciyayi mantsa a wuma wa yi adama a atsumolangu? ²⁶ Ana yaa gura yuwan ili i ke'en i nda shi, cine i ri atsumolangu adama a akapi?

²⁷ "Kalyuwai ununa yipalu i tsu uta. A tsu yuwan ulinga shi agba aa dawa shi ko ke'en. Agba n ta dansaa du, ko Sulemanu† atsuma a tsugbain tsa yi wo oto itana i sa'ani u la'a le ulobonu shi. ²⁸ Na ne da Asula aa lapulusa anlya o ogozo, ana'an u ta lo, nfa'an gba a kulato yi. Adu gba i reve Asula a ta yuwaan du itana. Suru na ne nye i zuwai i ri nu ucawu wo okolo ke'en?"

²⁹ "She i uwa majiyan me ili i na yaa lyuwa ko yoo sowo wan, she i dama adama a yi wan. ³⁰ Aza a na e revei Asula shi ili yu uvaɗi i da a zama suru, Dada du gba za na ri zuwa u reve ta a na i cigai ili i ndolo. ³¹ Amma i zami tsugono tsa yi, a ta dashi du ili i ndolo suru.

*Uzuwa de zuwa
(Mat. 6:19-21)*

³² "Adu mobolo me ke'en, she yu uwwa wovon wan, adama a na Dada du zangana ta a na waa lyawaa du tsugono tsa yi. ³³ I wina ili i na i ri na ayi, awu i ca alambi, i zuwaa aciyadu osonu a na aa langa shi, i zuwa de uzuwa zuwa u na woo koto shi, ubata u na evu aa rawa zuzu ko aran aa lungusa shi. ³⁴ Ubata u na uzuwa wa wu u ri lo da okolo a wu a ri."

Agbashi a na a tsu dana ufoɓu

³⁵ Awu Yesu lyuwa elime na adanshi, "I dana ufoɓu, ifitila i du udabu a madala. ³⁶ I dana ufoɓu cine i revei ama a tsu dana e ipiri yi zagbain le a kambu diga o u'wa wa abuki o lolo. Ayi a yuwan azo'wa, awu ele a kpatu'waa yi. ³⁷ U to yo'ono agbashi a na yashi i na zagbain le tawai, awu u cina le e ipiri. Amayun a da maa dansaa du, u to fofo u reme ulinga, awu u damma a danu alya e ilyalya, awu u yuwaan le aganda. ³⁸ Nu u tawa na ayin ubatsu ko na wasasa, awu u cina agbashi o ndolo ufoɓu, o to o'wo aza a aba'un. ³⁹ Amma i reve nda: Na za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawa, waa lyawa a uwa yi o u'wa shi. ⁴⁰ Adu fo i dana ni ifoɓi, yashi i na i zuwai Mawun ma Vuma maa tawa shi dada waa tawa."

*Zane da aagbashi a abula?
(Mat. 24:45-51)*

⁴¹ Awu Bituru ece, "Atsu da vaa yuwusaan iroci i nda'a, ko ama suru?"

⁴² Awu Zagbain usu, "Zane da aagbashi a abula nu ugbozu? Ayi da za na zagbain va yi zuwa niyi u kalyuwusa u'wa wa yi, awu u ca akapi a agbashi akunda e ilyalya mantsa ma na wu ntsayi. ⁴³ U to yo'ono aagbashi a na na zagbain va yi tawai, awu u cina yi a yuwusan ne. ⁴⁴ Amayun a da maa dansaa du, u ta zuwa u kalyuwusa ili i na u ri na yi suru. ⁴⁵ Agba na aagbashi o ndolo a damma o

ookolo a yi, 'Zagbain va jima ta matawaa.' Avu u reme malapa ma agbashi suru, ali na amaci. Avu u uwa alya no oso hali wo o'wo usowu. ⁴⁶ Zagbain va aagbashi o ndolo, u ta tawa urana u na u zuwai shi, mantsa waru u reve shi. U ta bubatsa yi lipu, avu u ca yi akunda a yi na aza a na a ri na abula shi.

⁴⁷ "Aagbashi a na e revei ili i na zagbain va yi cigai, agba u fobo tsara u yuwan shi, a ta fufaba yi lon. ⁴⁸ Agba za na revei shi, avu u yuwan ili i na i rawai wulapu, ke'en da aa lulapa yi. Za na a cayi abunda suru, na abunda a da aa zami e ekere a yi. Za na a cayi na abunda lon, abunda lon a da aa zami e ekere a yi."

Yesu tawa ta na wukasu (Mat. 10:34-36)

⁴⁹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "N tawa ta tsara n tawaa na akina atsuma o uvadi, icigi i va i da a damma u ta wivulu! ⁵⁰ Agba n ta nu urumbusu u na aa rumbu mu, n ta na atsumolangu hali a tyo o ukosu. ⁵¹ I ta yuwusan majiyan n tawaa ta na asuvu nden o uvadi? O'o da maa dansaa du, amma wukasu. ⁵² Diga gogo u'wa u na u ri na ama o ton a ta batsa: ama ta'atsu a ta 'yuwan ama e re, waru ama e re a ta 'yuwan ama a ta'atsu. ⁵³ Ne da aa kakasa. Dada ta 'yuwan mawun ma yi, mawun waru u ta 'yuwan dada va yi. Mma ta 'yuwan mawun mo usheli

ma yi, mawun mo usheli ma ta 'yuwan mma va yi. Anawa a ta 'yuwan jene va yi, jene waru u ta 'yuwan anawale."

Ucuduwusa u mantsa (Mat. 16:2-3)

⁵⁴ Avu u damma obolo'o: "Na ye ene eleshe o bolotosu o utasu asana, babu usan i tsu damma ta, 'A ta yuwan mini.'[†] Avu gba a yuwan. ⁵⁵ Na ye ene upepu wu uyagi a lapusa, i tsu damma ta, 'A ta yuwan usuduwu lon.' Avu gba a yuwan. ⁵⁶ Aza e ikpa'a, i reve ta iroci yi ida na zuva. Nye i zuwai i revei iroci i mantsa ma nda shi?"

Yu uwwulayi (Mat. 5:25-26)

⁵⁷ "Nye i zuwai yaa gura revee aciyadu ili i sa'ani shi? ⁵⁸ Iroci, na za ro tara wu a 'yawa ubata wu za vu uge'etosu, yuwan atyo a na vaa yuwan tsara yi kakasalai kafu i rawa ubata wu uge'etosu. Na vu yuwan ne shi, a ta kebe wu a tyo ubata wu za vu uge'etosu, za na aa ca muwun madanga avu, avu ele a zuwa wu o u'wa wa ali. ⁵⁹ N ta dansaa wu, voo uta pe shi, she na vu tsupa suru, ko kebu'uri[§] aa buwa shi."

Uvadalu ko ukwa

13

1 A mantsa mo ndolo ama o ro a shi ta lo, avu a damma Yesu alabari a aza a Galili a na Bilatu zuwa o unai a

[†] 12:54 E ida i na Yesu danai, alivu a da wunla u tsu uta. [§] 12:59 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "lapta." Kalyuwa Ucuuduwu wi "Ikebe."

Ɔa'isamapada, hali mpasa n le m 6oluloi na mpasa n kucchi. ² Ɔvu u damma le, "I ta dansa aza a Galili o ndolo a la'a ta akapi a ama a Galili unusu, dada a uwai atsumalima ne tsunda? ³ N ta dansaa du, ne da shi! Waru ni i vadala o unusu u du shi, ne da fo yoo koto. ⁴ Waru ama kupa na kunla na aatsura a riyayi a Siluwamu, reve wu una le, i ta zuwusa a la'a ta akapi a ama a na a ri nden Urishelima unusu? ⁵ N ta dansaa du ne da shi. Ni i vadala o unusu u du shi, ne da fo yoo koto."

⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda: "Vuma ro cu'wan ta ubiri o ubara wa yi. Reve u tawa a zama muwun mu ubiri'i agba u tsura shi. ⁷ Ɔvu u damma za vu ulapulusa wu ubara'a, 'Lala a'wan a ta'atsu a da nda maa zama muwun o ubiri u nda, agba n tsura ili shi. Kodo yi, adama a nye wee geshe ure?"

⁸ "Reve u usu, 'Zagbain, dashi lyawa yi a aa'wan a nda. N ta kakapa yi a kandaruwa, reve n tsun yi umili. ⁹ Nu u matsan nkoli, u lobono ta. Nu u matsan gba shi, avu vu kodo yi.' "

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

¹⁰ Urana u ro, ayi atsuma o uritosu a aa'isa o ro, o urana wa Ashibi, ¹¹ reve we ene ka ro na otoni a lima o sowoi lipu a'wan kupa na kunla. U dana ta ukadatowu, u tsu gura bubaruwa ulobonu shi. ¹² Ana Yesu ene niyi, avu u de yi u damma yi, "Ka, a kasa wu ta nu ubanakun wa wu."

¹³ Reve u ju'wan yi, dada wu bubaruwushi, avu u yuwaan Asula ica.

¹⁴ Ɔvu zagbain va aa'isa'a wu uwwa upan, adama a na Yesu yuwain opocino o urana wa Ashibi. Reve u damma ama, "Tsu ta na rana tali na aa yuwan ulinga. Tawai a rana ndolo adama a yuwaan du opocino, amma o urana wa Ashibi shi."

¹⁵ Ɔvu Zagbain usu yi, u damma, "Adu aza e ikpa'a! I tsu bada inan i du ko nloli o uguzata o urana wa Ashibi, reve i tara le a tyo o udolu shi? ¹⁶ Ulobono a bada ka nda atsuma a tsugbashi o urana wa Ashibi shi? Ayi umat-sun wa Ibrahim u da, za na Male ma nai a'wan kupa na kunla."

¹⁷ Ana u dammai ne, avu aza a na a shi a mawasan na ayi a uwwa wono. Reve akapi a ama'a suru a zangana adama e ili ya asalama i na u yuwain.

Iroci yi cu'un na la'ai ukalamu

(Mat. 13:31-33; Mak. 4:30-32)

¹⁸ Ɔvu Yesu damma, "Nye tsugono tsa Asula tso rotsoi, na nye waru maa kurato yi? ¹⁹ U rotso ta cu'un vu su'wan uri na vuma tarai, reve u 'yawa u cu'wan yi o uduma wa yi. Ana u kungwai, avu wo o'wo udanga, reve nnunu n dawa de ikinda e eten a yi."

²⁰ Reve waru u dammisa, "Na nye maa kurato tsugono tsa Asula? ²¹ U rotso ta woli o u na ka tarai, reve u

jambaṛa yi e meretsu ma yira uta'atsu hali yira'a i tsutsa.”

*Unantsu wu uboru
(Mat. 7:13-23)*

²² Reve Yesu reme ure o utulai e ilyuci na mulyuci o urocosu a mmalu a tyo Urishelima. ²³ Reve vuma ro damma yi, “Zagbain, aza a na aa wawa wa'a da?”

Avu u damma le, ²⁴ “I yuwan mpolo tsara i uwa nu unantsu wu uboru. N ta dansaa du ama na abunda a ta ciga a uwa, agba aa gura shi. ²⁵ Na za vu u'wa uwa u baru unantsu, i te isawan a alanga reve i yuwusan azo'wa na mesun, ‘Zagbain, kpatu'waa tsu.’

“Avu u usu du, ‘N reve du shi, waru n reve ubata u na yu utai shi.’

²⁶ “Reve i uwa adansa, ‘Tsu lyuwa ta tsu sowo a makakan ma wu. Waru vu yuwan ta uritosu e re tsu.’

²⁷ “Agba u ta damma, ‘N damma du ta, n reve ubata u na yu utai shi suru suru. Buwa numu ure, adu aza o ulinga wi iwuya.’

²⁸ “A mantsa ma na ye enei Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu na amasula suru, atsuma o tsugono tsu Asula, a mantsa ma dada yaa saala ni i lumi anga, avu adu gba a gbara du. ²⁹ Ama a ta tawa diga asana na alivu nu ugana nu uyagi. Avu a danu alya o tsugono tsu Asula. ³⁰ Waru ozo o ro aza a acapa a ta kamba elime, ozo o ro

waru aza e elime a ta kamba acapa.”

*Icigi ya Yesu e ekere a Urishelima
(Mat. 23:37-39)*

³¹ A mantsa mo ndolo, reve Afarishi o ro a tawa, avu a damma yi, “Vu lyawa ubata u nda, adama a na Hiridu Antibate izami wu una wu.”

³² Reve u damma le, “Yawai i damma agajawa o ndolo, ‘N ta utasu otoni a lima, n ta yuwusan opocino ana'an na nfa'an. O urana u ta'atsu n to koto ulinga u va. ³³ Suru na ne, n te reme mmalu ana'an na nfa'an na santawa.* Adama a na u ri n yuwan o una vumavasula a alanga a Urishelima shi.’

³⁴ “Ayaa! Urishelima,† Urishelima, vu to unusa amasula na vu vari aza a na a lyunguwa nuwu! Uyan u da n cigai m boloto muwun ma wu ubata u ta ununa moton ma tsu boloto muwun ma yi atsuma e evelu a yi, adu gba a 'yuwusan! ³⁵ Ndolo a lyawaa ndu u'wa u du ofoli. N ta dansaa du yaa dashi ene mu shi, she o urana u na waa yuwan i damma, ‘Za va aba'un da za na ri aa tawa a ala a Asulazuva.’ ”

Yesu kambato ta za vu ubanakun gbaga

14

¹ O urana wa Ashibi u ro, avu Yesu uwa o u'wa wu zagbain ro va Afarishi adama u lyuwa ilyalya. Reve ama a varaa yi esu, ² adama a

* 13:33 Ama o ro a tsu damma ta “nkoli” wo o'wo “ba na nfa'an.”

na vuma ro shi t̄a lo za na dan̄ai n̄a m̄balā ma atsutsa. ³ Reve Yesu yuwan adanshi n̄a azā o urevu u Wilā lon na Afarishi, u damma, “U lobono t̄a a yuwan opocino o urana wa Ashibi, ko u lobono shi?” ⁴ Reve a rungwā kpaku-kpaku. Dada u tara niyi, reve u kambuwā yi gbagā, avu u zuwa yi u karā.

⁵ Avu u damma le, “Zane da atsumā a du nu u ri na mawun ko nan,* avu u riya o ooko'o, waa papushi niyi o urana wa Ashibi shi?” ⁶ Agba a gura usu yi waru shi.

Ndanata ma azagbain

⁷ Ana Yesu enei ununa aza a na a banuyi a cigai ndanata ma azagbain, avu u yuwaan le iroci i nda, u damma, ⁸ “A mantsa ma na nanza banu nuwu abuki o lolo, she vu danu a ndanata ma azagbain wan. Tawā wo o'wo u banu t̄a za na la'a nuwu, ⁹ avu za na banu ndu ra u tawā u damma wu, ‘Vu ca vuma nda ure.’ Reve vu danu n̄a wono a ndanata ma acāpa.

¹⁰ “Amma a mantsa ma na a banu nuwu, vu 'yawā vu danu a ndanata ma acāpa suru suru. Adama n̄a za na banu nuwu u tawā, u ta gura damma wu, ‘I'utsa, katsa zuva.’ Avu vu tsurā ica e ekere a aza a na i ri alyā o6olo. ¹¹ Za na tarai aciyayi ili i ro suru, aa tara yi ili i ro shi. Za na gba tarai aciyayi ili shi, a ta tara yi ili i ro.”

¹² Reve waru u damma za na banu niyi, “Nā vaa banu ama alyā ko vaa yuwan abuki, she vu banu n'utsa ma wu, ko azā a wu, ko nron ma wu, ko aza a na a ri zuzu na avu azā o utsuru wan. Adama ele fo a tsupa wu ili i na vu yuwain wan. ¹³ Amma n̄a vaa banu ama alyā ko abuki, vu banu azā e iliyali, ama o osowi lipu, akutsumā, n̄a nrumbā. ¹⁴ Avu fo vu t̄a tsurā aba'un; adama a na a ri ni ili i na aa tsupaa wu shi. O urana u na azā a abulā aa 'yon, a ta tsupa wu.”

Iroci ya abuki a gbain (Mat. 22:1-10)

¹⁵ Ana vuma t̄a atsumā a aza a na a ri a alyā n̄a ayi wu uwwai ne, avu u damma yi, “Za va aba'un a da za na aa lyuwa ilyalya o tsugono tsa Asulā.”

¹⁶ Avu gba u damma yi, “Vuma ro yuwan t̄a abajini a abuki. Avu u banu ama n̄a abundā. ¹⁷ Ana mantsa ma abuki ma rawai, reve u lyungu aagbashi a yi adama u damma aza a na a banuyi, ‘Tawāi adama a na ili biti i tu ufo6u!’

¹⁸ “Suru nle gba, reve a uwa a tawusāa na adanshi a mabulāa koko'o. Za vu ufaru damma aagbashi'i, ‘N tsula t̄a udumā, agba n ciga t̄a n 'yawā n kalyuwā yi. M pati wu t̄a, vu yuwaan mu ankuri.’

¹⁹ “Reve za ro damma, ‘N tsula t̄a inan yi iluma wunlu u ton. N t̄a 'yawā n rito le.

* 14:5 Akuci a linga a damma t̄a “mololi,” adama a na elentsu a na Luka yuwayin ulinga, danshi “mololi” n̄a “mawun” o rotsuloi t̄a.

M pati wu t̄a vu yuwaan mu ankuri.'

²⁰ "Reve za ro damma, 'N yuwan t̄a lolo adama o ndolo maa tsura a 'yawa shi.'

²¹ "Reve aagbashi'i u kamba u kambuwa zavu'wa va yi ili i nda suru. Reve zavu'wa'a atsuma o upan, u damma aagbashi'i, 'Jika 'yawa e re gbain na murere n lyuci, vu tawa na alambi, na ama o osowi a lipu, nrumba, na akutsuma.'

²² "Reve aagbashi'i u damma, 'Zagbain, ili i na vu dammai a yuwan o koto ta, agba ure u buwa ta.'

²³ "Reve u damma aagbashi'i, "Yawa e murere na re gbain vu mbaŋga, vu zuwa ama a tawa, adama u'wa u va u shiwan. ²⁴ N ta dansaa wu atsuma aza a na a banuyi ko za ee pede ilyalya i va shi.' "

Ili i na i ri pe a tsugbashi
(Mat. 10:37-38)

²⁵ Reve obolo a ama a abunda a kuru yi, daɗa u vadalai avu u damma le, ²⁶ "Aza a na aa kuru mu o o'wo ojoro a va, she na a la'a ciga mu na mbara, na mukuci, na amaci, na muwun, na azakpakpara a amaci, na ali na azawawa'a e le, hali na aciyele fo. ²⁷ Aza a na a tarai akpata e le, avu a kuru mu shi, a rawa o o'wo ojoro a va shi.

²⁸ "Zane da atsuma a du waa ciga u suwa ugungu, agba waa fara kalyuwa ili i na woo una, ko u ta nu ucira u na woo gono yi shi? ²⁹ Tawa wo o'wo nu u fara vara ikyun,

reve u kuda o ure. Reve aza a na a karasa lo a yuwaan yi ulamu. ³⁰ A damma, 'Vuma nda teme ta usaa, avu u kuda o ure.'

³¹ "Ko cu'un mogono ma ne ma da na waa 'yawa u yuwan uvon, agba waa danu ne'en u yuwan majiyan shi? Ko nu u tara ama ukpakukupa kupa (10,000) u ta gura yuwan uvon na mogono ma na ma ri na ama ukpakukupa ushin (20,000). ³² Na waa gura shi, mogono ma ndede ubuwu alanga daɗa waa lyungu nlingata ma asala a uwwulayi. ³³ Ne da fo suru ndu, za na kakasai ni ili i na u ri na ayi shi, waa gura o'wo ojoro a va shi.

Akpaɗi a na a ri peme shi
(Mat. 5:13; Mak. 9:50)

³⁴ "Akpaɗi a tu ulobonu, amma na a buwa peme shi, na nye waa kambuwisa peme va yi? ³⁵ U ri nu ulinga wu umili e ida, ko e edemu shi. O tso oco yi ta.

"Za na ri na atsuvu, lyawa wu uwwa."

Iroci yi kyon na puwayin
(Mat. 18:12-14)

15

¹ Suru aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a rawusa ta ya'a yi, tsara a uwwa yi. ² Avu Afarishi na munlu n Wila e reme adanshi, a damma, "Vuma nda ushi ta aza o unusu, avu waru u lyuwa obolo ne ele."

³ Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: ⁴ "Na nanza atsuma a du u ri ni ikyon ukpaku, avu u lamba za ta atsuma e

le, nye waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci o ogozo, avu u 'yawa u zami za na puwayin hali u tsura yi. ⁵ Nu u tsura yi, avu u tanu yi e ilyungu a yuwusan mazanga. ⁶ Avu u tara yi a tawa o u'wa. Avu u banu n'utsa ma yi na nron mu nden ma yi obolo, avu u damma, 'Yuwain mazanga na amu, me ene ta kyon na shi puwaan nuwu.' ⁷ Ne da maa dansaa du, a ta la'a yuwan mazanga ma abunda de zuva, na za vu unusu ta vadala, a na aa yuwan a aci ama kupakucci na kucci aza a abulu a na wo o'woi she na a vadala shi.

Iroci yi kebe na puwayin

⁸ "Na ka ri ni ikebe i azurufa* kupa, na za ta puwaan atsuma e le, cine waa yuwan? U ta daba fitila, avu wi iza u'wa'a, avu u zami yi ben ubata suru, hali u tsura yi. ⁹ Nu u tsura yi, avu u de n'utsa na nron mu nden ma yi obolo, avu u damma le, 'Tawai i kamba mu mazanga! Me ene ta kebe ta na riya numu.' ¹⁰ Ne da maa dansaa du, a ta yuwan mazanga a makakan ma nlingata ma Asula na za vu unusu ta vadala."

Apuwayin a Mawun

¹¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "A yuwan ta vumaro za na danai na muwun mo olobo n re. ¹² Avu zawa'a damma yi, 'N ciga ta vu ca mu

akunda a agadu a va gogo.' Avu u ne'eshen le itana'a.

¹³ "Ana a yuwain rana meketeci, avu zawa'a wina akunda e itana ya yi, avu u lyawa u'wa wa dada va yi ni ikebe'e. Avu u 'yawa e ida ya alanga, ubata u na wu unai ikebe'e babu aci. ¹⁴ Avu wu una ili i na u ri na yi suru. Avu ambululu a uwa ubata suru e ida'a, ko ili ya anini u dana na yi shi. ¹⁵ Avu u 'yawa zamalinga o uduma wu nanza. Avu u lyungu yi o uduma wa yi, tsara u gubusaa yi ngurusumu. ¹⁶ Avu u yuwan majiyan gashi u ta tsura ilyalya i na ngurusumu maa lyuwusa u lyuwa, agba babu za na ca niyi ili i na waa lyuwa.

¹⁷ "Ana esu a tawa niyi o ure, avu u damma, 'Agbashi a dada va suru a tsu lyuwa ta o sowo hali u buwa le. Amu da nda a kuwa na ambululu. ¹⁸ N to fofo, avu n kamba ubata wa dada va, avu n damma yi, "Dada, n yuwaan ta Asula na avu unusu. ¹⁹ Mu ntsaa vu de mu mawun ma wu shi, kamba to mu aagbashi a wu." ²⁰ Avu u fofo u kamba ubata wa dada va yi.

"Ayi gba alanga nu u'wa, avu dada va yi ene yi, avu we ene yi iliyali. Reve dada va yi suma, avu u katala yi, avu u reme ipapuru ya yi.

²¹ "Avu ulobo'o u damma dada va yi, 'Dada, n yuwaan ta Asulazuva unusu na avu

* 15:8 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da "drakma." Kalyuwa Ucuduwu wi "Ikebe."

waru. Mu ntsaa vu de mu mawun ma wu shi.'

22 "Avu dada va yi damma agbashi a yi, 'Tawayi nu utugu u na u la'ai ulobonu, avu yo oto yi gogo nda. Yo oto yi makawani a aakatsu na atan. 23 Avu i tawa na manan ma sa'ani, avu i pada yi, tsara tsu yuwain abuki. 24 Mawun ma va ma shi ta ma kuwa, gogo gba apa yi wuma. U shi ta u puwan, gogo gba a tsura yi ta!' Avu e teme abuki.

25 "A mantsa mo ndolo gba, mawun mo ufaru ma yi u dana ta o ufuma. Ayi a matawaa, ana u rawai zuzu nu u'wa, avu wu uwwa aganga nu uje'en. 26 Avu u de atsuma a agbashi'i vuma ta, avu we ece yi ili i na i ri a mmalu. 27 Avu aagbashi'i u usu yi, 'Zawa'a va wu da kambai, dada va wu gba u pada ta manan ma sa'ani mo ndolo, adama a na u tawai gbaga!'

28 "Avu zakpara'a u yuwan upan, avu u 'yuwan a uwa o u'wa. Avu dada va yi uta a alanga, avu u kparasa yi. 29 Avu u damma dada va yi, a na, 'Kalyuwa a'wan a abunda a na n lingaa nuwu. Koto n kuda a yuwan ili i na vu damma numu shi. Agba koto vu ca mu meggbele, tsara n yuwan mazanga na n'utsa n va shi. 30 Avu ana mawun ma wu ma nda ma tawai, za na lungusai utsuru wa wu a tsushakala, ayi da nda, vu pada niyi manan ma sa'ani.'

31 "Avu dada va yi u damma yi, 'Mawun ma va, vu ta na amu kuci, ili i va suru ili ya wu i da. 32 Wu ntsaa ta tsu yuwain mazanga na abuki, adama a na zawa'a va wu shi ta u kuwa, agba ayi da nda wuma gogo. U shi ta u puwan, gogo gba ayi da nda a tsura niyi.' "

Iroci ya aagbashi a na a ri na abula shi

16

1 Avu Yesu damma ogoro a yi, "A yuwan ta za vi ikebe i ro, u ta na aagbashi a gbain a yuwusaan yi ulinga. Reve a damma yi ana u ta lungususa yi itana. 2 Reve u de yi we ece yi, 'Nye i da maa uwwusa adama a wu? Roco mu ulinga u na vaa yuwusan. Vaa dashi o'wo zagbain vu ulinga'a shi.' "

3 "Avu zagbain vu ulinga'a u damma, 'Nye i da maa yuwan? Zavu'wa va da nda u cigai u usa mu ulinga u va. N ri nu ucira u na maa yuwan cimba shi. Waru n ta uwwusa wono u na maa yuwan ipati. 4 N reve ta ili i na maa yuwan, tsara na n lamba ulinga u va, ama a ushi mu a 'wa le.'

5 "Avu u de aza a na o kopoi itana yi zagbain va yi aza a ta ta. Reve we ece za vu ufaru, 'Iyan i da zagbain va oo tonu wu?'

6 "Avu u usu, 'Ndele m mani'in ukpakukunla.'*

"Avu za vu ulinga'a u damma yi, 'Kakara avu'un

* 16:6 Yesu yuwan ta ulinga cine o tsu rito abunda a mani'in a na a rawai galo ukpakukunla.

a nzuwulai'i, reve vu danu, avu vu kambato yi ukpakunashi.'

⁷ "Avu we ecishe za ve ire, 'Iyan i da oo tonon wu?"

"Avu u usu, 'Ibufu yi ishina ukpaku.'†

"Reve u damma yi, 'Tara aatagada vu kambato yi ukpakunla.'

⁸ "Reve za vi ikebe'e u cuwa aagbashi a babu abula o ndolo adama o ugbozu wa yi. Ama o uvadi a nda a ta nu ugbozu ununa a walaton na cu'un nda a mantsa ma nda, hali a la'a ta ama a na a uwwusa wovon wa Asula. ⁹ Amayun a da maa dansa adu, i linga nu utsuru wu uvadi u nda u na i ri na ayi, tsara i tsura n'utsa, adama nu u koto du, i tsura uzuwa u na woo koto shi.

¹⁰ "Za na yuwain isa'ani e ili i ke'en, e ili i gbain fo u ta yuwan isa'ani. Za na ri nu ulambu wa abula e ili i ke'en, u ta yuwan ulambu wa abula e ili i gbain fo. ¹¹ Ni i yuwan isa'ani nu utsuru wu uvadi u nda shi, zane da a usuwa du nu utsuru wa zuva? ¹² Na yaa banasa itana ya avadi ulobonu shi, zane da aa kamba du i tsura ili ya aciyadu?"

¹³ "Aagbashi a ta aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. U ta 'yuwan za ta, reve u ciga za ta. Ko u kuru za ta, reve u 'yuwan a kuru za ta. Aa yuwaan Asula ni Ikebe tsugbashi shi."

Uritosu wa Yesu u ro
(Mat. 11:12-13; Mat. 5:31-32; Mak. 10:11-12)

¹⁴ Ana wo o'woi Afarishi aza a na a cigai ikebe lon da, ana a uwwai ne avu a kara a yuwusaan yi ulamu. ¹⁵ Avu u damma le, "Adu i ta kalyuwusa i ta yuwusan ili ya abula a makakan ma ama, agba Asula e reve ta okolo a du. Ili i na i ri ulobonu a makakan ma ama, a makakan ma Asula idaba i da a ri."

¹⁶ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "Wila wa Musa na adanshi a amasula o to lo hali a tyo a mantsa ma Yahaya. Diga a yashi ya Yahaya i da, aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsu Asula. Ama a abunda a ta rawatosu aciyele, tsara a uwa o tsugono tsu Asula nu ucira. ¹⁷ U ta la'a agalaci a zuva ni ida i koto, ana dabi ta a Wila'a waa kalama.

¹⁸ "Za na lyawai ka va yi, avu u zuwisa ka ro, tsipere tsa da waa yuwusan na ayi. Za na waru zuwai ka na a lyawai, tsipere tsa da waa yuwusan."

Za vu utsuru na Li'azaru

¹⁹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "A yuwan ta za vu utsuru u ro, u tso otosu ta itana i shili ni itana i uri aza e ikebe, u tsu uwwusa ta uyo'o usana suru. ²⁰ A zuwa ta lambi ro o unantsu wu u'wa wa yi, aala a yi a da Li'azaru, lipu va yi mabula antsu a da. ²¹ U ciga ta u tsura u lyuwa

† 16:7 Na a wina ishina i nda, ikebe'e i ta rawa ulinga wa aa'wan a ta wu za zamalinga.

akapi a na o ocosu a mapara ma za vu utsuru'u. Musan n tsu tawā tā m pipedeshe antsu'u.

²² “Ele lo dāda lambi ndolo u kuwāi, avu nlingata mā Asulā n tara yi a 'yāwā ubatā wa Ibrahim. Avu fo, za vu utsuru'u u kuwā, avu a cido yi. ²³ Ayi atsumā a akina o sowuso atsumalimā, avu u 'yasan aaci, avu we ene Ibrahim alanga, nā Li'azaru a makakan mā yi. ²⁴ Avu u de yi, 'Dada Ibrahim, kalyuwa iliyali i vā. Avu vu lyungu Li'azaru daḡa aakatsu a yi a mini, tsarā u tanato eelentsu a vā. A akina nda n to sowuso atsumalimā.’

²⁵ “Avu Ibrahim damma yi, 'Mawun mā vā, vu cuwan a nden mu uvadi mā wu, na vu yuwain vu uwwa tā uyo'o, Li'azaru waru atsumalimā a da u sowuso. Gogo gba uyo'o u da waa uwwusa, avu gba atsumalimā a da voo sowuso. ²⁶ Babu nā ayi aakarī a aru'un o tā lo e memere mā atsu nā avu, tsarā aza a na a cigai a pasa a tyo upasu u ndede, aa gura wan. Waru za na ri de upasu u ndede, u pasa upasu u nda wan.’

²⁷ “Avu za vu utsuru'u u damma, 'Dada Ibrahim, n ta patishi wu, vu lyungu Li'azaru o u'wa wa dāda vā, ²⁸ ubatā u na n ri nā muwun mā anāwu n ton. Tsarā u 'yāwā u damma le e reve cu'un vu nden n le, tsarā ele fo a tawā ubatā wa atsumalimā a nda wan.’

²⁹ “Avu Ibrahim damma yi, 'A tā de na atagada a Musa

oḡolo na atagada a amaṣulā, lyawa le a uwwa le.’

³⁰ “Avu u damma, 'O'o, dada Ibrahim, nā za ro atsumā a akwākwa a 'yāwā ubatā u le, a ta vadala.’ ³¹ Avu Ibrahim damma yi, 'Na a uwwa Musa na amaṣulā shi, ko nā za ro 'yon atsumā a akwākwa avu u 'yāwā, aa uwwa yi shi.’ ”

Unusu

(Mat. 18:6-7; Mat. 18:21-22; Mak. 9:42)

17

¹ Avu Yesu damma ojoro a yi, “Ili i na yaa zuwa vuma yuwan nusu o tā lo, agba woo yo'ono e ekere a za na a tawāi shi. ² U shi ta la'aa yi a nlaa yi aatali a yira a yinlu avu a vari yi a mala na waa zuwa atsumā a aza a wawa'a a nda a yuwan unusu. ³ I yuwan ugbozu na aciyādu.

“Nā za vā wu yuwan unusu, vu damma yi. Avu nu u vadala, vu yuwaan yi gafura. ⁴ Nu u yuwaan wu unusu ucindere urana u tā, nu u tawā ya'a wu toto ucindere, adansa, 'N vadala tā,' vu yuwaan yi gafura.”

Ucawu wo okolo

⁵ Avu ajiya a damma Zagbain, “Dashī tsu ucawu wo okolo!”

⁶ Avu Zagbain u usu, “Ni i shi nu ucawu wo okolo ke'en cine su'wan uri ri, i shi ta damma ubiri u nda, 'Vu mulā, avu vu shuwā aciyāwu a mala!' Waru u ta uwwa du.

Ulinga wa aagbashi

7 “A damma, aṭsuma a du nanza ta na aagbashi a na a yuwusaan yi cimba ko aguba. Na matawaa ma yi o una, u ta damma yi, ‘Tawa vu lyuwa ilyalya gogo?’ 8 Waa yuwan ne shi. U ta damma yi, ‘Fofoo mu ilyalya yu ulivu, vu fofo, avu vu yuwaan mu aganda, hali n koto alya no oso. Avu vu tawa vu lyuwa vu sowo fo.’ 9 U ta damma aagbashi a yi u godyo ta adama a na u yuwain ili i na wu ntsayi u yuwan? 10 Adu fo ni i koto ili i na a damma ndu i yuwan, i damma, ‘Tsu rawa shi. Tsu yuwan ta ulinga u na u ri ulinga u tsu.’ ”

*Nkutu kupa n tsura ta opo-
cino*

11 Urana u ro, ayi a mmalu a tyo Urishelima, avu u toni na mbanga mi ida ya Samariyaṭ na Galili. 12 Ayi a ma'uwaa a malyuci mo ro, avu u ga'an na ali kupa nkutu. Ele alanga na ayi, avu e de yi. 13 Avu a 'yasan dyo le, “Yesu Zagbain, kalyuwa iliyali i tsu.”

14 Ana we ene nle, avu u damma le, “Yawai ubata u nan ganu, tsara e ene du.” Ele aṭsuma a mmalu, avu o o'wo gbaga.

15 Za ta aṭsuma e le, ana we enei u kambata gbaga, avu u kambata a yuwusaan Asula ica o utasu u dyo zuva. 16 Avu u kingyo a makakan ma Yesu o godyusho yi. Ayi gba za va Samariya da. 17 Avu Yesu damma, “Ama

kupa da a kambai gbaga shi? Te gba kucchi? 18 Cine wo o'woi mocin nda da goon kambai tsara u godyoo Asula?” 19 Avu Yesu damma yi, “Yon vu wala. Ucawu wo okolo a wu a zuwa wu ta vo o'wo gbaga.”

*Matawaa mo tsugono tsa
Asula*

(Mat. 24:23-41)

20 Afarishi o ro e ece ta yashi i na tsugono tsa Asulaṭ tsaa tawa. Avu u damma, “Tsugono tsa Asula na yeni ye esu i da waa tawa shi. 21 Aa gura damma, ‘Kalyuwa pa nda da u ri!’ ko aa damma, ‘A de yi!’ shi. Adama a na tsugono tsa Asula u te e memere ma du.”

22 Avu u damma ojoro a yi, “Mantsa ma ta lo a tawa ana yaa ciga yee ene urana u ta aṭsuma a rana Mawun ma Vuma, agba yee ene shi. 23 A ta damma du, ‘Apa yi!’ ko ‘A de yi!’ She i toni le wan. 24 Urana u na Mawun ma Vuma maa tawisa u to o'wo oroci e imadatsu, i na i tsi ikana de zuva diga de o ufaru a tyo o ukosu. 25 Amayun u to sowo aṭsumalima icu'un icu'un ne'en, waru ama o gogo a ta 'yuwan yi.

26 “Ununa u danai a rana va Nuhu, ḏṭ ne da waru woo o'wo a rana Mawun ma Vuma. 27 Ama a lyuwusa ta no o sowi, na a casuyi lolo na a yuwin lolo, hali urana u na Nuhu uwai a wantsu'un. Avu mini ma gbain ma tawa, avu u lyuwa le suru.

28 “Ne *da* u *danai* a rana *va* Lutu.† Ama a *lyuwusa ta* no o sowi, a *atsulu* na a *wini*, a *ca'an* na a *suwi*. 29 Urana u na Lutu *lyawai Sodom*,† o ro'oo yi *ta* *akina na* *mikyon* ana *yaza diga zuva*, *avu wu* una le *suru*. ◊

30 “Ne *da woo* o'wo *urana* u na *Mawun ma Vuma ma* *tawa*. 31 O *urana* u *ndolo*, za na *ri a arara a* yi, ni *itana ya* yi pe *atsuma*, u *uwa tsara* u *tsura* le *wan*.* Za na *ri* o *una*, *she* u *kamba* u *tara ili* i ro *wan*. 32 I *cuwan na* *ka va* Lutu! ◊ 33 Za na *cigai* u *soko wuma wa* yi, u *ta lamba* yi. Za na *lambai wuma wa* yi *waru ugolobu* u *da* u *goloboi*. 34 N *ta dansaa du*, a *ayin* o *ndolo*, ama e *re a ta dana* a *avalu a ta*, a *ta tara za ta*, *avu a lyawa za ta*. 35 *Amaci* e *re a ta dana* a *yira ubata* u *ta*; a *ta tara vuma ta*, a *lyawa vuma ta*. [36 *Ali* e *re a ta dana* o *uduma*, a *ta tara vuma ta*, a *lyawa vuma ta*.]”

37 *Avu* e *ece* yi, “*Zagbain*, *te da* aa *yuwan ili* i *nda'a*?”

Avu u *usu*, “*Cine* i *revei na* *ye ene asala ubolotowu ubata* u *ta aakwakwa* o *ta* lo *zuzu*, *ne da iroci* i *nda yoo rocosu ukosu* u *yuwan ta zuzu*.”

Iroci i *maruna na* *za vu uge'etosu*

18

1 *Avu* *Yesu* *yuwaan ojoro a* yi *adanshi* ni *iroci adama* u *roco* le u *lobono ta* a *yuwusan avasa kuci*, *agba a lyawa wan*. 2 *Avu* u *damma*, “*A lyuci*

ro a *yuwan ta* *za vu uge'etosu* ro, *za* na aa *uwwusa wovon wa Asula* *shi*, *agba* u *tara vuma ili* i ro *shi*. 3 *Maruna* mo ro *waru ma shi ta* pe a *lyuci'i*, *avu* u *tawusa ubata wu* *za vu uge'etosu'u*, *adansa*, ‘*Vu kamba mu* e *ekere* a *n'yuwatan n va*.’

4 “U *shi ta* u *'yuwusan ne'en*. Na *acapa*, *dada* u *dammai*, ‘*Ko* ana *maa uwwusa wovon wa Asula* *shi*, *agba* n *tara vuma ili* i ro *shi*, 5 *suru na* *ne*, *adama* a na *maruna* *ma nda maa damatosun mu*, n *ta kamba* yi. Na n *yuwan ne shi*, u *ta kunato mu na matawa!*”

6 *Avu Zagbain damma*, “*Uwvai ili* i na *za vu uge'etosu* na *ri na abula* *shi dammai*. 7 *To*, *Asula* aa *kamba aza* a na u *dangwai*, *aza* a na *aa shoshen* yi *usana nu ulivu*, *adama* a *n'yuwatan n le shi*? *Waa kambushi nle shi*? 8 N *ta dansaa du* u *ta kamba* le ni *iladi*. *Suru na* *ne*, a *mantsa* ma na *amu Mawun* ma *Vuma ma* *tawa*, u *ta cina aza a abula* o *uvadi gba*?”

Iroci ya *Afarishi na aza* o *ushishi wu utafa*

9 *Reve* *Yesu* *ene aza* a na *aa kalyuwusa aciyele* *ili ya abula*, na a *la'ai* ama *suru*, *agba* a *tara ozo* o ro *ili ya abula shi*. *Avu* u *yuwaan* le *iroci* i *nda*, u *damma*, 10 “*Ama* e *re a yawa ta* *avasa a Aa'isamapada*: *za ta Mafarishi*, *za ta waru* *za vu ushishi wu utafa*. 11 *Reve*

◊ 17:29 Ufr: 18:20–19:25. * 17:31 *Ubata* u na *Yesu shi*, 'wa'a a *suwa* le *ta tsara* ama a *kumba* le o *ukwa'a tsara* e *ivuwan*. *Luka damma ta*, “*ama* a na *a ri de* o *ukwa'a*.” ◊ 17:32 Ufr: 19:26.

Mafarishi mā 'yon u yuwan avasa a aciyayi, u damma, 'Asulā, n godyoo wu tā a na n ri unatā na akapi a ama shi, evu, aza o ulambu wa aḅulā, aza a tsipere ko ana za vu ushishi wu utafa u ndeḁe shi. ¹² N tsu tara tā akuli ure a ajuma suru. Waru n tsu utā tā za tā atsumā a kupa e ili i na n tsurai suru.'

¹³ "Za vu ushishi wu utafa gba reve wi isawan ḁe alanga. U 'yaṣan aaci u kaḷyuwā zuva shi. Avu u lapa maḁakan mā yi a atsumoḷangu, avu u damma, 'Asulā vu kaḷyuwā iliyali i va, amu za vu unusu ḁa!'

¹⁴ "N ta dansaa ḁu, vuma nda kambā tā o u'wa wā yi ookolo cece e ekere a Asulā, agba tsa Mafarishi mo ndolo shi. Adama a na za na 'yaṣain aciyayi biti a tā kaḁato yi, za na gba kaḁatoī aciyayi, a tā 'yaṣan yi."

Yesu zuwaa tā muwun n keke'en aba'un
(Mat. 19:13-15; Mak. 10:13-16)

¹⁵ Reve a uwa a taḁusaa yi na muwun n keke'en, adama u ju'wan le. Ana ojoro a yi e enei ne, reve a bara le. ¹⁶ Reve Yesu ḁe muwu'un ya'a yi, avu u damma, "Lyawai muwu'un a taḁa ubatā u va, she i putsa le wan. Adama a na tsugono tsā Asulā, adama e icu'un i le i ḁa. ¹⁷ Amayun a ḁa maa dansaa ḁu, za na suru ushiyi tsugono tsā Asulā tsa mawun me ke'en shi, waa uwa o tsugono tsā Asulā shi."

Za vu utsuru
(Mat. 19:16-30; Mak. 10:17-31)

¹⁸ Reve zagbain ro ece yi, "Manlu mā aḅulā, nye maa yuwan adama n uwa a wuma u na woo koto shi?"

¹⁹ Avu Yesu usu yi, "Nye i zuwai vu ḁe numu, za va aḅulā? † Za lo na aḅulā shi, she Asulā goon. ²⁰ Vu reve tā Wilā: 'She vu yuwan tsipere wan. She vu una za wan. She vi iḁa wan. She vu usuwā nanza ili i na vu revei shi wan. Waru vu ca abara na makuci mā wu tsugbain.' " ◊

²¹ Reve u usu, "Ele nda suru, amu o molobo ḁaḁa maa yuwusan le."

²² Ana Yesu uwwai ne, reve u damma yi, "Ili i tā i ḁa i buwa nuwu. 'Yaḁa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, reve vu ne'eshen aza e iliyali. Vu tā tsura uzuwa ḁe zuva. Avu vu taḁa kuru mu."

²³ Ana wu uwwai ne, reve u uwa atsumoḷangu, adama a na u ri ni ili wa'ashi. ²⁴ Ana Yesu kaḷyuwā niyi, ḁaḁa u tsu damma, "Ili yu usan i ḁa aza a na a ri nu utsuru a uwa o tsugono tsā Asulā. ²⁵ U ta la'a aarakumi a pusulāi na vunu vu bele, ana za vu utsuru aa uwa o tsugono tsā Asulā."

²⁶ Aza a na a uwwai ne, reve a damma, "To, zane ḁa aa la'a?"

²⁷ Avu u damma, "Ili i na i ri usan e ekere a vadilima suru, ili yu usan i ḁa e ekere a Asulā shi."

²⁸ Avu Bituru damma, "Ayi ḁa nda tsu lyawai 'wa tsu, avu tsu kuru wu."

◊ 18:20 Mtā. 20:12-16; U.Wl. 5:16-20.

29 *Avu* u damma le, “Amayun a da maa dansaa du, za na lyawai ili suru suru adama o tsugono tsa *Asula*, u yuwan ta ili i na i lobonoi. *Ayi* da za na aa lyawa u'wa, ko ka, ko zawa'a, ko zakpara, ko abara na makuci, ko muwun. 30 Za na yuwain ne, u ta tsura udoɓonuwu a mantasa mo gogo. A mantasa me elime, waru u ta tsura wuma u na woo koto shi.”

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi wa ta'atsu

(*Mat.* 20:17-19; *Mak.* 10:32-34)

31 Reve u tara ojoro a yi a tyo a nge'en, *avu* u damma le, “*Atsu* da nda a 'yawa Urishelima, agba ili i na amasula a danai adama a Mawun ma Vuma biti, u ta shiwan. 32 Adama a na u ta uwa e ekere a Atakpaci, a ta yuwaan yi ulamu. A ta yuwaan yi ili i na waa uwwa wono. A ta tsuwaan yi matsan. 33 A ta fufaba yi, reve o una yi. O urana wa ta'atsu gba u ta 'yon.”

34 Agba a gura reve ili i na waa dansa shi. O soko ta ucuɗuwu wa adanshi'i e ekere e le, daɗa a gura revei ili i na u dammai shi.

Yesu kpatu'wai irumba yi ipati esu

(*Mat.* 20:29-34; *Mak.* 10:46-52)

35 *Yesu* arawa zuzu na Jeriko, irumba i ro i shi ta lo nden e ipati a nge'en mu ure. 36 Ana wu uwwai ama a karasa, reve we ece nye i yuwain. 37 Reve a damma

yi, “*Yesu* va Nazara da ri lo a kara.”

38 Reve u saala, “*Yesu*, Mawun ma *Dawuda*, kalyuwa iliyali i va!”

39 Reve aza a na a danai elime a bara yi, a damma yi u baru una. Reve gba u dashi utaa uɗyo, “Mawun ma *Dawuda*, kalyuwa iliyali i va!”

40 Reve *Yesu* isawan, *avu* u zuwa a tawa na ayi ubata wa yi. 41 Ana vuma'a u rawai zuzu, *avu* *Yesu* damma, “Nye vu ciga n yuwaan wu?”

Avu u damma, “Zagbain, n ciga ta me ene ure.”

42 Reve *Yesu* damma yi, “Ve ene ure. Ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga.”

43 Lo da we eneshi ure, reve u kuru yi a cibalasa *Asula*. Ana ama e enei ne waru, daɗa a cibalai *Asula*.

Zaka za vu ushishi wu utafa

19

1 *Yesu* uwa ta Jeriko, *avu* u karalai. 2 Zagbain vu u'ushishi wu utafa dana ta lo, za na a tsu de Zaka, za vi ikebe i da. 3 U ciga ta we ene ko zane da *Yesu*, agba ayi mokodi ma da. Adama o ndolo u gura ene yi shi adama a abunda a ama. 4 *Avu* u suma elime a ama'a, *avu* u kumba utedu u ro, tsara we ene yi, adama a na o ure u daɗa waɗa kuru.

5 Ana *Yesu* rawai ubata'a, *avu* u kalyuwa zuva, *avu* u damma yi, “Zaka, jika vu cipa, adama a na ana'an o u'wa wa wu u da maa cu'wan.” 6 *Avu* Zaka jika

u cipa, ̑vu u ushi yi na mazanga.

⁷ Ana ama o ndolo suru e enei ne, ̑vu a uwa adan-shawuya ana, “O u'wa wu za vu unusu u da vuma nda uwai!”

⁸ ̑vu Zaka 'yon, ̑vu u damma Zagbain, “Zagbain, ve ene, n ta ca alambi ubatsalai wi ili i na n ri na ayi. Na m paala waru nanza, n ta kambuwaa yi toto unashi.”

⁹ ̑vu Yesu damma yi, “Ana'an iwawit i uwa ta o u'wa u nda, adama a na ayi fo o ugundo wa Ibrahim u da wu utai. ¹⁰ Amu Mawun ma Vuma n tawa ta izami yi ili i na i puwayin, tsara waru n wawa yi.”

Iroci yi ikebe i azurufa kupa

(Mat. 25:14-30)

¹¹ Ana a uwwai ili i ndolo, ̑vu Yesu reme a dansaa le iroci i ro, adama a na u rawa ta zuzu na Urishelima. A yuwusan ta majiyan waru gashi tsugono tsa Asula tsu ta tawa kedu. ¹² ̑vu u damma, “A yuwan ta vuma na danai na tsugbain lon, za na aa 'yawa e ida i ro, tsara a ca yi tsugono, ̑vu u kamba. ¹³ ̑vu u de agbashi a yi kupa, ̑vu u ca le ikebe i azurufa* i ta-ta, ̑vu u damma le, ‘I vadalasa le hali n tawa.’

¹⁴ “Ama a yi a ciga yi shi, ̑vu a lyungu ajiya na acapa a na, ‘Tsu ciga vuma nda wo o'wo mogono ma tsu shi!’

¹⁵ “Suru na ne, vuma'a wo o'wo ta mogono, ̑vu u

kamba o u'wa. ̑vu u lyungu e de agbashi a na u cayi ikebe'e. Tsara we ene ili i na a tsurai atsuma o uvadalasa u le.

¹⁶ “̑vu za vu ufaru tawa a makakan ma yi, ̑vu u damma, ‘Kebe azurufa ta na vu ca numu, u tawaa ta na ikebe toto kupa.’

¹⁷ “̑vu u damma yi, ‘Aku, aagbashi a abula! Ana vu yuwain abula e ili i ke'en, n ca wu ta tsugono tse ilyuci kupa.’

¹⁸ “Reve za ve ire tawa, ̑vu u damma, ‘Zagbain, kebe ta va wu rono ta ikebe toto uton.’

¹⁹ “̑vu zagbain va yi damma yi, ‘Vu yuwan tsugbain tse ilyuci i ton.’

²⁰ “̑vu aagbashi o ro a tawa, ̑vu u damma yi, ‘Zagbain, apa wu kebe ta va wu! A aakashomuna a da n shi n soko niyi. ²¹ N ta uwwusa wovon wa wu, vu ri nu uro shi, vu ciga ta ili ye pere, vu tsu gasa ta ili i na vu cu'wain shi.’

²² “̑vu zagbain va yi damma yi, ‘N ta ge'eto wu na adanshi o unawa wu. Vu reve ta amu n tu usuduwu, za vi icigi yi ili ye pere, n tsu gasa ta ili i na n cu'wain shi? ²³ Na ne da, nye i zuwai vu zuwai ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvadalasa shi? Na matawaa ma va, ̑vu n ushi ni ili i na i kumbai zuva.’

²⁴ “̑vu u damma aza a na a danai mishin, ‘Ushiyi kebe ta'a e ekere a yi, ̑vu i ca aagbashi a na a ri ni ikebe kupa.’

* **19:13** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da “mina.” Kalyuwa Ucuuduwi wi “Ikebe.”

²⁵ “Avu e reme a dansa, ‘Zagbain, u ta ni ikebe kupa!’ ”

²⁶ “Avu u usu, ‘N ta dansaa du, za na ri ni ili, ayi da a dashi. Za na ri ni ili shi, ke'en na u ri na ayi, a tsu ushi ta.
²⁷ N'yuwatan n na n cigai n yuwan tsugbain a aci e le shi, tawa ne ele o una le e esu a va!’ ”

Ama a Urishelima a raba ta Yesu

(*Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Yah. 12:12-19*)

²⁸ Ana Yesu dammai ne, avu u lyuwa elime a tyo Urishelima no ojoro a yi. ²⁹ Ana u yuwain zuzu na Batafaji na Batanya, a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun, avu u lyungu ama e re atsuma o ojoro a yi ana, ³⁰ “Yawai atsuma a maluci ma na ma ri elime a du. Na ma'uwaa ma du, i te ene molloli wunlu, za na koto a kumbai shi. I ba ya yi a tawa. ³¹ Na za ro ece du, ‘Nye i zuwa yaa ba asa yi?’ I damma yi, ‘Zagbain da ciga niyi.’ ”

³² Avu aza a na u lyunguyi'i a 'yawa a cina ununa u damma nle. ³³ Ele a ba asa molloli'i, avu za vi ili ece le, “Nye i zuwai yaa ba asa yi?”

³⁴ Avu a usu, “Zagbain da ciga niyi.”

³⁵ Avu a tawa Yesu. Ana o poloi amuna e le o molloli'i, avu a kumbato de Yesu. ³⁶ Ayi atsuma a mmalu, avu ama o poluso amuna e le o ure.

³⁷ Ana u rawai zuzu na zala Masasan ma Zetun, avu obolo o otoni a yi e teme ica yu

uyo'o a tyo a Asula na dyo, adama e ili ya asalama i na e enei. ³⁸ Avu a damma, “Aba'un a tyo o Mogono ma na maa tawa a ala a Zagbain!” ◊ “Asuvu nden zuva, na tsugbain ubata wa Asula!”

³⁹ Avu Afarishi† o ro atsuma a ama a damma yi, “Manlu, bara ojoro a wu.”

⁴⁰ Avu u damma le, “Na a rungwa kpaku, atali o to boso ni ica.”

⁴¹ Ana u rawai zuzu, avu we ene lyuci'i, avu u showen yi. ⁴² Avu u damma, “Ni i shi i reve ili i na yaa tawa du na asuvu nden, gogo gba o soko yi ta e esu a du. ⁴³ Mantsa ma ta tawa du, ana n'yuwatan n du maa suwaa du atsura o ukari u du, avu a kandarawa du, a zuwa du e memere. Avu e gigeshe du upasu suru. ⁴⁴ O to polo du e ida, adu na muwun n du. Aa lyawa aatali a ta zuva va aatali atsuma a lyuci'i shi. Adama a na i revei mantsa ma na Asula a tawa ndu shi.”

Yesu a Aa'isamapada

(*Mat. 21:12-17; Mak. 11:15-19; Yah. 2:13-22*)

⁴⁵ Avu u uwa a Aa'isamapada, reve u teme o losuso aza a na a dana a awina. ⁴⁶ Avu u damma, “Udanu u da u ri, ‘U'wa u va u to o'wo u'wa wa avasa.’ Avu adu i kambato yi asa'a e evu.” ◊

⁴⁷ Usana suru u tsu dana ta o rocosu a Aa'isamapada. Agba nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na azagbain atsuma a ama'a a ciga ta tsara o una yi. ⁴⁸ Avu a lamba ili

i na aa yuwan, adama a na adanshi a yi a pura ta ugbozu wa ama.

Yeci yu ubata u na Yesu tsurai ucira

(*Mat. 21:23-27; Mak. 11:27-33*)

20

¹ Urana u ro, Yesu o ritosu ama a Aa'isamapada, nu u yuwusain alajiya a Alabari a Sa'ani, avu nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila, obolo na azagbain a tawa ya'a yi. Avu a damma, ² "Damma tsu nu ucira u ne u da vaa yuwusaan cu'un vu ulinga u ndolo. Zane da ca nuwu ucira u ndolo?"

³ Reve u usu, "N ta yuwan du yeci. Damma numu,

⁴ urumbusu u na Yahaya yuwusain, ubata wa Asula a da wu utai, ko ubata wu vadilima?"

⁵ Avu a dammulai vani le, "Na tsu damma, 'Ubata wa Asula,' u te ece, nye i zuwai tsu usu niyi shi? ⁶ Waru na tsu damma, 'Ubata wa ama,' ama suru a ta vuvara tsu, adama a na ama e reve ta Yahaya vumavasula da."

⁷ Avu a usu, "Tsu reve ubata u na wu utai shi."

⁸ Avu Yesu usu le, "Amu fo maa damma du ubata u na ucira u na maa yuwusaan ulinga u nda wu utai shi."

Iroci ya aza a zamalinga

(*Mat. 21:33-46; Mak. 12:1-12*)

⁹ Reve u reme a yuwusaan ama iroci i nda, "Vuma ro da cu'wain uduma wa inabi, avu

u lyawaa aza a zamalinga, avu u jima de ubata wu mmalu'u.

¹⁰ Mantsa mo ugasa, avu u lyungu aagbashi a 'yawa ubata wa aza a zamalinga'a, tsara a ca yi aba'un o uduma'a. Avu aza a zamalinga a gagala yi, avu o lo yi ekere lyanga.

¹¹ Avu u lyungu aagbashi o ro waru, avu a gagalisa yi fo, avu a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi, avu o lo yi ekere lyanga. ¹² Avu u lyunguwisa aagbashi a ta'atsu, avu a uwwato yi usan, avu o lo yi.

¹³ "Avu za vu uduma'a u damma, 'Cine maa yuwan? N ta lyungu macigata ma mawun ma va. Ne e ene yi a ta uwwa yi.'

¹⁴ "Ana aza a zamalinga e ene niyi a tawa, avu a dammulai, 'Ndede magaji ma ta ma yi a tawa. Tsu una niyi, tsara ubata'a wo o'wo ubata u tsu.' ¹⁵ Reve o utaa mawu'un o uduma'a, avu o una yi o ogozo.

"Nye za vu uduma'a waa yuwan ne ele? ¹⁶ U to una aza a zamalinga o ndolo, avu u ca ozo o ro uduma'a."

Ana a uwwai ne, avu a damma, "Asula a para!"

¹⁷ Avu Yesu kalyuwa le mejege, avu we ece, "Nye i da urevu wi ili i na i ri udanu: 'Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.* ¹⁸ Za na riyai a aatali o ndolo suru, u ta kuku da suru suru. Za na gba aatali o ndolo a riyayi u ta lubatsa yi cine vu revei yira."

* **20:17** Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 118:22.

Atsupu o utafa a tyo ya Kaisa

(*Mat. 22:15-22; Mak. 12:13-17*)

¹⁹ Munlu n Wilā nā nan ganu a gbagbain a zami tā ure u na ee reme yi babu usān, e reve tā iroci i na u yuwain a aciyele a da u yuwain. Avu a uwwusa wovon wa ama.

²⁰ Avu a vawusan yi, avu a lyungu aza a matawa mo utyo. Avu ele a yuwan gashi ama a abulā a da, tsarā e reme yi nu unusu a adanshi a yi, tsarā a cāco yi e ekere a tsugbain tsa gwamna. ²¹ Avu e ece yi, “Manlu, atsu tsu reve tā adanshi a wu na alajiya a wu amayun a da. Vuma suru unāta u da vu tara nle. Adanshi a sa'ani a Asulā a da voo rocosu. ²² U tu ulobonu tsu tsupa utafa u tsu ya Kaisa, ko tsu tsupa wan?”

²³ Ayi gba u reve tā ugbozu u le, avu u damma le ²⁴ o roco yi ikebe.† Avu u damma, “Ulu nu ukere wa zane da u ri de ufanu?”

²⁵ Avu a usu, “Kaisa da.”

Avu u damma le, “Ica Kaisa ili i na i ri ili ya Kaisa, ili ya Asulā waru i ca Asulā ili i na i ri ili ya yi.” ²⁶ A gura reme yi e ili i na u dammai o obolo a ama'a shi. Avu a uwa asalama nu u'ususū wā yi, da da a rungwai.

Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa

(*Mat. 22:23-33; Mak. 12:18-27*)

²⁷ Reve ama a na a tsu de Sadukiya† (aza a na a dammai babu u'yosun wā akwakwā), a tāwā a yuwan Yesu yeci. ²⁸ Avu a damma, “Manlu, Musa danaa tsu tā, ‘Nā vuma kuwā, avu u lyawa ka vā yi babu u matsan. Avu za vā yi sotso ka'a, tsarā u tsurāa yi mawun.’ ²⁹ A yuwan tā muwun mā anawu, ali e cindere. Za vu ufaru zuwa tā ka, avu u kuwā babu mawun. ³⁰ Avu za ve ire sotso yi, avu u kuwā babu mawun. ³¹ Ne da fo, za va ta'atsu sotso niyi, reve waru u kuwā babu mawun. Ne da ama e cindere o ndolo a zuwa niyi, nā a kuwi, babu za na tsurāi mawun nā ayi. ³² Nā acapā, avu ka'a u kuwā. ³³ O urana u na aā 'yasan akwakwā, ka va zane da woo o'wo atsuma e le? Adama a na ali e cindere o ndolo suru a zuwa yi tā.”

³⁴ Avu u usu le, “Ama a mantsa ma nda, a ta yuwusan lolo nā a 'yawī lolo. ³⁵ Aza a na e enei nā abulā a na aa uwa a mantsa nu u'yosun wā akwakwā, aa yuwan ko a 'yawā lolo shi. ³⁶ A dashi kuwā shi, o to o'wo tsa nlingata mā Asulā. Muwun mā Asulā n da ana wo o'woi Asulā a 'yasan nle. ³⁷ Adama o u'yosun wā akwakwā waru, Musa damma tā a aalabari o oroci o molopu a madala ubāta u na u deyi Zagbain, ‘Asulā a Ibrahim, nā Asulā a Ishiyaku, nā Asulā a Yakubu.’ ◇ ³⁸ Ayi

† **20:24** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsheleni ayi da “dinari.” Kalyuwā Ucuḍuwu wi “Ikebe.” ◇ **20:37** Mta. 3:6.

Asulā a akwākwa a da shi, amma Asulā a aza a wuma a da, e ekere a yi ama suru wuma u da a ri.”

³⁹ Avu munlu n Wilā† n ro n usu, “Manlu, amayun a da vu dammai!” ⁴⁰ A tsurā za na tsurāi ucira u na wee ece yi ili i ro shi.

Yeci adama a Zamawawa
(Mat. 22:41-46; Mak. 12:35-37)

⁴¹ Avu Yesu damma le, “Cine yaa dansa Kristi Mawun mā Dawuda ma da? ⁴² Dawuda na aciyayi u damma tā a Aatagada e Ica:† ‘Asulazuva a damma tā Zagbain va, “Danu o ukere u usa'ani, ⁴³ she na n zuwa n'yuwatan mā wu a apata a ana a wu.” †

⁴⁴ Dawuda de yi tā ‘Zagbain.’ Cine ayi woo o'wo mawun mā yi?”

Morono ma atsuwu adama a Munlu n Wilā
(Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40)

⁴⁵ Ama a uwwusa ili i na waa dansa, dada Yesu dammai ojoro a yi, ⁴⁶ “I reve ununa yaa yuwan na munlu n Wilā. Aza a na a cigai agara na atugu a gbagbain, aza a na a cigai a casa le e eden, a danā na ndanata n sa'ani a a'isa na ndanata n tsugbain ubata wa abuki. ⁴⁷ Ele da a tsu ususa nrunā ili. Avu waru a yuwusan avasa o uga'an adama a 'yasan avangaci. Icu'un ya ama o ndolo a ta uwwa atsumalima lon.”

Kucci Maruna
(Mak. 12:41-44)

21

¹ Ana Yesu 'yasain aaci zuva, avu we ene aza o utsuru a zuwusa une'e u le o uzuwata wa Aa'isamapada.

² We ene ta waru maruna me iliyali u zuwai anini* e re. ³ Avu u damma le, “Amayun a da maa dansaa du, maruna ma nda u zuwa ta ili i na i la'ai akapi a ama. ⁴ Ama a nda suru a zuwa ta atsuma o utsuru u na a ri na ayi, ayi gba atsuma o ulambu wa yi, u zuwa ta ikebe i na waa lyuwa iliyalya suru.”

Yesu yuwan ta adanshi adama a Aa'isamapada
(Mat. 24:1-2; Mak. 13:1-2)

⁵ Ojoro o ro a yuwusan ta adanshi adama a Aa'isamapada, nu ununa a lapula niyi na atali a sa'ani,† nu une'e u na a cayi Asulā kucci.† Avu Yesu damma, ⁶ “Ele nda suru a na ye eneshe, mantsa mo ta lo a tawa ana aa lyawa aatali a ta zuva vu za va yi shi, suru nle o to oco le e ida.”

Atsumalima nu ulyungusa
(Mat. 24:3-14; Mak. 13:3-13)

⁷ Reve e ece, “Manlu, yashi i ne i da ili i ndolo yaa fara? Nye i da yoo roco tsu mantsa ma yuwan ta a na ili i ndolo yaa fara?”

⁸ Avu Yesu damma le, “I yuwan ugbozu, i lyawa nanza pusan du ana wan.

† 20:43 Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 110:1. * 21:2 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “lapta.” Kalyuwa Ucuwuwi wi “Ikebe.”

Ama nā ābunda a tā tāwā na aala a vā adansa, 'Amu da āyi,' waru, 'Mantsa'a u yuwan tā zuzu.' She i toni le wan. ⁹ Nā yu uwwa alabari o uvon nā nlangi, she yi dada'wan wan. 'Yuwan ciga ili i ndolo i ta fara, agba koto ukosu u rawa shi.'

¹⁰ Avu u damma le, 'Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono tsā 'yasan nlangi nā tsugono. ¹¹ A ta yuwan uramosu wi ida nu ucira, a ta yuwan ambulu nā mbala batā koko'o. A ta yuwan ili i wovon ni iroci i gbagbain zuva.

¹² 'Agba kafu āyi ndolo, e te reme du, a zuwa du a atsumalima. A tā 'yawa^{to} du a a'isa nā 'wa va ali, nā a makakan mo ngono na aza a tsugbain adama a aala a vā. ¹³ Ayi ndolo u to o'wo du ure u na yaa damma le Alabari a Sa'ani. ¹⁴ I gbama asuvu a du i lyawa u balā du e ili i na yaa usu wan. ¹⁵ N ta ca du idanshi nu ugbozu, a na aza a na a 'yuwan ndu aa gura isawan shi. ¹⁶ Aza a du suru: nan dada, na azakpakpara, nā mmaci n du, nā n'utsa, a ta wina du. Waru a ta zuwa o una ozo o ro atsuma a du. ¹⁷ Ama suru a ta 'yuwan du adama a vā. ¹⁸ Agba ko anji a tā a aci a du aa riyā shi. ¹⁹ I yuwan asuvu, i tā tsura wuma u du.

*Cine aa lungusa Urishe-
lima*
(Mat. 24:15-21; Mak.
13:14-19)

²⁰ 'Nā ye ene asoja a kandarawa Urishelima, i reve ulungusu wā yi u rawa tā. ²¹ Aza a na a ri Yahuda a suma a tyo a atali. Aza a na a ri pe a e ilyuci'i o uta pe. Aza a na a ri a mulyuci a uwa a lyuci'i wan. ²² Mantsa mā atsumalima ma da a na ili i na a dana yaa shiwan. ²³ Woo yo'ono amaci a na a ri nā atsuma shi, na aza a na aa casu muwun maani a mantsa'a! Atsumalima a ta uwa e ida i ndolo nu upan wā Asula e ekere a ama o ndolo. ²⁴ A to una ozo o ro nā matsun me pe'eni, a ta tara ozo o ro a 'yawa o u'wa wa ali e ida suru. Atakpaci a ta dadasa Urishelima hali mantsa ma Atakpaci mo koto.

*Ukambu u Mawun ma
Vuma*
(Mat. 24:29-31; Mak.
13:24-27)

²⁵ 'E te ene iroci o urana, nā woto, ni italyo'o. O uvadi waru ida suru u to o'wo nā wovon wi ilama i mala, ni ike^{du} ike^{du} i mala'a. ²⁶ Adama o wovon ama a tā lima, adama e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi. Waru asuvu a tā dana a riyasa ama, adama a na a tā jingada ili i gbagbain i na i ri zuva. ²⁷ A mantsa mo ndolo ma da ee ene Mawun ma Vuma a tawa e eleshe, nu ucira, nā tsugbain tsā abunda. ²⁸ Mantsa ma na ili i ndolo i farai e temeshe, i 'yasan aci i kalyuwa zuva, adama a na mantsa ma mawawa mā du ma yuwan tā zuzu.'

Adanshi adama o ubiri
(*Mat. 24:32-35; Mak. 13:28-31*)

²⁹Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: “Kalyuwai udanga wu ubiri na akapi a danga. ³⁰No o topo avu'un, i te reve na aciyadu lyushi yuwan ta zuzu. ³¹Ne da waru, na ye ene ili i ndolo a farasa, i reve tsugono tsa Asula tsa yuwan ta zuzu.

³²“Amayun a da maa dansaa du, ama a mantsa ma nda oo koto shi, she ni ili i ndolo i shiwan. ³³Zuva ni ida i ta kara, agba adanshi a va oo koto shi.

Asala a dana ufofu

³⁴“I yuwan ugbozu na aciyadu adama a alya a abunda, no oso a abunda ni iwuya, na atsumolangu adama e izami yi ili yu uvadi u nda. Na ne da shi, urana u ndolo u ta tawa du babu urevu ununa i revei yakuru.

³⁵Ne da waa tawa e ekere a aza a na a ri nden atsuma o uvadi suru. ³⁶I dana ufofu kuci. I yuwusan avasa tsara i tsura ucira u na yaa la'a ni ili i na yaa fara, tsara waru yi isawan a makakan ma Mawun ma Vuma.”

³⁷Usana suru Yesu tsu dana ta o ritosu a Aa'isamapada.† Ulivu suru waru, u tsu 'yawa ta a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun. ³⁸Nu usanusana, waru ama suru a tsu tawa ta a Aa'isamapada, tsara a uwwa yi.

Izami yu ure u na oo una Yesu

(*Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Yah. 11:45-53*)

22

¹Yashi ya Abuki o Opopofu,† za na a tsu de Abuki a Mapasa,† a yuwan ta zuzu. ²Reve nan ganu a gbagbain na munlu n Wila a uwa izami yu ure u na oo una Yesu. Agba a shi ta uwwusa wovon wa ama.

³Reve Male† ma uwa o okolo a Yahuza Iskariyoti, vuma ta atsuma a Kupanejere'e. ⁴Avu u 'yawa u yuwan asala na nan ganu a gbagbain na adugari a Aa'isamapada ununa waa winaa le ayi. ⁵Reve a yuwan mazanga, avu a damma a ta ca yi ikebe. ⁶Reve u usu, dada u zamishiyi ure u na waa zuwa e reme yi babu ama lo.

Ifofi ya alya ya Abuki a Mapasa

(*Mat. 26:17-30; Mak. 14:12-26; Yah. 13:21-30; 1 Kor. 11:23-25*)

⁷Avu urana wa Abuki o Opopofu u rawa, urana u mapada me ikyon i Mapasa.† ⁸Avu Yesu lyungu Bituru na Yahaya u damma le, “'Yawai i foboo tsu ubata a alya e ilyalya i Mapasa, adama tsu lyuwa.”

⁹Avu e ece yi, “Te da vu cigai tsu fobo yi?”

¹⁰Avu u damma le, “Ni i uwa a lyuci, i ta ga'an na vuma utanuwu na aakabu a mini. I kuru yi a uwa o u'wa u na waa uwa, ¹¹avu i damma za vu u'wa'a, 'Manlu ma damma ta: Te da aasula o omocin, ubata u na maa lyuwa ilyalya i Mapasa no

ojoro a va?" ¹² U to roco du aasula a gbain o u'wa wa zuva ufofu, avu i foboo tsu."

¹³ Reve a 'yawa dada a cinai ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Reve o fobo ilyalya i Mapasa.†

Alya o ukosu

¹⁴ Ana mantsa ma rawai, avu u danu alya obolo na ajiya† a yi. ¹⁵ Avu u damma le, "N zuwa ta okolo a va n lyuwa ilyalya i Mapasa i nda obolo na adu, kafu n sowo atsumalima. ¹⁶ N ta dansaa du, ma dashi lyuwa yi shi, she no o shiton ili i ndolo o tsugono tsa Asula."

¹⁷ Reve u tara mokoto ana u godyoyi Asula, avu u damma, "Ushiyi nda, i ne'eshen. ¹⁸ N ta dansaa du, diga gogo ma dashi sowo masayan ma ataci a inabi shi, she na tsugono tsa Asula tsa tawa."

¹⁹ Reve u tara opopofu, ana u godyoyi Asula, reve u bubusa yi. Dada u ca nle, avu u damma, "Nda lipu va da na a cayi adama a du. I yuwusan ne kuci, adama i cuwusan na amu."

²⁰ Ana o kotoi alya'a, reve u tara mokoto ma masayan ma inabi,† avu u damma, "Mokoto ma nda akucunu† a sa'avu a Asula a da atsuma a mpasa n va n na oo oco adama a du. ²¹ Agba za na aa wina mu u ta alya obolo na amu. ²² Amu Mawun ma Vuma n ta kuwa ununa a zuwai. Agba woo yo'ono za na aa wina mu shi!" ²³ Reve a uwa mecilei vani le, zane aa yuwan ulinga u ndolo.

Mawasan adama a tsugbain

²⁴ Reve ojoro'o a uwa mawasan adama a za na oo o'wo zagbain atsuma e le. ²⁵ Avu u damma le, "Ngono ma Atakpacif a tsu yuwan ta tsugbain e ekere e le. Aza a tsugbain waru a tsu ciga ta e de le Ama e Ikambi ya Ama. ²⁶ She wo o'wo ne e ekere du wan. Za na cigai wo o'wo zagbain atsuma a du, she nu u kamba mawun ma du. Za na cigai u uwa elime a du waru wo o'wo aagbashi. ²⁷ Zane da gba la'ai mgbain, za na ri nden a alya ko za na e ne'esheshen? Za na ri nden da shi? Amu da nda atsuma a du ana za tsugbashi. ²⁸ Adu da i ri obolo na amu a atsumalima a va. ²⁹ Ununa Dada va ca numu tsugono, ne da fo maa casu du, ³⁰ adama i lyuwa i sowo obolo na amu o tsugono tsa va. Waru reve i danu o otogu o tsugono e ge'etosu gundo kupa ne ejere va Isra'ila."

Yesu damma ta Bituru ta wasanyi

(*Mat. 26:31-35; Mak. 14:27-31; Yah. 13:36-38*)

³¹ Avu Zagbain damma, "Simo, Simo, Male ma zami ta ure adama u tsura u yeluwe du ana ishina. ³² Agba n yuwaan wu ta avasa adama vu riyawa. Na vu kambisa, vu kamba aza a wu."

³³ Avu u damma yi, "Zagbain, n tu ufofu n kuru wu a tyo o u'wa wa ali, hali a tyo o ukwa."

³⁴ *Avu* u damma yi, “N ta dansaa wu, Bituru, kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu.”

³⁵ *Avu* u damma le, “Ana n lyungu ndu babu ikebe ko tsan ko atan, i lamba ta ili i ro?”

Reve a usu, “Ko ili i ta tsu lamba shi.”

³⁶ *Avu* u damma le, “Gogo za na ri ni ikebe ko tsan u tara. Za na waru ri na matsun me pe'eni shi, u wina aapalutsu a yi adama u tsula.

³⁷ N ta dansaa du, adanshi a *Asula* a nda a ta shiwan a aci a va, a na, ‘Reve e kece yi obolo na aza a na a 'yasasaan tsugono aci,’ adama a na ili i na a danai adama a va u ta shiwan.” ◇

³⁸ Reve a damma, “Zagbain, *kalyuwa* nda mutsun mu pe'eni n re.”

Reve u damma le, “A rawa ta.”

Avasa e Yesu a masasan
(*Mat.* 26:36-46; *Mak.* 14:32-42)

³⁹ *Avu* wu uta ununa u tsu yuwusan a 'yawa a Masasan ma Zetun. Reve ojoro a yi a kuru yi. ⁴⁰ Ana u rawai ubata'a, reve u damma le, “I yuwan avasa adama i uwa atsuma a malyungwa wan.”

⁴¹ Ana u karai malanga ne ele, reve u kingyo, *avu* u yuwan avasa. ⁴² *Avu* u damma,

“Dada, na vu usu vu tawaa mu mokoto ma atsumalima ma nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na vu cigai.” [⁴³ *Avu* malingata ma *Asula* ma tawa diga zuva a kambusa yi.

⁴⁴ Agba ana u ri a uwwusa atsumalima lon, reve u dashi lyuwa elime na avasa, reve melen ma yi ma uwa a dawusa e ida, cine vu revei muda'i mu mpasa.]

⁴⁵ Ana u kotoi avasa, reve u tawa ubata wo ojoro a yi, *avu* u cina le a nlavu ana a kunai na atsumolangu. ⁴⁶ Reve u damma le, “Adama a nye i ri a nlavu? 'Yoyin i yuwan avasa adama i riyatsuma a malyungwa wan.”

Mereme ma Yesu
(*Mat.* 26:47-56; *Mak.* 14:43-50; *Yah.* 18:3-11)

⁴⁷ *Ayi* atsuma a adanshi dada ama a rawushi. Vuma na a tsu de Yahuza atsuma o ojoro a yi ayi da u walaa nle elime. Reve u rawa zuzu na Yesu adama u katala yi. ⁴⁸ *Avu* Yesu damma yi, “Nu ukatalu u da vaa wina Mawun ma Vuma?”

⁴⁹ Ana aza a na a ri zuzu na ayi e enei ili i na yaa fara, reve a damma, “Zagbain, tsu gasa na matsun me pe'eni?”

⁵⁰ Reve nanza atsuma e le u gasa aagbashi a aabara a nan ganu, reve u kodo yi utsuvu wu ukere usa'ani.

⁵¹ Reve Yesu damma, “She i dashi wan.” Reve u ju'wan yi utsuvu'u u kambuwa yi gbaga. ⁵² Reve Yesu damma nan ganu a gbagbain na azagbain a adugari a Aa'isamapada na azagbain

aza a na a tawai adama a yi, “Adama a nye i tawai na mutsun mu pe'eni na akpamkpala, ana aza a na a zama vivu? ⁵³ A mantsa

ma na n danai na adu a Aa'isamapada kuci, i reme mu shi. Gogo gba mantsa ma du ma da, a na irumbu i ri a tsugbain."

Bituru wasain Yesu
(Mat. 26:57-75; Mak. 14:53-72; Yah. 18:12-27)

⁵⁴ Reve e reme Yesu, reve a tara yi a kara a tyo o u'wa wa aabara a nan ganu. Reve Bituru kurusu alanga-alanga. ⁵⁵ Ana a zuwai akina e memere mo u'wa, reve u danu obolo ne ele. ⁵⁶ Reve aagbashi o usheli o ro e ene yi nden ubata we ekan a akina, avu u vara yi esu. Reve u damma, "Vuma nda fo u shi ta obolo na ayi."

⁵⁷ Reve u wasan u damma, "Ka nda, amu n reve yi shi."

⁵⁸ Ana a jimai ke'en, reve vuma ro e ene yi. Avu u damma, "Avu fo atsuma e ele a da vu ri." Avu Bituru damma, "Vuma nda, amu da shi."

⁵⁹ Ana a jimai u ta rawa zuzu na rumu ta, reve waru za ro dammisa, "Ili i ro yi pe shi vuma nda fo u to obolo na ayi, adama a na ayi za va Galili da."

⁶⁰ Avu Bituru damma, "Vuma nda, n reve ili i na vaa dansa shi." Ayi atsuma a adanshi dafa moton ma saalashi. ⁶¹ Reve Zagbain vadala u kalyuwa yi. Avu Bituru cuwan na adanshi a yi, ana u damma niyi, "Kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu." ⁶² Dafa wu utai avu u bosho na mesun.

A yuwaan ta Yesu ulamu reve a fufaba yi

(Mat. 26:67-68; Mak. 14:65)

⁶³ Reve ama a na a danai e ipiri ya Yesu a yuwaan yi ulamu, reve a lulapa yi. ⁶⁴ Reve waru a pala yi esu, reve e ece yi, "Damma tsu ili i na yaa fara! Zane da lapa nuwu?" ⁶⁵ Reve waru a yuwan adanshi a vama na abunda a aciyayi.

Yesu a makakan ma azagbain

(Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Yah. 18:19-24)

⁶⁶ Ana usana u tawai, reve azagbain a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na Azagbain a Mbara† o boloto. Reve a tara yi a tyo o ukobu u tsugbain, reve a damma, ⁶⁷ "Na avu da Kristi'i, damma tsu."

Avu u damma le, "Na n damma du, yaa usu shi, ⁶⁸ waru na n yuwan du yeci, yaa usu shi. ⁶⁹ De elime, Mawun ma Vuma† ma ta danu o ukere usa'ani u Mogono ma Asulazuva."

⁷⁰ Reve suru nle a damma, "Avu Mawun ma Asula ma da?"

Avu u damma le, "Cine i dammai, ne dafa."

⁷¹ Reve a damma, "Nye waru tsu cigai i na i la'ai nda? Tsu uwwa ta na aciyatsu o unawa yi."

A tarai Yesu a tyo ya Bilatu na Hiridu

(Mat. 27:1-14; Mak. 15:1-5; Yah. 18:28-38)

23

¹ *Avu* obolo'o suru a 'yon a tara yi a tyo ya Bilatu† Gwamna vuma va Roma. ² *Avu* e reme adanshi a yi ana, "Tsu reme ta vuma nda a lungususa ama a tsu. U ta putsusaa le a na aa tsupa utafa a tyo ya Kaisa wan. U ta dansa, a na ayi da Kristi Zamawawa, mogono."

³ *Avu* Bilatu ece yi, "*Avu* dada mogono ma aza a Isra'ila'a?"

Avu Yesu usu, "Ununa vu dammai ne da u ri."

⁴ *Avu* Bilatu damma nan ganu a gbagbain no obolo'o, "N reme yi nu unusu shi."

⁵ Reve a uwa a dansaa yi, "U ta 'yasasan okolo a ama, u to ritosu e ida ya Yahuda suru, diga Galili a tawa pa."

⁶ Ana Bilatu uwwai ne, avu we ece ko vuma'a za va Galili da. ⁷ Ana wu uwwai u tu upasu u na Hiridu† Antiba aa yuwusan tsugono, reve u zuwa a tyowetyo yi ya Hiridu. Ayi fo Urishelima da u shi a mantsa'a.

⁸ Ana Hiridu enei Yesu, reve u zanganā adama a na u jima ta e izami we ene yi. Wu uwwusa ta alabari a yi, waru u ciga ta we ene ili ya asalama i na Yesu aa yuwan.

⁹ Reve u yuwan Yesu yeci ya abunda, agba u usu yi ili shi.

¹⁰ *Avu* nan ganu a gbagbain na munlu n Wilā e isawan lo a tawusaa na adanshi a vama adama a yi. ¹¹ Reve Hiridu na asoja a yi a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi ko ke'en, waru reve a yuwaan yi ulamu. Ana o oto niyi atugu

a gbagbain, dada a kambato niyi ya Bilatu. ¹² O urana u ndolo u da Hiridu na Bilatu o o'woi a asala, agba de acapa a shi a tsu dasalai ululu shi.

Bilatu padaa ta Yesu ugana wu ukwa

(*Mat. 27:15-26; Mak. 15:6-15; Yah. 18:39-19:16*)

¹³ Reve Bilatu boloto nan ganu a gbagbain na azagbain na ama, ¹⁴ avu u damma le, "I tawaa mu ta na vuma nda, ana u ta 'yasasan okolo a ama, n kalyuwa yi ta elime a du suru, agba n tsura yi nu unusu u na i dammai shi. ¹⁵ Hiridu tsura yi nu unusu fo shi, avu u lyungu yi a kamba ya'a tsu. Vuma nda yuwan ili i na oo una yi shi. ¹⁶ N ta fufaba yi, avu n lyawa yi u kara." [¹⁷ A yashi ya Abuki a Mapasa u tsu lyawaa le ta vuma ta atsuma o u'wa wa ali.]

¹⁸ *Avu* obolo'o suru a saala unata, "Una niyi! *Avu* i lyawaa tsu Baraba!" ¹⁹ (A zuwa ta Baraba o u'wa wa ali, adama a nlangi atsuma a lyuci, na ama a na wu unai.)

²⁰ Bilatu shi ta ciga lyawa Yesu, dada u cayi ama'a adanshi waru. ²¹ Agba a lyuwa ta elime na yisaali, "Vara niyi! Vara niyi!"

²² U yuwisaan le ta adanshi, udammu wa ta'atsu, "Adama a nye? Unusu u ne u da u yuwain? Me ene ili i na u yuwain ana oo una yi shi! N ta fufaba yi avu n lyawa yi u kara."

²³ *Avu* a lyuwa elime na yisaali ya abunda, a na a vara

yi a akpata. Avu yisaali i le i lyuwa. ²⁴ Reve Bilatu ca le Yesu ununa a patiyi. ²⁵ U lyawa ta vuma na ele a cigai, za na a shi a zuwai o u'wa wa ali, adama a nlangi, na ama a na wu unai. Avu u ca le Yesu a yuwan ununa a cigai.

A vara ta Yesu a akpata

(Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Yah. 19:17-27)

²⁶ Ele atsuma a mmalu na Yesu, avu a tara vuma ro, za na ri na aala Simo vuma va Kurani, ayi a matawaa a malyuci. Avu a tanu yi akpata'a,† avu u tanu u toni Yesu. ²⁷ Ama na abunda o toni ta, obolo na amaci a na a yuwain mesun na atsumolangu adama a yi. ²⁸ Avu Yesu vadala u damma le, "Amaci a Urishelima, she i shon adama a va wan. I shon adama a du na muwun n du. ²⁹ Mantsa mo ta lo a tawa a na yaa damma, 'Amaci a na a matsain muwun shi, aza a na koto a apai maani me le shi aza a aba'un a da.' ³⁰ Avu 'a damma nsasan, "Riyaa tsu!" Avu waru a damma agadi o soko le.' ³¹ Ni ili i ndolo i fara nu udanga wu utanu, cine waa dana nu u 'yewe?'"*

³² Avu waru ama e re aza o unusu, a tara le ta tsara a 'yawa o una le obolo na ayi. ³³ Ana a rawai ubata u na a tsu de Ookoluwo, lo da a vara niyi, na aza o unusu o ndolo, za ta o ukere wu usa'ani, za ta o ukere wu ugula. ³⁴ Avu Yesu damma, "Dada, vu yuwaan le

gafura, adama a na e reve ili i na aa yuwusan shi." Avu e ne'eshen itana ya yi na mazuwa ma agita.

³⁵ Avu ama e isawan e reme akanla. Avu azagbain a yuwaan yi ulamu, adansa, "U wawa ta ozo o ro, u wawa aciyayi wo'o, na ayi da Kristi Zamawawa† va Asula Dangwi'i."

³⁶ Asoja a yuwaan yi ta ulamu. Avu a rawa zuzu a canana yi mini ma alamu, ³⁷ adansa, "Na avu da mogono ma aza a Isra'ila, wawa aciyawu!"

³⁸ Zuva va ayi, avu a dana de,

AYI NDA AYI DA MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

³⁹ Avu vuma ta atsuma a aza a na a varai a akpata'a, u yuwaan Yesu ulamu ana, "Avu dada Kristi Zamawawa'a shi? Wawa aciyawu obolo na atsu wo'o."

⁴⁰ Avu vivu ve ire yuwaan yi nlangi, u damma, "Vaa uwwusa wovon wa Asula shi, ana wo o'woi uge'etosu wa wu unata u da u ri na za va yi shi? ⁴¹ Atsu wu ntsaa tsu ta, tsu tsura ta atsupu o ulinga a tsu, agba vuma nda u yuwan unusu u ro shi."

⁴² Reve u damma, "Yesu, cuwan na amu, na vu uwa o tsugono tsu wu."

⁴³ Reve u usu yi, "Amayun a da maa dansaa wu, ana'an vu ta dana obolo na amu o u'wa u wivuwun."†

* **23:31** Yesu ta yuwusan ulinga ni iroci adansa: Na cu'un vi ili i nda fara na amu gogo, cine woo o'wo na adu na n kara?

Ukwa wa Yesu

(*Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Yah. 19:28-30*)

⁴⁴ Ana urana u rawai aci, avu irumbu i baru ida'a maḅulā a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ⁴⁵ Avu urana u lyawa a casu ekan. Reve umuna wā Aa'isamapada u karalai ure. ⁴⁶ Avu Yesu utaa udyo, adansa, "Dada, n zuwa ta wuma u va e ekere a wu." Ana u dammai ne, avu u rono wivuwun wu ukosu.

⁴⁷ Ana yali ye enei ili i na i farai, avu u cibala Asula adansa, "Amayun vuma nda u ri nu unusu shi!" ⁴⁸ Ana ama'a suru aza a na a tawai e enei ili i na i farai, avu a kambā a 'wa suru, o koruso aci e le na atsumolangu. ⁴⁹ Suru aza a na e reve niyi, obolo na amaci a na o toni niyi diga de Galili, e isawan ta alanga a kalyuwusa ili i na yaa farasa.

Acida e Yesu

(*Mat. 27:57-61; Mak. 15:42-47; Yah. 19:38-42*)

⁵⁰ A yuwan ta vuma na a tsu de Isuhu, u ta pe atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va aḅulā a da na vuma sa'ani. ⁵¹ U shi u usu asala e le, ni ili i na a yuwain shi. Wu utā ta a lyuci va Arimatiya atsuma a Yahuda. U ta pura tsugono tsā Asula. ⁵² Ana Yesu kuwai, avu u 'yawa ya Bilatu u pati a ca yi lipu va yi. ⁵³ Avu u cipato yi e ida, dada u katala niyi no okoro. Avu u zuwa yi a aason a na a kapai a aatali a gbain, za na koto a zuwai pe akwakwa shi. ⁵⁴ Urana u na a yuwusain Ifoḅi i da, ana

urana wa Ashibi u yuwain zuzu.

⁵⁵ Amaci a na a tawai obolo na ayi diga de e ida ya Galili, reve o toni aḅapa, avu a kalyuwa aaso'on nu ununa a zuwai lipu'u. ⁵⁶ Avu a kambā o u'wa o fobo itana i maguru† na mani'in mo usukumu. Reve e ivuwan urana wa Ashibi† ununa Wilā u damma nle.

U'yowun wa Yesu atsuma o ukwa

(*Mat. 28:1-10; Mak. 16:1-8; Yah. 20:1-10*)

24

¹ Na wasasa wa Aladi, reve amaci'i a kara a 'yawa a aaso'on, na mani'in ma maguru ma na o fobo. ² Reve a cina cina a gandaluwa aatali a gbain o unantsutsu wa aaso'on. ³ Ana a uwai pe, a cina pe lipu vu Zagbain Yesu shi. ⁴ Ele atsuma a asalama e ili i ndolo, dada e enei ama e re zuzu ne ele ni itana i uri puwu. ⁵ Adama o wovon, reve amaci'i a kadato esu e le e ida. Avu ama'a a damma le, "Cine i ri e izami yi za wuma atsuma a akwakwa?" ⁶ Wu pa shi, u 'yon ta! I cuwan ili i na u damma ndu ayi de Galili, ⁷ ana, 'Ciga 'yuwan a ta ca Mawun ma Vuma e ekere a aza e iwuya, a ta vara yi a akpata, o urana wa ta'atsu a ta 'yasan yi.' " ⁸ Reve a cuwan na adanshi a yi.

⁹ Ana a kambai, reve a damma ogoro kupa na za ta na akapi a na a buwai ili i na i farai suru. ¹⁰ Meri Magadaliya na Yuwana, na

Merit̄ mma va Yakubu, na akapi am̄aci a na a dan̄ai obolo, ele da a dammai ajiya ili i ndolo suru. ¹¹ Ajiya'a a jiyān tā gashi ili i na am̄aci'i a dammai tsulo tsa da. Adama o ndolo a zuwaa le atsuvu shi.

¹² Amma gba Bituru 'yon tā, reve u suma a tyo a aaso'on. Ukan̄za tā reve u kalyuwa pe, avu we ene pe okoro. Babu pe ili i ro. Reve u kambā a majiyan ni ili i na i farai.

*Mmalu a tyo Imawu
(Mak. 16:12-13)*

¹³ O urana u ndolo'o ama e re a shi tā a mmalu a tyo a malyuci ma na a tsu de Imawu. Alanga a yi a tyo Urishelima u ta rawa mili cindere.* ¹⁴ Reve a uwa adan-shi e ili i na i farai. ¹⁵ Ele atsuma a adan-shi na majiyan ele ra, reve Yesu na aciyayi u rawa zuzu ne ele. Reve u uwa mmalu obolo ne ele. ¹⁶ Agba a kpato le tā esu a gura reve yi shi.

¹⁷ Reve u damma le, “Adan-shi a nye yaa yuwusan adu atsuma a mmalu?”

Reve e isawan esu ulukutu. ¹⁸ Reve vuma tā za na a tsu de Kiliyoba usu yi, “Avu da mocin a nde'en atsuma a Urishelima za na koto uwwai ili i na i farai de a yashi i nda shi?”

¹⁹ Reve u damma le, “Ili i ne i da?”

Avu a damma yi, “Adama e Yesu za va Nazara, za na shi vumavasula a yuwusan linga va asalama na atsuma a adan-shi e ekere a Asula na

ama suru. ²⁰ Waru na cine nan ganu a gbagbain na aza-gbain a zuwai o una yi, reve a vara yi a akpata.† ²¹ Agba tsu shi tā a zuwusa okolo a tsu ayi da waa tsupa† adama u wawa aza a Isra'ila. Ana a yuwain ili i nda suru, ana'an da urana wa ta'atsu.

²² “Waru da da am̄aci o ro aza a na a ri obolo na atsu a yuwaan ntsu ili ya asalama. A shi tā a 'yawa ubata wa aaso'on na wasasa, ²³ agba a cina pe lipu va yi shi. Reve a tawa a dansaa tsu, ana hali o rocole alavu-alavu a nlingata ma Asula, aza a na a damma nle u tā wuma. ²⁴ Reve ozo o ro atsuma a tsu a 'yawa ubata wa aaso'on. Avu a cina un-una am̄aci'i a dammai, agba ayi aciyayi e ene yi shi.”

²⁵ Reve u damma le, “Adu ama o ulambu wu urevu, waru ozo o okolo o ugbamu a na aa usu ili i na amasula suru a dammai. ²⁶ A 'yuwan a ciga Kristi'i wu uwwa atsumalima a nda suru adama u uwa o tsugbain tsā yi shi?” ²⁷ Ana u temei ya Musa a tyo akapi a amasula suru, reve u cuduwa le Adan-shi a Asula adama a aciyayi suru.

²⁸ Ana a rawai malyuci ma na aa 'yawa, reve u yuwan gashi u tā kara elime. ²⁹ Avu a patishi yi lon, adansa, “Isawan va asa obolo na atsu, adama a na rumu tali yuwan tā zuzu. Waru urana u da nda o mokotoo.” Reve wi isawan obolo ne ele.

* **24:13** Alanga o ubata u nda a ta dansa mili cindere. Unata u da u ri na kilomita kupa na za ta. Cine vu revei vuma aa yuwan mmalu mi irumu i re.

³⁰ *Ayi* a alya e ilyalya obolo ne ele, reve u tara opopofu u zuwaa yi aba'un. *Avu* u bubusa yi u ca le. ³¹ *Dada* esu e le a kpatu'wai, reve e reve yi. *Avu* u puwan le. ³² Reve a dammulai, "Okolo a tsu gba a shi ta a danu a mantsa ma na u yuwusain adanshi na atsu o ure ana u cuduwa ntsu Adanshi a Asula."

³³ Reve a 'yoshin a kambai Urishelima. Reve a cina ojoro kupa na za ta'a ubolotowu ubata u ta na aza a na a ri obolo ne ele. ³⁴ Ele fo avu a damma ama e re'e, "Amayun Zagbain 'yon ta, hali u 'yawa ya Simo!" ³⁵ Reve a damma ili i na i farai o ure, nu ununa e revei ayi da a mantsa ma na u bubusai opopofu.

Yesu tawa ta ubata wo ojoro ayi

(*Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8*)

³⁶ Ele atsuma a adanshi o ndolo, dada Yesu na aciyayi u tawa wi isawan e memere me le. *Avu* u damma le, "Azo'wa! Asuvu nden a danu na adu."

³⁷ Reve okolo e le a 'yon, reve a uwwa wovon. A ta dansa yimodi i da e enei. ³⁸ *Avu* u damma le, "Adama a nye okolo a du a 'yoyin? Waru adama a nye i kudai asuvu? ³⁹ Kalyuwai ekere na ana a va. *Amu* da na aciyava. Ju'wain ye ene, adama a na yimodi i ri na lipu ne etele ununa ye e nda n ri shi."

⁴⁰ Ana u dammai ne, reve u roco le ana ne ekere a yi. ⁴¹ Adama a mazanga

na asalama a shi a usu shi. Reve u damma le, "I ta pa ni ilyalya?" ⁴² *Avu* a ca yi abishi a magula mo uzat-suwu. ⁴³ Reve u ushi u tama e esu e le.

⁴⁴ Reve u damma le, "Ayi da ili i na n damma ndu ana n shi obolo na adu ana n dammai: Ili i na a danai adama a va a Wila wa Musa, na Amasula, na Aatagada e Ica† suru a ta shiwan."

⁴⁵ Reve u kpatu'wa okolo e le adama e reve Adanshi a Asula. ⁴⁶ Reve u damma le, "Ne da u ri udanu: Ana u lobono ta Kristi† Zamawawa sowo atsumalima, o urana wa ta'atsu gba u ta 'yon atsuma a akwakwa. ⁴⁷ Waru a ta yuwaan ama suru alajiya a na aa vadala a tsura gafura atsuma a aala a yi. E te teme Urishelima. ⁴⁸ Na aciyadu a da yaa damma amayun e ili i na ye enei. ⁴⁹ N ta lyunguwa du Ruhu va Akiza, za na Dada va yuwaan ndu nzuwulai. Amma yi isawan atsuma a Urishelima ne'en, hali a ca du ucira diga zuva."

Ukaru wa Yesu zuva

(*Mak. 16:19-20; Aji. 1:9-11*)

⁵⁰ Reve u tara le o uta atsuma a lyuci a tyo Batanya. Reve u 'yasan ekere a yi zuva u zuwaa le aba'un. ⁵¹ *Ayi* a zuwusaa le aba'un, dada u kara u lyawa nle, reve a tara yi a tyo zuva. ⁵² Reve a yuwaan yi aganda, dada a kambai Urishelima na mazanga ma asuvu lon. ⁵³ Reve a yuwusaan Asula ica atsuma a Aa'isamapada kuci.

Alabari a Sa'ani a Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yahaya, na danai Alabari a Sa'ani a nda, u danā tā zuzu nā Yesu a mantsa mā nā Yesu yuwain ulinga wā yi pa o uvadi. A tyo de, reve wo o'wo zagbain atsuma a aza e Itoni. Atsuma a aatagada a nda u damma tā ili i na i farai ana u danai obolo nā Yesu.

Atsuma a Alabari a Sa'ani a nda tsu uwwa tā ili i na Yesu dammai waru tse ene tā ili i na u yuwain ana u danai bolo na ama. Tsu uwwa tā adama a ka va Samariya za na usuyi mini mo ucasu u wuma u na Yesu aa casu, ka na e remei atsuma o unusu, i'utsa ya yi Li'azaru za na Yesu kambatoi wuma, na ama o ro nā abunda. Yesu de tā aciyayi “Amu da”, za na ayi da aala a akiza a Asula nā Tsuyahuda. U yuwan tā iroci ya abunda i na i rocoi ayi za va aguba va amayun a da, waru ayi da ataci a amayun. Yahaya damma tā cine Yesu yuwain linga va asalama cindere aza a na a ri fo iroci cine Yesu ri. Za tā atsuma e le ayi da ana Yesu kambatoi akutsuma gbagba, u tā tsa Dada va yi, za na tsu lyawa mayan mo ulinga shi.

* **1:1** Aza a Isra'ila a tsu tara tā Danshi vo o'wo Asula amma nu u ri ko'o diga Asula Dada. Ure u na u la'a lobonoi e ekere a Yahaya da ndolo adama u cuđuwa Yesu Zamawawa. † **1:6** Ayi Yahaya o uguzu u nda ayi da Yahaya za vu Urumbusu, amma ayi da Yahaya aajiya a na a danai aatagada a nda shi.

Yahaya dana tā ili i nda adama ama a ca okolo ya Yesu, ayi da Zamawawa. Aadiwa a 3, o ugesu wa 16, tse ene tā adanshi o ucira a na o rocoi cine Asula a cigai ama o uvadi. Ana wo wo'oi Yahaya ene tā ili i nda suru ne esu a yi, tsu ushi tā ili i na u dammai amayun a da.

Ili inairipe atsuma a aatagada a nda

1. Ikaka ya Asula a tyo o uvadi (1:1-18)
2. Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu (1:19-34)
3. Yesu fara dangwai ojoro a yi (1:35-51)
4. Linga va asalama cindere (2:1-12:50)
5. Ajuma o ukosu wā Yesu: uge'etosu wā yi nu ukwā wā yi (13:1-19:42)
6. Yesu tā wuma (20:1-10)
7. Yesu roco tā aciyayi a tyo ojoro (20:11-21:25)

Ikaka i na yaa casu wuma

¹ Kafu a yuwan uvadi Danshi* danā tā lo. Danshi'i u danā tā obolo nā Asula, Danshi'i unata u da u ri nā Asula. ² U to obolo nā Asula kafu ufaru wu uvadi.

³ Ayi da u yuwain ili suru. Babu ili i na i ri lo i na u yuwain shi. ⁴ Danshi'i ayi da ufaru u wuma, avu wuma'a u tawaa ama ne ekan. ⁵ Reve eka'an e ikana atsuma e irumbu, agba irumbu'u i gura la'a yi ucira shi.

⁶ Vuma ro ḍanaḡ ta lo za na a tsu de Yahaya,† za na Asula a lyunguyi tsa malingata ma yi. ⁷ U tawaḡ ta u damma ama amayun e eka'an, tsaraḡ ama suru a ca okolo adama e ili i na u dammai. ⁸ Ayi aciyayi ayi da eka'an shi, amma u tawaḡ ta tsaraḡ u damma ama amayun e eka'an. ⁹ Ekan a amayun a na a casu ama suru ekan a ta tawaḡ o uvadi, waru u tawaḡ ta de!

¹⁰ Danshi'i u ḍanaḡ ta atsuma o uvadi waru Asula a yuwan ta ulinga na ayi u yuwan uvadi, agba ama o uvadi e reve yi shi. ¹¹ U tawaḡ ta atsuma e ida ya yi agba ama a yi a usu yi shi. ¹² Amma ozo o ro a usu yi ta, reve a ca okolo e le ya'a yi. Dada u zuwa nle o o'woi muwun ma Asula. ¹³ Agba cine na nan dada le a matsan nle da u zuwa nle o o'woi muwun ma Asula shi. Asula a da na aciyayi u zuwa nle o o'woi muwun ma yi.

¹⁴ Danshi'i u kambaḡ ta vadilima, reve u ḍanu atsuma a tsu. U ḍanaḡ ta tapu ni isa'ani na amayun. Tse ene ta tsugbain tsa yi tsa na u tsurai adama a na ayi da Mawun ma Dada goon.

¹⁵ Yahaya yuwan ta adan-shi a amayun adama a yi ana u dammai, "Ayi nda ayi da Za na n yuwaan ndu adan-shi adama a yi: 'Za na a mat-sain acaḡa a va u la'a mu ta tsugbain adama a na u

ta lo wuma, kafu a yuwan ekpe'win a na a matsan mu.'"
¹⁶ Adama e icigi ya abulaḡ ya yi e ekere a tsu, dada u zuwaa ntsu aba'un suru, waru u ta casu tsu aba'un kuci. ¹⁷ Ama a ushi ta Wilaḡ e ekere a Musa, agba isa'ani na amayun e ekere e Yesu Kristi† Zamawawa da o utai. ¹⁸ Babu za na enei de Asulaḡ, she Mawun ma ta goon, za na ri unata na Asulaḡ waru u ri a muwwulai na Dada. Ayi da goon u zuwai ama e revei cine Asulaḡ a ri.

Yahaya yuwan ta adan-shi adama e Yesu

(Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Luk. 3:1-18)

¹⁹ Avu azagbain a aza a Isra'ila atsuma a Urishelima a lyungu nan ganu obolo na nan Levi o ro a 'yawaḡ e ece Yahaya za vu Urumbusu, "Zane da gba avu vu ri?"

²⁰ Agba u pala le shi, avu u yuwan adan-shi a alanga e eteshe, adansa, "Amu da Kristi Zamawawa'a shi."

²¹ Dada e ece niyi, "Na avu da Kristi Zamawawa'a shi, zane da vu ri? Avu da Iliya?"†

Reve u usu, "O'o, amu da shi."

Avu e ecishe yi, "Avu Vumavasula† ro da langa?"

Avu u usu, "O'o, amu da shi."

²² Reve a damma yi, "To zane da vu ri? Damma tsu tsaraḡ tsu reve ili i na tsa a damma aza a na a lyungu

† 1:21 Adama a na Asulaḡ a tarai Iliya a tyo zuva ayi ubuwu wuma, aza a Isra'ila a ḍanaḡ ta a pura Iliya kambaḡ. Musa yuwan ta nzuwulai a na Asulaḡ a ta lyunguwa aza a Isra'ila na vumavasula oroci a yi. Aza a Isra'ila a ḍanaḡ ta a pura vumavasula ro langa.

ntsu. Zane da gba vaa tarasa aciyawu?"

²³ Reve u kambuwa le ni idanshi ya Ishaya vumavasula:

"Amu da uɗyo wu nanza e dewu atsuma o una, adansa,

'I foboo Zagbain ure u sa'ani, za na ri lo a tawa.' "

²⁴ Afarishiƙa da aza a na a lyunguyi ama o ndolo. ²⁵ Awu e ece, "Na awu da Kristi Zamawawa'a shi, ko Iliya, ko Vumavasula ro langa shi, to, cine vaa yuwusan urumbusu tsunda?"

²⁶ Dada Yahaya damma nle, "N tsu rumbuƙa ta na mini, amma gogo atsuma o obolo a nda, vuma ro ta pa a na i revei shi. ²⁷ Ayi da u tawai acapa a va. N rawa m bada vunu va atan va yi shi."

²⁸ Yahaya rumbusu ta ama a lyuci va Batanya za na ri asana a mɓanga mu Udolu wa Urdu ana ili i nda i farai suru.

Yesu da Magiri'i ma Asula

²⁹ Ana usana u tawai, awu Yahaya ene Yesuƙa a tawa ubata u na u ri. Reve u damma, "Apa Magiri'i ma Asulaƙa ma na Asula a yuwain ulinga na ayi na u yuwayin ama o uvadi gafura vu nusu le. ³⁰ Vuma na n yuwusain adanshi a aci a yi a dada nda ana n dammai, 'Za na a matsain acapa a va u la'a mu ta tsugbain, adama a na u ta lo wuma kafu a yuwan ekpe'win a na a matsan mu.'

³¹ N reve ko ayi da shi, amma n yuwusan ta urumbusu na mini, tsara n zuwa ama a

Isra'ila e reve ko zane da u ri."

³² Reve Yahaya damma, "Me ene ta Ruhu cipai diga zuva oroci a muda awu u telee yi. ³³ N shi n reve ko na ayi da shi, amma ana Asula a lyungu numu n rumbusu na mini, u damma mu ta, 'Na ve ene Ruhu va Akiza a cipusa reve u telee vuma ro, vuma na yaa zama dada ndolo. Ayi da za na tsu rumbu na Ruhu va Akiza.'† ³⁴ Me ene ta ana ili i nda i farai na Yesu. Adama o ndolo n ta dansaa du amayun a na ayi da Mawun ma Asula."

Ojoro o ufaru e Yesu

³⁵ Ana usana u tawai, Yahaya dana ta de obolo no ojoroƙa e re a yi a yuwusan urumbusu. ³⁶ Ana we enei Yesu a mmalu, reve u damma, "Apa Magiri'i ma Asula!"†

³⁷ Ojoro'o a uwwa ta ana Yahaya dammai ne, dada o toniyi Yesu. ³⁸ Ana u vadalai awu we ene le o tonishi yi, dada we ece nle, "Nye da i ri e izami?"

Reve a usu, "Rabbi,ƙa te da vu ri na nden?" ("Rabbi" urevu wa yi ayi da "Manlu.")

³⁹ Reve u usu, "Tawai ye ene." (A mantsa ma rumu nashi vu ulivu da.) Reve o toni e ene ubata'a, reve a danu obolo hali urana u koto.

⁴⁰ Vuma ta atsuma o ojoro'o ayi da Andarawu mawun ma anawu ma Simo Bituru. ⁴¹ Ili i na Andarawu fara yuwain ayi da u zami ta mawun ma anawu ma yi Simo, awu u damma yi,

“Tse ene t̄a Zamawawa† na a yuwaan ntsu nzuwulai'i!” (N̄a Tsuyahuda† a yuwan t̄a ulinga n̄a “Zamawawa” waru unat̄a u da u ri n̄a T̄suheleni† “Kristi.”) ⁴² Avu Andarawu tara yi a t̄yo ubat̄a u na Yesu ri.

Ana Yesu kālyuwā niyi avu u damma, “Avu da Simo, aala a dada va wu a da Yahaya.† A t̄a de wu Kefa.” (Ayi “Kefa” ili i t̄a i da n̄a “Bituru.”)

Yesu dangwa t̄a Filibu na Nataniya

⁴³ Ana usana u tawisai, reve Yesu jiyān u kar̄a a t̄yo Galili. Ana we enei Filibu, avu u damma yi, “Toni mu.”

⁴⁴ Besaida lyuci na Filibu ut̄ai da, waru lyuci va Andarawu n̄a Bituru da. ⁴⁵ Ana Filibu 'yāwā cinai Nataniya avu u damma yi, “Tse ene t̄a vuma na Musa danai adama a yi at̄sumā a Wila. Waru amasulā a dana t̄a adama a yi. Ayi da Yesu ulobo wa Isuhu, waru Nazara da lyuci va yi.”

⁴⁶ Amma Nataniya damma t̄a Filibu, “A t̄a tsurā ili i sa'ani a lyuci va Nazara?”

Reve u usu, “Tawā ve ene.”

⁴⁷ Ana Yesu enei Nataniya a tawā yi, reve u damma, “Apa ugundo wa amayun a nkaya n tsu aza a Isra'ila.† Ayi za yipaalishi i da shi.”

⁴⁸ Avu Nataniya ece yi, “Cine tsa da vu reve numu?”

Avu u usu yi, “Me ene wu t̄a nden e ikyun yu ubiri, kafu Filibu de wu.”

⁴⁹ Dada Nataniya usu niyi, “Manlu, avu dada Mawun ma

Asula. Avu da Mogono ma aza a Isra'ila.”

⁵⁰ Reve we ece yi, “Vu usu mu t̄a adama a na n dammai me ene wu t̄a e ikyun yu ubiri? Vu te ene ili i gbagbain i na i la'ai nda.”

⁵¹ Dada Yesu damma nle, “Amayun a da maa dansaa du, i te ene zuva ukpatu'u, avu waru nlingata ma Asula n dana a 'yāwusa n̄a a cipi e ekere a Mawun ma Vuma.”†

2

Mini ma kambai masayan ma inabi

¹ O urana wa ta'atsu, avu a yuwan abuki o lolo a lyuci va Kana at̄sumā a Galili. Mma va Yesu dana t̄a pe. ² A banu t̄a Yesu obolo no ojoro a yi fo. ³ Ana masayan ma inabi† mo kotoi, dada mma va yi tsu damma yi, “Masayan mo koto t̄a.”

⁴ Reve Yesu usu, “Mma, nye i da i bura numu na adanshi a nda? Mantsa ma va mo koto ma yuwan na maa yuwan ili i nda shi.”

⁵ Reve mma va yi damma agbashi, “I yuwan ili i na u damma ndu i yuwan suru.”

⁶ Nu ufaru, Asula a ca t̄a aza a Isra'ila wila cine aa dana a yuwusan wuz̄a'u. Adama o ndolo ama o u'wa'a a dana t̄a na ara'atsu a mini a tali, aza a na e she'ei na atali. Ura'atsu suru u tsu gura t̄a tara ndele m mini ushin a t̄yo mata'atsu.

⁷ Avu Yesu damma agbashi'i, “Shitoyin ara'atsu'u na mini.” Dada o shitoyin le tapu hali a t̄yo o un̄a.

⁸ Dada u damma nle, “Gogo kenei wa'a, reve i ca zagbain va abuki'i.”

Reve gba a yuwan ne. ⁹ Ana u pedei, mini'i u kambā tā de masayan ma inabi. U reve ubatā u na masaya'an wu utai shi, amma agbashi a na a tawayi na mini'i e reve tā. Dada u deyi vali vu kasa'avu'u, ¹⁰ reve u damma yi, “O ufaru wa abuki o lolo ama a tsu fara tā ne'eshen masayan ma na ma la'ai uyo'o. A tyo de no o sowo masayan lon, avu e ne'eshen za na rawai ayi ndolo uyo'o shi. Agba avu vu soko tā masayan ma na ma la'ai uyo'o hali a tyo gogo.”

¹¹ Adama o ndolo atsuma a Kana va Galili da Yesu fara yuwain ulinga wi iroci ya asalama† yu ufaru. Lo da u rocoi tsugbain tsā yi, reve gba ojoro a yi a usu yi.

¹² Ana ayi ndolo kotoi, avu u kara a tyo a lyuci va Kafarnahum obolo na mma va yi, na aza a yi, obolo no ojoro a yi. A danu tā de rana meketeci.

Yesu lapula ta Aa'isamapada (Mat. 21:12-13; Mak. 11:15-17; Luk. 19:45-46)

¹³ Avu Yesu kara a tyo Urishelima adama a na mantsa ma Abuki a Mapasa ma yuwan tā zuzu. ¹⁴ Ana u 'yawai a Aa'isamapada, avu u cina ama a winasa inan, ni ikyon, obolo na nrukuku. We ene tā waru ozo o ro o ootogu a kita'usa ikebe icu'un icu'un. ¹⁵ Avu u kene amunga

reve u munga aasudu. Dada u loyi ama'a suru atsuma a Aa'isamapada'a, obolo ni ikyon ni inan i le. Avu wu kebe apada a aza a na a ri a kita'usa ikebe'e, reve u baza ikebe i le. ¹⁶ Avu u damma aza a na a winasa nrukuku, “Tawai ili i nda ubatā u nda! She i kambato u'wa wa Dada va wo o'wo eden wan.”

¹⁷ Ana ili i nda i farai, reve ojoro a yi a cuwan ni ili i na i ri udanu de nu ujimu atsuma a Adanshi a Asula:† “Icigi yu u'wa ya wu i to una mu.” ◊

¹⁸ Reve azagbain a aza a Isra'ila e ece yi, “Cu'un vi ili ya asalama i ne i da vaa yuwan, tsara vu roco tsu ubatā u na vu tsurai ucira u na vu yuwain ili i nda?”

¹⁹ Avu u usu le, “Lungusai u'wa wa Asula u nda, waru n ta suwisa yi atsuma a rana ta'atsu.” ²⁰ Reve a usu, “Ana a farai usaa wa Aa'isamapada† a nda, u kara tā a'wan amunga na aza a tali kafu o koto yi. Cine tsa da vaa gura suwisa yi atsuma a rana ta'atsu?” ²¹ Amma ana Yesu yuwain adanshi

o “u'wa'a,” lipu va yi da u danai a yuwusan adanshi. ²² Ana a 'yasan niyi atsuma a akwakwa, ojoro a yi a cuwan tā ana u dammai tsundolo. Dada a usuyi Yesu na Adanshi a Asula.

Yesu reve ta cine ama a ri

²³ Ana Yesu danai pe atsuma a Urishelima adama a Abuki a Mapasa, ama na abunda a usu yi tā adama

a na e enei iroci yi ili ya asalama i na u yuwusain. ²⁴ Yesu gba u reve ta majiyan ma na ma ri pe atsuma o okolo e le suru, agba u lyawale a dangwaa yi ili i na waa yuwan shi. ²⁵ Ko vuma aa damma yi majiyan ma ama shi, adama a na ayi na aciyayi u reve ta majiyan me le.

3

Nikodimu tawa ta ubata wa Yesu

¹ Atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma ro dana ta pe za na a tsu de Nikodimu, ayi Mafarishi ma da. ² U 'yawa ta ubata wa Yesu na ayin, avu u damma, “Zagbain, tsu reve ta Asula a lyungu wu ta ubata u tsu adama vu rito tsu. Babu za na aa gura yuwan iroci yu ulinga ya asalama i na vaa yuwusan, she na Asula a ri obolo na ayi.” ³ Reve u usu, “Amayun a da maa dansaa wu, babu za na aa uwa o tsugono tsar Asula† she na a matsan yi ure.”

⁴ Avu Nikodimu damma, “Amma na vuma o o'wo de aabara, cine aa gura matsisan yi? Waa uwisa aatsuma a mma va yi waru shi. Cine aa yuwan avu a matsisan vuma we ire?”

⁵ Reve u usu, “Amayun a da maa dansaa wu, babu za na aa gura uwa atsuma o tsugono tsar Asula, she na a matsisan yi umatsun we ire na mini na Ruhu. ⁶ Ili i na vadilima matsain vadilima da, amma ili i na a matsain

atsuma a Ruhu, Ruhu da. ⁷ She vu yuwan asalama wan a na n damma nuwu, ‘Ni i 'yuwan i ciga aa dashi matsisan du.’ ⁸ Upepu u tsu toni ta ubata u na u cigai, waru vu tsu uwwa ta ilama ya yi, agba vu reve ubata u na wu utai shi, agba vee reve ubata u na wee tyo shi. Ne da u ri na vuma na Ruhu matsain.”

⁹ Reve Nikodimu ece, “Cine ili i ndolo yaa fara?”

¹⁰ Dada u usu niyi, “Avu manlu ma gbain ma da vu ri atsuma a Isra'ila. Nye i zuwai vu kudai e reve ili i nda? ¹¹ N damma wu amayun, tsu yuwan ta adanshi e ili i na tsu revei, waru tsu damma ta ili i na tse enei ne esu a tsu, na ne suru i usu ili i na tsu damma ndu shi. ¹² N damma du ta adama e ili yu uvadi suru, agba i usu shi. Adama o ndolo yaa usu shi, ko na n yuwaan du adanshi e ili i na i ri de zuva. ¹³ Amu da Mawun ma Vuma,† za na utai zuva goon, agba ko za koto 'yawa de shi. ¹⁴ Cine Musa† 'yasain yo vu rumushili atsuma o una, ¹⁵ ne da fo a ciga a 'yuwan aa 'yasain Mawun ma Vuma, tsara za na ushi niyi no okolo a ta u tsura wuma u babu ukotu.”

¹⁶ “Adama e icigi i na Asula a yuwayin uvadi, dada u cayi Mawun ma ta ma yi goon, adama a za na ushi niyi suru u kuwa wan, agba u tsura wuma u babu ukotu. ¹⁷ Asula a lyungu Mawun ma yi atsuma o uvadi tsara

u kototo ama shi. Amma u lyungu yi tā adama u wawa ama. ¹⁸ Aa yuwaan aza a na a ushiyi Mawu'un uge'etosu shi. Amma a yuwaan tā de aza a na a ushi niyi shi uge'etosu, adama a na a zuwai okolo e le e ekere a Mawun mā tā mā Asulā shi. ¹⁹ Apa ili i na i zuwai uge'etosu u ri lo adama e le: Ekan a tāwā tā atsuma o uvadi, agba a ciga yi shi. Irumbu i da a cigai, adama a na linga le iwuya i da. ²⁰ Aza a na a yuwusan iwuya a 'yuwan tā ekan, waru a ciga a rawa ubatā we eka'an shi, adama a na a ciga vuma reve iwuya i na aa yuwusan shi. ²¹ Aza a na a yuwusan wuma wā aḅulā a tsu tāwā tā ubatā e ekan, ama suru a tsu reve tā a na a yuwusan ili i na Asulā a cigai.”

Yahaya cuwa tā Yesu

²² Ana o kotoi ili i ndolo, reve Yesu no ojoro a yi a 'yāwā upasu wa Yahuda, ubatā u na u danuyi obolo ne ele ne'en wa'a. Waru u yuwusaan tā ama urumbusu. ²³⁻²⁴ A mantsa'a koto a shi a zuwa Yahaya† atsuma o u'wa wa ali shi. U rumbusu tā ama a Ayino, adama a na mini mā aḅundā mā danā tā lo. (Ubatā'a u la'ashi alanga na Salima shi.) Ama a 'yāwusa tā yā'a yi, waru u rumbusu le tā. ²⁵ Atsuma o ojoro a Yahaya ozo o ro a uwa tā mawasan na vuma va Isra'ila ro adama a wuzā'u. ²⁶ Reve a 'yāwā a damma Yahaya,

“Manlu, vuma na ve enei a mbāngā mu Udolu wā Urdu, vuma na vu dammai ayi da Kristi Zamawawa, ayi fo u tā rumbusu ama. Waru ama suru a tā 'yāwusa yā'a yi, agba a tāwā ubatā u tsu shi.”

²⁷ Avu u usu, “Vuma tsu tsurā tā ili i na Asulā a ca niyi goon. ²⁸ Adu yu uwwa tā ana n dammai, 'Amu da Kristi† Zamawawa'a shi, amma amu da za na Asulā a lyunguyi n lapula ure adama a yi.’
 ◇ ²⁹ Kasa'avu tsu 'yāwā tā ubatā u na vali vu kasa'avu ri. I'utsā i vali'i u tsu zāngānā tā obolo na ayi, na wu uwwa uḅyo wā yi. Amu i'utsā i vali vu kasa'avu i da, n yuwan tā māzāngā mā aḅundā a na u lyuwai aci. ³⁰ Ayi gba na a ciga a 'yuwan u dashishi, amu waru n jebushe.”

Za na tāwāi diga zuva

³¹ Reve Yahaya lyuwa elime na adanshi u damma, “Za na tāwāi diga zuva u la'a tā ama suru tsugbain. Za na tāwāi diga o uvadi za vu uvadi da, waru adanshi o uvadi a da u ri a yan. Za na gba tāwāi diga zuva u la'a tā ama tsugbain suru. ³² U damma tā ili i na we enei ni ili i na wu uwwai, agba ama a usu ili i na u dammai shi. ³³ Vuma na ushiyi ikaka yā yi, u roco tā u usu tā ili i na Asulā a dammai amayun a da. ³⁴ Vuma na Asulā a lyunguyi u tsu damma tā adanshi a Asulā, adama a na Asulā a ca yi tā ucira u Ruhu vā yi tapu. ³⁵ Dada u ciga tā

Mawun lon, daɗa u ca niyi ucira a aci e ili suru. ³⁶ Vuma na ushiyi Mawu'un u ta tsura wuma u babu ukotu, amma aza a na a yuwain tsutoni na Mawu'un shi, aa tsura wuma shi. Ama o ndolo a ta dana o sowuso atsumalima e ekere a Asula babu ukotu.”

4

Yesu yuwan ta adanshi na ka va Samariya

¹ Yesu tsurusa ta aza a na a ususu niyi reve u rumbusu le. Reve Afarishi a uwwa a na aza a na oo tonoyi'i a la'a ta aza a Yahaya abunda. ² (Yesu rumbusu ama'a na aciyayi shi, amma ojoro a yi a da u zuwai a rumbusu le.) ³ Yesu reve ta a na Afarishi a uwwa ta adama a yi, daɗa u lyawai Yahuda, reve u reme mmalu a kamba Galili.

⁴ Ure'e wu utulai ta nu upasu wa Samariya.† ⁵ Ayi a mmalu upasu'u, avu u rawa lyuci na a tsu de Saka, za na ri zuzu ni ida i na Yakubu cayi Isuhu mawun ma yi. ⁶ Urana a tyo aci daɗa Yesu rawai ooko'o a Yakubu. Avu u kuna adama a mmalu ma alanga n na u yuwain, daɗa u danuyi zuzu no ooko'o'o.

⁷⁻⁸ Ana ojoro a yi a uwai a lyuci a tsula ilyalya, avu ka va Samariya ro tawa o ooko'o'o adama u kene mini. Daɗa Yesu damma niyi, “Ne'e mu mini n sowo.”

⁹ Reve u uwa asalama adama a na aza a Isra'ila a tsu kiralai na ama a Samariya shi. Daɗa u damma niyi, “Avu vuma va Isra'ila da, amu gba

ka va Samariya da. Adama a nye vaa pati mu mini mo oso?”

¹⁰ Avu u usu yi, “Vu reve ili i na Asula a cigai u ca wu shi, waru vu reve vuma na aa patishi wu mini shi. Na shi vu reve, vu shi ta pati mu mini ma wuma.”

¹¹ Avu u damma, “Zagbain, vu ri na aaguga shi, waru ooko'o'o u ta aru'un. Te da vaa tsura mini ma wuma'a? ¹² Akaya a tsu Yakubu† da kapaa ntsu ooko'o'o, reve ayi na ama o u'wa a yi ni inama ya aguba ya yi o sowo mini o ooko'o a nda. Vu la'a ta Yakubu tsugbain?”

¹³ Avu Yesu usu, “Za na suru sowo mini mo ooko'o a nda u ta dashi uwwa akuli. ¹⁴ Amma aza a na oo sowo mini ma na maa ca le aa dashi uwwa akuli shi. Mini ma na maa ca le u to o'wo gashi lyusu mini pe atsuma e le, za na aa ca le mini ma wuma u na woo koto shi.”

¹⁵ Reve u damma yi, “Zagbain, ca mu mini'i adama n dashi uwwa akuli wan. Waru adama n dashi tawa pa mekene ma mini wan.”

¹⁶ Avu u damma yi, “Yawa vu de vali va wu avu i tawa ra.”

¹⁷ Reve u usu, “N ri na vali shi.”

Avu Yesu usu, “Amayun a da a na vu dammai vu ri na vali shi. ¹⁸ Vo olo ta de ali o ton, agba za na vu ri nden na ayi gogo, vali va wu da shi. Vu damma mu ta amayun.”

¹⁹ Reve u damma, “Zagbain, n reve ta avu vumavasula da. ²⁰ Nkaya n va

n yuwaan t̄a Ḃsulā aḡanda a Masasan mā Gerizim, agba aḡu aza a Isra'ila i damma t̄a Urishelima ḡa goon ubat̄a u na aa yuwan aḡanda.”

²¹ Ḃvu u damma yi, “Usu mu, ka, mantsa mo t̄a lo a t̄awā ana ama aa yuwaan Dada aḡanda ko a masasan ma nda ko at̄suma a Urishelima shi. ²² Aḡu aza a Samariya ke'en ḡa i revei adama a za na yaa yuwusaan aḡanda, at̄su gba aza a Isra'ila tsu reve t̄a ili yā abunda adama a yi, adama a na aza a Isra'ila a ḡa aa damma cine Ḃsulā aa wawusa ama. ²³ Mantsa mo t̄a lo a t̄awā, amayun, mantsa'a mā rawa t̄a ḡe, ana Ruhu vā Ḃsulā aa zuwa ama a yuwaan Ḃsulā aḡanda ununa ayi u ri. Ele ḡa aza a na Dada cigai a yuwaan yi aḡanda. ²⁴ E tse ene Ḃsulā shi, adama o ndolo aza a na a yuwaan yi aḡanda na a 'yuwan a ciga a yuwaan yi nā yenī ye esu wan, amma at̄suma a ruhu na amayun.”

²⁵ Ḃvu ka'a u damma, “N reve t̄a a na Zamawawa ri lo a t̄awā. Ayi ḡa za na a tsu ḡe Kristi. Nu u t̄awā, u ta cuḡuwa tsu ili biti.”

²⁶ Ḃvu Yesu damma, “Amu, za na aa yuwusan adanshi gogo'o, amu ḡa ayi.”*◇

Ojoro a kambā t̄a o ooko'o

²⁷ A mantsa'a, reve ojoro e Yesu a kambushi, reve a uwa asalama a na a cina niyi a adanshi nā ka'a. Agba ko vuma t̄a gura ece ka'a, “Nye

vu cigai?” shi. Ko e ece Yesu, “Nye i zuwai vaa yuwusan adanshi nā ayi?” shi.

²⁸ Ḃvu ka'a u lyawa lo meden mā mini mā yi o ooko'o. Reve u kambā a lyuci ḡaḡa u dammai ama suru, ²⁹ “T̄awāi ye ene vuma na damma numu ili i na n yuwain ḡe suru! Ko u ta gura o'wo ayi ḡa Kristi Zamawawa'a?” ³⁰ Reve o ut̄a a lyuci a 'yāwā yā Yesu.

³¹ Ele at̄suma e ili i ndolo, aḡu ojoro e Yesu a uwa a dansaa yi, “Manlu, yuwan ankuri, lyuwa ili i ro.”

³² Ḃvu gba u damma le, “N t̄a ni ilyalya i na i revei shi.”

³³ Reve a uwa mecilei, “Vuma ro t̄awāa yi t̄a ḡe ni ilyalya?”

³⁴ Ḃvu u damma, “Yā'a vā, nnā n yuwan ili i na za na lyungu numu cigai n yuwan ili i t̄a i ḡa ni ilyalya, waru yā'a vā nnā n koto ulinga wā yi ili i t̄a i ḡa ni ilyalya. ³⁵ I t̄a nu udammu, 'Na a yuwan woto nashi ama o to boloto a yuwan ugasa!' Amma n ta dansaa ḡu i ka'lyuwā mejege, i te ene a na ishina i kut-sai azama ugasa. ³⁶ Za na ri o ugasa u t̄a ushishi atsupu, waru u to bolotosu itana yu uḡumā adama a wuma u na woo koto shi. Adama o ndolo a mantsa mā t̄a za vu ca'an nā za vu ugasa a t̄a mazāḡa obolo. ³⁷ Pa nda udammu u nda amayun a ḡa, 'Vuma ro a cu'usan, za ro waru o ugasa.’

³⁸ N lyungu ḡu t̄a i gasa ili i na i lingai shi. Ozo o ro a ḡa a

* 4:26 Aza a Isra'ila e reve t̄a danshi “amu ḡa” aala a Ḃsulā a ḡa. Pa nda Yesu to rocosu ka'a ayi ḡa Zamawawa'a. ◇ 4:26 Mt̄a. 3:14.

yuwain ulinga'a, aḍu gba avu i koso ulinga u le, waru reve i tsura akunda a ḍu.”

Ama a Samariya na abunda a ca ta okolo

³⁹ Reve ama a Samariya a lyuci ndolo na abunda a ca Yesu okolo e le adama e ili i na ka'a u dammai, “U damma mu ta ili i na n yuwain de biti.” ⁴⁰ Ana aza a Samariya a rawai ya Yesu, reve a pati yi u danu ne ele, dada wa asai pe ayin e re. ⁴¹ Reve ama na abunda a ca okolo adama e ili i na u dammai.

⁴² Avu a damma ka'a, “Nu ufaru tsu ca ta Yesu okolo adama a adanshi a wu, amma gogo tsu ca ta okolo adama a na tsu uwwa niyi na aciyatsu. Tsu reve ta a na vuma nda na amayun ayi da Zamawawa vu uvadi.”

Yesu kambato'i mawun ma zagbain gbaga

(Mat. 8:5-13; Luk. 7:1-10)

⁴³ Ana a yuwain ayin e re'e, reve Yesu kara a tyo Galili. ⁴⁴ (U damma ta de, a na vumavasula tsu tsura tsugbain a lyuci va yi shi.) ⁴⁵ Ana u rawai Galili, reve ama o upasu'u a ushi yi. E ene ta de ili i na u yuwain a Abuki a Mapasa atsuma a Urishelima adama a na a shi ta de fo.

⁴⁶ Ayi atsuma a Galili, reve u kamba a malyuci ma Kana ubata u na u kambato'i mini masayan. Vuma ro za tsugbain ubata u mogono ta nden a lyuci va Kafarnahum, ulobo wa yi u tu ubanakun. ⁴⁷ Ana wu uwwai a na Yesu uta ta diga Yahuda avu u

rawa Galili, avu u rawa ya'a yi, avu u pati yi u tawa Kafarnahum u kambato mawun ma yi gbaga, adama a na mawu'un u shi a gan makuwa.

⁴⁸ Avu Yesu damma yi, “Na ye ene iroci yi ili ya asalama ni ili i sa'avu shi, yaa usu shi.”

⁴⁹ Reve zagbai'in u damma yi, “Manlu, tawa kafu mawun ma va ma kuwa.”

⁵⁰ Dada u damma niyi, “Wala a tyo o u'wa, mawun ma wu ma kuwa shi.”

Reve vuma'a u usu ili i na Yesu damma niyi, avu u kara a tyo o u'wa. ⁵¹ Ayi a tyo, reve agbashi a yi a ga'aton yi avu a damma yi, “Mawun ma wu ma baruwa ta.” ⁵² Avu we ece le mantsa ma na mawu'un u kambai gbaga, reve a usu, “Ubanaku'un u lyawa yi ta yon rumu ta vu urana.”

⁵³ Dada'a u reve ta a na na rumu ta gan da Yesu dammai, “Mawun ma wu ma kuwa shi.” Dada vuma'a na aza a na a ri nden o u'wa wa yi suru a cayi Yesu okolo e le.

⁵⁴ Ayi da ulinga wa asalama we ire u na Yesu yuwain a Galili ana wu utai Yahuda.

5

Yesu yuwain opocino urana wa Ashibi

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, avu Yesu kara a tyo Urishe- lima adama a abukit a aza a Isra'ila o ro. ² Atsuma a lyuci'i, mabata ma na a tsu de Beteseda na Tsu'arama ma dana ta lo zuzu nu unantsu u na a tsu de Unantsu wi

Ikyon. A yuwan tā kwa'a a mukisa n ton ukandaruwu a mabata'a. ³ A mukisa n ndolo, aza o ubanakun na abunda a tsu danusu ta lo, ozo o ro nrumba n da, ozo o ro waru akutsuma, ozo o ro waru gba shi ozo o osowi a lipu. [A ta pura mantsa ma na malingata ma Asula ma lukuta mini'i ⁴ adama a na mantsa a tyo mantsa malingata'a ma tsu cipa ta a mini'i, reve u lukuta yi. Nu u lukuta yi u koto, avu vuma na fara dasai pe reve u tsura opocino a banakun na a damatosun yi suru.]* ⁵ Vuma ro dana ta lo ubanakun a'wan mata'atsu na kunla. ⁶ Yesu ene yi ta nven, avu u reve a na vuma ndolo jima ta ubanakun. Dada we ece niyi, "Vu ciga ta voo o'wo gbaga?"

⁷ Avu u usu, "Zagbain, u ri n yuwan shi, adama a na n ri na za na ee shede mu a uwa a mini'i shi, mantsa ma na a lukutai mini. Na n ciga ma'uwaa avu nanza fara uwaa mu."

⁸ Reve u damma yi, "Yon mishin, vu tara aavalu a wu, avu vu wala."

⁹ Babu usan avu vuma'a u kambushi gbaga. Avu u tara aavalu a yi reve u kara.

Urana wa Ashibi† u da ili i ndolo i farai. ¹⁰ Ana azagbain a Isra'ila e enei vuma ndolo na aavalu a yi, dada a damma niyi, "Ana'an Ashibi a da! Wila u lyawa a na vuma ro a tanu aavalu a yi o urana wa Ashibi shi."

¹¹ Avu u usu, "Vuma na kambato numu gbaga u damma mu ta, 'Tara aavalu a wu, avu vu wala.'"

¹² Reve e ece yi, "Vuma ne da damma nuwu vu yuwan cu'un vu ulinga u nda?"

¹³ Agba u reve ko vuma ne da kambato niyi gbaga'a shi, adama a na ama a dana ta lo abunda lon, waru cina Yesu kara de sanyi.

¹⁴ A 'yawa de, avu Yesu ga'an na vuma'a a Aa'isamapada avu u damma yi, "Kalyuwa, vo o'wo ta gbaga gogo. Vu lyawa mayan mo unusu tsara ili i na i la'ai ili i nda i cina wu wan."

¹⁵ Reve vuma'a u 'yawa u damma azagbain a na Yesu da kambato niyi gbaga.

¹⁶ Adama o ndolo, reve azagbain a Isra'ila a fara a casu Yesu atsumalima a na u ta yuwusan cu'un vi ili i ndolo o urana wa Ashibi. ¹⁷ Avu gba Yesu damma le, "Kuci da Dada va aa yuwusan ulinga, ne da fo maa lyuwa elime nu ulinga." ¹⁸ Adama o ndolo, avu azagbain a Isra'ila a zamishi ure u na o una yi, adama a na u 'yuwain o toni wila wa Ashibi. Amma ili i na i la'ai uwuyan ayi da, u damma ta Asula a da Dada va yi, za na zuwa niyi wo o'woi unata na Asula.

Dada ca ta Mawu'un ucira

¹⁹ Avu Yesu usu, "N damma du amayun, babu ili i na Mawun waa yuwan na aciyayi, amma ili i na we enei Dada a yuwusan, dada

* 5:4 Akuci a atagada a ri na guzu nda shi.

fo waa yuwusan. Ili i na Dada yuwain suru, dada fo Mawun u tsu yuwan goon. ²⁰ Dada u ciga ta Mawu'un, dada u roco niyi ili i na waa yuwusan suru. Waru u to roco yi ili i na i la'ai nda mgbain, tsara suru n du yo o'wo a asalama. ²¹ Cine Dada tsu 'yasan ama atsuma a akwakwa avu u ca le wuma, ne da fo Mawu'un waa ca aza a na u dangwai wuma. ²² Babu vuma na Dada u ge'eto, amma u zuwa ta Mawu'un za vu uge'etosu wa ama suru. ²³ Dada ciga ta ama suru a ca Mawu'un tsugbain, cine a ca niyi tsugbain. Na ama a 'yuwan a ca Mawu'un tsugbain, unata u da a na a 'yuwain a ca Dada za na lyungu niyi tsugbain.

²⁴ "Amayun a da maa dansaa du, vuma na uwwai ili i na n dammai avu u usu za na lyungu numu, u ta na wuma u babu ukotu. O kototo vuma ndolo shi, amma u pasa ta ukwa a tyo wuma. ²⁵ Amayun a da maa dansaa du, mantsa mo ta lo a tawa waru u ta pa ana akwakwa aa uwwa udyo u va Mawun ma Asula, aza a na a uwwai a ta tsura wuma. ²⁶ Dada da ri nu ucira u na waa ca wuma, waru u ca ta de Mawu'un cu'un vu ucira u ndolo. ²⁷ Waru u ca ta de Mawu'un ucira u na wee ge'eto ama suru, adama a na ayi Mawun ma Vuma ma da.

²⁸ "She yo o'wo a asalama adama a nda wan. Mantsa mo ta lo a tawa ana akwakwa atsuma a ason aa uwwa udyo wa yi, ²⁹ avu o uta atsuma

a ason. Aza a na a yuwain isa'ani a ta 'yon a tyo a wuma, aza a na gba a yuwain iwuya a ta 'yon a tyo ubata u na oo kototo le."

Yesu Mawun ma Asula ma da

³⁰ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "Babu ili i na maa yuwan na aciyava. Dada da lyungu numu, ayi da waru za na roco numu cine mee ge'eto. N tsu ge'eto ta ulobonu, adama a na n ta yuwusan itoni na ayi, waru n tsu yuwan ili i na maa uwwa aciyava uyo'o shi.

³¹ "Na amu da n yuwain adanshi adama a aciyava goon, babu za na aa zuwaa mu atsuvu. ³² Amma za na aa yuwusan adanshi adama a va ta lo, waru n reve ta adanshi adama a va amayun a da.

³³ "I lyungu ta nlingata a 'yawa ya Yahaya, avu gba u damma le amayun. ³⁴ Ko na wo o'woi adanshi a vadilima o roco ko zane da n ri shi, amma n yuwaan du ta adanshi ne ele adama i tsura iwawi. ³⁵ Yahaya ikanasa ta gashi fitila na a dabai, waru i zanganata a na a ca ndu ekan a yi a mantsa wa'a.

³⁶ "Amma ili i gbain i ro i ta lo i na i la'ai Yahaya i na yoo rocosu amayun adama a va. N ta yuwusan adama e ili i na Dada zuwa numu n yuwan! Ili i nda suru i to rocosu a na Dada da za na lyungu numu. ³⁷ Dada na lyungu numu fo ta yuwusan adanshi adama a va, agba koto yu uwwa udyo ko ye ene yi shi. ³⁸ I zuwa

adanshi a yi o okolo a du shi, ayi da i zuwai adu i kudai a usu a na amu da za na u lyunguyi. ³⁹ I te petelyuwushe atsuma a Adanshi a Asula a majiyan i ta tsura wuma u babu ukotu. Adanshi a Asula a nda waru u yuwan ta adanshi a va! ⁴⁰ Suru na ne i 'yuwan ta a tawa ya'a va, tsara n ca du wuma u babu ukotu.

⁴¹ "N ri e izami yi ica ya ama shi. ⁴² Amma n reve du ta. N reve ta ko vuma ta atsuma a du ciga Asula shi. ⁴³ N tawa ta atsuma a ala a Dada, agba i usu mu shi. Agba i tsu usu ta ama a na a tawai adama a aciyele. ⁴⁴ Vani du i tsu ciga ta i tsura ica ya aciyadu, agba i tsu yuwan atyo a na yaa yuwan, tsara i tsura ica e ekere a Asula goon shi. To, cine yaa usu mu?"

⁴⁵ "Agba amu da maa 'yawa na adanshi a du ubata wa Dada shi. Musa da aa 'yawa na adanshi a du! Ee, Musa za na yaa zuwusa okolo waa kamba du. ⁴⁶ Musa dana ta adama a va. Ni i shi i usu Musa, i shi ta usu mu. ⁴⁷ Ni i usu ili i na Musa danai shi, to, cine yaa usu ili i na n dammai?"

6

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton

(Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Luk. 9:10-17)

¹ Ana ili i ndolo i farai, avu Yesu kara a tyo upasalai u Mala ma Galili (za na a tsu de

Mala ma Tibariya). ² Abajini o obolo o toni yi ta, adama a na e ene yi ta de ana u yuwain iroci yi ili ya asalama, ana u kambatoi aza o ubanakun gbaga.

³⁻⁴ Mantsa ma Abuki a Mapasa ma aza a Isra'ila ma yuwan ta zuzu, avu Yesu 'yawa a masasan obolo no ojoro a yi, reve a danu. ⁵ Ana Yesu enei abajini o obolo a ama a tawa ubata wa yi, reve we ece Filibu, "Te da tsaa tsura ilyalya i na tsaa lyuwato ama a nda?" ⁶ (Yesu ece ta Filibu yeci i nda, tsara u lyungwa yi, adama a na u reve ta de ili i na waa yuwan.)

⁷ Avu Filibu usu, "Ikebe yu ulivu ukpakure (200)* aa gura tsula ilyalya i na za suru a lyuwa ko ke'en shi."

⁸ Atsuma o ojoro a yi, reve Andarawu mawun ma anawu ma Bituru ma damma, ⁹ "Apa ulobo u ro za na ri no opopofu a yitaboŋ o ton na mugula mu u'yewu n re. Agba ko cine a yuwain aa rawa le shi."

¹⁰ Avu Yesu damma le, "Dammai ama'a a danu." Ubata'a u dana ta na anlya o utanu lon. Ali ukpakukupa uton (5,000) u da a danuyi ubata u ndolo'o. ¹¹ Reve Yesu tara opopofu'u, avu u godyoo Asula adama a na u ca nle. Avu u ca e ne'eshen ali a na a ri lo nden. Ne da fo u yuwain na mugula'a, hali suru nle a tama a cuwan.

* **6:7** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da "dinari ukpakure (200)." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe."

12 Ana a tamai a cuwain, dafa u dammai ojoro a yi, “Bolotoi akapi a na a buwai. She tsu lungusai ko ili wan.” 13 Dafa o bolotoi akapi o opopofu a yitabo a na a buwai, avu o shiton asaka kupa ne ejere. 14 Ana ama e enei ili ya asalama i na Yesu yuwain, reve a damma, “Amayun, ayi dafa Vumavasula langa na ri lo a tawa atsuma o uvadi.” 15 Yesu reve ta a na ama a ri e ifobi tsara a tawa a kambato yi wo o'wo mogono me le nu ucira, dafa gba u karai a tyo a agadi ayi a nde'en.

Yesu wala ta a mini

(Mat. 14:22-33; Mak. 6:45-52)

16 Ana urana u riyai, reve ojoro a yi a kara a cipa zalala mala. 17 Ana ubata u rumbanai, agba babu Yesu tawa ubata u le. Avu a uwa a wantsun adama a pasalai a tyo Kafarnahum. 18 A mantsa mo ndolo abajini o upepu a lapusa ta, avu u yuwusan abajini abajini e ikedu i mala. 19 Ana ojoro a luwai a tyo e memere ma mala'a,† avu e ene Yesu a mmalu zuva mini. Avu u lyuwa elime na mmalu a tyo ubata u na a ri, dafa a uwwai wovon lon. 20 Dafa u damma nle, “Amu da. She yu uwwa wovon wan.” 21 Avu a shi a ciga a tara yi a wantsun. Babu usan, avu wantsu'un u rawa ubata u na a cigai a tyo.

22 Ana usana u tawai, ama a na a buwai upasu u ndede

e reve ta a na wantsun u ta u da u shi de. E reve ta a na Yesu uwai pe a wantsu'un obolo no ojoro a yi shi, amma a kara ta a lyawa yi. 23 Antsun o ro o uta ta de a lyuci va Tibariya, avu e isawan zuzu nu ubata u na Zagbain godyoyi Asula adama o opopofu a na ama a tamai. 24 Ana obolo a ama e enei de Yesu shi, ko e enei de ojoro a yi shi, avu a uwa a antsun a pasa a tyo a mbanga ma Kafarnahum tsara a zami yi.

Yesu da opopofu a wuma

25 Ana a yawai a cina niyi de, reve e ece yi, “Manlu, cine vu yuwain dafa vu rawushi pa nda?”

26 Dafa Yesu usuyi, “Amayun a da maa dansaa du, i te izami i va adama a na i tamai opopofu hali i cuwain. Agba i ri e izami i va adama a na ye enei iroci yi ili ya asalama i va shi. 27 She i zuwa ucira u du e izami yi ilyalya i na yaa langa wan. Amma, i zuwa ucira u du e izami yi ilyalya i na yaa ca wuma u babu ukotu. Ayi dafa ilyalya i na Mawun ma Vuma maa ca du, adama a na Dada Asula o roco ta u usu ta Mawu'un.”

28 Dafa e ece niyi, “Nye i da Asula a ciga ntsu tsu yuwan?”

29 Reve u usu, “Apa ili i na Asula a ciga ndu i yuwan: I usu vuma na u lyunguyi.”

30 Avu a damma, “Na vu ciga tsu usu wu, yuwaan tsu ili ya asalama. Nye vaa yuwaan tsu? 31 Nkaya n tsu

† 6:19 Ayi ubata'a u damma ta, “mili ta'atsu ko aza a nashi.” Mili ta'atsu ko nashi unata u da u ri na kilomita ton ko tali.

n tama t̄a manaf̄ atsuma o una. A dana yi t̄a pe atsuma a Adanshi a Asula, 'U ca tsu t̄a opopofu diga zuva tsara tsu tama.' " ◇

³² Reve Yesu damma, "Amayun a da maa dansaa du, Musa da za na ca ndu opopofu diga zuva shi. Dada va da za na aa casu opopofu a amayun diga zuva. ³³ Waru opopofu a na Asula a cayi, ayi dada za na tawai diga zuva reve u ca uvadi wuma."

³⁴ Reve ama'a a usu, "Zagbain, ca tsu opopofu o ndolo kuci."

³⁵ Dada Yesu dammai, "Amu da opopofu a na a tsu ca wuma. Vuma na tawai ubata u va suru waa dana na ambulu shi, waru za na usu numu suru waa uwwa akuli shi. ³⁶ N damma du ta de ye ene mu ta, agba suru na ne i usu mu shi. ³⁷ Dada ca mu ta ama a va, suru nle a tawa ya'a va, agba maa 'yuwan le shi. ³⁸ N cipai ta diga zuva tsara n yuwan ili i na Asula a cigai n yuwan, agba ili i na n cigai shi. ³⁹ Apa ili i na za na lyungu numu ciga numu n yuwan: N ciga n 'yuwan n lamba ko vuma ta atsuma a aza a na Asula a ca numu wan, n ciga n 'yuwan n 'yasan le o urana wu ukosu. ⁴⁰ Aza a na e enei Mawu'un, avu a usu yi a ta tsura wuma u babu ukotu, waru n ta 'yasan le o urana wu ukosu. Ayi da ili i na Dada va cigai."

⁴¹ Avu ama a uwa a yuwusan adanshawuya a aci a yi, adama a na u dammai, "Amu

da opopofu a na a cipai diga zuva."

⁴² Avu a damma, "Ayi nda ayi da Yesu, ulobo wa Isuhu. Tsu reve ta dada na mma va yi. Cine waa damma, 'N cipai ta diga zuva?'"

⁴³ Dada Yesu aa damma, "Lyawai adanshawuya. ⁴⁴ Dada da za na lyungu numu. Babu za na aa tawa ubata u va, she na Dada de yi a tyo ya'a va, waru n ta 'yasan vuma ndolo o urana wu ukosu. ⁴⁵ Amasula a dana ta, 'Asula o to rito le suru.' ◇ Za na zuwayi Dada atsuvu, avu u rito ili i na woo ritosu yi, u ta tawa ya'a va. ⁴⁶ Babu za na enei de Dada, she amu za na Asula a lyunguyi. Amu da a nde'en goon me ene niyi.

⁴⁷ "N ta dansaa du amayun, za na usu numu suru u ta na wuma u babu ukotu. ⁴⁸ Amu da opopofu a na a tsu ca wuma. ⁴⁹ Nkaya n du n tama ta manaf̄ o ogozo, a tyo de reve a kuwa. ⁵⁰ Apa nda opopofu a na a cipai diga zuva a tyo o uvadi. Vuma na tamai opopofu a nda waa kuwa shi suru suru. ⁵¹ Amu da opopofu a na a tsu ca wuma, za na cipai diga zuva. Vuma na tamai opopofu a nda suru waa kuwa shi. Opopofu a na maa ca du lipu va da, za na maa ca tsara ama o uvadi a tsura wuma."

⁵² Avu aza a Isra'ila a uwa mawasan vani le, adansa, "Cine tsa da vuma nda a ca tsu lipu va yi tsu tama?"

⁵³ Avu Yesu usu le, "N damma du amayun, ni i tama

lipu Mawun ma Vuma waru i sowo mpasa ma yi shi, yaa tsura wuma u babu ukotu shi. ⁵⁴ Aza a na a tamai lipu va waru o sowoi mpasa n va, a ta tsura wuma u babu ukotu, waru n ta 'yasan le o urana wu ukosu. ⁵⁵ Lipu va ilyalya ya amayun i da, waru mpasa n va ili yo oso ya amayun i da. ⁵⁶ Aza a na a tamai lipu va waru o sowoi mpasa n va o to obolo na amu, waru amu n to obolo ne ele. ⁵⁷ Dada va za na ri wuma da lyungu numu, amu fo n ta wuma adama e ili i na Dada va yuwain. Adama o ndolo, za na tama numu ta yuwan wuma adama e ili i na n yuwain. ⁵⁸ Amu da opopofu a amayun a na a cipai diga zuva. Vuma na tamai opopofu a nda suru, u ta tsura wuma u babu ukotu. Agba waa kuwa cine nkaya n du n kuwai shi, ko na a tamai mana."† ⁵⁹ Yesu yuwan ta adanshi a nda suru ayi pe a yuwusan uritosu atsuma a aa'isa† a Kafarnahum.

Ama na abunda a lyawa ta itoni ya Yesu

⁶⁰ Ana aza a na oo tono Yesu a uwwai ne, avu a damma, "Ili i nda i tu usan u na vuma ee reve. Cine ama a usu adanshi a nda?"

⁶¹ Yesu reve ta a ta adan-shawuya. Dada we ecei, "Ili i nda u gala du ta? ⁶² To nye yaa jiyana na ye ene mu, Mawun ma Vuma, a kamba zuva waru? ⁶³ Ruhu da tsu ca wuma u babu ukotu. Ucira u vuma waa gura yuwan ili shi. Adanshi a na n yuwain da a zuwa ndu i tsurai Ruhu

va Asula, za na tsu ca wuma. ⁶⁴ Agba ozo o ro a du a ca okolo shi." (O ufaru, Yesu reve ta de aza a na a cayi okolo shi, na vuma na aa wina yi.) ⁶⁵ Reve Yesu damma, "Adama o ndolo a da n dammai, 'Na Dada tawaa na vuma ubata u va shi, vuma ndolo waa gura tawa shi.' "

⁶⁶ Adama e ili i na Yesu dammai, dada aza a na oo tono yi na abunda a vadalai, avu a lyawa itoni ya yi.

⁶⁷ Dada we ecei Kupanejere'e, "Adu fo i ta ciga i kara?"

⁶⁸ Reve Simo Bituru usu yi, "Zagbain, ya zane da tsaa tyo? Vu ta ni idanshi i na i tsu ca wuma u babu ukotu. ⁶⁹ Tsu ca ta okolo, waru tsu reve ta a na avu da Za va Akiza va Asula'a."

⁷⁰ Reve Yesu usu, "N dangwa du ta Kupanejere.† Agba za ta atsuma a du Mekenkesu ma da!" ⁷¹ Yahuza ulobo wa Simo Iskariyoti da Yesu yuwusain adanshi a aci a yi. A tyo o ukosu u ta wina Yesu, ko na wo o'woi za ta da atsuma a Kupanejere'e.

7

Muwun ma anawu ma Yesu n usu ili i na u dammai shi

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, avu Yesu garasa upasu wa Galili, adama a na u ciga u 'yawa upasu wa Yahuda shi, adama a na azagbain a Isra'ila a ciga ta o una yi.

² A mantsa'a Abuki o Ogodo o Ucuwusan* a aza a Isra'ila a yuwan ta zuzu. ³ Dada muwun ma anawu ma yi n damma niyi, "Vu lyawa ubata u nda reve vu kara a tyo Yahuda, tsara aza a na oo tonowu e ene ili ya asalama i na vaa yuwusan. ⁴ Vuma na cigai ama suru e reve ili i na waa yuwusan, u tsu pa'aton aciyayi shi. Na vaa yuwusan cu'un vi ili i nda, to, utaa aciyawu a alanga eteshe." ⁵ Ko muwun ma anawu n usu shi.

⁶ Dada Yesu damma nle, "Gogo da mantsa ma na maa kara shi. Amma ya'a du, mantsa suru wu ntsaa du ta. ⁷ Ama o uvadi u nda aa 'yuwan du shi. A 'yuwan mu ta adama a na n damma nle a ta yuwusan ili i iwuya. ⁸ 'Yoyin i kara a 'yawa ubata wa abuki. N ri ufofu u na maa 'yawa de shi, adama a na mantsa ma va koto ma yuwan shi." ⁹ Ana Yesu dammai tsundolo, avu wi isawan pe atsuma a Galili.

Yesu yuwan ta uritosu a Aa'isamapada

¹⁰ Ana muwun ma anawu n kara a tyo ubata wa abuki'i, ayi fo u 'yawa ta de usokowu, u 'yawa a alanga e eteshe shi. ¹¹ Azagbain a Isra'ila a ciga ta e ene yi ubata wa abuki'i, dada a lyuwai elime na yeci adansa, "Te da gba u ri?"

¹² Atsuma o obolo'o, ama na abunda a yuwusan ta adanshi na yemenu a aci e Yesu. Ozo o ro a damma a na, "Vuma va abula da."

Ozo o ro gba a damma, "Ama a da waa yuwusaan epen."

¹³ Babu vuma na yuwain adanshi a yi a alanga e eteshe, adama a na a ta uwuwa wovon wa azagbain a Isra'ila.

¹⁴ O urana wa nashi wa abuki'i,† Yesu 'yawa ta a Aa'isamapada, avu u reme uritosu. ¹⁵ Aza a Isra'ila a yuwan ta asalama hali a damma, "Koto vuma nda danu e ekere a manlu shi. Cine tsa da u yuwan u revei ili i nda na abunda tsunda?"

¹⁶ Dada Yesu usuyi, "Ili i na moo ritosu ya'a va da wu utai shi, amma Asula a na a lyungu numu, ayi da u ca numu ele. ¹⁷ Na ama a dangwa a yuwan ili i na Asula a cigai, e te reve uritosu u va ubata wa Asula u da wu utai, amma ya'a va da shi. ¹⁸ Ama a na aa yuwusan uritosu wi ili ya aciyele, e te izami yi ica e ekere a ama. Amma vuma na cigai akapi a cuwa za na lyungu niyi, amayun a da u tsu damma. U tsu yuwan epen shi, ko ke'en. ¹⁹ Musa ca du ta Wila'a, agba babu za na kuru niyi. Nye i zuwai i cigai yu una mu?"

* **7:2** A Abuki o Ogodo o Ucuwusan, aza a Isra'ila a tsu yuwan ta mazanga adama a na o kotoi ugasa. A tsu yuwan ta ogodo o ro lo a na aa dana a danu pe ajuma a ta. Ne da a tsu cuwan na cine nkaya n le n danuyi o ogodo a mantsa ma na a dana a agara atsuma o una a'wan amunga kafu a uwa e ida i na Asula a yuwaan nle nzuwulai. † **7:14** Rana kunla vu ukosu va Abuki O Ogodo o Ucuwusan a da.

20 Reve ama'a a usu, "Vu ta no otoni a limā! Nan zane da gba a cigai o una wu?"

21 Dada Yesu usu nle, "N yuwan ta ili ya asalama i ta, avu suru ndu i kara a asalama. 22 Musa damma du ta i pada muwun n du uryumbu. (Nkaya n du n da n farai ulinga u ndolo, Musa da shi). I tsu pada ta mawun uryumbu, ko urana wa Ashibi u da. 23 Ayi da nda i tsu pada ta mawun uryumbu o urana wa Ashibi adama i kuru Wilā wa Musa. To, adama a nye i ri o upan na amu a na n kambatoī vuma ro gbaga o urana wa Ashibi? 24 I lyawa uge'etosu adama a na ye enei cine ili i rotsoi. I yuwan uge'etosu wi ili i na ye enei amayun."

Yesu Kristi Zamawawa da?

25 A mantsa mo ndolo, avu ama a Urishelima o ro a dammulai, "Vuma na azagbain a cigai o una dada nda. 26 Agba u ta yuwusan uritosu ubata u na ama e ene yi waru a uwwa yi, agba babu vuma na putsaa niyi. She damma azagbagbain a usu ta a na ayi Zamawawa da na amayun. 27 Amma tsu reve ta lyuci vuma nda'a. Agba na Zamawawa va amayun tawa, babu za na ee reve ubata u na wu utai."

28 Yesu pe a yuwusan uritosu a Aa'isamapada, dada u 'yasain udyo, "Ee, i reve mu ta, waru i reve ta lyuci va. Amu da n lyunguyi aciyava shi. Za na lyungu numu za va amayun da, agba i reve yi shi.

29 Amma amu n reve yi ta, adama a na mu uta ta ubata u na u ri, ayi da waru u lyungu numu."

30 Ana u dammai ili i nda, avu ama a shi a ciga e reme yi. Agba a tsura vuma na gura ju'wan niyi shi, adama a na mantsa mo koto ma rawa shi. 31 Ama na abunda a usu ta Yesu. Dada a dammai, "Na Zamawawa u tawa, u ta gura yuwan ili ya asalama i na i la'ai ili i na vuma nda aa yuwusan?"

A lyungu ta adugari e reme Yesu

32 Ana Afarishi a uwwai obolo a adanshi adama e Yesu, reve ele obolo na nan ganu a gbagbain a lyungu adugari a Aa'isamapada e reme yi.

33 Avu Yesu damma, "N ta dana obolo na adu woto meketeci, avu n kamba a tyo ubata wu za na lyungu numu. 34 A mantsa mo ndolo, i ta zami mu, agba yaa tsura mu shi. Agba yaa gura 'yawa ubata u na n ri shi."

35 Avu azagbain a Isra'ila a dammulai vāni le, "Ubata u ne u da vuma nda cigai u 'yawa hali na tsa zami yi agba tsee ene yi shi? U ta 'yawa e ilyuci ilyuci ya Heleni ubata u na ama a tsu a ri nden tsara u rito Nheleni n na n ri de? 36 Nye i da waa yuwusan majiyan ana u dammai, 'I ta zami mu, agba yaa tsura mu shi', waru 'Yaa gura 'yawa ubata u na n ri shi?'"

Mini ma na ma tsu ca wuma

³⁷ O urana wu ukosu wa abuki'i, za na ayi da abajini o urana, avu Yesu 'yon mishin daɗa wu utayi uɗyo zuva, "Vuma na aa uwwusa akuli biti u tawa ubata u va, reve u sowo. ³⁸ Cine Adanshi a Asula† a dammai, 'Vuma na usu numu suru, dɗolu na tsu casu mini ma wuma ma ta dana oo utusa atsuma a yi.' †³⁹ Yesu yuwan ta adanshi adama a Ruhu va Akiza. Koto Asula a ca Ruhu'u shi, adama a na koto u 'yasan Yesu avu u ca yi tsugbain shi. Agba a tyo o ukosu, aza a na a usuyi Yesu a tsura ta Ruhu'u.

Mawasan adama e Yesu

⁴⁰ Ana ama a uwwai adanshi e Yesu, daɗa ozo o ro e le a dammai, "Ili i ro yi lo shi, vuma nda'a Vumavasula langa va amayun da."

⁴¹ Ozo o ro gba a damma, "Ayi da Kristi Zamawawa'a."

Reve gba ozo o ro a damma, "Kristi Zamawawa oo uta diga Galili shi. ⁴² Adanshi a Asula a damma ta Kristi Zamawawa to uta o ugundo u Mogono Dawuda waru a ta matsan yi Batalami, lyuci na Dawuda danaɗi nden." ◇

⁴³ Oɗolo a ama'a e ne'eshen ta ure adama e Yesu. ⁴⁴ Ozo o ro atsuma e le a shi ta a ciga e reme Yesu, amma babu za na gura ju'wan niyi.

Azagbain a 'yuwan ta a usu Yesu

⁴⁵ Avu adugari'i a kamba ubata u nan ganu a gbagbain† na Afarishi, aza a na e

ece nle, "Nye i zuwai i tawai na Yesu pa shi?"

⁴⁶ Reve a usu, "Koto a tsura vuma na dammai ili i na vuma nda dammai shi!"

⁴⁷ Dada Afarishi a usuyi, "Hali na adu fo Yesu pusan du ta ana? ⁴⁸ Ko ganu gbain ko Mafarishi ma ta atsuma a tsu a usu yi shi! ⁴⁹ Oɗolo a ama a nda koto e reve Wila wa Musa shi. Asula yuwaan le ta una!"

⁵⁰ Nikodimu Mafarishi ma dana ta lo, vuma na shi 'yawai ya Yesu nu ufaru tsara we ene yi. U damma le ta, ⁵¹ "Wila u tsu u lyawa tsu tsu kototo ama babu tsu uwwa ili ya aguji i le shi. U ri ulobonu tsu ge'eto nle babu na tsu revei unusu u na a yuwain shi."

⁵² Dada ele a dammai, "Upasu wa Galili u da vu utai fo? Kalyuwa Adanshi a Asula ulobonu, vu te reve babu vumavasula na oo uta diga Galili."

[⁵³ Ne da iɗolo'o i kotoi, avu ama e bete'we a tyo a 'wa le.

8

E reme ta aashakala

¹ Yesu gba u kara ta a tyo a Masasan ma Zetun. ² Ana usana u tawai, reve u 'yawisa a Aa'isamapada na wasasa. Ama suru a tawa ta ubata u na u ri, avu u danu u kara o ritosu le. ³ Reve munlu n Wila na Afarishi a tawa na ka na e remei e tsipere. Avu a zuwa yi wi isawan e memere ma ama. ⁴ Avu a damma,

† 7:38 Izk. 47:1; Zak. 14:8. Re re ta lo na aa gura jiyani ko zane da mini mo utai ya'a yi. 1) za vi itoni na 2) Yesu, ufaru wi iwawi. ◇ 7:42 2 Sam. 7:12; Mik. 5:2.

“Manlu, ka nda e reme yi ta atsuma e tsipere. ⁵ Wila wa Musa u rito tsu ta a na cu'un vu ka ndolo suru a vara yi na atali o una yi! Avu gba nye vu dammai?” ⁶ A yuwan yi ta cu'un yeci i ndolo tsara a lyungwa yi, waru e reme yi nu unusu.

Reve u kadato reve u yuwan idana e ida na aakatsu a yi. ⁷ Avu a yuwisan yi yeci adama a ka'a, a tyo o ukosu avu u gaduwa dada u damma nle, “Na vuma ro atsuma a du koto u yuwan unusu shi, lyawa wo o'wo za na aa fara vara yi na aatali.” ⁸ Avu u kadatowisa u yuwan idana e ida.

⁹ Ana a uwwai ne, reve e bete'we aza a ta ta. Aza a kpakpara da a fara karai. A tyo o ukosu Yesu da na ka'a a buwai lo goon no obolo'o. ¹⁰ Avu u gaduwisa dada we ecei ka'a, “Te gba ama'a? Vuma ro buwa lo a na wee ge'eto wu shi?”

¹¹ Reve u usu, “Manlu, ko vuma buwa pa shi.”

Dada u damma niyi, “To, ko amu moo kototo wu shi. Wala, agba she vu dashi yuwan unusu wan.”*]

Yesu da ekan o uvadi

¹² A tyo de, avu Yesu damma ama'a, “Amu da maa casu ama o uvadi ekan. Vuma na kuru numu suru u ta tsura ekan a na a tsu ca wuma, waru waa wala atsuma e irumbu shi.”

¹³ Reve Afarishi a damma yi, “Ana vaa yuwusan adan-shi a aciyawu, avu da goon

vaa dansa a na ili i nda amayun a da. Tsu usu ili i na vu dammai shi.”

¹⁴ Reve u usu, “Ee, n ta dansa ili i nda adama a aciyawa, amma waru amayun a da. N reve ta ubata u na mu utai, waru n reve ta ubata u na mee tyo. Adu gba i reve ubata u na mu utai nu ubata u na mee tyo shi.

¹⁵ Adu da yee ge'etosu cine vadilima ee ge'etosu. Amu gba mee ge'etosu vuma shi.

¹⁶ Agba ko na n ge'eto, ure u na mee ge'etosu amayun a da, adama a na amu da a nde'en shi. Dada na lyungu numu to obolo na amu. ¹⁷ Wila u du u damma ta, na ama e re a yuwan adan-shi a ta adama e ili i ro, i ciga i 'yuwan i usu ili i na a dammai. ¹⁸ Amu da vuma na yuwain adan-shi adama a aciyawa, waru Dada na lyungu numu ta yuwusan adan-shi a aci a va.”

¹⁹ Reve e ece, “Te da dada va wu?”

Avu u usu, “I reve mu shi, agba i reve Dada va shi. Ni i shi i reve mu, i shi te reve Dada va fo.” ²⁰ U damma ta ili i nda suru a mantsa ma na u yuwusain uritosu a Aa'isamapada, zuzu nu ubata u na a shi a zuwusa ikebe. Agba babu za na reme niyi, adama a na mantsa ma yi ma buwai.

Yaa 'yawa ubata u na mee tyo shi

²¹ Yesu dammisa ta Afarishi'i, “N ta kara n lyawa du, i ta zami mu, ne da waru yaa lyuwa elime nu unusu u du,

* 8:11 Akuci a aatagada a ri na guzu nda shi.

reve i kuwa. Yaa 'yawa ubata u na mee tyo shi."

²² *Avu* azagbain a Isra'ila a damma, "U damma ta tsaa 'yawa ubata u na wee tyo shi. U ta a majiyan wu una aciyayi?"

²³ Reve u damma, "Adu ama o uvadi a na a ri zala da, agba amu o uvadi wa zuva u da n ri. Adu aza o uvadi a nda a da, agba amu za vu uvadi u nda u da n ri shi. ²⁴ *Ayi* da i zuwai n damma ndu i ta kuwa obolo nu unusu u na yaa yuwusan. Nni i 'yuwan a usu a na amu dafa† o za na n dammai n ri, babu ili i ro i ta kuwa atsuma a nusu du."

²⁵ Reve e ece, "Avu gba zane da vu ri?"

Avu u usu, "Amu da vuma na n tsu dansaa du n ri. ²⁶ *N* ta ni ili i na maa damma aci a du, waru ni ili ya abunda i na mee ge'eto a aci a du. Amma maa damma ili i na n ri ne ele shi. Adama a na za na lyungu numu amayun a da u tsu dansa kuci, waru n damma ta aza o uvadi ili i na u damma numu goon."

²⁷ Ama e reve a na waa dansaa le adama a Dada'a shi. ²⁸ Adama o ndolo a da u damma nle, "Ni i 'yasan Mawun ma Vuma zuva va akpata,† i ta reve a na amu dafa za na maa dansaa du n ri. I reve waru n tsu yuwan ili nu ucira u va shi. Ili i na Dada va rito numu da goon n tsu damma. ²⁹ Za na lyungu numu to obolo na amu. Koto u kara u lyawa mu a nde'en shi, kuci da waru n tsu yuwan

ili i na waa uwwa uyo'o u va." ³⁰ Ama a abunda a na a uwwai ili i na Yesu dammai, a usu yi ta.

Amayun a ta bada wu

³¹ *Avu* Yesu damma aza a na a usu niyi, "Ni i lyuwa elime ni itoni yu uritosu u va aza e itoni ya amayun a da i ri. ³² Ne da yee reve amayun, waru amayu'un u ta bada du."

³³ Reve a usu, "Atsu muwun n tsukaya ma Ibrahim n da, koto tso o'wo agbashi a ama o ro shi. Cine vu dammai a ta bada tsu?"

³⁴ Reve u usu, "N damma du amayun, vuma na yuwain unusu suru aagbashi o unusu a da. ³⁵ Aagbashi a tsu danu o u'wa wu zagbain suru suru shi, amma ulobo wu u'wa kuci o u'wa wa dada va yi da u tsu dana. ³⁶ Adama o ndolo na Mawun u bada du, i to o'wo faan na amayun. ³⁷ N reve ta a na adu muwun n tsukaya ma Ibrahim n da, agba i ciga ta yu una mu adama a na i usuyi uritosu u va shi. ³⁸ N ta dansaa du ili i na Dada va roco numu, agba i ta yuwusan ili i na dada du damma ndu."

³⁹ Reve a usu, "Ibrahim da dada tsu."

Avu u damma, "Na adu muwun ma Ibrahim n da na amayun, i ta yuwan ili i na Ibrahim yuwain. ⁴⁰ Amayun a da maa dansaa du, amayun e ili i na mu uwwai ubata wa Asula, adu da nda gba i

† 8:24 Aza a Isra'ila e reve ta danshi "amu da" aala a Asula a da. Adama o ndolo a tara ta Yesu de ta aciyayi Asula. ◇ 8:24 Mta. 3:14.

cigai yu una mu. Ibrahim aa yuwan cu'un vi ili i ndolo shi. ⁴¹ Agba aḍu i ta yuwusan ili i na dada ḍu yuwain foyi.”

Reve a usu, “Aṣu agirutu a ḍa shi! Aṣulā a ḍa Dada va amayun tsu.” ⁴² Aṣu u damma le, “Na Aṣulā a ḍa Dada ḍu, i shi ta ciga mu, adama a na n tawā ta ubaṭa u ḍu diga a Aṣulā. Agba amu ḍa n tawatoyi aciyava shi, ayi ḍa u lyungu numu. ⁴³ I reve ili i na n damma ndu shi, adama a na i usuyi uritosu u va shi. ⁴⁴ Mekerencesu ma ḍa dada ḍu, i tsu yuwan ta ili i na u cigai foyi. Diga o ufaru za mona ḍa waru za ve epen ḍa. Babu ili ya amayun a aci a yi. Ili ya aciyayi a ḍa u tsu yuwan adanshi, waru ili i na u dammai suru epen a ḍa. Za ve epen ḍa goon shi, amma waru dada ve epen ḍa. ⁴⁵ Amma amayun a ḍa maa dansaa ḍu, ayi ḍa waru ili i na i zuwai i usu numu shi. ⁴⁶ Atsuma a ḍu, zane ḍa na amayun aa gura reme mu nu unusu? Waru ana maa dansaa ḍu amayun, nye i zuwai i usuyi shi? ⁴⁷ Vuma na Aṣulā a ḍa Dada va yi, u tsu zuwa ta atsuva a Adanshi a Aṣulā. Aḍu gba aza a Aṣulā a ḍa shi, ayi ḍa i zuwai i zuwai atsuva a ḍu shi.”

Yesu la'a ta Ibrahim

⁴⁸ Aṣu aza a Isra'ila a usu, “Tsu ta mejege na tsu damma aṣu vuma va Samariya† ḍa, waru vu ta no otoni a lima atsuma a wu!”

⁴⁹ Reve Yesu usu, “N ri no otoni a lima shi. N ca ta Dada va tsugbain, aṣu i 'yuwan a ca mu tsugbain. ⁵⁰ N ri e izami i tsugbain tsa aciyava shi. Amma za na cigai n ushi tsugbain ta lo, ayi ḍa waru za na aa yuwan uge'etosu. ⁵¹ Amayun a ḍa maa dansaa ḍu, vuma na yuwain itoni nu uritosu u va, waa kuwa shi.”

⁵² Aṣu a damma yi, “Gogo tsu reve ta a na vu ri no otoni a lima! Ko Ibrahim na amasulā a kuwa ta. Aṣu gba vu damma ta, ‘Vuma na yuwain itoni nu uritosu u va, waa kuwa shi.’ ⁵³ Aṣu vu la'a ta dada tsu Ibrahim atsuma a tsugbain? U kuwa ta, ne ḍa fo amasulā. A majiyan ma wu, zane ḍa vaa tarasa vu ri?”

⁵⁴ Reve u usu, “Na n ca aciyava tsugbain, tsugbain tso ndolo ili i ḍa shi, ko ke'en. Dada ḍa vuma na ca numu tsugbain, waru i damma ta a na ayi ḍa Aṣulā a ḍu. ⁵⁵ Koto i reve yi shi, amma amu n reve yi ta. Na n damma koto n reve yi shi, n to o'wo za ve epen tsu aḍu. Amma n reve yi ta, waru n tsu yuwan ta itoni ni ili i na u dammai biti. ⁵⁶ Dada ḍu Ibrahim yuwan ta mazanga a na wee ene mantša ma na maa tawā. We ene yi ta waru u yuwan ta mazanga.”

⁵⁷ Aṣu a damma, “Cine vu yuwain ve enei de Ibrahim? Koto vu rawa a'wan kupoton shi.”

⁵⁸ Reve u usu, “Amayun a ḍa maa dansaa ḍu, kafu a matsan Ibrahim, Amu ◊ dada

† 8:48 Na za va Isra'ila de za ro za va Samariya, wisulusa u ḍa u ḍanai. E reve ta a na Yesu diga Galili ḍa wu utai, agba Samariya ḍa shi. ◊ 8:58 Mta. 3:14.

za na n ri lo.”† ⁵⁹ Ana Yesu yuwain adanshi a nda, *avu* ama *a taḍa* atali tsara o una yi. Reve Yesu wo oḍoru o utā, u lyawa *Aa'isamapada'a*.

9

Yesu yuwaan ta irumba opocino

¹ Yesu pe *atsuma* a mmalu, *avu* we ene vuma na a matsain irumba. ² *Avu* ojoro *a yi* e ece yi, “Manlu, nye i zuwai a matsain vuma nda irumba? Adama o unusu *wa yi* u da ko adama o unusu u nan dada *va yi*?”

³ Reve u usu, “Vuma nda ri irumba adama o unusu *wa yi* ko o unusu u nan dada *va yi* shi. Ne da a matsan niyi tsara *Asula* o roco ucira *wa yi a tyo* e ekere *a yi*. ⁴ Nu urana, tsu 'yuwan tsu ciga tsu lyuwa elime nu ulinga wu za na lyungu numu. Ayin o ta lo *a tawa* na vuma aa gura linga shi. ⁵ *Amu* pa *atsuma* o uvadi u nda, *amu da* n tsu ca ama o uvadi ekan.”

⁶ Ana u dammai ne, *avu* u tsuwan matsan e ida, *avu* u sukuta yi, reve u kene yi daḍa u putalayi vuma'a e esu. ⁷ Reve u damma vuma'a, “*Yawa* vu sa'a esu *a wu* a Mabata ma Siluwamu.” (Urevu wa “Siluwamu” *ayi da* “Lyungu.”) *Avu* vuma'a u kara u sa'a. Ana *a kambai* o u'wa, reve we ene ure.

⁸ *Avu* ama o ubata'a na akapi a na e revei u dana ta irumba a yuwusan ipati reve e ece, “Vuma ndede daḍa, za na tsu danusu a yuwusan ipati shi?”

⁹ *Avu* ozo o ro a damma, “*Ayi daḍa*.”

Akapi gba a damma, “O'o, u rotso ta vuma ndede'e.”

Reve zavipati'i u reme adansa, “*Amu daḍa!*”

¹⁰ Reve e ece yi, “Cine vu yuwain daḍa ve eneshe gogo?”

¹¹ Daḍa u usuyi, “Vuma na a tsu de Yesu da re'weto i mabula *avu* u putala mu e esu. Reve u damma mu, “*Yawa* a Mabata ma Siluwamu vu sa'a esu *a wu*.' Ana n '*yawa* n sa'ai, reve me ene.”

¹² *Avu* e ece yi, “Te da vuma'a?”

Avu u usu, “N reve shi.”

Afarishi a ciga ta e reve ili i na i farai

¹³ *Avu* ama'a a '*yawa* Afarishi na vuma na dana i irumba'a. ¹⁴ Urana u na Yesu foboi mabula *avu* u kambato yi gbaga Ashibi a da a shi. ¹⁵ Daḍa Afarishi o ro e ece vuma'a, “Te da vu tsurai yeni *ya wu*?” Reve u usu, “Vuma ro putala mu ta mabula mo utanu e esu, *avu* n sa'a le, gogo *amu da* nda e eneshe.”

¹⁶ *Avu* Afarishi o ro a damma, “*Ayi* vuma nda Yesu, wu utā ubata *wa Asula* shi, adama a na u yuwan tsutoni na wilā wa Ashibi shi.”

Ozo o ro gba a damma, “Vuma na ri nu unusu waa gura yuwan cu'un vi iroci yi ili ya asalama o ndolo shi.” Adama o ndolo a usulai shi.

¹⁷ *Avu* e ecishe vuma'a, “Nye vaa damma adama a vuma na kambuwai esu *a wu* gbaga?”

Avu vuma u usu, “Ayi vu-mavasulā dā.”

18 Agba azagbain a Isra'ila a usu a na u dānai irumbā shi, avu u karā eneshe gogo shi. Reve a lyungu e dewe le nan dada vā yi. 19 Avu e ece le, “Ulobo u dū u dā nda'a? I damma u dānā tā irumbā ana i matsan niyi. Cine tsa dā u yuwain dāda we eneshe gogo?”

20 Reve nan dada vā yi a usu, “Tsu reve tā a na ayi mawun mā tsu ma dā, waru tsu reve tā tsu matsan yi tā irumbā. 21 Amma tsu reve ko cine tsa dā u yuwain we eneshe gogo shi. Waru tsu reve za na kambato niyi gbaga shi. Ece niyi. U rawa tā a'wan a na waa gura damma dū na aciyayi.” 22 A damma tā ne adama a na a ta uwwusa wovon wa aza a Isra'ila. Aza a Isra'ila a damma tā dē vuma na dammai Yesu Zamawawa dā, waa dashi uwisa a aa'isa shi. 23 Ayi dā i zuwai nan dada vā yi a dammai, “U rawa tā u yuwan adanshi na aciyayi. Ece niyi!”

24 Avu aza a Isra'ila e dewishe yi we ire avu a damma, “Kucina nā Asulā reve vu damma tsu amayun! Tsu reve tā vuma na kambato nuwu gbaga nda za vu unusu dā.”

25 Avu u usu, “N reve ko za vu unusu dā shi. Apa ili i tā i na n revei: N dānā tā irumbā agba gogo n te eneshe.”

26 Avu e ece yi, “Nye u yuwaan nuwu? Cine tsa dā u kambatoi esu a wu gbaga?”

27 Reve u usu, “N damma dū tā dē, agba i zuwaa mu atsuvu shi. Cine i cigai yu uwwisa? I ciga tā yoo o'wo aza e itoni a yi fo?”

28 Avu e isula yi adansa, “Avu dā za vi itoni vā yi, agba atsu aza e itoni ya Musa a dā. 29 Tsu reve tā Asulā a yuwaan tā Musa adanshi, agba atsu tsu reve lyuci na vuma nda utai shi.”

30 Avu u usu, “Ili ya asalama i dā nda'a! U kambato tā esu a vā gbaga, agba adu i reve ubata u na wu utai shi. 31 Atsu tsu reve tā Asulā a tsu zuwaa aza o unusu atsuvu shi. Amma u tsu zuwaa tā aza a na a yuwusaan yi aganda avu waru a yuwan ili i na u damma nle atsuvu. 32 Ana Asulā a yuwain uvadi, koto a tsurā vuma na kpatu'wai esu a vuma na a matsain irumbā shi. 33 Nā vuma na Asulā a lyunguyi dā shi, ko ili i tā waa gura yuwan shi.”

34 Reve a damma yi, “Avu za vu unusu dā diga urana u na a matsan nuwu! Vu ta a majiyan vu to rito tsu ili i ro?” Avu a damma yi waa dashi uwa a aa'isa shi.

Tsurumbā tsa Afarishi

35 Ana Yesu uwwai ili i na i farai, avu u zami vuma'a, avu we ece yi, “Vu usu tā Mawun ma Vuma'a?”

36 Reve u usu, “Zagbain, damma mu ko zane dā u ri, tsarā n usu yi fo.”

37 Reve u damma yi, “Ve ene yi tā dē, ayi dā waru vuma na a yuwusan adanshi nā avu gogo.”

38 Dada u dammai, “Zag-bain, n usu ta!” Avu u yuwaan Yesu aganda.

39 Avu Yesu damma yi, “N tawa ta tsara n zangada ama o uvadi a nda. N tawa ta tsara n ca nrumba yeni, waru n roco aza a na a yuwusan majiyan a te inda ele gba nrumba n da.”

40 Afarishi a na a ri lo a uwwa yi ta, avu e ece yi, “Vu ta dansa atsu nrumba n da?”

41 Avu u usu, “Na nrumba n da i ri, a shi a tsura du nu un-usu shi. Amma ana i dammai i te inda, u ta dansa i buwa ta pe atsuma o unusu u du.”

10

Iroci yi za va aguba

1 Avu Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa du, evu na aza a ngalalai a da goon a tsu uwa ni isula wu ubata u na a nlasa ikyon, agba a tsu uwa nu unantsu shi. 2 Za na tsu uwa nu unantsu ayi da za va aguba e ikyo'on. 3 Za vi ipiri yu unantsu tsu kpatu'waa le ta. Waru ikyon yi za biti e reve ta udyo wa yi. U tsu de ta ikyon ya yi na ala e le reve a kuru yi o uta. 4 Na wu utaa le suru reve u uwa elime e le, reve gba a kuru yi adama a na e reve ta udyo wa yi. 5 Agba aa kuru vuma ro shi, shede a suma yi, adama a na e reve udyo wa yi shi.” 6 Yesu yuwaan le ta iroci i nda, agba a gura reve ili i na waa dansa shi.

Yesu za va aguba a abula

7 Dada Yesu dammisai, “Amayun a da maa dansaa du: Amu da unantsu wu ubata wi ikyon. 8 Ama a na a tawai elime a va suru evu a da na aza a ngalalai. Ikyon i poloo le atsuvu shi. 9 Amu da unantsu, waru za na uwai nu ubata u va a ta wawa yi. Waru u ta gura uwa wu uta u tsura anlya a na waa tama. 10 Vivu tsu tawa ta adama wi iva wu una waru u lungusa, amu gba n tawa ta n ca wuma adama a tsura wuma suru suru.

11 “Amu da za va aguba a abula. Za va aguba a abula u tu ufofu u ca wuma wa yi adama u geshe ikyon ya yi. 12 Za na a tarai aguba u ri tsu za vi ikyo'on shi. Na we ene mekerenkesu a tawa, u tsu suma ta reve u lyawa lo ikyo'on. Reve mekerenkesu ma saba le avu u bete'we le. 13 Vuma'a u tsu suma ta adama a na ulinga wa at-supu a da waa yuwusangoon. Agba ko ili i damaton yi ni ikyo'on shi.

14-15 “Amu da za va aguba a abula. N reve ta ikyon i va, cine Dada va reve numu. Ikyon i va waru e reve mu ta, cine n revei Dada'a. N usu ta n ca wuma u va adama n kamba ikyo'on. 16 N ta ni ikyon i ro i na i ri atsuma a aza a nda shi, waru n ciga n 'yuwan n tawa ne ele fo. A ta uwwa udyo u va, reve suru nle o o'wo obolo a ta na za va aguba a ta.

17 “Dada'a u ciga mu ta adama a na n usu ta n ca wuma u va, tsara n tawa n

ushiyisa yi. ¹⁸ Ko za lo a usa mu wuma u va shi. O ucigu u va da n cayi. N ta nu ucira u na maa ca wuma u va waru nu ucira u na maḡ ushiyisa yi, ununa Dada va damma numu n yuwan.”

¹⁹ Adama a adanshi a yi o ndolo, reve aza a Isra'ila e remishe nwasanlai vani le. ²⁰ Ozo o ro le na abunda a damma, “Otoni a lima a uwa yi ta, reve o o'woto yi ajaarata. Adama a nye yaa zuwusaa yi atsuvu?”

²¹ Ozo o ro gba a damma, “Vuma na otoni a lima a jaaratoi tsu yuwan adanshi ne tsunda shi. Otoni a lima a ta gura zuwa irumba ye ene?”

A 'yuwain Yesu

²² Avu mantsa mo utanu ma rawa, mantsa ma na a tsu yuwan Abuki o Ucuwusan nu Ucasu wa Aa'isamapada* a Urishelima. ²³ A mantsa'a, Yesu shi ta a mmalu ubata u na a tsu de Makisa ma Sulemanu atsuma a Aa'isamapada. ²⁴ Reve aza-gbain a Isra'ila o boloto zuzu na ayi, avu a damma, “Cine tsa da vaa dana a zuwusa tsu majiyan, zane da vu ri na amayun? Na avu dada Kristi Zamawawa'a, vu damma tsu mejege.”

²⁵ Reve u usu, “N damma du ta de agba i usu shi. Linga va asalama na maa yuwusan atsuma a ala a Dada va o roco

ta ko zane da n ri. ²⁶ Agba i usu shi, adama a na adu ikyon i va i da shi. ²⁷ Ikyon i va i tsu uwwa ta udyo u va. N reve le ta, ele waru a tsu kuru mu ta. ²⁸ N ca le ta wuma u na woo koto shi, waru aa kuwa shi. Ko za lo aa gura usa le o ukere u va shi. ²⁹ Dada va da ca numu ele. U la'a ta koyan, waru babu za na aa gura usa le e ekere a Dada va. ³⁰ Dada'a na amu ili i ta i da.”

³¹ Dada waru azagbain a Isra'ila a tarai atali azama o una yi. ³² Avu u damma le, “N roco du ta ili i sa'ani i na Dada va lyungu numu n yuwan na abunda. Adama e ili ya asalama i ne i da i cigai i vuvara mu?”

³³ Reve a usu, “Tsu ciga tsu vuvara wu adama e ili i sa'ani i ro shi, amma adama a na vu yuwain adanshi a vama† e ekere a Asula. Avu vadilima da, amma vu kambato ta aciyawu unata na Asula!”

³⁴ Avu u usu, “A dana ta atsuma a Wila a du a na Asula a damma ta, ‘Adu musula n da.’ ◊ ³⁵ Tsu reve ta ili i na Adanshi a Asula a dammai suru wo o'wo ta amayun babu ukotu. Reve Asula e de ama o ndolo musula, ama a na u cayi ikaka ya yi.† ³⁶ Amu gba, Dada'a u dangwa mu ta adama o ulinga wa abula, reve u lyungu mu atsuma o uvadi. Adama a nye i da gba yaa dansa n ta yuwusan adanshi a vama e ekere a

* **10:22** A abuki a nda, aza a Isra'ila a cuwusan ta na cine Yahuza Makabiyu kambatowisai Aa'isamapada cece cina n'yuwatan ma Asula n shi n uwa pe, reve a lungusa yi. Aza a Isra'ila a tsu de ta abuki a nda Hanuka, ko “Abuki e Ekan.”

◊ **10:34** Ica 82:6. † **10:35** Ama a na a usuyi ikaka ya Asula ele da Musa na aza a Isra'ila a Masasan ma Sinai.

Asulā o unā u na n dammai, 'Amu Mawun mā Asulā ma dā?' ³⁷ Nnā maa yuwusan ili i na Dada vā ciga numu n yuwan shi, she i usu mu wan. ³⁸ Amma nā n ta yuwusan ili i na Dada vā aa yuwusan, i usu mu adama e ili i ndolo, ko nā yāā usu ili i na n dammai shi. Reve i reve amayun a na Dada'a ili i tā i dā nā amu, amu waru ili i tā i dā nā Dada'a." ³⁹ Reve a uwa mpolo a na ee remishe Yesu, avu gba u la'a.

⁴⁰ Reve u 'yāwā u pasa Udolu wā Urdu a tyo ubatā u na Yahaya farai urumbusu, reve wi isawan de ne'en. ⁴¹ Avu ama nā abundā a tāwā ubatā wā yi, adansa vāni le, "Yahaya yuwan ulinga wa asalama ko za tā shi, amma ili i na u dammai adama a vuma nda suru amayun a dā." ⁴² Reve ama a na a ri lo nā abundā a usu Yesu.

11

Ukwā wa Li'azaru

¹⁻² A yuwan tā vuma ro na a tsu de Li'azaru a lyuci va Batanya dā u shi. U dānā tā obolo nā muwun mā anāwu me esheli mā yi Meri† nā Marta. Ayi Meri nda ayi dā za na tāwā tsuwayin Zagbain mani'in mā maguru a ana, avu u tasa le nā anji a yi. ◇ Urana u ro Li'azaru banakan tā. ³ Avu Meri nā Marta a lyungu vuma ro damma Yesu, "Zagbain, vuma na vu cigai banakan tā."

⁴ Ana Yesu uwwai ne, avu u damma, "Ubanaku'un woo

una yi shi. Ili i nda i fara tā tsarā a tāwāā Asulā nā tsugbain. Amu waru Mawun mā Asulā, n tsurā tsugbain adama e ili i ndolo." ⁵ Yesu ciga tā Marta na azawawa'a a yi. ⁶ Ana wu uwwai a na Li'azaru tu ubanakun, u dāshi tā asisa pe ayin e re.

⁷ Avu u damma ojero a yi, "Lyawai tsu kambai Yahuda."

⁸ Avu gba a damma yi, "Manlu, a yashi i nda i dā aza-gbain a Isra'ila a shi a cigai a vuvara wu, dādā vu cigai vu kambā de?"

⁹ Avu u usu, "Tsu tā ni irumu kupa ne ejere e ekan atsumā o urana u tā. Ne ekan o lo, ama a ta wala agba a tadatsā shi. E te ene adama a na ekan a tā pe o uvadi. ¹⁰ Agba na a yuwan mmalu na ayin, a tā tadatsā, adama a na babu ekan."

¹¹ Dādā u damma nle, "Iutsā i tsu Li'azaru ta a nlavu, n tā 'yāwā de yā'a yi n jisan yi."

¹² Reve a damma, "Zagbain nu u ri a nlavu, u ta dansa u tā tsurā opocino!" ¹³ A ta jiyasan Li'azaru nlavu ma amayun n dā yi, agba a adan-shi e Yesu u ta dansa u kuwā tā de.

¹⁴ Reve wu utā le eteshe u damma, "Li'azaru kuwā tā de. ¹⁵ Adama a dū a dā maa yuwusan mazangā a na n ri obolo nā ayi shi. Adama e ili i ndolo i to rito i usu mu. Tawai tsarā tsu 'yāwā ubatā u na u ri gogo."

¹⁶ Avu oojoro† o ro a na a tsu de Toma (za na a tsu de

“Mepishe”) u damma akapi, “Tsu shoyin manlu'u suru ntsu, tsarā tsu kuwāi obolo na ayi!”

Yesu obolo na Meri na Marta

¹⁷ Ana Yesu rawai, u cina tā cina a cido de Li'azaru hali rana nashi. ¹⁸⁻¹⁹ Aza a Isra'ila† a 'yawa tā de na abunda tsarā a casa Marta na Meri adama a mawun mā anawu me le. Batanya tā zuzu na Urishelima, alanga e le mili re da. ²⁰ Ana Marta uwwai Yesu tā lo a tawa, wu utā tā tsarā u ga'aton yi, Meri gba wi isawan tā pe o uwa. ²¹ Avu Marta damma yi, “Zagbain, na vu shi pa, mawun mā anawu mā va mā shi a kuwā shi. ²² Amma ko gogo n reve tā Asulā a ta ca wu ili i na vu pati niyi suru.”

²³ Avu u damma, “Mawun mā anawu mā wu u tā 'yon avu u yuwisan wuma.”

²⁴ Avu u usu, “N reve tā u tā 'yon avu waru u yuwan wuma o urana wu ukosu, a mantsa ma na Asulā aa 'yasan akwakwa suru.”

²⁵ Reve u damma yi, “Amu da u'yasan wa akwakwa na wuma. Aza a na waru a usu numu a ta yuwan wuma ko a shi a kuwā. ²⁶ Vuma na ri wuma avu u usu mu waa kuwā shi. Marta vu usu tā ne?”

²⁷ Reve u usu, “Ee, Zagbain. N usu tā a na avu da Kristi Zamawawa, za na ayi da Mawun mā Asulā, waru ayi da za na ri lo aa tawa atsuma o uvadi.”

Yesu shon tā

²⁸ Ana Marta dammai ne, avu u kambā u yuwan adan-shi na mawun mā anawu mā yi Meri goon. Avu u damma, “Manlu'u u tā pa, waru u te desu wu.” ²⁹ Ana Meri uwwai tsundolo, avu u 'yoshin u kara a tyo ubata wa Yesu. ³⁰ Koto u shi u rawa a lyuci'i shi, amma u buwa tā de ubata u na Marta cina niyi.

³¹ Ama na abunda a tawa tā tsarā a casa le, ana e enei Meri utai go'o u lyawai u'wa'a, a jijan tā gashi u tā 'yawa ubata wa aason tsarā u shon. Dada o toni niyi.

³² Avu Meri rawa ubata u na Yesu danai. Ana we ene niyi, u kingyo tā a makakan mā yi, avu u damma, “Zagbain, na vu shi pa, mawun mā anawu mo ulobo mā va mā shi a kuwā shi.”

³³ Ana Yesu ene niyi e mesun, avu waru we ene cine ama a ri e mesun obolo na ayi fo. U yuwan tā atsumolangu abunda. ³⁴ Reve we ece, “Te da gba i cido niyi?”

Avu a damma yi, “Zagbain, tawa ve ene ubata'a.”

³⁵ Reve u shon.

³⁶ Reve ama a na a danai zuzu na ayi a damma, “Kalyuwai cine u ciga niyi lon.”

³⁷ Avu ozo o ro e le a damma, “U ca tā irumba yeni. Amayun nu u shi lo u shi a lyawa Li'azaru kuwā shi.”

Yesu 'yasan tā Li'azaru atsuma o ukwa

³⁸ Yesu buwa tā na atsumolangu a abunda lon. Avu u kara a 'yawa a aason, za na wungu u da u danai

atsuma a aatali na aatali a na a bundalāi tsara o to u'uwata'a. ³⁹ Reve u damma, "Bundalāi aatali'i a nge'en."

Reve Marta damma, "Zagbain, vu reve ta a na Li'azaru kuwai de hali rana nashi na karai, gogo u ta fara a shamusa."

⁴⁰ Avu u damma yi, "Vu cuwan cine n damma nuwu a na na vu ca okolo, vu te ene tsugbain tsā Asula."

⁴¹ Avu a bundalā aatali'i a nge'en. Reve u kalyuwa zuva ubata wa Asula avu u damma, "Dada, n godyo ta a na vu uwwa numu. ⁴² N reve ta vu tsu uwwa mu ta kuci, amma n damma ta ne adama a ama a na a ri pa ubolotowu zuzu na amu. N ciga le ta e reve a na vu lyungu numu."

⁴³ Ana Yesu kotoi avasa, avu u saala, "Li'azaru, utā!"

⁴⁴ Reve wu utā a mmalu. A katala ta ana ne ekere a yi no okoro, avu a katalaa yi okoro o urewesu.

Avu Yesu damma le, "Baḍa niyi avu i lyawa yi u kara."

O fofo ta o una Yesu

(Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Luk. 22:1-2)

⁴⁵ Ama a abunda a na a tawai a kalyuwa Meri e ene ta ili i na Yesu yuwain, avu a usu yi. ⁴⁶ Amma ozo o ro e le gba a 'yawā ta a damma Afarishi ili i na Yesu yuwain. ⁴⁷ Avu nan ganu a gbagbain na Afarishi e de ibolo ya Azagbain a Mbaraḥ ubata u ta reve a damma le, "Nye tsaa yuwain? Vuma nda ta yuwusan iroci yi ili ya asalama ya abunda.

⁴⁸ Na tsu lyawa yi u lyuwa

elime na mayan me ili i nda, ama suru a ta usu yi. Asoja a Roma a ta tawa a lungusa Aa'isamapada ni ida i tsu."

⁴⁹ Kayafa vuma ta da atsuma a Azagbain a Mbaraḥ za na danai aabara a nan ganu atsuma a aa'wan o ndolo, avu u damma, "Ko ili i ta i reve shi! ⁵⁰ Cine tsa da yaa lyawa a lungusa ida'a suru? Lyawai vuma nda kuwa, tsara ama suru a dana wuma."

⁵¹ Majiyan ma nda mo utā a asuvu a Kayafa shi. Amma adama a na ayi da u danai aabara a nan ganu a aa'wan o ndolo, u yuwisan ta adanshi e ili i na yaa fara: U dansa ta a na Yesu ta kuwa adama a aza a Isra'ila suru. ⁵² Ko na ne Yesu aa kuwa adama a aza a Isra'ila goon shi. U ta kuwa tsara u boloto muwun ma Asula o o'wo za ta, aza a na a ri ubazu atsuma o uvadi. ⁵³ Urana u ndolo u da a farai izami yu ure u na oo una yi.

⁵⁴ Adama o ndolo, Yesu yuwan mmalu atsuma a Yahuda a alanga eteshe shi, avu u lyawa Urishelima. U kara ta a tyo a lyuci va Ifaramu, za na ri a nge'en mu una, avu u danu de obolo no ojoro a yi.

⁵⁵ Mantsa'a ma yuwan ta zuzu na yashi ya Abuki a Mapasa. Ama a abunda aza a na a danai a mulyuci n keke'en a kara ta a tyo Urishe-lima kafu mantsa ma abuki'i, tsara a kambato aciyele cece ununa Wila u damma nle a yuwan. ⁵⁶ A shi ta a ciga e ene Yesu, amma ele pe atsuma

a Aa'isamapada, avu e ecelei vani le, "Nye i da majiyan ma du? U ta tawa ubata wa abuki'i?" ⁵⁷ Avu nan ganu a gbagbain na Afarishi a damma ama'a a na na vuma ro ene Yesu'u, vuma'a u tawa u damma le. Avu a tawa e reme yi.

12

Meri tsuwayin Yesu mani'in

¹ Ana u buwai rana tali a fara Abuki a Mapasa, avu Yesu ka a tyo Batanya, reve u rawa o u'wa wa Li'azaru, za na u 'yasain atsuma a akwakwa. ² Reve o foboo yi pe malyuwaa. Marta da tawai ni ilyalya'a, Li'azaru waru u shi ta o o o na aza a na a lyuwai o o o na Yesu. ³ Reve Meri tara meden ma mani'in ma maguru, za vi ikebe lon, avu u tsun yi a ana e Yesu. Reve u tasa le na anji a yi. Reve maguru mo shiton u'wa'a.

⁴ Oojoro o ro za na a tsu de Yahuza Iskariyoti shi ta lo. Ayi da za na aa wina Yesu, avu u damma, ⁵ "Mani'in mo ndolo ma ta rawa ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuta'atsu (300).^{*} A shi ta wina yi reve a ca alambi ikebe'e." ⁶ Agba Yahuza yuwan adanshi a alambi na amayun shi. U damma ta ne ana wo o'woi ayi vivu da. Ayi da u danai za vu uzuwa wi

ikebe, waru u tsu tarasa ta ikebe pe adama a aciyayi.

⁷ Avu gba Yesu damma, "She vu damaton yi wan. U yuwan ta ne e ifobi ya acida a va. ⁸ I ta dana na alambi kuci, agba ya dana o o o na amu kuci shi."

A yuwan ta mpolo o una Li'azaru

⁹ Ana ama a uwwai a na Yesu rawa ta, a tawa ta na abunda adama e ene Yesu na Li'azaru, vuma na u 'yasain atsuma o ukwa. ¹⁰⁻¹¹ Ama na abunda a lyawa ta itoni i nan ganu va aza a Isra'ila, reve a uwa itoni ya Yesu adama a Li'azaru. Ili i ndolo i da i zuwai nan ganu a gbagbain a yuwain ifobi i na oo una Li'azaru fo.

Yesu uwai Urishelima (Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Luk. 19:28-40)

¹² Ana usana u tawai, reve o o o a ama na abunda a na a tawai adama a Abuki a Mapasa† a uwwa a na Yesu ta lo a tawa Urishelima. ¹³ Dada a tarai ashuwa-shuwa reve a 'yawaw a ga'an na Yesu, a yisaali,

"Husana!† A cibala Asula!"

"Asula a zuwaa za na tawai atsuma a ala a Asulazuva aba'un!"

"Asula a zuwaa Mogono ma Isra'ila aba'un!"

¹⁴ Avu Yesu zami molloli reve u kumba yi. Ayi da ili i na Zakariya vumavasula dammai,

* **12:5** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "dinari ukpakuta'atsu (300)." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe." † **12:15** Zak. 9:9. Aatagada a Adanshi a Asula a Tsugana tsa yuwan ta ulinga na Sihiyona, amma aala o ro a Urishelima a da waru.

15 “Ama a Urishelima† she yu uwwa wovon wan! Mogono ma du mo ta lo a tawa, waru u ta kumba molloli.”

16 A mantsa mo ndolo, ojoro a yi a gura reve ili i ndolo shi. Amma a tyo de a mantsa ma na a 'yasan niyi a tyo a tsugbain, reve a cuwan a na Adanshi a Asula a dammai ne adama a yi, waru a yuwaan yi ta ili i nda.

17 Ama na abunda a shi ta obolo na ayi, ana u 'yasin Li'azaru atsuma a akwakwa, avu u damma yi wu uta a aason. A shi ta a dansaa ozo o ro ili i na Yesu yuwain. 18 Ama na abunda o uta ta aa cina yi, adama a na a uwwai ili ya asalama i nda. 19 Dada Afarishi† a dammulai, “Ye ene ta, tsu tsura ulyuwu wa aci shi suru suru! Kalyuwai, uvadi suru u to tono yi!”

Nheleni n ciga ta me ene Yesu

20 Nheleni† n ro n 'yawa ta fo Urishelima a yuwan aganda a mantsa ma Abuki a Mapasa'a. 21 Reve a 'yawa ubata wa Filibu (vuma na utai diga a lyuci va Besaida atsuma a Galili) avu a damma, “Manlu, tsu ciga ta tse ene Yesu.” 22 Avu Filibu 'yawa u damma Andarawu, reve ele ra a 'yawa a damma Yesu.

23 Avu u damma le, “Mantsa ma yuwan ta ana Mawun ma Vuma† ma ushi tsugbain tsa yi. 24 Amayun a da maa dansaa du, cu'un vu shina ta na riyai e ida waa kamba abunda shi, she nu u

kuwa. Agba nu u kuwa, u ta matsan abunda. 25 Za na cigai wuma wa yi atsuma o uvadi u nda u ta lamba yi. Za na wasain wuma wa yi o uvadi u nda u ta tsura wuma u na woo koto shi. 26 Za na cigai u yuwaan mu tsugbashi suru, u ciga u 'yuwan u tawa u kuru mu, adama aagbashi a va a dana obolo na amu ubata u na n ri suru. Waru Dada va ta ca za na yuwaan numu tsugbashi suru tsugbain.”

Yesu yuwan ta adanshi o ukwa wai

27 Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Gogo nda n ta atsuma a addama. N damma, ‘Dada wawa mu na mantsa ma nda?’ Ne da shi, n tawa ta a mantsa ma nda adama a nda, adama n sowo atsumalima. 28 Dada, roco ama tsugbain tsa wu!”

Dada udyo wu utai diga zuva avu u damma, “N roco ta de cine n ri na tsugbain waru n ta dashi roco.”

29 Obolo a ama a na a danai lo mishin a uwwa ta udyo'o, reve ozo o ro e le a damma tsata tsa da. Ozo o ro gba a damma, “Malingata ma Asula ma da ma yuwain adanshi na ayi!”

30 Avu Yesu damma le, “Adama a du a da udyo'o u tawai, adama a va a da shi.

31 Gogo mantsa ma da na Asula e ge'eto ama o uvadi. Waru mantsa ma da ana Asula aa gbara Male za na aa yuwusan tsugono tsu uvadi tsa nda. 32 Agba na a 'yasan mu a akpata atsuma o uvadi,

n to rono koyan a tawā ya'a va.”³³ Yesu damma tā ne adama u roco cine waa kuwa.

³⁴Reve obolo a ama'a a usu, “Wila u tsu u damma tsu tā a na Zamawawa'a u tā dana lo kuci. To, cine tsa da, vaa damma a tā 'yasan Mawun ma Vuma zuva va akpata? Zane da Mawun ma Vuma ma nda'a?”

³⁵Avu Yesu usu, “I tā tsura ekan a na a jima ke'en. I lyuwa elime na mmalu eka'an ubuwu lo. Ni i yuwan ne, to, yaa tadatsa shi ni irumbu i tawa. Amma ni i yuwan mmalu atsuma e irumbu, yee reve ubata u na yee tyo shi. ³⁶Cayi za na tawai ne ekan okolo a du, ayi ubuwu obolo na adu. Dada yoo o'wo ama a na a ri nden atsuma e ekan.”

Ama o ro a 'yuwan ta a ca Yesu okolo e le

Ana Yesu dammai ne, reve u kara u 'yawa upa'an adama e ene yi wan. ³⁷Ko na u yuwain iroci yi linga va asalama a nda a makakan me le, a ushi yi shi. ³⁸A yuwan ta ne adama e ili i na Ishaya vumavusula dammai wo o'wo amayun,

“Asulazuva, zane da usuyi ili i na tsu damma nle?

Waru zane da enei ucira wa wu?”³⁹

³⁹Ishaya† waru u damma ta ili i na i zuwai a kudai a usu ayi da:

⁴⁰“Asulazuva a rumbanato ta esu a ama, reve waru u zuwa o o'wo aza a aciyogbamu.

U yuwan ta ne adama e ene ko e reve wan, waru adama a kamba ubata wa Asulazuva u kambuwa le gbaga wan.”⁴¹

⁴¹Ishaya damma tā ne, adama a na we enei tsugbain tsā Yesu, avu u yuwan adanshi a yi.

⁴²A mantsa'a, reve aza-gbain na abunda a ca yi okolo e le. Agba adama a na aa uwwusa woyon wa Afarishi, a yuwan adanshi a yi a alanga eteshe shi, adama Afarishi a gbara le atsuma a aa'isa'a wan. ⁴³A la'a ta ciga ama a cuwa le a na Asula a cuwa le.

Yesu tawa ta adama u wawa uvađi

⁴⁴Avu Yesu damma koyan a uwwusa, “Za na ushi numu suru, u ushi mu ta obolo na za na lyungu numu. ⁴⁵Za na suru ene numu, we ene ta za na lyungu numu. ⁴⁶N tawa ta atsuma o uvađi ana za na tawayi ne ekan atsuma o uvađi, adama za na ca numu okolo waa buwa atsuma e irumbu shi.

⁴⁷“Za na suru uwwai adanshi a va, reve u 'yuwan a kuru le, amu da moo kototo yi shi. Adama a na n tawa adama n kototo uvađi shi, amma adama n wawa yi. ⁴⁸Agba ili i na yoo kototo za na 'yuwan numu na adanshi a va o ta lo. Adanshi a na n dammai, ayi da ili i na yoo kototo yi o urana wu ukosu. ⁴⁹Ili i na moo ritosu ili ya aciyava i da shi. Dada na lyungu numu, ayi da u damma numu ili i na

maa damma ni ili i na moo rito. ⁵⁰ N reve t̄a ili i na u dammai ama a yuwan, ili'i i zuwa t̄a ama a tsura wuma u na woo koto shi. Ayi da i zuwai maa dansaa du ili i na Dada'a u damma numu gan."

13

Yesu sa'a ta ana o ojoro ayi

¹ Ele lo kafu urana wa Abuki a Mapasa a rawa, Yesu reve t̄a mantsa ma na waa lyawa uvadi u rawa t̄a, tsara u kambā ubat̄a wa Dada. U ciga t̄a ama a na a ri pe atsumā o uvadi aza a na a ciga niyi, waru u ciga le t̄a hali a tyo o ukosu.

² Ayi a lyuwusa ilyalya obolo no ojoro a yi nu ulivu, agba Mekerencesu ma zuwa t̄a de Yahuza, mawun ma Simo Iskariyoti, u jiyān adama u wina yi. ³ Yesu reve t̄a a na Dada va yi ca niyi de ucira e ekere e ili suru, waru u tawa t̄a diga a Asula, waru u t̄a kambā ubat̄a wa Asula. ⁴ Ele atsumā a alya, avu u 'yon mishin daa u fodoi utugu wa yi reve wu nla mayaga e ikyun ya yi. ⁵ Avu u tsun mini a masa'atsu reve u uwa masa'a ma ana mo ojoro a yi, avu u tasa le na mamuna ma na wu nla e ikyun ya yi'i.

⁶ Ana u rawai ubat̄a wa Simo Bituru, avu u damma yi, "Zagbain, vu ciga t̄a vu sa'a mu ana?"

⁷ Reve u usu, "Vu reve ili i na maa yuwusan gogo shi, amma vu t̄a tawa vu reve na acapa."

⁸ Avu Bituru damma, "O'o, vaa sa'a ana a va shi."

Avu u usu, "Na n sa'a ana a wu shi, vu pe atsumā a ama a va shi." ⁹ Dada u dammai, "Zagbain, she vu sa'a ana a va goon wan! Sa'a ekere na aaci a va fo!"

¹⁰ Avu u damma, "Na vuma sumba, lipu va yi suru u tsu dana t̄a cece. Ana a yi a da goon u cigai u sa'a. Waru adu i t̄a cece, agba suru ndu da shi." ¹¹ U reve t̄a vuma na aa wina yi, ayi da i zuwai u dammai, "Suru ndu da i ri cece shi."

¹² Ana u kotoi masa'a ma ana me le, avu wo oto utugu wa yi. Avu u danuwisa, reve we ece le, "I reve t̄a ili i na n yuwaan ndu gogo? ¹³ I de mu t̄a 'Manlu' na 'Zagbain' waru amayun a da du, adama a na ne daa n ri. ¹⁴ Amu, Zagbain na Manlu ma du, n sa'a ta ana a du gogo. Adu fo i sa'alai ana a du. ¹⁵ N yuwan t̄a ne adama e iroci tsara i yuwan cine n yuwaan ndu. ¹⁶ Amayun a da maa dansaa du, aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. Malingata ma la'a za na lyungu niyi shi. ¹⁷ I reve t̄a ili i nda, waru Asula a ta zuwaa du aba'un, ni i yuwan le.

¹⁸ "Maa yuwusan adanshi adama a du suru shi. N reve t̄a aza a na n dangwai. Amma ili i na Adanshi a Asula a dammai ciga 'yuwan u shi-wan. Reve u damma, 'Vuma na aa lyuwusa obolo na amu da wina numu!' ◇

◇ 13:18 Ica 41:9. * 13:19 Aza a Isra'ila e reve t̄a danshi "amu daa" aala a Asula a da. Pa nda Yesu ta dansa ili i t̄a i da u ri na Asula.

19 “N ta dansaa ɗu ili i nda gogo kafu u fara, tsarā nu u fara, i usu a na ʔmu ɗaɗa* za na ri lo kuci. 20 N ta dansaa ɗu amayun, vuma na ushiyi malingata ma va, u ushi mu ta fo. Waru vuma na usu numu, u usu ta vuma na lyungu numu.”

Yesu damma ta ili i na yaa cina yi

(Mat. 26:20-25; Mak. 14:17-21; Luk. 22:21-23)

21 Ana Yesu kotoi adan-shi o ndolo, ʔvu u uwa ʔsumolangu ʔ ʔbundā lon. ɗaɗa u dammai a alanga e eteshe, “N ta dansaa ɗu amayun, vuma ta ʔsuma ʔ ɗu u ta wina mu.”

22 Agba ojoro ʔ yi e reve ili i na waa dansa shi. ʔvu ʔ kaɓyuwulāi vani le. 23 Za ta ʔsuma o ojoro ʔ yi za na Yesu cigai lon,† ɗana ta nden zuzu na ʔyi. 24 ʔvu Simo Bituru yuwaan yi adan-shi nu ukere reve u damma, “Ece yi ko zane ɗa waa yuwusan adan-shi a aci ʔ yi.”

25 Reve oojoro'o u rabatowo Yesu, ʔvu we ece yi, “Zagbain, ʔsuma ʔ tsu, vuma ne ɗa vaa yuwusan adan-shi a aci ʔ yi?”

26 ʔvu u usu, “N to oto assala a nda o usa'an. Vuma na n cayi ʔyi ɗa waa wina mu.” ʔvu wo oto assala'a ʔvu u ca Yahuza, ulobo wa Simo Iskariyoti. 27 Ana Yahuza ushiyi assala o ndolo, ɗaɗa Male ma uwa niyi.

ɗaɗa Yesu dammai, “Yahuza, 'yaɓa gogo vu yuwan ili i na vu cigai vu yuwan.” 28 ʔsuma a aza a na ʔ ɗana lo a alya, babu za na reve ili i na i zuwai Yesu dammai ne Yahuza. 29 Amma adama a na Yahuza ʔyi ɗa le za vu uzuwa, ozo o ro a yuwusan ta majiyan gashi Yesu damma yi ta, u 'yaɓa u tsupa ikebe yi ilyalya, ko u ne'eshen alambi ikebe. 30 Ana Yahuza ushiyi assala o ndolo, reve wu utushi, cina ayin a yuwan.

Wila u sa'avu

31 Ana Yahuza karai, reve Yesu damma, “Mantsa ma rawa ta a na ʔmu Mawun ma Vuma maa uwa ʔsuma a tsugbain tsā va, waru ʔsulā ʔ ta tsura tsugbain adama e ili i na yaa cina mu suru. 32 Na ʔsulā ʔ tsura tsugbain adama ʔ va, ʔsulā na aciyayi u to roco cine Mawun ma Vuma ma ri na tsugbain gogogo.

33 “Muwun n va, mantsa ke'en ɗa ma buwa numu a na ma ɗanu na ʔɗu. I ta zami mu, agba ya ʔ tsura mu shi. N damma ɗu ta cine n dammai aza a Isra'ila, 'Yaa gura 'yaɓa ubata u na ma ʔ 'yaɓa shi.’

34 “Amma n ta casu ɗu wila u sa'avu u na ya ʔ kuru. I ciga i 'yuwan i cigalai cine n ciga ndu. 35 Ni i cigalai, ama suru e te reve ʔɗu ojoro ʔ va a ɗa.”

Yesu yuwan ta adan-shi a na Bituru a wasan yi

† 13:23 Oojoro a na Yesu cigai lo'on, ʔyi ɗa Yahaya za na ɗana a aatagada a nda. U ciga u ɗe aala ʔ yi shi ɗaɗa u zuwusai “za na Yesu cigai lon” ko “oojoro o ro” ʔsuma e idana ya yi.

³⁶ Reve Simo Bituru ece Yesu, “Zagbain, te da vee tyo?”

Reve u usu, “Ubatā u na maa 'yawa vaa gura toni mu de shi, amma a 'yawa de vu to toni mu.”

³⁷ Avu we ece yi, “Zagbain, nye i zuwai moo toni wu gogo shi? N tu ufoḅu n kuwā oḅolo nā avu!”

³⁸ Reve u usu yi, “Vu tu ufoḅu vu kuwā adama a va? Amayun a da maa damma wu, kafu moton ma saala, vu ta wasan mu uta'atsu.”

14

Yesu da ure a tyo ya Dada

¹ Reve Yesu damma ogoro a yi, “She u ḅalā ko i danā nā atsumolanḡu wan. I ushi Ḃsula, waru i ushi mu fo. ² Asula a abunda a ta de o u'wa wa Dada va, waru n ta 'yawa n foboo du ubata. Na amayun a da shi, n shi a damma du ne shi. ³ Na n koto mayan me ili i nda, n ta tawisa n tara du a tyo oḅolo nā amu. Reve tsu danuyi oḅolo. ⁴ I reve ta ure a tyo ubata u na mee tyo.”

⁵ Reve Toma usu yi, “Zagbain, tsu reve ubata u na vee tyo shi. Cine tsee reve ure a tyo de?”

⁶ Reve u usu, “Amu da ure u na u rocoi amayun a Ḃsula waru n ca ama wuma. Babu vuma na aa 'yawa ya Dada she nu u kuru nu ubata u va. ⁷ Ni i shi i reve mu na amayun, i te reve Dada va fo. Amma diga gogo i reve yi ta, waru ye ene yi ta.”

⁸ Avu Filibu damma, “Zagbain, roco tsu Dada'a, atsu u ta rawa tsu.”

⁹ Reve u usu, “Filibu, n to oḅolo nā adu nu ujimu. Cine tsa da wo o'woi hali n gogo koto vu revei ko zane da n ri shi? Vuma na ene numu suru, we ene ta Dada. To, cine vaa dansa n roco du Dada'a. ¹⁰ Koto vu ca okolo a na amu n ri pe atsuma a Dada, waru Dada ri pe atsuma a va shi? Adanshi a na maa dansaa du adanshi a va a da shi, amma Dada da na ri pe atsuma a va, waru ayi da waa yuwusan ulinga wa yi. ¹¹ Usuyi Dada'a u ta pe atsuma a va, amu waru n ta pe atsuma a Dada. Na yaa usu mu adama e idanshi i va shi, to, usu numu adama e ili i na n yuwain.

¹² “Amayun a da maa dansaa du, vuma na suru usu numu, ta yuwan ili i na n yuwusain. Aza a na a usu numu a ta yuwan ili i na ila'ai za na n yuwusain, adama a na n ta kambā n danu oḅolo nā Dada. ¹³ Waru ni i pati ili i ro atsuma a ala a va, n ta yuwaan du, adama Mawu'un u tawaa Dada nā tsugbain. ¹⁴ N ta yuwaan du ili i na i patiyi suru atsuma a ala a va.

Nzuwulai n na Ruhu va Akiza aa tawa

¹⁵ “Ni i ciga mu, i ta yuwan ili i na n damma ndu i yuwan suru. ¹⁶ Waru n ta pati Dada u ca du Za vi Ikambi i ro, za na aa danu nā adu hali ukosu. ¹⁷ Ayi da Ruhu va Akiza,† za na rocoi amayun adama a Ḃsula. Ama o uvadi aa usu yi shi, adama a na e ene yi shi,

waru e reve yi shi. Amma ɗu i reve yi ta, adama a na u ta pe nden atsuma a du, waru u ta dana pe atsuma a du. ¹⁸ Na n kara, maa lyawa du a nde'en tsa mkpa'an shi, n ta tawisa ya'a du. ¹⁹ Mantsa ma buwa ta ke'en, ama o uvadi a buwa ee ene mu shi, amma ɗu i te ene mu. Adama a na amu wuma u da n ri, ɗu waru i ta dana wuma. ²⁰ Nu urana u ndolo u tawa, i te reve a na n ri pe atsuma a Dada. Waru i te reve a na i ri atsuma a va, waru amu n ri atsuma a du. ²¹ Vuma na ciga numu suru, u ta yuwan ili i na n dammai suru, avu Dada va ciga yi fo. Amu fo n ta ciga yi, avu n roco yi ko zane da n ri."

²² Avu Yahuza (ayi nda Yahuza Iskariyoti da shi) damma, "Amma Zagbain, cine vu fofoi vu roco tsu aciyawu amma a tyo a akapi shi?"

²³ Reve u usu, "Na ama a ciga mu, a ta yuwan ili i na n damma nle a yuwan suru. Dada va ta ciga le, avu tsu tawa ya'a le, avu waru tsu danu obolo ne ele. ²⁴ Vuma na gba ciga numu shi, waa yuwan ili i na n dammai shi. Ili i na yu uwwa numu n dammai, ya'a va da wu utai shi, amma o unā wa Dada u da za na lyungu numu.

²⁵ "N damma du ta ili i nda suru a mantsa ma na n danai obolo na ɗu. ²⁶ Amma ayi Za vi Ikambi u to roco du ili suru, waru u ta zuwa du i cuwan ili i na n damma ndu suru. Ayi Za vi Ikambi i nda ayi da Ruhu va Ak-

iza za na Dada va aa lyungu atsuma a ala a va. ²⁷ N zuwa du ta i tsura mazanga o okolo a du, cu'un mazanga na n ri na ayi o okolo a va, ayi da maa zuwa du i tsura. Asuvu nden a na maa ca woo o'wo cine uvadi waa ca shi. Adama o ndolo she i yuwan atsumolangu lon wan, waru she yu uwwa wovon wan.

²⁸ "Yu uwwa mu ta de adansa n ta kara waru n ta tawisa ya'a du. Ni i ciga mu na amayun i yuwan mazanga a na maā kambā ya Dada, adama a na u la'a mu ta tsugbain. ²⁹ N ta dansaa du ili i nda gogo kafu u fara, adama nu u fara i usu. ³⁰ Maā dashi yuwan adanshi a abunda na ɗu shi. Adama a na za tsugono tsu uvadi u nda u ta lo a tawa. Amma u ri nu ucira a aci a va shi. ³¹ N yuwan ta ili i na Dada va damma numu n yuwan suru, tsara ama o uvadi a nda e reve n ciga yi ta.

"Tawai gogo tsu karai."

15

Ataci ne eten

¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi no ogoro a yi, reve u damma, "Amu da ikyun ya amayun i na i tsu utaa ataciɗ a inabi. Dada va ayi da cimbi. ² Ne eeten a na a ri za va nu u matsan shi, u tsu gasa yi ta. Waru u tsu lapula ta eeten a na a tsu matsan muwun, tsara u matsan muwun ma abunda. ³ Ili i na n damma ndu u zuwa du ta de i kambā cece. ⁴ Ni i ri ukaɓu na amu, n to o'wo ukaɓu na ɗu. Eeten a

tsu matsan na aciyayi shi. U ta matsan nu u buwa ukaɓu ni ikyun. Ne ɗa ɗu fo yaa matsan shi, she ni i ri ukaɓu na ɗu.

⁵ “Amu ɗa ikyun ya ataci'i, ɗu gba eten. Na za suru kaɓa ya'a va, ɗu waru ukaɓu na ayi, u ta matsan lon. Agba yaa gura yuwan ili i ro shi, she na n kamba ɗu. ⁶ Na za ri ukaɓu na ɗu shi, u ta gashi eeten a na a tsu vari reve u 'yewe. Ama a tsu tara ta eten a na e 'yewei, reve a zuwa le a akina a kulato le. ⁷ Ni i ri ukaɓu na ɗu waru yaa kurusu uritosu u va, i ta pati Dada ili i na i cigai suru, ɗu gba u ca ɗu. ⁸ Na yaa matsasan muwun ma ɗu, u to rocosu a na ɗu ojoro a va a ɗa, waru i to rocosu ama tsugbain tsa Dada va.

⁹ “N ciga ɗu ta cine Dada va ciga numu. Gogo i kaɓa atsuma e icigi i va. ¹⁰ Ni i yuwan ili i na n dammai, i ta kaɓa atsuma e icigi i va. Ne ɗa waru, n yuwain ili i na Dada va damma numu n yuwan, ne ɗa fo n ri ukaɓu atsuma e icigi ya yi. ¹¹ N damma ɗu ta ili i nda suru adama yoo o'wo na cu'un mazanga ma na n ri na ayi, adama waru mazanga ma ɗu mo o'wo ushete wan. ¹² Apa nda ili i na maa dansaa ɗu i yuwan: i cigalai ununa n ciga ɗu. ¹³ Babu icigi i na i la'ai nda, vuma kuwa adama a n'utsa ma yi.

¹⁴ “Adu n'utsa n va ɗa, ni i kuru ili i na maa dansa. ¹⁵ M buwa e desu ɗu agbashi shi, adama a na zagbain tsu damma agbashi a yi ili biti

shi. Amma n te desu ɗu n'utsa, adama a na n damma ndu ili i na Dada va damma numu biti. ¹⁶ I dangwa mu shi. Amu ɗa n dangwa ndu. Adu waru n ca ɗu ulinga u nda i yuwan: 'Yawa'i matsan muwun, icu'un i na yaa jima. Ne ɗa Dada aa ca ɗu ili i na i pati niyi suru na ala' a va. ¹⁷ Apa ili i na n damma ndu i yuwan: I cigalai.

Uvadi u ta 'yuwan ojoro'o

¹⁸ “Na ama o uvadi a nda a 'yuwan ɗu, i cuwan ɗu ɗa a fara 'yuwain. ¹⁹ Na ɗu aza o uvadi a ɗa, a ta ciga ɗu ununa a cigai aza e le. Amma n dangwa ɗu ta yu uta atsuma o uvadi, adama o ndolo ɗu aza o uvadi a ɗa shi. Ayi ɗa i zuwai uvadi u 'yuwan ndu. ²⁰ I cuwan ni ili i na n damma ndu: Aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. Na ama o bongi mu, o to bongi ɗu fo. Waru na a yuwan ili i na n rito nle a yuwan, a ta yuwan ili i na i damma nle fo a yuwan. ²¹ Agba o to bongi ɗu adama a na i ri aza a va. A ta yuwan ne adama a na e revei za na lyungu numu shi. ²² Na n shi n tawa n yuwaan le adanshi shi, a shi a dana nu unusu u na waa tawa le no oforo shi. Amma gogo a ri nu ure u motaa shi adama o unusu u le. ²³ Za na 'yuwan numu biti u 'yuwan ta Dada va. ²⁴ N yuwan ta linga va asalama e memere me le, icu'un i na ko za koto yuwain shi. Na n shi n yuwan linga nda shi, a shi a dana nu unusu shi. Agba gogo nda e ene ta ili i na n

yuwain. Agba suru nā ne, a 'yuwan mu tā obolo nā Dada va. ²⁵ Agba ili i nda i fara tā adama e ili i na a danai a Wila u le wo o'wo amayun: 'A 'yuwan mu tā pere m pere.' ◇

²⁶ "N tā lyunguwa du za na a tsu de Za vi Ikambi. U to uta ubata wa Dada avu u tawa ubata u du. Ayi da Ruhu va amayun. Nu u tawa, u ta yuwan adanshi adama a va. ²⁷ Reve adu fo ni i ciga i 'yuwan i damma ama adama a va, adama a na i ri obolo na amu diga a mantsa ma na n temei uritosu."

16

¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, u damma, "N damma du ta ili i nda, adama i lyawa u'ususu u va wan. ² A ta gbara du a a'isa. Waru mantsa ma ta tawa ana ama oo una du, reve a jijan gashi a ta yuwusaan Asula aganda na a yuwan ne. ³ A ta yuwan ne, adama a na e reve Dada'a shi, waru e reve mu shi. ⁴ Agba n damma du ta ili i nda, adama na mantsa ma tawa ana aa yuwusan ili i nda, i cuwan ni ili i na n damma ndu.

Ulinga u Ruhu va Akiza

"Mantsa ma na n temei uritosu, n damma du ili i nda shi, adama a na n shi obolo na adu. ⁵ Gogo gba n ta kamba ubata wu za na lyungu numu. Agba ko vuma ta atsuma a du ece mu, 'Te da vee tyo?' shi. ⁶ Ana n damma ndu gogo, adu da nda i remei atsumolangu. ⁷ Agba

amayun a da maa dansaa du, u la'aa du ta ulobonu n kara. Na n kara n ta lyunguwa du na Za vi Ikambi. Na n kara shi, Za vi Ikambi'i waa tawa shi. ⁸ Nu u tawa, u to roco ama o uvadi a na a nusain ana a dammai, 'Tsu reve ta ili i na i ri unusu, waru tsu reve ta ili i na i ri mejege, waru tsu reve ta ununa Asula a tsu ge'eto unusu.' ⁹ A yuwan mejege shi adama o unusu, adama a na a usu mu shi. ¹⁰ A nusan ta adama e ili i na i ri mejege, adama a na n ta 'yawa ubata wa Dada, waru yaa lyuwa elime na mene ma va shi. ¹¹ A yuwan mejege shi adama o uge'etosu adama a na u yuwaan ta de za tsugono tsu uvadi u nda uge'etosu.

¹² "N ta ni ili ya abunda i na maa damma du, agba gogo u la'a ta ucira u na yee reve. ¹³ Agba na Ruhu na o rocosu ili i na i ri amayun adama a Asula u tawa, u ta zuwa du i reve ili i na i ri mejege i na yoo utusa ubata wa Asula. Waa yuwan adanshi a na o utai ubata wa yi shi, amma u ta damma ili i na wu uwwai goon, waru u ta damma du ili i na yaa tawa. ¹⁴ U ta ca mu tsugbain, adama a na u ta tara ili i na n dammai reve u damma du. ¹⁵ Ili i na Dada ri ne ele suru, n ta fo ne ele. Ayi da i zuwai n dammai Ruhu'u u ta tara ili i na maa damma avu u damma du.

Atsumalima a ta kamba mazanga

16 “Na a jima ke'en yee ene mu shi, amma a tyo de i te enishe mu.”

17 Reve ozo o ro atsuma o ojoro a yi a dammulai, “Nye waa dansa ana u dammai, ‘Na a jima yee ene amu shi, reve waru a tyo de avu ye enishe mu?’ Waru nye i da waa dansa ana u dammai, ‘Adama a na n ta kara a tyo ubata wa Dada?’ ” 18 Reve waru e ecelei, “Nye i da waa dansa ‘na a jima ke'en?’ Tsu gura reve ili i na waa dansa shi.”

19 Yesu reve ta ojoro a yi a ciga ta e ece yi adama ndolo, dada u damma nle, “I te mecilei ili i na maa dansa ana n dammai, ‘Na a jima ke'en ye ene mu waru shi, reve waru n damma a tyo de i te enishe mu?’ 20 Amayun a da maa dansaa du, i ta shon avu waru i yuwan atsumolangu, amma uvadi u ta yuwan mazanga. I ta yuwan atsumolangu, amma atsumolangu a du a ta kamba mazanga. 21 Na ka danu limatan, u ta na mballa, adama a na mantsa ma yi ma rawai. Amma nu u matsan mawu'un, avu wi icina na mballa' a adama a na u ri a mazanga ma na u tsurai mawun o uvadi. 22 Ne da fo u ri ya' a du. Gogo i ta atsumolangu, amma n te enishe du. A mantsa'a i ta yuwan mazanga, waru ko vuma aa gura zuwa du i lyawa mazanga shi. 23 Na mantsa mo ndolo ma rawa, yee ece mu ili i ro waru shi. Amayun a da maa dansaa du, Dada va ta ca du ili i na i patiyei suru atsuma a ala a

va. 24 Hali n gogo koto i pati ili i ro atsuma a ala a va shi. Patishiyi, Asula waru a ta ca du ayi, tsara i shiwan na mazanga.

Kristi Zamawawa lyuwa ta aci o uvadi

25 “N yuwan ta adanshi a nda ni iroci, agba mantsa mo ta lo a tawa ana maa dashi yuwan ne shi. A mantsa'a n ta paduwa du ili suru adama a Dada'a. 26 O urana undolo ita pati Dada'a na ala a va, agba woo o'wo she na n yuwan ipati o una u du shi. 27 Asula Dada u ciga du ta adama a na i ciga numu, reve waru i usu a na mu utai ubata wa yi. 28 Mu utai ta ubata wa Dada, reve n tawa o uvadi. Gogo gba n ta lyawa uvadi avu n kamba ya Dada'a.”

29 Avu ojoro'o a damma, “Gogo vu ta adanshi na atsu upaduwu! Vaa yuwusan adanshi ni iroci shi. 30 Gogo tsu reve ta vu reve ta ili biti. Vu ta gura usu yeci i vuma kafu u yuwan yeci'i. Ayi nda, u zuwa tsu ta tsu usu vu utai ta ubata wa Asula.”

31 Avu u usu, “Amayun a da i usu ta gogo? 32 Mantsa mo ta lo a tawa, waru u rawa ta de, ana suru ndu yee bete'we, koyan da atsuma a du a kamba o u'wa wa yi, reve i lyawa mu a nde'en. Agba Dada to obolo na amu, waru adama o ndolo n ri a nde'en shi.

33 “N damma du ta ili i ndolo adama yoo o'wo na mazanga ma amayun adama a na i ri obolo na amu. Uvadi u ta zuwa du i sowo

atsumalima. Agba i kaba asuvu! N lyuwa ta aci o ucira wu uvadi!”

17

Yesu yuwaan ta ojoro a yi avasa

¹ Ana Yesu kotoi a dansaa le ili i nda suru, reve u kalyuwa zuva avu u damma, “Dada, mantsa ma rawa ta. Vu ca Mawun ma wu tsugbain adama u ca wu tsugbain. ² Vu ca yi ta tsugbain a aci a ama suru adama u ca aza a na vu ca niyi wuma u na woo koto shi. ³ Waru nda ure u na aa tsura wuma u na woo koto shi: e reve wu, za na avu da Asula a amayun goon, reve waru e reve Yesu Zamawawa, za na vu lyunguyi. ⁴ N roco ta tsugbain tsu wu o uvadi ana n kotoi ulinga u na vu ca numu n yuwan. ⁵ Gogo, Dada, vu dashi ca mu tsugbain tsa na n shi na ayi ana n shi obolo na avu kafu vu yuwan uvadi.

⁶ “Vu ca mu ta aza e itoni o ro atsuma o uvadi u nda, waru n roco le ta ili i na vu rotsoi. Aza a wu a da a shi, agba vu ca mu ta ele, avu gba a yuwaan wu tsutoni. ⁷ E reve ta a na avu da vu ca numu ili i na n ri na ayi suru. ⁸ Adama a na n damma ta aza e itoni a va ili i na vu damma numu, agba a usu ta. E reve ta a na mu utai ubata wa wu, avu waru a usu avu da vu lyungu numu. ⁹ N ta avasa adama e le. Maa yuwusan avasa adama a ama o uvadi shi, amma adama a aza a na vu ca numu, adama

a na ele aza a wu a da. ¹⁰ Ama o ndolo suru aza a na a ri aza e itoni a va aza a wu a da fo, waru aza a na oo tono wu suru aza a va a da fo. O roco ta na amayun ili i na tsugbain tsu va tsu ri. ¹¹ N ta lo a tawa ya'a wu. M buwa e isawan o uvadi waru shi. Agba aza e itoni i va a buwa ta atsuma o uvadi. Vu roco ucira wa ala a wu, ayi da ala a na vu ca numu, tsara vu geshe le. Dada oo o'wo ili i ta, ununa avu na amu tsu ri. ¹² Nu ucira wa wu u da, ucira u na vu ca numu a mantsa mo ndolo amu ubuwu o uvadi dada m putsayi ili i wuya a ju'wan le. Shede ayi vuma na o kotoi* ayi da a lungusai adama Adanshi a Asula a shiwan.

¹³ “Dada, n ta tawa ya'a wu gogo. Agba n damma ta ili i nda amu ubuwu o uvadi, adama aza e itoni a va a shiwan na mazanga ununa amu n ri. ¹⁴ N damma le ta ikaka ya wu. Agba ama o uvadi u nda a 'yuwan le ta, adama a na a ri ili i ta ne ele shi, ununa amu fo n ri ili i ta na ama o uvadi shi. ¹⁵ Maa patishi wu vu tawa le atsuma o uvadi shi, amma vu 'yasan za wuya a ju'wan le. ¹⁶ Amu za vu uvadi u nda u da shi. Ne da waru ele fo aza o uvadi a nda a da shi. ¹⁷ Vu zuwa le o o'wo cece na akiza o uritosu wa adanshi a wu za na ayi da amayun. ¹⁸ N lyungu le ta atsuma o uvadi, cine vu lyungu numu atsuma o uvadi. ¹⁹ N ca ta aciyava n yuwaan wu tsugbashi adama ele fo a ca aciyele a yuwaan

* **17:12** Vuma na o kototoi pa nda u ta yuwusan adanshi a Yahuza Iskariyoti za na winai Yesu.

wu tsugbashi.

²⁰ “Dada, n ta yuwusan avasa adama a aza e itoni a nda, agba waru n ta yuwusan avasa adama a aza a na aza ta wa a ca mu okolo e le suru, adama e ili i na aza e itoni a va aa damma adama a va.

²¹ N ciga ta suru nle o o'wo ili i ta, ununa amu n ri ili i ta na avu, avu waru vu ri ili i ta na amu. N ciga le ta fo o o'wo ili i ta na atsu. Dada ama o uvadi a nda aa usu a na avu da vu lyungu numu.

²² N ca ta ama a nda tsugbain tsa na vu ca numu adama o o'wo ili i ta, ununa avu na amu tsu ri ili i ta. ²³ Amu ili i ta i da ne ele, avu waru ili i ta vu ri na amu, adama o o'wo ili i ta suru suru. Ne da ama o uvadi ee reve avu da vu lyungu numu. E te reve a na vu cigai aza e itoni a va ununa vu ciga numu.

²⁴ “Dada, vu ca mu ta ele, waru n ciga le ta a dana ubata u na n ri, adama ee ene tsugbain tsa va, za na vu ca numu adama a na vu ciga numu kafu vu yuwan uvadi.

²⁵ “Dada, avu da za va abula.† Uvadi u reve wu shi, amu gba n reve wu ta, ama a nda waru e reve ta a na vu lyungu numu. ²⁶ N roco le ta ili i na vu rotsoi, waru n ta lyuwa elime nu uyuwusan ne. Ne da aa gura ciga ozo o ro ununa vu ciga numu, adama moo o'wo ili i ta ne ele.”

18

E reme ta Yesu

(Mat. 26:47-56; Mak. 14:43-50; Luk. 22:47-53)

¹ Ana Yesu kotoi avasa, reve ayi no ojoro a yi a kara reve a pasa Ubaa wa Kidron. Reve a rawa ubata u na u ri na danga zetun† va abunda avu a uwa pe. ² A 'yawusa ta ubata'a na abunda, ayi da i zuwai Yahuza za na wina niyi revei ubata u na a ri. ³ Reve nan ganu a gbagbain na Afarishi a lyungu adugari a Aa'isamapada o ro a kuru Yahuza. Waru obolo a asoja a Roma a shi ta obolo ne ele, ama a nda a shi ta ni itana yu uvon ni ifitila na akata. Avu Yahuza tara le a tyo ubata'a.

⁴ Yesu reve ta ili i na yaa fara na ayi, dada wu utai reve we ece le, “Zane da yaa zama?”

⁵ Reve a usu, “Yesu za va Nazara.”

Avu u damma le, “Amu dada Yesu'u!” (Yahuza za na wina niyi, shi ta mishin ne ele.) ⁶ Ana Yesu damma nle, “Amu dada ayi'i,” reve o rono na acapa avu a riya e ida.

⁷ Reve we ecishe le, “Zane da yaa zama?”

Avu a damma, “Yesu za va Nazara.”

⁸ Avu u usu, “N damma du ta de amu dada Yesu. Na amu da yaa zama, lyawai ojoro a va a kara.” ⁹ A yuwan ta ne adama e ili i na Yesu dammai de a shiwan, “N lamba ko za ta atsuma a aza na vu ca numu shi.”

¹⁰ Reve Simo Bituru tala matsun me pe'eni ma yi reve u kodo utsuvu wu usa'ani wa aagbashi a aabara a nan ganu. (Aala a aagbashi'i Maluku.) ¹¹ Avu Yesu damma Bituru, “Kambuwa matsun

me pe'eni mā wu e ibici ya yi. Vu ta a majiyan n ciga n sowo atsumalima ununa Dada zuwai n sowo shi?"

A tarai Yesu a tyo ubata wa aabara a nan ganu

(Mat. 26:57-58; Mak. 14:53-54; Luk. 22:54)

¹² Reve yali i gbaint na asoja a yi a Roma, obolo na adugari a Aa'isamapada, e reme Yesu avu a nla yi. ¹³ Avu a fara tara yi a tyo ya Hanana, ashawale Kayafa. Kayafa da danai aabara a nan ganu a aa'wan o ndolo. ¹⁴ Ayi dada za na de acapa u dammai azagbain a Isra'ila, "Lyawai vuma nda kuwa tsara ama suru a danu wuma." ◇

Bituru wasain Yesu

(Mat. 26:69-70; Mak. 14:66-68; Luk. 22:55-57)

¹⁵ Reve Simo Bituru no ojoro o ro ◇ a kuru Yesu. Ojoro'o u reve ta aabara a nan ganu'u, dada u uwai obolo na Yesu atsuma a agalaci o ukobu wu uge'etosu wa aabara a nan ganu. ¹⁶ Bituru gba reve wi isawan a alanga zuzu nu unantsu. Avu ojoro'o u kamba u yuwan adanshi na aagbashi o usheli a na a ri o unantsu. Reve a lyawa Bituru u uwa. ¹⁷ Amma avu usheli'i we ece Bituru, "Avu ojoro a vuma ndolo Yesu da, ko ne da shi?"

Avu u wasan, "O'o, amu da shi!"

¹⁸ Mantsa mo utanu ma da ma shi, reve agbashi na adugari a Aa'isamapada a

gba'ato akina. Ele a lyasuwsa, dada Bituru rawai zuzu na akina'a adama u lyasuwa.

Aabara a nan ganu a yuwain Yesu yeci

(Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Luk. 22:66-71)

¹⁹ Avu aabara a nan ganu a yuwan Yesu yeci adama o ojoro a yi nu uritosu wa yi. ²⁰ Reve u usu, "N yuwusan ta adanshi adama koyan da uwwa. N ritosu ta a alisa na a Aa'isamapada, ubata u na aza a Isra'ila suru o tsu boloto. N damma ko ili i ta usokowu shi. ²¹ Adama a nye vee eceshe mu cu'un vi ili i nda? Ece ama a na a uwwai uritosu u va. E reve ta ili i na n dammai."

²² Ana Yesu dammai ne, avu dugari ro basa yi o ugbaguzu avu u damma, "Zane da avu a na vaa yuwaan aabara a nan ganu cu'un va adanshi o ndolo?"

²³ Avu u damma, "Na n damma ta ili i ro i na Wila u dammai u ri mejege shi, i roco ili'i. Agba ni ili i na n dammai amayun a da, adama a nye vu basa numu?"

²⁴ Yesu ubuwu wunlu dada Hanana caco niyi a tyo ya Kayafa aabara a nan ganu.

Bituru wasisan ta Yesu

²⁵ Ili i nda a farasa pe atsuma, Simo Bituru de mishin zuzu na akina a lyasuwsa. Dada e ece niyi, "Avu za vi itoni ya Yesu da, ko ne da shi?"

Avu u wasan reve u damma, "O'o, amu da shi!"

26 Aagbashi o ro a aabara a nan ganu a shi ta lo. Maci vuma na Bituru kodoi utsuvu u da. Avu u damma, "Me ene wu ta ubata a danga zetun, ko me ene wu shi?"

27 Avu Bituru wasisan, a mantsa'a avu moton ma saalashi.

A tarai Yesu a tyo ya Bilatu (Mat. 27:1-2, 11-14; Mak. 15:1-5; Luk. 23:1-5)

28 Ana Kayafa kotoi uge'etosu wa Yesu na wasasa, dada azagbain a Isra'ila a tara niyi a tyo ubata wa Bilatu gwamna vuma va Roma. Avu ama'a e isawan a alanga. Na shi za ro uwa pe, u shi to o'wo babu cece, agba Wila u shi a lyawa yi u yuwan Abuki a Mapasa shi. 29 Avu Bilatu uta a alanga reve we ece le, "Adanshi a nye a da i tawayi a aci a vuma nda?"

30 Reve a usu, "Na shi vuma nda za vu ulinga wi iwuya i da shi, tsu shi a tawa na ayi ubata wa wu shi."

31 Avu u damma le, "To, adu na aciyadu tara niyi i 'yawa i ge'eto yi cine Wila u du u dammai i ge'eto yi."

Reve a wasan a damma, "Adu aza a Roma i tsu lyawa tsu tsu una vuma shi." 32 Ili i na a dammai u roco ta ili i na Yesu dammai de cine waa kuwa u fara ta o o'uso amayun.

33 Reve u kamba o ukobu avu u de Yesu avu we ece yi, "Avu da mogono ma aza a Isra'ila?"

34 Avu u damma, "Yeci ya wu i da nda'a, ko ama o ro a yuwaan wu ta adanshi a va?"

35 Reve u usu, "Vu reve ta amu za va Isra'ila da shi! Ama a wu na nan ganu a gbagbain a da a tawai na avu ya'a va. Nye i da gba vu yuwain?"

36 Reve Yesu usu, "Tsugono tsa va za vu uvadi u nda u da shi. Na shi za vu uvadi u nda u da, agbashi a va a shi ta yuwan nlangi adama a zuwa mu e ekere a azagbain a Isra'ila wan. Amu n ri ana ngono n na maa yuwusan tsugono pa o uvadi shi."

37 Avu we ece yi, "Avu mogono ma da, ko ne da shi?"

Reve u usu yi, "Vu damma ta amu mogono ma da, waru vu damma ta mejege. Ayi da i zuwai a matsan numu, avu n tawa o uvadi adama n damma ama amayun. Waru za na ri za va amayun tsu poloo mu ta atsuvu."

38 Avu we ece yi, "Nye i da amayun?"

A padayi Yesu ugana wu ukwa

(Mat. 27:15-31; Mak. 15:6-20; Luk. 23:13-25)

Ana Bilatu dammai ne, avu wu utisa a tyo ya aza a Isra'ila avu u damma le, "Vuma nda yuwan ili i na i rawai n damma, 'Nu u ciga u 'yuwan u kuwa' shi. 39 I reve n tsu bada ta vuma ta atsuma o u'wa wa ali u kara a mantsa ma Abuki a Mapasa. I ciga ta n lyawa 'mogono ma aza a Isra'ila?'"

40 Reve a saala, "O'o, a lyawa yi wan! Tsu ciga ta lyawa Baraba." (Baraba gba u shi ta u tsu 'yasaasan nlangi.)

19

Asoja a yuwaan ta Yesu ulamu

(Mak. 15:16-20)

¹ Reve Bilatu† damma asoja a faba Yesu na asufu. ² Reve a dawa ookokolo e eten a awanda, avu a zuwayi a aaci,* avu o oto yi aayala a sawun daan-daan. ³ Avu a tawusa ya'a yi na a dammi, "Wuma wa wu u jima, mogono ma aza a Isra'ila!" Na a basasa niyi o ugbaguzu.

⁴ Avu Bilatu kara o utisa waru, reve u damma ama'a, "Uwwai, n ta o uta yi pa nda ya'a du, adama i reve n tsura ili i ro i na yaa zuwa n kototo yi shi." ⁵ Reve Yesu uta, wotowu no ookokolo a awanda† na aayala'a. Avu Bilatu damma le, "Apa vuma'a!"

⁶ Ana nan ganu a gbagbain obolo na adugari a Aa'isamapada e ene niyi, reve a saala, "Vara niyi a akpata!† Vara niyi a akpata!"

Avu u usu, "I tara yi reve i vara yi a akpata. N tsura ili i na yaa zuwa n kototo yi shi."

⁷ Reve a usu, "U damma ta a na ayi Mawun ma Asula ma da. Adama o ndolo, Wila u tsu u damma ta u kuwa."

⁸ Ana wu uwwai ili i nda, reve wu uwwa wovon lon. ⁹ Avu u kara a kamba o ukobu wa yi reve we ece Yesu, "Te da vu utai?" Agba u usu ili i ro shi. ¹⁰ Avu Bilatu damma, "Vu 'yuwan ta a yuwan adan-shi na amu? Vu reve, n ta nu

ucira u na maa lyawa wu vu kara pere, ko n zuwa a vara wu a akpata."

¹¹ Avu u usu, "Vu ta gura yuwaan mu ne adama a na Asula a zuwa nuwu vu yuwan. Vuma na ca numu e ekere a wu u la'a wu ta unusu."

¹² Ana wu uwwai ili i nda, u shi ta u ciga u lyawa yi u kara pere. Avu azagbain a Isra'ila a lyuwa elime na yisaali, "Na vu lyawa vuma nda pere, avu i'utsa i Mogono Kaisa da shi! Vuma na suru tarai aciyayi mogono ma da, vuma ndolo ma'yuwatan mo mogono ma da!"

¹³ Ana wu uwwai ili i na aa dansa, reve wu uta na Yesu a alanga avu u danu o ootogu o uge'etosu o ukobu u na a tsu de Ukobu u na a Ru'wai na Atali a Gbagbain. (Aala o ubata u nda na Tsu'arama† ayi da "Gabata.") ¹⁴ Gogo urana u ta e meremee ma aci o Urana wi Ifofi ya Abuki a Mapasa.

Reve u damma aza a Isra'ila'a, "Apa du mogono ma du!"

¹⁵ Reve a kambuwa yi na yisaali, "Una niyi! Una niyi! Vara yi a akpata!"

Avu we ece le, "I ciga ta n vara mogono ma du a akpata?"

Reve nan ganu a gbagbain a usu, "Tsu ri na mogono mo ro shi, she Kaisa!"

¹⁶ Reve u ca le Yesu adama a vara yi a akpata.

* 19:2 Kaisa Mogono mo otosu ta ookokolo a avu'un a na a mungai na aayala a sawun daan-daan. A yuwaan ta ne Yesu adama a lamaa yi.

A vara ta Yesu a akpata

(*Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Luk. 23:26-43*)

Avu asoja a tara Yesu reve a kara na ayi. ¹⁷ Ayi a motaa atsuma a lyuci'i, u tanu ta akpata† a yi a tyo Ubatā wo Ookoluwo. (Aala o ubatā'a na Tsu'arama ayi da "Gologota"†). ¹⁸ Ubatā u dada a vara niyi a akpata.† A yuwaan ta ne waru aza o u'wa wa ali e re o ro, vuma ta suru e eebele a ta, Yesu gba e memere.

¹⁹ Reve Bilatu zuwa le a zuwa de iroci zuva va a akpata'a, adansa,

YESU VA NAZARA, MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

²⁰ Reve a dana iroci'i toto uta'atsu: Za vu ufaru na Tsuyahuda,† waru na Tsuroma, waru na Tsuheleni.† Ama na abunda e de yi ta nu una, adama a na ubatā u na a varai Yesu a akpata u ri alanga na lyuci shi. ²¹ Reve nan ganu a gbagbain a damma Bilatu, "She vu dana, 'Mogono ma aza a Isra'ila' wan, amma vu dana, 'Vuma nda damma ta amu da mogono ma aza a Isra'ila.' "

²² Avu u usu, "N dana yi ta ne, waru ne da u ri."

²³ Ana asoja o kotoi mavara ma Yesu a akpata, reve a tara itana ya yi avu e ne'eshen batā nashi. Soja suru ta nu upasu wa yi. Reve fo a tara utugu wu uga'an wa yi, za na danai udavu diga zuva a

cipa. ²⁴ Reve a dammulai vani le, "She tsu karai ayi nda batā batā wan. Tsu yuwain anca'wa adama tsu reve za na aa tara yi." Ili i nda i fara ta adama e ili i na Adanshi a Asula a dammai wo o'wo amayun:

"E ne'eshen ta itana i va vani le,

avu a yuwan anca'wa adama o utugu u va." ◇

Ayi nda gba, ayi da ili i na asoja'a a yuwain.

²⁵ Mma va Yesu dana ta lo mishin a nge'en ma akpata obolo na mma ke'en va yi. Meri ka va Kiliyofa na Meri Magadaliya a dana ta lo fo. ²⁶ Oojoro a na u cigai ◇ dana ta lo fo zuzu na mma va Yesu. Ana Yesu ene nle obolo, reve u damma mma va yi, "Vuma nda mawun ma wu ma da gogo." ²⁷ Reve u damma oojoro'o, "Ayi da mma va wu gogo." Diga lo da oojoro o ndolo a tara niyi a tyo o u'wa wa yi.

Yesu kuwa ta

(*Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Luk. 23:44-49*)

²⁸ Yesu reve ta a na u kotoi de ulinga wa yi. Amma adama u lyawa Adanshi a Asula o o'wo amayun, reve u damma, "N ta uwwusa akuli!" ◇ ²⁹ Meden ma dana ta lo tapu na mini ma alamu, avu asoja'a a tsupu pe ashidi. Dada a nla niyi o oosondori,†† reve a canana a zuwaa Yesu a

◇ 19:24 Ica 22:18. ◇ 19:26 Yah. 13:23. ◇ 19:28 Ica 69:21; Ica 22:15. † 19:29

A yuwan ta ulinga na adanga a avu'un a na a tsu de "osondori." Ayi da a yuwayin ulinga a Aatagada a Motaa a na o kyo'onuyi mpasa a nantsu vu 'wa va aza a Isra'ila (Mtā. 12:22), waru a yuwan ta adanshi a yi batā ro atsuma a Adanshi a Asula.

o unā. ³⁰ Ana Yesu sowoi mini'i, avu u damma, "U koto tā." Avu u kaḍato aaci, reve u kuwā.

A sapai Yesu e eebele

³¹ Urana u nda Urana wi Ifoḍi i ḍa,† agba nu usana u tawa Ashibi a ḍa za na wo o'woi abajini o urana waru Urana u Mapasa u ḍa. Ana wo o'woi aza a Isra'ila a ciga a lyawa lipu le zuva va akpata'a† shi hali urana wa Ashibi, avu a pati Bilatu u lyawa asoja a kukuḍa ana a aza a na a ḍanai ḍe a akpata adama a kuwā go'o. Reve waru a cipato lipu le e ida. ³² Avu asoja'a a fara kuḍa ana a ama e re'e aza a na a ḍanai zuva va akpata e eebele e Yesu. ³³ Amma ana a rawai ubata wa Yesu, reve e ene u kuwā tā ḍe, agba a kuḍa ana a yi shi. ³⁴ Avu za tā atsuma a asoja'a tara ibata ya yi reve u sapa Yesu e eebele. Reve mpasa na mini mo utā. ³⁵ Tsu reve tā ili i nda amayun a ḍa, adama a na za na enei ne esu ḍa dammai. U damma tā ne adama aḍu fo i usu. ³⁶ Ili i nda i fara tā adama Adanshi a Asula† a shiwan: "Ko eetele a tā a yi aa kuḍa shi." ◇ ³⁷ Waru Adanshi a Asula o ro a damma tā, "A tā kalyuwā vuma na a sapai ni ibata." ◇

Acida e Yesu

(*Mat.* 27:57-61; *Mak.* 15:42-47; *Luk.* 23:50-56)

³⁸ Ana ili i nda i kotoi, reve Isuhu, vuma lyuci va

Arimatiya, pati Bilatu ko u ta lyawa yi u tara lipu va Yesu. (Isuhu za vi itoni va Yesu ḍa, amma usokowu, adama a na wu uwwusa tā wovon wa azagbain a Isra'ila.) Avu Bilatu usu, reve Isuhu 'yawa u tara lipu'u u kara na ayi. ³⁹ Nikodimu, za na shi tawai ḍe ya Yesu na ayin, shewun tā Isuhu. Avu u tawaa na aguma a maguru e re na rawai uritowu ukpaku na a tsu tsuwaan aakwakwa. ⁴⁰ Ama e re a nda a tara tā lipu va yi reve a katala yi akandaruwā no okoro obolo na aguma'a. Ne ḍa aza a Isra'ila a tsu yuwan na aa cido aakwakwa. ⁴¹ Ubata u mavara ma akpata'a u tā zuzu na aarumbu, atsuma a aarumbu'u aason a sa'avu a ḍana tā pe za na koto a yuwain ulinga na ayi shi. ⁴² Adama a na wo o'woi Urana wi Ifoḍi u ḍa kafu Mapasa,† waru adama a na aaso'on a ri zuzu, ḍada a zuwai pe lipu'u.

20

Aason e Yesu a ta lyanga

(*Mat.* 28:1-8; *Mak.* 16:1-8; *Luk.* 24:1-12)

¹ Nu usana wa Aladi ubata ubuwu haḍa, avu Meri Magadaliya kara a 'yawa a aaso'on, reve we ene aatali a aaso'on ugandaluwu utakatsuwu nu unantsu wa aaso'on. ² Reve u suma a 'yawa ya Bituru za na atsu ḍe Simo obolo no oojoro

† **19:31** Urana u Mapasa u ta gura o o'wo urana suru atsuma a ajuma. A aa'wan a na a varai Yesu a akpata wo o'wo tā urana wa Ashibi, adama o ndolo a kambato tā Ashibi'i abajini o urana. ◇ **19:36** Mta. 12:46; Mkc. 9:12; Ica 34:20. ◇ **19:37** Zak. 12:10. ◇ **20:2** Yah. 13:23.

o ro, ^o za na Yesu cigai, avu u damma le, “A tara ta Zagbain pe a aaso'on, agba tsu reve ubata u na a zuwa niyi shi!”
³ Reve Bituru no oojoro'o a kara a 'yawa de. ⁴ Mere me le a dana ta e iladi, agba oojoro o ro'o a sara ta Bituru hali u fara rawaa yi. ⁵ Ana u kanza u kalyuwai atsuma a aaso'on, reve we ene pe okoro goon, agba u uwa pe shi. ⁶ Dada Simo Bituru a rawa avu u uwa pe, reve we ene pe okoro'o. ⁷ We ene ta fo apadi o okoro a na a palayi urewesu wa Yesu na ayi. A kutsulu yi ta, reve wo o'wo upasu u ta. ⁸ Reve oojoro o ro'o, za na fara rawai a aaso'on fo u uwa pe. Reve we ene avu u usu a na a 'yasa'in Yesu atsuma a akwakwa. ⁹ (A mantsa mo ndolo koto a shi e reve ili i na Adanshi a Asula a dammai a na amayun a da a ciga a 'yuwan u 'yon atsuma o ukwa shi.) ¹⁰ Reve oojoro'o a kara a kamba o u'wa.

Meri Magadaliya enei Yesu
 (Mat. 28:9-10; Mak. 16:9-11)

¹¹ Meri gba wi isawan ta a alanga a aaso'on e mesun. Reve u kanza u kalyuwa atsuma a aaso'on. ¹² Avu we ene pe nlingata ma Asula n re. A dana ta wotowu ni itana i uri waru a dana ta nden ubata u na lipu va Yesu shi. Za ta dana ta ubata a aaci za ta gba shi ubata wa ana. ¹³ Reve e ece yi, “Adama a nye vu ri e mesun?”

Avu u usu, “A tara ta Zagbain va, agba n reve

ubata u na a zuwa niyi shi.”
¹⁴ Ana Meri dammai ne, reve u vadala avu we ene Yesu mishin lo, agba u gura reve a na Yesu da shi.

¹⁵ Reve Yesu ece yi, “Adama a nye vu ri e mesun? Zane da vu ri e izami?”

Avu u yuwan majiyan gashi ayi da waa kalyuwusa aarumbu'u avu u damma, “Zagbain, nna avu da vu tarai lipu va Yesu, m pati wu ta vu yuwan ankuri, vu damma mu, adama n 'yawa n tara yi.”

¹⁶ Avu u damma yi, “Meri.”

Avu Meri vadala a tyo ya'a yi, reve u damma, “Rabboni!”† (Na Tsu'arama† “Rabboni” urevu wa yi ayi da “Manlu.”)

¹⁷ Reve Yesu damma yi, “She vu reme mu wan, adama a na koto n kara a tyo ya Dada shi. Amma vu kara a tyo ubata o oojoro a va vu damma le, ‘N ta kara a kamba ubata wa Dada va za na ri fo Dada du. Ayi da Asula a va, waru ayi da Asula a du.’ ”

¹⁸ Reve u kara u 'yawa u damma oojoro'o a na we ene ta Zagbain'in. Reve waru u damma le ili i u damma niyi.

Ojoro e Yesu e ene yi ta
 (Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Luk. 24:36-49)

¹⁹ Na ayin o urana wa Aladi o ndolo, avu oojoro'o o boloto a aasula a ta avu a katsu nantsu, adama a na a uwwusa ta wovon wa azagbain a Isra'ila. Reve Yesu tawa wi isawan e memere me le babu usan, avu u casa le, adansa, “N yuwan ta avasa i tsura asuvu nden.” ²⁰ Ana u

dammai ili i nda, reve u roco le antsu e ekere a yi na za ve eebele. Ojoro'o a shiwan ta na mazanga adama a na e te inda Zagbain. ²¹ Reve u dammisa, "Asuvu nden n dana obolo na adu. Cine Dada va lyungu numu atsuma o uvadi, ne da fo ma lyungusu du." ²² Avu wi ivuwaan le reve u damma, "Ushiyi Ruhu va Akiza. ²³ Nni i yuwaan ama gafura vu nusu le, Asula fo u ta yuwaan le, o to o'wo na gafura. Nna gba i 'yuwan a yuwaan le gafura, Asula fo u ta 'yuwan a yuwaan le gafura."

Yesu na Toma

²⁴ Za ro atsuma a Kupanejere'e, Toma (za na waru a tsu de fo Mepishe), u dana obolo ne ele shi, a mantsha ma na Yesu rocoi aciyayi. ²⁵ Ana u rawai, reve akapi o ojoro a damma yi, "Tse ene ta Zagbain!"

Amma avu Toma damma, "Ma usu shi she na me ene antsu e ekere a yi, waru she na n ju'wan antsu'u na aakatsu a va ubata u na ikusa i dana, waru n oto ukere u va atsuma a wuntsu we eebele a yi."

²⁶ Ana a yuwain ajuma a ta, reve ojoro'o o bolotowiso a aasula'a, waru Toma dana ta obolo ne ele. Reve a katsu nantsu vadamma nu ufaru, amma avu Yesu tawa wi isawisan e memere me le babu usan. Avu u casa le, reve u damma, "N yuwan ta avasa i tsura asuvu nden."

²⁷ Reve u damma Toma, "Kalyuwa ekere a va. Zuwa aakatsu a wu antsu'u. Oto ukere wa wu e eebele a va. Vu lyawa mawasan a na va usu."

²⁸ Avu u usu yi, "Avu da Zagbain va na Asula a va."

²⁹ Reve u damma yi, "Vu usu ta o una na ve ene numu. Aza aba'un a da aza a na e ene numu shi avu gba a usu."

Ili i na i zuwai Yahaya danai a aatagada a nda

³⁰ Ojoro e Yesu e ene yi ta a yuwusan iroci yi linga va asalama ro na abunda aza a na a danai atsuma a aatagada a nda shi. ³¹ N dana ta ili i nda adama i usu a na Yesu da Zamawawa, Mawun ma Asula, waru adama a na i usu niyi, i ta tsura wuma.

21

Igolo tapu na mugula

¹ A tyo de, reve Yesu rocowiso aciyayi ubata wo ojoro a yi a nge'en m Mala ma Galili.* Apa cine ili'i i farai: ² Ojoro a yi na abunda a dana ta lo: Simo Bituru, na Toma (za na a tsu de Mepishe), na Nataniya va Kana va Galili, na muwun ma Zabadi, no ojoro e re o ro. ³ Reve Simo Bituru damma aza a yi, "Amu n ta 'yawa mereme ma mugula ni igolo."

Reve aza a yi a damma, "A tsu fo tsu ta 'yawa obolo na avu." Avu a kara a 'yawa a wantsun u le. Agba e reme ko ili i shi na ayin o ndolo. ⁴ Ana usana u tawai na wasasa, reve Yesu isawan a nge'en m

* 21:1 A tsu de ta fo Mala ma Galili Mala ma Tibariya.

mala'a, agba ojoro'o e reve a na Yesu da shi.

⁵ Reve u de le, "Ama a va, i reme ta de mugula?"

Avu a usu, "O'o."

⁶ Reve u damma le, "Variyi igolo i du usa'ani u wantsun u du, i te reme ozo o ro." Reve a yuwan ne, avu igolo'o e reme mugula ma abunda hali a kuda o rono yi.

⁷ Reve oojoro a na Yesu cigai^o damma Bituru, "Zagbain da!" Ana Simo Bituru uwwai a na Zagbain da, reve wo oto utugu wa yi (adama a na u shi ta u fodo yi ana u dana'i o ulinga), avu wu teruwe a mini u reme udasu a tyo ubata wa Yesu.

⁸ Reve akapi o ojoro o toni yi atsuma a wantsu'un, uguzu ni igolo'o tapu na mugula. A dana alanga ni ida shi, alanga e le a dana ta zuzu na ana ukpakuta'atsu (300).†

⁹ Ana ojoro'o o utai atsuma a wantsu'un, reve e ene u ta ni ilyalya, waru u dana ta a zusun mugula na akinkina.

¹⁰ Avu u damma, "Tawai na mugula n ro n na i remei gogo."

¹¹ Reve Simo Bituru kara u uwa atsuma a wantsu'un, reve u rono igolo'o a tyo e ida. Atsuma a yi mugula m gbagbain ukpaku na kupoton na aza a ta'atsu (153) n dana ta pe. Agba suru na ne igolo'o i kara shi. ¹² Reve Yesu damma le, "Tawai i lyuwa." Ko za ta gba atsuma o ojoro'o gura ece yi, "Zane da vu ri?" shi,

adama a na e reve ta a na Zagbain da. ¹³ Avu u 'yawa u tara ilyalya, reve u ca le. Reve waru u ca le fo mugula'a. ¹⁴ Ayi nda, ayi da wa ta'atsu a na u rocoi aciyayi ubata wo ojoro'o ana a 'yasan niyi atsuma o ukwa.

Yesu na Bituru

¹⁵ Ana o kotoi alya, reve Yesu ece Simo Bituru, "Simo mawun ma Yahaya, vu la'a ta aza a wu ciga mu?"

Avu u usu, "Ee, Zagbain, vu reve ta a na n ciga nuwu."

Reve u damma, "Vu lyuwato mukyokyon n va."

¹⁶ Reve we ecishe yi we ire, "Simo mawun ma Yahaya, vu ciga mu ta?"

Avu u usu, "Ee, Zagbain, vu reve ta a na n ciga nuwu!"

Avu u damma, "Vu kalyuwa ikyon i va."

¹⁷ Reve we ecishe yi wa ta'atsu, "Simo mawun ma Yahaya, vu ciga mu ta?"

Bituru yuwan ta atsumolangu adama a na Yesu yuwan yi ta yeci hali uta'atsu ko u ciga yi ta. Adama o ndolo reve u damma Yesu, "Zagbain, vu reve ta ili suru. Vu reve ta a na n ciga nuwu."

Avu Yesu damma yi, "Vu lyuwato ikyon i va. ¹⁸ N ta dansaa wu amayun, avu o ulobo, vu tso oto ta itana i na vu cigai, reve vu 'yawa ubata u na vu cigai. Agba na vu kutsa, vu ta bubaruwa e ekere a wu. Reve ozo o ro a nla wu avu a tara wu a tyo

◇ 21:7 Yah. 13:23. † 21:8 Danshi udasuwu a tsu yuwan ta ulinga na ayi tsi ili yu uritosu i na a tsu de yadi na Tsunasara. Ana a ta'atsu a da a tsu yuwan udasuwu u ta.

ubata u na vu cigai shi.”¹⁹ (U damma ta ne adama u roco cine Bituru aa kuwa, reve u ca Asula tsugbain.) Reve u damma Bituru, “Toni mu!”

²⁰ Avu Bituru vadala reve we ene oojoro o ro, [◇] za na Yesu cigai. Waru ayi da fo za na rabatoi Yesu ele a alya avu we ece, “Zagbain, zane da aa wina wu?”²¹ Ana Bituru ene niyi, avu we ece Yesu, “Zagbain, ili i ne yaa cina yi?”

²² Reve u usu yi, “Nna n ciga ta u yuwan wuma hali mantsa ma na maa kamba, te imini ya wu na adama o ndolo? Vu toni mu.”²³ Adama o ndolo reve aalabari'i a baza atsuma a aza e Itoni a na, ayi nda waa kuwa shi. Agba Yesu damma ne shi. Ili i na u dammai ayi da, “Nna n ciga ta u yuwan wuma hali mantsa ma na maa kamba, te imini ya wu na adama o ndolo?”

²⁴ Ayi oojoro† a nda ayi da u dammai ili i nda suru. U dana yi ta, waru tsu reve ta a na amayun a da waa dansa.

²⁵ Yesu yuwan ta ili i ro na abunda. Nna a dana ili i ndolo suru atsuma a atagada, n jiyar atsuma o uvadi suru a na aa tsuru ubata u na waa rawa a na a zuwa atagada'a suru shi.

[◇] 21:20 Yah. 13:23.

Ulinga wa Ajiya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Luka, vuma na danai Alabari a Sa'ani a Luka, ayi da waru u danai Aatagada o Ulinga wa Ajiya. U shi ta u ciga u damma ili i na i farai na aza e Itoni e Yesu. Aatagada o Ulinga wa Ajiya a fara ta ubata u na Aatagada a Luka a iyawai.

Ulinga wa Ajiya u damma ta ili i na i farai na ama a na a toniyi Yesu cina u kuwa. U damma ta cine ama a nda a yuwain mmalu a dansaa ama adama e Yesu, waru u damma ta cine ama a na a uwwai a yuwain. Ruhu va Akiza golo6o ta ama a nda waru u kamba le ta. Nu ufaru, ama a na a ri elentsu a ta a da goon a yuwusayin adanshi, ele da aza a Isra'ila. Ko atsuma a aza a Isra'ila ama o ro a 'yuwan ta a usu adanshi e le, waru o una ta aza e Itoni o ro adama e ili i na a dammai a aci e Yesu. A tyo de atsuma a aatagada a nda, Asula a zuwa ta aza e Itoni a damma ama e elentsu o ro koko'o adanshi e Yesu.

Ulinga wa Ajiya u damma ta cine ikaka ya aza e Itoni i bazai e ida ya Isra'ila. U damma ta cine Bituru, obolo na Bulu na akapi a ama a yuwain. U damma ta mpolo n na aza a na a vadalai usa'avu a yuwain, waru na cine a kambulai vani le upasu u le,

waru na cine a lyunguyi ni ikambi tsara a kamba aza a na a vadalai usa'avu upasu u le. Ne tsunda tsa da a'isa aza e Itoni a farai cine tsu reve nle ana'an.

Ili in a iripe atsuma a aatagada a nda

1. A yuwan ta adanshi a Alabari a Sa'ani atsuma a Urishelima (1:1-8:3)
2. A yuwan ta adanshi a Alabari a Sa'ani atsuma a Yahuda na Samariya (8:4-12:25)
3. Bulu yuwan ta mmalu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (13:1-14:28)
4. A yuwan ta majiyan ma sa'ani atsuma a Urishe-lima (15:1-35)
5. Bulu yuwisan ta mmalu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (15:36-18:22)
6. Bulu yuwan ta mmalu ma ta'atsu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (18:23-21:16)
7. E reme ta Bulu atsuma a Urishelima (21:17-23:22)
8. A tara ta Bulu a tyo Kasariya (23:23-26:32)
9. A tara ta Bulu a tyo Roma (27:1-28:31)

A 'yasan ta Yesu

1 Tiwofilu, a aatagada o ufaru u va n damma wu ta ili i na Yesu teme i mayan obolo ni ili i na u ritosuyi, ² hali urana u na a tara niyi a tyo zuva.

Amma kafu a tara yi a tyo zuva da da u yuwayin ajiya a na u dangwai adanshi a

ābūla nu ucira u Ruhu va Akiza. ³ Ana u kuwai, u rocosu le ta aciyayi wuma, reve u roco le a na u 'yoyin na linga icu'un icu'un. U yuwan ta rana amunga a yuwusan adanshi adama o tsugono tsa Asula. ⁴ A yashi i na u danai a alya obolo ne ele, u damma le ta, "She i lyawa Urishelima wan.† Amma i puro she na nzuwulai n na Dada yuwain u shiwan ne'en, za na n damma ndu nu unā u va, ⁵ Yahaya rumbu ta ama na mini. Aa jima shi, avu a rumbu du na Ruhu va Akiza."

A tara ta Yesu a tyo zuva

⁶ Ana ajiya a danai obolo na Yesu,† e eceshe yi ta, "Zagbain, gogo da vaa kambuwaa aza a Isra'ila na tsugono tse le waru?"

⁷ Reve u usu le, "Dada da goon ri nu ucira u na woo fobo yashi na mantasa'a, adu gba a ca du ucira u na yaa gura reve shi. ⁸ Amma i ta tsura ucira na Ruhu va Akiza† tawa du. I to o'wo aza a na aa yuwan adanshi o unā u va atsuma a Urishe-lima na atsuma a Yahuda, na Samariya, hali a tyo ukosu wu uvadi."

⁹ Ana u dammai ne, ele a akanla, reve a tara yi a tyo zuva. Reve eleshe o ro a pupala yi, a gura enishe yi shi. ¹⁰ Ajiya'a lo a kalyuwusa yi a kara a tyo zuva, reve ama

e re wotowu na atugu a uri e isawan mishin zuzu ne ele. ¹¹ Reve a damma, "Adu ama a Galili, adama a nye iri mishin a akanla zuva? Yesu na a tarai atsuma a du a tyo zuva, u ta tawisa ununa ye enei a tara niyi a tyo zuva."

A dangwa ta ajiya o ro

¹² Ana ili i ndolo i farai, reve ajiya a lyawa Masasan ma Zetun, reve a yuwan mmalu u ta rawa ana ukpakukupa uta'atsu (3,000)* a kamba Urishelima. ¹³ Ana a kambai atsuma a lyuci gbain na a danai, reve a kumba o u'wa wa zuva u na a danai, ele da nan Bituru na Yahaya na Yakubu na Andarawu na Filibu na Toma na Batalamawu na Matta na Yakubu mawun ma Alfa na Simo za na fo a tsu de Bakanani,† na Yahuza mawun ma Yakubu. ¹⁴ Suru nle reve o boloto aciyele a yuwusan avasa kuci na majiyan ma ta, obolo na amaci o ro, na Meri† mma va Yesu obolo na azawawa'a e Yesu suru.

¹⁵ Atsuma a rana ndolo ibolo ya ama ukpaku nu ushin (120) aza a na a cayi okolo a dana ta lo. Reve Bituru 'yon mishin, reve u damma, ¹⁶ "Aza a va, a ciga a 'yuwan o shiton Adanshi a Asula a na Ruhu va Akiza yuwain o unā wa Dawuda

* **1:12** Atsuma e elentsu a na u danai u danu, u damma ta a na alanga a yi a dana ta "mmalu ma Ashibi." Wilā wa aza a Isra'ila u tsu lyawa ta vuma yuwan mmalu n kilomita 1, ko u la'a akapi a mili wa'a atsuma o urana'a, ko udasuwu ukpakukupa (1,000). Gogo u ta yuwan gashi mmalu m mini kupa. (Mini ayi da a tsu de minti na Tsugana.) † **1:13** Ayi aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

adama a Yahuza, za na uwai elime a aza a na e remei Yesu. ¹⁷ Yahuza vuma da na danai obolo na atsu, waru Yesu dangwa yi ta tsara u yuwan ulinga na atsu.”

¹⁸ (Yahuza tsula ta ida ni ikebe i na u winai Yesu, reve u riyā u cikato aaci, da da aatsuma o boso niyi, reve iliyatsuma suru yu uta a alanga. ¹⁹ Aza a na a ri nden suru atsuma a Urishelima a uwwa ta ili i na i farai, da da e deyi ubata'a "Akaladama" ne elentsu e le, ana Ubata wu Mpsa.)

²⁰ Reve Bituru lyuwa elime na adanshi, "U tu u danu a Aatagada e Ica,†

'U'wa wa yi wo o'wo ta uvariyyi, she vuma danu pe wan.'

Reve waru u dammisa, 'Tsugbain tsa yi nanza tara.' ◇

²¹ "Adama o ndolo wo o'wo ta a ciga a 'yuwan a dangula vuma ro o una u vuma ndolo. Vuma ndolo o o'wo u dana ta obolo na atsu a mantsa ma na Yesu Zagbain danai obolo na atsu. ²² Waru wo o'wo u dana ta na atsu a mantsa ma na Yahaya rumbuyi Yesu, hali urana u na a tara niyi e memere ma atsu a tyo zuva. Vuma na aa dangwa u ciga u 'yuwan woo o'wo za vu ucasu wa Alabari a Sa'ani adama o u'yosun wa Yesu obolo na atsu."

²³ Da da a zagwai ama e re: Isuhu za na a tsu de Basaba

za va aala Yusutu obolo na Mataya. ²⁴ Reve a yuwan avasa tsara a gura dangwa vuma sa'ani na ntsayi. Reve a damma, "Zagbain, vu reve ta ookolo a vuma suru, vu roco tsu vuma na vu cigai atsuma a ama e re a nda. ²⁵ Wo o'wo aajiya, u tara tsugbain tsa na Yahuza lyawai, adama a na u 'yawai ubata u na wu ntsaa niyi." ²⁶ Reve a zuwa adanga a aci e le, reve Mataya lyuwa, reve u bōlo na akapi kupa na za ta na buwai.

2

Utawu wa Ruhu va Akiza

¹ Ana urana wa Abuki† o Urana wa Kupoton*† a rawai, aza e Itoni a dana ta ubata u ta. ² Ele lo babu urevu, da da a uwwai ilama diga zuva gashi abajini o upepu a da, reve u shiton u'wa'a suru u na a ri pe nden. ³ Reve ili i ro gashi elentsu a akina a tawa ya'a le, reve u cipa a aci e le. ⁴ Reve o shiton le suru na Ruhu va Akiza.† Reve e teme adanshi ne elentsu o ro koko'o, cine Ruhu va Akiza ne'e nle.

⁵ Aza a Isra'ila a abunda a na a uwwusa wovon wa Asula a dana ta pe atsuma a Urishelima a yuwusan aganda a na a tawai bata bata. ⁶ Ana a uwwai ilama i ndolo, reve ama o boloto abunda. Reve a yuwan asalama lon, adama a na aza a na a ri lo suru a uwwa ta obolo ya aza e Itoni a yuwusan

◇ 1:20 Ica 69:25. * 2:1 Abuki o Urana wa Kupoton waru a tsu de yi ta "Penteko," aala a abuki a da a na a tsu yuwusan a mantsa ma na a tsu pada kucci, waru abuki'i a tsu yuwan yi ta o urana wa kupoton a na a yuwain Abuki a Mapasa. Urana u nda urana kupoton da danai a na a yasain Yesu atsuma o ukwa.

adanshi ne elentsu a lyuci le.
 7 Reve a yuwan asalama a abunda, adansa, "Ashe aza a na a yuwusan adanshi a nda aza a Galili a da suru shi?
 8 Cine wo o'woi suru ntsu tsu uwwa nle a adanshi ne elentsu a tsu?" 9 Atsu da pa nda aza a Paratiya na aza a Madaya obolo na aza a Elam na ama a Masapotomiya na aza a na o utai Yahuda na aza a Kafadokiya na ama e ida ya Pontu na aza a Asiya.
 10 Na aza a Firijiya na aza a Bamafiliya waru na aza a Masar, na aza e ida ya Libiya zuzu na Kurani omocin diga Roma a na a matsain atsuma a adini a aza a Isra'ila na aza a na a vadalai a uwai atsuma a adini a tsu. 11 Atsu da nda aza a Karita,† obolo na aza a Laraba suru ntsu tsu uwwa le ta a yuwusan adanshi ne elentsu a tsu atsuma e ili i na Asula a yuwain." 12 Reve suru nle a lamba ili i na aa yuwan, reve a uwa asalama, adansa vani le, "Nye i da urevu wi ili i nda'a?"
 13 Reve ozo o ro a uwa a yuwusaan le ulamu adansa, "Usowu u da a ri."

Adanshi a na Bituru yuwain

14 Reve Bituru 'yon mishin obolo na akapi a ajiya kupa na za ta na buwai, avu u 'yasan udyo a yuwusaan le adanshi, adansa, "Ama a Isra'ila na aza a na a ri nden Urishelima, i zuwa atsuvu yu uwwa ili i na maa damma du. 15 Ama a na ye eneshe nda a ri usowu shi, ana wo

o'woi mantsa ma na tsu ri gogo rumu kucci vu usana da. 16 Ayi ili i nda ayi da Juwe vumavasula dammai,

17 Asula a damma: 'A mantsa mo ukosu n ta lyungu Ruhu va a 'yawa bata a ama.

Muwun n du olobo ne esheli a ta yuwan adanshi o usokowu.

Olobo a du e te ene alavu alavu.

Mbara n du waru a ta yuwan alavu a abunda.

18 Amayun Ruhu va Akiza ta tawa ubata wa agbashi a va,

ali na amaci a ta yuwan adanshi a va a rana ndolo.

19 N ta yuwan ili ya asalama zuva,

waru n to roco iroci e ida, mpasa na akina na mikyon n lima.

20 A ta kambuwa urana irumbu,

woto waru u to o'wo ushili ana mpasa

kafu urana wu Zagbain u tawa,

urana u gbain u tsugbain.

21 A mantsa mo ndolo ma da za na yuwain dewu atsuma a ala a Zagbain waa tsura iwawi.†

22 "Adu aza a va aza a Isra'ila, yu uwwa adanshi a na maa yuwan. Yesu va Nazara da vuma na Asula a kucinaa ntsu a na u usu niyi. Amayun e ili i ndolo Asula o roco tsu ta e ili ya asalama i na u yuwain, ni iroci za na u yuwain. Ili suru i fara ta e esu a du. 23 A ca du ta ayi, reve yu una yi o ure u mavara a

akpata.† I yuwan ta ili i ndolo ni ikambi ya aza a na e revei Wila shi. Na ne suru, Asula e reve ta ili i ndolo i ta fara suru. U yuwan ta ifobi i ndolo nu ujimu. ²⁴ Reve gba Asula a 'yasan yi atsuma a akwakwa, reve u kambuwa yi wuma. Babu cine ukwa waa gura guza yi. ²⁵ Reve Dawuda yuwan adanshi adama a yi, 'Kuci da n revei a na Zagnain ri obolo na amu.

Adama a na u ri o ukere usa'ani u va, babu ili i na maa uwwa wovon.

²⁶ Adama o ndolo ookolo a va a ta asuvu nden, eelentsu a va a ta na mazanga, lipu va waru ta dana nu uzuwu wo okolo.

²⁷ Waa lyawa wuma u va a aason shi, waa lyawa Mawun ma Akiza ma yi maa shama shi.

²⁸ Vu roco mu ta ure u wuma. Vu shiton mu ta na mazanga adama a na vu ri obolo na amu.' ◇

²⁹ "Aza a va aza a Isra'ila, n ta yuwusaan du adanshi babu wovon adama a akaya a tsu Dawuda. Dawuda kuwa ta waru a cido yi ta, waru aason a yi a ta pa obolo na atsu hali ana'an. ³⁰ Ayi vumavasula da, u reve ta Asula a yuwaan yi ta nzuwulai na akucunu, a na u ta zuwa za ro mogono atsuma a muwun n tsukaya ma yi, ununa u zuwai Dawuda o'woi mogono. ³¹ Dawuda ta zuwusa okolo e ili i na yaa

fara elime adama o u'yosun wu Zamawawa,† adansa, aa lyawa lipu va yi a aason shi, waru lipu va yi aa shama shi.

³² Asula a 'yasan ta Yesu'u atsuma a akwakwa, atsu waru tse ene ta ne esu a tsu.

³³ A ca yi ta tsugbain o ukere usa'ani wa Asula, waru u ushi ta Ruhu va Akiza o ukere wa Dada ununa a yuwain nzuwulai. Gogo waru Yesu ca tsu ta Ruhu va Akiza. Ili i na tsee eneshe, waru tsa uwwusa da nda. ³⁴ Dawuda da kumbai zuva shi, amma ayi na aciyayi u damma ta, 'Asulazuva a damma ta Zagnain va:

"Danu o ukere usa'ani u va,

³⁵ she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu." ' ◇

³⁶ "Adama o ndolo, aza a Isra'ila suru e te reve a na Yesu ndolo za na a varai a akpata,† Asula a kambuwa yi ta Zagnain na Zamawawa."

³⁷ Ana a uwwai ne, reve ili'i i ju'wan okolo e le, reve e ece Bituru na akapi a ajiya a na a buwai, "Aza a va, nye i da tsa yuwain?"

³⁸ Avu Bituru damma le, "She i vadala,† tsara a rumbu du atsuma a ala e Yesu Zamawawa, waru a yuwaan du gafura vu unusu u du. I ta tsura une'e u Ruhu va Akiza. ³⁹ Nzuwulai n nda za du da na muwun n du, obolo na Atakpaci. Amayun a da maa dansaa du, ili i nda adama a aza a na Asulazuva Asula a tsu ee de a tyo e ekere a yi a da."

⁴⁰ Reve Bituru yuwan ala-jiya o uga'an adansa, "N ta patishi du i wawa aciyađu atsuma e ili i na yaa cina ama e iwuya a nda." ⁴¹ Reve aza a na a uwwai ili i na Bituru dammai, reve a rumbu† le. O urana u ndolo ama a na a dashi toniyi a rawa ta ama ukpakukupa uta'atsu (3,000).

Ununa nden ma aza e Itoni n danai

⁴² Reve a zuwa okolo e le suru o uritosu wa ajiya na muwwulai, a lyuwusa ilyalya obolo, na avasa. ⁴³ Reve wovon u reme le suru, adama a na Asula a yuwain ili ya asalama ni iroci ya abunda e ekere ajiya'a. ⁴⁴ Aza a na a cayi okolo o bolotosu ta ubata u ta, reve a kara a nkambulai ni itana i le. ⁴⁵ A tsu wina ta itana ni ida i le, mantsa ma na ozo o ro a ri ni ili i na yaa damatosun le. ⁴⁶ Usana suru a tsu 'yawa ta a Aa'isamapada na majiyan ma ta. A tsu lyuwusa ta ilyalya a 'wa le obolo na mazanga no okolo a ta, waru a lyuwusa ta ilyalya yi Zagbain, ⁴⁷ na a yuwusayin Asula ica. A tsura ta isa'ani ubata wa ama. Usana suru Zagbain dashishi le ta ama aza a na a tsurai iwawi.

3

Aakutsuma a kamba ta gbaga

¹ Ama a tsu 'yawa ta a Aa'isamapada a mantsa ma rumu ta'atsu vu urana. Urana u ro, Bituru na Yahaya† a 'yawa ta adama a yuwan avasa. ² Ana a

rawai zuzu nu unantsu wa Aa'isamapada u na a tsu de Unantsu u Sa'ani reve e ene aakutsuma a na a matsain ukutsumu a na a tsu tanu, reve a zuwa yi, adama u yuwusan ipati. ³ Ana we enei Bituru na Yahaya azama a uwa a Aa'isamapada, reve u pati le ikebe. ⁴ Reve Bituru na Yahaya a kalyuwa yi ulobonu, avu Bituru damma, "Kalyuwa tsu!" ⁵ Avu aakutsuma'a u kalyuwa le na majiyan ma na ee ne'e yi ikebe.

⁶ Dada Bituru dammai, "N ri ni ikebe i na maa ca wu shi. Amma n ta ca wu ili i na n ri na ayi, atsuma o ucira wa ala e Yesu Zamawawa za va Nazara 'yon vu wala." ⁷ Reve u reme yi ukere usa'ani, reve u kamba 'yasan yi. Ana u yuwain ne, reve ana na alu a yi a kamba gbaga, reve o o'wo mejege. ⁸ Avu wu 'yawan, reve wi isawan mishin na ana a yi. Avu u kara a mmalu. Hali u kara a mmalu nu u yuwin ogođiyo a cibalasa Asula. Avu u kara a uwa a Aa'isamapada ne ele. ⁹ Ama a na a danai pe suru e ene yi ta a mmalu waru a uwwa yi ta a cibalasa Asula. ¹⁰ Ama a yuwan ta asalama lon, ana e enei ili i na i farai, a na aakutsuma a na a tsu danusu o Unantsu u Sa'ani a yuwusan ipati i da kambai gbaga.

Bituru yuwan ta alajiya atsuma a Aa'isamapada

¹¹ Reve ama a jika a cina vuma'a uguzu na Bituru na Yahaya ubata u na a tsu

de Makisa mā Sulemanu. Avu ama a na a danai pe suru a uwa asalama e ili i na i farai. ¹² Ana Bituru enei ama o 6olotoi reve u teme alajiya adansa, “Aza a Isra'ila, nye i da ili ya asalama a na aakutsuma'a u kambai gbaga? Waru nye i zuwai i ri a akanla a tsu, vadamma tsu yuwan ta ili'i nu ucira wa aciyatsu na abula a tsu? ¹³ Asula a Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu n na nkaya n tsu n yuwayin aganda, ayi da u tawayi aagbashi a yi Yesu na tsugbain. Ayi da Yesu na i 'yuwain, reve i ca yi e ekere a Bilatu,† ko na Bilatu shi ta ciga u lyawa yi. Avu i damma Bilatu a na i ciga yi shi. ¹⁴ Za va akiza da u danai, waru za vi isa'ani da, reve i 'yuwan yi avu i damma Bilatu lyawaa du za mona ma ama. ¹⁵ Reve yu una za vu ucasu u wuma wa Asula, amma Asula a 'yasan yi ta. Atsu gba tse ene ta ne esu a tsu amayun a nda. ¹⁶ Ucawu wo okolo atsuma a ala e Yesu da a kambato aakutsuma a nda gbaga e esu a du. Vuma na ye enei da, waru i reve ta ununa vuma nda shi ukutsumu. Ucawu wo okolo a yi e ekere e Yesu da a kambato niyi gbaga a makakan ma du.

¹⁷ “Aza a va, n gura ta reve ili i na i yuwayin Yesu, i yuwan yi ta o ulambu wu urevu, hali ulambu wu urevu'u u kara a tyo e ekere a azagbain a du. ¹⁸ Amma Asula a zuwa ta amasula

a yuwan adanshi adama a Zamawawa de nu ujimu, a na u to sowo atsumalima e ili i nda suru, waru u shiton ta nzuwulai'i. ¹⁹ Vadalai i lyawa unusu u du suru, reve i vadala i kuru Asula, adama i tsura gafura vu unusu u du. ²⁰ Ne da yaa tsura mantse ma wivuwun ubata wa Asula, waru u ta dashi lyunguwisa du na Yesu za na u dangwai wo o'wo Zamawawa. ²¹ Zuva da Yesu aa dana hali mantse ma na aa kambato ili suru usa'avu, ununa Asula a yuwain nzuwulai nu ujimu, e ekere a amasula a akiza. ²² Musa damma ta, 'Asula a ta 'yasan vumavasula tsa va atsuma a ama a du. I polo atsuvo ulobonu yu uwwa ili i na waa damma du.' ²³ Waru Musa damma ta, 'Za na uwwai ili i na vumavasula'la u dammai shi a to utaa yi atsuma a ama a Asula, reve o una yi.' ²⁴

²⁴ “Waru amasula diga Sama'ila† a yuwan ta adanshi e ili i na aa yuwusan ana'an. ²⁵ Adu da muwun ma amasula o ndolo, waru i ta pe atsuma a akucunuf a nzuwulai n na Asula a yuwayin nkaya n du. U damma ta Ibrahim,† 'Adama a mawun ma ta atsuma o ugundo wa wu n ta zuwaa uvadi mabula aba'un.' ²⁶

²⁶ Amma ana Asula a 'yasan aagbashi a yi Yesu, u lyungu yi ta a 'yawa atsuma a ama a du aza a Isra'ila o ufaru, u zuwaa du ta aba'un, reve u vadala du aza a ta ta diga o

unusu u ɗu.”

4

Ereme ta Bituru na Yahaya

¹ Bituru na Yahaya atsuma a adanshi, reve nan ganu na zagbain va adugari a Aa'isamapada na aza a Sadukiya*† a tawa ubata u na a ri. ² A dana ta na atsumolangu a na ajiya e re'e a danai o ritosu ama a na, Yesu kuwa ta waru u 'yon ta. Ne da fo aa 'yasan akwakwa a kambu wuma. ³ Reve e reme le nu ulivu, avu a zuwa le o u'wa wa ali hali usana. ⁴ Ama na abunda a na a uwwai alajiya e le a vadala ta, hali abunda a ali a aza e Itoni a rawa zuzu nu ukpakukupa uton (5,000), babu na amaci na muwun.

⁵ O urana we ire, reve azagbain a aza a Isra'ila, na mbara, na munlu n Wila o boloto Urishelima. ⁶ Hanana aabara a nan ganu fo u dana ta lo, na Kayafa, na Yahaya† na Iskandari ne edenge o ro va aabara a nan ganu. ⁷ Reve a tawa no ojoro e re'e a makakan me le. Avu e ece le, “Nu ucira ko na ala a zane da i yuwain ulinga u ndolo?”

⁸ Reve Bituru za na danai tapu na Ruhu va Akiza, damma le, “Azagbain na mbara mi ida i tsu,⁹ i ta yuwusan tsu yeci i nda adama a na tsu yuwain isa'ani a tyo ubata wa aakutsuma'a? I ciga ta i reve ununa u kambai gbaga? ¹⁰ Lyawai n damma

du hawun hali na ama a Isra'ila, u kambu ta gbaga atsuma a ala nu ucira wa Yesu Kristi na utai Nazara. Vuma na i varai a akpata, agba Asula a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. ¹¹ A yuwan ta adanshi a yi atsuma a Adanshi a Asula, ubata u na a danai,

‘Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.’ ◇

¹² “Za lo a tsura iwawi† ubata wu za ro shi! Waru ala† a za ro o lo atsuma o uvadi u nda na ama ee de reve a tsura iwawi shi.”

¹³ Reve azagbain a yuwan asalama lon, ana e ene Bituru na Yahaya a gura yuwain adanshi a makakan me le okolo nden, adama a na ama a da a na a ri nu urevu u makaranta shi. Waru a gura ta reve ama a da a na a danai obolo na Yesu. ¹⁴ A gura damma le ili i ro shi, adama a na e ene ta vuma na a kambatoi gbaga na ajiya'a mishin a nge'en n le. ¹⁵ Avu azagbai'in a damma Bituru na Yahaya a lyawa ukobu'u. Reve a uwa ndammulai vani le.

¹⁶ E ecelei ta aciyele, “Nye tsaa yuwan na ama a nda? Tsaa gura wasan a na a yuwain ulinga wa asalama shi. Adama a na ama a Urishelima suru e reve ta ili i na i farai. ¹⁷ Amma tsu zuwaa nle utyo adama ili'i i yuwan abunda atsuma a ama a tsu wan. Waru tsu ta zuwaa le

* 4:1 Aza a Sadukiya obolo a ama a azagbain a Yahuda a da, aza a na a usuyi adama o u'yosun wa akwakwa shi. ◇ 4:11 Ica 118:22; Mak. 12:10; Luk. 20:17.

utyo she a dashi yuwaan za ro adanshi a ala e Yesu wan.”
 18 Reve e dewishe ajiya'a o ukobu u le, avu a damma le she a dashi yuwan adanshi ko uritosu adama a ala e Yesu wan.

19 Reve Bituru na Yahaya a usu le, “I ta majiyan Asula a ta la'a ciga tsu toni du ko ayi?
 20 Tsaa gura lyawa adanshi a sa'ani a na tse enei waru tsu uwwai shi.”

21-22 Avu ama suru a kara a yuwusaan Asula ica adama e ili i na i farai: Vuma na yuwain a'wan amunga ukutsumu u kambai gbaga. Adama o ndolo azagbain a Yahuda e reve ununa aa ca Bituru na Yahaya atsumalima shi. Reve a ca le wovon, reve a lyawa le a kara.

Aza e Itoni a yuwan ta avasa

23 Diga na a lyawa nle, reve Bituru na Yahaya a bunga aza e le aza e Itoni, reve a damma le ili i na nan ganu a gbagbain na mbara n dammai. 24 Ana aza e Itoni suru a uwwai ili i na i farai, reve o bolo okolo e le. Avu a 'yasan udyo a yuwusan avasa, “Mogono ma Gbain, za na yuwain zuva ni ida, na mala ni ili i na i ri pe suru. 25 Vu yuwan ta de adanshi nu ujimu na Ruhu va Akiza e ekere a akaya a tsu mogono Dawuda agbashi a wu, adansa,

‘Adama a nye ama o uvadi a yuwain upan?’

Adama a nye ama aa lungusa mantsa me le e ili ye pere?

26 Ngono mu uvadi n fobo ta uvon, reve azagbain o bolo aci a 'yuwan Zagbain na Zamawawa va yi.’ ◊

27 “Ili i nda i fara ta pa Urishelima. Hiridu Antiba, na Bontu Bilatu gwamna, na Atakpaci na ama a Isra'ila suru o boloji aci e le, reve a 'yuwan Yesu, aagbashi a akiza a wu, za na vu foboi wo o'wo Zamawawa. 28 Mejege ma da, ili i na a yuwain suru, a yuwan le ta ununa vu yuwain de adanshi nu ujimu. 29 Gogo Asulazuva, uwwa iwuya i na a dansa, reve vu ca tsu agbashi a wu okolo o ugbamu a mantsa ma na tsaa yuwusan alajiya a adanshi a wu. 30 Vu lyungu nu ucira wu ukambatosu gbaga, nu ulinga wa asalama a wu, waru ili i nda suru i fara na ala a aagbashi a wu Yesu.”

31 Ana o kotoi avasa a nda, avu usaa u na a danai u jingada, reve suru nle a shiwan na Ruhu va Akiza. Avu a yuwan alajiya a adanshi a Asula no okolo ugbamu.

Banaba ca ta ida ya yi

32 Aza e Itoni† suru a dana ta no okolo na asuvu a ta, reve e ene utsuru u na a ri na ayi za le da goon shi, dada a kambusai aciyele vani le. 33 Avu ajiya'a a ca urevety-owu wu ukwa nu u'yosun wa Yesu Zagbain nu ucira, waru a tsura ta isa'ani† ya abunda e ekere a Asula. 34 A dana

nu ulambu shi, adama a na mantsa a tyo mantsa ama a na a danai ni ida na 'wa biti a winasa le ta, avu a tawusaa ni ikebe'e wiru u ta. ³⁵ Avu a casu ajiya'a ikebe'e reve a casu aza a na a cigai ikambi.

³⁶ Apa iroci yi ili i na a yuwusain, vuma ro shi ta lo za na a tsu de Isuhu za na ajiya'a a cayi aala Banaba (za na urevu wa yi u da Mawun mo Udashishi wo Okolo). Ayi za ve elentsu e Levi a da, waru u tawa ta diga Kuburu ida i memere ma mini. ³⁷ U danu ta ni ida, reve u wina yi, avu u tawa ajiya'a ni ikebe'e, tsara a ca aza a na a cigai ikambi.

5

Ananiya na Safiratu

¹ A yuwan ta vuma ro na a tsu de Ananiya, za na ayi na ka va yi, Safiratu, a winai ida i le. ² Avu a salalai a damma mejege wan ko iyan i da a winai ida'a. Ana a winai reve u tawa na akapi e ikebe, avu u damma ikebe i da da ndolo suru suru.

³ Reve Bituru damma yi, "Ananiya adama a nye vu lyawai Malef ma uwai o okolo a wu? Vu yuwaan ta Ruhu va Akiza epen, avu vu zuwaa aciyawu akapi e ikebe'e. ⁴ Itana'a aza a wu a da vu ta gura wina ko vu kudu wina le, cine vu cigai da vaa yuwan. Ko na vu winai itana'a, ikebe'e aza a wu a da na vaa gura yuwan une'e ne ele. Adama a nye vu yuwain tsunda? Atsu da vu yuwayin

epen shi, amma Asula a da vu yuwayin epen."

⁵ Diga na Ananiya uwwai adanshi o ndolo, reve u riyu e ida reve u kuwushi. Aza a na a uwwai ili i na i farai, a uwwa ta wovon lon. ⁶ Reve olobo a 'yon avu a katala yi no okoro, reve e shefe yi o uta, avu a cido yi.

⁷ A tyo a mantsa me irumu i ta'atsu a na vali va yi kuwai, avu ka va yi uwa, babu na u revei ili i na i farai. ⁸ Avu Bituru ece yi, "Ikebe i na avu na vali va wu i winai ida i du i da nda?"

Avu ka'a u usu, "Ee, ikebe i da da ne."

⁹ Reve Bituru damma, "Cine tsa da adu ra i salalai i yuwan cu'un vi ili i nda? Adama a nye i boloi aci i lyungwa Ruhu va Asulazuva? Kalyuwa o unantsu, vu te ene ana o olobo a na a cidoi vali va wu, waru a ta tanu wu fo o uta a alanga."

¹⁰ Lo da u riyashi a makakan ma yi avu u kuwa. Ana olobo'o a uwai, avu a cina yi ukwa. Reve e shefe yi o uta, avu a cido yi a nge'en ma aason a vali va yi. ¹¹ Reve wovon u reme aza e Itoni lon obolo na ama a na a uwwai ili i na i farai.

Ajiya a kambato ta ama a abunda gbaga

¹² Ajiya a yuwan ta ulinga wa asalamaf ni iroci yi ili ya asalama lon atsuma a ama. Waru aza e Itoni o tsu boloto ta usana suru a Aa'isamapada e ebele a na a tsu de Makisa ma Sulemanu.

13 Amma, adama o wovon, ama na abunda a kawan uwa obolo ne ele shi. Agba suru na ne, ama a casu le ta tsugbain. 14 Suru na ne ali na amaci na abunda a cayi okolo a Zagnabain. 15 Adama o ulinga wa asalama u na ajiya'a aa yuwusan, hali a karā a tawusa na aza a mɓala e re mulyuci a agada e le na a avalu e le, a majiyan ko ululu wa Bituru u ta ju'wan ozo o ro e le a kamba gbaga a mantsha ma na wa karalai. 16 Ama na abunda a tawaa ta na aza a na a danai nu ubanakun, na aza a na a ri no otoni a lima, diga mulyuci n na n ri zuzu na Urishelima. Waru a kamato le ta gbaga.

A ca ta ajiya atsumalima

17 Aabara a nan ganu na aza a Sadukiya a karā ta a tsushu'un na ajiya adama a malyuwa me elime ma na aa yuwusan o ulinga u le. 18 Dada e remei ajiya'a avu a zuwa le o u'wa wa ali. 19 Na ayin avu malingata ma Asula ma tawa, avu u kpatu'wa unantsu wu u'wa wa ali'i, reve wu utaa le pe. 20 Avu u damma le, "Karai a 'yawa a makisa ma Asula a damma ama alabari a wuma a sa'avu a nda."

21 Usana a matawaa, avu ajiya'a a uwa a Asula a ununa malingata ma Asula ma damma nle, reve e reme uritosu wa ama.

Ana aabara a nan ganu na aza a na a danai lo obolo a rawai, reve e de obolo ya Azagnabain a Mbara† obolo na azagnabain a Isra'ila. Reve a

lyungu nlingata n ro n 'yawa o u'wa wa ali'i, a tawa ne ele. 22 Ana nlingata'a n 'yawai o u'wa wa ali'i, a cina le pe shi, dada a kambushi ubata wa azagnabai'in, avu a damma le ili i na a cinai. 23 Reve a damma, "Tsu rawa ta o u'wa wa ali'i, avu tsu cina unantsu'u ukpatowu, na asoja mishin o unantsu'u. Amma ana tsu katsu'wai, tsu cina pe za shi."

24 Ana zagnabain va adugari na nan ganu a gbagbain va Asula isamapada uwwai ili i na i farai, a gura reve cine ili'i i farai shi. Avu a karā a majiyan cine ili'i yoo o'wo.

25 Ele pe avu za ro uwa u damma, "Gogo tsunda ama a na i zuwai o u'wa wa ali'i a ta de a Asula isamapada o ritosu ama!" 26 Adama a nda a da zagnabain va adugari na adugari a yi e remei ajiya'a a tyo ubata e obolo. Ko na wo o'woi adugari'i e reme le nu ukadu shi, adama o wovon u na ama aa vara le na atali.

27 Ana a tawai na ajiya'a ubata e obolo'o, reve aabara a nan ganu a damma, 28 "Tsu damma du ta a alanga e eteshe, 'She i dashi yuwan uritosu atsuma a ala e Yesu wan.' Amma adu da nda i kotoi Urishelima suru nu uritosu u du atsuma a ala a yi, avu waru i tawaa tsu nu ukwa wa yi."

29 Reve Bituru na ajiya o ro a usu, "U la'a ta ulobonu tsu toni Asula a na tsoo toni vadilima. 30 Yu una ta Yesu ana i vara niyi a akpata,† agba Asula a nkaya n tsu a 'yasan yi ta atsuma a

akwākwa. ³¹ Asulā a zuwa yi tā o ukere usa'ani wā yi u zuwa yi tā Mogono nā Za vi Iwawi. Asulā a yuwan tā ne, tsarā u ca aza a Isra'ila ure u na aa vadala tsarā a tsurā gafura vu unusu u le e ekere a Asulā. ³² Tsu gura tā damma amayun e ili i nda, adama a na tse ene tā ne esu a tsu, ne da fo Ruhu va Akiza, za na wo o'woi une'e wā Asulā e ekere a aza a na o toniyi Asulā.”

³³ Ana nan ganu a gbagbain na azagbai'in a uwwai ili i na ajiya'a a dammai, reve a suduwa asuvu. Hali a shi a ciga o una le. ³⁴ Ele pe avu vuma ro na a tsu de Gamaliya, za tā atsuma a Afarishi waru manlu mā Wilā 'yon mishin. Avu u damma a tara ne'en ajiya'a o utā a alanga ke'en. ³⁵ Avu u damma nan ganu'u na azagbai'in, “Ama a Isra'ila, i yuwan majiyan ulobonu e ili i na i farai a yuwusaan ama a nda. ³⁶ Koto u jima shi, a na Tuda dammai ayi vuma vu ucira da. Ama a tyo ukpakunashi (400) o toni yi tā. Amma ana o una niyi, ojoro a yi e bete'we tā suru. Agba ko ili i ro tsu tsurā shi. ³⁷ Yahuza va Galili da tawai acapa a yi a mantsa me mekece ma ama. Avu u zuwa ama a 'yasan ama ugbozu, agba ayi fo o una yi tā reve ojoro a yi e bete'we fo suru. ³⁸ Asalā a na maa ca du, ayi da i lyawa ama'a a yuwan ili i na aa yuwan. Nnu ucira wa aciyele a da aa yuwusan uritosu ni ili ya asalama a nda, a tā tawa a

kalama. ³⁹ Amma nnu ucira wā Asulā u da aa yuwusan ili i nda, yaa gura putsaa le a lyawa shi. I ta cina aciyadu a nlangi nā Asulā.”

⁴⁰ Reve obolo a ama'a a usu asala a yi. Avu e de ajiya'a a uwa o ukobu reve a faba le. Avu a zuwaa le utyo, she a dashi yuwan alajiya atsuma a ala e Yesu wan, avu a lyawa le.

⁴¹ Avu ajiya'a a lyawa obolo'o nā mazanga ma na Asulā e ene tā a tā no okolo ugbamu u na o sowo atsumalima adama e Yesu. ⁴² Usana suru a tsu 'yawa tā a Aa'isamapada a yuwusan uritosu a dansaa ama Yesu Zamawawa† da. Waru a yuwusan tā ne a 'wa va ama.

6

A dangwa tā aza e ikambi e cindere

¹ A mantsa ma na aza e Itoni a karai a dashishi abunda, agba suru nle aza a Isra'ila a da. Avu ozo o ro a na a yuwusan Tsheleni† a uwa adanshi a tyo ubata wa aza a na a yuwusan Tsuyahuda,† adansa, “Nna a kambusa nruna usana suru, nruna n tsu n tsu tsurā unata nā aza e le shi.”

² Dada Kupanejere'e o bolotoi aza e Itoni suru, reve a damma, “Woo lobono tsi icinai nu ulinga wa alajiya wa adanshi a Asulā, reve tsu reme adama e ilyalya shi. ³ Aza a tsu, dangulai ama e cindere atsuma a du, aza a na i revei a ri nā Ruhu va Akiza, nu urevu, tsu ta zuwa ulinga u nda e ekere e le. ⁴ Atsu gba'a

tsu zuwa ugbozu ubaṭa wa avasa na alajiya nu uritosu wa adanshi a Asula.”

⁵ Reve asala'a u yo'ono aza a na o bolotoi'i suru. Reve a fara dangula Istifanu vuma na ri nu ucawu wo okolo na Ruhu va Akiza lon. Reve o toni na Filibu, na Burukoro, obolo na Nikana, waru a dangula ta Timan, na Baramina, na Nikola va Antakiya, Takpaci na uwai o ure wi itoni wa aza a Isra'ila. ⁶ Reve a tara ama e cindere'e a tawa ne ele a makakan ma ajiya, reve ajiya'a a kuruwa le ekere avu a yuwaan le avasa.

⁷ A yuwan ta alajiya a adanshi a Asula ubaṭa suru. Reve aza e Itoni a dashi abunda lon atsuma a Urishelima, hali nan ganu va aza a Isra'ila fo na abunda a ca okolo e le.

Ereme ta Istifanu

⁸ Reve Istifanu, vuma na tsurai isa'ani† nu ucira wa Asula lon, u yuwan linga va asalama ni iroci e memere ma ama. ⁹ Reve urana u ro ama o ro a na a ri a aa'isa a na a tsu de Aa'isa a Agbashi a na a Lyawai, a uwa mawasan na ayi. Ele aza a Isra'ila a na o utai diga Kurani, na Iskandariya, na Kilikiya, ni ida ya Asiya i da. ¹⁰ Agba ko vuma ta gura yuwan nronuloi na ayi shi, adama o urevu u na Ruhu va Akiza ca niyi.

¹¹ Usokowu dada a zuwai ama o ro a yuwaan Istifanu epen ana, “Tsu uwwa yi ta a yuwusan adanshi a vama a tyo e ekere a Musa, hali na Asula fo.”

¹² Reve adanshi'i u 'yasan ugbozu wa ama na munlu n Wila ma adini na azagbain. Reve e reme Istifanu avu a tawa na ayi ubaṭa wa azagbain o uge'etosu u na a tsu de Azagbain a Mbara. ¹³ Reve aza e epe'en a damma, “Vuma nda u tsu yuwusan ta adanshi e iwuya adama a Aa'isamapada na Wila wa Musa. ¹⁴ Tsu uwwa yi ta adansa a na Yesu va Nazara u to boso Aa'isamapada a nda reve u vadala agadu a Musa a na a lyawaa ntsu.”

¹⁵ Ana a uwwai ne, reve vuma biti atsuma a azagbain u vara akanla a Istifanu, reve e ene urewesu wa yi e ikanasa ana malingata ma Asula.

7

Istifanu yuwaan ta azagbain adanshi

¹ Reve aabara a nan ganu e ece Istifanu, “Ili i na aa dansa a aciyawu amayun a da?”

² Dada Istifanu tsu usu, “Adu aza a va na azagbain, poloo numu atsuvu! Mogono ma Asula za tsugbain mo roco ta aciyayi ya Ibrahim akaya a tsu e ida ya Masapotomiya kafu Ibrahim tyo e ida ya Haran. ³ Asula a damma yi ta, ‘Vu 'yon vu lyawa ida i na a matsan nuwu na ama a wu, reve vu tyo e ida i na moo roco wu.’ ◊

⁴ “Dada Ibrahim 'yoyin e ida ya aza a Kaldiya, reve u danu Haran hali ukwa wa abara a yi. Reve Asula a tawato yi pa e ida i na i ri

nden gogo. ⁵ Agba Asulā a ca yi agadu e idā'a shi, waru ko udasuwu u tā wi idā'a u ca yi shi. Amma Asulā a yuwan tā nzuwulai n na waa ca yi idā'a ayi nā limatan vu ugundo wā yi ko na u shi nā mawun ne'en shi. ⁶ Agba Asulā a damma yi tā, 'Limatan vā wu ta yuwan limocin e idā i ro ubatā u na oo sowo atsumalimā ana agbashi hali a'wan ukpakunashi (400). ⁷ Agba n ta zuwa idā i na i zuwai aza a Isra'ila tsugbashi atsumalimā. Waru o ukosu u tsugbashi ā to utā adama a yuwaan mu agandā ubatā u nda.' ◇ Ili i na Asulā a dammai da nda.

⁸ "Waru Asulā a yuwaan tā Ibrahim akucunu† a mapada mo uryumbu† a mantsa'a. Dada i zuwai a padai Ishiyaku mawun ma Ibrahim uryumbu ayi na ayin kunlā nu umatsun. Ishiyaku da tāwā u matsain Yakubu, reve Yakubu matsan nkaya n tsu kupa ne ejere.

⁹ "Ele nkaya n tsu ana ā ri ā tsushu'un nā Isuhu zawa'a le, reve a wina yi wo o'wo aagbashi e idā ya Masar. Agba Asulā ā shi tā obolo nā ayi. ¹⁰ Reve gba u wawa yi atsumā ā atsumalimā ā yi. Avu Asulā a zuwa yi u tsurā icigi e ekere a Firi'awuna,† mogono ma Masar, adama a na Asulā a ca yi tā urevu u na u karalāi. Dada i zuwai Firi'awuna ca niyi tsugbain tsi idā tsa Masar nā tsugbain tsu u'wa tsā yi suru.

¹¹ "Reve ambulu a uwa e idā ya Masar suru ni idā ya Ka'ana,† nā atsumalimā lon, hali nkaya n tsu n lamba ilyalya. ¹² Avu ana Yakubu uwwai ishina i tā de e idā ya Masar, reve u lyungu nkaya n tsu n 'yawā n tsula. ¹³ O u'yawu we ire u le dada Isuhu revetyoi aciyayi e ekere ā aza ā yi, reve a tara le o roco Firi'awuna.

¹⁴ "Reve Isuhu lyunguwa dada vā yi Yakubu na ama ā yi adama ā tyo Masar ama kupocindere no ozo o ton da suru suru. ¹⁵ Dada Yakubu† tyoyi Masar. De da ayi nā nkaya n tsu n kuwai. ¹⁶ Reve ā purā etele e le suru ā tyo Shekem, de da ā cido nle a aason a na Ibrahim tsulai ni ikebe† e ekere o olobo a Hama.

¹⁷ "Ana mantsa ma nā Asulā oo shiton nzuwulai mā yi ya Ibrahim ma rawai zuzu, reve ama ā tsu ā dashi abunda atsumā a Masar. ¹⁸ Avu wo o'wo mogono ma sa'avu ma kumba tsugono tsa Masar, agba u ri nu urevu wi ili i ro adama ā Isuhu shi. ¹⁹ Avu mogono u yuwaan ama ā tsu ugbozu u wuya, reve u roco le atsumalimā, hali u zuwa le a varishi muwun n le adama ā kuwā.

²⁰ "A mantsa mo ndolo ma da a matsain Musa mawun ma sa'ani. Mbara mā yi m banā yi tā woto ta'atsu o u'wa u le. ²¹ Nā acapa reve wo o'wo le ko a ciga ko a 'yuwan a vari yi, reve usheli u mogono u tsurā yi, reve u kungwato yi ana mawun mā yi. ²² Reve

o rito Musa urevu wa aza a Masar suru, reve wo o'wo nu ucira atsuma a adanshi na atsuma o ulinga waru.

²³ “Ana u rawai a'wan amunga, urana u ro, reve u damma lyawa u 'yawa u bura ama a yi, ama a Isra'ila.

²⁴ A mantsa ma dada we enei vuma va Masar e le'eshe vuma va Isra'ila. Dada Musa rawai adama u wawa yi, reve u tsupaa yi wu una za va Masar'm. ²⁵ U ta dansa aza a yi e te reve Asula a lyungu yi ta u wawa le, agba a gura reve shi. ²⁶ Ana usana u tawai waru, reve wu utisa mabura me le, avu we ene ama a Isra'ila e re a nlangi. Avu u ciga wu kasa le. Avu u damma, 'Ili i ta i da i ri, adama a nye yaa amatonloi?’

²⁷ “Reve za vi igishi caco Musa a nge'en, avu u damma yi, 'Zane da zuwa nuwu zagbain na za vu uge'etosu u tsu? ²⁸ Vu ciga ta vu una mu una vu unai vuma va Masar yon?’ ²⁹ Ana Musa uwwai ne, dada u sumai u lyawai ida'a, reve u reme limocin e ida ya Midiya, ubata u na u matsain olobo e re a yi.

³⁰ “Ana a yuwain a'wan amunga, urana u ro atsuma o ogozo zuzu na Masasan ma Sinai,† reve malingata ma Asula ma tawa ya Musa atsuma e elentsu a akina a madala o molopu. ³¹ Ana Musa ene niyi, reve u reme asalama e ili i na wee inda. Ana u rawai zuzu adama we ene, dada wu uwwai udyo wa Asulazuva a dansaa yi,

³² ‘Amu da Asula a nkaya n du Asula a Ibrahim, na Ishiyaku, na Yakubu.’ Reve Musa reme meje'en adama o wovon, u dashi gura kalyuwa ili'i shi. ³³ “Reve Asulazuva a damma yi, 'Fodo atan a wu adama a na ubata u na vu ri ubata wa akiza u da. ³⁴ Me ene ta atsumalima a na ama a va a ri o sowuso a Masar,† waru mu uwwa ta mballa mo okolo n le. N cipata adama n wawa le. Tawa gogo, n ta lyungu wu a kamba e ida ya Masar.’ ³⁵ “Dada Asula a lyunguwisa vuma na ama a yi a 'yuwain de, za na a dammai, 'Zane da zuwa nuwu zagbain na za vu uge'etosu a aci a tsu?’ Ni ikambi i malingata ma Asula ma na ma tawai ya'a yi o molopu ma na ma danai a madala, ma da mo o'woto niyi zagbain na zamawawa le. ³⁶ Nu uyuwusan wu ulinga wa asalama, dada wu utaa nle e ida ya Masar a pasalai Mala ma Shili.† Na a 'yawi elime na acapa, hali a yuwan a'wan amunga atsuma o una. ³⁷ “Musa na aciyayi u damma ta ama a Isra'ila, 'Asula a ta dangwa vumavasula tsa va atsuma a ama a du.’ ³⁸ Musa dana ta obolo no obolo a ama atsuma o una. Waru malingata ma Asula ma yuwan ta adanshi na ayi a Masasan ma Sinai, na adanshi a abula. Ne da u ca ntsu adanshi a wuma'a. ³⁹ “Avu nkaya n tsu n 'yuwan ili i na Musa dammai,

³² ‘Amu da Asula a nkaya n du Asula a Ibrahim, na Ishiyaku, na Yakubu.’ Reve Musa reme meje'en adama o wovon, u dashi gura kalyuwa ili'i shi.

³³ “Reve Asulazuva a damma yi, 'Fodo atan a wu adama a na ubata u na vu ri ubata wa akiza u da. ³⁴ Me ene ta atsumalima a na ama a va a ri o sowuso a Masar,† waru mu uwwa ta mballa mo okolo n le. N cipata adama n wawa le. Tawa gogo, n ta lyungu wu a kamba e ida ya Masar.’ ³⁵ “Dada Asula a lyunguwisa vuma na ama a yi a 'yuwain de, za na a dammai, 'Zane da zuwa nuwu zagbain na za vu uge'etosu a aci a tsu?’ Ni ikambi i malingata ma Asula ma na ma tawai ya'a yi o molopu ma na ma danai a madala, ma da mo o'woto niyi zagbain na zamawawa le. ³⁶ Nu uyuwusan wu ulinga wa asalama, dada wu utaa nle e ida ya Masar a pasalai Mala ma Shili.† Na a 'yawi elime na acapa, hali a yuwan a'wan amunga atsuma o una. ³⁷ “Musa na aciyayi u damma ta ama a Isra'ila, 'Asula a ta dangwa vumavasula tsa va atsuma a ama a du.’ ³⁸ Musa dana ta obolo no obolo a ama atsuma o una. Waru malingata ma Asula ma yuwan ta adanshi na ayi a Masasan ma Sinai, na adanshi a abula. Ne da u ca ntsu adanshi a wuma'a. ³⁹ “Avu nkaya n tsu n 'yuwan ili i na Musa dammai,

³⁵ “Dada Asula a lyunguwisa vuma na ama a yi a 'yuwain de, za na a dammai, 'Zane da zuwa nuwu zagbain na za vu uge'etosu a aci a tsu?’ Ni ikambi i malingata ma Asula ma na ma tawai ya'a yi o molopu ma na ma danai a madala, ma da mo o'woto niyi zagbain na zamawawa le. ³⁶ Nu uyuwusan wu ulinga wa asalama, dada wu utaa nle e ida ya Masar a pasalai Mala ma Shili.† Na a 'yawi elime na acapa, hali a yuwan a'wan amunga atsuma o una.

³⁷ “Musa na aciyayi u damma ta ama a Isra'ila, 'Asula a ta dangwa vumavasula tsa va atsuma a ama a du.’ ³⁸ Musa dana ta obolo no obolo a ama atsuma o una. Waru malingata ma Asula ma yuwan ta adanshi na ayi a Masasan ma Sinai, na adanshi a abula. Ne da u ca ntsu adanshi a wuma'a.

³⁹ “Avu nkaya n tsu n 'yuwan ili i na Musa dammai,

av̄u a 'yuwan a zuwaa yi atsuvu, reve a shi a ciga a vadala a kamba Masar. ⁴⁰ Av̄u a damma Haruna,† 'Yuwaan tsu musula n na maa tsu walaa elime, adama a na tsu reve ili i na i yuwain Musa za na utaa ntsu atsuma a Masar shi.' ⁴¹ Reve a ruma amali ana madindim, reve a yuwaan yi kucci, na abuki reve a zanganā e ili i na a rumai ne ekere e le. ⁴² Dada Asula a vadala nle ucina. Reve u lyawa le a 'yawa o toni urana, woto, ni italyo'o o o'wo musula n le, ununa u ri pe udanu a aatagada a Amasula:

'Ama a Isra'ila, i yuwaan mu kucci na sadaka atsuma a a'wan amunga a na i danai atsuma o una shi.

⁴³ I 'yasan ta masa'a† ma amali ubata u na aa yuwusaan aamali Mole aganda na aamali a talyo'o ma du Rafani,

i yuwan ta amali o ndolo, avu i yuwaan le aganda.

Adama o ndolo i ta uwa a tsugbashi e ida ya Babilaf alanga!' ⁴⁴

⁴⁴ "Reve nkaya n tsu n tanu Oogodo o Ucuwusan† adama a cuwan ni ili i na Asula a yuwaan nle o una. A yuwan yi ta ni ifobi ununa Asula o rocoi Musa. ⁴⁵ Ana a yuwain a'wan o ro, avu Josuwaf uwa elime o uvon a aci e ida ya Atakpaci a na Asula a gbarai e ida i ndolo. A tara ta Oogodo'o a tyo a ndanata

n sa'avu n le. A yuwusan ta ulinga na ayi a tyo mantsa ma Dawuda. ⁴⁶ Dawuda tsura ta icigi e ekere a Asula, hali u pati a lyawa yi u suwaa Asula a Yakubu Aa'isamapada. ⁴⁷ Amma Sulemanu† da tawai u suwa niyi.

⁴⁸ "Agba avu wo o'wo Mogono ma Asula ma tsu danu o u'wa u na vadilima suwai shi, ununa vumavasula dammai, ayi a yuwusan adanshi a Asula,

⁴⁹ 'Zuva ndanata n tsugono n va n da,

uvadi waru udasata u va u da. Ubata u ne u da yaa gura suwaa mu?

I ta gura suwaa mu wivuwatan?

⁵⁰ Amu da n yuwain ili biti atsuma a zuva ni ida ne ekere a va shi?' ⁵¹

⁵¹ "Adu agbawata, aza a na okolo e le a ri mejege shi, aza a na atsuvu a du a ri u'ulu. I ta yuwusan nronuloi na Ruhu va Akiza kuci. Ununa nkaya n du n yuwusain, ne da yaa yuwusan. ⁵² Atsuma a amasula zane da nkaya n du n 'yuwain shi? Hali gba o una aza a na a yuwain adanshi o utawu wu Za va Abula na i winai hali yu una yi. ⁵³ Ko a na i ushiyi Wila wa Asula e ekere a nlingata ma Asula, ne da i 'yuwain a kuru yi mejege suru suru."

Mona ma Istifanu

⁵⁴ Ana azagbain a Isra'ila a uwwai ne, reve a uwwa upan lon, hali a uwa maluma ma akatsu adama o upan.

55 Istifanu gba ana u ri na Ruhu va Akiza, reve u zuwa esu a yi zuwa avu we ene tsugbain tsā Asulā. Avu we ene Yesu mishin ubatā u tsugbain o ukere usa'ani wā Asulā. 56 Reve u damma le, “Kālyuwāi, me ene tā zuva ukpatu'u, reve me ene Mawun ma Vuma mishin ubatā u tsugbain o ukere usa'ani wā Asulā!”

57 Reve a ula atsuvu e le na akatsu o oruwo lon. Reve a zurā yi nu u tā. 58 Reve o utāa yi o ugyuru, dāda a uwai mavara mā yi na atali. Reve aza a na a shi lo a uwwa niyi a adanshi o fodo atugu e le o ɓoloto le a makakan mo ulobo u na a tsu de Shawulu.*

59 Ele a vuvarasa yi, reve Istifanu yuwan avasa u damma, “Yesu Zagbain, ushi wivuwun u va.” 60 Ana u dammai ne, dāda u kingyoi reve u damma nu ucira, “Asulazuva she vu tara le nu unusu wan.” Dāda u kuwāi.

8

1-2 Shawulu shi tā atsuma a aza a na a usuyi ili i na a yuwain a mantsa ma na o unai Istifanu. Reve ama o ro aza a na a yuwusaan Asulā agandā a tāwā a cido Istifanu na mesun lon.

Azā e Itoni e bete'we tā adama a atsumalimā

Reve urana u ndolo atsumalimā lon a uwa e ekere a azā e Itoni a na a ri Urishelima. Reve azā e Itoni suru e bete'we a tyo Yahuda

na Samariya,† she ajiya goon a da e isawain Urishelima.†
3 Reve Shawulu gba'a u uwa a garasa batā batā a casu azā e Itoni atsumalimā lon. U uwusa tā a 'wa nu u remi ali na amaci nu u ɓarusu nle o u'wa wa ali.

Alajiya a Filibu e ida ya Samariya

4 Reve aza a na e bete'wei a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani.† 5 Reve Filibu saɓa a tyo a lyuci gbain atsuma a Samariya reve u uwa a yuwusaan le alajiya a Zamawawa de. 6 Ana ama a uwwai, waru e enei linga va asalama a na Filibu yuwain, reve o polo atsuvu lon. 7 Reve o utāa otoni a limā na abunda atsuma a ama, avu otoni a limā'a a uwa yisaali lon. Ozo o osowi a lipu na akutsuma na abunda a kambā tā gbaga. 8 Adama o ndolo, reve a uwa mazanga atsuma a lyuci'i suru.

9 Vuma ro shi tā pe a lyuci'i za na a tsu de Simo a yuwusan tsuboci kuci. Ama a lyuci'i a shi tā a yuwusan asalama a yi, u shi tā a tarasa aciyayi ili i ro. 10 Ama a Samariya zagbain na mawun a shi tā a tsu yuwusan adanshi a yi, adansa a na, “Vuma nda tā nu ucira wā Asulā, a tsu de yi tā Za vu Ucira.”

11 Reve a kambuwā ugbozu ya'a yi adama a na u jima tā a yuwusaan le linga va asalama o ure u tsuboci. 12 Ana ama a usuyi alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsā

* 7:58 Shawulu: A tyo de a tāwā tā e de vuma nda na aala Bulu, waru u tāwā tā wo o'wo za vi Itoni ya aɓulā e Yesu Kristi Zamawawa.

Asulā a ala e Yesu a na Filibu yuwaan nle, avu a rumbu le ali nā amāci. ¹³ Reve ayi Simo fo na aciyayi u ca okolo a yi, avu a rumbu yi. Reve u reme itoni ya Filibu ubata u na u tyoyi biti. Ana we enei iroci nā linga va asalama a na a yuwusan reve u uwa asalama lon.

¹⁴ Ana ajiya a na a ri Urishelima a uwwai ama a Samariya a usu tā adanshi a Asulā, reve a lyunguwa le Bituru nā Yahaya. ¹⁵ Ele gba ana a rawai reve a yuwaan le avasa adama a tsurā Ruhu va Akiza, ¹⁶ adama a na koto shi Ruhu va Akiza'a u cipaa le shi. A shi tā a rumbu le goon na ala† e Yesu Zagbain. ¹⁷ Reve a kuruwa le ekere, da†a a tsurāi Ruhu va Akiza.

¹⁸ Ana Simo enei nu ukurusu we ekere u da a tsu tsurā Ruhu va Akiza, da†a u shi u cigai u ca Bituru nā Yahaya ikebe. ¹⁹ Avu u damma, “Ca numu cu'un vu ucira u nda fo, adama za na n kuruwayi ukere suru u tsurā Ruhu va Akiza!”

²⁰ Reve gba Bituru usu yi, “Vu tā kuwa avu ni ikebe ya wu suru, adama a na vu zuwai ni ikebe i da a tsu tsurā une'e wa Asulā.” ²¹ Vu pe na akunda atsuma o ulinga u nda shi, ko ke'en, adama a na ookolo a wu a ri mejege nā Asulā shi. ²² Vu vadala† vu lyawa iwuya ya wu, vu pati Asulā adama u yuwaan wu gafura vi ili i wuya i na vu sokoi o ookolo a wu. ²³ Adama a na me ene tā vu

tā nā tsushu'un, waru vu tu ugbedegu nu unusu.

²⁴ Reve Simo usu u damma, “Patiya numu Mogono mā Asulā adama ko ili i tā e ili i na vu dammai i tsurā mu wan.”

²⁵ Ana Bituru nā Yahaya rocoi amayun a adanshi o Mogono mā Asulā, reve a kambā Urishelima a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a mulyuci ma aza a Samariya nā abunda.

Filibu nā vumagbain va Habasha

²⁶ A mantsa mo ndolo reve malingata mā Asulā mo ro ma damma Filibu, “Yon vu sa†a uyagi vu kuru ure wo ogozo u na wu uta†i Urishelima a tyo Gaza.” ²⁷ Reve u 'yon u reme ure, da†a u ga'ain nā zagbain vi izuwa* o tsugono tsu ka Kandakatu vi ida ya Habasha. U shi tā u 'yawa Urishelima adama u yuwan aganda. ²⁸ Ayi a makambaa nden e keke vi ido va yi, avu u uwa desununa a Aatagada a Ishaya vumavasulā. ²⁹ Reve Ruhu va Akiza damma Filibu, “Wala a rawa zuzu nā keke vi ido i ndolo, vi isawan lo nā vuma'a.”

³⁰ Da†a Filibu sumai a rawa zuzu da†a u tsu uwwa yi e desununa a aatagada a Ishaya† vumavasulā. Avu we ece yi, “Vu te reveshe ili i na vee desununa?”

³¹ Avu u usu, “Te gba? She nā za ro cuduwa mu.” Reve u pati Filibu kumba u danu nā ayi. ³² Ubata u na u shi e desununa u da nda,

* 8:27 E elentsu a aza a Heleni a ta dansa zagbain na o fodoi arawa.

“O rono yi t̄a a tyo ub̄at̄a u mapada ana kyon,† ununa maḡiri'i ma tsu dana kpaku ub̄at̄a wu za na oo kukoḡuso yi eleme, ne da ko un̄a w̄a yi u kpatu'wa shi.†

33 O roco yi t̄a at̄sumalima hali a putsaa yi ni ili i na i ri mejege.

Zane da aa gura ca alabari a limatan a muwun ma yi na muwun mu ugundo ma yi?

Babu za, adama a na o kodoi wuma w̄a yi at̄suma o uvadi.” †

34 Avu zagbai'in u damma Filibu, “Damma mu, vumavasula nda adanshi a zane a da waa yuwusan? Adanshi a aciyayi ko za ro?” 35 Reve Filibu kpatu'wa un̄a w̄a yi u teme nu ub̄at̄a u na wee desununa'a, avu u yuwaan yi adanshi a Alabari a Sa'ani† e Yesu.

36 Ele at̄suma a mmalu, reve a rawa a mini mo ro. Avu zagbai'in u damma, “Nda mini! Nye yaa putsaa aa rumbu mu?”

[37 Avu Filibu usu u damma, “Na vu usu Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma da, n t̄a rumbu wu.”

Reve vuma'a u usu, “N usu t̄a Yesu Mawun ma Asula ma da.”† 38 Reve u zuwa e isawaton keke vi ido'o. Reve ele ra a uwa a mini'i, reve Filibu rumbu yi. 39 Ana o ut̄ai a mini'i, reve Ruhu Mogono ma Asula ma kafa Filibu,

agba zagbai'in u dashi ene yi waru shi. Reve u kara a mazanga ma yi. 40 Agba reve e ene Filibu a lyuci va Azatu. Reve u kandaruwa ilyuci suru a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani, hali u rawa Kasariya.

9

Shawulu kamba t̄a za vi Itoni

1 Shawulu lyuwa t̄a elime a casu aza e Itoni at̄sumalima lon, adansa a na u to una le. Reve u 'yawa ya aabara a nan ganu, 2 reve u pati u ca yi mpepelime a 'yawa a a'isa at̄suma a Dimaska. U zamishi t̄a uḡolu wa aci u le, tsara nu u tsura pe aza a na o toniyi Ure wu Zagbain u lyungwa le, ali na amaci, tsara waru u tawa ne ele wunlu a akani at̄suma a Urishelima. 3 Ana u rawai zuzu na Dimaska adama o ulinga u ndolo, babu usan reve ekan o uta de zuva u kandaruwa yi. 4 Reve u riya e ida, reve wu uwwa uḡyo, adansa, “Shawulu, Shawulu, cine tsa da voo bongishi mu?”

5 Reve u damma, “Avu da zane, Zagbain?”

Reve uḡyo'o u damma yi, “Amu da Yesu za na voo bongishi. 6 'Yon vu uwa at̄suma a lyuci ndede, a ta damma wu ili i na vaa yuwan.”

7 Reve n'utsa mu mmalu ma yi a kuda a yuwan adanshi, a ta uwwusa

† 8:32 At̄suma o ub̄at̄a'a, ayi kyon u t̄a ne eleme o uga'an. Za ro ta gura kukoḡo eleme'e reve u yuwaan umuna ko utugu babu o una yi. † 8:33 Isha. 53:7-8.

† 8:37 Ayi uguzu u nda wu pe at̄suma a akuci a atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a na a ri udanu nu ujimu shi.

udyo agba e ene vuma shi.
 8 Reve Shawulu 'yon, ana u kpatu'wai esu a yi u gura ene shi. Reve e reme yi ukere reve a tawato yi Dimaska.
 9 U yuwan ta rana ta'atsu urumbanu, u lyuwa shi agba u sowo shi.

10 A mantsa'a za vi Itoni ro danā ta pe atsuma a Dimaska, za na a tsu de Ananiya. Zagbain yuwaan yi ta adan-shi atsuma a alavu alavu, adansa, "Ananiya."

Reve ayi u usu, "Amu da nda Zagbain."

11 Reve Zagbai'in damma, "Yon vu 'yawā o ure u na a tsu de Ure u Mejege. Vu 'yawā o u'wa wa Yahuza ve ece ko vuma va Tarsu ta pe za na ri na aala Shawulu. U ta lo a yuwusan avasa ubata'a. 12 N roco yi ta alavu alavu a vuma na a tsu de Ananiya a uwa, u zuwaa yi ukere adama we enishe ure."

13 Avu gba Ananiya usu u damma, "Zagbain n sowo ta a uwwusa adan-shi a vuma nda'a o unā wa ama nā abunda, adama e iwuya ya abunda a na u yuwayin ama a akiza a wu atsuma a Urishelima. 14 Ayi da nda nan ganu a gbagbain a ca niyi ucira u reme vuma na yuwain avasa atsuma a ala a wu."

15 Reve Zagbain damma yi, "Avu de 'yawā adama a na ayi vuma na n dangwai da tsara u yuwan ulinga u va, tsara u revetyo ala a va atsuma a Atakpaci, na ngono, na aza a Isra'ila. 16 Amu na aciyava n to roco yi cu'un va

atsumalima a na woo sowo adama a ala a va."

17 Reve Ananiya 'yawā reve u uwa o u'wa'a, avu u canana ukere wa yi avu u ju'wan Shawulu, u damma, "Moron mā va Shawulu, Yesu Zagbain da lyungu numu a tyo ya'a wu. Yesu za na roco nuwu aciyayi o ure u na vu kuruyi. U ciga wu ta tsara vu dashi gura ene ure, reve waru o shiton wu na Ruhu va Akiza." 18 Babu usan reve ili i ro i riya diga pe esu'u gashi akaḡa, daḡa we eneshi ure. Avu u 'yon, daḡa a rumbu niyi. 19 Reve u lyuwa ilyalya daḡa u tsurashi ucira.

Shawulu yuwan ta alajiya atsuma a Dimaska

Reve Shawulu yuwan rana re obolo na aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Dimaska. 20 Babu a jima, daḡa Shawulu temi alajiya e Yesu atsuma a a'isa a aza a Isra'ila, adansa Yesu da Mawun mā Asula. 21 Reve aza a na a uwwa niyi suru a kara a asalama, adansa, "Ayi nda ayi da vuma na unusai aza e Itoni, reve waru u bete'we le, ele aza a na e desu atsuma a ala o ndolo shi? U tawā ta pa tsara u reme le, reve wu nla le na akani, reve waru u 'yawato le a makakan ma nan ganu a gbagbain shi?" 22 Reve Shawulu dashi tsura ucira atsuma a alajiya a yi. Agba aza a Isra'ila atsuma a Dimaska a gura polo yi a adan-shi a yi shi, a na Yesu da Zamawawa va amayun.

23 Ana a yuwain rana meketeci, avu aza a Isra'ila

a yuwan ifoḅi i na oo una Shawulu. ²⁴ Reve ayi wu uwwa ifoḅi i le. A zuwusa t̄a esu e le usana nu ulivu o unantsu wu ukari u lyuci tsar̄a o una yi. ²⁵ Na ayin, avu ojoro a yi a tara yi, reve a t̄alyuwato yi atsuma a aasaka na wungu wu ukari.

*Shawulu kamb̄a t̄a Urishe-
lima*

²⁶ Ana Shawulu t̄awai Urishelima, u yuwan t̄a atyo a na waa yuwan tsar̄a u ḅolo aci no ojoro.† Avu suru nle a uwwa wovon adama a na a usu ko ayi ojoro a da shi. ²⁷ Avu Banaba tara yi a tyo ubata wa ajiya. Reve u damma le ununa Shawulu enei Zagbain o ure. Reve waru u damma le cine Zagbain yuwaan niyi adanshi, na cine Shawulu yuwain alajiya adama e Yesu a lyuci va Dimaska babu wovon.

²⁸ Diga lo daḅa Shawulu remei ma'uwa na wu uti obolo ne ele atsuma a Urishelima. Reve u uwa alajiya atsuma a ala a Zagbain, babu wono babu wovon. ²⁹ Reve u uwa a yuwusan adanshi na aza a Isra'ila a na a yuwusan Tsheleni,† reve u uwa mawasan ne ele. Avu a zamishi ure u na oo una yi. ³⁰ Ana aza a yi a uwwai ili i na i ri pe, daḅa a tara niyi a 'yawa Kasariya avu a tara yi a wantsun a kamb̄a Tarsu.

³¹ Mant̄sa mo ndolo ma da aza e Itoni a Yahuda, na Galili, na Samariya, a tsurai nden n lafiya. Aza e Itoni a

tsura t̄a ucira, reve a dashi abunda ni ikambi ya Ruhu va Akiza a yashi i na a danai a mmalu na Zagbain.

*Bituru 'yawa t̄a Japa na
Lida*

³² Reve Bituru kandaruwa ubata suru tsar̄a u kalyuwa le. Ayi atsuma a akandariya, reve u tawa u cina aza a akiza a lyuci va Lida. ³³ A lyuci daḅa u cinai vuma ro za na a tsu de Iniyasu na mḅala n tsukutsuma a'wan kunla. ³⁴ Reve Bituru damma yi, "Iniyasu, Yesu Zamawawa kambato wu t̄a gbaga. 'Yon vu kutsulu aavalu a wu." Babu usan, reve u 'yoshin. ³⁵ Reve ama a Lida ni ida ya Sharana suru a vadala a tyo ubata wu Zamawawa ana e enei Iniyasu a mmalu.

*Bituru kambato t̄a Dokas
wuma*

³⁶ Atsuma a lyuci va Japa ka ro za vi Itoni dana t̄a pe za na a tsu de Tabita a na Dokas* na Tsheleni. Ka'a u zuwa t̄a aciyayi u yuwan ulinga u sa'ani, reve waru u dana a kambusa alambi. ³⁷ A yashi'i u banakan t̄a, reve u kuwa. Ana a sumba niyi reve o voton yi a aasula a zuva. ³⁸ Ana a uwwai Bituru t̄a Lida, lyuci na ri zuzu na Japa, reve a lyungu ama e re a lyawa Japa a 'yawa a damma yi, "Yuwan ankuri, tawa gogo, she vu jima wan."

³⁹ Reve Bituru 'yon u kuru le. Ana u rawai, avu a 'yawato yi a aasula a zuva.

* **9:36** Aala a Tabita na Tsu'arama, Dokas na Tsheleni ele ra urevu u t̄a u da le. Urevu u le u da mere'on.

Nruna suru e isawan ta zuzu na ayi, e mesun. Reve a uwa o rocosu atugu na akapi e itana i na Dokas u yuwaan nle ayi obolo ne ele.

⁴⁰ Reve Bituru utaa le suru, reve u kadato u yuwan avasa. Reve u vadala a tyo ubata wa aakwakwa'a, reve u damma, "Dokas 'yon." Reve u kpatu'wa esu. Ana we enei Bituru reve u 'yon u danu.

⁴¹ Reve Bituru cananaa yi ukere avu u kamba yi tsara u 'yon. Reve u de aza e Itoni obolo na nruna, dada u roco le a na Dokas kambai wuma.

⁴² Adanshi o ndolo a uwa ta bata suru atsuma e ida ya Japa. Reve ama a abunda a vadala a tyo ubata wu Zagnain. ⁴³ Bituru yuwan ta rana re a lyuci va Japa, o u'wa wa Simo za na aa yuwusan yozu vu kwan.

10

Bituru na Kaniliya

¹ Atsuma a Kasariya vuma na a tsu de Kaniliya dana ta pe atsuma a yali ya asoja, u dana ta atsuma a Asoja a Italiya. ² Ayi vuma va abula da. U ta uwwusa wovon wa Asula, ayi na muwun ma yi suru. U tsu kambusa ta ama a na a ri ni ili shi. U tsu yuwusan ta avasa kuci a tyo a Asula.

³ Urana u ro, zuzu na rumu ta'atsu vu ulivu, reve we ene malingata ma Asula a alanga e eteshe atsuma a

alavu alavu, u tawai ubata wa yi, adansa, "Kaniliya!"

⁴ Reve u zuwaa yi esu atsuma o wovon, reve u damma, "Zagnain nye i da?"

Reve malingata ma Asula ma damma yi, "Avasa a na vaa yuwusan ni ikambi ya alambi a na vaa yuwusan u rawa ta a makakan ma Asula. Gogo Asula a uwwa ta avasa a wu. ⁵ Gogo lyungu ama a 'yawa Japa tsara e de Simo za na ee desu Bituru. ⁶ Za na cu'wain o u'wa wa Simo za na aa yuwusan yozu vu kwan, za na u'wa wa yi u ri zuzu na mala."

⁷ Ana malingata ma Asula ma na ma yuwaan niyi adanshi ma karai, reve u de agbashi e re a yi, na soja ro, za na a uwwusa wovon wa Asula, atsuma a aza a na a yuwusaan yi ulinga kuci. ⁸ Ana u damma nle ili'i suru, avu u lyungu le a 'yawa Japa.

Bituru ene ta alavu alavu

⁹ Ana usana u tawai, cina urana u rawa a aci, agbashi a Kaniliya atsuma a mmalu, dada a rawai zuzu na lyuci'i. Avu Bituru kumba o u'wa wa zuva tsara u yuwan avasa. ¹⁰ Reve wu uwwa ambulu, hali u ciga u lyuwa ilyalya. Agba ele pe atsuma e ifobi yi ilyalya, avu we ene alavu alavu. ¹¹ Reve we ene zuva kpatu'wa, ni ili i ro a cipusa oroci a aapalutsu o umuna ne elentsu a nashi uguzu a tyo e ida. ¹² A aapalutsu'u cu'un vi inama suru a ta pe: inama

* **10:12** Atsuma a aapalutsu'u inama i ro i dana ta pe a na aza a Isra'ila a tarai a tu ulobonu adama o utamu, waru ozo o ro a dana ta pe a na a tara nle a ri idaba i na aa gura tama shi.

ya ana a nashi, ni inama yi ikatapu, na nnunu.* 13 Reve wu uwwa uɗyo adansa yi, “Bituru, 'yon vu pada, reve vu tama.”

14 Reve u damma, “Zag-bain, o'o! A wuma u va koto n tama cu'un va yi shi, adama a na atsu tsu tsu ta na Wila u na tsu tama le shi, adama a na a ti idaba.”

15 Reve uɗyo'o u dammisa yi, “She vu yuwan mawasan na Asula wan. Nu u damma u tu ulobonu she vu damma u lamba ta ulobonu wan.”

16 U tsura ta alavu alavu o ndolo toto uta'atsu. Reve a palu'ushi aapalutsu'u a tyo zuva.

17 Bituru dana ta a majiyan, ko cu'un va alavu alavu e ne da we enei. Reve ama a na Kaniliya lyunguyi a rawa a lyuci'i, reve e ece u'wa wa Simo. Ana a rawai, avu e isawan mishin o unantsu.

18 Avu a yuwan azo'wa, e eceshe ko Simo na a tsu de Bituru cu'wan ta ubata'a.

19 A mantsa ma na Bituru dana i a majiyan ma alavu alavu o ndolo, reve Ruhu damma yi, “Ama a ta'atsu a da ndolo e izami ya wu. 20 'Yon vu cipa vu kuru le. She vu lyawa ookolo a wu a 'yon wan, adama a na amu da n lyungu nle.”

21 Reve Bituru cipa u cina ama'a, avu u damma le, “Amu da da i ri e izami. Nye i zuwai i ri azama mu?”

22 Reve a damma yi, “Yaliƙ ya asoja ya Roma da, za na a tsu de Kaniliya lyungu ntsu. Vuma va abula da, za na a uwwusa wovon wa

Asula. Aza a Isra'ila suru a ta yuwusan adanshi a sa'ani a aci a yi. Ayi da malingata ma Asula ma dammai u lyungu tsu ubata wa wu vu tawa, tsara wu uwwa ili i na vaa damma.” 23 Ana Bituru uwwai ne, reve u uwato le o u'wa, reve u ca le ubata u na aa asa.

Bituru 'yawa ta ubata wa Kaniliya

Ana usana u tawai, reve a kara suru, avu nron mi Itoni n ro atsuma a Japa e shewun yi. 24 Reve a rawa Kasariya nu usana. Reve Kaniliya dana a pura le, avu u banu edenge a yi na n'utsa ma yi. 25 Ana Bituru uwai o u'wa wa yi, reve Kaniliya kadato e ida a makakan ma yi. Reve u teme a yuwusaan yi aganda. 26 Reve Bituru damma yi, “'Yon mishin amu fo vuma da.”

27 Reve u 'yon a yuwun-lai adanshi wa'a, reve a uwa ubata u na ama o ro a ri u6olotowu. 28 Reve Bituru damma le, “Ireve ta a na Wila u tsu u putsaa ntsu a na tsaa yuwan ndammulai na Atak-paci. Amma Asula o roco mu ta she n de za ro za babu akiza wan, ko za vi idaba wan. 29 Ana i lyunguwa numu n tawa, n tawa ta babu usan. Gogo damma numu ili i na i zuwai i lyunguwa numu.”

30 Reve Kaniliya damma, “Rana nashi na karai, amu atsuma a avasa a mantsa ma na n tsu yuwusan. Reve me ene vuma mishin a makakan ma va wotowu ni itana a madala. 31 Reve u damma mu, 'Kaniliya, a uwwa ta

avasa a wu, Asulā e reve t̄a a na vaa casu alambi ili. ³² Vu lyungu ama a 'yawa Japa e de Simo za na a tsu de Bituru. U cu'wan t̄a o u'wa w̄a Simo, za na aa yuwusan yozu vu kwan, za na u'wa w̄a yi u ri zuzu na mala.' ³³ Koto a jima shi a na n lyunguwa nuwu, avu da nda vu tawushi babu usan. Atsu da nda a makakan ma Asulā, tsara tsu uwwa ili i na Zagbain damma nuwu vu damma tsu suru."

Bituru yuwan t̄a adanshi na Kaniliya

³⁴ Reve Bituru yuwaan le adanshi a na, "N gura t̄a reve gogo, Asulā a ri na adangulu shi. ³⁵ U ciga t̄a vuma na a uwwusa wovon w̄a yi atsuma e ida suru, vuma na a yuwusan isa'ani i na Asulā a cigai. ³⁶ I reve t̄a ikaka i na Asulā a lyunguwayi aza a Isra'ila. U damma le t̄a Alabari a Sa'ani o t̄a lo, na nden mo okolo e Yesu Zamawawa, za na ayi da Zagbain vi ili suru suru. ³⁷ I reve t̄a cine ili i ndolo i farai atsuma a Yahuda suru. Yahaya damma t̄a vuma suru a rumbu yi, ili i ndolo suru i fara t̄a diga Galili. ³⁸ Yu uwwa t̄a alabari e Yesu vuma va Nazara, ununa Asulā a sukuma niyi na Ruhu va Akiza, reve u ca yi ucira. Yesu dana t̄a a kandaruwusa a yuwusan ulinga u sa'ani. U wawusa t̄a aza a na Mekerenkesu ma zuwai elime, adama a na Asulā o to obolo na ayi.

³⁹ "Atsu waru tse ene t̄a ne esu a tsu ili i na u yuwain suru atsuma a Urishelima ni

ida ya aza a Isra'ila. Dada waru a vara niyi zuva va akpata. ⁴⁰ Reve gba Asulā a 'yasan yi o urana wa ta'atsu, reve u lyawa yi u roco aciyayi ubata wa ama. ⁴¹ U roco aciyayi ubata wa ama suru shi, amma a tyo ya'a tsu, atsu na Asulā a dangwai tso o'wo alingi a yi. Tsu lyuwa t̄a tsu sowo obolo na ayi ana u 'yoyin atsuma a akwakwa. ⁴² U damma tsu t̄a tsu yuwaan ama alajiya, tsu damma waru ayi da za na Asulā a zuwai u ge'eto aza a wuma na akwakwa. ⁴³ Amasulā suru a yuwan t̄a adanshi adama a yi, a na za na cayi okolo e ekere a yi u t̄a tsura gafura vu unusu atsuma a ala a yi."

A ca t̄a Atakpaci Ruhu va Akiza

⁴⁴ Bituru atsuma a adanshi, reve Ruhu va Akiza† cipaa aza a na a dana a uwwusa adanshi a yi suru. ⁴⁵ Aza e Itoni a Yahuda, aza a na a tawai obolo na Bituru a uwa t̄a asalama a na e enei Atakpaci† fo a tsurai une'e u Ruhu va Akiza. ⁴⁶ A uwwa le t̄a a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, a casu Asulā tsugbain.

Reve Bituru damma, ⁴⁷ "Nanza t̄a lo za na aa gura putsaa a rumbu ama a nda a mini? Ele da nda a tsurai une'e u Ruhu va Akiza cine atsu tsu tsurai." ⁴⁸ Reve Bituru damma a yuwaan le urumbusu atsuma a ala e Yesu Zamawawa. Reve a pati yi u danu ne ele rana meketeci.

11

Bituru kambā tā Urishelima

¹ Reve ajiya nā aza e Itoni atsuma a Yahuda a uwwa a na Atakpaci a usuyi adan-shi a Asula. ² Ana Bituru kambai Urishelima, reve aza a Isra'ila a na o o'woi aza e Itoni a gasa yi nā agaci a adan-shi. ³ Avu a damma, "Ayi da nda vu uwai atsuma a Atakpaci, hali vu lyuwa ilyalya o'olo ne ele!"

⁴ Reve Bituru cu'fuwa le ili i na i yuwain suru. ⁵ Avu u damma, "N shi tā a lyuci va Japa amu atsuma a avasa, reve n uwa atsuma a alavu alavu. Atsuma a alavu alavu'u me ene tā zuva kpatu'wai, reve a cipatowa mu ili i ro ana aapalutsu o umuna uguzu ne elentsu a nashi a yi. ⁶ Ana n kalyu'wai pe, reve me ene inama ya ana a nashi yu uvadi, ni inama yi ikatapu e ida, nā nnunu. ⁷ Reve mu uwwa u'fyo u ro adansa mu, "Yon Bituru! Vu pada vu tama."

⁸ "Reve n usu, 'Ne da shi Asulazuva! Koto n tama ili i na Wilā wā wu u putsayi shi.'

⁹ "Reve u'fyo'o u dashi dammisa ire, 'She vu kambuwa ili i na Asula o o'wotoi cece ili yi idaba wan.'

¹⁰ Ne da a yuwain hali toto uta'atsu, reve o koso o rono umuna'a a tyo zuva.

¹¹ "Amu lo dada ama a Kasariya a ta'atsu a rawushi, aza a na a lyunguyi a tawa ya'a va, reve a rawa o u'wa u na n shi. ¹² Reve Ruhu va Akiza' damma mu, she n

'yuwan a kuru le wan. Reve ama a tali atsuma a aza e Itoni a kuru mu, reve tsu uwa o u'wa u vuma ro. ¹³ Reve vuma'a u damma tsu ununa we enei malingata mā Asula o u'wa wā yi. Reve u damma yi, 'Vu lyungu ozo o ro a lyuci va Japa e dewe wu Simo za na a tsu de Bituru. ¹⁴ Vuma'a u tā tawa' wu nu ure u na aa wawa wu na ama a na a ri pe o u'wa wā wu suru.'

¹⁵ "Ana n farai adan-shi, reve Ruhu va Akiza tawa le ununa u tawa ntsu o ufaru. ¹⁶ Dada n cuwain a na Asulazuva a dammai, 'Yahaya rumbu' du tā nā mini, amma Asula a tā rumbu du nā Ruhu va Akiza.' ¹⁷ To, nā Asula a ca Atakpaci a nda une'e unata nā atsu a mantse ma na tsu ushiyi Yesu Zagbain Zamawawa, zane da amu a na maa wasan ili i na Asula a cigai?"

¹⁸ Ana a uwwai ili i na Bituru dammai, reve a lyawa mawasan. Reve a uwa a cibalasa Asula, reve a damma, "Gogo Asula a lyawa tā Atakpaci a vadala adama a tsurā wuma u babu ukotu!"

Aza e Itoni atsuma a Antakiya

¹⁹ A mantse ma nda cina o una Istifanu, reve aza e Itoni a na a ri Urishelima e bete'we adama a atsumalima. Reve a kara a tyo e ida ya Finisiya nā Kuburu nā Antakiya va Suriya. Reve a yuwusaan aza a Isra'ila goon alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zagbain. ²⁰ Reve aza e Itoni aza a na a ri ama a Kuburu nā Kurani, a kara a tyo Antakiya, avu

a uwa a yuwusaan Atakpaci alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zagbain. ²¹ Ucira wa Asulazuva u shi ta obolo ne ele, reve ama na abunda a ca okolo le. Reve a vadala a kuru Asulazuva.

²² Reve aza e Itoni atsuma a Urishelima a uwwa ili i na i farai atsuma a Antakiya, avu a lyungu Banaba de.

²³ Ana u rawa we enei icigi i na Asula a yuwaan nle, reve u yuwan mazanga. Avu u ca le asala adama a kaba asuvu, waru a lyuwa elime ni itoni ya Asulazuva. ²⁴ Banaba vuma va afula da, waru u tu ushitowun na Ruhu va Akiza nu ucawu wo okolo. Reve ama o ro na abunda a dashi usuwisa a kuru Asulazuva.

²⁵ Reve u kuru a tyo Tarsu adama u bunga Shawulu. ²⁶ Ana we ene niyi reve u tawa na ayi Antakiya. Reve ele ra o una aa'wan mabula pe obolo na aza e Itoni oo ritosu ama na abunda. Atsuma a Antakiya a da a fara dey i aza a na a kuru Yesu "Aza e Itoni."†

²⁷ A mantsa ma nda ma da amasula o ro o utai Urishelima reve a tyo Antakiya. ²⁸ Reve vuma ta atsuma e le za na a tsu de Agabu 'yon mishin. Ni ikambi i Ruhu va Akiza, reve u damma a na a ta yuwan ambulu lon ubata suru atsuma o uvadi. A yuwan ta ili'i a mantsa ma na Kaladiya danai o tsugono tsi ida tsa Roma.† ²⁹ Reve aza e Itoni ya Antakiya a yuwan majiyan a lyungu ni ikambi a tyo ubata wa aza e Itoni a

na a ri nden e ida ya Yahuda. Vuma suru u ca ununa waa gura. ³⁰ Ne da a yuwain, reve a lyungu Banaba na Shawulu ni ikambi i le a ca mbara ma aza e Itoni n Urishelima.

12

Bituru o u'wa wa ali

¹ A mantsa ma na Banaba na Shawulu a tawayi nu une'e atsuma a Urishelima, reve mogono Hiridu† Agaripa teme a tawusa na atsumalima e ekere a aza e Itoni de Urishelima. ² Reve u zuwa asoja o kodo aaci a Yakubu aajiya, mawun ma anawu ma Yahaya. ³ Ana we enei ili i ndolo i yo'onoto ta okolo a ama'a, reve u lyungu asoja'a tsara e reme Bituru a mantsa ma Abuki o Opopofu.† ⁴ Reve u zuwa le a baru yi o u'wa wa ali, reve u zuwa asoja a nashi a nashi obolo a nashi a piri yi. Uyuwan ta ifobi tsara u ge'eto yi a alanga e eteshe no o koto abuki'i.

⁵ A mantsa ma na Bituru danai atsuma o u'wa wa ali, aza e Itoni a lyawa avasa adama a yi shi.

Malingata ma Asula ma wawa ta Bituru

⁶ Atsuma a ayin o ndolo ana Hiridu yuwain majiyan ma na woo utaa na Bituru nu usana u tawa, Bituru danai ta wunlu a nlavu na akani e re atsuma a asoja e re. Asoja e re o ro waru lo mishin a pirishi unantsu. ⁷ Ele lo babu usan, reve ekan e ikana atsuma o u'wa wa ali atsuma a aasula

a na u danai, reve malingata ma Asula† me isawan elime a Bituru. Reve u lapa yi e eebele tsara u jisan yi. Reve u damma, “Jika! Vu 'yon!” Reve akani'i o oco diga e ekere a Bituru.

8 Reve malingata'a u damma, “Oto itana ya wu na atan a wu.” Reve Bituru yuwan ili i na u damma niyi u yuwan. Reve malingata'a u damma, “Kanda'wa umuna wa wu reve vu toni mu.”
9 Reve Bituru toni malingata ma Asula, reve a lyawa u'wa wa ali'i. Agba Bituru reve ko ili i na yaa farasa amayun a da shi. U ta dansa alavu alavu a da yi.¹⁰ A pasa asoja o ufaru na asoja e ire reve a tawa o unantsu wu rumu za na ri a tyo a lyuci gbain. Reve u kpatu'waa le na aciyayi, reve o utaa lo. Reve a karaa lo o ure'e. Reve malingata'a u lyawushi niyi.

11 Reve esu a Bituru a tawa o ure, dada u revei ili i na i farai. Reve u damma, “N reve ta Zagbain da lyunguyi malingata ma yi u tawa u wawa mu e ekere a Hiridu na azagbain a Isra'ila atsuma e ili i na a shi a cigai a yuwan na amu.”

12 Ana Bituru revei ne, avu u kara a tyo o u'wa wa Meri† za na ayi da mma va Yahaya.† Yahaya waru a tsu de yi ta Marku. Aza e Itoni na abunda o boloto ta ubata'a a yuwusan avasa.¹³ Reve wu

gugula unantsu wu u'wa'a, reve aagbashi o usheli za na ri na aala Roda tawa tsara u usu yi.¹⁴ U reve ta a na Bituru da adama a na u revei udyo wa yi. U yuwan ta na mazanga ma abunda, hali u kuda a kpatu'wa unantsu'u. Reve u suma a 'yawa ubata u na ama a ri, reve u saala, “Bituru da ri de o unantsu!”

15 Reve a damma yi, “Vu jaara ta!”

Reve gba u lyuwa elime adansa, “Bituru da! Bituru da!”

Reve a damma, “U to o'wo malingata ma yi ma da.”*

16 Reve gba Bituru lyuwa elime na wugulu wu unantsu, she na a tyo o ukosu a kpatu'waa niyi. Ana e ene niyi a shiwan ta na mazanga.
17 Reve Bituru yuwaan le ukere a rungwa. Reve u damma ununa Zagbain utaa niyi o u'wa wa ali. Reve u damma, “Dammai Yakubu† na akapi a aza e Itoni ili i na i farai.”

18 Ana usana u tawai reve asoja o u'wa wa ali'i, aza a na a danai a kalyuwusa Bituru'u o o'wo udamu lon. Avu a kara a majiyan ko nye i da i cina niyi.¹⁹ Reve Hiridu zuwa asoja a yi a bunga Bituru, agba a tsara e ene yi shi. Reve u yuwaan le yeci ya abunda, agba a gura usu yi mejege shi, dada u zuwai o una nle.

Ukwa wa Hiridu

* **12:15** A mantsa mo ndolo ama o ro a usu ta a na Asula a zuwa ta nlingata ma yi a kalyuwusa vuma suru atsuma a ama a yi. Waru nlingata n ta gura tawa ubata u na vuma ri oroci a vuma'a. † **12:17** Yakubu na o unai da nda'a shi, amma zawa'a va Yesu da nda'a.

Ana Hiridu yuwain ne, reve u lyawa ida ya Yahuda, avu u kara a tyo Kasariya. Avu u danu de rana meketeci. ²⁰ Hiridu dana ta na atsumolangu na ama a Sida na Taya. Reve ama'a a zagwa ama a lyungu le tsara a pati ankuri. A yuwan ta ne adama a na ilyuci'i i ciga ta ilyalya i na yoo utusa e ida ya yi. A yuwan ta tsu'utsa na Bilasata, za na danai toni va Hiridu. Reve u fofo tsara Hiridu usu le.

²¹ Ana urana u rawai, reve Hiridu oto atugu o tsugono tsay yi, reve u danu o ootogu o tsugono, reve u yuwan adan-shi ne ele. ²² Ana obolo a ama'a a uwa niyi, reve a 'yasan udyo, "Udyo u masula ma tsu mo ro ma da, udyo u vuma u da shi!" ²³ Ama'a atsuma a yisaali, reve malingata ma Asula ma faba Hiridu a cipa e ida. A yuwan ta ne adama a na u tarai tsug-bain tsay Asula. O ukosu azun atsuma a yi a da a tamusai lipu va yi, hali u kuwa.

²⁴ Adan-shi a Asula a lyuwa ta elime na mabaza.

²⁵ Ana Banaba na Shawulu o kotoi ulinga u na a lyungu nle, reve a lyawa Urishelima a kamba Antakiya obolo na Yahaya Marku.

13

Lingata va Banaba na Shawulu

¹ Aa'isa a aza e Itonif a Antakiya a dana ta na amasula na munlu lon. Ele da nan Banaba, na Saminu za na e desuyi "Vuma

Lima," na Lusiya za lyuci va Kurani, na Manayan za na kungwai mantsa ma ta na Mogono Hiridu Antiba na Shawulu. ² Ele pe a yuwusaan Asulazuva aganda atsuma a akuli, avu Ruhu va Akiza damma le, "Dangula numu Banaba na Shawulu tsara a yuwan ulinga u na n dangula nle a yuwan." ³ Ana a yuwain akuli na avasa abunda, avu ama a kuruwa le ekere a zuwaa le aba'un o ulinga wa Asula a na aa yuwan, avu a lyawa le a kara.

Banaba na Shawulu a Kuburu

⁴ Ana Ruhu va Akiza lyunguyi Banaba na Shawulu, a kara ta a tyo a lyuci va Salusiya. Ele pe avu a lyawa Salusiya a uwa a wantsun a tyo e ida i memere ma mini ma Kuburu. ⁵ Yahaya Marku fo u dana ta obolo ne ele tsara u kambusa le. Ele pe atsuma e ida ya Kuburu reve a kara a tyo a lyuci va Salami avu a uwa a a'isa a aza a Isra'ila, reve a uwa alajiya a adan-shi a Asula.

⁶ Ele pe atsuma e ida ya Kuburu, avu a kandaruwa ilyuci i na i ri lo zuzu suru. A rawa ta lyuci na a tsu de Pafu, lo da a cinai za va Isra'ila ro na a tsu de Ba-Yesu. Waru vumavasula va amayun da shi, boci da shi. ⁷ Vuma nda ayi da u tsu walasa na gwamna vi ida'a, za na a tsu de Sarajiya Bulu. Gwamna'a vuma da na ri nu ugbozu waru u ta nu urevu wi ili lon. Avu u de Banaba na

Shawulu a tawa. U yuwan ta ne adama a na u cigai wu uwua adanshi a Asula. ⁸ Agba boci Alima u dana ta a tsushu'un ne ele, u yuwan ta atyo a na waa yuwan u putsaa gwamna u usu alajiya e le. (Na Tsheleni Alima ta nu urevu wa aala Ba-Yesu na Tsuyahuda.) U yuwan ta atyo a na waa putsaa gwamna'a a na waa ca Asulazuva okolo. ⁹ Shawulu, vuma na ama na abunda a tsu de Bulu, u tu ushitowun na Ruhu va Akiza. Avu u varaa Alima esu mejege. ¹⁰ Avu u damma, "Avu mawun ma Mekerencesu! A mantsa suru vu tsu damma mejege shi, waru vu ta pususan ama ugbozu. Avu rala da e ekere e ili i na i ri ulobonu. Urana u ne vaa lyawa tsushu'un na adanshi a Asulazuva? ¹¹ Asulazuva a ta ca wu atsumalima, vu to o'wo irumba hali mantsa mo ro."

Babu usan, avu esu a yi a yuwushin dalimaa, avu irumbu yi pala yi, reve u dana e izami yi za na aa guza yi ukere. ¹² Ana gwamna'a enei ili i na i farai, reve u ca Asulazuva okolo. Reve waru u uwa asalama lon adama o uritosu wa Asulazuva u na wu uwwai.

¹³ Avu Bulu na aza a na a danai obolo na ayi a lyawa Pafo, avu a uwa a wantsun a kara a tyo e ida ya Bamafiliya. Avu a rawa e isawan a lyuci va Pega. Ele pe Pega avu Yahaya Marku lyawa le, avu u kara a kambu Urishelima. ¹⁴ Banaba na Bulu gba avu

a lyawa Pega a kara a tyo a lyuci na a tsu de Antakiya va Bisidiya. Avu a kara a 'yawa a aa'isa† o urana wa Ashibi, tsara a yuwan aganda. ¹⁵ Ana o kotoi desununa atsuma a atagada a Musa na a amasula, reve aza a na a danai azagbain a aa'isa'a a lyungu vuma ta we ece le, "Aza a tsu, ko i ta ni ili i ro i na yaa dashi tsu okolo ugbamu, tawai i damma tsu!"

¹⁶ Avu Bulu 'yon mishin reve u 'yasan ekere zuva adama ama'a a rungwa, avu u teme adanshi. Avu u damma, "Ama a Isra'ila† na Atakpaci a na a yuwusaan Asula aganda, poloi atsuvu a du yu uwua. ¹⁷ Asula a Isra'ila a dangula ta nkaya n tsu, waru u lyawa ta ama a tsu o o'wo aza o utsuru e ida ya Masar. Nu ucira wa yi u da waru wu utaa nle atsuma e ida'a. ¹⁸ Waru u yuwan ta ankuri ne ele nu ulambu wu ugbozu u le atsuma o ogozo a'wan amunga. ¹⁹ Avu u usa ida i cindere i Ka'ana,† avu u ca aza a Isra'ila ida'a agadu. ²⁰ Ili i nda suru i fara ta atsuma a a'wan ukpakunashi na kupoton (450).

"Ana mantsa ma ndolo mo kotoi, avu aza o uge'etosu a yuwan tsugono hali a mantsa ma Sama'ila† vumavasula. ²¹ Amma ama a pati ta a ca le mogono. Avu Asula a ca le Shawulu wo o'wo mogono me le hali a'wan amunga. Shawulu mawun ma Kishu ma da o ugundo wa Banyami.† ²² Avu Asula

ā cipato yi o ootogu o tsug-ono'o, āvu u zuwa Dāwuda o unā wā yi. Avu Asulā a yuwan adanshi adama ā Dāwuda, adansa, 'Dāwuda za na ri mawun mā Yese,† Dāwuda nda vuma dā na a dāngulai u zuwa okolo ā vā u yuwan māzāngā. U ta yuwan ili suru i na n ciga niyi u yuwan.'

23 "Asulā a yuwan tā nzuwulai a na vuma tā o ugundo wā yi tā tawā u wawa aza a Isra'ila, vuma'a gba āyi dā Yesu. 24 Amma kafu Yesu tawā, Yahaya dānā tā a dansaa vuma suru atsumā a Isra'ila u kamba ubatā wā Asulā, āvu ā rumbu yi ā mini. ◇ 25 Yahaya o kotuso ulinga wā yi, āvu u yuwan yeci, 'I ta a majiyan āmu dā Zamawawa'a? O'o! Amma u tā lo ā tawā babu ujimu. Waru āmu n rawa m baḍa vunu vā atan vā yi shi.' ◇

26 "Uwwai gogo, āḍu ama o ugundo wa Ibrahim! Poloi atsuvu ā ḍu yu uwwa, hali na Atakpaci a na ā tawāi a yuwaan Asulā āgandā! Uwwai adanshi a nda ununa yaa yuwan i tsurā iwawī, za va koyan dā. 27 Ama a na ā ri nā nden atsumā ā Urishelima a tsu uwwa tā adanshi a amasulā urana wa Ashibi suru a na ā tsu desununā a atsuvu e le. Agba suru nā ne, a tara Yesu dā vuma na amasulā a yuwain adanshi ā yi shi. Ele na azagbain e le o shiton tā udammu wa amasulā ana o una niyi. 28 A

tsurā ili i na i zuwai o una niyi shi, amma suru nā ne, a pati tā Bilatu† u zuwa asoja ā yi o una yi.

29 "Ana o kotoi mayan me ili suru i na a dānai adama ā yi, āvu ā cipato yi a akpata† a na a vara niyi, reve ā cido yi a aason a aatali. 30 Amma Asulā ā 'yasan yi tā atsumā ā akwakwā. 31 Rana nā abunda u roco tā aciyayi ubatā wa aza a na ā dānai Galili nā āyi āvu ā kara ā tyo Urishelima waru nā āyi. Ama a nda ele dā o o'woi esu ā yi ā tyo e ekere a ama a Isra'ila.

32 "Gogo āmu nā Banaba tsu tā pa nā āḍu, adama tsu tawāā ḍu na Alabari a Sa'ani a nda. Nzuwulai mā Asulā ā tyo e ekere a nkaya n tsu wo o'wo tā amayun a mantsa mā tsu. 33 Asulā ā 'yasan tā Yesu. Āyi nda āyi dā ili i na Aatagada e Ica ā aḍiḍiḍi e ire aa yuwusan adanshi ana u dammai, 'Avu Mawun mā vā ma dā. Ana'an mo o'wo tā Dada vā wu.' ◇

34 "Asulā ā 'yasan tā Yesu atsumā ā akwakwā, waru mantsa mo lo na waa lyawa lipu vā yi shama shi. U tu ununa Asulā a dammai a Aatagada a Ishaya vumavasulā,

'N ta zuwaa ḍu aba'un a akiza a na n yuwain nzuwulai nā Dāwuda.' ◇

35 "Aatagada e Ica† ā aḍiḍiḍi o ro a ca tā urevu u sa'ani, a na,

◇ 13:24 Mak. 1:4; Luk. 3:3. ◇ 13:25 Mak. 1:7; Luk. 3:16. ◇ 13:33 Ica 2:7.

◇ 13:34 Isha. 55:3. ◇ 13:35 Ica 16:10.

‘Vaa lyawa Vuma va wu va akiza u shama a aason shi.’ ◊

³⁶ “Gogo udammu u nda a tyo ya Dawuda da shi, adama a na Dawuda yuwaan ta ama a mantsa ma yi aganda ununa Asula a cigai. U kuwa ta, avu a cido yi obolo na nkaya ma yi, waru lipu va yi shama ta. ³⁷ Gogo tsunda udammu u nda u ta a tyo e ekere a za ro, Yesu, za na Asula a 'yasain atsuma a akwakwa, waru lipu va yi shama shi.

³⁸ “Aza a va, adanshi'i ayi da, Yesu da aa gura yuwaan du gafura vu nusu du! ³⁹ Wila wa Musa waa gura wawa du atsuma a nusu du shi. Amma za na cayi okolo ubata wa Yesu biti, a tara yi waru za vu unusu e ekere a Asula shi.

⁴⁰ “I yuwan ugbozu! She i lyawa adanshi a amasula a shiwan a aci a du wan. Adanshi a Asula a damma ta,

⁴¹ ‘Kalyuwai adu aza a adanshi a vama,

i ta yuwan asalama na ye ene ili i na Asula aa yuwan, reve i kuwa!

Adama a na maa yuwan ili i ro a mantsa ma du, ili i ro i na i cayi okolo shi, waru ko na za ro dammisa du adama a yi.’ ” ◊

⁴² Bulu na Banaba azama a lyawa ubata e ifolo'o, reve ama'a a pati le a dashi yuwan adanshi e ili i nda ubata e ifolo'o urana wa Ashibi u na waa tawa. ⁴³ Ana o kotoi mayan ma aganda'a, avu aza a Isra'ila na Atakpaci na

abunda a na a yuwayin Asula aganda a kuru le. Avu Bulu na Banaba a pati le a ca okolo e le e ekere a Asula, za na yuwaan nle isa'ani.

Aza a Isra'ila a 'yuwan ta ikaka'a

⁴⁴ Ana ajuma a kandaruwai, dada ama suru o utai tsara a uwwa adanshi a Asula.

⁴⁵ Ana azagbain a Isra'ila e enei obolo a ama'a, reve a yuwan tsushu'un lon, reve a uwa mawasan e ili i na Bulu dammai avu a kara a durusa yi.

⁴⁶ Avu Bulu na Banaba a yuwan adanshi no okolo ug-bamu reve a damma, “Wo o'wo ta na tsu 'yuwan tsu ciga Alabari a Sa'ani a Asula a nda tsu fara ca du ayi, adu na yo o'woi aza a Isra'ila. Amma i 'yuwan ta ikaka i nda, ayi nda u roco ta yi ntsaa i tsura wuma u babu ukotu shi. Adama o ndolo tsu ta kamba ubata wa Atakpaci.

⁴⁷ “Atsuma a Aatagada a Ishaya, Asulazuva a zuwa tsu ta tsu yuwan ulinga u nda, adansa,

‘N zuwa du ta pa nda yoo o'wo ekan ya Atakpaci.

I tara ucira wi iwawi ya Asula a tyo ubata wa ama, ubata suru o uvadi.’ ”

◊

⁴⁸ Ana Atakpaci a uwwai ili i nda, a yuwan ta mazanga lon, avu o godyoo Asulazuva adama a adanshi a yi'i. Reve ama a na Asula a dangulai a tsura wuma u babu ukotu o o'wo aza e Itoni.

⁴⁹ *Avu* adanshi a *Asulazuva* a rawa ubata suru e ida'a. ⁵⁰ *Amma* azagbain a *Isra'ila* gba a kara a 'yawusa ubata wa azagbain a lyuci nu ubata wa amaci a abula a na a tsu damma avu a uwwa le. Reve a zuwa le a tawa ugbozu u le e ekere a *Bulu na Banaba*, reve a ca le atsumalima, hali o lo le atsuma e ida'a. ⁵¹ *Avu* *Bulu na Banaba* a kakala mabuta ma ana me le, tsara wo o'wo iroci a tyo e ekere e le. *Avu* a kara a tyo a lyuci va *Ikoniya*. ⁵² *Atsuma* a *Ikoniya* aza e *Itoni* a dana ta na mazanga lon, waru a dana ta tapu na *Ruhu* va *Akiza*.

14

Bulu na Banaba a Ikoniya

¹ Ana a rawai *Ikoniya*, reve *Bulu na Banaba* a uwa a aa'isa a aza a *Isra'ila* ununa a tsu yuwusan. *Avu* a yuwan alajiya, hali ama a *Isra'ila* na *Atakpaci na abunda* a ca okolo. ² Ama aza a *Isra'ila* na a 'yuwain a ca okolo, reve a 'yasan ugbozu wa *Atakpaci* o ro. *Avu* *Atakpaci'i* a langalai na aza e *Itoni*. ³ Suru na ne gba *Bulu na Banaba* a danu ta pe hali rana re a yuwusan alajiya e isa'anif yi *Zagbain* nu ucira. *Zagbain* gba roco ta ulinga u le a alanga e eteshe ana u ca nle ucira u na aa yuwan ulinga wa asalama.

⁴ Ama a *Ikoniya* gba majiyan me le me ne'eshenlei ta. Ozo o ro o wo'o ucina wa aza a *Isra'ila*, ozo o ro gba shi o wo'o ucina wa ajiya.

⁵ *Avu* *Atakpaci* o ro na aza a *Isra'ila* o ro obolo na azagbain e le o bolo aciyele adama a zuwa *Bulu na Banaba* a adama, tsara a vara le na atali. ⁶ *Amma* ana ajiya e revei ili i na yaa farasa, avu a kara a tyo e ida ye elentsu a aza a *Likiya*, a lyuci va *Lisitira na Daraba* ni ilyuci i na i ri ukandaruwu ne ele. ⁷ De da a lyuwai elime na alajiya a *Alabari* a *Sa'ani*.

Alajiya a Bulu a Lisitira na Daraba

⁸ Ele pe atsuma a *Lisitira*, avu *Bulu na Banaba* a cina aakutsuma. Ne da a matsan niyi ukutsumu, koto u rito dasu shi, ko ke'en. ⁹ Wu uwwusa ta alajiya a *Bulu*. Reve *Bulu* kalyuwa yi, ana we enei vuma'a u ta nu ucawu wo okolo u na waa gura kambato yi gbaga, ¹⁰ avu u 'yasan udyo wa yi zuwa nu ucira, "Yon vi isawan mishin!" Reve vuma'a gba u 'yoshin mishin reve u fara mmalu.

¹¹ Ana obolo a ama'a e enei ili i na *Bulu* yuwain, reve a 'yasan udyo u le a mantsa ma ta adansa ne elentsu a *Tsulikiya*, "Amayun a da musula n cipaa tsu ta ana'an na lipu va ama!" ¹² *Avu* ama'a a ca *Banaba* aala *Zafasa*, reve e de *Bulu Hamisa*,* adama a na ayi da u danai za va adanshi. ¹³ *Aa'isa* a *Zafasa* a dana ta o ugyuru. *Avu* ganu na ama a yi a tawa no ogono e inan na yipalu ukandaruwu

* **14:12** *Zafasa* aamali a gbain a da a aza e *Heleni*. *Hamisa* gba aajiya a *Zafasa* a da waru aamali a da.

o u'uwata u lyuci'i adama a yuwaan ajiya'a kucci.

14 Amma ana Bulu na Banaba a uwwai ili i na yaa farasa, reve a kakara itana i le adama a atsumolangu. Avu a suma na yisaali o uta atsuma a ama'a, adansa, 15 "Aza a va, nye i zuwai yaa yuwusan ili i nda? Atsu ama a da tsu ri tsa du. Alabari o uyo'o a da tsu tawaa ndu, adama i vadala i lyawa mayan me ili i babu ulobonu i kamba ubata wa Asula a wuma. Ayi da za na yuwain zuva ni ida, na mala, ni ili i na i ri pe biti. 16 A mantsa mo ufaru, u lyawa ta ama a yuwan ili i na a cigai a yuwan. 17 Suru na ne u tsu roco ta aciyayi ubata e ili i sa'ani i na u yuwain. Asula a tsu lyungu ta ni iro'i diga zuva, reve u zuwa itana yu una i du i kungwa. U tsu ca du ta ilyalya nu uyo'o wo okolo." 18 Ko na Bulu na Banaba a dammai ili i nda suru, u dana ta usan a na aa gura putsaa ama'a a na aa yuwaan le kucci.

19 Avu aza a Isra'ila o ro diga Antakiya na Ikoniya a tawa a vadala ugbozu wa ama'a, reve a uwa agaba na Bulu. Avu a vara yi, reve o rono yi o uta a lyuci'i, a majiyan me le a na u kuwa ta. 20 Amma ana aza e Itoni a kandaruwa niyi reve u 'yon, u kara a tyo atsuma a lyuci. Ana usana u tawai, avu u kara a tyo Daraba obolo na Banaba.

A kamba ta Antakiya

21 Bulu na Banaba a yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani a Daraba, avu gba ama na abunda a ca okolo e le ubata a Zagbain. Avu a kara a kamba Lisitira na Ikoniya na Antakiya va Bisidiya. 22 Pe da a dashishiyi aza e Itoni okolo ugbamu, a dansaa le e isawan mishin o ucawu wo okolo e le. Reve a damma, "Na tsu 'yuwan tsu ciga tsu sowo atsumalima lon, kafu tsu uwa o tsugono tsa Asula."†

23 Avu Bulu na Banaba a dangula azagbain† a alisa a aza e Itoni biti, reve a yuwusan akuli, avu a vasasaa le, reve a ca Asula ele. 24 Reve Bulu na Banaba a kara a kamba Bisidiya a tyo Bamafiliya. 25 Avu a yuwusan alajiya a Pega, reve a lyuwa elime a kara a tyo Ataliya.

26 Lo da a uwai a wantsun a tyo Antakiya va Suriya, ubata u na e temei mmalu n le. De da aza e Itoni a zuwaa nle una u sa'ani, waru de da a zuwa nle o ukere wa Asula, reve a lyungu le a yuwan ulinga u na gba o kotoi. 27 Ana a rawai Antakiya reve e de aza e Itoni suru ubata u ta. Avu a damma ama'a ili i na Asula a kamba nle nu ununa u yuwain hali Atakpaci a cayi okolo. 28 Avu a danu pe na aza e Itoni hali rana abunda.

15

Azagbain a aza e Itoni a Urishelima

1 Reve waru ama o ro o uta de Yahuda, avu a yawa Antakiya va Suriya, tsara o

roco aza e Itoni, a dansaa le, “Na a pada du uryumbu ununa Wila wa Musa u dammai shi, yaa tsura iwawi shi.”

² Adama a adanshi'i Bulu na Banaba o sowo ta a yuwusan mawasan lon na ama'a. Dada a zuwai Bulu na Banaba na ama o ro waru a 'yawa Urishelima ubata wa ajiya na azagbain adama a adanshi'i.

³ Ana aza e Itoni e shewun nle, ana aa kamba Urishe-
lima, dada a batsai e ida ya Finisiya na Samariya. Reve a kalyuwusa aza e Itoni a dansaa le adama a na Atakpaci fo a cayi okolo e le. Reve aza e Itoni suru a yuwan mazanga lon. ⁴ Ana a rawai Urishelima, reve aza e Itoni suru obolo na azagbain na ajiya a raba Bulu na Banaba. Reve a damma le ulinga u na Asula a yuwain e ekere e le.

⁵ Dada aza a na a shi Afarishi kafu a ca okolo e le, a 'yoyin reve a damma, “Na a ciga a 'yuwan a pada le uryumbu, reve waru a zuwa le a kuru Wila wa Musa.”

⁶ Reve ajiya† na azagbain a aza e Itoni o boloto adama e petelyuwe adanshi'i. ⁷ Ana a jimai a asala a adanshi'i, reve Bituru 'yon avu u damma le, “Aza a va, i reve ta de ufaru wi ili'i, Asula a yuwan ta adangulu atsuma a du, a na o una u va u da Atakpaci aa uwwa adanshi a Alabari a Sa'ani,† reve a ca okolo e le. ⁸ Asula gba za na ri nu urevu wo okolo a koyan da, u yuwaan tsu ta iroci a na u cayi Atakpaci Ruhu va Akiza

ununa u ca ntsu. ⁹ Agba u roco adangulu e ekere a tsu ne ele shi, ana wu zaza'wai okolo e le adama o ucawu wo okolo e le. ¹⁰ Adama o ndolo, adama a nye yaa lyungusa Asula yaa zuwusaa agbashi a nda itana i na atsu na nkaya n tsu suru tsu kudai a tanu? ¹¹ She tsu yuwain ne wan, tsu reve ta adama e isa'ani ya Yesu Zagbain i da tsu tsurai iwawit ununa ele fo a tsurai.”

¹² Reve obolo a ama'a suru e isawan kuci kuci, reve o poloo Banaba na Bulu atsuva a mantsa ma na aa casu alabari a linga va asalama ni iroci i na Asula a yuwain ubata wa Atakpaci o ukere u le. ¹³ Ana o kotoi adanshi, dada Yakubu usuyi, reve u damma, “Adu aza a va poloo numu atsuva. ¹⁴ Bituru da nda cayi aalabari ununa Asula a fara kalyuwai Atakpaci, adama u dangwa ama o ro atsuma e le oo o'wo ama a yi. ¹⁵ Adanshi a nda'a gba wo o'wo ta unata na adanshi a amasula, ununa u ri ufanu a na,

¹⁶ ‘Amu Asulazuva, nna n kambisa, n ta suwisa u'wa wa Dawuda u na u riyai.

N 'yasisan asa'a a yi mi isawaton yi.

¹⁷ Adama akapi a ama a zami Asulazuva,

obolo na Atakpaci na aza a na n deyi a tyo ya'la va.

Ne da Asulazuva a dammai.

¹⁸ Ayi na u rocoi ili i nda suru diga de a mantsa mo ufaru.’ ◇

19 “Adama o ndolo a mu a yindi i va, she tsu zuwayi Atakpaci a na aa vadalasa ubata wa Asula ili yu ume wan. 20 Amma tsu danaa nle a tawa ekere e le e ili i na a cayi amali adama a na o'wo ta ili yi idaba, waru a suma tsipere. She a tama akutsu a mpasa wan. Waru she a tama nama vi inama i na a pundarai wan. 21 Adama a na de nu ujimu a lyuci biti a yuwusan ta de alajiya na atagada a Musa, waru e desu le ta nu un a atsuma a a'isa Ashibi biti.”

Mepepelim e a tyo a Atakpaci

22 Reve ajiya, na aza e Itoni, na azagbain e le suru e ene u lobono ta a dangula ama o ro atsuma e le a lyungu le Antakiya va Suriya obolo na Bulu na Banaba. Dada a lyunguyi Yahuza (za na a tsu de Basaba) na Sila. Ele ra azagbain a da atsuma a aza e Itoni. 23 Mepepelim e ma na a lyunguwa nle na ayi, ayi da:

“A tyo ubata wa Atakpaci aza e Itoni atsuma a Antakiya ni ida ya Suriya na Kilikiya.

“Ubata wa ajiya na azagbain, atsu da aza a du a aza e Itoni.

“Tsu ta casasa du.

24 “Tsu uwua ta a na ama o ro atsuma a tsu a ta damatosun ugbozu u du, agba tsu lyungu le shi. 25 Dada tse enei u lobono ta ana adanshi a tawa ntsu a ta, tsu lyunguwa du ama o ro obolo na n'utsa n tsu Banaba na Bulu. 26 Ama a

na a cayi wuma u le ko ukwa, adama a ala e Yesu Zagbain tsu Zamawawa. 27 Adama a adanshi o ndolo a da fo i zuwai tsu lyunguwa ndu na Yahuza na Sila adama ele fo a damma du ili'i na aciyele. 28 Adama a na Ruhu va Akiza ene ta u lobono ta, atsu fo ne da tse enei, she tsu zuwaa du ume wi ili i na i la'ai ili i na yaa gura yuwan wan, suru na ne: 29 I suma utamu wi ili i na a padayi amali, nu utamu wi inama obolo na mpasa, nu utamu wi ili i na a pundarai, na tsipere waru. Ni i guza aciya du, ni i yuwan le shi, i ta danu lafiya.

“Yo o'wo lafiya.”

30 Ana a ca nle lingata'a, reve a kara a tyo Antakiya, ana a rawai reve o boloto aza e Itoni, avu a ca le mepepelim'e. 31 Ana e deyi mepepelim'e nu un a, reve a zangan a adama a na ikaka i na yaa gbmato le okolo a da a ri pe. 32 Reve Yahuza na Sila a na wo o'woi ele amasula a da, reve a ca aza e Itoni asala na abunda a na aa gbama asuvu. 33 Ana a jimai pe reve aza e Itoni e shewun le na aba'un a abunda, adama a kamba ubata wa aza a na a lyungu nle. [34 Sila gba u dangwa ta wi isawan wa'a ne ele atsuma a Antakiya.]*

35 Reve Bulu na Banaba gba'a e isawan pe Antakiya, avu ele na ama o ro aa yuwusan uritosu na alajiya a adanshi a Zagbain.

Mmalu me Ire ma Bulu

* 15:34 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

³⁶ Ana a tarai mantsa, reve Bulu damma Banaba, “Tsu kamba tsu bura aza e Itoni e iyuci i na tsu yuwain alajiya a adanshi a Zagbain suru. Adama waru tse ene ununa aa lyuwusa elime.” ³⁷ Reve Banaba ciga u tara Yahayaƙ za na waru a tsu de Marku u 'yawa obolo ne ele. ³⁸ Bulu gba we ene u lobono a tara yi shi, adama a na u kufa ta ulinga'a waru u lyawa le ta e ida ya Bamafileya. ³⁹ Reve a yuwan nwasanlai lon, hali u zuwa le a kakasa. Dada Banaba tarai Marku, reve a uwa a wantsun a tyo Kuburu. ⁴⁰ Reve Bulu gba'a u dangwa Sila. Ana aza e Itoni a yuwaan nle avasa e isa'ani ya Asula, reve a kara. ⁴¹ Reve Bulu na Sila a kurusu aza e Itoni e ida ya Suriya na Kilikiya adama a gbamato asuvu e le.

16

Timoti toni ta Bulu na Sila

¹ Bulu na Sila a fara ta 'yawa Daraba she Lisitira ubata u na a cinai Timoti, za na mma va yi za vi Itoni da, umatsun wa Isra'ila u da. Dada va yi gba shi Meheleni ma da. ² Aza e Itoni a na a ri atsuma a Lisitira na Ikoniya a cuwusa ta Timoti. ³ Bulu shi ta ciga Timoti toni yi, dafa u tara niyi. Reve u pada yi uryumbu, adama a na aza a Isra'ila a na a ri ubata u ndolo, e reve ta a na dada va yi Meheleni ma

da. ⁴ Mantsa ma na Bulu na Sila a uwusai lyuci lyuci, reve a cuɗuwa ama ili i na azagbain a dammulai adama a Atakpaci, tsara a kuru. ⁵ Ne da aza e Itoni a dashi tsurai ucira o ucawu wo okolo, waru urana suru a dashishi ta abunda.

Bulu enei alavu alavu a Makidoniya

⁶ Reve o toni ida ya Firi-jiya ni ida ya Galatiya, adama a na Ruhu va Asula putsaa le ta a yuwan alajiya ne'en atsuma a Asiya wan. ⁷ Ana a rawai o utyo wi ida ya Misiya, reve a yuwan atyo o ukadu u na a yuwan tsara a tyo e ida ya Bitiniya, amma Ruhu va Yesu lyawa le shi. ⁸ Reve o toni a mbanda mi ida ya Misiya, reve a kara a cipa a tyo Taruwasa. ⁹ Na ayin, reve Bulu ene alavu alavu. Atsuma a alavu alavu'u we ene ta vuma va Makidoniya mishin, a patishi yi, adansa, “Tawa Makidoniya tsara vu kamba tsu.” ¹⁰ Ana Bulu enei alavu alavu o ndolo, babu usan reve tsu* 'yon a 'yawa Makidoniya, tsu reve ta a na Asula a da e de ntsu tsu yuwaan le alajiya a Alabari a Sa'ani.

Lidiya ca ta okolo atsuma a Filibi

¹¹ Reve tsu 'yon tsu uwa atsuma a wantsun diga Taruwasa, reve tsu kara tsu 'yawa e ida i memere ma mini ma Samutara. Ana usana u tawai, avu tsu dashi uwa

* **16:10** Ayi aajiyala a nda “atsu” a yuwan ta ulinga na ayi adama a na Luka (vuma na danai aatagada a nda) dana ta na ajiya atsuma a mmalu n le a mantsa ma nda.

atsuma a wantsun, reve tsu 'yawa a lyuci va Niyapali. ¹² Reve tsu koso rawa Filibi ubata u na ama a Roma na abunda a danuyi, waru ayi da abajini a lyuci upasu wa Makidoniya. Tsu cu'wan ta a lyuci'i rana re.

¹³ Urana wa Ashibi, avu tsu uta lo zuzu nu unantsu u lyuci, reve tsu 'yawa zuzu nu ufolu a yuwusan majiyan ubata u na aza a Isra'ila aa yuwan avasa o ta lo. Reve tsu yuwaan amaci a na a tawai adanshi. ¹⁴ Ka ro dana ta lo za na a tsu de Lidiya, za na tsu yuwusaan Asula aganda a uwwusa tsu. Ayi ka'a umat-sun wa Tayatira u da. U tsu winisa ta amuna a na a ri na madiya, aza a na a ri ni ikebe lon. Asula a kpatu'wa ta okolo a yi e ili i na Bulu ri adansa. ¹⁵ A rumbu yi ta obolo na ama a na a ri pe atsuma o u'wa wa yi, reve u pati tsu tso o'wo omocin a yi avu u damma, "Ni i usu amu vuma na cayi okolo ubata wa Asula a da, i tawa o u'wa u va i cu'wan pa." U kpara tsu ta hali tsu usu.

A baru ta Bulu na Sila o u'wa wa ali

¹⁶ Urana u ro atsu a 'yawa ubata wa avasa, reve tsu ga'an na aagbashi o usheli a na a ri no otoni a lima a yindi. Aza a na a ri na ayi gba a ta tsurusa ikebe lon o ukere u yindi u na waa yuwusan. ¹⁷ Reve u tonishi tsu acapa a yisaali, "Ama a nda agbashi o Mogono ma Asula ma da o to rocosu ure wi iwawi."

¹⁸ U jima ta a yuwusan ne. Reve Bulu o'wo udamu, reve u vadala u damma otoni a lima'a, "N ta dansaa wu, vu uta atsuma a ala e Yesu Kristi Zamawawa, vu lyawa yi." Babu usan reve u lyawa yi.

¹⁹ Ana aza a na a ri nu usheli'i e enei ili i na i farai, agba aa tsurisa ikebe waru shi, reve e reme Bulu na Sila. Avu o rono le a tyo e eden a tyo a makakan ma azagbain. ²⁰ Ana a rawai, reve a damma, "Aza a Isra'ila a nda a ta damatosun ama a tsu. ²¹ O to ritosu ili i na atsu aza a Roma wu ntsayi tsu yuwan shi."

²² Reve obolo a ama o bolushi aci adama a adanshi a na aa yuwusan adama a Bulu na Sila. Reve azagbai'in a zuwa a fufaba le na adanga. ²³ Reve a fufaba le wa'ashi, na ne suru avu a 'yawato le o u'wa wa ali. Reve a damma za vi ipiri va ama'a u lyawa le aa pusa wan. ²⁴ Reve u yuwan ununa a damma niyi. Reve u zuwa le pe pe atsuma na akani a ana e le a agbala o ume.

²⁵ Ana ayin a cigai mabatsaa, reve Bulu na Sila e reme avasa ni ishipe a tyo e ekere a Asula. Akapi a ama a na a ri o u'wa wa ali'i a uwwusa le. ²⁶ Babu usan reve ida i ramo nu ucira. U'wa wa ali'i u jingada ta diga pe e ida. Reve nantsu'u a kpatu'wa, reve akani suru a bada a ana a aza a na a ri pe o u'wa wa ali'i suru.

²⁷ Ana za vi ipiri'i u jiwain, reve we ene nantsu'u

ukpatu'u, reve u jiyān gashi ama'a suru a suma tā. Reve u tara matsun me pe'eni tsara wu una aciyayi. ²⁸ Dada Bulu saalaa niyi, "She vu yuwan ne wan! Suru ntsu tsu tā pa!"

²⁹ Reve vuma'a u damma a tāwaa yi na akata a akina reve wi ikana, dada u uwai pe pe o u'wa wa ali'i. Na meje'en ma lipu dada u kingyoi a makakan ma Bulu na Sila. ³⁰ Ana wu utaa nle atsuma o u'wa wa ali'i, reve we ece, "Nye i da maa yuwan tsara a wawa mu?"

³¹ Reve a damma yi, "Vu usu Yesu Zagbain, vu tā tsura iwawi, avu na aza o u'wa a wu suru." ³² Reve Bulu na Sila yuwaan vuma'a na ama a na a ri pe atsuma o u'wa wa yi adanshi adama e Yesu Zagbain. ³³ Ayin ubuwu, reve u tara le a 'yawa ubata u na a zaza'wa antsu na wufuru u na a ri na ayi. Avu Bulu na Sila a rumbu yi na ama a na a ri o u'wa wa yi. ³⁴ Ama'a a yuwan ta mazanga ma abunda adama a na a cayi okolo e le e ekere a Asula. Ana o kotoi ili i ndolo, vuma'a u tara ta Bulu na Sila a 'yawa o u'wa wa yi, reve u ca le ilyalya a lyuwa.

³⁵ Ana usana u tawai, reve azagbain a lyuci a lyungu nlingata ubata wu za vi ipiri'i a damma yi, "Lyawa ama o ndolo a kara faan."

³⁶ Reve za vi ipiri'i u damma Bulu, "Avu na Sila i ta gura kara gogo. Walai na mazanga!"

³⁷ Reve Bulu na Sila a damma nlingata'a, "Atsu aza

a Roma da. A fufaba tsu ta babu e ece tsu ili i ro, reve a baru tsu. Gogo a ciga tsu ta tsu kara usokowu? U ri n yuwan ne shi! Lyawa le a tawa na aciyele a lyawa tsu!"

³⁸ Ana nlingata'a n dammai azagbain a lyuci a na Bulu na Sila aza a Roma da, a uwwa ta wovon. ³⁹ Reve a tawa o u'wa wa ali avu a pati le ankuri. Reve o utaa le avu a pati le a lyawa lyuci'i. ⁴⁰ Reve gba Bulu na Sila a kara mejege a 'yawa o u'wa wa Lidiya, ubata u na a cinai aza e Itoni, reve a ca le adanshi. Reve a kara.

17

Alajiya a Bulu atsuma a Tasalonika

¹ Gogo Bulu na Sila a yuwan ta mmalu reve a batsalai atsuma a lyuci va Amifipali na Apoloni, avu a rawa Tasalonika, ubata u na aa'isa a aza a Isra'ila a danai. ² Avu Bulu uwa e memere me le ununa u tsu yuwusan, hali Ashibi a ta'atsu a yuwusan adanshi atsuma a Aatagada a Asula ne ele. ³ U dana ta a casu urevu wa atsumalima a na Zamawawa sowoi na amasula a dammai woo sowo nu u'yosun wa yi diga o ukwa, avu u damma, "Yesu na maa yuwusan adanshi a yi, ayi da Zamawawa." ⁴ Reve aza a Isra'ila o ro a na a danai a uwwusa yi a usu avu a ca okolo, hali na Atakpaci a na o tonishi Wila wa Asula na abunda, na amaci a abunda a na a ri na tsugbain e ida'a.

⁵ Avu aza a Isra'ila e reme tsushu'un, reve a bunga agbawata. Ana o bolotoi suru wira u ta, avu a 'yasan ugbozu wa ama a lyuci'i. Reve a uwa o u'wa wa Yason nu ucira, azama Bulu na Sila, adama a tawa ne ele ubata wa ama. ⁶ Ana a tsura nle shi, reve e reme Yason na aza e Itoni o ro, hali a 'yawa ne ele ubata wa aza o uge'etosu, a yuwusan yisaali, adansa, “Ama a nda a da a 'yaसान ugbozu wa ama ubata suru atsuma o uvadi, ele da nda a rawai pa nda. ⁷ Avu Yason ca le ucu'watan. Agba suru nle a ta kuɖusa wila wa Kaisa,† adansa a na mogono mo ro ma ta lo aala a yi Yesu.”

⁸ Ana aza o uge'etosu na ama a lyuci a uwwai ne, reve okolo e le a 'yon. ⁹ A lyawa Yason na aza e Itoni o ro'o go'o shi, she na a lyuwa nle ugana.

Bulu na Sila a 'yawa ta Biriya

¹⁰ Ana ayin a yuwain, reve aza e Itoni a shewun Bulu na Sila, avu a karā a tyo Biriya. Ana a rawai, avu a uwa a aa'isa a aza a Isra'ila. ¹¹ Reve wo o'wo aza a Biriya a la'a ta aza a Tsalonika ugbozu, adama a na a usu ta adan-shi'i ne ekere e re. Waru a mantsa suru a tsu dana

ta e desununa atsuma a Atagada a Amasula a na a danai udanu, adama e ene ko ili i na Bulu dammai amayun a da. ¹² Adama o ndolo ama na abunda atsuma a aza a Isra'ila a ca ta okolo, hali na amaci a Heleni a na a ri na tsugbain na ali a abunda.

¹³ Amma ana aza a Isra'ila a na a ri Tsalonika a uwwai Bulu ta de, a yuwusan alajiya a lyuci va Biriya fo, avu a karā a tyo de a kushanu ama, waru a 'yaसान ugbozu wa ama. ¹⁴ Reve aza e Itoni a zuwushi Bulu u karā a tyo e ikyun i mala, avu Sila na Timoti e isawan pe atsuma a lyuci'i ne'en. ¹⁵ Aza a na gba e shewuyin Bulu, e shewun yi ta a tyo a lyuci va Atina. Ana aa kamba, reve Bulu ca le ikaka a tyo ya Sila na Timoti. U damma le ta a tawa ubata u na u ri, she a lungusa mantsa wan.

A 'yawa ta Atina

¹⁶ Bulu atsuma e ipiri ya Sila na Timoti a Atina, u yuwan ta atsumolangu lon, ana we enei lyuci'i na amali abunda. ¹⁷ Adama o ndolo u yuwusan ta adanshi na aza a Isra'ila a aa'isa obolo na aza a Heleni† aza a na o toniyi Wila wa Asula. Usana suru u tsu yuwusan ta adanshi na aza a na u cinai e eden.

* **17:18** Aza e Epikuri a kuru ta uritosu wu za vu urevu wa adanshi e Epikuri. U rito ta ama a zuwa mazanga mo o'wo le o okolo kuci, reve a kanzu'wa mɛlala na wovon. † **17:18** Aza a na a kalyuwusa ili i na yaa farasa ele da a tsu de aza o urevu wa adanshi. Waru a tsu yuwusan ta majiyin ulivu na ayin atsuma e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi u nda. Ele aza o urevu wa adanshi e Epikuri a tsu dammulai ta ure u na oo toni tsara a tsura uyo'o atsuma o uvadi u nda. Ele aza a Sitoki a tsu dammulai ta ure u na aa guza aciyele, a ciga ili i na a uwwaa aciyele uyo'o shi.

18 Ne da waru aza e Epikuri* na aza a Sitoki† aza o urevu wa adanshi a yuwusain mawasan na ayi. Ana Bulu aa yuwusan alajiya e Yesu nu ukwa wa yi nu u'yosun wa yi diga o ukwa. Hali ozo o ro e le a damma, “Nye i da za ve elemu a nda aa dansa?”

Ozo o ro waru a damma, “U ta vadamma za na a yuwusan alajiya a amali e ida i ro da ko'o.”

19 Adama o ndolo a da a tara niyi a tyo ubata wa aza o urevu, ubata u na a tsu de Ariyopagu. Reve a damma yi, “Ko vu ta ca tsu ucuƙuƙu wu uritosu u sa'avu u na vaa yuwusan? 20 Koto tsu uwwa cu'un va adanshi a nda shi. Tsu ciga ta tsu reve urevu wi ili i na i ri pe.” 21 Ama a Atina no omocin a na a ri pe nden suru, a la'a ta ciga a uwwa adanshi a sa'avu waru a yuwan adanshi a yi tsi ili i ro.

22 Reve Bulu 'yon mishin a makakan mo obolo'o, avu u damma, “Adu aza a Atina, ama a da a na i cigai itoni ya amali e ili suru. 23 Ana n ri a akandariya atsuma a lyuci'i, me ene ta ili i na yaa yuwusaan aganda. Me ene ta masa'a mo ro ni idana zuva va yi adansa, 'Za Ro na e Revei Shi.' Ayi za ro ndolo na yaa yuwusaan aganda za na i revei shi'i, ayi da Asula a na maa dansaa du.

24 “Asula ayi da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi biti. Ayi na wo o'woi Asulazuva a zuva ni ida, u tsu danu a aa'isa a na vuma

suwai shi. 25 Ne da waru u tsu zami ikambi ubata u vuma shi, waru u tsu lamba ili i ro shi. Ana wo o'woi ayi da u cayi ama suru wuma, na wivuwun na akapi e ili suru. 26 Ayi da waru u yuwain ama o uvadi suru diga a vuma ta, adama a danu atsuma o uvadi suru. Waru u fobo ta mantsa nu ubata u na vadilima suru wa da.

27 “Asula a yuwan ta ne tsara a bunga yi, a patsa, ko a tsura yi, ko na wo o'woi u ri alanga na ko za ta tsu shi. 28 O una wa yi u da tsu ri wuma, waru tsu ri a mazungwa, ne da a yuwan ntsu waru. Ununa aza e ishipe a du a dammai, 'Amayun, atsu fo diga o ugundo wa yi u da.’

29 “To, ana tso o'woi atsu diga o ugundo wa Asula a da tsu utai, u lobono shi tsu yuwan majiyan ma Asula a tu urumu vadamma ili i ro i na a yuwain na zinariya ko azurufa, ko na aatali shi, ili i na vuma rumai nu ugbozu wa yi. 30 De nu ufaru Asula a ca ama atsumalima adama o unusu u le shi, adama o ulambu wu urevu u le. Amma gogo u ciga ta ama suru ko te da a vadala† a yuwaan le gafura vu unusu u le.

31 “Adama a na u zuwa ta urana u na wa ta wa u yuwaan ama o uvadi suru uge'etosu wa amayun e ekere a vuma ro na u dangwai. Asula a yuwan ta nzuwulai n na waa yuwan ne, e ekere a vuma na u 'yasain o ukwa.’

32 Ana a uwwai adanshi o u'yosun wa akwakwa, avu

ozo o ro a yuwaan yi ulamu, reve ozo o ro gba a damma, “Tsu ta ciga tsu uwwa ili i na vaa dashi damma a adan-shi a nda.”³³ Pa nda da Bulu lyawai adan-shi ne ele.³⁴ Ozo o ro e le gba a kambā ta ubāta u na Bulu danai, reve a ca okolo atsuma e le hali na Diyanisi, vuma ta atsuma a azagbain, na ka ro za na a tsu de Damari.

18

Atsuma a Korinti

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, reve Bulu lyawa Atina avu u kara a tyo a lyuci gbain va Korinti. ² De da u cinai vuma va Isra'ila ro za na a tsu de Akila. Vuma vi ida va Pontu da, koto u shi u jima na wutu e ida ya Italiya shi, ayi na ka va yi Birisika. U lyawa ta ida ya Italiya ana Kaladiya mogono ma zuwai vuma va Isra'ila suru u lyawa Roma.*† ³ Ana wo o'woi cu'un vu ulinga u ta u da le, madava ma amuna mo ogodo, reve u danu ne ele a yuwusan ulinga obolo. ⁴ Avu Ashibi suru u yuwusan adan-shi na aza a Isra'ila na Atakpaci a Heleni atsuma a aa'isa adama u rono ugbozu u le.

⁵ Ana Sila na Timoti o utai Makidoniya, avu a tawa Korinti. Reve Bulu reme alajiya o rocosu aza a Isra'ila Yesu

Zamawawa da. ⁶ Reve aza a Isra'ila† a 'yuwan adan-shi a yi, avu e reme e isulusa yi. Dada u zakatsai abuta a atugu a yi,† avu u damma le, “Mpasa n du n kambā e ekere a du,† amu n yuwan ta ili i na maa yuwan. Diga gogo ubata wa Atakpaci u da mee tyo.”

⁷ Reve u lyawa aa'isa'a, avu u kara a tyo o u'wa wu Takpaci ro zuzu na aa'isa, za na a tsu de Titiyu Yusutu vuma na aa yuwusaan Asula aganda. Avu u dana a danu pe. ⁸ Reve Kirisibu zagbain va aa'isa u ca Yesu Zagbain okolo a yi na ama o u'wa a yi suru. Avu fo ama a Korinti a na a uwwa niyi a ca okolo reve a rumbu le.

⁹ Urana u ro na ayin, reve Asulazuva a yuwan adan-shi na Bulu atsuma a alavu alavu. Avu u damma yi, “She vu uwwa wovon wan, lyuwa elime na alajiya, she baru unā wan. ¹⁰ N to obolo na avu, ko ili i ro yaa ju'wan wu shi, adama a na n ta na ama a abunda a na aa kuru mu a lyuci nda'a.” ¹¹ Dada Bulu isawain a lyuci'i hali aa'wan a ta na akapi o ritosu le adan-shi a Asula.

¹² A mantsa ma na Galiya o'woi gwamna va Akataya, avu aza a Isra'ila o bolo aci, reve e reme Bulu a tawa

* **18:2** Lyuci gbain va Roma ayi da u la'ai mgbain atsuma e ida ya Italiya ubata u na Mogono Kaisa ma ri nu ubata u na azagbain a ri. Tsugono tsā Roma tsā dana ta abajini lon. Atsuma a yi a da Masar na Isra'ila ni ida ya Anasara i danai. † **18:6** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabuta ma atugu ko wu kala mabuta ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo. † **18:6** “Mpasa n du n kambā e ekere a du, nda u ta dansa imini ya yi yi pe shi adama a na u yuwan ta atyo a na waa yuwan adama e le.

na ayi ubata wu uge'etosu. ¹³ Reve a damma, "Vuma nda u te le'eshishe ama a tsu aa zuwusa le aa yuwusaan Asula aganda o ure u na Wila'a u 'yasain."

¹⁴ Bulu o mpolo u yuwan adanshi, dada Galiya dammai, "Adu aza a Isra'ila, a damma abajini o unusu u ro u da u yuwain ko ikpa'a, n shi ta gura poloo du atsuvu. ¹⁵ Amma ana wo o'woi adama e idanshi i du i da, na adama a ala, na Wila u du, 'yawai i salalai na aciyadu. Amu imini i va yi pe na mee ge'eto cu'un vi ili i keke'en i nda shi." ¹⁶ Reve u gbara le a lyawa ukobu wu uge'etosu'u. ¹⁷ Dada obolo a ama'a e remei Satsani zagbain va aa'isa, avu a fufaba yi lon a aarara zuzu nu ukobu wu uge'etosu. Galiya dama ni ili i na a yuwain shi.

Bulu na Birisika na Akila

¹⁸ Reve Bulu gba'a u dashi jima pe atsuma a Korinti. Reve u 'yon u lyawa aza e Itoni u uwa a wantsun a tyo Suriya obolo na Birisika na Akila. Kafu u kara, reve u puna oogbondo de Kankiriya, adama u shiton akucunu a na u tarai.

¹⁹ Ana a rawai Afisu (pe da u yawai Birisika na Akila), reve u uwa a aa'isa a yuwusan adanshi na aza a Isra'ila. ²⁰ Reve a pati yi u dashi jima pe ne ele, agba u usu shi. ²¹ Avu u kara u lyawa le, amma u damma le ta, "Na Asula a ciga, n ta lo a tawisa."

²² Reve u uwa a wantsun de Afisu. Ana u rawai Kasariya, reve u 'yawa u casa aza e Itoni atsuma a Urishelima, dada u karai a tyo Antakiya.

Mmalu ma Ta'atsu ma Bulu

²³ Ana u jimai pe wa'a, reve u 'yon u bubura ida ya Galatiya na Firijiya a kurusu le lyuci lyuci a yuwusaan aza e Itoni adanshi e isawan ugbamu.

Alajiya a Apolo a Afisu

²⁴ Reve vuma va Isra'ila ro za na a tsu de Apolo tawa Afisu. Lyuci na a matsan niyi ayi da Iskandariya. U ta nu urevu, u reve ta adanshi a Asula lon. ²⁵ O rito yi ta lon o Ure wu Zagbain, waru u tsu yuwan ta adanshi ulobonu, avu u yuwusan uritosu adama e Yesu kuci mejege, ko a na wo o'woi urumbusu wa Yahaya u da u revei goon. ²⁶ Reve u reme uritosu atsuma a aa'isa no okolo ugbamu. Ana Akila na Birisika uwwa niyi reve a banu yi o u'wa u le, reve a dashi cuduwa yi ure wa Asula mejege.

²⁷ Ana u cigai u gawan a tyo e ida ya Akataya, dada aza e Itoni a kamba niyi na asala, avu a danaa aza e Itoni a na a ri de mepepeline, adama a ushi yi ne ekere e re. Ana u rawai, reve gba u kamba aza a na a cayi okolo e le ni isa'ani ya Asula. ²⁸ Adama a na u polo ta aza a Isra'ila atsuma a mawasan ma na a yuwusain, reve u rocosu le

atsuma a Adanshi a Asula a
na Yesu da Zamawawa.†

19

Bulu atsuma a Afisu

1 Yashi i na Apolo danai
atsuma a Korinti, Bulu gara
ta a mɓanga mi ida'a, reve u
rawa Afisu lyuci gbain. De da
u cinai aza e Itoni o ro. 2 Reve
we ece le, "I tsura ta de Ruhu
va Akiza a na i cayi okolo a du
ubata wa Yesu?"

Reve a usu, "O'o, tsu uwwa
adama a Ruhu va Akiza shi,
ko ke'en."

3 Reve we ece le, "Cu'un
vu urumbusu u ne u da a
yuwaan ndu?"

Reve a usu, "Urumbusu wa
Yahaya."

4 Reve Bulu usu, "Yahaya
rumbu ta ama, tsara a kamba
ubata wa Asula. Waru u
damma le ta a na vuma ro
ta lo a tawa, reve u damma le
a ca okolo e ekere a vuma'a.
Yesu da vuma na Yahaya
yuwusain adanshi a aci a yi."

5 Ana a uwwai ne, reve a
rumbushi nle atsuma a ala e
Yesu Zagbain. 6 Reve Bulu
kuruwa le ekere, reve Ruhu
va Akiza tawa le. Reve a
yuwan adanshi ne elentsu o
ro, na adanshi e ikaka ya
Asula. 7 Ele da a danai ama
kupa ne ejere suru suru.

8 Bulu 'yawa ta a aa'isa,
atsuma o woto ta'atsu u
yuwusaan ta ama'a adanshi
babu wovon. A dammulai
ta, tsara u gura le e reve
adama o tsugono tsu Asula.

9 Ozo o ro atsuma e le a
'yuwan ta adanshi a yi, a
alanga e eteshe a da a yuwain

adanshi a vanvama o Ure
wu Zagbain. Adama o ndolo,
reve Bulu lyawa aa'isa'a, avu
u tara aza e Itoni a kara na
ayi. Reve u teme alajiya a
aasula o uritosu a Tayaranu
usana suru. 10 U yuwusan ta
cu'un vu uritosu u nda, hali
a'wan e re, hali aza a Isra'ila
na Nheleni† a Asiya suru a
uwwa adanshi a Asula.

Muwun ma Shiva

11 Asula a yuwan ta ili ya
asalama i na i la'ai ili ya
asalama o ro e ekere a Bulu.
12 Ama a tara ta mukashi mu
ukere na atugu o ulinga a
na Bulu otoi, reve a tara le
a 'yawa ubata u na aza o
ubanakun a ri. Banakun na
damatosuyi ama'a a lyawa
le ta, hali no otoni a lima a
kakasa ta ne ele waru.

13 Ama a Isra'ila o ro a
'yawusa ta lyuci lyuci o
utusaa otoni a lima. Ama'a
o rito ta yuwan ulinga na ala
e Yesu Zagbain. A dansa ta
idanshi i nda na a kambi: "N
ta dansaa wu a ala e Yesu, za
na Bulu aa yuwusan alajiya,
uta!"

14 Muwun n cindere ma
ganu gbain† na a tsu de Shiva,
ele da a yuwusain ili i nda.
15 Urana u ro, otoni a lima†
a damma le ta, "N reve ta
Yesu! Waru n reve ta adama
a Bulu. Adu gba zane da i
ri?" 16 Reve vuma na danai
no otoni a lima wu 'yawan u
rafa le, reve wu ru'wa le, hali
a suma o uta a alanga atabu,
waru a uwwa ta usan.

17 Babu usan, avu alabari
e ili i na i farai suru, u baza
atsuma a Afisu, a 'yawa aza

a Isra'ila nā Nheleni. Aza a lyuci'i a uwwa tā wovon lon, reve ala e Yesu Zagbain a tsurā ica lon. ¹⁸ Aza a na o o'woi aza e Itoni a damma tā unusu u le. ¹⁹ Aza a na a yuwusain ulinga u tsuboci, reve a tawā na atagada a na a yuwusayin ulinga, reve a kulato le e memere ma ama. Ana e kecei ikebe ya atagada'a, a ta rawa ikebe ya aza a zamalinga na aa tsurā wu ulinga vu ulivu vu rana ukpakukupa kupoton (50,000).^{*} ²⁰ Ne da adanshi a Asulā a dashi bazai, reve waru u yuwan ucira lon.

Nlangi atsumā a Afisu

²¹ Ana ili i ndolo i farai suru, reve Bulu yuwan majiyan o okolo a yi u 'yawa Makidoniya nā Akataya, reve u kambā Urishelima. U damma tā waru, “Diga Urishelima n tā 'yawa Roma.”† ²² Timoti nā Arasata a kambusa tā Bulu. U lyungu le tā elime a yi a 'yawa Makidoniya, reve ayi wi isawan ne'en wa'a e ida ya Asiya.

²³ A mantsa mo ndolo ad-dama a cina tā aza e Itoni yu Ure yi Zagbain. ²⁴ Addama a fara tā diga ya Dimitiriya, marumā za na aa yuwusan ulinga nā azurufa tsarā u yuwan mu'isā mā aamali a ka Atima.† Ayi na aza a na a yuwusan cu'un vu ulinga'a a tā tsurusā ikebe lon o ure'e.

²⁵ Dimitiriya boloto tā ama'a na ama o ro a na a yuwusan oroci o ulinga u le, reve u damma, “Ama a va, i reve utsuru u tsu atsumā o ulinga u nda u da woo utusa. ²⁶ Ye ene tā, waru yu uwwa tā cine vuma nda Bulu oo ronuso ama nā abunda. U yuwan tā ne atsumā a Afisu, nā batā abunda e ida ya Asiya. U ta dansa amali a na atsu tsaa yuwusan, amali a abula a na a da shi, ko ke'en. ²⁷ Ama suru a tā dana a adanshi a vama o ulinga u tsu. Aa dashi tara aa'isā a aamali a ka Atima ili i ro shi. Woo lobono shi, adama a na a ta yuwusaan Atima aganda e ida ya Asiya nā atsumā o uvadi suru. Waru a te icina nā abajini a aamali a tsu!”

²⁸ Ana aza o ulinga o ndolo a uwwai ne, reve a fara yisaali, “Atima tā mgbain, aamali a aza a Afisu a da!” ²⁹ Reve obolo a fara o bolotosu, babu usan reve ugbozu wa ama atsumā a lyuci'i maḅulā u 'yon. Ama suru a suma tā a tyo ubata wi ibolo. Reve a zuwa Gayu nā Arista 'yawa obolo ne ele. Ama e re'e a dana tā a mmalu nā Bulu diga Makidoniya.

³⁰ Bulu shi tā ciga u 'yawa u yuwan adanshi no obolo'o, agba aza a yi a lyawa yi shi. ³¹ Azagbagbain o ro e ida'a n'utsa mā Bulu n da. Reve gba ama a nda a lyunguwa yi ikaka. Ikaka'a ayi da she u usu u 'yawa de wan, tsarā u

* **19:19** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsheleni ayi da “aguriyon.” Kalyuwa Ucuḍuwu wi “Ikebe.” † **19:24** Atima aala a aamali a ka a da. Ama e ida ya Asiya suru a yuwusaan yi tā aganda.

kenee aciyayi addama wan.

³² *Atsuma* o ubata'a, ugbozu wa ama u 'yon ta. Ozo o ro a yisaali adama e ili i ro, ozo o ro gba shi a yisaali adama e ili i ro. Ozo o ro gba na *abunda* e reve ili i na i zuwai a ri de shi. ³³ Vuma na a tsu de Iskandari da aza a Isra'ila a zuwai elime, ayi da a zuwai u cuduwa ili i na i farai. U zuwa ta ama a rungwa, reve u yuwan adanshi o una wa ama a yi tsara u voton ugbozu wo obolo'o. ³⁴ Ana ama'a e revei za va Isra'ila da, reve e teme yisaali, na a dammi, "Atima abajini a aamali a aza a Afisu da! Atima abajini a aza a Afisu da!" A yuwan ta cu'un ndolo hali irumu i re.

³⁵ O ukosu, avu vuma ta atsuma a azagbain a lyuci u zuwa ama'a a rungwa. Reve u damma, "Ama a Afisu, atsuma o uvadi u nda vuma ta lo za na revei lyuci tsu ubata u na aa yuwusaan Atima abajini a aamali aganda a da shi? Vuma ta lo za na revei ana diga zuva da u riyai agba waru u ta pa nda shi? ³⁶ Babu za na a wasan a na u reve shi. She waru u baladu wan. Ko nye i da, she i yuwan ili i tsulo wan.

³⁷ "I tawato ta ama a nda ubata u nda, koto e iva ili i ro atsuma a aa'isa shi, waru koto a yuwan adanshi a vama adama a aamali a nda shi. ³⁸ Na Dimitiriya na aza a na aa yuwusan cu'un vu ulinga'a a ri na adanshi a aci e le, tsu ta na 'wa vu uge'etosu na aza o uge'etosu. Lyawa le

a tara adanshi e le a 'yawaw de. ³⁹ Na adanshi o ro o lo, a tara le a tyo ubata wa azagbain a lyuci.

⁴⁰ "N ta uwwusa wovon azagbain a gwamnati va Roma e te reme tsu nu unusu adama a nlangi, adama a na babu ili i na i rawai a yuwan ili i na aa yuwusan nda. Na Roma ciga ucuwu wi ili i na yaa farasa, tsaa tsura ili i na tsaa damma shi." ⁴¹ Dada u damma nle a kara, reve e bete'we.

20

E idaya Makidoniya na Heleni

¹ Ana ugbozu u voyin, reve Bulu de aza e Itoni avu u yuwaan le adanshi a na e isawan ugbamu. Avu u lyawa le u kara a tyo e ida ya Makidoniya. ² O ure'e, reve u batsasa bata bata a yuwusaan le adanshi a na a gbama okolo. Dada u tyoyi e ida ya Heleni.† ³ Wu una ta woto ta'atsu pe.

A mantsa ma na waa zama u uwa a wantsun a tyo e ida ya Suriya, ana wu uwwai a na aza a Isra'ila o bolo ta una adama o una yi, reve u kambani ida ya Makidoniya. ⁴ Waru ama e cindere a da o toni niyi. Ele da Supata mawun ma Puruhu vuma va Biriya, Arista na Sakunda ama a Tasalonika, na Gayu vuma va Daraba, na Timoti, waru na Tikiku na Tarafima ama e ida ya Asiya.

⁵ Ele ama a nda a wala ta elime, reve a 'yawaw o puro tsu Taruwasa. ⁶ Ana o kotoi Abuki o Opopofu,† atsu gba

avu tsu lyawa Filibi va Maki-doniya a wantsun. Ana tsu yuwain rana ton a mmalu, reve tsu cina le Taruwasa. Pe da tsu yuwain ayin e cindere.

A 'yasain Afitiku

⁷ O urana wu ufaru wa ajuma, reve tsu boloto adama tsu lyuwa ilyalya. Avu Bulu yuwaan le adanshi adama a na u foboi na waa kara nu usana u tawa. Reve u reme adanshi hali ayin ubatsu.

⁸ Ifitila i shi ta pe abunda o u'wa wa zuva u na tsu bolotoi.

⁹ Reve ulobo u ro u na a tsu de Afitiku danu o ubatsu wu usowoto wu upepu. Avu gba nlavu m pura yi a mantasa ma na Bulu danai adanshi vadamma babu ukotu. Dada u fatsai de a aasula a ta'atsu o u'wa wa zuva'a. Reve e shefe yi ukwa.

¹⁰ Reve Bulu cipa, avu u vowon ulobo'o u gbagbala yi ne ekere a yi avu u 'yasan yi. Dada waa damma, "She okolo a 'yon du wan! U ta wuma." ¹¹ Ana Bulu kumbai o u'wa wa zuva, reve u lyuwa ilyalya na atsu. Dada u koso asai a adanshi, nu usana avu u reme ure. ¹² Dada ama a tarai ulobo'o a tyo o u'wa u le gbagba, avu asuvu e le a danu.

Bulu 'yawa ta Mitilini

¹³ Reve Bulu reme mmalu a tyo a lyuci va Asusu. Atsu gba'a reve tsu uwa a wantsun adama tsu ga'asan de, ubata u na tsaa tara yi a wantsun. ¹⁴ Ana u cina ntsu de, reve u uwa a wantsun dada tsu karai a tyo Mitilini. ¹⁵ Ana usana u tawai, reve tsu uwa wantsun a tyo zuzu ni ida i

memere ma mini ma Kiyu. Reve ana usana u tawai, tsu pasa a tyo e ida i memere ma mini ma Samo. Ana usana u tawisai waru, reve tsu rawa Milita. ¹⁶ Bulu gba u zuwa ta okolo a yi u karalai atsuma a Afisu, adama a na u cigai u tara mantasa atsuma e ida ya Asiya shi. U zuwa ta okolo u rawa Urishelima a mantasa ma Abuki o Urana wa Kupoton.†

Bulu yuwaan ta mbara ma Afisu adanshi

¹⁷ Ana u rawai Milita, avu Bulu lyunguwa azagbain a aza e Itoni a Afisu, avu a tawa e enelei. ¹⁸ Ana a rawai, reve u damma le, "I reve ta cu'un vu nden n na n yuwain mantasa ma na n danuyi obolo na adu, diga urana u na n dasai ida ya Asiya. ¹⁹ N yuwan ta ulinga wa Asulazuva n tara aciyava ili i ro shi, hali na abara. Reve n yuwan ankuri ni ikpa'a i na ama a Isra'ila a yuwusaan numu. ²⁰ Waru n kuda a damma du amayun shi, ko atsuma a ama ko a 'wa du. ²¹ Ili i na n dammai ama a Isra'ila ayi da waru n dammai Atakpaci, ayi da cine aa vadala ubata wa Asula, reve a ca Yesu Zagbain okolo e le.

²² "Gogo nda gba, Ruhu va Akiza† pura ta ugbozu u va a gbagbusa mu n tyo Urishe-lima. Ayi da nda gba n reve ili i na yaa tsura mu de shi. ²³ N gura ta reve a mantasa ma na m burusai lyuci lyuci, Ruhu va Akiza dansaa mu ta a na u'wa wa ali u ta lo a pura mu, na atsumalima waru. ²⁴ Suru

nā ne, n tara wuma u vā ili i ro shi n nā koto n koto ulinga u na Yesu Zagbain zuwa numu shi. Ayi dā ulinga wa alajiya a Alabari a Sa'ani a na oo rocosu icigi ni isa'ani yā Asulā.

²⁵ “N 'yawa tā bātā bātā a yuwusaan dū alajiya, gogo ko vuma tā atsumā a dū āā dāshi ene mu shi. ²⁶ Lyawa n damma dū mejege, n nā Asulā a tara wuma u vuma, za lo a damma ee ece yi e ekere a vā shi. ²⁷ Adama a na ko ili i tā n soko dū shi n damma dū tā ili i na Asulā a cigai i reve suru. ²⁸ I kalyuwā aciyā dū ulobonu waru nā āzā e Itoni a na Ruhu va Akiza zuwa ndū yo o'wo aza a agubā e ikyonf yā Asulā. Ele dā aza a na u tsulai nā mpasa mā yi. ²⁹ N gura tā reve nā n kara, munlu me epen n na n rotsoi nkerenkesu n tā tawā agba aa lyawa ikyon yā Asulā shi. ³⁰ Ozo o ro fo atsumā a dū o to gondoro ili i na i ri mejege adama a tsurāā aciyele ojoro. ³¹ I dānā ufoḅu! I cuwan n dānu tā nā ādū a'wan a ta'atsu a barasa dū waru a kalyuwusa dū nu usana na ayin, nā moo ocosuyi ābara.

³² “Gogo n zuwa dū tā o ukere wā Asulā. I cuwan na adanshi e isa'ani yā yi! Ayi dā waa suwa dū, reve i ushi ili i na Asulā o foḅoi na waa ca dū ama a yi.

³³ “N ri a maluwa me ikebe yi za ro, ko gba itana shi. ³⁴ Adū na aciyā dū i reve tā ne ekere a vā a dā n lingai adama n lyuwa, reve waru n kamba aza a na a ri oḅolo nā āmu.

³⁵ N yuwusan ta ne adama n roco dū ure u na yāā kuru, adama i yuwan ulinga lon i kamba aza a na a ri nu ucira shi atsumā a dū. I cuwan na adanshi e Yesu Zagbain ana u dammai, ‘U la'a tā lobono vuma ca, ana wāā ushi.’ ”

³⁶ Ana Bulu kotoi adanshi, reve u kingyo oḅolo ne ele suru u yuwan avasa. ³⁷ Reve suru nle a uwa mesun, reve a katala yi adama a na wāā kara. ³⁸ Ili i na i la'a zuwa nle atsumolangu, ayi dā udammu u na u dammai a na āā dāshi ene yi waru shi. Reve suru nle e shewun yi a tyo ubatā u na u uwai a wantsun.

21

Mmalu mā Bulu a tyo Urishelima

¹ Ana tsu kasai nā mbara ma Afisu, āvu tsu uwa a wantsun tsu saḅa a tyo Koso e idā i memere mā mini mejege. Ana usana u tawai, āvu tsu rawa Rodusa, diga lo waru she Patara. ² Reve tsu cina lo wantsun u na waa pasalai a tyo Finisiya, reve tsu uwa tsu lyuwa elime nā mmalu. ³ Tse ene tā idā i memere mā mini mā Kuburu āvu tsu lyawa yi ugulā tsu kara tsu cipā a lyuci va Taya, e idā ya Suriya, ubatā u na āā cipato itana i na i ri a wantsu'un. ⁴ Ana tsu uwai a lyuci, reve tsu cina pe āzā e Itoni, reve tsu yuwan pe ayin e cindere. Reve Ruhu va Akiza zuwa le a ca Bulu āsalā she u 'yawa Urishelima wan. ⁵ Ana tsu yuwain ayin e cindere'e, reve tsu vasa

tsu lyuwa elime na mmalu. Reve aza e Itoni na amaci na muwun n le e shewun tsu o uta a lyuci a tyo a nge'en m mala. Avu tsu kadato a wuyun tsu yuwan avasa. ⁶ Ana tsu kasalai, reve tsu uwa a wantsun. Ele gba a kamba o u'wa.

⁷ Reve tsu lyawa Taya a tyo Talamaya. Ana tsu casalai na aza e Itoni, avu tsa asa pe ayin a ta. ⁸ Ana usana u tawai, reve tsu kara a tyo Kasariya, avu tsu cu'wan ya Filibu za va alajiya, vuma ta atsuma a ama e cindere* a na a kambusai ajiya. ⁹ U ta ne esheli a nashi aza a na o koto o oloi shi, a tsu yuwusan ta adanshi e ikaka ya Asula.

¹⁰ Ana tsu jimai pe, avu vumavasula ro na a tsu de Agabu tawa diga Yahuda. ¹¹ Ana u tawai ya'a tsu, avu u tara gbakala vi ikyun ya Bulu, reve wu nla aciyayi ekere na ana. Avu u damma, "Ruhu va Akiza damma ta, 'Ne tsunda tsa da aza a Isra'ila a Urishelima aa nla za gbakala vi ikyun i nda, avu a zuwa yi e ekere a aza a Roma.' "

¹² Ana tsu uwwai ne, reve atsu na aza e Itoni a na a ri lo tsu pati Bulu she u 'yawa Urishelima wan. ¹³ Reve Bulu usu u damma, "Adama a nye i ri e mesun a kudusa okolo a va? N ri ufofu n uwa o u'wa wa ali Urishelima goon shi, amma hali n kuwa adama e Yesu Zagbain." ¹⁴ Ana tse enei waa bula shi, dada tsu dammai, "Lyawa a yuwan ili

i na Asulazuva e enei a ri mejege."

Urawu wa Bulu Urishelima

¹⁵ Tsu jima shi, dada tsu foboi tsu vasai a tyo Urishelima. ¹⁶ Reve ama o ro atsuma a aza e Itoni a Kasariya e shewun tsu, reve a tyowetyo tsu o u'wa wa Nnasan ubata u na tsaa danu. Ayi vuma va Kuburu da za na fara cayi okolo atsuma e Itoni. ¹⁷ Ana tsu rawai Urishelima, reve aza e Itoni suru a raba tsu na mazanga.

¹⁸ Ana usana u tawai, reve atsu na Bulu tsu 'yawa tse ene Yakubu, waru azagbain a aza e Itoni a shi ta lo. ¹⁹ Ana Bulu casa nle, reve u damma ununa Asula a yuwain ulinga na ayi adama u kamba Atakpaci.

²⁰ Ana a uwwai ne suru, reve a cibala Asula, reve a damma Bulu, "Za tsu, vu ta uwwusa, ama ukpakukupa na abunda aza a Isra'ila o o'wo ta aza e Itoni, agba suru nle o to mpolo nu ukurusu u Wila wa Musa mejege. ²¹ Agba a damma le ta de a na vu to rocosu aza a Isra'ila a na a ri nden atsuma a Atakpaci, she a kuru Wila wa Musa wan. A na vu ta dansaa le she a pada muwun n le uryumbu wan, waru she a kuru agadu a tsu wan.

²² "Cine tsaa yuwain gogo, ana wo o'woi aza a tsu a uwwa ta de na vu ri pa? ²³ Yuwan ankuri, vu yuwan ili i na tsaa dansaa wu. Tsu ta na ama a nashi aza a na

* **21:8** "Aza e cindere" a ta dansa ama e cindere a na a dangwai tsara a kamba nu une'esun wi iliyala a tyo ubata wu nruna. Kalyuwa Aji. 6:1-7.

a yuwayin Asulā akucunu.
²⁴ Vu ḡolo ekere na ama a nda. Vu foḡo aciyawu adama a agandā a na a tsu yuwan adama a akucunu'u. Vu tsupa adama a puna aci e le. Dada ama ee reve adanshi a na a yuwain a aci a wu epen a da. E te reve a na voo tono Wilā wa Musa.

²⁵ "Tsu damma ta de Atakpaci aza e Itoni ili i na i lobonoi a yuwan. Tsu danaa le ta, she a lyuwa ili i na a cayi amali wan. She a tama akutsu a mpasa wan, waru a tama nama na a pundarai wan. Tsu damma le ta waru she a yuwan tsipere wan."

²⁶ Reve Bulu usu asala e le. Ana usana u tawai, reve u 'yawa u yuwan aganda a wulecu oḡolo na ama'a. Avu u uwa a Aa'isamapada adama u damma le mantsa ma na akucunu e le oo koto, reve a yuwan kucciḡ adama a koyan atsuma e le.

E remei Bulu

²⁷ Ana a yuwain ayin e cin-dere a na akucunu'u oo koto, reve aza a Isra'ila o ro a na a ri e ida ya Asiya e ene Bulu atsuma a Aa'isamapada. Dada a 'yasain okolo a ama, reve e reme Bulu. ²⁸ Na a saali, "Aza a tsu, kamba ntsu! Vuma nda u ta garasa batā batā o ritosu ili i vama a tyo e ekere a ama a tsu oḡolo na Wilā wa Musa, na adama a Aa'isamapada a nda. U zuwa ta ubata wa akiza u nda wo o'wo ili i wono a na u tarai Atakpaci a uwa pe." ²⁹ Ozo o ro e le a shi ta de e ene Bulu oḡolo na Tarafima vuma va Afisu atsuma a lyuci. Adama

o ndolo, a ta dansa u tara yi ta a uwa pe a Aa'isamapada'a.

³⁰ Reve ugbozu wa ama a lyuci suru u 'yon, avu ama a uwa a tawusa ni iladi batā batā. Dada e remei Bulu avu o uta yi atsuma a Aa'isamapada reve a barushi nantsu va Aa'isamapada'a.

³¹ Ele o mpolo n na oo una yi, dada a dammai yali i gbaintḡ yo oḡolo a asoja va Roma a na, lyuci suru ta de azama u daḡa na akina.

³² Reve u tarashi nan yali na asoja o ro, avu a suma a tyo ubata u na ama a ri uḡolotowu. Ana aza a ad-dama'a e enei zagbai'in na asoja a yi avu a lyawa malapa ma Bulu.

³³ Avu yali i gbai'in u reme Bulu, avu u zuwa a nla yi na akani e re. Avu we ece oḡolo a ama'a ko zane da Bulu'u, ni ili i na u yuwain waru.

³⁴ Reve akapi a saala ili i ro, akapi waru ili i ro ko'o. Ana wo o'woi a yuwusan ta el-emu lon, u gura reve ili i na aa dansa shi, dada u zuwa a tarai Bulu a tyo o u'wa wa asoja. ³⁵ Ana a rawai a dasata, avu yisaali i yuwan abunda she na asoja'a a tanuyi Bulu a nlyungu adama a wawa yi. ³⁶ Avu oḡolo a ama'a a kuru adansa, "O kototo yi, o kototo yi."

Bulu yuwayin ama'a adan-shi

³⁷ Asoja azama o oto yi atsuma a aasula o ukari wa asoja, avu Bulu damma yali i gbai'in, "Ko vu ta lyawa n yuwan adanshi na avu?"

Reve yali i gbai'in u usu atsuma a asalama u damma, "Vu gura ta Tsheleni?†³⁸ Mu uwuwa ta a na avu da za va Masar na tawayi nu u'yasun wa asuvu, avu vu pura ama a akpaka ukpakukupa unashi (4,000) a tyo o ogozo mantsha mo ro de shi. Ne da shi?"

³⁹ Avu Bulu usu, "O'o, amu za va Isra'ila da umatsun wa Tarsu, lyuci na ri ili i ro atsuma a Kilikiya. Yuwan ankuri, lyawa n yuwan adan-shi na ama'a."

⁴⁰ Ana zagbai'in u damma niyi u ta gura yuwan adan-shi, reve Bulu isawan o udasata, avu u yuwaan ama iroci ne ekere tsara a rungwa. Ana a rungwai, dada u yuwaan nle adan-shi na Tsu'arama.†

22

¹ Dada Bulu dammai, "Aza a va na mbara n va, poloi atsuvu yu uwuwa adan-shi a na maa yuwan adama a aciyava." ² Ana a uwuwa niyi u yuwaan nle adan-shi na Tsu'arama* elentsu e le, a dashi ta polo atsuvu.

³ Avu Bulu lyuwa elime na adan-shi, "Amu za va Isra'ila da umatsun wa Tarsu va Kilikiya, atsuma a Urishelima da n kungwai. Amu o rito mu ta e ekere a Gamaliya, avu gba u rito mu n kuru Wilawu nkaya n tsu suru. N shi ta no okolo e itoni ya Asula mejege. N shi ta ununa suru ndu i ri ana'an. ⁴ N casu ta vuma na suru kuruyi Ure wu Zagbain nda atsumalima, hali gba n

zuwa ozo o ro o u'wa wa ali, ozo o ro gba hali n zuwa o una le. N dangula ko ali a da ko amaci a da shi. ⁵ Aabara a nan ganu na azagbain na aciyele a ta usu ne da a yuwain. Ele da a tsu ca mu mpepelime n na maa 'yawaa ubata wa aza a Isra'ila aza a tsu a na a ri Dimaska. Reve n reme aza e Itoni de n tawa ne ele Urishelima a mmalu na akani, adama a ca le atsumalima."

Bulu dammai cine u ga'ain na Yesu

⁶ Avu Bulu lyuwa elime, adansa, "Ne da gba urana u ro nu urana a aci amu a marawaa Dimaska, dada ekan o ro diga zuwa e ikanai zuzu na amu. ⁷ Avu n riya e ida, reve mu uwuwa ufo a dansaa mu, 'Shawulu, Shawulu, cine tsa da voo bongishi mu?"

⁸ "Reve n usu, 'Zagbain, avu da zane?"

"Reve u usu, 'Amu da Yesu va Nazara, za na voo bongishi!' ⁹ Ama a na a shi obolo na amu e ene ta eka'an, agba a uwuwa ufo'o shi.

¹⁰ "Avu me ece, 'Zagbain, nye vu cigai n yuwan?"

"Reve Zagbain usu mu, 'Yon vu uwa atsuma a Dimaska. Na vu rawa a ta damma wu ili i na vaa yuwan.'

¹¹ "Reve aza a na a ri obolo na amu o rono mu adanga a uwa Dimaska, adama a na ucira we eka'an wo o'woto mu ta irumba.

* **22:2** Tsu'arama elentsu a na a yuwusain da atsuma a Urishelima. Adama o ndolo a na a uwuwa niyi a yuwusan elentsu e le a uwa ta asalama.

12 “Vuma ro na a tsu de Hananiya shi ta pe na nden atsuma a Dimaska. Vumavasula da ekere e itoni i Wila. Aza a Isra'ila a na a ri nden pe suru a tara yi ta vuma va abula da. 13 Reve u tawa wi isawan zuzu na amu, avu u damma, 'Iutsa i va Shawulu, ushi yeni ya wu.' Lo da me eneshi niyi!

14 “Avu u damma mu, 'Asula a nkaya n tsu a dangwa wu ta adama vu reve ili i na u cigai, waru ve ene Za va Abula, avu vu uwwa yi a adanshi. 15 Vu to o'wo za va alajiya a yi na vaa tara adanshi a tyo ubata biti, a dansaa uvadi suru ili i na vu uwwai ni ili i na ve enei waru. 16 Gogo mantsa mo ulinga ma da, she vu lungusa mantsa wan. 'Yon, a rumbu wu, avu vu de ala a yi, adama a zaza'wa unusu wa wu.' ”

Asula a damma ta Bulu yuwaan Atakpaci alajiya

17 Avu Bulu damma, “Ana n kambai Urishelima urana u ro, amu atsuma a avasa atsuma a Aa'isamapada, reve me ene alavu alavu. 18 Reve me ene Yesu a adanshi. Reve u damma mu, 'Jika vu uta Urishelima adama a na aa usu adanshi a wu a na vaa ca adama a va shi.’

19 “Reve n usu, ‘Zagbain, ama e reve ta n 'yawusa ta a a'isa a'isa na n remi aza e Itoni ya wu na n ru'wi nle. 20 O una ta Istifanu adama a na u yuwain adanshi adama a wu. N shi ta lo mishin waru n usu ta ili i na a yuwain, avu

m piri atugu a aza a na o una niyi.’

21 “Reve Zagbain damma mu, ‘Yon vu 'yawa n ta lyungusu wu alanga ubata wa Atakpaci.’ ”

22 Avu obolo a ama'a o poloo yi atsuvu hali ubata u na u deyi, “Atakpaci.” Dada a 'yasain udyo u le reve a saala, “O kototo cu'un vuma nda! O una yi! Wu ntsaa u dana wuma shi!” 23 Reve a uwa yisaali no o fodusoi atugu na a kusha'wi mabula ne ekere.

Bulu na yali i gbain

24 Adama o ndolo reve yali i gbai'in u zuwa o oto Bulu atsuma o ukari wa asoja. Reve u zuwa a fufaba yi, adama u reve ili i na i zuwai ama a yuwusan yisaali a aci a yi. 25 Ana a nla niyi azama a fufaba yi, reve Bulu damma yali i na i ri lo mishin, “U lobono ta a fufaba za na ri umatsun u vuma va Roma,† babu a tsura yi nu unusu?”

26 Ana wu uwwai ne, reve u 'yawa ubata u yali i gbain ya yi, avu u damma, “Nye i da gba vu cigai vu yuwan? Vuma nda vuma va Roma da.”

27 Avu yali i gbai'in u rawa ya Bulu avu we ece yi, “Damma mu, avu vuma va Roma da?”

Avu u usu, “Ee, amu vuma va Roma da.”

28 Avu u damma Bulu, “She na n tsupai ikebe ya abunda, dada n tsura mo o'woi vuma va Roma.”

Avu gba Bulu usu, “Amu umatsun wa Roma u da.”

²⁹ Dada aṣoja a na a shi a cigai a fufaba yi, a lyawushi ana a uwwai ayi umatsun wa Roma u da. Ayi fo yali i gbainṭ ya aṣoja'a aṣu wu uwwa wovon, ana u revei u zuwa ta a nla yi azama a fufaba umatsun wa Roma.

Bulu yuwan ta adanshi na Azagbain a Mbara

³⁰ Ana usana u tawai, ana yali i gbainṭ u cigai u reve ili i na i zuwai azagbain a aza a Isra'ila a tawayi na adanshi a aci a Bulu, aṣu u zuwa a bada yi. Dada u zuwai nan ganu a gbagbain na Azagbain a Mbaraṭ suru o boloto. Reve u zuwa a uwa na Bulu aṣu u zuwa yi wi isawan a makakan me le.

23

¹ Aṣu Bulu varaa Azagbain a Mbaraṭ esu, reve u damma, "Aza a va, hali ana'an n ri no okolo ukudu shi, ko ili i na yaa damatosun mu shi, adama a wuma u na n yuwain a makakan ma Asula." ² Ana u dammai ne, reve Ananiya aabara a nan ganu zuwa ama a na a ri mishin zuzu na ayi basa yi o unā. ³ Aṣu Bulu damma yi, "Asula a ta basa wu, aṣu za vi ikpa'a vu ta gashi afili e ishina! Vu danu ta lo, tsara vu yuwaan mu uge'etosu u Wila, aṣu da nda gba vu zuwai a basa mu, ili i na Wila u putsayi."

⁴ Reve ama a na a ri mishin zuzu na ayi a damma Bulu, "Vu ciga ta vi isula aabara a nan ganu va Asula?"

⁵ Aṣu Bulu gba u usu le, "Aza a va, n reve a na ayi da aabara a nan ganu shi. Adama a na u tu udanu, 'She vi isula zagbain va ama wan.'" ⁶

⁶ Ana Bulu enei ozo o ro e le aza a Sadukiya a da, ozo o ro gba shi Afarishi,ṭ aṣu u saala, "Aza a va, aṣu fo Mafarishi ma da waru mawun ma Mafarishi ma da. O unā u na n zuwai okolo a na aa 'yasan akwakwa ayi da i zuwai aa yuwasaan mu uge'etosu." ⁷ Ana u dammai ne, reve Afarishi'i na aza a Sadukiya'a e teme mawasan vani le, hali e ne'eshen ure. ⁸ Adama a na aza a Sadukiyaṭ a usu a na nlingata ma Asula ko mukabi n ri lo shi, waru a usu nu u'yosun wa akwakwa shi. Afarishi gba a usu ta ili i ta'atsu i ndolo suru.

⁹ Reve e reme mawasan vani le, hali munlu n Wilaṭ ma Afarishi n 'yon mishin aṣu a yuwan mawasan o unā wa Bulu. Aṣu a 'yasan udyo zuwa, adansa, "Tse ene unusu u na vuma nda yuwain shi. Nu ululu u da ko malingata ma Asula ma da ma yuwaan niyi adanshi gba?"

¹⁰ Mawasa'an u suduwa ta hali ama'a a kara o morono ma Bulu ebele ra ra ra. Dada yali ya aṣoja i bungai ure u na waa kara na Bulu adama o wovon u na a tawa a kakara yi. Reve u zuwa aṣoja a tara yi a tyo o ukari wa aṣoja.

¹¹ Na ayin o ndolo, reve Zagbain tawa ubata wa Bulu aṣu u damma yi, "Vu gbama okolo, Bulu. Cine vu yuwayin

ama adanshi a va Urishelima, ne da fo vaa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a va a Roma.”

Ifobi i na o una Bulu

¹² Ana usana u tawai, reve aza a Isra'ila o bolaru una, avu a yuwan akucunu a na aa lyuwa shi, agba oo sowo ili shi, she no o una Bulu. ¹³ Ama a na a yuwain akucunu a nda a la'a ta ama amunga. ¹⁴ Avu a 'yawa ubata u nan ganu a gbagbain na azagbain o ro, reve a damma le ili i na a yuwain. “Tsu nla ta aciyatsu na akucunu a na tsa lyuwa shi waru tsoo sowo shi, she na tsu una Bulu. ¹⁵ Adama a nda, adu Azagbain a Mbaraf i damma yali i gbain u tawaa du na ayi, vadamma i ciga ta i dashi petelyuwe adanshi a yi ulobonu. Reve atsu gba tsu dana uvawun tsara tsu una yi o ure.”

¹⁶ Ana mawun ma zakpara ma Bulu ma uwwai ili i na o foboi a na aa yuwan na ayi, reve u kara a tyo o ukari wa asoja avu u kambuwa Bulu.

¹⁷ Avu Bulu de yali i ta atsuma a asoja a Roma'a. Reve u damma yi, “Vu 'yawa nu ulobo u nda a zagbain va wu, u ta ni ili i na waa damma yi.” ¹⁸ Avu vuma u usu, avu u tara ulobo'o a 'yawa ubata u na zagbai'in u ri.

Reve u damma, “Vuma na ri o u'wa wa ali na a tsu de Bulu da pati numu n tara ulobo u nda a tawa ubata wa wu, adama a na u ta na adanshi a na u cigai u damma wu.”

¹⁹ Avu yali i gbainf ya asoja'a u guza yi ukere, reve

a tyo a mbaŋga, avu we ece yi, ayi a nde'en, “Nye vu cigai vu damma mu?”

²⁰ Reve u usu yi, “Ama o ro a ta zama a pati wu vu 'yawa na Bulu ubata wa Azagbain a Mbaraf a aza a Isra'ila nfa'an. A ta damma a ciga ta e petelyuwishe adanshi a yi. ²¹ Amma she vu tara yi a 'yawa wan! Ama upasu na amunga a ta de uvapu azama o una Bulu o ure. A kucina ta a na aa lyuwa shi, waru oo sowo shi, she no o una yi. A tu ufofu a pura vu usu ipati i le.”

²² Avu yali i gbai'in u damma yi, “She vu lyawa za reve a na vu damma numu adanshi a nda wan.” Avu u lyawa yi u kara.

A tara ta Bulu a tyo Kasariya

²³ Ana ulobo'o u kara, avu yali i gbai'in u de nan yali e re, reve u damma le, “I fobo na yaa kara a 'yawa Kasariya ni irumu kucci va ayin obolo na asoja ukpakure (200), na asoja a na a tsu kumba ido kupocindere (70), na asoja ukpakure (200) na a tsu yuwan nlangi ni ibata. ²⁴ Adu waru i zamiya Bulu ido i na waa kumba. Avu i 'yawato yi ubata wa gwamna Feli gbaga.”

²⁵ Avu yali i gbai'in u dana mepepelim ma nda a tyo ya gwamna'a:

²⁶ “Amu Kaladiya Lisiya n te icasu yi zagbain gwamna Feli:

²⁷ “Aza a Isra'ila o ro e reme ta vuma nda, reve a shi a ciga o una yi. Amma ana n

revei vuma va Roma da, da da n jikai obolo na asoja a va reve n wawa yi. ²⁸ Ana gba n cigai n reve unusu wa yi, reve n tara yi a tyo o ukobu wa Azagbain a Mbara† n le. ²⁹ Diga na n revei nronuloi n na aa yuwusan na ayi adama a Wila u le da. Reve me ene ili i na i rawai a zuwa yi o u'wa wa ali ko o una yi da shi. ³⁰ Avu waru nanza damma mu ifobi i na aa yuwusan, tsara o una yi, ayi da i zuwai n zuwai a tara niyi a tyo ya'a wu. Waru n damma ta aza a na a ri na adanshi na ayi a tawa ubata wa wu."

³¹ Na ayin o ndolo, da da asoja'a a tarai Bulu a tyo a lyuci va Antipatari ununa zagbain le damma nle. ³² Ana usana u tawai, reve a lyawa asoja a na a tsu kumbusa ido a tara yi o koso tyo Kasariya. Reve asoja e ida a kara a kamba o ukari wa asoja u le.

³³ Ana a rawai Kasariya, reve a ca Bulu e ekere a gwamna'a na mepepelime'e. ³⁴ Ana gwamna'a u deyinuna e mepepelime ma na a ca niyi, reve we ece Bulu ko ayi za vi ida i ne i da. Avu Bulu usu a na, "Amu za va Kilikiya da."

³⁵ Avu gwamna u usu yi, "N to polo atsuva a va mu uwwa adanshi a wu, a mantsa ma na aza a na a ri na adanshi na avu, a tawai." Reve u zuwa a kpada yi pe o u'wa u na Hiridu† suwai.

24

Feli ge'eto ta Bulu

¹ Ana a yuwain rana ton, avu ama o ro a tawa diga Kasariya adama a damma unusu u na Bulu yuwain. Ananiya aabara a nan ganu a da a danai na azagbain a Isra'ila na Taratulu za va adanshi a mantsa mo uge'etosu. ² Ana e deyi Bulu a uwa o ukobu wa Feli, avu Taratulu damma gwamna unusu wa Bulu. Reve u damma, "Zagbain Feli, nu ujimu vu tawa ta na nden mo okolo atsuma a tsu, waru vu yuwan ta ulinga nu ugbozu wa wu, waru o una u na vu ri na majiyan me elime, ayi da i zuwai ama a tsu a ri a nden mu ulobonu. ³ Zagbain Feli, ama a tsu ubata suru o to godyusho wu. ⁴ Amma n kadatowa wu ta vu yuwaan mu ankuri, vu ca mu ugbozu wa wu ne'en ke'en, tsara n damma wu unusu u na tsu remei vuma nda na ayi.

⁵ "Tsu reme ta vuma nda za vu u'yasasan wo okolo wa ama a da. Vuma na zuwusai aza a Isra'ila atsuma o uvadi suru nlangi. Waru ayi zagbain vo mabolo ma Aza a Nazara da. ⁶ Hali u shi ta u ciga u lungusa tsu Aa'isamapada. Da da tsu reme niyi.

[⁷ "Tsu shi ta tsu ciga tsu ge'eto yi na Wila u tsu. Agba Lisiya yali i gbain u usa yi ta nu ukadu e ekere a tsu. Avu u zuwa tsu tsu tawa o ukobu wu uge'etosu wa wu, tsara tsu damma wu unusu u vuma u nda.]*

* 24:7 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

⁸ “Vu t̄a tsur̄a amayun e ili i na t̄saa dansa e ekere a yi n̄na vu koto yi ugbozu n̄a yeci na aciȳawu.”

⁹ Reve aza a Isra'ila a usu, a na mejege ma da ili i na Taratulu dammai suru.

Bulu usuyi Feli

¹⁰ Ana gwamna damma niyi u yuwan adanshi, avu Bulu usu yi, “Zagbain Gwamna, n reve t̄a a na vu t̄a ge'etosu ama e ida i tsu a'wan n̄a abunda. Waru n ta yuwan adanshi adama a aciȳava n̄a mazanga. ¹¹ Vu ta gura kari mu ana, avu vu reve babu us̄an u kara rana kupa ne ejere shi a na n 'yawāi Urishelima adama n yuwan aganda a Aa'isamapada. ¹² N yuwan mawasan n̄a za atsuma a Aa'isamapada shi. Waru n zuwa nlangi ko a aa'isa a t̄a shi, ko ara'an atsuma a lyuci shi. ¹³ Adanshi a na ama a nda adansa aa gura damma wu mejege ma adanshi'i ununa u ri shi.

¹⁴ “Gogo ili i t̄a i da maa usu, ana a dammai n t̄a kurusu Ure wu Zagbain u na aa dansa amayun a da shi. Agba n tsu yuwaan t̄a Asula a nkaya n tsu aganda, waru n usu t̄a ili suru i na i ri udanu a atagada a Aasula. ¹⁵ N t̄a nu uzuwu wo okolo a tyo e ekere a Asula a t̄a 'yasan aza a abula na aza a na e revei Asula shi diga atsuma a akwakwa, ne da fo ama a nda a danai nu uzuwu wo okolo. ¹⁶ Ayi da i zuwai n cigai n yuwan wuma u sa'ani adama n tsur̄a nden mo okolo

a makakan ma Asula na ama suru.

¹⁷ “N jima t̄a ana n tawāi Urishelima. Gogo, n tawāi t̄a ni ikebe i na maa kamba ama a va ne ele, avu waru n yuwaan Asula kucci. ¹⁸ A mantsa ma na aza a na a karishi mu ana e ene numu a Aa'isamapada, n dana t̄a o mokotoo ma aganda a matawa ma nshinda. Ama a dana obolo n̄a amu shi, waru ko za dana a nlangi shi. ¹⁹ U t̄a dana ulobonu ama a Isra'ila diga e ida ya Asiya a na a danai lo a tawa pa nna a ciga t̄a a kari mu ana. ²⁰ Waru ama a na a ri pa a damma wu unusu u na Azagbain a Mbara† e reme numu n̄a ayi, ana a yuwain uge'etosu wa adanshi a nda. ²¹ Ili i t̄a i na a gura damma a aci a va ayi da, a na n yuwan t̄a adanshi a nda nu udyo zuva o ukobu wu uge'etosu u le, ‘Ana'an n t̄a a atsumalima adama a na n cayi okolo a na aa kambato akwakwa wuma.’”

²² Feli gwamna vuma da na danai nu urevu wu Ure wu Zagbain, reve wi isawaton le, avu u damma, “Na Lisiya zagbain vu ukari wa asoja wa Urishelima tawa, dada moo koto uge'etosu.” ²³ Avu u zuwa yali piri Bulu'u, agba she a kpat̄o yi wan. Waru she a putsaa n'utsa ma yi n kamba yi wan.

Bulu yuwan t̄a adanshi na Feli

²⁴ Ana a yuwain rana meketeci, avu Feli tawa n̄a ka va yi. Za na a tsu de Durusila, waru za va Yahuda da danai.

Avu a lyungu vuma ro dewe le Bulu, reve o polo atsuvu e le ana waa dansaa le adama o ucawu wo okolo e ekere e Yesu Za vi Iwawi. ²⁵ Bulu yuwan ta adanshi ne ele adama a aḅula, nu uguzu wa aci, nu uge'etosu u na u ri lo a taḅa, avu adanshi'i a ju'wan Feli lon. Reve u damma Bulu, "U rawa ta ne ne'en. Vu ta gura kara. Amma na n tsura mantsa, n ta lyunguwa wu vu taḅa." ²⁶ U ta zuwusa okolo gashi Bulu ta ca yi ikebe, daḅa waa yuwusan uro na ayi kuci adama wu uwwusa ili i na vuma nda aa damma.

²⁷ Ana a yuwain a'wan e re a yuwusan ne, avu o utaḅa Feli o ootogu a yi. Reve Poruku Fesutu wo o'wo gwamna. Amma o una u na Feli cigai u tsura icigi e ekere a azagbain a Yahuda, avu u lyawa Bulu o u'wa wa ali.

25

Bulu tarai adanshi a tyo ya Kaisa

¹ Fesutu rawa ta Kasariya, tsara u fara ulinga u tsugwamna. Ana u yuwain rana ta'atsu, reve u lyawa Kasariya u kara a tyo Urishelima. ² Pe da nan ganu a gbagbain na azagbain o ro a Isra'ila a cina niyi adama a Bulu. Avu waru e ece yi ³ ko u ta ciga u taḅa na Bulu Urishelima. A pati yi ta u taḅa na ayi, adama a na a ta azama a vawan yi, tsara o una yi a mantsa ma mmalu.

⁴ Avu Fesutu usu le, "Bulu tu ugutsuwu a Kasariya, waru maa jima shi, n ta lyawa

de na aciyawa. ⁵ Nnu u yuwan ili i na i lobonoi shi, i lyawa azagbain a du a kuru mu, avu a damma ili yu uwuyan u na u yuwaan ndu de."

⁶ Fesutu dana ta de Urishelima hali rana kunla a tyo rana kupa, avu u kara a tyo Kasariya. Ana usana u tawai, reve u danu o ukobu wu uge'etosu, avu u damma le a taḅa na Bulu. ⁷ Bulu a ma'uwaa, avu azagbain a Isra'ila a na a tawai diga Urishelima o boloto a kanda ruwa yi e memere. Avu a damma ili yu uwuyan u ya abunda a na u yuwain, agba a gura damma amayun a adanshi a ta shi.

⁸ Bulu gba u wasan ta ili i na a dammai suru a aciyayi, reve u damma, "N ri nu unusu shi. Nyuwan unusu a tyo a Wila wa aza a Isra'ila shi, ko a Aa'isamapada, ko a tyo a gwannati va Roma shi."

⁹ Fesutu shi ta ciga u yo'onoto azagbain a Isra'ila okolo. Dada we ecei Bulu, "Ko vu ta usu vu kara a tyo Urishelima, tsara a yuwaan wu de uge'etosu wa adanshi a nda a makakan ma va?"

¹⁰ Avu Bulu usu, "O'o! Ukobu wu uge'etosu u nda wa Roma u da, adama a nda a da aa yuwaan mu uge'etosu pa. Avu na aciyawu vu reve ta na n ri nu unusu e ekere a aza a Isra'ila shi. ¹¹ Nna n yuwan ta ili i na i rawai o una mu, n 'yuwan yu una mu shi. Amma nna n ri nu unusu shi, ko avu ko za ro lo na rawai u ca mu e ekere a ama a nda hali o una mu shi. N te ipati

a tara adanshi a nda a tyo ya Kaisa† mogono ma Roma.”

¹² Reve Fesutu dammulai na aza o ucasu wa asala a yi, avu u usu yi, “U lobono ta! Vu pati ta a tyo ya Kaisa, vu ta gba a tyo ya Kaisa!”

Fesutu na Agaripa mogono

¹³ Ana a yuwain rana re, avu Agaripa* mogono na ka va yi Baranisi a tawa Kasariya, tsara a raba Fesutu. ¹⁴ A danu ta de rana meketeci, ana Fesutu kambuwai Agaripa mogono adanshi a na a dansa adama a Bulu. Avu u damma, “Vuma na a zuwai o u'wa wa ali ta pa, za na Feli lyawai o u'wa wa ali, tsara n yuwan uge'etosu wa adanshi a yi. ¹⁵ Ana n danai Urishelima, nan ganu a gbagbain na azagbain a Isra'ila a yuwusan ta adanshi a yi, hali a patishi mu m padaa yi ugana wu ukwa.

¹⁶ “Amma n damma le ta, atsu aza a Roma u ri n yuwan tsu yuwaan za vu unusu uge'etosu shi, she na a 'yawaw na ayi ubata aza e ida. Waru a tsu lyawa yi ta u yuwan adanshi a na a 'yawai na ayi o ukobu wu uge'etosu a makakan ma aza a na a 'yawai na adanshi'i. ¹⁷ Adama o ndolo, ana a tawai pa obolo na amu, n lungusa mantsa shi, n danu ta o ootogu o uge'etosu, avu n zuwa a tawaa mu na ayi. ¹⁸ Agba ana ama'a a 'yoyin a na aa yuwan adanshi a na

a ri na ayi a tyo e ekere a Bulu, a gura damma ko ili i ta yu uwuyan u i na n shi aa majiyan a damma shi. ¹⁹ Adanshi e Itoni i le a da, waru adama a za na a tsu de Yesu na kuwai a na Bulu gba a dansa u ta wuma. ²⁰ Amu gba n shi ta n lamba ununa ma kari yi ana a adanshi a nda. Reve me ece yi ko u ta usu u 'yawaw Urishelima tsara a yuwaan yi uge'etosu wa adanshi a nda. ²¹ Bulu gba u pati ta a lyawa mogono ma gbain ma uwwa adanshi'i. Dada n zuwai a zuwa yi o u'wa wa ali hali n fobo, avu n tara yi a 'yawaw ya Kaisa.”

²² Avu Agaripa damma Fesutu, “N ta ciga mu uwwa ili i na vuma nda aa damma.”

Dada Fesutu damma niyi, “Nfa'an, vu ta uwwa yi.”

Bulu na Agaripa

²³ Ana usana u tawai, avu Agaripa na Baranisi o oto itana i tsugono reve a tawa obolo na azagbain a asoja na azagbain a lyuci. Avu Fesutu zuwa a tawa na Bulu. ²⁴ Avu Fesutu yuwaan le adanshi u damma, “Mogono Agaripa obolo no omocin a gbagbain a na a ri pa, kalyuwai vuma nda! Aza a Isra'ila a na o utai Urishelima na Kasariya suru a tawa ta ya'a va a patishi mu n zuwa o una yi. ²⁵ Agba a yindi i va, u yuwan ili i na i rawai o una yi shi. Ana wo o'woi u pati ta a 'yawaw na adanshi a yi o ukobu u mogono ma

* **25:13** Ayi vuma nda ulobo wa Hiridu Agaripa da a na e dey i atsuma o Ajiya 12:1-22. Aala a ta a da le na dada va yi.

gbain, ayi da i zuwai n jiyain n 'yawa na adanshi a yi ubata u mogono ma Roma.†²⁶ Agba n ri na amayun a adanshi na maa danaa mogono adama a vuma a nda shi. Ayi da i zuwai n tawai na ayi a makakan ma du suru. Waru n tawa ta na ayi a makakan ma wu, mogono Agaripa. Na tsu koto adanshi a yi, dada maa tsura ili i na maa dana.²⁷ A yindi i va u to o'wo ulambu wu ugbozu n tara vuma na ri o u'wa wa ali a tyo o ukobu u mogono ma gbain babu mejege ma adanshi e ili i na u yuwain!"

26

Agaripa yuwan ta adanshi na Bulu

¹ Avu Agaripa damma Bulu, "Vu yuwan adanshi na aciyawu, mu uwwa." Avu Bulu 'yasan ekere a yi zuva, tsara ama a rungwa. Reve u teme adanshi, avu u damma, ² "Mogono Agaripa, n ta na mazanga a na n tsurai mantsa ma na maa yuwan adanshi a makakan ma wu ana'an. N geshe aciyawa adama a adanshi a na ama a va a tawayi ubata wa wu. ³ N reve ta vu ta nu urevu wa agadu a aza a Isra'ila lon na cu'un vu nden n le. Gogo, vu yuwan ankuri vu polo atsuvu a wu vu uwwa mu ulobonu!

⁴ "A kungwato mu ta a Tarsu nu urevu wi ili suru wa aza a Isra'ila na atsuma a Urishelima. Azagbain a Isra'ila a ta nu urevu u nda suru. ⁵ E reve mu ta nu ujimu, waru a ta nu urevu

u na amu Mafarishi ma da, aza a na a la'ai wila atsuma o ure wi itoni i tsu. A ta gura damma ne, nna a ciga a damma mejege. ⁶ Gogo, n ta mishin e ge'etosu mu adama o uzuwu wo okolo a na n zuwai a nzuwulai n na Asula a yuwayin ama a tsu nu ujimu. ⁷ Nzuwulai n nda n da n zuwai gundo tsu kupa ne ejere a yuwusaan Asula aganda urana na ayin. Nzuwulai n nda n tawaa ta nu uzuwu wo okolo. Mogono ma va, adama a na n ri nu uzuwu wo okolo a nda a da aza a Isra'ila a tawayi na adanshi a va pa nda. ⁸ Nye i zuwai woo o'wo usan vuma usu a na Asula a tsu 'yasan ta akwakwa?

⁹ "Amu aciyawa n shi ta n ciga n putsaa na malyuwa me elime na mayan ma adanshi e Yesu va Nazara. ¹⁰ Nan ganu a gbagbain a ca mu ta ucira u na maa yuwan ili i nda suru, waru n reme ta aza e Itoni na abunda a Urishelima, reve n zuwa ukere u va fo tsara o unusa le. ¹¹ N zuwa ta a fufabale a mantsa na abunda atsuma a a'isa, ko u ta zuwa le a wasan Kristi Zamawawa. N dana ta na tsushu'un ne ele lon, hali n karishi le ana a tyo e ilyuci ya alanga e ida yo omocin, avu n zuwa le de atsumalima."

Cine Bulu ga'ain na Yesu

¹² Avu Bulu lyuwa elime, adansa, "Urana u ro n dana ta atsuma a mmalu a tyo Dimaska, tsara n yuwan ulinga u nda, na mepepelime ma na ma ri nu ucira u na nan ganu

a gbagbain a zuwai ukere. ¹³ Mogono, a tyo o urana a aci, daɗa ekan a na a la'ai ekan o urana o utai de zuva, avu u reme mu esu obolo na aza a na a danai na amu. ¹⁴ Atsuma a tsu, koyan riya ta e ida. Reve mu uwwa uɗyo a yuwusaan mu adanshi na Tsu'arama,† adansa, 'Shawulu, Shawulu, nye i zuwai voo bongishi mu? Tsulo tsa da na nan yuwan nlangi na aadanga a aguba.'

¹⁵ "Reve me ece, 'Avu da gba zane, Zagbain?"

"Avu Zagbain u usu, 'Amu da Yesu za na voo bongishi. ¹⁶ 'Yon gogo! Ili i na i zuwai n tawai ubata wa wu gogo, n dangula wu ta vo o'wo aagbashi a va, reve waru vu damma ili i na ve enei. Vu ta damma uvadi ili i na i farai pa, na mantsa mo ro na ve ene mu. ¹⁷ N ta lyungusu wu a tyo ubata wa aza a Isra'ila, waru n ta lyungusu wu a tyo ubata wa Atakpaci. N te keɗe wu na vaa 'yawaw ubata u na n lyungu nuwu. ¹⁸ N ta ciga vu kpatu'wa esu e le, reve waru vu vadala le a lyawa irumbu a tyo ubata e ekan. Avu a vadala a lyawa ucira u Male a kambaw ubata wa Asula. Asula a ta yuwaan le gafura vu unusu u le, avu a tsura ure obolo na ama a na a tawai nshinda n le adama o ucawu wo okolo e le ya'a va.'"

Ulinga wa Bulu

¹⁹ Avu Bulu damma waru, "Ne da waru, mogono Agaripa, n wasan shi. ²⁰ N fara ta yuwaan aza a Dimaska alajiya. Avu n kara a

tyo Urishelima hali a tyo e ida ya Yahuda. Reve waru n kara a 'yawaw ubata wa Atakpaci. Avu n damma le, ama suru a lyawa mayan mo unusu, avu a vadala a kambaw ubata wa Asula. Reve a yuwan isa'ani tsara o roco ama a na a vadalai.

²¹ "Ayi da i zuwai aza a Isra'ila e reme numu a Aa'isamapada, azama o una mu. ²² Amma Asula a kamba mu ta, ayi da i zuwai n ri wuma ana'an, tsara n damma ama amayun a nda, diga a vuma ke'en hali a tyo o mogono ma gbain. Ili i na n dammai suru ili i na amasula na Musa dammai da na yaa fara. ²³ Ili i na gba yaa fara, ele da Zamawawa to sowo atsumalima, ayi da waru wo o'woi vuma vu ufaru na 'yoyin atsuma a akwakwa, waru u ta dana ekan e ekere a aza a Isra'ila na Atakpaci."

²⁴ Bulu atsuma adanshi, reve Fesutu yuwan adanshi nu uɗyo zuva, "Bulu vu jaara ta wayan? Abunda e desununa u zuwa ta mapuna ma wu ma sada!"

²⁵ Avu Bulu kambuwa yi, "N jaara shi, Zagbain Fesutu. Ili i na maa dansa amayun a da, waru u ta nu urevu u sa'ani. ²⁶ Agaripa mogono u ta nu urevu wi ili i nda. N ta yuwusan adanshi babu wovon, n reve ta u ta nu urevu wi ili i na i farai de nu ujimu. Ili i nda i fara o oboguzu o ro usokowu shi. ²⁷ Agaripa mogono, vu ca ta okolo na amasula? N reve ta vu ca ta—"

²⁸ Reve Agaripa gbandara yi ne'en, "Vu ta a majiyan vu to o'woto mu za vi Itoni a mantsa wa'a?"

²⁹ Avu Bulu usu yi, "Ko nu u tara mantsa me ke'en ko mantsa ma abunda, avasa a va ayi da avu na aza a na a uwwusa mu ana'an yoo o'wo ununa amu n ri! Shede maa ciga du i dana wunlu na akani a nda shi."

³⁰ Avu mogono Agaripa, na gwamna Fesutu, na Baranisi, na aza a na a danai o'olo ne ele suru a 'yon reve a karā a lyawa ubata'a. ³¹ Ana a dammulai vani le, avu a damma, "Vuma nda yuwan ili i na i rawai o una yi shi, ko a zuwa yi o u'wa wa ali shi."

³² Hali Agaripa damma Fesutu, "O una u na u pati ntsu tsu 'yawa na adanshi a yi ya Kaisa da goon yaa putsaa tsu tsu lyawa yi."

27

Bulu uwa ta a wantsun a tyo a lyuci va Roma

¹ Ana mantsa ma na tsaa karā a tyo Italiya yuwain, avu a zuwa Bulu na akapi a ama a na a danai o u'wa wa ali e ekere a yali ya asoja i na a tsu de Juliyo tsara u kalyuwa le. U dana ta pe atsuma a azagbain a asoja a na a tsu de Asoja a Kaisa Mogono. ² Arista dana ta fo o'olo na atsu. Ayi vuma lyuci va Tasalonika da upasu wi ida ya Makidoniya. Tsu uwa ta wantsun u na wu utai Adaramiti. Ama a na a luwusa wantsu'un a shi ta a yuwan majiyan ma na e

isawan a mulyuci n na n ri a nge'en m mala mi ida ya Asiya.

³ Ana usana u tawai, reve tsu uwa atsuma e ida ya Sida. Juliyo zagbain va asoja u yuwusaan ta Bulu isa'ani lon. Hali u lyawusa yi u kalyuwusa n'utsa ma yi, tsara a ca yi ili i na u cigai suru. ⁴ Ana tsu lyawai lyuci va Sida avu upepu u purusa tsu, avu tsu karā a tyo zuzu ni ida i memere ma mini ma Kuburu, tsara tsi ivuwan nu upepu'u. ⁵ Reve tsu karā a tyo uyagi a manga ma Kilikiya na Bamafliya, hali tsu rawa a lyuci va Mira e ida ya Likiya. ⁶ Dada yali'i u tsurai wantsun u na wu utai digā a lyuci va Iskandariya waru u dana ta a tyo Italiya. Adama o ndolo a da u zuwa ntsu, tsu uwai a wantsu'un.

⁷ Tsu yuwan ta mmalu ma atsumalima mu upepu ni ike'du i mala rana kpara. Ana tsu yuwain atsumalima lon, reve tsu rawa zuzu na lyuci va Kinida. Avu upepu u putsaa tsu a na tsaa karā elime. Dada tsu kandarawai a tyo e ida i memere ma mini ma Karita zuzu nu ubata u na a tsu de Salamani, upasu u na Karita ee geshee tsu upepu'u.

⁸ Ne da tsu yuwain mmalu na atsumalima hali tsu rawa a wisawatan u wantsun u na a tsu de Ubata u Sa'ani u Wivuwun, zuzu na lyuci va Lasiya.

⁹ Tse ene ta lyushi yuwan ta zuzu, waru uluwu u wantsu'un u to o'wo na meleshe lon. Amayun urana

wā Abuki u Mayan ma Ga-fura mo Unusu*† mā karā tā.
 10 Avu Bulu yuwan adanshi na azagbain adama a mantsa ma mmalu'u. Reve u damma, “Azagbain, n ta yuwusan majiyan nā tsu lyuwa elime nā mmalu n nda tsu ta uwa atsumalimā lon. Tsu ta ga'an ni iwuya i na yaā lungusa wantsu'un. Tsu tā waru o oco itana i na i ri a wantsu'un a mini. Ama a ta uwwa usan lon, waru wuma u tsu u tā danā e ekere e iwuya.”

11 Yali† ya aza o u'wa wa ali'i gba u usu adanshi a Bulu shi, avu u usu adanshi a zagbain vu uluwusa u wantsu'un nā za wantsu'un.
 12 Ana wo o'woi Ubatā u Sa'ani u Wiwuwun u tu ukpatu'u lon, waā danā ulobonu lyushi koto wantsun u le lo shi. Reve ozo o ro e le a damma a lyuwa elime nā mmalu, tsarā a rawa a lyuci va Finikiya, adama lyushi cina le de. Finikiya wisawatan u wantsun u sa'ani u da a Karita,† za na a kalyuwusa ugana a tyo alivu nu uyagi a tyo alivu.

A ga'an tā nu upepu

13 Ana upepu u sa'ani u farai e kebushe diga uyagi, reve aza o uluwu u wantsu'un a yuwan majiyan a mantsa ma sa'ani ma da a yuwain mmalu cine o foboi. Avu o fodo rumu na a tsu vari a mini tsarā wi isawaton wantsun, reve a kuru a nge'en m mala a tyo a nge'en

mi ida ya Karita. 14 Amma avu abajini o upepu u na a tsu de “Upepu wu Ugana na Asana” u kebe tsu a tyo e memere mā mini. 15 Reve upepu'u u faba wantsun u tsu, hali tsu kudā a wala a tyo ubata u na tsu cigai. Avu tsu lyawa upepu'u u purā wantsu'un.

16 Avu tsu kuru nā nge'en mi ida i memere mā mini ma Kawuda e ebele a na upepu waa damaton tsu shi. Tsu yuwan tā ukadu u na tsaa wawa wantsun u ke'en adama u langā wan. Avu tsu nla yi a wantsun u gbain. 17 Ana tsu ronoi wantsun u ke'en, tsu tawato niyi ubata wu zagbai'in, avu aza a wantsu'un a nla wantsun u gbai'in na amunga akandarūwa, tsarā wo o'wo uolu. Avu a cipato aapalutsu a wantsu'un adama u karā ben, tsarā u gama mabulā ma Siriti wan. 18 Ana usana u tawai, a yuwan tā upepu wu ucira, hali a varishi itana a mala. 19 Ana usana u tawisai, reve aza o uluwu u wantsun a varishi itana i wantsu'un ne ekere e le. 20 Ne da upepu'u u damatosun ntsu, agba u jebe shi, hali rana abunda. Upepu'u u pala tā urana ni italyo'o, hali tsu tawa okolo a na tsaa la'a.

21 Ne da tsu danai babu za na lyuwai ilyalya. A tyo de dadā Bulu deyi ama a wantsu'un, reve u damma le, “Ama a nda, nni i shi yu

* 27:9 Aza a Isra'ila a tsu yuwan tā abuki a nda e memere mo Woto wa Kupa. Mantsa mo ndolo ma da Mala me Memere mā tsu danā ujaaru.

uwwa mu a na tsu lyawa Ubata u Sa'ani u Wivuwun shi. Ni i shi i yuwan ne, tsu shi a tsura antsu a nda shi, waru ko ili i ta i tsu tsu shi a lamba shi. ²² Amma gogo i gbama okolo, ko za pa na waa kuwa shi, amma tsu ciga tsu 'yuwan wantsu'un u ta lifa a mini. ²³ I reve amu vuma vu u'wa wa Asula u da, waru n tsu yuwaan yi ta aganda. Na ayin o yon, Asula a lyungu ta malingata ma yi a tyo ya'a va. ²⁴ Malingata'a wi isawan ta a nge'en n va, reve u damma, 'Bulu she vu uwwa wovon wan! Vu te isawan a makakan mo mogono ma gbain Kaisa. Waru adama a wu a da Asula ni isa'ani ya yi waa wawa ama a na a ri a mmalu obolo na avu.' ²⁵ Adama o ndolo i gbama asuvu! N ca ta okolo e ekere a Asula, ne da woo o'wo. ²⁶ Ko na wo o'woi, upepu u to oco tsu e ida i memere ma mini waru wantsun u tsu u ta lifa."

Upepu'u u lyuwa ta elime

²⁷ Tsu yuwan ta rana kupa na aza a nashi upepu'u e kebushe wantsu'un a tawa ubata u nda nu ubata u ndede o uyagi u mala'a e ida ya Italiya. Amma a tyo e memere ma ayin o urana wa kupa na aza a nashi, dada aza o uluwu u wantsu'un e revei a na tsu rawai zuzu ni ida. ²⁸ Dada o rito, reve a cina aru'un a mini'i udasuwu ukpaku nu ushin (120). Ana a karai ke'en, reve o ritowiso avu a cina aru'un a mini'i udasuwu kupakucci. ²⁹ Avu a fara a uwwusa wovon u

na upepu wee kebe tsu a tyo ubata wa atali e ida'a. Dada a varyi irumu yu ume i nashi o ucina u wantsu'un, tsara u putsaa wantsu'un na mmalu. Reve e teme a yuwusan avasa a patishi Asula usana u tawa le gbaga.

³⁰ Reve aza o uluwu u wantsu'un a shi a ciga a lyawa wantsu'un. Avu a tara mawantsun, reve a zuwa a mini vamma a ta vari rumu vu ume elime a wantsu'un tsara a pusaan aza e le ugbozu. ³¹ Reve Bulu damma yali na asoja, "Nna ama a nda e isawan atsuma a wantsun u nda shi, babu ununa yaa yuwan i la'a." ³² Ana a uwwai ne, reve asoja'a a pupada amunga a mawantsu'un, avu a lyawa yi pe a mini.

³³ Usana azama matawa, avu Bulu pati le a lyuwa ilyalya, adansa, "Aza a va, tsu yuwan ta rana kupa na aza a nashi a na tsu yuwain mmalu ma atsumalima a mini, agba tsu lyuwai ili i ro shi. ³⁴ Adama o ndolo n ta patishi du i lyuwa ilyalya adama a lafiya du, ana wo o'woi ko vuma ta atsuma a du aa lamba anji a ta a aaci a yi shi." ³⁵ Ana u dammai ne, avu u tara opopofu, avu u yuwaan Asula mazanga, reve wu bubusa yi, avu u tama. Ne da u yuwain a makakan me le suru. ³⁶ Avu suru nle a dashi ugbamu wa asuvu, reve ele fo a lyuwa ilyalya. ³⁷ Abunda a tsu na tsu danai pe atsuma a wantsu'un gba atsu da tsu danai ama

ukpakure na kupocindere na aza a tali (276). ³⁸ Ana a lyuwa a cuwain, reve o oco ishina ya abunda tsara a sada ume u wantsu'un.

Wantsu'un wu boso ta

³⁹ Ana usana u tawai, aza o uluwu u wantsu'un a gura reve e ida i na a ri shi. Amma e ene ta oboguzu o ro a na a ri na wuyun. Reve a yuwan majiyan ma na aa luwa wantsu'un a 'yawa ubata u wuyu'un. ⁴⁰ Avu a pupada amunga a na a tsu nlaa irumu yu ume, reve a lyawa le pe a mala'a. Avu a bada amunga a na a nlai aaci o uwalata u wantsu'un fo a mantsa ma ta. Reve a kara a 'yasan aapalutsu a wantsu'un ununa waa zuwa upepu u kebe wantsu'un a tyo elime hali a rawa a nge'en m mala. ⁴¹ Agba wantsu'un u rawa e ida shi, avu tsu rawa ubata u na mini ma palai wuyun, reve wantsu'un u uwa a wuyu'un hali u kufa a zungwa. Avu wantsu'un u kara o mofoso na aapa adama o upepu ni ikedu i mala.

⁴² Avu asoja'a a shi a ciga o una aza o u'wa wa ali, tsara a yuwan udasu a suma wan.

⁴³ Amma ana wo o'woi yali'i u ciga ta u wawa Bulu, reve u putsaa le. Avu u damma le aza a na a gurai udasu a dasa a tyo e ebele a mala.

⁴⁴ Akapi gba shi a kumba a akpata, ko a kumba akpata o ukosu u wantsun u na wu bosoi. Ne da a yuwain hali suru nle a rawai a nge'en m mala'a gbagba.

28

Bulu kambato ta ama atsuma a Malita gbagba

¹ Ana tsu la'ai, avu tsu uwuwa a na tsu ta e ida i memere ma mini i na a tsu de Malita. ² Ama a lyuci'i a yuwaan tsu ta isa'ani lon. Mantse ma mini na mantse mo utanu ma da ma danai, avu a kabatowo tsu akina, tsara tsu lyasuwa. ³ Avu Bulu zami danga a zuwusa a akina, reve yo ro na ri na tsukono wu uta pe atsuma a danga'a adama o usuduwu, avu u kada Bulu o ukere reve u kaba de.

⁴ Ana ama a lyuci'i e enei yo'o ukafo o ukere wa yi, avu a dammulai vani le, "Vuma nda za mona ma ama ma da! Ye ene, ko na u kuwai a mini shi, amma suru na ne aamali a ka o uge'etosu wa amayun a da a zuwai mpasa ma ama n kurusu yi, u ta gba a kuwa."

⁵ Avu Bulu zakatsa ekere a yi reve u vari yo'o a akina, agba wu uwuwa mballa shi.

⁶ Reve ama'a a kara a majiyan a na Bulu ta tsutsa ko u riyawa avu u kuwushi lo. Amma ana a jimai, agba e ene ili i fara na ayi shi. Reve a vadala majiyan me le, avu a damma, "Masula ma da."

⁷ Vuma na a tsu de Pubiliya da danai gwamna vi ida i memere ma mini'i. U dana ta ni ida lo zuzu a kandaruwa. Ayi da u ushi ntsu, reve u ca tsu ucu'watan o u'wa wa yi hali rana ta'atsu. ⁸ Dada va Pubiliya gba u dana ta ni ivuna nu ucaruwu. Avu Bulu uwa ubata u na u danai.

Reve u kuruwā yi ukere a yuwusaan yi avasa, ʼavu gba vuma'a u kamba gbagā. ⁹Ana vuma wo o'woi gbagā, reve ama e ida i memere mā mini'i a kara a taʼwusaʼa na ama e le a na a ri nu ubanakun ya Bulu ʼavu u kambato le gbagā. ¹⁰Ama'a a ca tsu ta tsugbain lon, waru ana tsaa kara a ca tsu ta ili biti i na tsu cigai.

Bulu rawa ta a lyuci va Roma

¹¹Ana tsu yuwain woto ta'atsu a Malita, reve tsu teme mmalu a mala'a. ʼAvu tsu uwa a wantsun u na wi isawain e ida i memere mā mini'i a mantsa ma na mmalu a wantsun n shi n yuwan shi. Wantsun u lyuci wa Iskandariya u da u danai. A aaci a wantsu'un, iroci yu ushe'en vu mpishe va amali a na a tsu de Kasata na Polu da danai de. ¹²Ana tsu rawai a lyuci va Sirakusa, tsu danu ta pe rana ta'atsu. ¹³Reve tsu uwa a wantsun ʼavu tsu lyawa Sirakusa, ʼavu tsu kara a tyo ubata u na a tsu de Rigiyyun. Ana usana u tawai, upepu u lapusa ta a tyosu ugana, ʼavu tsu rawa a lyuci va Putiyoli. ¹⁴Atsuma a lyuci va Putiyoli tsu cina ta pe aza e Itoni, reve a pati tsu tsi isawan pe ne ele. Ana tsu yuwain ajuma a ta ne ele, ʼavu tsu kara a tyo a lyuci va Roma. ¹⁵Ana aza e Itoni ya Roma a uwwai a na tsu ta lo o ure a tawa, reve a tawa a ga'aton tsu e Eden a Apiya. Ozo o ro gba shi a ga'aton tsu ta ubata u na a tsu de Cu'watan Ta'atsu. Ana Bulu ene nle, reve u godyoo Asula

reve u dashi tsura ugbamu wo okolo.

Bulu yuwan ta adanshi de Roma

¹⁶Ana tsu uwai a lyuci va Roma, a lyawa ta Bulu dana ayi a nde'en obolo na asoja a na a pirishi yi.

¹⁷Ana tsu yuwain rana ta'atsu, ʼavu Bulu de azagbain a Isra'ila atsuma a Roma. Ana o bolotoi ʼavu u damma le, "Adu aza a va, ko na wo o'woi n yuwaan ama a tsu unusu shi, n nusaan le ubata e ili ya agadu a nkaya n tsu shi. Suru na ne e reme mu ta a Urishelima, ʼavu a ca mu e ekere a ama a Roma ugutsuwu. ¹⁸Ele gba aza a Roma e petelyuwe ta adanshi a va, ʼavu a ciga a lyawa mu, adama a na e reme mu nu unusu u na u rawai o una mu shi. ¹⁹Amma ana aza a Isra'ila a usu yi shi, ayi da i zuwai u reme numu m patiyi a tyo na adanshi a va ubata wa Kaisa mogono, ko na wo o'woi n ciga n 'yawā na ama a tsu o ukobu wu uge'etosu shi. ²⁰Ayi da i zuwai n zamiyi ure u na me ene du, tsara tsu dammulai ne'en, ana wo o'woi adama a vuma na aza a Isra'ila e indanasa utawu wa yi u da a nla numu na akani a nda."

²¹Reve a usu yi, "Atsu tsu uwwa adanshi a wu ubata wa aza a Isra'ila shi. Tsu tsura mpepelime n na a danaa ntsu de Yahuda shi. Waru tsu uwwa adanshi o uwuyanū a wu ubata wa aza a na a rawai shi. ²²Amma tsu ciga ta tsu uwwa yo okolo a wu. Ili i na

ats̄u tsu revei ayi d̄a, adama o ure w̄a Asul̄a a sa'avu a nda na ama suru a yuwusan adanshi a vanvama adama a yi.”

²³ Ana a zuwai urana u na a ga'an, reve ama n̄a abunda gba a t̄aw̄a ubat̄a u na u cu'wain. Diga usana hali a tyo ulivu u yuwusaan le t̄a adanshi o tsugono ts̄a Asul̄a. Avu u yuwan ulinga na atagada a Wil̄a wa Musa na atagada a Am̄asul̄a, tsar̄a u vadala le a kuru Yesu. ²⁴ Ozo o ro e le a usu t̄a ili i na u damma nle, ozo o ro gba shi a 'yuwan t̄a a na a ca okolo.

²⁵ Avu a uwa mawasan vani le, reve a kar̄a e bete'ushe. A tyo o ukosu avu Bulu damma, “Ruhu va Akiza damma t̄a mejege, ana u yuwain adanshi n̄a nkaya n tsu o un̄a wa Ishaya vumav̄asul̄a,

²⁶ ‘Vu 'yawa vu damma ama a va,

“I ta uw̄wa adanshi a va,
agba yāa tsur̄a urevu w̄a yi shi.

I te ene ili i na n yuwain,
agba yāa dan̄a nu urevu w̄a yi shi.

²⁷ Suru ndu i t̄a no okolo ug-
bamu.

Atsuvu a du a ula t̄a,
esu a du waru a tu upalu.

Yee ene shi, waru yaa uw̄wa
adanshi shi,

waru yāa tsur̄a urevu shi.

Ni i shi a uw̄wa, ana i vadala
t̄a a tyo ya'a va,

waru n shi t̄a kambato du
gbaga.”[†] ◇

²⁸ “Adama a nda, n ciga t̄a i reve Asul̄a a lyungu t̄a na alabari e iwawi, hali a tyo e ekere a Atakpaci. Ele gba a t̄a ushi.”

[²⁹ Ana Bulu dammai ne, avu aza a Isra'ila a 'yon a lyawa ubat̄a'a, reve a kar̄a a mawasan vani le.]*

³⁰ Bulu gba u danu t̄a pe o u'wa u na wa tsupusa ikebe hali a'wan e re. A ushishi vuma na t̄aw̄ai ubat̄a w̄a yi suru. ³¹ A shi a putsaa yi na alajiya shi. U yuwusan t̄a uritosu w̄a Yesu Zagbain Za vi Iwawi, babu wovon.

◇ 28:27 Isha. 6:9-10. * 28:29 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Roma

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a Roma. A mantsa ma na Bulu danai aatagada a nda koto shi u bura Roma shi. Roma lyuci gbain da danai, waru ngono n na e deyi Kaisa a yuwan ta tsugono pe. Lyuci'i u dana ta na aza o urevu abunda pe. Bulu dana ta nu ugbozu adama u cuduwa ili i na Kristi Zamawawa yuwain atsuma e ifofi ya Asula a tyo o uvadi.

Bulu fara ta roco cine vuma suru oo o'wo za vu unusu e ekere a Asula, adama o ndolo a da za suru o'woi wukasu na Asula. Vuma aa gura dana ushiwun shi, amma Yesu tu ushiwun. Ana u kuwai kucci da wo o'woi o una wa ama suru, waru Asula a ca ta za suru na usuyi Yesu Kristi ucira u kucci'i.

Atsuma a aatagada a nda, aza e Itoni e te reve lon cine Yesu yuwain abajini o ulinga adama u wawa le. E te isawan ugbamu atsuma o ucawu wo okolo e le adama a na a gura reve mejege cine Asula ee inda le. Urevu u nda u ta zuwa a yuwan wuma mejege, waru u ta kamba le a damma ozo o ro adama e Yesu na cine waa wawa le fo.

*Ili in iripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Bulu ni ikaka ya Aalabari a Sa'ani a yi (1:1-17)
2. Za suru ta nu unusu (1:18-3:20)
3. Ure u na Asula a ushishi ama (3:21-4:25)
4. Wuma u sa'avu adama a muwun ma Asula (5:1-8:39)
5. A te gba adama a ama a Isra'ila? (9:1-11:36)
6. Cine aa yuwan wuma u sa'avu wi icigi (12:1-15:13)
7. Ifofi ya Bulu ni icasu ya yi (15:14-16:27)

Ucuduwu

1 Amu Bulu da n danai mepepelime ma nda. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa da. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya,† reve u lyungu mu n 'yawa n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a yi.

2 De nu ujimu, Asula a yuwan ta nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda e ekere a amasula a yi, ununa a danai atsuma a Aatagada a Akiza. 3-4 Alabari a Sa'ani'i u ta yuwusan adanshi adama a Mawun ma yi, Yesu† Kristi Zagbain tsu. A matsan yi ta vuma za na shi mawun ma tsukaya mo Mogono Dawuda.† Agba Ruhu na ri akiza roco ta nu ucira na Yesu Mawun ma Asula ma da, adama a na u 'yasan niyi o ukwa. 5 O ure wa Kristi Zamawawa da, Asula a ca numu ulinga u sa'ani wa aajiya. Ulinga u nda adama o rono ama e ida suru a usu avu a kuru da. N ta yuwusaan yi ulinga u nda. 6 Adu fo i ta

pe atsumā a ama a na Yesu Zamawawa dangwai.

⁷ N ta danasaa dū aza a na a ri atsumā a abajini a lyuci va Roma† mepepeline ma nda. Asulā a ciga dū tā avu waru u de dū yo o'wo ama a akiza a yi.

Lyawa Asulā Dada tsu na Yesu Zagbain Zamawawa ca dū isa'ani na asuvu nden.

Bulu yuwain avasa avu waru u godyo

⁸ Lyawa n fara damma n godyo tā Asulā atsumā a ala e Yesu Zamawawa adama a dū suru. N ta yuwusan ne adama a na ama a ta yuwusan adanshi o ucawu wo okolo a dū ubatā suru. ⁹ Asulā e reve tā a na n lyawai a yuwusaan dū avasa shi, n ta yuwusaan yi agandā no okolo a va suru waru n ta casu Alabari a Sa'ani adama a Mawun mā yi. ¹⁰ Mantsa ma na maa yuwusan avasa biti, n tsu pati tā Asulā u lyawa mu m bura dū, waru u to o'wo ne na Asulā a usu.

¹¹ N ciga tā me ene dū, avu n ca dū cu'un va aba'un a na Ruhu va Asulā ca numu. U ta kamba dū i kungwa nu ucira atsumā a Zagbain. ¹² N ta dansa n ciga tā tsu kambulai nu ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Ucawu wo okolo a dū u ta kamba mu, ucawu wo okolo a va waru u ta kamba dū. ¹³ N'utsa n va, n ciga dū tā i reve na n tsu dana tā e ifobi i na maa bura dū. Agba ili i ro i tsu gesheshe mu tā kuci. N ciga tā n zuwa ama a kuru Zamawawa atsumā a Roma,

ununa n yuwain na akapi a Atakpaci.

¹⁴ Na n ciga n 'yuwan n yuwaan ama suru agandā: aza a na a ri Nheleni† na aza a na Nheleni n da shi, waru na aza a na a ri nu urevu na aza a na e revei ili shi. ¹⁵ Ayi da i zuwai n ri no okolo n yuwaan dū alajiya a Alabari a Sa'ani atsumā a Roma.

Ucira wa Alabari a Sa'ani

¹⁶ Maa uwwusa wono adama a Alabari a Sa'ani† a Kristi Zamawawa shi, adama a na ayi da ucira u na Asulā aa yuwusaan ulinga adama u wawa za na suru cayi okolo, o ufaru aza a Isra'ila reve a kuru na Atakpaci. ¹⁷ Alabari a Sa'ani'i u to rocosu cine Asulā aa tarasa ama na abula† a makakan mā yi, ayi da o ure wu ucawu wo okolo diga o ufaru a tyo o ukosu. Unatā ni ili i na Adanshi a Asulā a dammai, “Ayi nda za na Asulā a tarasa za va abula da a makakan mā yi, u tā tsura wuma o unā u na u cayi Asulā okolo.” ◇

Ama suru a nusan tā

¹⁸ Asulā za na ri zuva u to rocosu cine waa uwwusa upan wa ama adama a cu'un vu nusu ni iwuya i na aa yuwusan suru. E geshe tā amayun ni iwuya i le. ¹⁹ Asulā a ta casu le atsumalimā adama a na e reve tā ili i na i lobonoi na za biti ee reve a tyo e ekere a Asulā, adama a na Asulā o roco le tā ili i ndolo suru a alanga e eteshe. ²⁰ Ama aa gura ene ucira wa Asulā u

na u ri babu ukotu nu ure wa akiza u majiyan ma yi shi. Diga ana Asula a yuwain uvadi, ili i na u yuwain suru i roco ta cine ayi u ri. Adama o ndolo ama a ri nu ure u motaa shi. ²¹ Ko na e revei Asula, a 'yuwan ta a ca yi tsugbain ana Asula a amayun, avu waru a 'yuwan o godyoo yi. Ana aa yuwan ne, reve majiyan me le mo o'wo ili ye pere. Okolo o tsulo tse le tsa shiwan ta ni irumbu. ²² A ta majiyan a ta nu ugbozu, reve gba o o'wo olo. ²³ Aa yuwusaan Asula a tsugbain za na ri wuma babu ukotu aganda shi. O una u ndolo, reve a uwa a yuwusaan amali aganda a na a yuwain oroci a ama a na aa dana wuma babu ukotu shi, obolo no oroci a nnunu, ni inama, ni iyo.

²⁴ Adama a na a yuwusain ne, reve Asula a lyawa le e eneshe. Reve a yuwan ili i na a cigai a yuwan suru, avu maluwa me iwuya me le ma zuwa le e reme mayan ma tsipere. ²⁵ A 'yuwan ta amayun a Asula avu a usu epen. A yuwaan ta ili i na Asula a yuwain aganda, ana a yuwaan za na yuwan nle aganda. Ayi da za na aa ushishi ica babu ukotu. Ami.†

²⁶ Adama a na ama a yuwain ili i ndolo, Asula a lyawa le ta a kuru re wono na a cigai. Amaci a yuwusan tsipere na amaci, agba ne da wu ntsayi shi. ²⁷ Ali a ta yuwusan ne fo. A lyawa ta o vosun na amaci reve e reme

a uwwusa maluwa ma na oo von na ali na abunda lon. Reve a yuwan ili i wono vani le, ili i na i cina nle ayi da oforo adama o tsulo tsa na a yuwain.

²⁸ Ama a yuwan ta majiyan ili ya abula i da shi a dana nu urevu wa amayun wa Asula. Dada gba Asula a lyawa nle a karai no okolo e iwuya i le, avu u lyawa le a yuwan ili i na yi ntsayi aa yuwan shi, ko ke'en. ²⁹ A ta tapu na cu'un vu unusu ni iwuya suru. A ciga ta o bolotowo aciyele ili biti. A ta 'yuwusan ama. A ta tapu na tsushu'un. A ciga ta mona, waru a ciga ta a yuwan nlangi vani le. A ta a mpusunlai mu ugbozu. A ta majiyan me iwuya a tyo e ekere a ama. A ta yuwusan idami. ³⁰ A ta lungususa ama ala. A ta 'yuwusan Asula. Aa casu ko vuma tsugbain shi. A ta 'yasasan avangaci. A ta cuwusa aciyele. A ta yuwusan mpolo a yuwan iwuya e re sa'avu. Aa yuwusaan mbara n le tsutoni shi. ³¹ A ta yuwusan tsulo. A ta bulusa nzuwulai n le. O tsu roco isa'ani ko e ene iliyali yo ozo o ro shi. ³² E reve ta na wila wa Asula u dammai aza a na aa yuwusan nden n le ne tsunda, wu ntsaa ta a kuwa. Agba ili i ndolo i putsaa le a lyawa mayan me iwuya shi. Hali a ta gbagbusa ozo o ro a yuwan ne fo.

2

¹ U ta yuwan i dānā adansa, “Kai! Icu'un ya ama a na vaa yuwusan adanshi adama e le a tā ni iwuya lon!” Aḍu gba fo ama a wuya a da tse le, waru i ri nu ure u motāa shi! A mantsa ma na yaa dānsa ele aza e iwuya a da waru a tā tsura aṭsumalimā, i to kototsu aciyaḍu, adama a na cu'un vi ili i na yaa yuwusan dāda ele fo aa yuwusan. ² Tsu reve tā Aṣulā a tā mejege a mantsa ma na wee ge'etosu ama a na aa yuwusan ili i nda. ³ I te ge'etosu aza a na aa yuwusan ili i na i ri ili yi idaba, agba aḍu na aciyaḍu fo i ta yuwusan ili i na i ri ili yi idaba'a. I ta majiyan i ta gura la'a uge'etosu wā Aṣulā? ⁴ I tara isa'ani† ya Aṣulā ili i ro shi adama a na u tsu cashi aṭsumalimā lo shi, aḅu u yuwusan ankuri nā aḍu. Amayun i reve tā ili i na i zuwai Aṣulā oo rocosu ḍu isa'ani aḅi da adama a na u ciga ḍu tā i vadala a tyo ya'a yi.

⁵ Agba i tā na aciyogbamu reve i 'yuwan a vadala ubata wā Aṣulā. U ta zuwa ḍu i sowo aṭsumalimā a na a karalāi, o urana u nā woo roco upan wā yi, reve u ge'eto mejege. ⁶ U ta cuwa ko u ca vuma suru aṭsumalimā e ekere e ili i na u yuwain. ⁷ Aza a na a lyuwai elime nā mayan me ili i sa'ani adama a na a zama tsugbain ni ica nā wuma u babu ukotu, Aṣulā a ta ca le wuma'a. ⁸ Agba u tā tsun upan nā aṭsumalimā a yi a aci a aza a na aa yuwusan

nden adama a uwwaa aciyele uyo'o goon, aza a na waru a 'yuwusan a kurusu amayun reve e reme mayan me ili i wuya. ⁹ Aṣulā a ta zuwa aza a na aa yuwusan unusu kuci oo sowo aṭsumalimā, reve waru a uwwa mḅalā. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, reve o koso na Atakpaci. ¹⁰ Agba u ta ca za na aa yuwusan isa'ani biti, tsugbain, ni ica, na asuvu nden. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, aḅu o koso na Atakpaci. ¹¹ Ne da u ri adama a na Aṣulā e te ge'etosu ama suru unata.

¹² Aṣulā a ta ca Atakpaci aṭsumalimā na a yuwan unusu, ko na e revei Wilā u na Aṣulā a cayi Musa shi. Waru u ta ca aza a Isra'ila aṭsumalimā na a yuwan unusu, adama a na a tā nā Wilā. ¹³ Aṣulā a tsu kambato ama aza a aḅulā a makakan mā yi adama a na a uwwai ili i na Wilā waa dānsa shi. Amma u tsu yuwan tā ne na aa yuwusan ili i na Wilā u dammai. ¹⁴ Ana Atakpaci, aza a na a ri nā Wilā shi, a yuwain majiyan na aciyele a kuru ili i na Wilā u dammai, o roco tā aṭsumā o okolo e le e reve tā ili i na i ri mejege ni ili i wuya. ¹⁵ O to rocosu na Wilā u ri pe aṭsumā e le, adama a na okolo e le e te ge'etosu le, adama e iwuya i na aa yuwusan, ko adansa le a na a ta yuwusan ili i sa'ani. ¹⁶ Ili i nda suru i ta fara o urana u na Aṣulā ee ge'eto majiyan mo usokowu ma ama e ekere e Yesu Zamawawa. Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya a

damma t̄a ne.

Aza a Isra'ila n̄a Wil̄a

¹⁷ N̄a ̄avu za va Isra'ila ̄a, vu ta zuwusa ucira a Wil̄a. Vu ta afalu ̄avu vuma va ̄Asula ̄a ̄a ̄a. ¹⁸ Vu reve t̄a ili i na u ciga nuwu vu yuwan ni ili i na waru vu revei a ri mejege, adama a na vu ritoi Wil̄a. ¹⁹ Vu ta zuwusa ̄avu ̄a voo ronuso nrumba ̄a adanga waru ne ekan a aza a na a ri e irumbu. ²⁰ Vu ta zuwusa vu to roco olo ure u mejege, reve vu rito aza a na e revei ili shi. Vu t̄a n̄a Wil̄a, adama o ndolo a ̄a vu ri a majiyan vu reve t̄a ili biti waru vu reve t̄a amayun suru. ²¹ Vu to ritosu ozo o ro, to, adama a nye vu ritoi aciyawu shi? Vu ta dansaa ozo o ro she e iv̄a wan, ̄avu gba a yuwusan wivu. ²² Vu damma unusu u ̄a a yuwan tsipere, ̄avu gba vu ta yuwusan ne. Vu damma u lobono a yuwaan am̄ali aḡanda shi, agba vu t̄a tsurus̄a ili i na yaa uwusa wu ure u na u ri ulobonu shi a a'is̄a e le. ²³ Vu to uvaḍu a na vu ri n̄a Wil̄a,† agba vu zuwa ama a tara ̄Asula ili i ro shi ana vu 'yuwain a kuru yi. ²⁴ Ununa Adanshi a ̄Asula a dammai ̄a, “Atakpaci a ta yuwusan adanshi a vama e ekere a ̄Asula adama a ̄a ̄a.” ◊

²⁵ N̄a ̄avu za va Isra'ila ̄a, ̄avu vu yuwan ili i na Wil̄a u dammai vu yuwan, na a pada wu uryumbu, ulinga we pere u ̄a shi. Amma n̄a vu kuru Wil̄a shi, un̄ata u ̄a u ri n̄a a shi a pada wu uryumbu shi. ²⁶ A tsu pada

Atakpaci uryumbu shi, agba na a yuwan ili i na Wil̄a u dammai, ̄Asula a tara le t̄a gashi a pada le t̄a uryumbu. ²⁷ ̄Asula e te ge'eto du aza a Isra'ila, adama a na Atakpaci na aciyele a t̄a kurusu Wil̄a'a. I t̄a n̄a Wil̄a, waru i ushi t̄a mapaḍa mo uryumbu,† agba ̄avu i 'yuwan a kuru Wil̄a. A t̄a kurusu Wil̄a ko na a pada nle uryumbu shi.

²⁸ O un̄a u na ama a tarai ̄avu za va Isra'ila ̄a, ̄avu waru a pada wu uryumbu, ili i ndolo i kambato wu za va Isra'ila va amayun shi. ²⁹ Ne ̄a shi, za va Isra'ila va aḅula ̄ayi ̄a za na okolo a yi a ri mejege n̄a ̄Asula. Uryumbu wa amayun ̄ayi ̄a mapaḍa mo ukwan ma lipu shi, amma ̄ayi ̄a uvadalasa wo okolo za na ulinga u Ruhu va ̄Asula ̄a. Agba uvadalu u ndolo ulinga u Wil̄a u na a danai ̄a shi. Cu'un vuma ndolo t̄a tsurus̄a ica e ekere a ̄Asula, agba e ekere a ama shi.

3

¹ Ele aza a Isra'ila a t̄a ni ili i na akapi a ama a ri n̄a ̄ayi shi? Ulobonu u ne u ̄a na a pada le uryumbu? ² U tu ulobonu e re n̄a aḅunda! Ure wu ufaru ̄ayi ̄a ̄Asula a lyawa t̄a ikaka ya yi e ekere a aza a Isra'ila.

³ Amayun a ̄a ozo o ro e le a usu ikaka'a shi. ̄ayi ndolo ta gura putsaa a na ̄Asula a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai? ⁴ Ko ke'en! Ko na ama suru oo o'wo aza e epen, ̄Asula za va amayun ̄a.

Adanshi a Asulā a yuwan ta adanshi adama a yi,

“Mantsa ma na vu yuwain adanshi suru, ama suru e te reve a na amayun a da wu.

Mantsa ma na a tara nuwu a yawa ubata wu uge'etosu, vu ta lyuwa aci e le.” ◇

⁵ Ama o ro a tsu damma ta, “Na tsu yuwan unusu, u to rocosu a alanga e eteshe a na Asulā a abulā a da. Adama o ndolo na Asulā a ca tsu atsumalima reve tsu damma u nusaan tsu ta.” (Ne da ama aa gura damma.) ⁶ Mawasan ma nda amayun a da shi! Na amayun a da a na Asulā a tsu yuwan isa'ani kuci shi, to, amayun waa gura yuwaan uvadi u nda uge'etosu shi.

⁷ Za ro waru tsu damma ta, “Na n yuwan epen, cine tsa da Asulā a damma a na amu za vu unusu u da reve u ca mu oforo, ne epen a va o roco ta ili i na u dammai amayun a da reve u ca yi tsugbain?”

⁸ Na ne da, vu ta gura damma, “Lyawa tsu danai a yuwusan iwuya adama tsu cayi Asulā tsugbain.” Ama o ro e isula tsu ta ana a dammai tsu ta yuwusan cu'un vu uritosu u ndolo. Amayun a da shi! Asulā e te ge'eto le atsuma e ili i na aa yuwusan.

Babu za va abula

⁹ To, cine tsa da atsu aza a Isra'ila, tsu ta tarasa tsu la'a ta akapi a ama a na a buwai? Ne da u ri shi, ko ke'en! Tsu roco ta de unusu† u ta gubusa

aza a Isra'ila obolo na Atakpaci fo. ¹⁰ Adanshi a Asulā a damma tsu ta,

“Babu za va abulā.† Ko vuma ta.

¹¹ Babu za vu ugbozu.

Babu vuma na a zamishi Asulā.

¹² Ama a vadala a ta Asulā ucinu suru.

Ama suru o o'wo ta ama e pere.

Babu vuma na aa yuwusan ili ya abulā.

Ko vuma ta babu.” ◇

¹³ “A tsu tawa ta nu ukwa adama a adanshi o unu u le.

Adanshi e le a ta tapu ne epen.”

“Ili i na aa dansa a ta gashi tsukono tso yo.” ◇

¹⁴ “A ta yuwusaan ama unu na adanshi a na a ri uyo'o shi kuci.” ◇

¹⁵ “Babu usan u da a tsu una ama.

¹⁶ Ubatu u na a tyoyi suru a tsu tawa ta nu ulungusu na atsumalima.

¹⁷ A tsu yuwan ko ili i ta i na aa zuwa ama a yuwan nden n sa'ani na akapi a ama shi.” ◇

¹⁸ “A uwwusa wovon wa Asulā shi.” ◇

¹⁹ Tsu reve ta ili i na Wilā u dammai suru, u ta yuwusan adanshi a ama a na Asulā a cayi Wilā'a. Ne da u ri adama ama a tsura ure u motaa wan, waru uvadi suru u reve u ta nu unusu a makakan ma Asulā. ²⁰ Ko za lo na a gura yuwan ili i na Wilā u dammai suru shi, adama o

◇ 3:4 Ica 51:4. ◇ 3:12 Ica 14:1-3; Ica 53:1-3. ◇ 3:13 Ica 5:9; Ica 140:3. ◇ 3:14 Ica 10:7. ◇ 3:17 Isha. 59:7-8. ◇ 3:18 Ica 36:1.

ndolo Wilā'a waa gura zuwa tsu tso o'wo aza a abula shi. Ili i na Wilā waa yuwusan ayi da u zuwa tsu tsu reve cu'un vu nusu na tsaa yuwusan.

Asula a kambato tsu ta aza a abula

²¹ Amma gogo Asula o roco ta ure u ro ko'o a na waa tarasa ama aza a abula. Wilā'a ni idana ya Amasula a yuwan ta adanshi adama o ure u nda, amma utonishi u Wilā wa Musa u da shi. ²² Asula a ta tarasa ama aza a abula na a ushi Yesu Zamawawa za na aa za'wa nusu le. Vuma suru to o'wo za va abula e ekere a Asula o ure u nda, ko cu'un vuma ne da u ri.

²³ Ama suru a yuwan ta unusu reve a gasa a tsugbain tsa Asula. ²⁴ Amma Asula a ta tarasa le aza a abula adama e isa'ani i na u cayi une'e pere. U yuwan ta ili i ndolo e ekere e Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu faan ana wu za'wai nusu tsu. ²⁵⁻²⁶ Asula a ca ta Yesu Zamawawa wo o'wo kucci na a tawaa na nsalalai, o ure wu ucasu wo okolo e ekere a mpasa ma yi. Asula a yuwan ta ne adama u roco u ta mejege, ana de na acapa u yuwain ankuri, reve u sakato nusu va ama. Agba gogo u ta mejege ana waa tarasa za vu unusu na biti usuyi Yesu za va abula e ekere a yi.

²⁷ Tsu ta ni ili i na yaa zuwa tsu tsu 'yasan avangaci adama a aciyatsu? O'o, ana Asula a usu ntsu, adama e isa'ani i na tsu yuwain da shi.

Amma adama o ucawu wo okolo a tsu a da. ²⁸ Asula a zuwa tsu ta tso o'wo mejege na aciyayi adama a na tsu usuyi, amma adama a na tsu toniyi Wilā u da shi. ²⁹ Asula a aza a Isra'ila a da goon? O'o, ne da shi! Ayi fo Asula a Atakpaci a da? Ee, ne da da! ³⁰ Asula a ta a da a ri lo, waru ure u ta u da u ri lo a na u tsu usu ama. U tsu kambato ta ama mejege na aciyayi goon na a usu. U bala ko ele aza a Isra'ila a da ko ele Atakpaci a da shi. ³¹ Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo, to, tsu ta vari Wilā'a? Ko ke'en! Ucawu wo okolo u tsu zuwa tsu ta tso o'wo na amayun e ili i na Wilā u ciga ntsu tso o'wo.

4

Ucawu wo okolo a Ibrahim

¹ Nye tsaa damma a na akaya a tsu Ibrahim ritoi adama o ucawu wo okolo? ² Na Asula a tara yi za na ri mejege adama e ili i na u yuwain, to, u ta dana ni ili i na waa yuwaan afalu. Agba waa yuwan ne e ekere a Asula shi. ³ Adanshi a Asula a damma, "Ibrahim ca ta Asula okolo, adama o ndolo a da Asula a kece niyi za va abula." ⁴

⁴ Na vuma linga, a ciga a 'yuwan a tsu tsupa yi ta adama o ulinga u na u yuwain. Ikebe i ndolo une'e u da shi. ⁵ Agba vaa zuwa Asula a tara wu za va abula adama e ili i na vu yuwain shi. Asula a tsu tara ta aza o unusu aza abula goon adama a na a ca niyi okolo. ⁶ Ne da

fo Dawuda dammai ana u yuwain adanshi a mazanga ma vuma na Asula e kecei za va abula, ko na wo o'woi abula'a adama e ili i na vuma'a u yuwain da shi:

7 "Ama a na a yuwain ili i wuya i na Asula a yuwayin gafura, a ta na mazanga ma amayun. Asula a tawa ta unusu u le.

8 Ama o ndolo a ta na mazanga, aza a na Asulazuva aa cuwusan nu unusu u le waru shi." ◇

9 Mazanga ma na Dawuda yuwain adanshi a yi, wo o'wo ta za va aza a na a padai uryumbu goon? O'o, ko ke'en! Wo o'wo ta za va aza a na a padai uryumbu shi fo. Adama a na tsu damma ta de ili i na Adanshi a Asula a dammai, "Ibrahim ca ta Asula okolo, reve gba Asula e kece yi za va abula." 10 Cine tsa da ili i nda i farai? Asula a ushi ta Ibrahim kafu a pada yi uryumbu, ko cina a pada yi? Asula a ushi yi ta kafu a pada yi uryumbu. 11 Uryumbu'u iroci i da na Ibrahim cayi de okolo waru Asula a ushi yi ta de reve u kece yi za va abula, ko kafu a pada yi uryumbu. Adama o ndolo Ibrahim da dada va aza a na a cayi okolo e le, agba a pada le uryumbu shi. O o'wo ta aza a abula e ekere a Asula adama o ucawu wo okolo e le. 12 Waru Ibrahim dada va aza a na a padai uryumbu da fo, amma she na a ri na cu'un vu ucawu wo okolo a na Ibrahim shi na ayi kafu a pada yi uryumbu.

Nzuwulai adama aza na a ri nu ucawu wo okolo

13 Asula a yuwaan ta Ibrahim na muwun n tsukaya ma yi nzuwulai n na waa ca le uvadi. Asula a yuwan ne adama a na Ibrahim kuruyi Wila shi, amma adama a na ucawu wo okolo a yi ubata wa Asula u zuwa ta a tara yi za va abula. 14 Na ama a ushi ili i na Asula a yuwain nzuwulai adama e itoni i Wila, to, ucawu wo okolo wo o'wo ta ili ye pere. Waru nzuwulai ma Asula a tyo ya Ibrahim wo o'wo ta ili ye pere fo. 15 Asula a tsu yuwan ta upan na ama a kuda a kuru Wila. Na wila u shi lo shi, vuma shi a kuda wila'a shi.

16 Adama o ndolo a ta ushi nzuwulai ma Asula a mantasa ma na a cayi okolo. U ta casu yi pere, waru e reve ta a ta ushi yi. Na a kuru Wila† wa aza a Isra'ila, ko a kuda a kuru yi, a ta ushi yi na a ri nu ucawu wo okolo tsa Ibrahim. Adama a na Ibrahim ayi da dada va aza a na a cayi okolo suru. 17 Ununa Adanshi a Asula a dammai ana Asula a dammai Ibrahim,† "N zuwa wu ta vo o'wo dada vi ida ya abunda."

◇ A yuwaan ta Ibrahim nzuwulai n nda adama a na u cayi Asula okolo, za na tsu 'yasan akwakwa a kamba wuma reve waru u yuwan ili i sa'avu yu uta atsuma e ili i na i ri lo shi.

18 Ana Asula a yuwayin Ibrahim nzuwulai a na u to

o'wo dada vi ida ya ̄abunda, Ibrahim usu ta. ̄Asula waru a damma ta, "Muwun n tsukaya ma wu n to o'wo ̄abunda tse italyo'o," [◇] ko na wo o'woi cu'un vu nzuwulai n ndolo u rotso ta gashi waa yuwan shi. ¹⁹ Reve Ibrahim lyuwa elime nu ucawu wo okolo, ko na u shi na a'wan a na a rawai zuzu nu ukpaku, na a shi a putsaa yi a na wo o'wo dada. Saratu† ka va yi fo u shi ta u kutsa, agba koto u shi u matsan shi. ²⁰ Ibrahim zuwa ta okolo na ̄Asula a ta gura yuwan ili i na u yuwain nzuwulai, agba u bulā shi. Ucawu wo okolo a yi u shiton yi ta nu ucira, avu u ca ̄Asula tsugbain. ²¹ U tara ta suru suru na ̄Asula aa gura yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. ²² Reve gba adama o ucawu wo okolo a Ibrahim, "̄Asula e kece yi za va ̄abula."† ²³ Ana Adanshi a ̄Asula a dammai "̄Asula e kece yi ta za va ̄abula," a dana yi adama a Ibrahim goon shi. ²⁴ A dana ta ne adama a tsu fo, adama a damma tsu na ̄Asula ee kece tsu fo aza a ̄abula na tsu ca ̄Asula okolo, za na 'yasain Yesu Zagbain tsu atsuma a akwakwa. ²⁵ ̄Asula a ca ta Yesu adama u kuwa adama o unusu u tsu, avu waru u 'yasan yi, adama ̄Asula a usu tsu.

5

Ucawu wo okolo u tsu tawa ta na mazanga

¹ ̄Asula a usu tsu ta o ure wu ucawu wo okolo.

Gogo tsu ta na asuvu nden na ̄Asula adama e ili i na Yesu Zamawawa Zagbain tsu yuwaan ntsu. ² U yuwaan tsu ta ure adama tsu uwa atsuma e isa'ani† ya ̄Asula adama a na tsu ushiyi Zamawawa. Tsu ta yuwusan mazanga adama a na tsu ta pe na akunda atsuma a tsugbain tsā ̄Asula. ³ Tsu ta waru na mazanga atsuma a addama, adama a na tsu reve ta ele nda a tsu tawa ta na makafa ma asuvu atsuma a tsu. ⁴ Makafa ma asuvu ma da ma tsu lapula tsu nden, waru ulapulu wu nden n dafa u tsu tawa nu uzuwu wo okolo.

⁵ Na tsu ri na cu'un vu uzuwu wo okolo o ndolo, woo rono tsu e ida shi. Ili i nda i fara ta adama a na ̄Asula a ca ntsu Ruhu va Akiza, za na shitoyin okolo a tsu ni icigi ya yi.

⁶ Zamawawa kuwa ta adama a tsu mantse ma na tsu kuƙai a kamba aciyatsu, ko na tsu danai aza o unusu. ⁷ Ili yu san i da nanza ciga u kuwa adama u wawa nanza na aa kurusu Wilā. Amma u ta gura o'wo u kuwa adama u wawa wuma wu za na a yuwusaan ozo o ro isa'ani kuci. ⁸ Amma ̄Asula o roco tsu ta abajini e icigi ana u lyunguyi Zamawawa tsara u kuwa adama a tsu a mantse ma na tsu danai aza o unusu.

⁹ Gogo ̄Asula e te keceshe tsu aza a ̄abula adama a mpasa mu Zamawawa, waru tsu reve ta u ta wawa tsu o upan wa ̄Asula. ¹⁰ Ko na tsu danai n'yuwatan ma ̄Asula, u

kambato tsu ta n'utsa ma yi, adama a na Mawun ma yi ma kuwai adama a tsu. Gogo a na tso o'woi n'utsa ma Asula, tsu reve ta amayun a da a na waa wawa tsu e ekere a wuma u Mawun ma yi. ¹¹ Ayi ndolo da goon shi, amma tsu yuwan ta mazanga adama e ili i na Asula a yuwain e ekere a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu n'utsa ma Asula.

Adamu na Zamawawa

¹² Unusu u uwa ta atsuma o uvadi adama e ili i na vuma ta yuwain, avu unusu'u u tawaa nu ukwa. Ayi da i zuwai ciga 'yuwan vuma suru kuwa adama a na vuma suru yuwain unusu. ¹³ Unusu u ta pa atsuma o uvadi kafu Asula a ca Musa Wila. Asula aa cuwusan nu unusu'u shi a mantsa mo ndolo, adama a na Wila u dana lo shi. ¹⁴ Amma diga a mantsa ma Adamu a tyo a mantsa ma Musa, suru nle a kuwa ta, ko na koto a shi a 'yuwain a yuwan ili i na Asula a damma nle a yuwan shi, cine Adamu yuwain.

E re ro Adamu cu'un vu Zamawawa da za na tawai na acapa. ¹⁵ Amma ejere'e unata u da a ri shi, adama a na une'e wa Asula u ri tsu unusu wa Adamu shi. Amayun a da ama na abunda a kuwa ta adama o unusu u vuma ta ndolo. Amma isa'ani ya Asula i la'a ta mgbain lon, waru ama na abunda a tsura ta une'e u wuma wa Asula adama e isa'ani i vuma ta.

Vuma ndolo ayi da Yesu Zamawawa. ¹⁶ Waru ili i na une'e pere wa Asula u tawayi u tawa ta ko'o ni ili i na unusu u vuma ta u tawayi. Ana Adamu yuwain unusu, Asula a tsu ge'eto ta reve waru u ca atsumalima. Amma Asula a usu tsu ta adama o une'e wi isa'ani u na u cayi, ko tsu yuwan unusu wa abunda. ¹⁷ Unusu u vuma ta nda, ayi Adamu, u tawaa ta nu ukwa avu wo o'wo mogono e ekere a tsu. Amma ili i na Yesu Zamawawa yuwain la'a ta ili i ndolo na abunda lon. Asula a ta ni isa'ani lon e ekere a tsu, waru u usu tsu ta adama e Yesu. Adama o ndolo tsu ta tsura wuma reve tsu lyuwa aci o unusu nu ukwa.

¹⁸ Unusu u ta wa Adamu u tawaa ta na atsumalima o ukwa a tyo a ama suru. Ne da waru, ili ya abula i ta i na Yesu Zamawawa yuwain u zuwa ta ama suru o o'wo mejege e ekere a Asula. Ayi da u tawayi na wuma wa amayun e ekere a ama suru. ¹⁹ Adamu 'yuwan ta o toni Asula, ne da u zuwai ama na abunda o o'woi aza o unusu. Avu Yesu Zamawawa yuwan tsu-toni na Asula, waru u ta zuwa yi u kambato ama na abunda aza a abula a makakan ma yi.

²⁰ Amma Asula a ca ta Wila adama ama suru e reve cine a ri nu unusu. Amma a na ama a lyuwusa elime atsuma o unusu, Asula waru a lyuwusa elime atsuma e isa'ani ya yi. ²¹ Unusu u ta yuwusan tsugono a aci a ama suru, reve u tawaa le nu ukwa. Ne da

waru gogo, isa'ani ya Asula yaa yuwusan tsugono, waru u usu tsu ta adama e Yesu Zagbain Zamawawa tsu. Ayi ili i nda i da i tawaa ntsu na wuma u babu ukotu.

6

Unusu u ri nu ucira shi

¹ Tsu ta majiyan tsu lyuwai elime na mayan mo unusu† adama isa'ani† ya Asula i lyuwa elime? ² O'o, ko ke'en! E icigi yu unusu, to, atsu akwakwa a da, adama o ndolo cine tsa lyuwai elime na mayan mo unusu? ³ Yi icina ta na suru ntsu tso o'woi ili i ta na Zamawawa ana a rumbu ntsu? Ana a rumbu ntsu, tsu kuwa ta cine ayi u kuwai. ⁴ Ana a rumbu† ntsu, wo o'wo ta a cido tsu ta obolo na ayi adama a na tsu kuwa ta obolo na ayi. Dada'a u zuwa ta Zamawawa kambisa wuma e ekere a tsugbain nu ucira wa yi. Ne da waru, u zuwa ntsu fo tso o'woi wuma ko'o o ure u sa'avu.

⁵ Zamawawa kuwa ta, atsu fo gba tsu boluloi ta na ayi o ukwa. Ne da gba Asula aa zuwa tsu tsu kambisa wuma ununa u zuwai Zamawawa kambisa wuma. ⁶ Tsu reve ta o una ta ama a na tsu shi nu ujimu a akpata† na Yesu adama a na unusu u lambai ucira wa yi atsuma a wuma u tsu. Asula a yuwan ta ne adama lipu vu nusu tsu a dashi o'wo agbashi o unusu wan. ⁷ Ne da u ri, mantsa ma na vuma kuwai biti u fatsa ta e ekere o unusu, unusu u ri nu ucira a aci a yi waru shi.

⁸ Na tsu kuwa obolo na Zamawawa, tsu reve ta na tsa danda wuma na ayi waru. ⁹ A'ya san ta Zamawawa atsuma a akwakwa, agba tsu reve ta u buwa a kuwa shi. Ukwu u ri nu ucira a aci a yi gogo shi. ¹⁰ Ana Zamawawa kuwai, u kuwa ta u ta adama u lyuwa aci o unusu, agba waa dashi kuwa shi, ko ke'en. Gogo nda u ta na wuma u sa'avu, waru wuma u sa'avu wa yi u to obolo na Asula. ¹¹ Ne da waru, i tara aciyadu tsa akwakwa a tyo e ili i na i ri unusu, agba i ta wuma obolo na Asula e ekere e Yesu Zamawawa.

¹² Adama o ndolo she i lyawa unusu u yuwusan tsugono a aci a du pa o uvadi wan. She i kuru ili i wuya i na i cigai i yuwan wan. ¹³ She i lyawa upasu u na atsuma a lipu du wo o'wo ili i mayan mo unusu wan. Amma o una u ndolo, i ca Asula aciyadu suru suru adama a na i ta tsa ama a na a shi ukwa, amma avu Asula a zuwa du yo o'wo wuma. I ca Asula lipu du suru suru adama i yuwan ili i na i ri mejege, waru reve i tawaa Asula na tsugbain. ¹⁴ Unusu u buwa a yuwan tsugono a aci a du shi. Isa'ani ya Asula i da yaa yuwusan tsugono tsa du, agba Wilu shi.

Aagbashi a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai

¹⁵ Adama o ndolo, u ta dansa tsu ta lyuwa elime nu unusu faan, ana wo o'woi isa'ani ya Asula i da yaa yuwusan tsugono a aci a tsu, agba Wilu shi? Ko ke'en,

ne da shi! ¹⁶ I reve ta ili i na i dangwai i toni suru wo o'wo ta zagbain du. I ta gura dangwa unusu, za na tsu tawaa nu ukwa, ko i ta gura dangwa i toni Asula, avu yo o'wo aza a abula e ekere a yi. ¹⁷ De acapa, agbashi o unusu a da i shi. Amma n godyo ta Asula a na i toniyi uritosu u na i usuyi i kuru mejege. ¹⁸ Asula a bada du ta e ekere o ucira wu unusu, avu yo o'wo agbashi a Asula adama i yuwan ili i na i ri mejege.

¹⁹ N yuwan ta adanshi ni iroci yi vadilima adama i tara ili i na maa dansa babu usan. De acapa, i lyawa ta aciyadu yo o'wo agbashi e ekere o unusu ni iwuya. Gogo gba i ciga i 'yuwan i dangwa yo o'wo agbashi e ekere a abula adama yo o'wo aza a akiza.

²⁰ De acapa, ana i shi agbashi o unusu, i shi adama e ili ya abula shi. ²¹ Nye i da i tsura i a mantsa mo ndolo a na i yuwusain iwuya? Gogo gba i ta uwwusa wono u le. Ili i ndolo ukwa u da goon u tsu tawaa. ²² Gogo nda Asula a bada du ta e ekere o ucira wu unusu, reve yo o'wo agbashi a yi. Gogo i ta yuwusan ili i na yaa tawusa na nden ma akiza, reve i koso a wuma u na woo koto shi. ²³ Atsupu o unusu ukwa u da, amma Asula a ca tsu ta wuma u babu ukotu pere e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

¹ Ama a va, suru ndu i reve ta Wila wa Musa. Adama o ndolo i reve ta na Wila u tsu yuwan ta tsugono a aci a ama ele ubuwu wuma goon. ² Iroci, na ka olo, wila wu nla yi ta na vali va yi, na vali'i u ri wuma. Amma nu u kuwa, wila u lolo u buwa wunlu na ayi shi. ³ Agba na wo olo vali ro vali va yi ubuwu wuma, Wila u damma u ta yuwusan tsipere. Amma na vali va yi kuwa u ta faan e ekere a wila u lolo, waru u yuwan tsipere shi, ko na wo olo vali ro.

⁴ Ama a va, ne da u ri ya'a du. Wila u buwa o tsugono a aci a du shi, adama a na i kuwa ta o ucira wa yi ana i kuwai na Zamawawa a akpata.† Gogo gba i to obolo na za na a 'yasain atsuma a akwakwa, adama tsu yuwayin Asula aganda. ⁵ De acapa, upasu u lipu u tsu za na ri nu unusu tsu yuwan ta tsugono tsa tsu. Wila u zuwa tsu ta tsu ciga mayan me ili i na i ri unusu u na u yuwain tsugono tsa lipu tsu. Waru adama o ndolo, ili i na tsu yuwain biti u tawato tsu ta o ukwa. ⁶ Agba Wila u buwa a yuwusan tsugono tsa tsu shi. Tsu ta gashi akwakwa, waru Wila waa tsura ucira a aci a tsu shi, ko ke'en. Gogo tsu ta gura yuwaan Asula aganda o ure u sa'avu na Ruhu va yi o ronuso tsu adanga, agba a akuci o ure u Wila u na a danai shi.

7

Iroci ubata u lolo

Wila nu unusu

⁷ I ta dana a majiyan gashi n ta dansa unusu na Wila ili i

tā i dā. Ne dā u ri shi! Amma Wilā u dā u zuwa numu n revei ili i na a tsu de unusu. Iroci, n shi n reve ili i na waa dansa she vuma ciga ili yi za ro shi wan, she na Wilā u damma numu she n yuwan ne wan. ⁸ Unusu u dā u tsurāi ure e ekere a wilā u nda, dāda u zuwa numu n danā nā tsushu'un icu'un icu'un. Nā Wilā u shi lo shi, unusu u shi a tsurā ucira u nda shi. ⁹ Ko ili i shi i 6ala mu shi kafu n reve ili i na Wilā u dammai u lobono tā n yuwan. Amma ana n reve niyi, n reve tā na n yuwain unusu waru za vu unusu dā n shi, za na aā kuwā. ¹⁰ Wilā u na u shi a zuwaa mu wuma, ayi dā u kambisai, u zuwaa numu ukwā.

¹¹ Unusu u tsurā tā ure u na waa pusan mu ugbozu, reve u yuwan ulinga nā Wilā'a adama wu una mu. ¹² Suru nā ne, Wilā'a a aciyayi u tā na akiza, ili i na waru u dammai a tā na akiza nā mejege. ¹³ N ta dansa ili i na i ri ulobonu u ta zuwusaa mu ukwā? O'o, ko ke'en! Unusu u dā u tarai ili i na i ri ulobonu reve u yuwan ulinga nā ayi adama u tawaa mu nu ukwā. Ili i nda i fara tā adama n reve ili i na unusu u rotsoi na amayun. Ili i na i zuwai Wilā u ri lo ayi dā adama u roco na unusu ili i wuya i dā lon.

Mpolo adama a yuwan unusu wan

¹⁴ Tsu reve tā Wilā ili i sa'ani i dā. Wilā u dā waa tāwusaa na addama shi, amma amu dā, adama a na amu vuma dā goon. Adama

o ndolo, unusu u ta yuwusan tsugono a aci a vā gashi amu aagbashi a yi a dā. ¹⁵ N reve ili i na i zuwai maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi. N ciga tā n yuwan ili i na i ri mejege na amayun, agba maa yuwusan yi shi. O unā u ndolo, reve n reme a yuwusan ili i na n 'yuwain. ¹⁶ N reve tā na ili i na maa yuwusan mejege ma dā shi, ayi nda u roco tā n usu tā Wilā u tu ulobonu. ¹⁷ Adama o ndolo amu dā maa yuwusan ili i wuya i nda shi. Unusu u na u ri nden atsumā a vā a dā a yuwusan le. ¹⁸ Upasu u wuma u vā u na u ri akuci nu unusu u lyawa mu n yuwan ili i na i ri ulobonu shi, ko ke'en. Ko nā n shi n ciga n yuwan ili i sa'ani, n tsu gura shi. ¹⁹ Nā n ciga n yuwan isa'ani, n tsu yuwan shi. Waru nā n ri o mpolo n kudā a yuwan unusu, reve gba me eneshe amu dā nda a yuwusan yi. ²⁰ Agba nā maa yuwusan ili i na n cigai n yuwan shi, amu dā na amayun maa yuwusan yi shi. Unusu u na u ri atsumā a vā ayi dā waa yuwusan yi.

²¹ Apa ili i na me enei a wuma u vā, nā n ciga n yuwan ili i sa'ani avu n cina aciyavā a yuwusan iwuya. ²² Okolo a vā a tā mazanga adama a wilā u na wu utai ubatā wā Asulā. ²³ Agba reve n cina ubatā biti atsumā a vā ili i ro a yuwusan nlangi ni ili i na okolo a vā a cigai a yuwan, reve u kambato mu aagbashi o unusu u na waa yuwusan

tsugono tse ili i na maa yuwusan suru. ²⁴ Adama o ndolo, okolo a va a danu shi! Zane da o utaa mu e ekere a lipu nda na aa zuwusa mu ukwa? ²⁵ N godyo ta Asula adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, ayi da za na wawa numu.

Nda cine n ri: o okolo a va, n ciga ta n kuru wila wa Asula, agba upasu u lipu va u na u cigai u yuwusan unusu, wo o'woto mu ta aagbashi o unusu.

8

Lyawa Ruhu va Akiza yuwan tsugono

¹ Adama o ndolo, na adu aza e Yesu Kristi Zamawawa da, Asula ee ge'eto reve waru u kototo du shi. ² Adama a na adu aza a yi a da, Ruhu va Akiza na tsu tawaa na wuma u bada du ta yo o'wo faan e ekere o ucira wu unusu u na u tsu tawaa nu ukwa. ³ Ayi Wila wa Musa u ri nu ucira u na waa wawa tsu shi, adama a na atsu na aciyatsu aza o unusu a da tsu danai. Amma Asula a yuwan ta ili i na Wila waa gura yuwan ne shi. U lyungu ta Mawun ma yi a tyo o uvadi na lipu tsu, ili i na i tawai ko'o ayi da lipu tsu ta nu unusu. Asula o kototo ta ucira wu unusu u na waa yuwusan tsugono a lipu tsu, ana u ca ntsu Mawun ma yi tsu kucci adama a nusu tsu. ⁴ A yuwan ta ne adama a tsupa suru atsupu e mejege a na wila u dammai a aci a tsu, atsu na tsoo tonu Ruhu, agba tsaa kurusu ili i na lipu cigai shi.

⁵ Na ama a lyawa ili yu unusu i na ele a cigai a yuwan, i yuwan tsugono a aci e le, a tsu yuwusan ta majiyan mo unusu kuci. Amma aza a na a lyawai Ruhu yuwain tsugono a aci e le, a tsu yuwusan ta majiyan me ili i na yaa zuwa Ruhu'u waa uwwa uyo'o u le. ⁶ Ni icigi i mayan me ili i wuya ma da maa yuwusan tsugono a aci a vuma, u ta kuwa. Amma na Ruhu da a yuwusan tsugono a aci a vuma, u ta dana na wuma na asuvu nden. ⁷ Ni icigi i mayan mo unusu ma da maa yuwusan tsugono a aci a vuma, kuci da waa yuwusan nlangi na Asula. U tsu toni ili i na Asula a dammai u yuwan shi. Amayun a da, waa gura yuwan tsundolo shi. ⁸ Aza a na a lyawai she ili i na lipu le damma nle a yuwan dada aa yuwusan, aa zuwa Asula a uwwa uyo'o u le shi.

⁹ Amma adu i lyawa ili yu unusu u na i cigai i lyuwa elime a yuwusan tsugono a aci a du shi. Amma Ruhu va Akiza ta pe nden atsuma a du, amayun u ta yuwusan tsugono tsu du. (Amma i cuwan za na ri na Ruhu vu Zamawawa nden atsuma a yi shi, ayi za vi Itoni da shi, ko ke'en.) ¹⁰ Lipu du ta kuwa adama o unusu. Amma na Zamawawa ri nden atsuma a du, Ruhu ta ca du wuma, adama a na Zamawawa kambato du ta aza a abula e ekere a Asula. ¹¹ Ruhu va Asula na 'yasain Yesu o ukwa ta pe nden o okolo a du. Ayi na u 'yasain Yesu o ukwa u ta

ca lipu ɗu na a kuwa wuma, e ekere a Ruhu va yi na ri pe nden atsuma a du'u.

¹² Adama o ndolo ama a va, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain nden n na Ruhu va Asula damma ntsu tsu yuwan. Tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain cine tsu cigai tsu yuwan wan, adama a na atsu na aciyatsu aza o unusu a da. ¹³ Ili i na i zuwai ayi da, ni i lyuwa elime na mayan mo unusu u na i cigai, i ta kuwa. Amma ni i lyawa Ruhu kamba du i lyawa mayan mo unusu, i ta tsura wuma wa amayun. ¹⁴ Muwun ma amayun ma Asula ele da aza a na Ruhu va Asula o ronuso le adanga. ¹⁵ Adama a na Ruhu na Asula a ca ndu u kambato du agbashi a na aa uwwa wovon shi. Amma, ayi Ruhu u kambato du ta yo o'wo muwun ma Asula, waru ayi Ruhu'u u tsu ca tsu ta ucira u na tsaa shon a tyo ubata wa Asula reve tsu damma, "Dada! Dada tsu!" ¹⁶ Ruhu va Asula tsu bolo ta na ruhu tsu, reve u roco amayun na atsu muwun ma Asula n da. ¹⁷ Adama o ndolo, tsu ta tsura ili i na waa guzasa adama a ama a yi. Waru ili i na Asula a cayi Mawun ma yi suru, Zamawawa, aza a tsu a da fo. Amma na tsaa tsura cu'un tsugbain tsa na Zamawawa tsurai, tsu ciga tsu 'yuwan tsu sowa atsumalima cine ayi fo u sowoi.

Tsugbain tsa na tsar ri lo a tawa

¹⁸ Na tsu cuwan na cu'un tsugbain tsa na waa ca tsu a

tyo de, atsumalima a na tsoo sowuso gogo ili i da shi. ¹⁹ Ili i na Asula a yuwain suru a ta pura mantse gogo na Asula oo roco a alanga e eteshe cine muwun ma yi n ri na amayun. ²⁰ Asula a yuwaan ta ili i na u yuwain suru una. Ili i na u yuwain da a dangulai a yuwan tsundolo shi, Asula a da a dangulai ne. ²¹ Na tsundolo suru, Asula o fofo ta a na waa zuwa ili i na u yuwain o o'wo faan, waru tsara a shama wan, agba o to o'wo faan reve a tsura tsugbain tsa muwun ma Asula.

²² Adama a na tsu reve ta diga o ufaru a tyo a mantse mo gogo ili i na Asula a yuwain ta a manga na mbala, cine ka va atsuma tsu dana na atsuma a mbala nu u ciga u matsan. ²³ Ko atsu aza e Itoni tsu ta a manga adama a mbala, ko na tsu ri na Ruhu va Akiza za na ayi da ufaru wu une'e wa Asula. Atsu fo, tsu ta pura gogo urana u na Asula aa usu tsu tsu muwun ma yi suru suru, reve u kambato lipu tsu faan suru. ²⁴ A wawa tsu ta, waru tsu ta nu uzuwu wo okolo a nda. Na tse ene ili i na tsaa pura, ayi ili i ndolo i dada uzuwu wo okolo wa amayu'un shi. Ama a tsu zuwa okolo e ili i na a tsurai de shi. ²⁵ Amma na tsu ri nu uzuwu wo okolo e ili i ro i na tsu ri na ayi ne'en shi, tsu to purosus yi na ankuri.

²⁶ Waru ayi Ruhu u tsu kamba tsu ta atsu aza a na a ri babu ucira. Tsu reve cine tsaa yuwan avasa a na a ntsayi shi. Amma Ruhu na

aciyayi tsu yuwaan ta Asula adanshi o una u tsu, waru u tsu pati ta Asula o una u tsu na manga ma na ma la'ai ili i na vuma aa gura damma. ²⁷ Asula e tse ene ta ili i na i ri pe atsuma o ookolo a vuma. Waru u reve ta ili i na i ri pe atsuma a asuvu a Ruhu, adama a na ayi Ruhu'u u ta yuwusan adanshi na Asula o una wa ama a yi cine Asula a cigai.

²⁸ Waru tsu reve ta Asula a tsu zuwa ta ili suru i linga obolo adama o ulobonu e ekere a aza a na a ciga niyi. Ele da ama a na u deyi, adama a na ne da u fofoi u yuwan. ²⁹ Asula e reve le ta kafu u yuwan uvadi, waru u dangwa le ta tsara o o'wo tsa Mawun ma yi, adama Yesu Kristi Zamawawa wo o'wo umatsun wu ufaru reve waru u tsura azawawa'a a abunda lon. ³⁰ Ana u dangwa nle, reve u de le a tawa ubata wa yi. Ana u de nle, reve u tara le aza a abula a makakan ma yi, reve waru u yuwaan le nzuwulai n tsugbain tsa yi.

Icigi ya Asula

³¹ Cine tsa da tsa damma adama e ili i nda suru? Na Asula a ri obolo na atsu, babu za na aa gura lyuwa aci a tsu. ³² U putsaa na Mawun ma yi shi, amma u ca yi ta adama a tsu suru suru. Ana u ca ntsu de Yesu, to, amayun a da a na waa ca tsu ili suru. ³³ Zane da aa yuwan adanshi a vama adama a ama a na Asula a dangwai? Ko vuma ta, adama a na Asula a da na aciyayi

za na kambato nle mejege. ³⁴ Zane da oo kototo ama a Asula? Ko vuma ta, adama a na Yesu Kristi Zamawawa kuwai, waru a 'yasan yi ta atsuma o ukwa, gogo waru u ta wuma o ukere usa'ani wa Asula, u ta yuwusan ipati ubata wa Asula adama a tsu. ³⁵ Ko ili yi lo i na yaa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa za na u ri na ayi a tyo ya'a tsu shi. Na tsu ri pe atsuma a addama, ko tsoo sowuso atsumalima, ko na ama o bongi tsu, ili i ndolo yaa kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. Ko na tsu ri ni ili i na tsa lyuwa shi, ko na tsu ri ni itana i na tsoo oto shi, ili i ndolo suru yaa kasa tsu in icigi yi Zamawawa shi. Ko na tsu ri atsuma e meleshe, ko na oo una tsu, ko ni ili i ndolo suru waa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. ³⁶ Ne da da u ri cine Adanshi a Asula a dammai cida:

“Usana suru ama a ta dansa a to una tsu adama a wu, a ta yuwusan na atsu cine a tsu yuwan ni ikyon i na tarai a 'yawa ubata u na aa pada.” ◊

³⁷ Amma ko atsuma e ili i ndolo suru, tsu ta nu ulyuwu wa aci suru suru e ekere a za na ciga ntsu! ³⁸ N reve ta amayun a da a na babu ili i na yaa gura kasa tsu ni icigi ya yi: Ukwā waa gura kasa tsu na ayi shi, waru wuma waa gura shi. Nlingata ma Asula maa gura kasa tsu na ayi shi, ko otoni a lima. Ko ele cira va zuwa aa gura kasa

tsu ni icigi ya yi shi. Ili i na yaa farasa gogo, ko ili i na yaa fara elime aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. ³⁹ Ko tsu ri zuva ve eleshe, ko tsu pe zaḷa mala, u rotso ili i ro shi, adama a na babu ili i na i ri pa atsumā o uvadi u na yaa gura kasa tsu ni icigi ya Asula i na u roco ntsu e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

9

Asula na aza a Isra'ila

¹ Amayun a da maa dansaa fu. Amu za vu Zamawawa da agba epen a da mu shi. Ruhu va Akiza na asuvu a va a usu ta ili i na maa dansa amayun a da. ² Okolo a va a ta atsumolangu na m6ala lon ³ adama a ama a va, aza a Isra'ila cine n ri. Ko na Asula aa yuwaan mu unā reve wu kasa mu na Zamawawa adama ko aa tsura iwawi,† she n usu ni iladi Asula a yuwan ne. ⁴ Ele ama a Isra'ila a da, aza a na Asula a dangwai o o'wo muwun ma yi, u roco le ta tsugbain tsa yi, reve waru u yuwusan akucunu ne ele. U ca le ta Wila wa Musa. U damma le ta cine aa yuwan aganda a amayun. U ca le ta nzuwulai ma yi e ekere e le. ⁵ Nkaya n le ama a gbagbain a Asula a da a shi, Zamawawa a aciyayi mawun ma tsukaya me le ma da. Ayi waru Asula a da, za na aa yuwusan tsugono tse ili i biti! Ica za va yi da babu ukotu! Ami.†

⁶ Maa dansa Asula a kuda ta a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai na waa yuwan shi. Agba ama a Isra'ila suru da a danai ama a yi na amayun shi. ⁷ Waru muwun n tsukaya ma Ibrahim suru n da Asula a yuwayin Ibrahim nzuwulai shi. Asula a damma ta Ibrahim, "Muwun ma Ishiyaku n da goon e de muwun n tsukaya ma wu." ⁸ Ayi nda u to rocosu a na muwun n tsukaya ma Ibrahim suru da muwun ma amayun ma Asula shi. Muwun ma Ibrahim ma amayun ele da aza a na o o'woi muwun ma Asula adama a nzuwulai n na Asula a yuwayin Ibrahim. ⁹ Apa nzuwulai n na u yuwain: "A tyo nkoli a mantsa ma nda, n ta cina cina Saratu† matsan de ulobo." ¹⁰

¹⁰ Mawu'un ayi da Ishiyaku† akaya a tsu. Ana u kungwai, reve u zuwa Rikatu,† za na matsain mpishe. ¹¹⁻¹² Agba kafu u matsan reve Asula a damma yi, "Zakpara ta yuwaan zawa'a tsugbashi." ¹³ A yuwan ta ne kafu muwu'un n yuwan ili i sa'ani ko ili i wuya. Asula a yuwan ta ne adama a na za na u dangwai ayi da za na u cigai adama e ifobi ya yi, agba adama e ili i na mawu'un u yuwain da shi. ¹³ Ununa Adanshi a Asula a dammai, "N ciga ta Yakubu, agba n 'yuwan ta Isuwa." ¹⁴

¹⁴ To, nye tsa damma adama e ili i nda? Asula a

yuwan t̄a ili i na i lobonoi shi a tyo e ekere a ama biti? Ne d̄a shi, ko ke'en!

¹⁵ *Asul̄a* a damma t̄a Musa, "N to roco za na n dangwai biti isa'ani, waru n te ene iliyali yi za na n dangwai me ene." ◇

¹⁶ *Asul̄a* o to roco za na u dangwai biti isa'ani, agba adama e ili i na vuma'a cigai waru waa yuwusan d̄a shi. ¹⁷ Adanshi a *Asul̄a* a damma t̄a, *Asul̄a* a damma t̄a mogono ma Masar, "N zuwa wu t̄a mogono adama a nda: N ciga t̄a n roco ucira u va ya'a wu, adama a yuwan adanshi a ala a va ubatāa biti atsumāa o uvadi." ¹⁸ Adama o ndolo ye ene, *Asul̄a* o tsu roco t̄a ozo o ro isa'ani adama a na u cigai u yuwan ne, waru u tsu dangwa t̄a u zuwa ozo o ro o o'wo aza a aciyogbamu.

Isa'ani nu upan wa Asul̄a

¹⁹ Nanza ta gura ece, "Cine *Asul̄a* a tawaa tsu, nu u zuwa tsu tsu yuwan cine u cigai tsu yuwan?" ²⁰ She i damma ne wan! N'utsā n va, n te ecishe du, "Zane d̄a yaa tarasa aciyadu a na i ri aa yuwusan mawasan na *Asul̄a*? Upondo u tse ece t̄a ma'i va yi, 'Adama a nye vu ma'a numu tsunda?' " ²¹ Ma'i tsu ma'a t̄a ili i na u cigai u ma'a suru. U ta gura kene olo'o reve u ma'a mata d̄a ma sa'ani adama a rana na a tsu linga na ayi langa goon, ili i ro waru gba shi adama a linga va ana'an na nfa'an.

²² Ne d̄a u ri na *Asul̄a*. U ciga t̄a u roco upan wa yi adama ama e ene ucira wa yi a aci a za na suru wu ntsayi a lungusa yi. Amma reve wo o'wo u ta yuwusan ankuri ne ele. ²³ U yuwan t̄a ili i nda adama u roco tsugbain t̄a yi lon ana we enei iliyali ya ama, aza a na u foboyi a ushi tsugbain t̄a yi. ²⁴ *Atsu* d̄a gba ama o ndolo a na *Asul̄a* e deyi. U dangwa tsu t̄a atsumāa a ama a Isra'ila, agba ayi d̄a d̄a ne goon shi, waru u dangwa tsu t̄a fo atsumāa a Atakpaci. ²⁵ Cine *Asul̄a* a dammai atsumāa a aatagada a Hosiya, vumavasul̄a: "Aza a na a ri ama a va shi, Ele d̄a mee de ama a va gogo. Waru n to roco icigi a tyo ubatāa wa aza a na n shi n cigai shi." ◇

²⁶ Waru "De ubatāa u na *Asul̄a* a damma nle, 'Adu ama a va a d̄a shi,' De d̄a *Asul̄a* a wuma ee de le muwun ma yi." ◇

²⁷ Waru apa ili i na Ishaya† vumavasul̄a dammai adama a ama a Isra'ila: "Ama a Isra'ila a t̄a abunda, vadamma wuyun wu nge'en m mala, agba wa'a d̄a aa wawa atsumāa e le.

²⁸ *Asul̄azuva* a t̄a jika, adama u ca ama o uvadi atsumalimāa suru suru." ◇

²⁹ Ishaya dammisa t̄a: "*Asul̄azuva* Mogono me Ili Suru Suru

ma lyawa t̄a ama o gundo tsu
wa'a a d̄ana wuma.
N̄a ne d̄a gba shi,
a t̄a lungusa tsu suru suru,
tse ilyuci yo Sodom na
Gomora.” †

*Aza a Isra'ila na Alabari a
Sa'ani*

³⁰ To, adama o ndolo nye
tsaa damma adama e ili i
ndolo? Ayi nda d̄a: Atak-
paci a yuwusan ukadu u na
a zuwa aciyele aza a aḅul̄a
e ekere a Asul̄a shi, amma
Asul̄a a d̄a a zuwa nle aza a
aḅul̄a na aciyayi adama a na
a ca t̄a okolo ya'a yi. ³¹ Ama
a Isra'ila a yuwan t̄a ukadu
o toni Wil̄a adama o o'woto
aciyele aza a aḅul̄a na Asul̄a.
Agba a gura shi. ³² Adama
a nye a kudai? Adama a na
a ciga t̄a a zuwa aciyele aza
a aḅul̄a e ekere e ili i na aa
yuwusan, amma a zami yi
nu ucawu wo okolo ubata wa
Asul̄a okolo mejege shi. Reve
a kara a tadatsasa a aatali
a gbain a na a ri o ure u
le. ³³ Cine Asul̄a a dammai
atsuma a Adanshi a yi:

“N ta zuwa aatali atsuma a
Sihiyona.*

Za na ama aa d̄ana a
tadatsasa.

U t̄a tsa aatali a na aa zuwa le
a riya.

Agba za na ca niyi okolo waa
uwu wono shi.” †

10

¹ Ama a va, ili i na n la'a
cigai, n ciga t̄a aza a Isra'ila
suru a tsura iwawi. Avasa a
va a d̄a ndolo e ekere a Asul̄a.

² N reve t̄a a na a cigai a
yuwaan Asul̄a aganda, agba a
tsura urevu ³ wi ili i na i tsu
zuwa Asul̄a a ushi ama shi.
O un̄a u ndolo, reve a yuwan
ukadu u na a zuwa aciyele o
o'wo aza a aḅul̄a e re le. Reve
a 'yuwan o toni ure wa Asul̄a
u na u tsu kambato ama aza
a aḅul̄a. ⁴ Zamawawa zuwa
t̄a Wil̄a wo o'wo babu ucira,
adama o ndolo Asul̄a a t̄a usu
aza a na a cayi Zamawawa
okolo suru.

*Ama suru a ta gura tsura
iwawi*

⁵ Musa d̄ana t̄a cine Asul̄a
a tsu zuwa ama o o'wo aza
a aḅul̄a adama a na oo tono
Wil̄a. U damma t̄a, “Za na
yuwain tsutoni ni ili i na Wil̄a
u dammai, u t̄a d̄ana wuma.”

† ⁶ Apa nda ili i na Adanshi
a Asul̄a o ritoyi cine vuma
o o'wo za va aḅul̄a nu ure
wu ucawu wo okolo: “She vu
damma aciyawu wan, ‘Zane
d̄a aa 'yawa zuwa?’ ” (Za
na a dansa, “She vu damma
aciyawu wan, ‘Zane d̄a aa
'yawa zuwa awu u tara Za-
mawawa a cip̄a o uvadi?’ ”)

⁷ “Waru she i damma wan,
‘Zane d̄a waru aa cip̄a pe
ubata wa akwakwa?’ ” (Za
na a dansa, “She i damma
wan, ‘Zane d̄a aa 'yawa ubata
wa akwakwa wu ut̄a na Za-
mawawa?’ ”)

⁸ Apa ili i na Adanshi a
Asul̄a a dammai: “Ikaka'a i t̄a
zuzu na awu, u t̄a o un̄a wa
wu no o okolo a wu.” Ayi d̄a
uritosu wu ucawu wo okolo u
na tsaa dansa.

† 9:29 Isha. 1:9.

* 9:33 Sihiyona aala o ro a d̄a a Urishelima. † 9:33 Isha.

8:14; Isha. 28:16. † 10:5 N.Gn. 18:5.

⁹ Nā vu damma a alanga e eteshe, “Yesu Zagbain dā,” waru nā vu usu tā o okolo ā wu a nā Asulā ā 'yāsan yi tā pe o ukwā, Asulā a ta wawa wu. ¹⁰ Tsu usu tā no okolo ā tsu, waru adama o ndolo ā dā Asulā ā kambato ntsu mejege. Avu tsu damma a alanga e eteshe tsu usu tā, waru adama o ndolo ā dā tsu tsurāi iwawi.† ¹¹ Cine Asulā a dammai atsumā a Adanshi ā yi, “Agba za na ca niyi okolo suru waa uwwa wono shi.” ◇ ¹² Ayi nda ta yuwusan adanshi a za suru, adama a na babu ili i na i tawulai na aza a Isra'ila na Atakpaci. Zagbain tā dā ri lo vā koyan dā. Waru u tsu zuwaa tā aza a na a yuwusan avasa e ekere ā yi aba'un ā abundā. ¹³ Cine Adanshi ā Asulā a dammai, “Nā za de a ala a Zagbain suru, Asulazuva a ta wawa yi.” ◇

¹⁴ Cine ama aa ca Zagbain okolo hali a pati yi u wawa le, nnā koto a uwwa adā ā yi shi? Waru cine a uwwa, nā za ro damma le shi? ¹⁵ Waru cine aā 'yāwa a damma le, nā Zagbain lyungu le shi? Adanshi ā Asulā a damma tā, “Ili i māzangā i dā lon na aza a nā aā tāwusā na a alabari a sa'ani a rawa.” ◇

¹⁶ Aza a Isra'ila suru dā a usuyi Alabari a Sa'ani'i shi. Iroci, Ishaya vumavasulā ece tā, “Asulazuva, vuma ro usu tā de ili i na tsu dammai?” ¹⁷ Ama a uwwa tā Alabari a Sa'ani'i ana nanza damma

nle adā e Yesu Zamawawa. A tsu fara tā uwwa ikaka'a, reve ā usu. ¹⁸ Amma te dā aza a Isra'ila? A uwwa tā de ikaka'a? Ee, a uwwa tā! Adanshi ā Asulā a damma tā: “A damma tā ikaka'a ā tyo ubatā wa ama suru.

Waru a yuwan tā adanshi ā yi batā koko'o a alanga atsumā o uvadi.” ◇

¹⁹ Amma ama a Isra'ila e reve tā ili i na waa dansa na amayun gba? Ee, e reve tā, ko a mantsa ma Musa, Asulā a damma tā,

“N tā zuwaa idā i ro aba'un, reve i yuwan tsushu'un

N tā zuwaa olo Atakpaci aba'un, reve yu uwwa upan.” ◇

²⁰ Ishaya yuwan tā adanshi babu wovon a na Asulazuva a damma tā,

“Aza a nā a shi e izami i vā shi, ele dā aza a nā a tsurā numu.

N roco tā aciyāvā ā tyo ubatā wa aza a nā a shi e ipati i na ee ene mu shi.” ◇

²¹ Waru Asulā a yuwan tā adanshi adama a aza a Isra'ila,

“Urana mābulā n tsu bubaruwā tā ekere ā vā adama n ushi ama a nā a ri na asuvu ugbawu waru a 'yuwain o toni.” ◇

11

Asulā a yuwaan tā aza a Isra'ila isa'ani

¹ Adama o ndolo reve me ece: Asulā a 'yuwan tā ama

a yi, aza a Isra'ila? Ne da shi! Amu na aciyawa za va Isra'ila da. Amu maci va Ibrahim da, waru za vu ugundo wa Banyamiƙ u da. ² Asula a dangwa ta ama a Isra'ila o o'wo ama a yi de nu ujimu, waru koto u wasan le shi. I cuwan ta ni ili i na Adanshi a Asula a dammai adama a nda? Iliyaƙ vumavasula 'yawa ta na adanshi a aci a ama a nda reve u damma, ³ "Asulazuwa, o una ta amasula a wu, waru a lungusa ta musa'a ma wu. Amu da vumavasula na buwai a nde'en, agba a ta zama o una mu fo gogo."
 ◇ ⁴ Waru i cuwan ta cine Asula a usuyi? U damma, "Avu da goon vu buwai shi. N ta na ama ukpakukupa ucindere (7,000) aza a na koto a kingyowayi amali Ba'aluf shi!" ◇

⁵ Ne da fo u ri gogo. Ama a ta lo wa'a na Asula a dangulai adama e isa'aniƙ ya yi. ⁶ Waru nnu u dangula le, adama e isa'ani ya yi i da, agba adama e ili i ro na a yuwain da shi. Nno o to o'wo ama a Asula adama e ili i na aa yuwusan, une'e wi isa'ani ya Asula wo o'wo une'e wa amayun shi.

⁷ Ayi nda u to rocosu ama a Isra'ila wa'a da, aza a na Asula a dangwai, a tsurai ili i na aza a Isra'ila suru a ri e izami. Agba akapi e le a ta na aciyogbamu. ⁸ Cine Adanshi a Asulaƙ a dammai: "Asula a ca le ta okolo a tsutamu.

U rumbanato le ta adama e ene wan, waru u ula ta atsuvu e le adama a uwwa wan. Ne da gba hali n gogo." ◇

⁹ Waru Dawuda damma ta: "Lyawa abuki e le e reme le atsuma a maza me le, adama a tadatsa reve a ushi atsumalima adama e ili i na a yuwain.

¹⁰ Lyawa esu e le a rumbana adama e ene wan, zuwa le a kadato zalā vi itana yu ume

u na aa cu'wan shi." ◇
¹¹ Adama o ndolo reve me ece: Ana aza a Isra'ila a riyai, uriyu u ndolo u lungusa le ta? Ne da shi! Adama a na a yuwain unusu, da da iwawi i tawai ubata wa Atakpaci, ayi nda gba ayi da waa zuwa aza a Isra'ila a yuwan tsushu'un.
¹² Na Atakpaci a ushi aba'un a abunda adama a na aza a Isra'ila a yuwain a mantsa ma na Asula a shi a cigai a wawa le, reve a mantsa ma na aza a Isra'ila a tawa a ushi iwawi'i o ukosu, aba'un e le a ta la'a abunda.

Iwawi ya Atakpaci

¹³ Gogo n ta yuwusaan fu adanshi adu Atakpaci. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya a Atakpaci, waru n ta yuwusan afalu adama o ulinga u gbain u na u ca numu n yuwan. ¹⁴ N ta zama ure u na maa zuwa aza a Isra'ila a ciga ili i na adu Atakpaci i ri na ayi, tsundolo tsa da ma a tsura n wawa ozo

o ro e le. ¹⁵ Ana *Asulā* a vadala^yi aza a Isra'ila ucina, wo o'wo tā i'utsa ya Atakpaci. Adama o ndolo ana *Asulā* aa yuwisan tsu'utsa na aza a Isra'ila, u tā gashi a kambato tā aakwakwa wuma. ¹⁶ Na a ca *Asulā* mabishi ma tsuwa, to, za va yi da ma^bulā. Waru na a ca *Asulā* aralu o udanga, eten o udanga'a suru za va yi da.

¹⁷ U tā gashi a saza tā eten o ro o udanga u zetun.† *Adu* Atakpaci i tā gashi eeten e zetun a na a kungwai atsuma o ogozo a na e le^benuyi zuva vu udanga u zetun. Gogo i ushi tā ili i sa'ani i na i shi za va aza a Isra'ila cine eeten a sa'avu o tsu sowo mini ma yi diga a aralu o udanga. ¹⁸ Adama o ndolo she i yuwaan eten a na a sazai uva^du wan. Cuwain, *adu* da yaa baⁿasa aralu o udanga a nde^de shi. Aralu a yi a da a baⁿasa du. ¹⁹ U ta gura wo o'wo i yuwan majiyan a na a sazai ete'en, adama a zuwa du o unā u le u da. ²⁰ Amayun a da. A saza le tā adama a na a 'yuwain a usu, *adu* gba i buwa tā ubata'a adama a na i usuyi. She i 'ya^san avangaci wan, amma yu uw^wa wovon wi ili i na yaa gura fara. ²¹ Nna *Asulā* a saza eten o ufaru o ndolo, ne da waa gura kodo du fo.

²² Adama o ndolo ye ene tā *Asulā* a tā ni isa'ani, waru u tu usu^duwu lon. U tsu ca tā aza a na a lyawai itoni ya yi atsuma^lima. Ni i lyuwa elime na nden cine woo roco

du isa'ani, to, u tā a ri n rocosu du isa'ani ya yi. Nna gba i yuwan ne shi, u ta saza du diga o udanga'a. ²³ Waru na aza a Isra'ila a zuwisa okolo e le ubata wa *Asulā*, u tā kambatowisa le ubata u na a shi. U tā nu ucira u na waa yuwan ne. ²⁴ *Adu* Atakpaci i tā gashi eeten o udanga u zetun† u na u kungwai atsuma ogozo u na o kodoi, reve e le^benu yi zuva vu udanga u zetun u sa'ani. Ne da ili'i u ri shi! Amma a na wo o'woi aza a Isra'ila o ndolo a tā gashi eeten a na a kungwai o udanga u sa'ani, a tā gba e le^benuwishe le o udanga'a babu usan.

Asulā a tsu yuwaan tā ama suru isa'ani

²⁵ Ama a va, n ciga du tā i reve ili yu usokowu i nda, adama i reve na koto i revei ili suru shi, waru adama i 'ya^san avangaci wan. Aza a Isra'ila o ro a tā na aciyogbamu, agba ili i nda i ta lyuwa elime hali she na atyo a na *Asulā* a zuwayi Atakpaci a na a dangwai, a tawa ubata wa Yesu Zamawawa. ²⁶ Waru ne da *Asulā* aa wawa aza a Isra'ila suru. Cine Adanshi a *Asulā* a dammai:

“Zamawawa to utā Sihiyona,†
reve u tawa iwuya suru diga o u'wa wa Yakubu.

²⁷ N ta yuwan akucunu a nda ne le
na n tawa nusu le.” ◊

²⁸ Aza a Isra'ila a 'yuwan tā a usu Alabari a Sa'ani'i, adama o ndolo o o'wo tā

n'yuwatan ma Asula. Ayi nda wo o'wo ta ne adama u kamba du, adu na i ri Atakpaci. Agba hali n gogo aza a Isra'ila ama a da a na Asula a dangwai, waru u ciga le ta adama a nzuwulai n na u yuwayin nkaya n le Ibrahim, na Ishiyaku na Yakubu. ²⁹ Asula a tsu vadala okolo a yi a aci a ama a na u deyi ni ili i na u ca nle shi.

³⁰ De nu ufaru adu Atakpaci i 'yuwan ta o toni Asula. Amma a mantsa ma na aza a Isra'ila a 'yuwain o toni, reve Asula a yuwaan du isa'ani. ³¹ Ne da waru u ri hali n gogo, aza a Isra'ila a 'yuwan ta o toni, adama o ndolo Asula a ta gura yuwaan le isa'ani cine u roco ndu isa'ani. ³² Asula a ciga ta u roco isa'ani a tyo a ama suru adama o ndolo u zuwa le ta o o'wo gashi aza a na a ri o u'wa wa ali adama a na a 'yuwain o toni.

Ica a tyo ubata wa Asula

³³ Zane da aa gura rito utsuru, nu ugbozu, nu urevu u na Asula a ri na ayi?
Zane aa gura reve ili yo okolo a yi?
Zane aa gura cuduwa ili i na u tsu yuwan?

³⁴ Cine Adanshi a Asula a dammai,
"Zane revei okolo a Asulazuva?
Zane aa gura ca yi asala?"

³⁵ "Za ro ta ni ili i na woo tono Asulazuva,
i na a ciga a 'yuwan u tsupa yi?" ◇

³⁶ Asula a yuwan ta ili suru.

Ayi da za na tsu zuwa ili suru i lyuwa elime.

Ili suru i ta lo adama a ca yi tsugbain.

Tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuwa Asula babu ukotu!
Ami.

12

Ica aciyadu e ekere a Asula

¹ Ama a va, Asula a tu ulobonu, ayi da i zuwai n ri a patishi du i ca aciyadu e ekere a Asula tsa kucci, ni i ri wuma. I ca aciyadu kpara-kpara i yuwaan Asula ulinga waru i yo'onoto yi okolo. Ne da wu ntsayi i yuwaan Asula aganda o okolo a du. ² She i lyuwa elime na mayan me ili i na ama o uvaadi u nda aa yuwusan wan, amma, i lyawa Asula a ca du okolo a sa'avu. Ne da yee reve ili i na Asula a ciga ndu i yuwan: I te reve ili'i i tu ulobonu, ili'i waru i tsu yo'onoto yi ta okolo, na cine wu ntsayi.

³ Asula o roco mu ta isa'ani, adama o ndolo n ta dansaa za suru atsuma a du: She vu tara aciyawu upasu na cine vu ri wan, amma vu yuwan majiyan ulobonu waru vu kalyuwa aciyawu cine Asula a ca nuwu ucawu wo okolo. ⁴ Tsu ta na pasu lipu abunda a lipu ta, waru pasu lipu nda suru tsu linga ta ko'o. ⁵ Ne da fo, tsu ta abunda, agba za suru upasu u lipu vu Zamawawa u da, waru atsu fo tsu tu uoluloi ubata u ta.

⁶ Asula a ca ta za suru atsuma a tsu une'e u na waa lingaa. Nu u ca tsu ucira

u na tsa a yuwan alajiya e ikaka, tsu 'yuwan tsu ciga tsu yuwan yi nu ucawu wo okolo suru u na tsu ri na ayi. ⁷ Nu u ca tsu ucira u na tsa a yuwain aganda, tsu yuwain aganda. Nu u ca tsu ta ucira tsu yuwain uritosu, tsu yuwain uritosu. ⁸ Nu u ca tsu ta ucira tsu dashi ozo o ro okolo ugbamu, tsu dashi le okolo ugbamu. Na tsu ta nu une'e wu ucasu, tsu ca no okolo a ta. Na Asula a zuwa wu ta zagbain, vu kambato ugbozu vu yuwan tsugbain ulobonu. Nu u ca wu ta ucira u na vaa yuwaan ozo o ro isa'ani, vu yuwan yi na mazanga.

Nden mu ulobonu

⁹ Vu ciga ama ni icigi ya amayun. Vu 'yuwan ili i na i ri iwuya, reve vu guza ili i sa'ani. ¹⁰ I cigalai cine wu ntsayi i cigalai na za va wu. I ciga i yuwunlai tsutoni gogogo. ¹¹ She yo o'wo orogo wan, amma i yuwan ulinga ne ekere e re. I ca aciya du kpara-kpara i yuwusaan Zagbain aganda. ¹² I lyuwa elime na mazanga adama a na i ri nu uzuwu wo okolo. Ni i ri na addama i dana na ankuri. I yuwan avasa a mantsa suru. ¹³ I ca ama a Asula ili i na a lambai. I ushi omocin aza e Itoni a 'wa du.

¹⁴ Na ama a zuwa du atsuma a atsumalima adama a na i ri aza e Itoni, she i yuwaan le una wan. Amma i yuwaan le avasa Asula a zuwaa le aba'un. ¹⁵ I yuwan mazanga na aza a na

a yuwusan mazanga, waru i shon na aza a na a ri e mesun. ¹⁶ I yuwan nden n sa'ani na aza a du suru. I yuwan tsu'utsa na ama a na a ri ili i ro shi. She i 'yasan avangaci ko i tara aciya du i ta nu ugbozu wan.

¹⁷ Na za ro nusaan du, she i tsupa yi ni iwuya wan. I yuwan ukadu i yuwan ili i na vuma suru ri e inda u ri mejege. ¹⁸ I yuwan atyo a na yaa yuwan tsara i yuwan nden mu uyo'o na ama suru. ¹⁹ N'utsa n va, she i ciga i ca ozo o ro atsumalima a na a nusaan du wan, amma i puro Asula a ca le atsumalima nu upan wa yi. Asulazuva damma ta atsuma a Adanshi a yi,

"N ta ca aza a na a nusain atsumalima. N ta tsupa le adama e ili i na a yuwain." ◇

²⁰ Amma i yuwan ili i na Adanshi a Asula a dammai: "Na ma'yuwatan ma du ma ri na ambululu, i lyuwato yi.

Nu u ri na akuli, i ca yi mini mo oso.

Ne da waa uwua wono wi ili i na u yuwaan ndu." ◇

²¹ She i lyawa iwuya i lyuwa aci a du wan, amma i lyuwa aci e iwuya na mayan me ili i sa'ani.

13

Iyuwan tsutoni na ngono

¹ I yuwan tsutoni na ngono n na maa yuwusan tsugono a aci a du. Asula a da goon a ri nu ucira u na waa ca

vuma tsugono, ayi da u zuwa nle o o'wo ngono. ² Adama o ndolo aza a na a 'yuwain o toni wilā u gwamnati, Asulā a da a 'yuwain o toni. Adama o ndolo o to ronoo aciyele oforo. ³ Aza a na aa yuwusan isa'ani, aa dānā a uwwusa wovon wu ngono shi, amma aza a na aa yuwusan iwuya, ele da aza a na aa uwwusa wovon u le. Babu ili i na yaa zuwa du yu uwwa wovon u le. I yuwan ili i sa'ani, ni i yuwan tsundolo ele a ta cuwa du. ⁴ Mogono aagbashi a Asulā a da, waru ulinga wa yi ayi da u kamba du. Amma na yaa yuwusan iwuya, reve yu uwwa wovon wa yi, adama a na u ta nu ucira u na waa ca du oforo. Ana u tsu ca aza e iwuya atsumalima, ayi aagbashi a Asulā a da. ⁵ Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a gwamnati, adama a na tsundolo tsa da yaa yuwan avu i kanzu'wa oforo, waru adama a na ili i na yi ntsayi i yuwan da ndolo. ⁶ Ayi da i zuwai yaa tsupusa utafa. Ngono agbashi a Asulā a da, waru a tsu ushi ta atsupu tsara a gura yuwan ulinga u na Asulā a zuwa nle. ⁷ I tsupa le ili i na oo tonoo du suru. I tsupa ko cu'un vu utafa ne da suru. I ca le tsugbain waru i yuwan tsutoni ne ele suru.

I ciga ama

⁸ She i lyawa nanza toni du ili i ro wan. Ili i ta i da goon na ni i ciga i 'yuwan i yuwan, ayi da i cigalai, adama a na vuma

na cigai ama u to tonishi Wilā suru. ⁹ Wilā'a u damma ta, "She vu yuwan tsipere wan. She vu una nanza nu ucigu wa wu wan. She vi iya wan. She vu zuwa okolo e itana yi za ro wan." Amma wilā u ta u ta lo za na dammai unata na aza a nda: "Vu ciga nron mu nden ma wu cine vu cigai aciyawu." ¹⁰ Na vu ciga ama, vaa yuwaan le iwuya shi. Na vu ri ni icigi ya ama vu to tonishi ili i na Wilā u dammai.

¹¹ Ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i nda adama a na i reve ta cu'un mantsa ma na tsu ri. Mantsa ma na u lobonoi i 'yon gogogo atsuma a nlavu a da, adama a na iwawi i tsu i la'a ta zuzu na mantsa ma na tsu fara cayi okolo. ¹² U yuwan ta gashi ayin a ciga ta o koto, waru usana u ciga ta matawaa. Adama o ndolo tsu lyawai a yuwusan ili i na aa yuwusan atsuma e irumbu, reve tsu tarai itana i na tsa yuwayin uvon atsuma e ekan. ¹³ I yuwan wuma u du ulobonu, cine ama a tsu yuwusan nu urana. She i yuwan iwuya a mantsa ma abuki wan. She yoo o'wo ososowi wan. She i yuwan tsipere icu'un icu'un wan. She i yuwan nlangi vāni du wan. She i yuwan tsushu'un no ozo o ro wan. ¹⁴ Amma i lyawa Zagbain Yesu Zamawawa rono du adanga a wuma u du suru suru. Reve waru i lyawa ifobi yu ure u na yaa tsura ili i wuya i na i cigai.

◇ 13:9 Mta. 20:13-15; Mta. 20:17; N.Gn. 19:18.

14

She i ge'eto ama wan

¹ I ushi aza a na a ku-rusu Zagbain, ko na aza a na ucawu wo okolo u le u ri nu ucira shi da. She i yuwan mawasan ne ele adama e ili i na a tarai u na u ri ulobonu ko ulobonu shi wan. ² Iroci, nanza tara ta unusu u da shi na a lyuwa ko cu'un vi ilyalya i na a tsurai biti. Agba za na ucawu wo okolo a yi a ri nu ucira shi, u tsu tama nama na u tsurai suru shi. ³ Aza a na a tsu lyuwa ko cu'un vi ilyalya i ne da a tsurai, a ciga a 'yuwan o goro aza a na a 'yuwain a tama inama wan. Waru aza a na a tamusa inama shi, a ciga a 'yuwan a tara gashi aza a na a lyuwusa ilyalya a yuwan ta unusu wan, adama a na Asula a usu ta vuma ndolo. ⁴ U ri ulobonu i yuwaan aagbashi a vuma ro uge'etosu shi. Zavu'wa va yi da aa gura damma ko u ta yuwusan ulinga u sa'ani ko waa yuwusan ulinga u sa'ani shi. Ucira wu Zagbain u ta kamba aagbashi a yi a yuwan ili i na wu ntsayi u yuwan.

⁵ Aza e Itoni o ro a tara ta urana u ro u la'a ta urana u ro akiza, ozo o ro gba a tara ta urana suru unata u da a ri. Iyuwan majiyan me ili i na yi ntsayi na aciyadu. ⁶ Aza a na a tarasa a na urana u ro u la'a ta urana u ro, a tsu yuwan ta ne adama a na a ciga ta a ca Zagbain tsugbain. Ne da waru aza a na a lyuwusa ilyalya icu'un icu'un a ri. O tsu godyoo ta Asula kafu a

lyuwa, tsundolo tsa da aa ca Zagbain tsugbain. Aza a na waru a 'yuwain a lyuwa ili suru a tsu ciga ta a ca Zagbain tsugbain reve waru o godyoo Asula.

⁷ Adama a aciyatsu a da tsu ri wuma goon shi, waru tsu kuwa adama a aciyatsu goon shi. ⁸ Na tsu ri wuma, adama a Zagbain a da tsu ri wuma, waru na tsu kuwa, adama a Zagbain a da tsu kuwai. Adama o ndolo, na tsu ri wuma ko tsu kuwa e ekere a Zagbain a da tsu ri.

⁹ Ili i na i zuwai Zamawawa kuwai reve waru u 'yon u kamba wuma ayi da adama wo o'wo Zagbain a aci a aza a na a ri wuma na aza a na a ri ukwa. ¹⁰ Adama o ndolo nye i zuwai yee ge'etosu aza a na a ri oo tonon Zagbain? Waru nye i zuwai yoo ronuso aza a du aza e Itoni e ida? Urana u ta lo a tawa a na Asula ee ge'eto tsu suru. ¹¹ Asula a damma ta atsuma a Adanshi a yi, "N kucina ta na wuma u va, ama suru a ta kingyo a makakan ma va. A alanga e eteshe a da ama suru a damma a na amu da Asula."

¹² Ama suru a ta cu'fuwa ili i na a yuwain a makakan ma Asula, ni ili i na i zuwai a yuwain ne.

She i zuwa ama a riyā wan

¹³ Tsu ciga tsu 'yuwan tsu lyawa e ge'etosulei. O una u ndolo, i dammulai u ri ulobonu i zuwa ama a tadatsa avu a riyā atsuma o unusu

shi. ¹⁴ Amu n tu uḅolu na Yesu Zagbain, adama o ndolo n reve ta ilyalya suru a tu ulobonu u na a gura lyuwa le. Na vuma tara ili i ro i ri ulobonu shi, to, ili i ndolo unusu u da e ekere a yi. ¹⁵ Voo rocosu icigi shi na vu lyuwa ilyalya i na yaa zuwa za vi Itoni† ro riya. She vu lyawa ilyalya i na vaa lyuwusa u lungusa vuma na Zamawawa kuwai adama a yi wan! ¹⁶ She vu lyawa ili i na vu tarai u ri mejege ma da u kamba ili i na ama o ro a tarai ili yi idaba wan. ¹⁷ Na vuma ro yuwan adanshi adama o tsugono tsa Asula waa yuwusan adanshi adama a wila o unā wa alya e ilyalya no oso shi, amma gba u tsu yuwan ta adanshi adama a abula, na asuvu nden, na mazanga ma na Ruhu va Akiza a casu. ¹⁸ Ni i yuwaan Zamawawa aganda o ure u nda, i tsu zuwa ta Asula a uwwa uyo'o waru ama a ta usu du fo.

¹⁹ Adama o ndolo, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwan atyo a na tsa yuwan tsu yuwan ili i na i tsu tawa na nden ma asuvu, waru ni ili i na i tsu kambulai e isawan ugbamu. ²⁰ She i lungusa ulinga wa Asula adama e ili i na yaa lyuwusa wan. I ta gura lyuwa ilyalya suru, amma unusu u da vu zuwa nanza yuwan unusu adama e ili i na vaa lyuwusa. ²¹ She i tama inama, ko i sowo mara, ko i yuwan ili i ro wan, na wo o'wo i yuwan tsundolo u ta zuwa aza e Itoni o ro a riya.

²² Atsuma e ili i na vaa yuwusan avu da na Asula a wu. Ama a tsu yuwan ta mazanga ne e reve ili i na a yuwusan mejege ma da, babu malala adama a yi. ²³ Amma na a ri a malala atsuma e ili i na aa lyuwusa, Asula o kototo le ta na a lyuwa yi, adama a na e reve ta mejege ma da shi. Ni i yuwan ili i na i revei mejege ma da shi, i ta yuwusan unusu.

15

Vuyuwani ili i na vaa uwwa uyo'o goon wan

¹ Atsu na tsu ri nu ucawu wo okolo o ucira, tsu yuwain ankuri na aza e Itoni yi Zagbain aza a na ucawu wo okolo e le a ri nu ucira shi. She tsu cigai tsu zuwa aciyatsu na tsa uwwai uyo'o goon wan. ² Tsu yuwain ili i na yaa zuwa le a uwwa uyo'o, reve waru tsu yuwain ili i na yaa kamba le. ³ Ko Zamawawa yuwan adama u zuwa aciyayi wu uwwa uyo'o shi. Amma cine Adanshi a Asula a dammai, "Ama a na e isulusa wu amu da fo e isulusa." ◇ ⁴ Ili i na a danai suru atsuma a Adanshi a Asula a dana le ta adama o rito tsu. Adanshi a Asula a ca tsu ta makafa ma asuvu, reve waru u ca tsu okolo ugbamu, adama tsu dana nu uzuwu wo okolo.

⁵ Asula a da za na tsu zuwa tsu tsu kafa asuvu, reve waru u ca tsu okolo ugbamu. N ta yuwusan avasa Asula a kamba du adama i yuwan nden n sa'ani na ama, atsuma

e itoni yi Zamawawa. ⁶ Ne ɗa suru ndu yoo boluloi ɗyo ɗu i yuwaan Asula ica reve waru i casu yi tsugbain, za na ayi ɗa Dada va Yesu Kristi Zagbain tsu.

Alabari a Sa'ani adama a aza a Isra'ila na Atakpaci

⁷ Zamawawa usu ɗu ta, adama o ndolo aɗu fo i usulai. Ne ɗa Asula aa tsura tsugbain. ⁸ N damma ɗu ta Zamawawa yuwan ta aganda a tyo e ekere a aza a Isra'ila adama u roco nzuwulai ma abunda n na Asula a yuwayin nkaya n le amayun a ɗa. ⁹ Waru u tawa ta tsara Atakpaci a ca Asula ica adama e isa'ani i na uroco nle. Ununa Adanshi a Asula a dammai:

“N ta cuwa wu e memere ma Atakpaci.

N ta cana ica a tyo a aala a wu.” ◊

¹⁰ Adanshi a Asula a dammisa ta:

“Zanganai, aɗu Atakpaci, obolo na ama a yi, aza a Isra'ila.” ◊

¹¹ Waru Adanshi a Asula a damma ta:

“Cuwai Asulazuva, suru ndu Atakpaci.

Cuwa niyi, ama o uvadi suru.” ◊

¹² Reve vumavasula Ishaya damma,

“Nanza o u'wa u Mogono Dawudaɗ u ta tawa,

u ta yuwan tsugono a aci a Atakpaci,

waru a ta zuwa okolo e le e ekere a yi.” ◊

¹³ N ta yuwusan avasa a tyo a Asula, za na tsu ca uzuwu wo okolo, u shiton ɗu na mazanga ma amayun na asuvu nden, a mantsa ma na i cayi okolo a ɗu e ekere a yi. Ne ɗa uzuwu wo okolo a ɗu waa lyuwa elime o ucira u Ruhu va Akiza.

Bulu yuwan ta adanshi adama o ulinga wa yi

¹⁴ Ama a va, n reve ta i ta tapu ni isa'ani. N reve ta waru i ta nu urevu u na wu ntsayi i dana na ayi, waru n reve ta i tsu gura ta ritoloi.

¹⁵ Amma n danaa ɗu ta a alanga eteshe adama e ili i na n ciga ndu i cuwan. N yuwan ta ne adama a na Asula a yuwaan mu ta isa'ani,

¹⁶ waru u ca mu ta ulinga u na moo o'wo aagbashi e Yesu Zamawawa a tyo ubata wa Atakpaci. N ta yuwusaan Asula tsugbashi ana mo ritosu Alabari a Sa'ani a yi. N dana ta ana ganuɗ adama Atakpaci o o'wo kucci na Asula aa ushi, kucci na Ruhu va Akiza kambatoi akiza.

¹⁷ Adama o ndolo, n ta yuwusan mazanga adama e ili i na n yuwain adama a Asula atsuma e Yesu Zamawawa. ¹⁸ Maa yuwan adanshi adama e ili i roshi, she ili i na Zamawawa yuwain e ekere a va, ana n zuwai Atakpaci a yuwan tsutoni na Asula. A yuwan ta tsutoni na ayi adama e ili i na n dammai ni ili i na n yuwain. ¹⁹ Waru o toni ta Asula adama o ucira wa

abajini o ulinga wa asalama† u na e enei, na waru adama o ucira u Ruhu va Akiza. N yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani atsuma a Urishelima hali a tyo alanga a Iliriku, adama o ndolo n koto ta de alajiya ubata suru. ²⁰ N ciga ta n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani kuci ubata u na ama o ro koto a uwwai adama a Zamawawa shi, adama a na n ciga n yuwusan ulinga o ulinga u na nanza farai shi. ²¹ U ta cine Adanshi a Asula a dammai: “Aza a na koto a damma nle adama a yi shi e te ene, waru aza a na koto a uwwai adama a yi shi, a ta tsura urevu.” ◇

Bulu ciga ta u bura Roma

²² Ulinga u nda u da u shi u putsusaa numu a tawa ya'a du me ene du. ²³ Gogo gba n koto ta ulinga u na maa yuwusan bata nda. N shi ta n ciga n 'yawa ubata u du nu ujimu. ²⁴ N te ifofi n 'yawa Asibaniya, na maa kara, n ta batsa Roma.† N reve ta n ta uwwa uyo'o na m batsa me ene du, reve i kamba mu n reme ure. ²⁵ Amma kafu me ene du, n ciga n 'yuwan n 'yawa ne'en Urishelima tsara n tara une'e a tyo aza e Itoni a na a ri de. ²⁶ A'isa a aza e Itoni a na a ri Makidoniya na Akataya a ca ta ikebe faan adama a kamba alambi a na a ri pe atsuma a aza e Itoni a Urishelima. ²⁷ A uwwa ta uyo'o u na aa yuwaan le ne, adama a na une'e'e wo o'wo ta she damma atsupu

o utan. O ufaru, Atakpaci a ushi ta isa'ani e ekere a Asula adama a aba'un atsuma a ruhu e ekere a aza a Isra'ila. Dada gba e enei u lobono ta a kamba le ni ili i na a ri na ayi. ²⁸ Na n koto a casu ikebe i nda, n ta kalyuwa du, reve n kara a tyo Asibaniya. ²⁹ N reve ta na n rawa ubata u du, Zamawawa ta ca mu abajini aba'un adama a du.

³⁰ Ama a va, n ta patishi du ankuri atsuma a ala e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, i bolo ekere na amu atsuma o ulinga a yuwusan avasa a tyo ubata wa Asula adama a va. I yuwan ili i nda adama e icigi i na i ri na ayi a tyo e ekere a va na Ruhu va Akiza ca ndu. ³¹ I yuwan avasa adama a ama a na a ri e ida ya Yahuda aza a na koto a ushiyi Yesu Zamawawa shi, tsara a uwwato mu usan wan. Waru i yuwan avasa adama a aza e Itoni atsuma a Urishelima a yuwan mazanga ni ili i na n yuwain adama n kamba le. ³² Na Asula a usu, n ta tawa ya'a du na mazanga, waru ukalyuwusa u va a tyo ya'a du u ta zuwa mu mu uwwa uyo'o reve n tsura wivuwun. ³³ Gogo lyawa Asula, za na tsu ca asuvu nden, u dana obolo na adu suru. Ami.

16

Bulu casa ta n'utsa ma yi

¹ N ta ni ili i sa'ani i na maa damma adama a Fibi, ka na a yuwusan aganda atsuma a aa'isa a aza e Itoni a Kankiriya. ² N ta patishi

đu ankuri i ushi yi atsuma a Zagbain o ure u sa'ani u na ama a Asula aa tsu yuwan. I kamba yi atsuma o ure u na yaa gura suru, adama a na u kamba mu ta na ama a abunda fo.

³ I casa Birisika na Akila, \diamond aza a na a yuwain ulinga obolo na amu atsuma a tsugbashi tsā Yesu Zamawawa. ⁴ A usu ta a kuwa adama a kamba mu. N godyoo le ta lon, waru amu a nde'en shi a'isa a aza e Itoni a Atakpaci suru o godyoo le ta. ⁵ Waru, i casa mu aa'isa a aza e Itoni a na o tsu bolotosu atsuma o u'wa u le.

Waru i casa mu i'utsa ya amayun i va Abayinitu. Ayi da vuma na fara o'woi za vi Itoni e ida ya Asiya.

⁶ I casa mu Meri, za na yuwaan du ulinga wa abula lon.

⁷ I casa mu ama a va, Andranika na Juniya, aza a na a danai atsuma o u'wa wa ali obolo na amu. O o'wo ta aza e Itoni kafu amu, waru ajiya a ta casu le tsugbain.

⁸ I casa mu Amfiliya, ayi i'utsa ya amayun i va i da atsuma e itoni yi Zagbain.

⁹ I casa mu Uribanu, za na yuwayin Zamawawa aganda obolo na atsu.

I casa mu i'utsa ya amayun i va Isitaki.

¹⁰ I casa mu Abali, za na rocoi amayun a da u toniyi Zamawawa.

I casa mu Aristobulu na ama o u'wa a yi.

¹¹ I casa mu Hiruduyan, moron ma va.

Waru i casa mu Nakisu na aza a na a ri atsuma o u'wa wa yi, aza a na a ri aza e Itoni yi Zagbain.

¹² I casa mu Tarafina na Tarafusa, amaci a na a yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

I casa mu nawayi va amayun va Barisisa, ka ro na yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

¹³ I casa mu Rufo, za na ri aagbashi a sa'ani adama a Zagbain. Waru i casa mma va yi, za na o'woi gashi mma va.

¹⁴ I casa mu Asinkirita, na Filiguna, na Hamisa, na Baturoba, na Hema, obolo na aza e Itoni a na a ri obolo ne ele.

¹⁵ I casa mu Fililugu, na Juliya, na Niriyu, na mawun ma anawu mo usheli ma yi, na Ulumfa, obolo na ama a Asula a na a ri obolo ne ele.

¹⁶ I calai ni icigi yi Zamawawa.

A'isa a aza e Itoni a Zamawawa suru a ta casa du.

Morono ma atsuvo mo ukosu

¹⁷ Ama a va, i kambuwa ugbozu u du ulobonu adama a aza a na aa tawaa nu une'esun nu u'yasasan wa asuvu e ekere o ucawu wo okolo wa ama, reve o rito ili i ro ko'o ni ili i na i tsurai. I suma le! ¹⁸ Aza a na a yuwusan ne a yuwusaan Zamawawa Zagbain tsu aganda shi, amma a ta yuwusan ili i na aa uwaa aciyele uyo'o. A tsu yuwusan ta ica ye pere,

reve a lumã ama a na e revei cu'un morono ma adanshi me iwuya ma nda shi. ¹⁹ Aza e Itoni suru a uwwa ta a na yaa yuwusan tsutoni e ekere a Zagbain, adama o ndolo n ta yuwusan mazanga adama a du. Amma n ciga du ta i kambuwa ugbozu atsuma e ili i na i ri ili i sa'ani, amma gba i suma iwuya.

²⁰ Asula a na gba a tsu tawaa na asuvu nden, aa jima shi u ta minjira Male reve u ca du ucira a aci a yi.

N ta yuwusan avasa isa'ani ya Yesu Zagbain tsu danu obolo na adu.

²¹ Timoti za na a yuwusan ulinga obolo na amu, u ta lyungusaa du ni icasu ya yi. Waru ama a va fo, Lusiya, na Yason, na Susibatara a ta casasa du.

²² Amu da Tatiyu, n ta danasa ili i na Bulu dammai n dana. Amu fo n ta casasa du atsuma a Zagbain.

²³ Gayu ta casasa du. U ushi mu ta obolo na aa'isa a aza e Itoni suru atsuma o u'wa wa yi.

Arasata, za vu uzuwa wi ikebe a lyuci gbain, ni i'utsa i tsu Kawata a ta casasa du fo.

²⁴ N ta yuwusan avasa Zagbain tsu Yesu Zamawawa u roco du isa'ani suru. Ami.*

Avasa e ica

²⁵ Tsu cayi Asula tsugbain! U tsu zuwa du ta yi isawan nu ucira atsuma o ucawu wo okolo a du, cine Alabari a Sa'ani a dammai. Ikaka i da adama e Yesu Zamawawa ni

ifobi i na u sokoi nu ujimu. ²⁶ Amma gogo idana ya amasula a zuwa le ta e reve amayun a alanga e eteshe. Waru Asula, a na a tsu kuwa shi, a zuwa ta uvadi mabula e reve amayun a nda, tsara a usu waru aa yuwan tsutoni na ayi. ²⁷ Lyawa Asula, za na ayi da goon u ri nu ugbozu, u ushi tsugbain o ure wa Yesu Zamawawa babu ukotu. Ami.

* 16:24 Akuci a atagada o ro a ri nu uguzu u nda shi.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Aza a Korinti

*Ucuḍuwu wa aatagada a
nda*

Bulu ḍana ta mepepelime ma nda na mepepelime mo ro a tyo aza e Itoni o ro atsuma a Korinti. Korinti abajini a lyuci a ḍa zuzu na nge'en m mala. Ama bata bata a ḍana ta ḍe na nden. Lyuci'i u ḍana ta na ala a vama adama a mayan me iwuya ko ili yi idaba pe. Iroci yi ili i na a dansa ayi ḍa aa'isa a amali a Afurodata, ubata u na a zuwai ashakala ukpakukupa (1,000) adama o ulinga wa aza a na aa yuwusaan ure we epen aganda. Bulu 'yawa ta ḍe reve u linga adama u tsura ikebe yi ili i na wa ḍana a lyuwusa waru o ritosu ama adama e Yesu. Aza e Itoni na abunda alambi a ḍa a ḍana a mantsa mo ndolo, amma ama o ro gba shi a shi ta nu ucira.

Atsuma e mepepelime ma nda, Bulu rito ta aza e Itoni cine a yuwan nden n le ubata u na ama a abunda a ri a yuwusan ili yi idaba. U damma ta aza e Itoni a yuwan nden ma ankuri na akapi a ama a na a buwai, she a ḍana wukasu wan. U rito ta ama she a yuwan tsipere wan ko iwuya i ro wan. U cuḍuwa ta cine wu ntsayi lolo ḍana. E mepepelime ma nda Bulu

damma ta cine icigi i ri nu ucira lon. U roco ta cine waru wu ntsayi a yuwan aganda. O ukosu, u cuḍuwa ta ulyuwu wa aci e Yesu na a 'yasain diga o ukwa, ne ḍa fo aza e Itoni a yi suru aa ḍana nu ulyuwu wa aci.

Ulyuwu wa aci e ekere o ukwa u tawaa ta nu ucira e ekere aza e Itoni. Icigi yi ili yu uvadi abajini e ili i wuya i ḍa. Aatagada a nda a damma tsu ta ulyuwu wa aci e Yesu Zamawawa e ekere o ukwa a la'a ta icigi yi ili yu uvadi, ne ḍa za vi Itoni a gura suma ili yu uvadi reve u kuru Zamawawa ulobonu.

*Ili ina iripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Icasu na avasa a Bulu (1:1-9)
2. Ipati adama o uḅolu wa aci (1:10-4:21)
3. Addama atsuma a tsu'utsa (5:1-7:40)
4. Tsutoni na Asula o una wa amali (8:1-11:1)
5. Uritosu cine a yuwan aganda na wuma wa aa'isa (11:2-14:40)
6. Ulyuwu wa aci a Kristi Zamawawa a aci o ukwa (15:1-58)
7. Sadaka adama a alambi (16:1-4)
8. Ifobi yi mmalu ma Bulu (16:5-12)
9. Majiyan ma Bulu ni icasu ya yi (16:13-24)

Ucuḍuwu

1 Amu Bulu ḍa n ḍanaa ndu aa'isa a aza e Itoni atsuma a Korinti mepepelime ma nda. N ta lyungusaa du ni icasu.

I'utsa i tsu Satsani fo u ta lyungusa_ā du ni icasu. Asula e de mu ta amu Bulu, mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa, adama a na ne da u cigai. ² Asula e de du ta yo o'wo ama a akiza a yi. U kambato du ta na akiza e ekere e Yesu Zamawawa. U yuwaan ta ne fo aza a na a yuwaan niyi aganda atsuma a Zagbain Yesu Zamawawa bata koko'o. Zamawawa da Zagbain tsu na akapi ama fo.

³ Lyawa Asula Dada tsu obolo na Zagbain Yesu Zamawawa a ca du isa'ani na asuvu nden.

Bulu godyoo ta Asula

⁴ N tsu godyoo ta Asula kuci adama e ne'e na u ca ndu, gogo a na yo o'woi aza e Yesu Zamawawa. ⁵ E re suru yo o'wo ta aza o utsuru, atsuma a adanshi nu urevu suru adama a na yo o'wo ta ili i ta na ayi. ⁶ Ayi nda u roco ta ili i na n damma ndu adama a yi amayun a da. ⁷ Adama o ndolo, i ushi ta ne'e suru na Ruhu va Asula aa casu, adu a pura ukambu wu Zagbain Yesu Zamawawa. ⁸ U ta bana du nu ucira hali o ukosu adama Asula o goro du atsuma e ili i ro o urana u na wa_ā tawisa waru wan. ⁹ Amayun a da Asula a ta yuwaan du ne, adama a na u tsu yuwan ta ili i na u dammai, u dangwa du ta yo o'wo ili i ta na Mawun ma yi, Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

Ama e ne'eshen ta re re

¹⁰ Ama a va, n ta patishi du, adama o tsugono tsu Zagbain tsu Yesu Zamawawa, na suru ndu i usulai. She yi kasa wan, amma i boluloi aciyadu ubata u ta adama i dana no okolo a ta na majiyan ma ta. ¹¹ Ama a va, ama o ro aza a na a ri de nden o u'wa wa Kuluwi* a damma mu ta a na i ta a mawasan vani du. ¹² A damma ta vuma suru ta yuwusan adanshi a yi ko'o. Vuma ro damma, "N te itoni ya Bulu." Za ro a dansa "N te itoni ya Apolo." Za ro waru a dansa, "N te itoni ya Bituru." Za ro gba a dansa, "N te itoni yi Zamawawa."

¹³ A ta gura ne'eshen Zamawawa za na ri vuma ta koko'o? O'o! Bulu kuwa ta adama a du a akpata? † O'o! A rumbu du ta tsara yoo o'wo otoni a Bulu? O'o! ¹⁴ N godyo ta Asula a na n rumbu yi ko vuma ta atsuma a du shi, she Kirisibu na Gayu. ¹⁵ Gogo babu vuma na aa damma a rumbu yi ta atsuma a ala a va. ¹⁶ (Kai, n cuwan ta gogo! N rumbu ta Istifana na ka va yi na muwun ma yi, waru maa gura cuwan ko n rumbu ta nanza shi.) ¹⁷ Zamawawa† lyungu mu n rumbu ama shi. U lyungu mu ta n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani. Na n damma Alabari a Sa'ani'i, she n yuwan nu ugbozu wa ama wan, adama a na n ciga ucira wu ukwa wu Zamawawa zuva va akpata wo o'wo pere shi.

* **1:11** Kuluwi ka da, waru o uta yi a alanga e eteshe ko ama'a aza a yi a da ko aza a yi a da shi, waru ko agbashi a da ko ama a na a ri pe na nden atsuma o u'wa wa yi u da shi.

Zamawawa da ucira nu ugbozu wa Asula

¹⁸ Na ama a na a ri o ure wu ukwa a uwwa ikaka adama o ukwa wu Zamawawa, u tso o'wo le ta gashi tsulo. Na atsu na Asula a wawusa tsu uwwa yi, ucira wa Asula u da. ¹⁹ A dana ta atsuma a Adanshi a Asula:

“N ta lungusa ugbozu wa aza a na a tarai aciyele a ta nu ugbozu.

N te geshe urevu wa aza o urevu.”[◇]

²⁰ Nye i da i ri ulobonu atsuma o uvadi wa aza o urevu wa adanshi, na munlu n wila, na aza a ndammulai? Asula a zuwa le ta suru o o'wo olo waru u roco ta ugbozu u le u ri na abula shi. ²¹ Asula za na ri nu ugbozu o fofo ta ama o uvadi u nda aa tsura yi shi, no o toni ugbozu u le. O unu u ndolo, u dangwa ta u wawa aza a na a ushiyi ikaka i na tsu yuwain alajiya, ikaka i na yo o'woi gashi tsulo. ²² Aza a Isra'ila a ciga ta ee ene ili ya asalama tsara u roco a na Asula a ri o ulinga. Atakpaci a ciga ta a tsura ugbozu. ²³ Adama o ndolo, ana tsu yuwain alajiya a na Zamawawa kuwa ta a akpata,† aza a Isra'ila a tara yi ta gashi unusu, avu Atakpaci a damma ili i tsulo tsa da.

²⁴ Amma ikaka'a a tyo e ekere a aza a na Asula a dangwai, aza a Isra'ila obolo na Atakpaci, ayi da nda: Zamawawa, ayi da ucira wa Asula waru ayi da ugbozu wa Asula. ²⁵ Ko na Asula a yuwan gashi u tu

ulo, u la'a ta vadilima ugbozu, ko na wo o'wo gashi babu ucira, u la'a ta vadilima ucira.

²⁶ Ama a va, cuwain cine i danai ana Asula a dangwa ndu. Ama o uvadi u nda a jiyar gashi wa'a da atsuma a du a ri nu ugbozu. Ama wa'a da a danai azagbain a lyuci atsuma a du. Waru wa'a da utai atsuma a du o u'wa u tsugono. ²⁷ Amma, Asula a dangwa ta ili i na ama a tarai tsulo tsa da tsara u zuwa aza a na a tarai aciyele aza o ugbozu a uwwa wono. Waru u dangwa ta aza a na a ri nu ucira shi, tsara u ca aza o ucira wono. ²⁸ U dangwa ta ili i na ama o uvadi a tarai ili shi, ko babu abula, ko babu ili i ro ko ke'en, avu u linga ne ele adama ili i na ama a tarai ili ya abula yo o'wo babu abula. ²⁹ U yuwan ta ne tsara vuma ro yuwan uvadu a makakan ma yi wan. ³⁰ Asula a da za na zuwa ndu yo o'wo ubolu na Yesu Zamawawa. U kambato ta Zamawawa na aciyayi wo o'wo ugbozu adama a tsu. Adama a yi a da Asula a usu ntsu. U kambato tsu ta aza a akiza, waru u ca ta aciyayi tsara wu utaa tsu ubata wu unusu. ³¹ Adanshi a Asula a damma ta, “Vuma na cigai yuwan uvadu, u yuwan goon atsuma e ili i na Zagbain yuwain.”

2

Adanshi adama a Zamawawa nu ukwa wa yi

¹ Ama a va, ana n tawa n damma ndu ikaka ya Asula, n

yuwaan ɗu adanshi nu uguru wa adanshi ko n roco n ta nu ugbozu shi. ² Adama a na a mantsa ma na n danai obolo na adu, n zuwa ta aciyawa mi icina ili i na i buwai suru, she Yesu Zamawawa goon nu ukwa wa yi a akpata.† ³ Ana n tawai ubata u ɗu, lipu va dana nu ucira shi, waru n dana ta e meje'en adama o wovon. ⁴ Waru ana n danai o uritosu na alajiya n yuwan ta adanshi hawun. N yuwan ugbozu ko adanshi o morono mo ugbozu shi. N lyawa ta Ruhu va Asula roco ucira wa yi. ⁵ N yuwan ta ne tsara i ca okolo adama o ucira wa Asula, agba adama o ugbozu wu vadilima shi.

Ugbozu wa Asula

⁶ Na n ri obolo na aza a na a gbamai de atsuma e Itoni, n tsu yuwan ta adanshi nu ugbozu. Amma cu'un vu ugbozu vu uvadi u da shi, waru cu'un vu ugbozu na azagbain o uvadi a cigai da shi. Ele da aza a na ucira u le woo o'wo babu abula. ⁷ Amma n ta yuwusan adanshi o usokowu wu ugbozu wa Asula, za na u lyawai usokowu hali a tyo gogo. Kafu u yuwan uvadi, Asula o fofo ta ugbozu u nda tsara u tawaa tsu na tsugbain. ⁸ Atsuma a azagbain o uvadi a nda babu za na tsurai urevu u ndolo. Na a shi e reve, a shi a vara Zagbain na ri na tsugbain a akpata shi. ⁹ Amma Adanshi a Asula a damma ta: "Ili i na Asula o fofoyi aza a na a ciga niyi

u la'a ta ili i na ee eneshe ne esu e le,
waru u la'a ta ili i na a uwwai na atsuvu e le.
Koto nanza jiyani ili i ndolo o okolo a yi shi!"

¹⁰ Amma tsu reve ta ili i ndolo suru adama a na Ruhu va Asula roco ntsu de ili'i suru. U reve ta ili suru, hali ni ili yu usokowu i na i ri a majiyan ma Asula. ¹¹ Avu da goon vu revei ili i na i ri pe atsuma o okolo a wu, waru Ruhu va Asula da goon revei ili i na i ri pe atsuma o okolo a Asula. ¹² Amma Asula a ca tsu ta Ruhu va yi. Ayi da i zuwai tsu ri na majiyan ma ta na aza o uvadi a nda shi. Ayi da i zuwai waru tsu revei fo ili i na Asula a ca ntsu faan. ¹³ Ana tsu damma ndu ili i ndolo, tsu yuwan ulinga ni idanshi yu ugbozu wu vadilima shi. Tsu yuwan ta adanshi a na Ruhu damma ntsu tsu damma ana tsu cuduwai amayun a nda a tyo aza a na a ri na Ruhu. ¹⁴ Ayi da i zuwai she vuma na ri na Ruhu va Asula goon da aa gura reve aba'un a Ruhu. Vuma na ri na Ruhu va Asula shi, u tsu jiyani ta gashi aba'u'un tsulo tsa da. ¹⁵ Vuma na ri na Ruhu suru u ta gura petelyuwe ili i nda, amma babu vuma na aa gura petelyuwe vuma'a.

¹⁶ Adanshi a Asula a damma ta:
"Zane da gura revei majiyan ma Asulazuva?
Zane da aa gura ca yi asala?"

◇

Amma tsu gura t̄a reve ili i nda, adama a na tsu t̄a no okolo a Zamawawa.

3

Agbashi a Asula

¹ Ama a va, ana n danai obolo na adu n yuwaan du adanshi cine maa yuwaan aza a na a gbmam de atsuma e Itoni shi. N yuwaan du ta adanshi gashi adu aza a na a ri pe atsuma o uvadi da ko gashi adu nrebu n da atsuma a Zamawawa. ² N lyuwato du tsuwa shi, adama a na i buwai a apasa maani. Ko gogo koto i rawa i lyuwa tsuwa shi, adama a na hali n gogo i buwa ta a yuwusan nden n du gashi aza a na a ri pe atsuma o uvadi. ³ I ta tsushu'un vani du waru i ta mawasan vani du. Ayi ili i nda i roco ta a na i buwai atsuma o uvadi, waru i buwa ta o tonore va yi. ⁴ Za ro a dansa, "N te itoni ya Bulu." Za ro waru a dansa, "N te itoni ya Apolo." Ana yaa dansa cu'un ndolo, i rotso ta ama o uvadi.

⁵ To, Apolo gba ili i ro i da? O'o! Bulu waru gba ili i ro i da? O'o! Atsu agbashi a Asula a da goon, aza a na aa kambusa du i usu. Za suru atsuma a tsu u ta yuwusan ulinga u na Zagbain ca niyi u yuwan. ⁶ Amu n cu'wan ta avu Apolo tsun mini. Agba Asula a da a tsu zuwa yi u kungwa. ⁷ Za vu ca'an na za vu utsusun u mini ili i ro i da a ri shi, amma Asula ili i ro i da adama a na ayi da u tsu zuwa icu'u'un i kungwa. ⁸ Za vu

ca'an na za vu utsusun u mini a ciga ta icu'u'un a kungwa tsara uduma u lobono. Asula a ta ca vuma suru iliyinkapa atyo o ulinga u na u yuwain. ⁹ Adama a na atsu n'utsa mu ulinga n na tsaa yuwusaan Asula ulinga da, waru adu uduma wa Asula u da.

Waru adu usaa wa Asula u da. ¹⁰ N yuwan ta ulinga wu suwi va amayun, adama a na Asula a kamba mu ta n yuwan yi, waru n vara ta ikyun yu usaa, avu vuma ro reme usaa zuva va yi. Suru ndu i yuwan ugbozu cine yaa yuwusan usaa'a. ¹¹ Ikyun yu usaa u na tsu varai de, Yesu Zamawawa† da, waru babu vuma ro na aa varisa ikyun i ro. ¹² Vuma na a yuwan usaa e ikyun yu usaa i ndolo, za ro ta yuwan ulinga na zinariya, ko azurufa, ko atali e ikebe, za ro gba shi danga, za ro waru alawan, ko tsu'iwa. ¹³ Amma urana wu uge'etosu u ta lo a tawa a na aa lyungwa tsara e ene cu'un vu ulinga na suwi suru yuwain. A ta zuwa ulinga u vuma suru atsuma a akina tsara e ene ko u ta kula. ¹⁴ Nu usaa'a u kula atsuma a akina'a shi, to, suwi ndolo ta tsura iliyinkapa. ¹⁵ Amma nu usaa'a u kula, ayi suwi ndolo ta lamba ili suru. Ayi suwi'i u ta la'a, amma u to o'wo gashi vuma na utulai atsuma a akina.

¹⁶ N reve ta a na i revei a na adu aa'isa a Asula a da waru Ruhu va Asula ta penden atsuma a du! ¹⁷ Asula a ta lungusa vuma na lungusai aa'isa a Asula. Ili i na i zuwai

ayi da aa'isa a Asula a ta na akiza, waru adu aciyadu adu dafa aa'isa'a.

¹⁸ Lyawai a pususan aciyadu ana. Na yaa yuwusan majiyan i ta nu ugbozu atsuma o uvadi u nda, to, i kambato aciyadu olo adama a na ne da yoo o'wo aza o ugbozu wa amayun. ¹⁹ Ili i na uvadi u tarai wo o'woi tsulo, ayi da ili i na Asula a tarai ugbozu. Adanshi a Asula a damma ta, "Asula a tsa azu ta aza o ugbozu a mantsa ma na aa yuwusan ugbozu u le." ²⁰ Waru u dammisa ta, "Asulazuva e reve ta a na ifofi i na aza o ugbozu a yuwain suru pere da." ²¹ Adama o ndolo she i 'yasan avangaci adama a na yoo tono vuma gbain ro wan. Ili suru aza a du a da: ²² Bulu, na Apolo, na Bituru aza a du a da. Waru uvadi mafula za du da. Wuma, nu ukwa za du da. Ne da mantsa mo gogo na mantsa ma na maa tawa. Ili suru e ekere a du a da a ri, ²³ waru adu e ekere a Zamawawa da i ri, waru Zamawawa e ekere a Asula a da u ri.

4

Ulinga wa ajiya

¹ Lyawa ama a tara tsu agbashi a Zamawawa, aza a na Asula a cayi ili ya amayun i na i ri usokowu. ² Na ama a ca agbashi ulinga, a ciga le ta a yuwan ulinga'a cine wuntsayi a yuwan. ³ Amu u balu mu ko i ge'eto mu ko ukobu wu uge'etosu wa ama u ge'eto mu shi. N tsu

ge'eto aciyawa shi. ⁴ N reve ta asuvu a va a ta cece. Amma suru na ne u kambato mu cece shi, adama a na Zagbain da za na ee ge'eto mu. ⁵ She i ge'eto kafu mantsa ma rawa wan, i puro hali Zagbain kamba. U to utaa ili i na i ri usokowu atsuma e irumbu e ekan, waru u ta palu'wa ili i na ama a cigai i na i ri usokowu o okolo e le. Asula a da aa cibala vuma na acibalu a na a ntsaa niyi.

⁶ Ama a va, amu na Apolo iroci i da atsuma e ili i na maa yuwusan adanshi a aci a yi, tsara i tsura urevu wi ili i na udammu'u u ri, "Toniyi ili i na a danai atsuma a Adanshi a Asula goon." Tsundolo yaa 'yasan avangaci reve i tara manlu ma du ma la'a ta manlu mo ro shi. ⁷ Zane da vaa tarasa aciyawu? Vu ta tarasa vu la'a ta akapi a aza e Itoni? Nye da vu ri na ayi na Asula a da a ca nuwu ayi shi? Nni ili i na vu ri ne ele suru ubata wa Asula a da o utai, cine vaa 'yasan avangaci gashi avu da vu yuwan nle na aciyawu?

⁸ I ta yuwusan majiyan gashi i tsura ta de ili i na i cigai suru. I yuwan ta majiyan gashi i ta nu utsuru. I ta yuwusan majiyan yo o'wo ta ngono goon du reve i lyawa tsu. N ta ciga yo o'wo ngono na amayun adama tsu yuwain tsugono obolo. ⁹ Me ene ta gashi Asula a zuwa tsu atsu ajiya a yi tso o'wo ama a na ama a tarai ili i ro shi, cine aza a na a ri o u'wa wa ali a ri aca pa suru suru.

Tsu t̄a tsa ama a na a tarai a tyo a agalaci reve o una le,* adama ama suru n̄a nlingata mā Ḃsulā e ene cine āā kuwā. ¹⁰ Ama o uvadī a nda ā te inda tsu gashi olo adama a na tsaa yuwusan ulinga wu Zamawawa. Amma aḁu, i ta dansa i t̄a nu ugbozu lon, adama a na i ri e itoni yi Zamawawa. Agba ne ḁa shi. I ta yuwusan majiyan tsu ri nu ucira shi aḁu gba i t̄a nu ucira. I ta yuwusan majiyan ama a ta casu ḁu tsugbain, agba a ca tsu tsugbain shi. Agba ne ḁa shi. ¹¹ Hali n gogo tsu lamba t̄a ilyalya n̄a mini mo oso. Akashi a ḁa tsu ri ne ele goon na tsoo oto. Ama o to ḁongishi tsu lon. Tsu ri nu u'wa wa aciyatsu shi. ¹² Tsu yuwan t̄a atyo a na tsaa yuwan ulinga ne ekere ā tsu. Na ama a yuwaan tsu unā, atsu tsu zuwaa le t̄a aba'un. Na ama o ḁongi tsu, atsu tsu kaḁa t̄a pe asuvu. ¹³ Na ama a yuwan adanshi a vanvama adama ā tsu, atsu tsu damma t̄a ili i sa'ani a aci e le. Hali n gogo ama a ta tarasa tsu tse everi waru gashi akkama.

¹⁴ Maa ḁanasaa ḁu ili i nda adama yu uwwa wono shi. N ciga t̄a n rono ḁu atsuvu adama a na muwun n va n ḁa i ri. ¹⁵ Ama ukpakukupa kupa (10,000) ta gura rito ḁu adama a Zamawawa, amma amu ḁa ā nde'en dada ḁu goon. Yo o'wo ta muwun n

va ana n damma ndu adama e Yesu Zamawawa. ¹⁶ Adama o ndolo m pati ḁu t̄a i toni iroci i va avu i yuwan cine maa yuwusan. ¹⁷ Ayi ḁa i zuwai māā lyunguwisā ḁu ulobo u va Timoti atsuma e itoni. Ayi macigata mā va ma ḁa waru aagbashi ā aḁulā a Zagbain a ḁa. U ta cuwaan ḁu ni ili i na n ritoi adama e Yesu Zamawawa atsuma ā a'isa ā aza e Itoni ubatā u na n 'yāwāi suru.

¹⁸ Ozo o ro ā ḁu ā t̄a 'yasasan avangaci adama a na i yuwain majiyan ma na māā tawā n kalyuwā ḁu shi. ¹⁹ Amma n̄a Zagbain lyawa mu n tawā, maa jima shi n t̄a tawā. Nā n tawā n te ene ili i na aza a na āā 'yasasan avangaci aa yuwusan. N te reve ko ubatā wā Ḃsulā u ḁa ā tsurāi ucira u le, ko adanshi a ḁa aa yuwusan goon. ²⁰ Adama a na tsugono tsā Ḃsulā adanshi a ḁa a yuwusan goon shi, amma adama o ucira. ²¹ Atsuma e ili i re i nda, zane ḁa i dangwai: n tawā ḁu na aasudū ko n tawā ḁu ben ni icigi?

5

Tsipere atsuma ā aza e Itoni

¹ Mu uwwa t̄a ama a dansa za ro atsuma ā ḁu ta yuwusan tsipere, a na u ta yuwusan tsipere n̄a ka va dada va yi. Ko atsuma a aza a na e revei Ḃsulā shi a 'yuwan t̄a cu'un

* 4:9 Nā yali yā Roma i lyuwa uvon reve u kamba ā wata, u t̄a ḁana elime, avu asoja na ama a na a kamba niyi ā kuru aḁapa, aza a na ā ḁana aḁapa suru suru ele ḁa n'yuwatan n na e remei batā o uvon reve a zuwa le o u'wa wa ali. Bulu ta kuratosu aciyayi na aza a na e remei na aa zuwa o u'wa wa ali aza na ā ri aḁapa suru suru.

vu unusu u ndolo. ² U rawa tã yu uwwa wono, agba ădu đă nda ă 'yasasan avangaci. I yuwan ătsumolangu adama o unusu u vuma'a. Ni i shi i yuwan ătsumolangu tsundolo, i shi ta putsaa vuma ndolo a yuwan iđolo nă ădu. ³ Ko na wo o'woi n tã alanga nă ădu, n tsu yuwusan tã majiyan adama ă đă. N yuwan tã uge'etosu gashi n tã lo ođolo nă ădu gogo. Nu ucira u na Yesu Zagbain ca numu, n damma tã a na i ciga i 'yuwan i ca vuma na aa yuwusan unusu u ndolo oforo. ⁴ I đe iđolo waru ucira wă Yesu Zagbain tã đana ođolo nă ădu ătsumă e iđolo i ndolo. ⁵ I 'yuwan i ciga i ca vuma ndolo ă tyo o ucira u Male, tsară u lungusă lipu vuma ndolo, amma a ta wawa ruhu vă yi nă Yesu Zagbain tawă.

⁶ Uvadu u đă u ri ulobonu shi. I reve tã udammu u nda, "Ununa wolilo† wa'a u tsu zuwa yira ya akala ătsumă e meretsu i tsutsa tapu." Ili i nda u to rocosu ni i lyawa vuma ndolo na aa yuwusan tsipere tso ndolo lyuwa elime nă ădu, ama o ro ătsumă ă đă a ta gura reme mayan ne. ⁷ Cine aza a Isra'ila a tsu tawa wolilo suru a 'wa le kafu a yuwan ăbuki a Mapasa, ne đă yaa yuwan, yu utăă vuma nda ătsumă ă đă. ăsulă ă kambato đă tã cece adama a na Zamawawa kuwăi tsară u kambato tsu faan e ekere o unusu. Wo o'wo tã tsă magiri'i ma na aza a Isra'ila o unai đe ă ăbuki a Mapasa nu

ujimu lon. ⁸ Adama a na ne đă u ri na amayun, tsu đanaĭ a cuwusan kuci a na ătsu ama ă ăsulă a đă. Tso ocoyi akuci o wolilo, ele đă tsurala, nă tsushu'un, nă re vi iwuya i na tsu yuwain kafu tso o'wo ăză e Itoni, amma tsu yuwain amayun nă ăbulă tsa akala tsa na a yuwain nă wolilo shi.

⁹ Ana n đanaa nđu nu ufaru, n damma đă tã she i đolo aci na ama a na aa yuwusan tsipere wan. ¹⁰ N ta yuwusan adanshi adama ă ăză e Itoni a na a yuwusan tsipere, agba a aci a aza a na ă ri ăză e Itoni shi. Amayun a đă ozo o ro e le a yuwan tã đe tsipere. Ozo o ro e le ă tã nu utsan, ozo o ro waru ăză a a'usa, ozo o ro waru a ta yuwusaan ămalĭ agandă. Ni i ciga yi kasa nă cu'un va ama o ndolo, to i lyawa uvadi. ¹¹ Ili i na maa dansaa đă ăyi đă yi kasa na za na e đesu aciyăyi za vi Itoni amma u ta yuwusan tsipere. Yi kasa na ama a na ă ri nu utsan ne evu. Waru yi kasa no ososowi na aza a na e isulusa ama na aza a a'usa. Waru yi kasa na ama a na yuwusaan ămalĭ agandă. Ko tsuwa she i lyuwa ođolo nă cu'un va ama o ndolo wan.

¹² N ri nu ucira n ge'eto aza a na ă ri ăză e Itoni a đă shi. Amma i tã nu ucira u na yoo boryo ăză ă đă aza a na a tsu yuwan cu'un vu nusu ndolo. ¹³ ăsulă ă te ge'eto ama a na ă ri ăză e Itoni shi. Adanshi ă ăsulă a damma tã, "Nă ătsumă ă đă za ro pe ni

iwuya, i lo yi.” ◊

6

Ntaralai a 'yawa o ukobu wu uge'etosu

¹ Atsuma a du na za ta du ri na mawasan na za ro, she u 'yawa o ukobu wu za vu uge'etosu na ri za vi Itoni shi wan. U damma ama a Asula e ge'eto adanshi'i. ² Adu i reve urana u ro atsu aza e Itoni tsu ta ge'eto uvadi shi? Na adu da yee ge'eto uvadi, yaa gura ge'eto addama e keke'en a nda shi? ³ I reve ta mantsa ma ta lo a tawa a na tsee ge'eto nlingata ma Asula, adama o ndolo amayun a da tsu ta gura ge'eto ili i na i buwai atsuma o uvadi. ⁴ Ni i ri na cu'un mawasan ndolo, cine tsa da yaa 'yawusa ubata wa aza o uge'etosu a na a ri atsuma a tsu shi, aza a na ama a Asula a tarai ili i ro shi? ⁵ N ta yuwusan adanshi a nda tsara yu uwwa wono. N reve ta atsuma a du aa lamba za vu ugbozu na aa gura ge'eto na a tsura mawasan atsuma a aza e Itoni shi. ⁶ Amma o unu u ndolo, reve aza e Itoni e re a 'yawa o ukobu wu uge'etosu, avu a uwa mawasan a makakan ma aza a na e revei Asula shi. She i yuwan tsundolo wan!

⁷ Ni i tara mawasan ma du a tyo o ukobu wu uge'etosu, to, i riya ta. Atsuma a du na za vi Itoni ro nusaan du, she i 'yawato yi ubata wu za vu uge'etosu avu yi isula yi wan. U ta la'a i rungwa. Ko na za vi Itoni ro paala du, she i 'yawato yi ubata wu za vu

uge'etosu avu yi isula yi wan. Utala'a i lyawa yi ne. ⁸ Amma adu na aciyadu i tsu yuwan ta iwuya reve waru i paala ozo o ro, i tsu yuwan ta ne a tyo e ekere aza a du aza e Itoni!

⁹⁻¹⁰ She yi luma aciyadu wan. I reve ta za vi iwuya aa tsura tsugono tsa Asula shi. Ama a nda ele da aza a na a yuwusaan amali a aganda. Ele fo aza a na a yuwusan tsipere, ama a nda aa tsura tsugono tsa Asula† shi. Ne da waru ali a na a tsu lyawa ali a yuwan tsipere ne ele e re koko'o. Evu, na aza o utsan, na aza a ngalalai aa tsura tsugono tsa Asula shi, obolo no ososowi, na aza a na a lungususa ala o ozo o ro. Aza a na a yuwain cu'un ndolo aa tsura tsugono tsa Asula shi. ¹¹ Kafu i usu Zamawawa, ozo o ro a du a yuwan ta cu'un vi ili yi idaba i ndolo. Amma Asula a zaza'wa ta nusu du suru avu u kambato du cece, reve u kambato du babu unusu a makakan ma yi. U yuwan ta ili i ndolo suru atsuma a ala a Zagbain Yesu Zamawawa waru nu ucira u Ruhu va Akiza.

I ca Asula tsugbain na lipu du

¹² Apa ili i na ozo o ro a du a dansa: “N ta gura yuwan ili i na n cigai, adama a na amu za vi Itoni da.” Apa cine n tsu usu: “Ee, uritosu u ndolo amayun a da. Agba ili i na maa gura yuwan suru i da yaa kamba mu shi.” N ta gura damma, “N ta gura yuwan ili i na n cigai biti,” amma

n lyawa ili i ro i kambato mu aagbashi a yi shi. ¹³ I damma ta, "Ilyalya i tu ulobonu adama a aatsuma, waru aatsuma a tu ulobonu adama e ilyalya." Amayun a da, amma urana u ro Asula o to kototo le ra. Asula a yuwan lipu adama e tsipere shi. U yuwan yi ta tsara u yuwaan Zagbain aganda, waru Zagbain ta kpatu'waa lipu'u ure u matsura. ¹⁴ Asula a 'yasan ta Zagbain atsuma o ukwa, waru ayi fo u ta 'yasan tsu nu ucira wa yi. ¹⁵ I reve lipu du pasu lipu vu Zamawawa da shi? U tu ulobonu m bolo akapi a lipu vu Zamawawa na aashakala? O'o, ko ke'en! ¹⁶ Adanshi a Asula a damma ta, "Ejere'e o bolo ta avu o o'wo ili i ta." ◇ Adama o ndolo, tsu reve ta na vuma bolo aciyayi na aashakala, wo o'wo ta lipu ta na ayi. ¹⁷ Amma vuma na boloi na Zagbain, ruhu va yi na ruhu vu Zagbain o o'wo ta ili i ta.

¹⁸ I suma mayan me tsipere. Ko cu'un vu unusu u ne u da vuma yuwain a alanga a lipu a da u ri, she tsipere. Aza a na a yuwusan tsipere a ta nusasaan lipu le. ¹⁹ Adu i reve a na lipu du u'wa wa Asula u da ubata u na Ruhu va Akiza ri nden shi? U ta pe atsuma a du. Asula na aciyayi a da a ca ndu Ruhu va Akiza'a. Adu aza a aciyadu a da i ri shi, amma aza a Asula. ²⁰ Asula a tsula du ta. U tsupaa du ta na abunda lon. Adama o

ndolo, ili i na yaa zuwa lipu du yuwan suru u roco na yaa casu Asula tsugbain.

7

Uritosu adama o lolo

¹ To, gogo n ta damma du majiyan ma va adama e ili i na i danaa numu. I ta dansa, "Na vuma ciga zuwa Asula a uwwa uyo'o, u ta dana ulobonu u kuda e reve ka ko ke'en." ² Apa u'ususu u va: Ama na abunda aa gura guza aciyele shi, reve a yuwan tsipere. Ayi da i zuwai u ri ulobonu vuma suru zuwa ka va yi avu u danu na ayi goon, waru u tu ulobonu ka suru yuwan lolo avu u danu na vali va yi goon. ³ She vali 'yuwan o von na ka va yi wan. Waru, u ri ulobonu ka 'yuwan o von na vali va yi shi. ⁴ Ka'a gba u ri nu ucira adama a lipu va yi shi, she vali va yi, ne da waru vali ri nu ucira u lipu va yi shi, she ka'a. ⁵ She i 'yuwunlai a ca aciyadu lipu wan, she ni i usulai a mantse wa'a tsara i ca mantse ma avasa. Reve i tawulai waru tsara Malef ma lyungwa du u na yaa gura guza aciyadu wan. ⁶ N damma ta ne tsara n ca du ure adama yi kasa na nven ne'en hali mamantse. Wila u da shi. ⁷ N shi ta ciga aza e Itoni suru a dana babu lolo, cine amu n ri babu lolo. Amma vuma suru Asula a tsu ca yi ta une'e wa yi. Vuma ro nu une'e u nda, za ro waru nu une'e u nde'e.

⁸ Gogo n ta dansaa ali na amaci a aza e Itoni aza a na

ali ko aṁaci e le a kuwai de. U ta la'a ulobonu a dashi yuwan lolo waru wan. I dana ne babu lolo cine aṁu n ri. ⁹ Amma na yaa gura guza aciyadu shi, to, i yuwan lolo. U ta la'a ulobonu i yuwan lolo a na yaa dana a majiyan ma lipu kuci agba yaa yuwan majiyan me ili i ro shi.

¹⁰ N ta na wila u nda adama a aza a na a ri na lolo. Amma amayun a da a na Yesu Zagbain na aciyayi a da u ca ntsu wila u nda. Ayi da u zuwaa ndu wila'a, aṁu da shi. Avu ka, she vu kakasa lolo va wu wan. ¹¹ Amma na vu lyawa yi, she vu dashi yuwan lolo ro wan, amma vu kambu ubata u vali va wu. Avu vali waru, she vu gbara ka va wu wan.

¹² Gogo n ta yuwusan adan-shi na aza a na oloi aza a na a ri aza e Itoni shi. Yesu Zagbain ca tsu wila adama a nda shi, amma aṁu n ta ca du uritosu u va. Ozo o ro aza a na a ri aza e Itoni a ta na aṁaci a na a ri aza e Itoni shi. Nu u ciga u danu na avu, she vu lo yi wan. ¹³ Waru, na avu ka da na vu usuyi Yesu, agba vali va wu za vi Itoni da shi, avu u ciga u danu na avu, she vu kakasa na ayi wan. ¹⁴ Na ka da vu ri atsuma e Itoni, agba vali va wu za vi Itoni da shi, adama a wu lolo du wo o'wo ta na akiza. Waru na vali da vu ri atsuma e Itoni za na ri na ka na ri atsuma e Itoni shi, adama a wu lolo du wo o'wo ta na akiza. Na ne da shi a na muwun n du fo o o'wo ta idaba, amma gogo a ta na akiza adama a akiza a na vu

tawayi atsuma o lolo.

¹⁵ Na za na ri za vi Itoni shi ciga u lyawa za vi Itoni, she za vi Itoni zuwa yi wi isawan wan. Na cu'un ndolo fara, za vi Itoni ndolo ta faan a kasa. Nu u ri n yuwan, yi isawan na vali ko ka na ri za vi Itoni'i shi, adama a na Asula a ciga tsu ta aza e Itoni tsu danu na asuvu nden na ama. ¹⁶ N ta dansaa aṁaci a na a ri aza e Itoni: Kila ali a du a ta kuru Zamawawa fo adama a du. Ayi nda fo ne da u ri amayun a tyo ali aza e Itoni: Kila aṁaci a du a ta kuru Zamawawa adama a du.

I toni Zagbain kuci

¹⁷ Atsuma a a'isa a aza e Itoni suru n damma ta ama e isawan cine a danai a mantsa ma na Yesu Zagbain dangwa nle, reve Asula e de le o o'wo aza a yi. Gogo n ta dansaa du ne fo. ¹⁸ Iroci, vali na a padai uryumbu kafu wo o'wo za vi Itoni, she u ciga u pala aalana'a wan. Waru, na koto a pada yi uryumbu shi, she a pada yi uryumbu mantsa ma na u teme i toni yi Zamawawa wan. ¹⁹ Ko a pada yi uryumbu ko a pada yi uryumbu shi, ayi ndolo babu addama. Ili i na i ri ulobonu ayi da a yuwan ili i na Asula a dammai a yuwan. ²⁰ I lyuwa elime cine i danai ana Asula e de ndu. ²¹ Avu aagbashi a da? She vu lyawa ili i ndolo i gala wu wan. Amma na vu tsura ure u na voo o'wo faan, to, vo o'wo faan. ²² Aza a na a danai agbashi ana Zagbain de nle, o o'wo ta faan ana o o'woi e ekere a Zagbain. Ne da waru,

aza a na a danai faan ana Zagbain de nle, gogo o o'wo ta agbashi a Zamawawa. ²³ Asula a tsula du ta de. U tsupaa du ta na abunda lon. She i yuwan gashi agbashi aza a na a zuwai na 'yuwan a ciga a zuwaa ama atsuvu agba a zuwaa Asula atsuvu wan. ²⁴ Ama a va, n dammisa du ta, yi isawan cine i ri ana Asula e de ndu, Asula a ta kamba du i yuwan tsundolo.

Uritosu adama a ama a na a ri na lolo shi

²⁵ N ta danasaa du ama a na a ri na lolo shi. Zagbain zuwa wila wi ili i na aa yuwan shi, n ta dansaa du ili i na maa yuwusan majiyan. I ta usu ili i na maa damma du adama a na Zagbain to rocosu mu isa'ani. ²⁶ Adama a addama a na aza e Itoni o sowuso, n ta dansaa aza a na koto a yuwain lolo shi a yuwan wan. ²⁷ Amma ni i yuwan de lolo, she yi kasa wan. I buwa ta babu i yuwan lolo? She i zami ka wan. ²⁸ Amma ko na vu zuwa ka, vu yuwan unusu shi. Waru ko usheli u yuwan lolo, ayi fo u yuwan unusu shi. Amma n ciga ta n kamba du adama a addama a na a ri pe atsumaa a nden n lolo.

²⁹ Ama a va, n damma du ta mejege, mantasa ma na yaa danu atsumaa o uvadi u nda u buwa abunda shi. Adama o ndolo mamantasa ma na ma buwa ntsu, tsu lungusa yi adama a majiyan mo lolo wan. ³⁰ Ni i ri e mesun adama a atsumolangu, i lyuwa elime a yuwusaan Zagbain aganda. Ni i ri e izo'oshi na mazanga,

she i lyawa mazanga mo ndolo u putsaa du a na yaa yuwaan Zagbain aganda wan. Ni i tsura ili na abunda adama a aciyadu, ili i ndolo i putsaa du a na yaa yuwaan Zagbain Yesu Zamawawa aganda wan. ³¹ Ni i yuwan ili i na ama a tsu yuwusan atsumaa o uvadi, she i lungusa mantasa ma du a majiyan me le wan, adama a na ili i na i ri pe atsumaa o uvadi u nda suru o to koto babu usan.

³² N ciga du i dama adama e ili yu uvadi i nda shi. Za na ri na lolo shi, ta gura dana a yuwusan ulinga wu Zagbain, reve waru u yuwan majiyan me ili i na yaa zuwa Zagbai'in wu uwua uyo'o. ³³ Amma za na ri na lolo u ta na addama a abunda. U ciga u 'yuwan, u yuwan majiyan me ili yu uvadi, ni ili i na waa yuwan tsara ka va yi uwua uyo'o.

³⁴ U ta no okolo e re. Ka ko usheli u na u ri na lolo shi, u ta gura dana a yuwusan ulinga wu Zagbain, obolo na lipu na wuma wa yi. Amma na ka ri na lolo, u tsu ca ta mantasa a yuwusan ili yu uvadi waru u ciga ta vali va yi uwua uyo'o wa yi. ³⁵ Ili i na i zuwai n yuwaan du cu'un va adanshi o ndolo gogo ayi da n ciga ta n kamba du, amma mu nla du shi. N ciga du ta i yuwan ili i na ama a Zagbain aa yuwan, tsara i yuwaan Zagbain aganda waru babu ili i na yee geshe du.

³⁶ Amma nu ulobo waa yuwusan majiyan u zuwa eegebe a yi adama a na u ta

maluwa ma na waa yuwan lolo lon, u yuwan lolo'o, unusu u da shi. ³⁷ Agba nu u jiyān t̄a atsumā o ookolo ā yi ili i na waa yuwan, agba babu vuma na zuwa niyi elime a na waa zuwa eegebe ā yi, waru u ta gura guzā aciyayi, u toni ili i na u jiyain de a na waa zuwa yi shi. Āyi fo u yuwan t̄a ili i na i la'ai ulobonu.* ³⁸ Na a yuwan lolo, u lobono t̄a. Na a yuwan lolo shi, u la'a tu ulobonu.

³⁹ Ka danu na vali vā yi atsumā o lolo, hali she ukwā. Na cu'un ndolo fara u t̄a faan u yuwisan lolo ro, amma wo olo vali na ri za vi Itoni yi Zagbain. ⁴⁰ N ta majiyan u ta la'aa yi mazangā nu u lyuwa elime nā nden n tsurunā, waru n ta a majiyan Ruhu vā Āsulā fo ta dansa ne.

8

Inama i na a padayi amali

¹ Gogo n ciga t̄a n yuwan adanshi adama e inama i na ama a padai adama ā kucci vā amali. Suru ntsu tsu reve t̄a ili i ro adama e ili i ndolo. Adama o urevu tsu tsu 'yasan t̄a avangaci ā tsu nu uvadu, amma icigi i tsu zuwa tsu t̄a tsu kambulai. ² Na vuma aa yuwusan majiyan ma na u ri nu urevu, koto u tsurā urevu wa amayun shi.

³ Amma vuma na cigai Āsulā, āyi da Āsulā e revei waru u ta kalyuwā yi.

⁴ Apa ili i na maa dansa adama o utamu wi inama i na a padayi amali: Tsu reve t̄a amali ili i ro i da shi atsumā o uvadi, waru tsu reve t̄a Āsulā ā t̄a a da goon. ⁵ A tsu de t̄a ili na abunda de zuwa na pa o uvadi "musulā" na "azagbain" agba "musulā" na "azagbain" a amayun a da shi. ⁶ Amma tsu reve t̄a tsu t̄a na Āsulā ā t̄a goon, āyi da Dada, za na yuwain ili suru, u yuwan tsu t̄a tsarā tsu yuwaan yi aganda. Yesu Zamawawa āyi da Zagbain tsu goon. Babu ili i na u kufai a yuwan, waru adama ā yi a da tsu tsurai wuma.

⁷ Amma ama suru a da e revei amayun a nda shi. Ozo o ro a ta zuwusa okolo e le batā a amali o ndolo, dada i zuwai hali na ana'an na aa tamusa cu'un vi inama i ndolo, a tsu buwa t̄a a majiyan inama'a azā a amali a da. A ta yuwusan majiyan na a lyuwa cu'un vi ilyalya i ndolo u t̄a kambato le idaba. A ta yuwusan majiyan ne adama a na asuvu e le a ri nu ucira u na aa gura kurato isa'ani ni iwuya mejege shi. ⁸ Amayun a da ilyalya i da yaa rawato tsu zuzu na Āsulā shi. Na tsu lyuwa yi shi, tsu lamba

* **7:37** Waru u ta gura o o'wo urevu wu uguzu'u āyi da: A damma dada ta putsusaa usheli wā yi she u yuwan lolo wan, agba a'wan ā yi a ciga t̄a a karā lolo. Na āyi dada we ene wu ntsaa t̄a u geshe yi, amma gba āyi mawun ma ka u ciga t̄a u yuwan lolo she u putsaa yi wan. Unusu u da shi. A damma o okolo a dada u zuwa t̄a de okolo a na wee geshe usheli'i u putsaa a na waa yuwan lolo agba za ro da zuwa niyi elime tsarā u putsaa usheli'i na lolo shi. U toni ili i na u fofoi o okolo a yi mawun ma ka u danā lo babu na u yuwain lolo. Āyi ndolo fo ili i sa'ani i da.

ili i ro shi ko ke'en. Waru na tsu lyuwa yi, tsu tsura ili i ro shi.

⁹ Amma i yuwan ugbozu. She i lyawa faan na yaa lyuwa cu'un vi ili i ndolo wo o'wo ili i na yaa zuwa aza a na a ri nu ucira a majiyan mo okolo e le shi a riya wan. ¹⁰ I reve ta amali ili i ro i da shi, adama o ndolo waa damaton du i 'yawa i lyuwa ilyalya a aa'isa a amali shi. Amma na vuma na asuvu a yi a ri nu ucira shi we ene du a tamusa, avu fo u ciga u tama. ¹¹ Adama o ndolo urevu wa wu u lungusa ta vuma na ri nu ucira'a shi za na Zamawawa kuwayi. ¹² Na vu yuwaan aza a wu cu'un vu unusu ndolo, hali vu zuwa le a yuwan ili i na a tarai unusu u da, avu fo vu ta yuwusaan Zamawawa unusu. ¹³ Ni ili i na maa tama waa zuwa moron ma va ma yuwan unusu, ma da dashi tama nama shi, hali n kuwa, adama a na n ciga yi u riya shi.

9

Unata u da Bulu ri na akapi a ajiya

¹ Amu n ta faan. Amu aajiya† a da. Me ene ta Yesu Zagbain tsu, waru adu da ut-suru wu ulinga u na Zagbain aa yuwusan o ukere u va. ² Ko shi na za ro tara amu aajiya a da shi, amayun e ekere a du amu aajiya a da. Adama a na i ri ufoluloi na Zagbain u roco ta amu a aajiya a da.

³ Apa ili i na n tsu usu aza a na a tsu ciga a yuwan adanshi o uge'etosu a aci a va: ⁴ Tsu ta na tsaa ushi ilyalya adama o ulinga u na tsu yuwain. ⁵ Ajiya a na a buwai na aza-wawa'a a Zagbain, na Bituru a tsu walasa ta na amaci e le aza a na a ri aza e Itoni atsuma a mmalu. Tsu ta na tsaa yuwan ne fo. ⁶ Amu na Banaba da goon na tsu ciga tsu 'yuwan tsu linga adama tsu tsura ikebe yi ilyalya?

⁷ Na soja 'yawa bata o uvon, u ta tsulaa aciyayi ilyalya? Za ta lo na tsu cu'wan uduma reve u lamba a lyuwa itana yu uduma'a? Za va aguba ta lo a gubusa ikyon reve u kufa o sowo maani me le? ⁸ Maa dansa ili i nda o uyuwun u va shi, amma ne da fo Wila wa Asula u dammai. ⁹ Tse ene ta a Wila u na Musa danai: "She vu baru unu wu nan ayi a dadasa ishina wan."* Ana Asula a dammai ne, majiyan me inan ma da goon u shi na ayi? O'o! ¹⁰ Adanshi a tsu a da u shi a yuwusan. Za na ri e iluma na za na ri a faba a ta yuwan ulinga u le na a zuwusai okolo a na aa tsura akunda atsuma e ili i na a gasai. ¹¹ Ana tsu damma ndu ikaka'a ili i ta i da na ca'an vi icu'un va Asula o okolo a du. Adama o ndolo tsu ta na tsaa ushi ilyalya ni ili i ro gashi ugasa u tsu ya'a du. ¹² Ni i kamba ama o ro a na a yuwusaan ndu alajiya, atsu tsu la'a le ta ntsaa.

Agba koto tsu zuwa du i ca

* **9:9** Atsuma a rana ndolo, na a ciga a faba ishina, inan i tsu dadasa le ta a 'yawa na a kambi e ishina'a.

tsu ne shi. O unā u ndolo, tsu ta yuwusan ulinga ni ili i na tsu ri nā ayi adama tsu geshe Alabari a Sa'ani a Zamawawa a na waa baza wan. ¹³ I reve tā aza a na aa yuwusan aganda atsuma a Aa'isamapada a tsu ushishi tā ilyalya i le pe. Ne da waru nan ganu aza a na aa padasa kucvi inama a asa'a a tsu ushishi tā akunda e inama'a. ¹⁴ Ne da fo Zagbain roco tā a na aza a na aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a ushishi ilyalya i le adama o ulinga'a.

¹⁵ Agba koto n zuwa du i ca tsu ne shi. Waru maa danasaa du ili i nda gogo adama a na n ciga ndu i ca mu ili shi. Me ene tā gashi u la'aa mu tā n kuwa a na yaa yuwan ne. ¹⁶ Maa 'yasasan avangaci adama a na maa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani shi. Ulinga u ndolo u da Asula a zuwa numu n yuwan, agba nā n ciga n 'yuwan n yuwan yi. Woo yo'ono mu shi nā n yuwan yi shi! ¹⁷ Nā n yuwan ulinga u nda adama a na amu na aciyava n dangwai n yuwan yi, u to lobono i tsupa mu. Amma n ta yuwusan ulinga u nda mejege adama a na Asula a da za na zuwa niyi e ekere a va. ¹⁸ To, atsupu a nye a da maa ushi? Ayi da nda n ciga tā n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani faan, agba maa zuwusa ama a tsupa mu adama o ulinga u nda shi.

¹⁹ Amu aagbashi a za da shi, agba avu n kambato aciyava aagbashi a ama suru adama n lyuwa aci a ama nā abunda.

²⁰ Nā n ri obolo na aza a Isra'ila, n tsu yuwan tā tsu za va Isra'ila adama n lyuwa aci e le. A tā zala Wila wa Musa, amu gba shi. Agba n tā kurusu Wila'a mejege adama n lyuwa aci e le. ²¹ Ne da waru, nā n ri obolo na Atakpaci, reve n yuwan tse le, aza a na oo tonon Wila shi, adama n lyuwa aci e le. Ayi nda woorocosu n 'yuwan tā a kuru wila wa Asula shi, amma n tā kurusu wila wu Zamawawa. ²² Nā n ri obolo na aza a na Itoni i le i ri ugbamu lon shi, n tsu yuwan tā gashi amu fo n ri ugbamu lon shi, adama n lyuwa aci e le. N ta yuwusan ununa ama aa yuwusan ubata bita adama n yuwan atyo a na maa gura yuwan adama n lyuwa aci a za na bita maa gura. ²³ N ta yuwusan ili i nda suru adama m baza Alabari a Sa'ani, waru n ta uwwusa uyo'o adama a aba'un a Asula.

²⁴ I cuwan na a yuwusan ala'anlai e iladi, koyan tsu suma tā, agba vuma tā da tsu tsura iliyinkapa. Adu fo ni i ciga i 'yuwan i suma cine yaa lyuwa.

²⁵ Za na ri e iladi ya ala'anlai bita u tsu fobuso tā aciyayi lon adama u lyuwa une'e wo ookokolo a avu'un a na aa jima shi. Amma tsu to fobuso aciyatsu adama tsu lyuwai une'e wo okokolo a na oo koto shi. ²⁶ Ayi da i zuwai ma sumusa mejege. Ayi da i zuwai maa dakanusu tsu za na ri a nlangi nu ukere wa yi ukukumuwu adama u lyuwa, agba ana za na a

falishi atsuma o upepu shi. ²⁷ N ta dudukusa lipu va reve n kambuwa yi aagbashi a va adama a na na n tawa n koto a yuwusaan ozo o ro alajiya, Asula a putsaa mu ni iliyinkapa wan.

10

She i yuwaan musula n ro aganda wan

¹ Ama a va, n ciga du ta i cuwan ni ili i na i farai na nkaya n tsu aza a na a kuruyi Musa. Asula a walaa le ta elime ana u lyunguyi eleshe a na a walai elime e le, reve u pasato le a Mala ma Shilif ni ida yu u'yewu. ² Ne da Asula a rumbu nle reve o o'wo otoni a Musa atsuma e eleshe na a mala. ³ Suru nle a lyuwa ta ilyalya i na yu utai zuva. ⁴ Suru nle o sowo ta mini ma na mo utai nu ucira wa Asula. Mini mo ndolo mo utai ta a aatali diga zuva a na e shewun nle, ayi aatali o ndolo gba Zamawawa da. ⁵ Agba suru na ne, na abunda e le Asula a uwwa uyo'o u le shi. Adama o ndolo a da a kuwai, reve lipu le o o'wo ubazu atsuma o una.

⁶ Ili i nda i fara ta adama wo o'wo iroci a tyo ya'a tsu, adama u tiga tsu tsu lyawa icigi yi iwuya ununa ama o ndolo a yuwain. ⁷ She i yuwaan amali aganda cine ozo o ro e le a yuwain wan. Adanshi a Asula a damma, "Ama'a a yuwan ta mere reve a yuwan abuki a vanvama nu uje'en." ⁸ Reve ozo o ro e le a yuwan tsipere,

adama o ndolo a da gba, a tyo ama ukpakukupa ushin nu ukpakukupa uta'atsu (23,000) a kuwai urana u ta. She tsu yuwain unusu ununa a yuwain wan. ⁹ She tsu lyungwai Asulazuva cine ozo o ro e le a yuwain wan, reve gba a kuwa ana iyo yi kada nle. ¹⁰ Waru she i yuwan adanshawuya cine ozo o ro e le a yuwain wan, adama o ndolo a da Asula a lyunguyi malingata ma yi mo ukwa wu una le.

¹¹ Ili i nda suru i fara ta adama e iroci. A dana le ta adama o rono tsu atsuvu, adama a na mantsa mo ukosu ma yuwan ta zuzu. ¹² Na vu ri a majiyan gashi vu ta mishin, vu yuwan ugbozu adama vu riyu wan. ¹³ A mantsa ma na a lyungwa ndu suru, i cuwan a ta lyungusa akapi a ama ne fo. Asula a tu uguzu na nzuwulai ma yi, agba waa lyawa malyungwa'a ma la'a ucira u na yaa kaba asuvu shi. A mantsa ma malyungwa'a, u ta ca du ucira u na yaa gura kaba asuvu, ne da Asula aa ca du ure u na yaa lyuwa elime.

¹⁴ Ama a va, adama o ndolo, i suma itoni ya amali. ¹⁵ Afu ama a na a ri nu ugbozu u da. I yuwan majiyan na aciyadu ko ili i na n cigai madamma amayun a da. ¹⁶ Na tsaa cuwusan mantsa ma na Zagnabain tarai opopofu, reve tsu sowo masayan ma inabi, avu tsu godyoo Asula adama a yi, tsu ta na akunda atsuma a mpasa mu Zamawawa. Na tsu tara opopofu reve tsu

ne'eshen tsu tama yi, tsu ta tsura akunda a lipu vu Zamawawa na amayun. ¹⁷ Ana tsu ne'eshein opopofu a ta, tso o'wo ta lipu ta, ko a na tsu ri abunda.

¹⁸ I cuwan na ama a Isra'ila, za suru reve ta na a pada kucci a masa'a, aza a na a tamai inama indolo suru, a ta tsura aba'un a kucci'i. ¹⁹ Maa dansa amali ko ilyalya i na a yuwayin amali kucci ili i da shi. ²⁰ Amma n ta dansa ili i na a cayi amali, kucci vo otoni a limaf a da, agba Asula a da a cayi shi. Agba n ciga du yoo o'wo ili i ta no otoni a lima shi. ²¹ Yoo sowo o mokoto ma Zagbain reve waru i sowo o mokoto mo otoni a lima shi. Yaa lyuwa ilyalya i na a cayi Zagbain reve waru i lyuwa ilyalya i na a cayi otoni a lima shi. ²² Tsu ciga ta tsu zuwa Zagbain tsushu'un? Tsu te inda tsu ta nu ucira u na tsa'a 'yuwan Zagbain reve u kufa a ca tsu atsumalima?

A ca Asula tsugbain kuci

²³ Ozo o ro atsuma a du i ta dansa, "Tsu ta yuwan ili i na tsu cigai biti!" Amma n ta dansaa du ili biti i da i ri ulobonu u na yaa yuwan shi. I ta gura damma, "Tsu ta yuwan ili i na tsu cigai fo!" Amma n ta dansaa du ili biti i da i ri ni ikambi shi. ²⁴ She i dana e izami yi ili i na i ri ulobonu ya'a du goon wan. Amma i zami ili i na i ri ulobonu e ekere a akapi a ama.

²⁵ I tama inama i na aa winasa e eden. Agba ye ece ko a yuwaan ta amali kucci ne ele wan, ne da asuvu a du a dana nden. ²⁶ Adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi suru za vu Zagbain da." ◇

²⁷ Na aza a na a ri aza e Itoni shi, e de du i lyuwa ilyalya, reve i ciga i lyuwa, to, i lyuwa ili i na a ca ndu biti. She i yuwan yeci i ro wan, adama a na yeci'i u ta tawaa na adama. ²⁸⁻²⁹ Amma na vuma ro damma du, "Ilyalya i nda a ca ta amali." To, she i lyuwa ilyalya i ndolo wan, ko asuvu a du a tara yi unusu u da shi. She i lyuwa wan, adama a na za na damma ndu'u, u tara ta unusu u da ni i lyuwa.

Adama a nye aa 'yasan mu a yuwan ili i na n ri faan na maa yuwan, adama wo o'wo unusu a asuvu o ozo o ro wan? ³⁰ Na moo godyoo Asula adama e ilyalya'a reve n lyuwa yi, adama a nye e de numu za vu unusu?

³¹ Na yaa lyuwa, ko i sowo, ko i yuwan ili i ro, i yuwan ili biti cine aa ca Asula tsugbain. ³² She i yuwan ili i ro na yaa nusaan aza a na a ri aza a Isra'ila, ko Atakpaci, ko aza e Itoni wan. ³³ Yuwain cine n tsu yuwan. N ta yuwusan mpolo n na koyan da a uwwa uyo'o atsuma e ili i na maa yuwusan suru. Maa zamishi ili i na yaa tawaa mu ni ili yu ulobonu shi, amma n te izami yi ili i na i ri ulobonu e ekere a koyan da adama a wawa le.

11

¹ Ni i ciga i 'yuwan i kuru iroci i va, ununa amu maa kurusu iroci yi Zamawawa.

Uritosu adama a aganda

² N ta cuwusa du adama a na yaa cuwusan na amu kuci, avu waru i kuru ili i na n rito ndu.

³ Agba n ciga du ta i reve nda: Zamawawa ta na tsugbain a aci a vali, vali waru u ta na tsugbain a aci a ka va yi, Asula waru u ta na tsugbain a aci a Zamawawa. ⁴ Vali na suru pupalai aaci a yi a mantsa ma na u ri a avasa ko a yuwusan uritosu wa Asula u ta tawusaa Zamawawa na wono. ⁵ Amma ka na suru pupalai aaci a yi shi a mantsa ma na u ri a avasa ko o uritosu wa Asula u ta tawusaa vali va yi na wono. Ka ndolo ili i ta i da na ka na a punai ogbondo adama wo o'wo iroci yi ili wono. ⁶ To, nu u 'yuwan a pala aaci a yi a puna yi ogbondo. Agba ana wo o'woi ili i wono i da ubata a ka a puna yi ogbondo, to, wu pala aaci a yi. ⁷ Asula a yuwan ta ali oroci a yi adama a ca yi tsugbain. Ayi nda u roco ta she vali oto ili i ro a aaci a yi wan. Asula a yuwan ta amaci a tawaa ali e le na tsugbain. ⁸ Asula a yuwan vali vu ufaru diga atsuma a ka shi, amma wu utaa ta ka vu ufaru diga a vali. ⁹ Asula a yuwan vali adama a ka shi, amma u yuwan ta ka adama a vali. ¹⁰ Adama o ndolo a da ka a pupala aaci a yi adama u roco u ta zala tsugbain tsa

vali va yi, adama a nlingata ma Asula waru.

¹¹ Atsuma e Itoni i tsu yi Zagbain, a kasa amaci atsuma a ali shi, ali waru a kasa le atsuma a amaci shi. ¹² Amayun a da ka vu ufaru wu utaa ta diga a vali, amma amaci a da a matsain akapi a ali. Agba Asula a da za na yuwain ili biti. ¹³ Ecei aciyadu, na ka yuwan avasa babu aaci a yi wupalu, ili i ndolo ili i wono i da shi? ¹⁴ Ye ene ure u na Asula a yuwain o uvadi, na vali ri na anji zakpakpa ili i wono i da shi? ¹⁵ Agba na ka ri na anji uga'an, ili i sa'ani i da. Asula a ca yi ta anji ne wo o'wo aapalutsu. ¹⁶ Hali n gogo ama o ro a ta ciga a yuwan mawasan adama e ili i nda, amma n ta dansa atsu na akapi a a'isa a aza e Itoni tsa yuwusan ili i ro ko'o shi.

Adama e Ilyalyayi Zagbain

¹⁷ Atsuma o uritosu u na n cigai n roco du, maa cuwusa du shi, adama a na a mantsa ma na i bolotoi suru, yaa yuwusan ili i sa'ani shi, reve i reme a yuwusan ili i vama. ¹⁸ O ufaru, mu uwua ta a na ni i boloto i tsu ne'eshen ta aciyadu koko'o, agba n usu ta a na ili i ro i na a dammai amayun a da. ¹⁹ Amayun a da i ta pe une'esun koko'o, ne da e reve aza a na a yuwusan ili i na i ri mejege. ²⁰ A mantsa ma na i bolotoi, i ta a majiyan i ta lyuwusa Ilyalya yi Zagbain, agba ne da u ri shi. ²¹ Adama a na ni i ri a alya, i tsu gadara ta adama i zazan ili suru reve

gba akapi a ama a dānā na ambulu. Ozo o ro gba hali o o'wo usowu! ²² I ri nā 'wa na yaa lyuwa i sowo shi? Ko i tara tā aā'isa a aza e Itoni a Asulā ili i na i ri aḅulā shi? Ko i ta casu alambi wono? Nye i ḁa i lobonoi na maa damma ḁu? I ciga tā n cuwa ḁu a na yaa yuwusan ne? Maa cuwa ḁu shi, ko ke'en!

²³ Zagbain ḁa ca numu ili i na n rito nḁu. Atsumā a ayin a na a winai Yesu Zagbain, u tara tā opopofu. ²⁴ Reve u godyoo Asulā adama a yi. Reve wu busa yi mubishi mubishi aḁu u damma, “Nda lipu vā ḁa, za na n cayi kucci adama a ḁu. I yuwusan ne adama u zuwa ḁu i dānā a cuwusan nā aḁu.” ²⁵ Ne ḁa waru, ana a lyuwai ilyalya, reve u tara mokoto ma masayan ma inabi,† aḁu u damma, “Mokoto ma nda akucunuf a sa'avu a Asulā a ḁa, za na o rocoi amayun a ḁa adama a mpasa n vā. I yuwusan ne adama u zuwa ḁu i cuwusan nā aḁu a mantisa ma na yoo sowuso yi kuci.” ²⁶ A mantisa ma na yaa tamusa opopofu a nda ni i sowi mokoto ma nda biti, i ta dansa na Zamawawa kuwāi. I yuwusan ne hali u kambā.

²⁷ Adama o ndolo nā za ro atsumā a ḁu tama opopofu a Zagbain ko u sowo o mokoto mā yi o ure u na u ca niyi tsugbain shi, u yuwan tā unusu e ekere a lipu nā mpasa mu Zagbain. ²⁸ Adama o ndolo a ḁa vāa kalyuwā aciyawu kafu vū

tama opopofu'u ko sowo o mokoto'o. ²⁹ Adama a na nā vu ri nu urevu wu ucuduwu u lipu wu Zagbain shi a mantisa ma na vaa tamusa opopofu'u aḁu vu sowo o mokoto'o, vu te ge'etosu aciyawu nā vu tama vu sowo. ³⁰ Ayi ḁa i zuwai ozo o ro a ḁu nā aḅundā a ri ubanakun o o'woi takalya, ozo o ro gba shi a kuwāi. ³¹ Nā tsu kalyuwā aciyatsu kafu tsu lyuwa tsu sowo, Asulā ee ge'eto tsu shi. ³² Agba Zagbain tsu ge'etosu tā nu u bari ntsu adama a tyo o ukosu Asulā a ri na woo kototo tsu shi, a mantisa ma na woo kototo uvadi.

³³ Adama o ndolo ama a vā, a mantisa ma na i bolotoi i lyuwa ilyalya yi Zagbain, i puroloi. ³⁴ Waru no ozo o ro a uwwusa ambulu a lyuwa ilyalya ne'en a 'wa le, adama Asulā e ge'eto ḁu a mantisa ma na i ri alyo obolo wan.

N ta damma ḁu ili i na yaa yuwan adama a akapi e ili, nā n tāwā.

12

Ne'e koko'o

¹ Ama a vā, gogo n ta ḁanaa ḁu adama e ne'e na Ruhu vā Akiza tsu ca koyan ḁa atsumā a tsu.

N ciga ḁu tā i reve ili ya amayun adama e le. ² N ciga ḁu tā i cuwan kafu yo o'wo aza e Itoni yi Zagbain, a kuru tā nā aḁu o ure u na u ri mejege shi, reve i yuwaan aḁali a na a tsu yuwan adan-shi shi agandā. ³ N ciga ḁu tā i reve nā Ruhu vā Asulā ri obolo nā vuma, vuma ndolo

a damma, “A yuwaan t̄a Yesu una!” shi. Waru ko za lo aa damma, “Yesu Zagbain d̄a” shi, she n̄a Ruhu va Akiza zuwa yi u yuwan ne.

4 Ne'e t̄a lo koko'o, agba suru Ruhu t̄a d̄a aa casu le. 5 Re t̄a lo koko'o na tsaa yuwusan ikambi, agba suru ntsu Zagbain t̄a d̄a tsaa yuwusaan aganda. 6 Ama a ta yuwusan linga icu'un icu'un, agba Asul̄a a t̄a a d̄a a cayi vuma biti ucira u na waa yuwan cu'un vu ulinga u ndolo.

7 Ruhu tsu roco t̄a aciyayi atsuma a za vi Itoni† biti ana u ca niyi ulinga ko'o na waa kamba aza e Itoni suru. 8 Ruhu va Asul̄a tsu ca t̄a vuma ucira u na waa ca asala o ugbozu. Ruhu d̄ada waru tsu ca za ro ucira u na waa yuwan adanshi a na a ri tapu nu urevu. 9 Ruhu t̄a d̄ada waru tsu ca za ro ucawu wo okolo a gbain. U tsu ca t̄a za ro ucira u na waa kambato aza o ubanakun gbaga. 10 U tsu ca t̄a za ro ucira u na waa yuwan ulinga wa asalama,† reve waru u ca za ro ucira u na waa damma ikaka ya Asul̄a. U tsu ca t̄a za ro ucira u na waa kurato ili i na yu utai ubata wa Asul̄a ko ubata u ro. U tsu ca t̄a za ro ucira u na waa yuwan adanshi ne elentsu o ro. Reve waru u ca za ro ucira u na waa gura cuduwa ili i na a dammai ne elentsu koko'o. 11 Ayi d̄a waru Ruhu va Akiza t̄a goon za na aa casu ne'e nda. Ayi a nde'en d̄a tsu ca cu'un vu

une'e u na u tsu ntsaa koyan.

Lipu vu Zamawawa na pasu va yi

12 Lipu vuma ili i t̄a i d̄a, agba u t̄a n̄a pasu koko'o. Ko a na wo o'woi lipu t̄a n̄a pasu koko'o, pasu ndolo o boluloi t̄a reve o o'wo lipu t̄a goon. Ne d̄a fo lipu vu Zamawawa ri. 13 Ozo o ro a tsu aza a Isra'ila a d̄a, ozo o ro waru Atakpaci* a d̄a. Ozo o ro waru agbashi a d̄a ozo o ro waru gba shi a t̄a faan. Amma Ruhu va Asul̄a rumbu t̄a koyan tsu reve u zuwa tsu tso o'wo upasu u lipu vu Zamawawa. Suru ntsu tsu ushi t̄a Ruhu t̄a.

14 Amayun, lipu t̄a n̄a pasu icu'un icu'un, agba upasu u t̄a goon shi. 15 Na anana a damma, “Amu upasu u lipu u d̄a shi, adama a na amu ukere u d̄a shi,” ili i nda i geshe yi t̄a a na woo o'wo upasu u lipu'u? O'o! 16 Waru nu utsuvu u damma, “Amu upasu u lipu u d̄a shi, adama a na amu utsuvu u d̄a goon agba lyusu d̄a shi,” ili i ndolo i putsaa yi t̄a a na wo o'wo upasu u lipu? O'o! 17 Na lipu suru lyusu d̄a, cine waa uwwa? Waru nu utsuvu u d̄a u shi goon, cine wa uwwa maguru? 18 Amma Asul̄a a yuwan t̄a lipu tsu n̄a pasu abunda, reve gba u zuwa upasu suru ubata u na u ciga niyi. 19 Ili i wovon i ne i d̄a lipu shi o'wo nu u shi upasu u t̄a goon! 20 To, lipu t̄a n̄a pasu

* 12:13 Vuma na danai aatagada a nda u yuwan t̄a ulinga n̄a danshi “Nheleni” a yuwusan adanshi a Takpaci.

va abunda, amma lipu t̄a da goon.

²¹ Lyusu aa damma ukere, “Ili i bura mu n̄a avu” shi. Aaci aa damma ana, “Ili i bura mu n̄a avu” shi. ²² Pasu lipu na rotsoi gashi a ri nu ucira shi, amayun ele da a la'ai ulinga. ²³ Pasu lipu ro na tsu tarai gashi a la'ashi ulinga shi o t̄a lo, agba ele da tsu la'a kambuwayi ugbozu o ugolofuso u le. Atsu tsu pala t̄a lipu tsali t̄a tsu adama ama e ene le wan, ²⁴ agba tsu ta gura lyawa upasu u ro babu pupala. Asula e gere t̄a lipu tsu hali n̄a pasu na tsu tarai a ri nu ulinga shi, a t̄a gba nu ulinga. ²⁵ U yuwan t̄a ne adama u zuwa pasu lipu'u suru a linga obolo, upasu suru a kambusa za va yi. ²⁶ Nu upasu u lipu u ro u sowo atsumalima, akapi a pasu a tsu uwwa yi t̄a. Na a ca upasu u ro tsugbain, to, akapi a pasu a tsu yuwan t̄a mazanga obolo n̄a ayi.

²⁷ Suru ndu suru lipu vu Zamawawa da. Koyan atsuma a du upasu u da a lipu va yi. ²⁸ Apa nda pasu ro na Asula a zuwai atsuma a lipu vu Zamawawa. Ele da: U fara t̄a zuwa ajiya, za ve ire, aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, za va ta'atsu munlu. Reve u toni na aza a na a yuwusan linga va asalama, na aza a na a

ri nu ucira u na a kambato ama gbaga. Reve waru u zuwa aza a na aa kambusa ozo o ro, na azagbain. Reve u zuwisa aza a na aa yuwusan adanshi ne elentsu icu'un icu'un. ²⁹ Vuma suru da aajiya? Ko ke'en ne da shi. Za suru da a yuwan alajiya e ikaka ya Asula? Suru da munlu? Za suru da ri nu ucira u na waa yuwan linga va asalama? ³⁰ Suru da a ri nu ucira u na aa kambato ama gbaga? Asula a ca t̄a suru ntsu ucira u na tsa yuwan adanshi ne elentsu icu'un icu'un? Vuma suru da aa gura cuduwa ili i na a dammai ne elentsu icu'un icu'un? O'o! ³¹ Amma na amayun i zuwa okolo a na yaa tsura ne'e na la'ai.

Gogo n ta damma du ili i na i la'ai suru suru.

13

Icigi

¹ Na maa yuwan adanshi ne elentsu o ro a ama ko hali ne elentsu a nlingata ma Asula, agba waru n̄a n ri ni icigi ya ama shi, adanshi a va o rotso t̄a ilama i malapa ma rumu, ko ilama yu ulingi.* ² Na Ruhu ca mu ucira n yuwan alajiya e ikaka ya Asula agba n ciga ama shi, ili i ro i da n ri shi. Ne da waru n̄a n gura reve ili biti, hali ni ili i na i ri usokowu suru suru. Ne da waru n̄a n ri nu ucawu wo okolo hali na maa gura

* **13:1** Ele nda a tsu yuwan t̄a ulinga ne ele atsuma a aganda a amali. Elemu a na a yuwusan waa tawusa n̄a tsugbain e ekere a Asula a wuma shi. Tsundolo, n̄a vuma ro yuwan adanshi ne elentsu o ro agba wu pe ada tsara u kamba aa'isa a aza e Itoni shi, ne da elemu a na amali a tsu yuwusan atsuma a aganda a amali waru u tsu tawaa n̄a tsugbain e ekere a Asula a wuma shi.

damma masasan māa shuwa ubata u ro, reve u yuwan ne. ³Na n ca alambi ili i na n ri ne ele suru, hali gba na n ca lipu va kucci vu ukulatosu, agba na n ciga ama shi, wo o'wo mu ta ulinga we pere.

⁴ Icigi i ta na ankuri nu ulobonu. Icigi i ri na tsushu'un shi. Icigi i tsu yuwan adanshi nu u'yasasan wa avangaci shi. U tsu tara aciyayi ili i ro shi. ⁵ U tsu yuwan adanshi adama u sudato ozo o ro asuvu shi. U tsu dana o mpolo n na waa tsura aciyayi ili shi. U tsu yuwan upan go'o shi. U tsu cuwan unusu u na ama o ro a yuwaan niyi de shi. ⁶ U tsu yuwan mazanga adama a na ili i wuya i farai shi, amma u tsu yuwan ta mazanga na amayun o uta a alanga e eteshe. ⁷ Icigi i tsu bula mayan me icigi shi, u tsu kufa a usu shi, u tsu dana ta nu uzuwu wo okolo kuci, waru u tsu kafa ta asuvu kuci.

⁸ Icigi i tsu koto shi. Ne'e na aa yuwan alajiya e ikaka ya Asula o to koto. Ne'e na aa yuwan adanshi ne elentsu icu'un icu'un o to koto. Ne'e vu urevu fo to koto. ⁹⁻¹⁰ A mantsa ma nda une'e u tsu wu urevu nu ucira u na tsaa yuwan alajiya e ikaka ya Asula a ri ushiwun shi, mantsa ma na za vu ushiwun tawai, dafa une'e u na u ri ushiwun shi waa buwa nu ulinga waru shi. ¹¹ Ana n shi mawun, n yuwusan ta adanshi ununa mawun ma tsu yuwan, n yuwusan ta majiyan ununa mawun ma tsu yuwan, n tawusa ta

na re gashi mawun. Ana n kungwai, reve n lyawa a yuwusan ununa mawun ma tsu yuwan. ¹² A mantsa ma nda, tsu te inda ili ya Asula, agba tsu te inda le akapi, ununa i tse ene ululu wa'a ni i kalyuwa a madubi. Mantsa ma ta lo aa tawa na tsee ene Asula esu esu. Gogo wa'a da goon n revei, amma a mantsa'a n te reve suru suru, ununa Asula e reve numu suru suru.

¹³ Ili i ta'atsu inda o ta lo no oo koto shi: ucawu wo okolo, uzuwu wo okolo ni icigi, agba za na la'ai atsuma e le suru suru ayi da icigi.

14

Udashiwu wu uritosu adama e ne'e Ruhu

¹ I yuwan atyo a na yaa yuwan tsara i ciga ozo o ro. Waru i zuwa okolo tsara i ushi ne'e na Ruhu va Akiza aa ca du. Agba une'e u na u la'ai ayi da une'e wa alajiya e ikaka ya Asula. ² Aza a na aa yuwusan adanshi ne elentsu o ro, aa yuwusaan ozo o ro a na a uwwusa le adanshi shi, amma a tyo a Asula za na a uwwusa le. A ta yuwusan adanshi a amayun e ili yu usokowu nu ucira u Ruhu va Akiza. ³ Amma aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta yuwusaan ama adanshi reve waru a ca le ikambi, nu ugbamu wa asuvu, nu ucasu wa adanshi adama a tsura asuvu nden. ⁴ Aza a na a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, aciyele a da aa kambusa goon, amma aza a na a yuwusan alajiya e

ikaka ya Asulā a ta kambusa aa'isa a aza e Itoni suru. ⁵ N ta dansa, u ta danā ulobonu suru ndu i yuwan adanshi ne elentsu o ro. Amma u ta la'a ulobonu suru ndu i yuwaan ama alajiya e ikaka ya Asulā. Une'e u ndolo u la'a ta une'e u mayan ma adanshi ne elentsu o ro. Une'e wa adanshi ne elentsu o ro u tu ulobonu na za ro gura cuɗuwa ili i na a dammai, adama aa'isa'a maḅulā u tsurā ikambi.

⁶ Ama a va, na n tawa n yuwaan du adanshi ne elentsu o ro, cine ili i ndolo yaa kamba du? Ili i ndolo yaa kamba du shi, ko ke'en, she na n damma du ili i na Asulā o roco numu, ko na n damma du ili yu urevu, ko ikaka i na Asulā a ciga numu n damma du, ko uritosu. ⁷ Ili i wivulu gashi papin ko ili mawa'a ko kumburu a ri wuma shi. Babu za na ee reve ishipe i na aa wa'asa, she na za mawa'a u wa'a yi a alanga eteshe. ⁸ Na aavana a na oo rocosu aḣoja ure wu uvon u ca mesun ma sa'ani shi, cine tsa da aḣoja'a oo foḣo adama e teme uvon? ⁹ Ne da waru, babu za na ee reve ili i na yaa dansa, she ni i yuwan adanshi a alanga eteshe. Na ne da shi, vu ta danā a yuwusan adanshi o upepu goon. ¹⁰ Tsu ta ne elentsu icu'un icu'un aḣuma o uvadi u nda, agba babu za na ri lo elemu goon reve u lamba urevu. ¹¹ Na vuma ro yuwan adanshi ne elentsu a na mu uwwai shi, tso o'uloi ta omocin. ¹² Na amayun a da i cigai ne'e Ruhu, i pati Asulā

a ca du aza a na aa danā ni ikambi aḣuma a aa'isa a aza e Itoni maḅulā.

¹³ Vuma na ri nu une'e wa adanshi ne elentsu o ro, u yuwan avasa tsara a ca yi fo une'e wu ucuɗuwusa wi ili i na u dammai. ¹⁴ Na n yuwan adanshi ne elentsu o ro, ruhu va da aa yuwusan avasa, amma amu aciyava n reve ili i na maa dansa shi. ¹⁵ To, nye maa yuwan? N ta yuwan le ra. N ta yuwan avasa aḣuma a ruhu, waru n ta yuwan avasa ni idanshi i na n revei. N ta cana ishipe aḣuma a ruhu, waru n ta cana ishipe ni idanshi i na n revei. ¹⁶ Ni i boloto ubata u ta, ni i yuwaan Asulā ica aḣuma a ruhu du, ozo o ro ee reve shi. Ne e reve ili i na yaa dansa shi, cine ee reve cine aa usu, "Ami, wo o'wo ne?"† ¹⁷ I to godyusho Asulā o ure u sa'ani, amma ayi ndolo aa kamba za ro shi.

¹⁸ N godyoo ta Asulā a na n la'a ndu suru mayan ma adanshi ne elentsu o ro. ¹⁹ Amma na tsu boloto ubata u ta tsara tsu yuwaan Asulā aganda, n ta dansa u ta la'aa mu ulobonu n damma idanshi i ton i na ama ee reve ana maa damma idanshi ukpakukupa kupa (10,000) ne elentsu o ro.

²⁰ Aza a va, lyawai a yuwusan majiyan cine muwun n tsu yuwan. Yoo o'wo gashi muwun n na koto n yuwain iwuya shi. A majiyan ma du i yuwan majiyan tsa aza a na o gbozoi de. ²¹ A dana ta aḣuma a Adanshi a Asulā: "Asulazuva a damma ta,

'N ta yuwaan ama a va adan-shi
ne elentsu a na omocin aa gura damma.

Amma na ne suru aa zuwaa mu atsuvu shi.' ”

²² Une'e wa adanshi ne elentsu o ro iroci i da adama a aza a na a ri ele aza e Itoni a da shi, amma adama a aza e Itoni a da shi. Une'e wa alajiya e ikaka ya Asula iroci i da a tyo ubata wa aza e Itoni, amma adama u kamba aza a na a ri ele aza e Itoni a da shi. ²³ Ko na ne, na za na ri za vi Itoni shi ko ama a na e revei ili i ndolo shi, a tawa ubata wi ifolo i du avu a uwwa du a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, a ta jiyangashi i jaara ta. ²⁴ Amma na ama o ndolo a uwwa a na za suru ta yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, e te reve a na ele aza o unusu da, waru ili i na a uwwai u te ge'eto le. ²⁵ A ta damma ili i na i ri pe usokowu atsuma o okolo e le. A ta kingyo avu a yuwan aganda avu a damma Asula, "Amayun a da vu ri na ama a nda."

Isa'ani atsuma a aganda

²⁶ N'utsa n va, ni i boloto tsara i yuwan aganda, ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i sa'ani i na yaa kamba ama a na a ri lo suru. Ne da wu ntsayi u dana na vuma ro cana ishpa ko u yuwan uritosu ko u damma ili i na Asula a dammai ko u yuwan elentsu o ro ko u cuduwa ili i na vuma'a u dammai. ²⁷ Ni i boloto ubata u ta, i ta gura lyawa vuma ro yuwan adanshi ne elentsu o ro, ko ama

e re, amma she u la'a ama a ta'atsu wan. A yuwan adanshi aza a ta ta, reve vuma ro cuduwa ili i na a dammai. ²⁸ Na babu za na aa cuduwa ili i na a dammai, ayi za na yuwain adanshi ne elentsu o ro nu u 'yuwan u ciga u rungwa, avu u yuwan adanshi na aciyayi na Asula goon.

²⁹ Ama e re ko ama a ta'atsu a yuwan adanshi e ikaka ya Asula, avu ama a na a buwai a kalyuwa ili i na a dammai ulobonu. ³⁰ Na vuma ro aa yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, avu Asula o roco za ro ili i ro, za na a yuwusan alajiya e ikaka'a wi isawan avu u lyawa vuma ndede lyuwa elime na adanshi.

³¹ A mantsa ma ta i lyawa vuma ta yuwan adanshi, avu suru ndu i rito ili i ro, reve waru i dashi tsura ugbamu wa asuvu. ³² Ama a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta gura guza aciyele, reve a lyawa ozo o ro a yuwan adanshi. ³³ Asulazuva Asula o ujambu a da shi, amma a asuvu nden da, cine u ri a a'isa a aza e Itoni suru.

Na ama a Asula o boloto adama a yuwan aganda, ³⁴ lyawa amaci a dana kpaku. She i lyawa le a yuwan adanshi wan, adama a na Wila u damma ta amaci a yuwan tsutoni. ³⁵ Na a ciga e reve ili i ro, e ece ali e le na a kamba a 'wa le. Ili i wono i da ka yuwan adanshi atsuma e ifolo.

³⁶ Adanshi a Asula o uta ya'a du shi, waru ya'a du da u rawai goon shi. ³⁷ Na vaa

yuwusan majiyan gashi ̑vu vuma na a yuwusan alajiya e ikaka ya ̑sulā a ̑a, ko gba vu tā nu une'e u ruhu, vu te reve a na maa ̑anasa ili i na Zagbain damma numu n ̑ana ̑a goon. ³⁸ Adama o ndolo ama a na a 'yuwain a zuwa atsuvu e ili i na n ̑anai she i zuwaa le atsuvu wan.

³⁹ Ama a va, icigi yo okolo i ̑u ayi ̑a i ciga i damma ikaka ya ̑sulā, amma she i putsa vuma na aa yuwusan adanshi ne elentsu o ro wan. ⁴⁰ Atsuma e ili i na yaa yuwan suru wo o'wo o ure u na wu ntsayi waru u tu ufoɓu ulobonu.

15

U'yosun wu Zamawawa

¹ Ama a va, gogo n ciga tā n cuwaan ̑u na Alabari a Sa'ani a na n yuwaan ̑u de alajiya. I ushi yi tā de, ̑vu waru yi isawan de nu ucawu wo okolo a ̑u. ² Ayi Alabari a Sa'ani† a nda ayi ̑a waa wawa ̑u ni i ̑ana yi ugbamu atsuma e ili i na n damma ndu. Ni i yuwan ne shi, ucawu wo okolo a ̑u wo o'wo tā pere.

³ N damma ̑u tā ili i na a damma numu. Ayi ili i nda ayi ̑a u la'ai ulobonu suru: Zamawawa kuwa tā adama o unusu u tsu, ne ̑a Adanshi a ̑sulā a dammai. ⁴ A cido yi tā, o urana wa ta'atsu ̑vu a 'yašan yi wuma, cine Adanshi a ̑sulā a dammai. ⁵ U roco tā aciyayi ya Bituru, waru u roco tā aciyayi a tyo a akapi Kupanejere'e. ⁶ Ana ayi ndolo kotoi, u roco tā

aciyayi a tyo o otoni a yi a na a la'ai ukpakuton (500) a mantsa mā tā. Aza a na e ene niyi nā ̑bundā a buwa tā wuma, ozo o ro gba shi a kuwa tā de. ⁷ ̑vu waru u roco aciyayi a tyo ya Yakubu, waru ̑vu u roco aciyayi a tyo ubatā wa ajiya suru. ⁸ O ukosu suru, u roco tā aciyayi a tyo ya'a va, gashi za na a matsain a mantsa ma na koto wu ntsayi a matsan mu shi.

⁹ Ajiya suru a la'a mu tā. N rawa e de mu aajiya shi, adama a na m ɓongi tā aa'isa a aza e Itoni a ̑sulā. ¹⁰ Amma isa'ani ya ̑sulā i kambato mu tā ili i na n ri, waru isa'ani ya yi e ekere a va pere ̑a shi. N dakanu tā adama n la'a akapi a ajiya ulinga suru, waru amayun a ̑a, ni isa'ani ya ̑sulā i ̑a n yuwain ulinga'a, nu ucira u va u ̑a shi. ¹¹ Nā ̑mu n yuwaan ̑u alajiya ko ajiya† a yuwaan ̑u alajiya, ili i tā i ̑a tsaa yuwusan, waru ili'i i ̑a ̑a i usuyi.

A damma aa 'yašan akwakwa shi

¹² Nā tsu yuwan alajiya a na a 'yašan tā Zamawawa diga o ukwa, to cine ozo o ro a ̑u aa damma aa 'yašan akwakwa a kambā wuma shi? ¹³ Nā ayi ndolo amayun a ̑a, u to rocosu a 'yašan Zamawawa shi. ¹⁴ Nā a 'yašan Zamawawa shi, to, alajiya a tsu pere ̑a, waru ucawu wo okolo a ̑u pere ̑a. ¹⁵ Nā aa 'yašan akwakwa shi, tsu yuwan tā epen a tyo e ekere a ̑sulā ana tsu dammai a 'yašan tā

Zamawawa, agba amayun a da shi. ¹⁶ Na aa 'yasan akwakwa shi, koto fo a 'yasan Zamawawa shi. ¹⁷ Na koto a 'yasan Zamawawa shi, ucawu wo okolo a du pere da, waru e te ge'eto du adama a nusu du. ¹⁸ Na ayi ndolo amayun a da, ele ama a na a kuwai de cina a ca okolo e le ubata wa yi a puwan ta ana. ¹⁹ Na tsu zuwa okolo Zamawawa ta wawa tsu a wuma u nda goon amma a wuma u na waa tawa shi, to, iliyali i tsu i la'a ta akapi a ama.

Ili ya amayun cine aa 'yasan akwakwa

²⁰ Amayu'un ayi da a 'yasan ta Zamawawa atsuma o ukwa, ayi da umatsun wu ufaru atsuma a aza aa 'yasan a akwakwa. ²¹⁻²² Ama suru a kuwa ta adama e ili i na vuma ta yuwain, Adamu da tawaa ntsu nu ukwa suru. Ne da fo aa 'yasan ama atsuma a akwakwa adama e ili i na vuma ro yuwain. Zamawawa da aa tawaa tsu na wuma suru. ²³ A ta 'yasan vuma suru o ure u na wu ntsayi. Zamawawa da a fara 'yasin. Na Zamawawa kamba, a ta 'yasan ama a yi suru. ²⁴ Na ayi ndolo koto, ukosu wu uvadi u nda u ta tawa. Zamawawa to kototo n'yuwatan ma yi suru suru, avu u ca tsugono'o e ekere a Asula Dada. ²⁵ Na a ciga a 'yuwan Zamawawa yuwan tsugono she nu u lyuwa aci a n'yuwatan suru avu u zuwa le zala va apata a ana a yi. ²⁶ Ma'yuwatan mo ukosu ma

na woo kototo ayi da ukwa. ²⁷ Ana Adanshi a Asula a dammai a na u ta zuwa ili suru zala vu ucira va yi, o bolo pe Asula shi. Asula a da a zuwai ili suru zala vu ucira wu Zamawawa. ²⁸ Avu, nu u lyuwa aci e ili suru, Mawu'un u ta zuwa aciyayi zala va Asula, za na zuwai ili'i suru zala va yi. Avu Asula a yuwan tsugono tsi ili suru.

²⁹ Cine tsa da gba adama a ama a na a rumbuyi adama a aza a na a ri ukwa? Cine tsa da ulobonu wa yi? Na a 'yasan akwakwa shi ko ke'en, cine tsa da aa rumbu ama adama e le?

³⁰ Adama a nye tsu zuwai aciyatsu atsuma e meleshe rumu suru? ³¹ Aza a va, usana suru n ta gashi n ta kuwa. Amayun a da maa dansaa du. Cine i revei maa lapusa makakan na adu na amayun adama e ili i na Zagbain Yesu Zamawawa yuwaan ndu, ne da maa dansa ili i nda'a. ³² Na a 'yasan akwakwa shi, nye i da maa tsura na n yuwan nlangi na ama a Afisu aza a na a ri nlyayi? Na a 'yasan akwakwa shi nye i zuwai tsaa yuwan cine a dansa shi?

“Lyawa tsu lyuwai tsu sowoi, adama a na nfa'an tsu ta gura kuwai.”

³³ She i lyawa nanza lulumu du wan. A ta dansa, “N'utsa n wuya n ta lungusa nden n sa'ani n du.” ³⁴ I kambato majiyan ma du e ili i sa'ani avu i lyawa mayan mo unusu. Yu uwwa wono a na ozo o ro a du koto e revei Asula shi.

Lipu tsu na Asula a 'yasan tsu

³⁵ Za ro te ece, “Cine aa 'yasan akwakwa a kambā wuma? Cu'un lipu ne da aa dana na ayi?” ³⁶ Yeci i tsulo tsa da ndolo'o. Na vu cu'wan cu'un e ida, u tsu kungwa shi, she nu u kuwa ne'en. ³⁷ Icu'un i na vu cu'wain i tsu rotso ca'an na utai shi, nu u kungwa. Cu'un vu shina da goon na ri u'yewu ko ili i na vu cu'wain, agba ili i na vu cu'wain avu'un a da shi. ³⁸ Asula a da a tsu zuwa cu'un ndolo kungwa cine u cigai, cu'un suru u tsu kungwa ta na cu'un va avu'un va yi. ³⁹ Lipu na ri na wuma suru a ta icu'un icu'un. Vadilima gba a ta na cu'un lipu ta. Inama waru a ta na lipu koko'o. Nnununa mugula a ri ili i ta shi. ⁴⁰ Cu'un lipu ta, ta de zuwa,† waru cu'un lipu ta, ta pa atsuma o uvadi. Ulobonu u lipu u na u ri de zuwa u tawa ta ko'o na cu'un vu ulobonu u lipu na ri pa atsuma o uvadi. ⁴¹ Urana u ta nu ulobonu wa yi, woto u ta nu ulobonu u ro. Italyo'o waru a ta nu ulobonu u ro koko'o.

⁴² Ne da waa dana na a kambato akwakwa wuma. Lipu tsu na tsu kuwa reve u shama, a ta dana ko'o na a 'yasan le, adama a na a mantsa mo ndolo aa kuwa waru shi ko ke'en. ⁴³ Na a cido lipu tsu, a ri ulobonu shi waru a ri nu ucira shi. Na a 'yasan le, a ta dana ulobonu nu ucira. ⁴⁴ Gogo tsu te eneshe lipu va ndana,

amma na a 'yasan le, o to o'wo lipu na Ruhu va Akiza aa ca wuma.

Amayun lipu va ndana da, waru amayun a da lipu ro ta lo na Ruhu va Akiza aa casu wuma. ⁴⁵ Adanshi a Asula a damma ta, “Vuma vu ufaru Adamu ushi ta wuma.” Ayi vuma vu ukosu, za na ayi da Zamawawa, wo o'wo ta ruhu na tsu ca wuma. ⁴⁶ Ili i na i fara tawai ayi da lipu va ndana, avu lipu ruhu tawa na acapa. ⁴⁷ Asula e kene ta mabula avu u yuwan Adamu vuma vu ufaru. Vuma ve ire gba zuwa da wu utai. ⁴⁸ Vadilima suru ta na lipu cu'un va Adamu. Waru za na ri zuwa suru u ta na lipu cu'un vuma na cipai diga zuwa. ⁴⁹ Cine tsu ri gogo tsa Adamu, vuma na a yuwain na mabula, ne da urana u ro tsu to o'woi tsu Zamawawa, vuma va zuwa.

⁵⁰ Aza a va, n ciga du ta i reve lipu tsu va ndana na mpasa ta shama. Ayi nda u ta dansaa tsu aa tsura tsugono tsa Asula shi, za na aa dana babu ukotu. ⁵¹⁻⁵² Gogo n ta damma du ili yu usokowu i na Asula o roco numu: Ozo o ro a tsu aa kuwa shi, amma ne e ivula aavana o ukosu, Asula a ta vadala tsu babu usan, cine vu revei igipatsu ye esu i ri gogogo. Ne e ivula aavana, a ta 'yasan akwakwa, waru aa dashi kuwa shi, avu suru ntsu tsu ushi lipu sa'avu. ⁵³ Adama a na lipu tsu na aa kuwa avu u shama, a ciga a 'yuwan a vadala le a kambā lipu va zuwa na aa kuwa shi

suru suru. ⁵⁴ Ni ili i ndolo i fara, avu lipu va ndana na aa kuwa a vadala le a tyo a lipu va zuva aza a na aa kuwa shi, avu Adanshi a Asula a shiwan:

“O kototo ta ukwa, a lyuwa ta aci a yi suru suru!

⁵⁵ Te da ubata u na ukwa u lyuwai aci?

Te da waru ucira wu liya vu ukwa na tsu tada na mbala?”

⁵⁶ Unusu u da u tsu tawaa na mbala n na ukwa u tsu tawaa. Wila waru ayi da u zuwai unusu u tsurai ucira'a.

⁵⁷ Amma tsu godyo ta Asula ana u lyawai Zagbain Yesu Zamawawa tsu u ca ntsu ulyuwu wa aci!

⁵⁸ Ama a va, aza a na n cigai, adama a na Asula a yuwain ne, yi isawan nu ucira. She i lyawa ili i ro i jingada du tsara i lyawa ure wan. I zuwa aciyadu i yuwan ulinga babu uro na yaa yuwan ulinga wu Zagbain, adama a na i reve ta ulinga u na i yuwain adama a Zagbain suru woo o'wo pere shi.

16

Ubolotosu wi ikebe adama a ama a Asula

¹ Ni i ushi ikebe adama a ama a Asula, n ciga du ta i yuwan cine n dammai aa'isa a aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Galatiya a yuwan. ² Urana wa Aladi suru i 'yuwan i ciga za suru u zuwa ikebe i ro e ili i na u tsurai. I zuwa le adama a sadaka. Ni i yuwan ne, yaa

tawa nda i 'yawa ndede tsara i ushi utafa a mantse ma na n tawai shi. ³ I dangwa aza e Itoni o ro a tara ikebe'e a 'yawa Urishelima. Na n rawa n ta ca le mepepelime ma na woo roco adu da i dangwa nle. ⁴ Na wu ntsaa amu fo n 'yawa, tsu ta yuwan mmalu suru.

Ili i na Bulu cigai u yuwan

⁵ Na n kandaruwa Maki-doniya suru, n ta tawa n kalyuwa du. ⁶ U ta yuwan danu na adu ne'en rana re, ko a tyo o ukosu u mantse mo utanu. Avu i kamba mu atsuma a mmalu n va, ubata u na mee tyo suru. ⁷ Na Zagbain usu, n ciga n rawa de go'o shi, tsara n danu obolo na adu a mantse na abunda a na maa tawa avu n karashi. ⁸ Amma n ta dana pa atsuma a Afisu hali urana u na aa yuwan Abuki o Urana wa Kupoton† u kara. ⁹ Adama a na a kpatu'waa mu ta ure u sa'ani u ro adama o ulinga u gbain, waru ama na abunda a ta ususu, ko na wo o'woi n'yuwatan n ta lo na abunda.

¹⁰ Na Timoti rawa, i ushi yi ne ekere e re. U ta yuwusan ulinga wu Zagbain, cine amu maa yuwusan. ¹¹ She i lyawa nanza rono yi e ida wan. I zuwaa yi aba'un reve i kamba yi a mantse ma na waa kamba ya'a va. N ta pura yi na ama a na aa tawa.

¹² Adama a za tsu Apolo, m patishi yi ta u 'yawa obolo na aza a yi a mantse ma na aa kalyuwa du, amma u ri na ada a na waa 'yawa gogo shi. Nu u tsura mantse u ta tawa.

Ukosu u mepepelime ma Bulu

¹³ I dānā ufobu. I ɓānā ucawu wo okolo a ɗu ulobonu. Waru she yu uwwa wovon wan. Yi isawan nu ucira. ¹⁴ I yuwan ulinga u ɗu suru aṭsuma e icigi.

¹⁵ I reve t̄a a na Istifana nu u'wa w̄a yi maḅula ele da aza a na a fara o o'woi aza e Itoni aṭsuma a Akataya, waru a ca t̄a aciyele adama a aḡanda a ama a Asula. M pati ɗu t̄a ama a va, ¹⁶ i toni ama a nda na akapi e le aza a na a yuwusan ulinga obolo ne ele. ¹⁷ N yuwan t̄a maḡanga a na Istifana, na Fatunatu na Akayiku a rawai. A kamba mu t̄a adama a na i ri pa shi. ¹⁸ A ca mu t̄a ugbamu wa asuvu, waru n reve t̄a a yuwaan ɗu t̄a fo ne. Ni i ciga i 'yuwan i ca tsugbain a tyo aza a na suru a yuwain tsugbashi tsa na tsa ntsayi.

¹⁹ Aa'isa a aza e Itoni pa nda aṭsuma e ida ya Asiya a t̄a lyungusaa ɗu icasu i le. Akila obolo na Birisika, obolo na aa'isa a na o bolotosu o u'wa u le, a t̄a lyungusaa ɗu icasu i le aṭsuma a ala a Zagbain.

²⁰ Aza e Itoni yi Zagbain suru a t̄a lyungusaa ɗu icasu i le. I caṣal̄ai ulobonu.

²¹ Amu Bulu, amu da n danai icasu i nda ne ekere a va.

²² N ta yuwusan avasa Asula a yuwaan vuma na 'yuwain Zagbain unā. Lyawa Zagbain t̄awa gogo.

²³ Lyawa isa'ani ya Yesu Zagbain dānā obolo na aḍu.

²⁴ N ciga t̄a vuma na suru ri aṭsuma e Yesu Kristi Zamawawa.

Mepepelime me Ire ma Bulu a tyo ya Aza a Korinti

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Bulu dana ta mepepelime me ire ma nda a tyo a aza e Itoni atsuma a Korinti ana ama o ro a ri de a yuwusan adanshi a vama adama a yi. Bulu lyungu ta kambi va yi Titu u 'yawa u yuwan adanshi na ama adama e ili i na i ri amayun. Ana Titu kambai u damma ta a na ama na abunda a usu ta Bulu, amma hali n gogo ozo o ro a 'yuwan yi ta. Atsuma e mepepelime ma nda Bulu godyoo ta aza a na a kambusa yi, reve waru u yuwan adanshi adama a aza a na a 'yuwan niyi.

Bulu cuduwa ta ama cine u shi u cigai u yuwan, ni ili i na i putsaa niyi a yuwan ne. Reve waru u yuwisan adanshi adama a aganda a amayun a tyo a Asula. U yuwan ta adanshi cine aza e Itoni aa kambulai. O ukosu u roco ta a na ayi aajiya a amayun a Zamawawa a da.

Ayi mepepelime ma nda ma ta dansaa tsu cine aza e Itoni a ana'an aa yuwan ulinga obolo, waru na cine aa kamba azagbain a amayun na munlu n na maa yuwusaan Zamawawa ulinga ana'an. U yuwan ta adanshi cine aa kamba ni ikebe ni ili ya abula a tyo atsuma o ulinga wa Asula. U roco tsu ta zagbain va

amayun tsu linga ta adama ama suru a tsura ili i sa'ani. U damma ta na a yuwan ili i ro babu ucira ko icigi ya Yesu Zamawawa, ili ye pere i da, amma ili i na a yuwain nu ucira ni icigi ya Yesu, ili i nda i tsu zuwa ta Asula a uwwa uyo'o reve waru a dana nu ucira wa amayun atsuma o uvadi u nda.

*Ili in aripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Bulu godyoo ta Asula (1:1-11)
2. Ulinga wa aajiya adama a ama a Asula (1:12-2:17)
3. Ugolofu ni icigi ya Kristi Zamawawa (3:1-7:16)
4. Une'e adama a alambi (8:1-9:15)
5. Bulu aajiya a amayun (10:1-13:10)
6. Icasu yu ukosu (13:11-13)

*Bulu casai aza e Itoni a Ko-
rinti*

¹ Amu da Bulu, Timoti za tsu ta pa obolo na amu. Amu da n danaa ndu mepepelime ma nda. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa.

N ta dansaa du aa'isa a aza e Itoni a Asula atsuma a lyuci va Korinti obolo na ama a Asula suru upasu wa Akataya.

² Lyawa Asula Dada tsu na Yesu Zagbain Zamawawa roco du isa'ani na asuvu nden.

Bulu godyoo ta Asula

³ Tsu yuwusayin Asula ica, za na ayi da Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa! Asula

ayi da Dada na ri tapu ni isa'ani waru ayi da u tsu casu adanshi suru. ⁴ U tsu ca tsu ta adanshi a mantsha ma na tsu ri atsuma a atsumalima, adama atsu fo tsu ca ama o ro adanshi. Na a ri a atsumalima tsu ta gura ca le adanshi cine Asula a ca ntsu. ⁵ Amayun a da tsu to sowuso atsumalima lon adama a Zamawawa. Waru amayun a da tsu ta tsurusa ucasu wa adanshi adama a Zamawawa. ⁶ Na tsu sowo atsumalima, uzuwu wo okolo a tsu ayi da Asula a ta ca du adanshi ni iwawi adama o ndolo. Na Asula a ca tsu adanshi, adama tsu ca du adanshi i kafa asuvu a da. Ne da yaa gura kafa asuvu na ankuri atsuma e ili i na atsu fo tsoo sowuso atsumalima. ⁷ Tsu ta no okolo ugbamu adama a na tsu reve ta ni i sowo atsumalima tsa tsu, i ta tsura ucasu wa adanshi cine tsu ushiyi.

⁸ Ama a va, tsu ciga du ta i reve ununa tsu sowoi atsumalima e ida ya Asiya. A ca tsu ta atsumalima a na a la'ai ucira u tsu, hali tsu jiyar na tsa la'a shi. ⁹ Amayun a da, tsu jiyar ta tsu ta kuwa. Agba ili i ndolo i zuwa tsu ta tsu zuwa ucira ubata wa Asula amma o ucira wa aciyatsu shi, adama a na ayi da za na tsu 'yasan akwakwa. ¹⁰ Asula a wawa tsu ta diga a mantsha ma na tsu shi a kuwa, waru tsu reve ta u ta lyuwa elime na mawawa ma tsu. ¹¹ U ta wawa tsu adama a na yaa kambusa tsu a mantsha ma na yaa yuwusan avasa adama a tsu. Adama o

ndolo, Asula a ta usu avasa a abunda a du. U ta zuwaa tsu aba'un, waru ama na abunda o to godyoo yi adama e ili i na u yuwaan ntsu.

Bulu bulai mabura ne'en

¹² Tsu ta gura damma na tsu cuwan ili i na tsu yuwain, tsu ta a mazanga na asuvu a tsu a ri cece. Mantsha suru tsu yuwan ta nden ma abula, agba atsu tsu soko du ko ili i ta shi. Isa'ani ya Asula i da i zuwai tsu yuwain ne, urevu wu uvadi u nda u da shi. Tsu yuwan ta nden ma abula ubata u na tsu danuyi suru bele atsuma a muwwulai n tsu na adu. ¹³ Ana tsu danaa ndu, tsu yuwan ta adanshi mejege a tyo ya'a du, agba tsu soko ikaka'a shi. Adama o ndolo a da, i gura revei ili i na tsu danai. ¹⁴ Gogo i gura ta reve ili i na tsa dansa lo ne, agba tsu ta zuwusa okolo a na yaa tawa i reve ili i na tsa dansa mejege, adama o urana wu Zagbain Yesu i yuwan mazanga adama a tsu, reve atsu waru tsu yuwan mazanga adama a du.

¹⁵ N reve ta ne ulobonu, waru adama o ndolo, n shi ta n ciga m bura du ne'en o ufaru. Ne da Asula a zuwaa du aba'un adama a na n ta tawa ya'a du ure. ¹⁶ N shi ta n ciga mi isawan n kalyuwa du ana n temei mmalu a tyo e ida ya Makidoniya na kambu waru. Reve i kamba mu n 'yawa upasu wa Yahuda. ¹⁷ I ta yuwan yeci yi ili i na i zuwai n yuwain ili i na n fofoi shi. N shi a yuwusan adanshi o una goon shi. N rotso ta

ama o uvadi a na a tsu usu a ta yuwan ili i ro reve waru a 'yuwisan a yuwisan ili'i?

¹⁸ Amma ni i tara ili i na Asula aa yuwusan amayun a da, i te ene ili i na tsaa dansaa du "Ee" ko "O'o" da shi a mantsa ma ta. ¹⁹ Ne da u ri adama a na Mawun ma Asula, Yesu† Zamawawa usu reve waru u 'yuwan a mantsa ma ta shi. U tsu usu ta kuci no okolo a ta. Ayi da za na amu na Sila na Timoti tsu yuwaan du adanshi a yi. ²⁰ Adama a na ayi da za na shitoyin nzuwulai ma Asula suru. Ayi da i zuwai tsaa dansa "Ami"† na tsaa casu Asula tsugbain atsuma a aala a Zamawawa. ²¹ I cuwan, Asula a da za na aa gbatatosu tsu na adu suru atsuma a Zamawawa. Waru Asula a da a dangwa ntsu. ²² U zuwaa tsu ta urotsu† wu za vi ili adama u roco a na atsu aza a yi a da goon. Waru u zuwa ta Ruhu va yi o okolo a tsu tsu uzuwa adama u rocosu tsu ili i ro i ta lo a tawa.

²³ Ana n damma ndu n 'yuwan ta a kamba Korinti adama n dana du usufuwu wan. Ne epen a da maa yuwusan ndede Asula. ²⁴ Tsaa yuwusan afalu a dansaa du ili i na ni i ciga i 'yuwan i usu da shi. Tsu reve ta i ta nu ucawu wo okolo lon waru yi isawan nu ucira ne. Tsu ciga ta tsu yuwan ulinga na adu adama i dana tapu na mazanga.

2

¹ N jiyar ta maa 'yawa ya'a du waru shi, adama a na mantsa ma na n shi n 'yawai ya'a du, suru ndu

u bala du ta. ² Na maa zuwa du atsumolangu, to, zane da aa buwa na waa zuwa mu mazanga? She adu goon, aza a na n zuwai atsumolangu. ³ Ayi da i zuwai n danai ne e mepepeline ma na n lyunguwa ndu de. N ciga m bura du shi, adama a na uga'asusan na adu atsumolangu a da waa zuwa mu goon. Agba adu da ama a na wu ntsayi i zuwa mu mazanga. Ili i na i zuwai n cigai n dana a mazanga ayi da adama n zuwa du mazanga. ⁴ A mantsa ma na n danaa ndu nu ufaru, n shi ta udamu waru n shi na mazanga o okolo a va shi, waru n dana ta na abara lon. N dana adama n zuwa du atsumolangu shi, amma n dana ta adama i reve a na n ciga ndu lon.

I yuwaan za vu unusu gafura

⁵ Za ro atsuma a du zuwa mu ta atsumolangu, agba amu da a nde'en shi, hali na adu suru. Ili i na maa dansa ayi da u zuwa ta aza e Itoni atsumolangu kpara. (N ciga n yuwan adanshi a na a karalaji adama o ndolo'o shi.) ⁶ Na abunda atsuma a du i bolo ta ugbozu reve i ca yi awuya a na a ntsaa niyi. Awuya o ndolo a rawa ta. ⁷ Amma gogo i yuwaan yi gafura reve i ca yi adanshi adama u putsaa yi na atsumolangu lon hali waru u lyawa itoni suru suru wan. ⁸ N ta patishi du, i roco a na i ciga niyi. ⁹ N danaa du ta adama n lyungwa du, reve waru me ene ko i toni ta

uritosu u va. ¹⁰ Ni i yuwaan vuma nda gafura, amu fo n ta yuwaan yi gafura. Waru na n yuwaan yi gafura (nu unusu u ta lo), n yuwan ta ne nu ucira wu Zamawawa o una u du. ¹¹ N yuwan ta ne adama Male† ma yuwan tsu ugbozu wan, adama a na tsu reve ta ifobi ya yi lon.

Bulu yuwain alajiya a Taruwasa

¹² Ana n rawai Taruwasa adama n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani† e Yesu Zamawawa, n cina ta cina Zagnabain kpatu'wa de ure adama o ulinga'a. ¹³ Agba n shi ta udamu lon, adama a na me enei za tsu Titu shi. Reve n damma ama o ubata'a, "She mantsa mo ro," reve n kara a tyo Makidoniya.

Ulyuwu wa aci adama a Zamawawa

¹⁴ Tsu godyo ta Asula lon! Ayi da za na kambato ntsu agbashi a yi, reve waru u walaa tsu elime atsuma a mmalu ma alya ma aci a Zamawawa. Asula waru u ta kambusa bazasa ureyu wu Zamawawa ubata biti ana maguru ma sa'ani. ¹⁵ Wuma u tsu tsu maguru ma na Zamawawa a casu Asula da, za na a bazasa ubata wa aza a na Asula a wawusa na aza a na a kuwusa. ¹⁶ E ekere a aza a na a kuwusa, maguru'u u rotso ta ushamu wa akwakwa, amma e ekere a aza a na a ri wuma maguru ma wuma ma da. Zane da rawai u yuwan ulinga u nda? ¹⁷ Tsu ri tsa ama o ro a na a yuwusan alajiya a adanshi

a Asula adama a tsura ikebe shi. O'o, ne da shi. Amma tsu ta kambusa ugbozu na tsu ri ama a na Asula a lyunguyi, waru o ucira wu Zamawawa tsu ta yuwusan adanshi e ikaka i tsu a makakan ma Asula.

3

Akucunu a sa'avu a Asula

¹ Tsu fara ta u'yasasan wa avangaci adama a aciyatsu waru? Ama a ta tawusa na mpepelime n na a danai n na maa yuwusan adanshi e ica a aciyele ko gba shi a ta zuwusa du i danaa le mpepelime adama e le. U tu ulobonu tsu danai ni icu'un yi mpepelime n nda? ² Amma adu da mepepelime ma tsu, waru i ta o okolo a tsu na vuma suru ee denuna avu u reve ili i na e deyinuna. ³ I to rocosu adu mepepelime ma na Zamawawa danai da, avu atsu tsu tawa na ayi. Ruhu va Asula za na aa casu wuma, u dana du ta o okolo a tsu, agba a avu'un shi, ko e ili yi idana i na a yuwain na abaci a atali shi.

⁴ Tsu ta damma ne adama o ucawu wo okolo a tsu o ucira a makakan ma Asula adama a Zamawawa. ⁵ Amma tsa dansa tsu ta gura yuwan ulinga u nda na aciyatsu shi. Asula a da a zuwusa tsu tsu gura yuwan ili i na tsa yuwusan suru. ⁶ U zuwa tsu ta tso o'wo agbashi a akucunu a sa'avu a yi na o utusa ubata wa Ruhu va Akiza. Akucunu a nda Wila u na a danai da shi, adama

a na Wilā u tsu tawāā tā nu ukwā, amma Ruhu tsu ca tā wuma.

⁷ Akuci a Wilā a dana le tā a atali, reve gba e ene tsugbain tsā Asulā a mantša'a. Ama a Isra'ila a gura jima a kaļuwusā urewesu wa Musa shi, adama a na u shi te ikanasa nu ucira lon, ko na wo o'woi wikanasa'a tsa jima shi. Adama o ndolo, na Wilā za na ulinga wā yi ayi da u tawāā nu ukwā u shi na tsugbain ne tsundolo, ⁸ to, ulinga wā Ruhu vā Asulā u tā dana na tsugbain tsa na tsa la'ai za Wilā. Amayun a da shi? ⁹ Nu ulinga u na u tsu kototo ama u shi na tsugbain, to, ulinga u na u tsu kambato ama mejege e ekere a Asulā u tā dana na tsugbain tsa na tsa la'ai. ¹⁰ Amayun a da tsugbain tsa akuci tsa akucunu u tsu rotso tsugbain waru shi, adama a na ekan a tsugbain tsa sa'avu tsa la'a yi tā. ¹¹ Wilā u shi tā na tsugbain tsa na tso kporoi. Amma tsugbain tsa akucunu a sa'avu u la'a yi tā lon, adama a na woo kporo shi, ko ke'en.

¹² Tsu ta gura yuwan adan-shi babu wovon adama a na tsu ri nu uzuwu wo okolo ne tsunda. ¹³ Tsu ri tsa Musa shi. Urewesu wā yi u shi te ikanasa, reve wu pala urewesu'u adama u geshe aza a Isra'ila e ene ekan o ukporuso wan. ¹⁴ Ama'a a shi tā na aciyogbamu, ili i ro waru i ta putsusa le na ee ene amayun a mantša ma na e desu Wilā nu unā. Yesu Zamawawa da goon a gura tawa

apalutsu a na aa putsusa le yeni. ¹⁵ Hali na ana'an, ne ee desu Wilā wa Musa nu unā, aapalutsu a pala tā okolo e le.

¹⁶ Agba na vuma vadalaŋ ubatā wu Zagbain (Yesu), u tsu tawa tā aapalutsu o ndolo'o. ¹⁷ Ana wo o'woi Zagbain Ruhu da, ubatā u na Ruhu vu Zagbain ri suru, u tsu zuwa tā ama o o'wo faan. ¹⁸ Adama o ndolo a da urewesu u tsu u ri ukpatu'u adama tsu roco tsugbain tsā Asulazuva. Waru na Ruhu vā Asulazuva ri o ulinga atsumā a tsu, tsu tā kambusā tsā yi kuci, waru tsu tā dashi rocosu tsugbain tsā yi.

4

Uzuwa o upondo

¹ Asulā, ni isa'ani ya yi, u ca tsu tā ulinga u nda tsu yuwan. Ayi da i zuwai tsu kunai shi. ² Tsu ta 'yuwusan mayan me ili i wono ni ili yu usokowu. Tsaā lumusā ama shi, waru tsa vadalasa adan-shi a Asulā shi. Adan-shi a amayun a da goon tsa yuwusan a makakan mā Asulā, adama ama o ro e reve a na tsu ri na abula. ³ Na ama o ro a gura reve Alabari a Sa'ani a na tsa yuwusan alajiya shi, u roco tā a puwaan tā. ⁴ Male, ayi za wuya na a yuwusan tsugbain tsu uvadi tsa nda tsa da. Waru u rumbanato tā okolo a aza a na a cayi okolo shi, adama o ndolo aa gura ene ekan a gbain a Alabari a Sa'ani a na e ikanasa ubatā u le shi. Aa gura

reve ikaka i na tsa a yuwusan alajiya adama a tsugbain tsa Zamawawa shi, za na rotsoi Asula foyi. ⁵ A mantsa ma na tsa a garasa a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani, tsa a yuwusan alajiya a aciyatsu shi, amma Yesu da Zagbain. Ili i na goon tsa a dansa adama a tsu, ayi da atsu agbashi a du a da adama e ili i na Yesu yuwain adama a tsu. ⁶ Asula a da za na dammai, "Lyawa ekan e ikana atsuma e irumbu!" U zuwa tsu ta tsu reve a na ekan a nda ayi da ekan a tsugbain tsa Asula a na urewesu wa Yesu Zamawawa oo rocosu.

⁷ Tsu ta nu uzuwa u nda ubata wa Asula, agba tsu rotso ta mpondo n na a ma'ai no olo'o a na a ri nu uzuwa'a. Ayi nda'a u to rocosu abajini o ucira ubata wa Asula a da wu utai, ubata u tsu u da shi. ⁸ A ta zuwusa tsu atsumalima lon, agba a minjira tsu shi ko ke'en. Ko a mantsa ma na tsu revei ili i na tsa a yuwan shi, tsu kudā o ure shi. ⁹ O bongi tsu ta lon, agba Asula a lyawa tsu shi. A mantsa mo ro a tsu dimba tsu ta e ida, agba o kototo tsu shi ko ke'en. ¹⁰ A mantsa ma na tsoo sowuso atsumalima tsunda, urana biti lipu tsu to rocosu ununa Yesu sowoi atsumalima ana u kuwai, adama ama a gura ene wuma wa Yesu a lipu tsu. ¹¹ Amayun, a ta gura una tsu a mantsa biti adama a na tsoo tonon Yesu, adama ama ee ene wuma wa Yesu a lipu tsu na aa kuwa. ¹² Tsu usu ta tsu yuwan mpolo nu ukwa, adama i tsura wuma.

¹³ A dana ta a Adanshi a Asula, "N yuwan ta adanshi adama a na n cayi okolo." Tsu ta nu ucawu wo okolo cu'un ta, waru tsu ta yuwusan adanshi adama a na tsu cayi okolo. ¹⁴ Asula a 'yasan ta Yesu Zagbain atsuma a akwakwa, waru tsu reve ta na Asula a ta 'yasan tsu fo obolo na Yesu. Asula a ta tara tsu obolo na adu, avu tsi isawain a makakan ma yi. ¹⁵ Ili i nda suru adama a du a da, ana ama a abunda lon aa ushi isa'ani ya Asula, a ta zuwa ugodyusho wa abunda e yene reve Asula a tsura tsugbain lon.

Ucawu wo okolo atsuma e Itoni

¹⁶ Ayi da i zuwai tsu kudai okolo a tsu shi. Ko na wo o'woi lipu tsu vu vadilima ri a langasa, ruhu tsu ta tsurusa ucira u sa'avu usana biti. ¹⁷ Atsumalima a na tsoo sowuso gogo nda wa'a da, waru waa jima shi. Waru u ta kambusa tsu tsu tsura tsugbain tsa na tsa la'ai atsumalima a tsu lon, waru tsugbain tso ndolo tsa ri nu ukotu shi. ¹⁸ Tsa a zuwusa esu a tsu e ili i na tsee inda shi, agba e ili i na i ri usokowu. Ili i na tsee inda waa jima shi, amma ili i na tsee inda shi ayi da waa dana babu ukotu.

5

¹ Adama a na tsu reve ta no o kototo oogodo a ndana a nda ubata u na tsu ri nden, a ta dansa, na tsu kuwa tsu kasa na lipu nda, Asula o to fo6oo tsu u'wa zuwa adama

tsu danu pe. Ubaṭa u na ayi na aciyayi u yuwain, ubaṭa u na u ri babu ukotu. ² Tsu kuna ta a lipu na tsu ri na ayi gogo, tsu ta zama urana u na tsoo oto lipu sa'avu de zuva ana itana i sa'avu. ³ A mantsa mo ndolo tsaā dana ataḅu shi, adama a na tso otoi lipu sa'avu'u de zuva. ⁴ Na tsu ri nden na lipu nda, tsu ta ni ili i na ya 6ala tsu, waru tsu to sowuso atsumalima. Agba ukunu u daḁa u tsu zuwa tsu tsu ciga tsu kuwa tsu lyawa lipu nda shi. Amma adama a na tsu ciga ta tsu kita'wa le tsu ushi lipu na aa kuwa shi, ko ke'en. ⁵ Asula na aciyayi ayi da u fobo ntsu adama o ndolo, waru u ca tsu ta Ruhu va Akiza, tsu uzuwa u na woo roco wuma u sa'avu u nda ili ya amayun i da.

⁶ Adama o ndolo, tsu ta no okolo ugbamu. Tsu reve ta na tsu ri wuma atsuma a lipu nda, tsu ri obolo na Zagbain shi. ⁷ Tsu ta kurusu ili i na tsu cayi okolo, agba tsoo tono ili i na tsee inda shi. ⁸ Daḁa n dammai tsu ta no okolo ugbamu. Tsu la'a ta ciga tsu kasa na lipu nda adama a na a mantsa ma daḁa tsoo o'wo de o u'wa a makakan ma Zagbain. ⁹ Na tsu ri wuma a lipu nda, ko na tsu ri wuma shi, tsu la'a ta ciga tsu yuwan ili i na tsoo yo'onoto yi okolo upasu ni ili i na i buwai lo suru. ¹⁰ Ili i na i zuwai ayi da urana u ro suru ntsu tsu tee isawan a makakan ma Yesu Zamawawa reve u ge'eto tsu. Za suru atsuma a tsu u ta ushi ili i na yi ntsayi adama e ili i na tsu yuwain a mantsa ma

na tsu danaḁi wuma atsuma a lipu nda, ko isa'ani i da ko iwuya.

Ukambatosu wa ama ubaṭa wa Asula

¹¹ Adama a na tsu revei tsu ta uwwusa wovon wu Zagbain, daḁa tsu ri o mpolo adama ama a vadala a kuru yi. Asula e reve ta cine tsu ri na amayun. Tsu ciga du ta i dana nu urevu wi icu'un ya ama a na tsu ri. ¹² Tsu ciga tsu 'yasan avangaci shi, amma tsu ta dansaa du adama a aciyatsu tsara i yuwan mazanga adama a tsu. Daḁa yaḁ tsura ili i na yaa damma adama a aza a na aa 'yasan avangaci adama e ili i na ama a yuwusan majiyan adama e le, agba ili ya abula i da a ri a makakan ma Asula shi. ¹³ Nu u yuwan gashi tsu jaara ta, adama u tawaa Asula na tsugbain tsa da. Agba na tsu ta nu ugbozu u tsu, adama u kamba du da.

¹⁴ Ili i na tsa a yuwusan suru tsu ta yuwusan adama a na icigi yi Zamawawa u ta gitsasa tsu. Tsu ca ta okolo na Zamawawa kuwa ta adama a koyan, adama o ndolo tsu reve ta suru ntsu tsu kuwa ta fo. ¹⁵ U kuwa ta adama u wawa koyan, adama aza a na a ushiyi wuma u sa'avu adama a yi a buwa dashi yuwan nden o ure u na u yo'ono nle goon shi. Amma, a ta yuwan nden cine woo yo'ono Zamawawa, za na kuwai reve a 'yasan yi adama e le.

16 Tsu lyawa t̄a a yuwusan adanshi a ama o ro tsi ili i ro a majiyan ma ama. De nu ujimu, tsu shi t̄a a majiyan adama e Yesu Zamawawa cine ama o uvadi aa yuwusan, agba gogo t̄saa yuwusan ne shi. 17 Za na suru ri obolo n̄a Zamawawa, Asul̄a a kambato yi t̄a vuma sa'avu. Akuci e ili suru o koto t̄a reve waru a kara. Asul̄a o o'woto t̄a ili suru usa'avu. 18 Asul̄a a da a yuwain ili nda biti. U t̄awato tsu t̄a zuzu n̄a ayi e ekere e ili i na Zamawawa yuwain. U zuwaa tsu t̄a ulinga u na t̄saa ri n̄ tsu t̄awusa na ama zuzu n̄ ayi fo. 19 Ikaka i tsu ayi da Asul̄a a t̄a t̄awusa na ama suru zuzu n̄ ayi e ekere a Zamawawa. Asul̄a aa cuwusan nu unusu u le shi. Reve waru u ca tsu ikaka ya asuvu nden a nda. 20 Asul̄a a lyungu tsu t̄a tso o'wo aza o ulinga o un̄a wu Zamawawa, waru u ta dansaa du i poloo ikaka i tsu atsuvu. Tsu ta yuwusan adanshi a Zamawawa, waru tsu ta patishi du i lyawa Asul̄a o rono du zuzu n̄ ayi. 21 Zamawawa yuwan unusu shi, ko ke'en! Agba reve Asul̄a a zuwa wo o'wo za vu unusu, adama o ndolo Zamawawa zuwa tsu t̄a tso o'wo aza a abula e ekere a Asul̄a.

6

1 Tsu ta yuwusan ulinga obolo n̄a Asul̄a, waru tsu ta patishi du she i ushi isa'ani ya Asul̄a reve i lyawa u kara pere wan. 2 Asul̄a a damma t̄a atsuma a Adanshi a yi,

“Ana mantsa ma na n dangwai ma rawai, mu uwwa t̄a avasa a du. O urana wi iwawit̄ n kamba du t̄a.”^o

Amayun a da Asul̄a a tu ufobu na waa kamba du gogo. Ana'an urana wi iwawi i da.

Atsumalima a Bulu

3 Tsu ciga ulinga wa Asul̄a u na t̄saa yuwusan wo o'wo ili ye pere e ekere a ama shi, da da tsu zamiyi ure u na t̄saa yuwusan nden n na maa zuwa ama a riyā wan. 4 Ili i na t̄saa yuwusan suru, tsu ta yuwusan mpolo tsu roco na atsu agbashi a amayun a Asul̄a a da tsu ri. Tsu ta kaba asuvu na ankuri na cu'un va atsumalima suru. 5 A faba tsu t̄a. Waru a zuwa tsu t̄a o u'wa wa ali. Obolo a ama a yuwan t̄a upan n̄a atsu reve a uwa a 'yasasan ugbozu wa ama. Tsu linga t̄a hali tso o'wo utakalyuwu. Ayin o ro tsu lantsa shi, ko ke'en. Mantsa mo ro tsu lamba ilyalya. 6 Tsu roco t̄a aciyatsu na atsu agbashi a Asul̄a a da adama a na tsu guza t̄a aciyatsu cece, waru tsu t̄a nu urevu u na Asul̄a aa casu. Tsu yuwan adanshawuya shi. Tsu ta yuwusaan ama isa'ani. Tsu t̄a nu ucira u Ruhu va Akiza, waru tsu ciga t̄a ama na amayun. 7 Tsu ta yuwusan alajiya e ikaka ya amayun, waru Asul̄a a ta casu tsu ucira. Tsu t̄a n̄a abula a na o o'wo ntsu ana matsun me pe'eni n̄a aaraga na tsu cigai adama o uvon. 8 Tsu ta yuwusaan Asul̄a aganda na

ama a ca tsu tsugbain, ko a tara tsu ili i ro shi. Tsu ta yuwusaan *Asula* aganda na a cuwa tsu, ko na a ca tsu ala a vama. Ama a damma *atsu aza* e epen a da, agba tsu ta dansa amayun kuci. ⁹ Koyan da reve tsu ta, agba reve a yuwan na *atsu gashi* e reve tsu shi. Tsu ta nden gashi ukwa u rawa ta zuzu, agba *atsu da nda*, tsu buwa ta wuma. Tsu to sowuso *atsumalima* lon, agba o una tsu shi. ¹⁰ Tsu ta a *mazanga* kuci, ko a mantsa ma na tsu ri oo sowuso *atsumalima*. Tsu ta nu ulambu, agba tsu ta zuwusa ama na *abunda* o o'wo *aza* o utsuru *atsuma* o ucawu wo okolo. Tsu ri ni ili shi, agba amayun a da tsu ta ni ili biti.

¹¹ *Adu* ama a Korinti, tsu yuwaan du ta adanshi mejege, okolo a tsu a ta tapu ni icigi i du. ¹² Tsu lyawa icigi i du shi, amma *adu* da i lyawai icigi i tsu. ¹³ N ta yuwusaan du adanshi gogo cine maa yuwan na muwun n va. I yuwan ankuri i roco tsu cu'un vi icigi na tsu roco ndu.

Aa'isa a Asula a wuma

¹⁴ She i yuwan mmalu obolo na aza a na a ri *atsuma* e Itoni shi wan. Isa'ani ni iwuya a wala obolo shi. Ekan ni irumbu a tsi isawan ubata u ta shi. ¹⁵ Cine tsa da Kristi Zamawawa na Male oo o'wo n'utsa? Cine tsa da za vi Itoni a dana uobolu na za na ri e Itoni shi? ¹⁶ *Aa'isa a Asula* a ri a muwwulai na amali shi.

Atsu da gba aa'isa a Asula a wuma. *Asula* a damma ta "N ta danu obolo ne ele avu n zuwa u'wa u va ubata u na a ri. N to o'wo *Asula* e le, reve ele o o'wo ama a va." ◇

¹⁷ Adama o ndolo, *Asulazuva* a damma ta, "Utai *atsuma* e le reve yi kasa aciyaadu ne ele.

She i ju'wan ili i na i ri ushinda lu wan, reve gba n ushi du." ◇

¹⁸ *Asulazuva* Mogono me Ili Suru ma damma ta, "N to o'wo Dada du, reve adu yo o'wo muwun n va." ◇

7

¹ N'utsa n va, *Asula* a yuwaan tsu ta nzuwulai n nda na *abunda*. Adama o ndolo tsu sumai ili i na yaa zuwa lipu no okolo a tsu o o'wo ushinda lu. Tsu cayi *Asula* tsugbain avu tsu yuwain mpolo tsu danai unata na ayi suru suru.

Mazanga ma Bulu

² I yuwaan tsu ure *atsuma* o okolo a du! Tsu nusaan za shi. Tsu lungusa ucawu wo okolo a za shi. Waru tsu paala nanza shi. ³ Maa dansa ili i nda adama a na n cigai m bara du shi. N damma du ta de a na tsu ri a cuwusan du kuci, ko nye gba yaa farasa. ⁴ N sofuwo du ta matsan suru suru. N ta *mazanga* adama a du kuci. Okolo a va a gbama ta adama a du. Ko na n ri a addama lon, i zuwa mu ta *mazanga*.

⁵ Ana tsu rawai e ida ya Makidoniya, tsu shi na wivuwun shi. Tsu ga'an ta na addama ukandaruwu na atsu. Tsu yuwan ta nlangi na n'yuwatan. Tsu yuwan ta mpolo na wovon o okolo a tsu. ⁶ Amma Asula, za na tsu ca aza a na a ri na addama mini mo utanu, u ca ta asuvu a tsu mini mo utanu ana Titu tawai. ⁷ Amayun, tsu yuwan ta mazanga na tse ene niyi, agba ili i na i zuwa ntsu mazanga na amayun ayi da cine i gbmato niyi okolo. U damma tsu ta cine i ri azama ye ene mu a na waru i langa ta atsuma adama e ili i na i yuwain. Waru u damma mu ta cine i cigai i kamba mu. Ana mu uwwai ne, n yuwan ta mazanga lon.

⁸ Ko na mepepeline ma va ma shi ma langato du okolo, u bala mu na n dana niyi shi. O ufaru u shi ta u bala mu, adama a na u langato ndu okolo, amma i jima a atsumolangu shi. ⁹ Agba gogo n ta mazanga. Maa yuwusan mazanga o una u na n zuwa ndu atsumolangu shi, amma adama a na atsumolangu a du a zuwa ta i vadala nden n du. Na ayi ndolo, tsa amaton du shi ko ke'en. ¹⁰ Adama a na Asula a ta yuwan ulinga na atsumolangu a tsu adama u kamba tsu tsu vadala o unusu u tsu adama tsu tsura iwawi. Tsa a langa atsuma adama a atsumolangu o ndolo shi. Amma na vuma ri a atsumolangu, agba u vadala ubata wa Asula shi, u ta tsura ukwa, agba iwawi

shi.

¹¹ Votoyin ugbozu e ili i na atsumolangu a nda na Asula a ciga ndu i sowo u yuwain atsuma a du. U zuwa du ta i lapula nden n du. U zuwa du ta i roco i nusan shi. U zuwa du ta upan na wovon u na yu uwwai. U zuwa du ta i ciga yee ene mu. U zuwa du ta i dana ada a ama. U zuwa du ta ye ene cine a ca za na nusain atsumalima. I roco ta a na i ri nu unusu atsuma e ili'i shi. ¹² N dana ta mepepeline mo ndolo adama ye ene, a makakan ma Asula, i kambuwa ta ugbozu lon. N dana yi adama a za na nusain, ko adama a za na a nusayin shi. ¹³ Ayi da i zuwai tsu ri no okolo ugbamu.

Ko na tsu ri no okolo ugbamu, tsu la'a ta mazanga na tse enei cu'un mazanga ma na Titu ri a yuwusan, adama a na i rocoi u ri ni ili i na yaa damaton yi shi. ¹⁴ Tsu damma yi ta ununa tsu ri a mazanga adama a du, reve gba i roco na n yuwain mejege. Ili i na tsu damma ndu suru amayun a da, waru avu gba i roco na ili i na tsu dammai Titu adama a du amayun a da. ¹⁵ Adama o ndolo icigi ya yi a tyo ya'a du u ta dashishi ucira, nu u cuwan cine suru ndu i ri ufobu u na yaa kuru ili i na u dammai, na cine i ushi niyi na wovon na meje'en ma lipu. ¹⁶ N ta a mazanga adama a na n to soduwo du matsan suru suru.

8

Ucasu no okolo a ta

1 N'utsa n va, tsu ciga du ta i reve cine Asula o rocoi isa'ani ya yi a tyo a a'isa a aza e Itoni e ida ya Makidoniya. 2 O sowo ta atsumalima lon, waru a dana nu utsuru shi, agba mazanga me le ma ri nu ukotu shi, reve a ca hali gba nu upasu.

3 N ta damma du a ca ta cine aa gura ca hali u kara wira. Ko za damma le a yuwan ne shi. 4 Agba a patishi tsu ta kuci tsu lyawa le a kamba ama a na oo tono Asula atsuma a Urishelima. 5 Tsu yuwan majiyan ma na aa gura ca tsu ne shi! A fara ta ne'en ca Zagbain aciyele reve a kuru na atsu. Ayi da ili i na Asula a cigai.

6 Titu da za na fara rito ndu cine yaa ca, dada tsu pati niyi u kamba adama u kamba du adama i koso ili i na i farai a casu. 7 I ta yuwusan ili biti mejege, hali nu upasu: I ta nu ucawu wo okolo lon. I tsu yuwan ta adanshi ulobonu. I ta nu urevu. I tsu ciga ta i kamba kuci. Waru i ciga tsu ta lon. Adama o ndolo tsu ciga du ta i ca langa, adama o ucasu i ca no okolo a ta.

8 Maa dansaa du ni i ciga i 'yuwan i ca shi, ko na wo o'woi a'isa a aza e Itoni o ro a ciga ta a yuwan ne lon. Amma ayi nda ayi da ure u ro na yoo roco icigi i du amayun a da. 9 I reve ta isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa. I reve ta Zamawawa za vu utsuru da u shi, reve u kamba

za vu ulambu adama a du, reve adu yo o'wo aza o utsuru adama a na ayi wo o'woi za vu ulambu.

10 Apa a nda asala a va: Lyun nda adu da aza a na i shi i cigai i fara ca, waru adu da aza a na i fara cayi. 11 Adama o ndolo i koso ulinga u na i farai. I roco i ta gura koso ulinga'a na maluwa ununa i fara niyi. 12 Ni i ciga i ca, ili ya abunda i na yaa ca ayi da u la'ai ulobonu shi. Amma Asula a ciga du ta i ca atsuma e ili i na i ri na ayi, agba atsuma e ili i na i ri na ayi shi wan.

13 N ciga i ca abunda a na a la'ai ucira u du shi, reve i kamba a atsumalima o unu u na i buwayi wa'a. N ciga ta ili biti yo o'wo unata e ekere a za na ili i burai suru. 14 A mantsa ma nda i ta ni ili na abunda. Ili i na i ri na ayi u ta kamba aza a na a na a ri na ayi shi. Reve de, na a tawa a tsura lon, a ta kamba du ni i lamba, reve ili yo o'wo unata.

15 Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na bolotoi lon, u ri ni ili i na i la'ai abunda shi. Za na waru bolotoi wa'a, u lamba ili shi." ◇

Titu na n'utsa ma yi

16 N godyo ta Asula adama a na u zuwai Titu ciga du ununa n ciga ndu. 17 Titu usu ta u yuwan ili i na tsu damma niyi u yuwan. U ciga ta u 'yawa ya'a du kafu tsu damma yi u 'yawa. 18 Tsu lyungu yi ta obolo na za tsu, za vi Itoni za na a'isa a aza e Itoni suru aa cuwusa

adama a aganda a yi nu u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani. ¹⁹ Waru, a'isa a aza e Itoni a dangwa yi ta u 'yawa obolo na atsu a mantsa ma na tsaa ca une'e wi ikebe i nda. Tsu ta yuwusan aganda a nda adama tsu ca Zagbain tsugbain, reve waru tsu roco na tsu cigai tsu kamba na amayun.

²⁰ Tsu ciga ko za reme tsu nu unusu cine tsaa guzasa une'e wa abunda u nda shi. ²¹ Amma tsu ciga ta tsu yuwan ili i na i yo'onoi Zagbain ni ili i na ama a tarai u ta mejege.

²² Waru, tsu ta lyungusu vuma ro obolo na ama e re o ndolo. Vuma nda u tu ufofu kuci adama e ikambi. U roco tsu ta ne e re na abunda waru ko gogo u ciga ta u yuwan ikambishi i na i la'ai ayi nda, adama a na u soduwo ndu matsan lon. ²³ Na vuma ro ece adama a Titu, i damma za va da na aa yuwusan ulinga obolo na amu adama u kamba du. A'isa a aza e Itoni a lyungu ta ama e re o ro o ndolo waru ya'a du, waru a tawaa ta Zamawawa na tsugbain. ²⁴ I roco le icigi i du, adama a'isa a aza e Itoni suru e reve na tsu ri mejege na tsu ri a mazanga adama a du.

9

Ikebe adama a aza o ulambu

¹ Me ene ili i na yaa zuwa n danaa du adama e ikebe i na i fofoi na yaa ca ama a na oo tonon Asula shi. ² N

reve ta i ciga ta i kamba. N ta mazanga adama o ndolo, waru n ta dansaa ama a Makidoniya a na adu aza a na a ri Akataya i tu ufofu na yaa ca ili lon ili ya lyun. Waru okolo a maluwa ma na yaa ca u zuwa ta ozo o ro na abunda atsuma e le o fofo adama a ca fo. ³ Amma n ta lyungusu aza a tsu ya'a du adama adanshi a tsu adama a du wo o'wo adanshi e pere wan. N ciga du ta i dana ufofu adama a na n damma le ta a na i ta dana ufofu. ⁴ N ta uwwa wono, adu waru fo i ta uwwa wono, na ama o ro atsuma a aza e Itoni a Makidoniya a tawa obolo na amu, reve tsu cina koto i fofo shi, suru ni ili i na n damma nle! ⁵ Adama o ndolo n kalyuwa ta u ta dana ulobonu n lyungu aza a tsu a nda elime a va adama e reve une'e u na i yuwain nzuwulai i tu ufofu. U to roco na i cigai i ca adama a na i cigai, agba adama a na n zuwa ndu i ca nu ucira da shi.

⁶ Cuwain za na suru cu'wain icu'un wa'a u ta gasa wa'a. Za na cu'wain icu'un ya abunda u ta gasa ili ya abunda. ⁷ Koyan da atsuma a du biti u fofo ili cine waa ca. She vu ca wan, na vu ciga shi. Waru she vu ca wan, na vu tara ta gashi a zuwa wu ta vu ca nu ucira. Adama a na Asula a ciga ta za na aa casu na mazanga. ⁸ Waru Asula a ta zuwaa du aba'un a na a la'ai ili i na i lambai. Ne da yaa dana ni ili biti abunda, reve i dana ni ili i na yaa ca adama o ulinga u sa'ani biti. ⁹ Adanshi a Asula a damma

tā,
 “Za vā ābulā tsu ca tā alambi
 une'e wā yi pere,
 waru u tsu yuwan tā ili i na i
 ri mejege kuci.” ◇

¹⁰ Asulā a dā za na tsu ca
 cimbī icu'un, reve waru u ca
 ilyalya. U tā dashi ili i na i ri
 nā ayi, adama i dashi lyuwa
 elime atsumā e ili yā ābulā i
 na yaa yuwusan. ¹¹ U ta ca
 dū utsuru o ure biti adama
 i ca pere kuci. Reve ama
 nā ābundā o godyoo Asulā a
 mantsa ma na tsu cayi une'e
 u dū.

¹² Ili i re i dā ili i na yaa
 yuwusan waa yuwusan. U ta
 kambusa aza e Itoni ni ili i
 na a lambai. Waru ili i ndolo
 i ta zuwa ama nā ābundā a
 yuwan mazangā e ekere ā
 Asulā. ¹³ I tā dānā a casu
 Asulā tsugbain adama a na
 yaa casu pere. I ushi tā ikaka
 adama a Zamawawa, reve i
 yuwan tsutoni nā ayi ana i
 cayi ama a na oo tono Asulā
 na akapi a ama o ro pere.

¹⁴ Gogo a ta avasa adama ā
 dū, waru a ciga tā ee ene dū,
 adama e isa'ani i na i karalāi
 i na Asulā a yuwaan ndū.

¹⁵ Lyawa tsu godyoyi Asulā
 adama o une'e u na tsaa gura
 tsupa yi shi.

10

*Bulu yuwusan tā ulinga wā
 Asulā*

¹ Amu, Bulu n ta patishi
 dū nā cine Yesu Zamawawa
 tarai aciyayi ili i ro shi na
 ankuri. Ama o ro a damma
 n tā nā wono nā n ri obolo
 nā ādū amma nā n ri alanga

nā ādū n tu usudūwu. ² A
 mantsa ma na maa dashi
 tāwā n kalyuwā dū, n reve tā
 n tā dānā usudūwu ā tyo e
 ekere a ama a na aa dansa tsu
 tā kurusu ure wu uvadi. N
 ciga i zuwa mu n yuwaan dū
 tsundolo shi. ³ Tsu tā nden
 atsumā o uvadi, amma tsaa
 yuwusan uvon ununa ama o
 uvadi aa yuwusan shi. ⁴ Tsu
 ta yuwusan uvon ni itana yu
 uvon i na i ri ko'o na aza a na
 uvadi waa yuwusaan ulinga.
 Itana yu uvon i tsu ā tā nu
 ucira diga ubatā wā Asulā na
 aa gura lungusā batā a cira
 ma'yuwatan. ⁵ Tsu tā lun-
 gusū māwasan nā cu'un
 vu u'yaśasan wa avangaci
 suru a na a putsusaa ama nu
 urevu wā Asulā. Tsu te re-
 mushe majiyan ma ama ma
 na mā ri mejege shi, reve tsu
 zuwa le a yuwan tsutoni nā
 Zamawawa. ⁶ Reve ni i roco
 na i kuruyi Zamawawa suru
 suru, tsu tā dānā ufoḅu u na
 tsaa ca za na suru 'yuwain a
 yuwan tsutoni oforo.

⁷ I tā kalyuwusā ili ne esu a
 na ā ri atsumā ā lipu dū. Ni
 i ciga i 'yuwan i cuwan a na
 atsu aza a Zamawawa dā un-
 una aza a na a dansa na afalu
 a na ele aza a Zamawawa
 dā. ⁸ Amayun a dā tsu ta
 yuwusan adanshi ābundā na
 afalu e ekere o ucira u na Za-
 gbain ca ntsu na tsaa kamba
 dū, amma gba adama a na
 tsaa amaton dū dā shi. Agba
 maa uwwusa wono adama o
 ndolo shi. ⁹ Nā n dānaa dū, n
 ciga dū i uwa majiyan gashi
 n to mpolo n na maa ca dū
 wovon dā shi. ¹⁰ Ama o ro a ta

dansa, “Mpepelime ma Bulu n ta nu ucira waru gashi ili ya amayun i da, agba nu u ri obolo na atsu adalimba a da. Waru adanshi a yi ili i ro i da shi.” ¹¹ Lyawa le e reve nda: Tsu de obolo na adu gogo shi, dada tsaa danasa adanshi a nda a mpepelime. Amma na tsu de obolo na adu, tsu to roco tsugbain ununa tsoo rocosu atsuma a mpepelime n tsu.

¹² Tsu kawan tara aciyatsu unata na aza a na a tarai aciyele ili i ro shi. A yuwaan ta aciyele ronutsu reve o rito aciyele na ayi. Waru e te ge'etosu aciyele ni ili i na ele na aciyele a ri. Ayi nda u roco ta e reve ili shi. ¹³ Agba tsaa yuwan afalu adama e ili i na i ri alanga nu ulinga u na Asula a ca ntsu tsu yuwan shi. Tsu ta yuwan afalu adama o ulinga u na u lyungu ntsu tsu yuwan goon, waru adu fo atsuma o ulinga u dada i ri. ¹⁴ Ana adu fo atsuma o ulinga a dada i ri, tsaa yuwusan afalu upasu na cine u lobonoi tsu yuwan shi. Ayi da nda gba, atsu da aza a na tsu fara tawaa ndu na Alabari a Sa'ani a Zamawawa.

¹⁵ Tsaa yuwusan afalu adama e ili i na ama o ro a yuwain shi, gashi atsu da tsu yuwain ili'i na aciyatsu. O una u ndolo, tsu ta zuwusa okolo a na ucawu wo okolo a du u ta kungwa, reve waru ulinga u tsu atsuma a du u lyuwa elime lon. ¹⁶ Tsu ciga ta tsu 'yawa bata va alanga tsu ca Alabari a Sa'ani. Tsu

ciga tsu yuwan afalu adama o ulinga u na ama o ro a yuwain de ubata u le shi. ¹⁷ Adanshi a Asula a damma ta, “Na vu ciga vu 'yasan avangaci, vu 'yasan adama e ili i na Asulazuva a yuwain.”
 ◇ ¹⁸ Adama a na za na tarai u ta tsura ica na aciyayi ayi da u tsu tsura ica'a shi. Agba na Asulazuva a zuwa vuma ta tsura ica, ayi da za na tsu tsura ica ya amayun.

11

Bulu na ajiya e epen

¹ N ta zuwusa okolo i ta yuwan ankuri na amu ko na shi n yuwan gashi n reve ili i shi. Ee, n ta patishi du i yuwan ankuri. ² N ta ada a du ununa Asula a ri ada a du. I rotso ta usheli u na koto u revei vali shi, za na n yuwayin nzuwulai n lolo na vali ta goon, ayi da Zamawawa na aciyayi. ³ Agba gogo n ta uwuusa wovon u na aa pusan okolo a du adama i lyawa itoni yi Zamawawa atsuma a amayun na akiza, cine yo lulumai Hawaŋ o ure u vama wa yi. ⁴ Tsu damma du ta adama e Yesu, reve i tsura Ruhu va Akiza avu i usu ikaka i tsu. Agba reve i lyawa ama o ro a dansaa du ili i ro ko'o adama e Yesu. Gogo nda i tu ufofu na yaa ushi ruhu ro ko'o reve i ushi ikaka i ro ko'o. ⁵ N reve ta aza a na ee desu aciyele “ajiya a gbagbain” a la'a mu shi. ⁶ Maa yuwan adanshi ulobonu cine ele aa yuwusan shi, agba n reve ta ili i na maa

dansa. Tsu roco ɗu ta ne a alanga e eteshe o ure biti.

⁷ N zuwa ɗu i tsupa mu adama a Alabari a Sa'ani a na n yuwaan ndu alajiya shi. Mo o'woto ta aciyava zala reve n ca ɗu tsugbain. Unusu u da ndolo'o? ⁸U yuwan ta gashi n te ivusa a'isa a aza e Itoni o ro, ana n ushiyi ikebe i le adama n yuwaan ɗu aganda. ⁹Na n lamba ili i ro a mantsa ma na n shi obolo na adu, m pati ɗu i kamba mu shi. Aza a tsu a na o utai Makidoniya avu a rawa de ele da a ca numu ili i na n cigai suru. Ko ke'en koto m pati ɗu ikambi i ro shi, waru maa yuwan ne shi, ko ke'en. ¹⁰Ko za atsuma e ida ya Akataya aa zuwa mu n lyawa adanshi a abunda adama o ndolo shi. N ta dansa ili i nda na amayun a Zamawawa na ri atsuma a va. ¹¹Na n damma maa zuwaa ɗu itana yu ume shi, o una u na n ciga ndu da shi? O'o! Asula e reve ta na n ciga ndu.

¹²Waru n ta lyuwa elime ni ili i na maa yuwusan gogo, adama a na n cigai m putsa ama o ndolo nu ure wu u'yasasan wa avangaci. A ta ciga a damma ulinga u na aa 'yasasan avangaci adama a yi, ili i ta i da na za tsu. ¹³Ama a nda ajiya e epen a da. A ta yuwusan epen adama o ulinga u le, reve a vadala aciyele tsara o rotso ajiya a amayun a Zamawawa. ¹⁴Amma ili ya asalama i da mu shi! Ko Malef ma tsu vadayasa ta aciyayi o rotsuso malingata ma Asula me ekan. ¹⁵Adama o ndolo wo o'wo

tsu ili ya asalama shi, na agbashi a Male fo a zuwa aciyele o rotso agbashi a na aa yuwusan ulinga u na u ri mejege. Agba o ukosu a ta tsura atsumalima a na a ntsayi adama e ili i na a yuwain.

Bulu yuwain adanshi a atsumalima a yi

¹⁶N ta dashi dansaa ɗu: Ko za tara mu gashi n reve ili shi. Agba na ne da majiyan ma ɗu, to, poloo numu atsuvu, ununa yoo poloo za na revei ili shi atsuvu, avu fo n yuwan afalu ne'en ke'en. ¹⁷A mantsa ma na maa cuwusa aciyava ne tsundolo, maa yuwusan adanshi cine Zagbain aa yuwan shi, amma tsu za na revei ili shi. ¹⁸Ama na abunda a ta yuwusan afalu adama e ili i na a yuwain atsuma o uvadi. Adama o ndolo amu fo n ta yuwusan afalu. ¹⁹Adu aza a na i ri a majiyan i ta nu ugbozu, i ta uwwusa uyo'o o polusoo olo atsuvu! ²⁰Hali i ta yuwusan ankuri na aza a na aa kambuwusa ɗu agbashi e le, ko aza a na aa paalasa ɗu, ko aza a na aa yuwusaan ɗu epen. I ta yuwusan ankuri na aza a na a tarasa a la'a ɗu ta, ko aza a na aa basasa ɗu a agbaguzu. ²¹N ta uwwusa wono ana n dammai a na tsu ri nu ucira u na tsa a yuwan ili i na aa yuwusan shi.

Na aa yuwusan afalu, amu fo n ta yuwusan, agba uyuwusan ne tsulo tsa da. ²²A ta dansa ele mmaci ma Ibrahim n da, ko? Amu fo

maci va Ibrahim da. Ele aza a Isra'ila a da? Amu fo ne da. Ele muwun n tsukaya ma Ibrahim n da? Amu fo ne da. ²³ Ele agbashi a Zamawawa da? Na n damma n la'a le ta yuwaan yi aganda mo o'wo ta gashi ulo. N la'a le ta yuwan ulinga lon. A zuwa mu ta o u'wa wa ali kuci hali u la'a cine a zuwa nle o u'wa wa ali. Wufabu u na a faba numu u la'a ta cine a faba nle. N yuwan ta zuzu nu ukwa na abunda. ²⁴ Aza a Isra'ila a faba mu ta mata'atsu na kucci.* A yuwan ta ne toto uton. ²⁵ Aza a Roma a faba mu ta na adanga. A yuwan ta ne toto uta'atsu. A vara mu ta na atali azama o una mu u ta. N shi ta a mmalu a wantsun reve wu bosu. A yuwan ta ne uta'atsu. Reve n dana o udasu a mini diga ili yu ulivu hali ulivu u ro. ²⁶ Atsuma a mmalu ma abunda, n uwa ta atsuma e meleshe adama o dolo na shiwain, obolo na aza a ngalalai waru. N uwa ta e meleshe e ekere a ama a va, aza a Isra'ila, ne e ekere a Atakpaci. N uwa ta e meleshe e ilyuci i gbagbain, na atsuma o una, na atsuma a mala. Waru n uwa ta atsuma e meleshe e ekere a ama a na a dansa ele aza e Itoni a da, agba ne da a ri shi. ²⁷ N yuwan ta ulinga wu ucira hali n takalyuwa, waru mantsa na abunda n lantsa shi. N dana ta na ambulu na akuli, waru a mantsa na abunda n lamba ta

ilyalya. N sowo ta utanu kuci adama a na itana i kalama numu. ²⁸ Udashiya e ili i nda suru, wo o'wo ta gashi n tu utanuwu ni itana yu ume urana suru adama a na n ri udamu adama a a'isa a aza e Itoni suru. ²⁹ Ana ozo o ro a danai lagaga, amu fo n dana ta lagaga. Na a luluma nanza hali u yuwan unusu u tsu damaton mu ta lon.

³⁰ Na hali maa cuwa aciyawa, n ta yuwan ne adama e ili i na i rocoi n ri nu ucira shi. ³¹ Asula e reve ta maa yuwusan epen shi. Ayi da Asula na Dada va Yesu Zagbain, waru a ta cuwa yi babu ukotu. ³² A mantsa ma na n shi Dimaska, gwamna (ana Areti danai mogono) shi ta ciga u reme mu dafa u zuwai asoja a kandaruwa lyuci'i. ³³ Agba avu n'utsa n va mu talyuwato mu atsuma a aasaka a wungu wu ukari u lyuci'i. Ne da n la'ai e ekere a gwamna'a.

12

Zagbain rocoi Bulu alavu alavu

¹ N ciga n 'yuwan n yuwan uvadu. Ko ili n tsuru na ne shi, agba lyawa n 'yasan avangaci adama a alavu alavu na wenu u na Zagbain roco numu. ² A'wan kupa na aza a nashi na a karai, Asula a ushi ta za vi Itoni vu Zamawawa ro a tyo zuva suru suru. N reve shi ko lipu va yi da karai, ko ruhu va

* **11:24** A mantsa mo ndolo, na a faba vuma toto amunga, u tsu kuwa ta. A tsu faba yi ta mata'atsu na kucci adama u sowo atsumalima lon agba waa kuwa shi.

yi, *Asulā* a *ḏa* e revei. ³⁻⁴ N *kambisā tā* n yuwan adanshi, n reve *tā* a tara *tā* vuma *nda* a tyo o u'wa u wivuwun† *ḏe* zuva, n gura reve ulobonu shi, ko lipu *vā* yi *karā tā* zuva ko gba ruhu *vā* yi *ḏa* goon, *Asulā* a *ḏa* e revei. Wu uwwa *tā* ili i na aa gura *cuḏuwa* shi, ni ili i na *Asulā* aa lyawa nanza damma shi. ⁵ Adama o ndolo n ta yuwan uvadu adama a vuma ndolo, agba maa yuwan afalu adama a *aciyavā* shi, she adama e ili i na yoo rocosu n ri nu ucira shi goon. ⁶ Amma *nā* n ciga n yuwan afalu adama a *aciyavā*, moo o'wo ulo shi, adama a na amayun a *ḏa māā ḏanā* a *dansa*. Agba maa yuwan afalu adama a *aciyavā* shi. N ciga ama a ca mu tsugbain tsa n tsa la'ai ili i na e ene numu a yuwusan ko a *dansa* shi.

⁷ Agba *nā* n ciga n 'yuwan n *kudā* yuwan uvadu *abunda* adama e ili ya asalama i na *Asulā* o roco numu. *Ayi* *ḏa* i zuwai u ca numu *mḃalā* n ro na moo sowuso *atsumalimā*, cine aawanda a tsu sapa lipu. U rotso *tā* gashi malingata ma Male mo fofo *tā* adama u ca mu *atsumalimā* adama a putsaa mu a *nā māā* yuwan uvadu. ⁸ M pati *tā* Zagbain toto uta'atsu u tawa mu addama a *nda*. ⁹ Agba u damma mu *tā*, "Isa'ani i *vā* i rawa wu *tā*. A mantsa ma na vu ri *takalyā*, *ḏaḏa* ucira u *vā* u tsu *ḏanā* mejege *atsuma* a wu." Adama o ndolo gogo n *tā mazāngā* n yuwan afalu adama o ulambu wu

ucira u *vā*, adama ucira wu Zamawawa yuwan ulinga *atsuma* e ekere a *vā*. ¹⁰ *Nā* n ri nu ucira shi, *nā* tsundolo *āā* *tawāā* Zamawawa ni isa'ani, n ta yuwan *mazāngā*. Na ama e isula mu, ko n lamba ili, *nā* tsundolo a *tawāā* yi ni isa'ani, n ta yuwan *mazāngā*. Waru ko ama o *ḃongi* mu ko n sowo *atsumalimā*, n ta yuwan *mazāngā* *nā* cu'un ndolo a *tawāā* Zamawawa ni isa'ani. U to o'wo *nā* n ri nu ucira shi, a mantsa mo ndolo ma *ḏa* moo o'wo nu ucira.

Bulu ciga tā ama a Korinti

¹¹ N ta yuwusan adanshi ana ulo, agba *adu* *ḏa* i zuva numu n yuwain ne. *Adu* *ḏa* aza a na ulobono i damma ili i na i ri ulobonu a tyo e ekere a *vā*. Adama a na ko *nā* n ri ili i ro shi, aza a na a *dansa* ele "ajiya a *gbagbain*" a *ḏa* a la'a mu shi. ¹² Ana n shi oḃolo *nā* *adu*, n shi *tā* na ankuri hali n yuwan linga vu ucira ni iroci ni ili ya asalama na aajiya a amayun a tsu yuwan. ¹³ Adama o ndolo i *tsurā tā* ili i na *a'isā* a *aza* e Itoni o ro a *tsurā*. Ili i *tā* i *ḏa* goon i shi i tawai ko'o: mo o'woto *aciyavā* itana yu ume e ekere a *ḏu* shi. I yuwaan mu *gafura* adama o ndolo!

¹⁴ N te ifoḃi i na *māā* *kalyuwā* *ḏu* wa ta'atsu. Agba ko *nā* n shi n *tawā* moo o'wo *ḏu* itana shi. *Adu* *ḏa* n cigai, amma ikebe i *ḏu* shi. U ri ulobonu muwun n zuwusa ikebe adama a *kalyuwā* aza a na a matsan nle shi. Ne *ḏa* shi! Mbara n *ḏa* n tsu *kalyuwā* muwun n le. ¹⁵ Adama o ndolo n *tā*

mazanga adama n ca ili i na n ri na ayi suru adama a du, hali gba na aciyawa. I ta jiba icigi i va adama a na n la'a ciga ndu?

¹⁶ Ozo o ro a du a usu ta mo o'wo du itana shi. Agba a buwa ta a majiyan n yuwan ta ugbozu, reve n yuwan epen adama n tsura maa azu du. ¹⁷ Atsuma a ama a na n lyunguwa ndu, za ro paala du ta? ¹⁸ M pati ta Titu u 'yawa ya'a du, avu n lyungu za vi Itoni ro obolo na ayi. Agba ayi u paala du shi. Waru i reve ta a na amu na ayi ili i ta i da tsu yuwain, waru tsu ta no okolo a ta.

¹⁹ I ta gura yuwan majiyan gashi tsu ta dansa ili i nda suru adama tsu roco tsu ta mejege. Ne da u ri shi. Tsu ta yuwusan adanshi cine Zamawawa aa ciga tsu tsu yuwan adanshi a makakan ma Asula. Adu n'utsa n tsu n da, waru ili i na tsaa yuwusan suru adama tsu gbamato du da. ²⁰ N ta uwwusa wovon na n tawa n kalyuwa du, nden n du moo yo'ono mu shi, adama o ndolo, nden n va moo yo'ono du shi. N ta uwwusa wovon u na maa tawa n cina du a mawasan waru i ta tsushu'un tsi ili i na ama a ri na ayi. Waru n ta uwwusa wovon na n tawa ya'a du n cina du a yisaali nu upan, avu waru i ciga ili biti adama a aciyadu. N ta uwwusa wovon n tawa n cina du a dansa ili i vama adama a ama o ro, avu waru i dana a yuwusan idami. Na n tawa

n ciga n cina du a 'yasan avangaci shi, waru n ciga du i yuwusan nden iwawu shi. ²¹ Amayun, n ta uwwusa wovon na na n tawa, Asula a ta kadato mu adama a du. N ta yuwan mesun adama a aza a na a yuwain de unusu agba koto a lyawa nden ma ashinda shi, na tsipere, ni ili i wono.

13

Asala a Bulu

¹ N ta tawa ya'a du wa ta'atsu. Adanshi a Asula a damma, "Esu e re ko a ta'atsu u to roco na adanshi a na a yuwusan a aci a za ro amayun a da." ² Ana n danai obolo na adu we ire, n rono ta aza a na a yuwusan unusu atsuvu. N ta dashi dammisa gogo a na n ri alanga: Na n dashi tawa, za aa fatsa oforo shi. ³ N to roco a na amayun a da na Zamawawa aa yuwusan adanshi e ekere a va. Ana waa yuwusan ulinga e memere ma du, u ri babu ucira shi, amma u ta nu ucira. ⁴ Amayun a da u shi nu ucira shi ana o una niyi a akpata,† agba u ta wuma gogo o ucira wa Asula. Tsu ri nu ucira shi, cine Zamawawa shi nu ucira shi ana u danai a akpata. Agba i te ene na tsaa dana wuma nu ucira wa Asula, cine Zamawawa ri.

⁵ I kalyuwa aciyadu ulobonu. Ye ece aciyadu ye ene ko i to tono ili i na i usuyi. Ni i reve na Yesu Zamawawa ri atsuma a du shi, i riyat a malyungwa. ⁶ Amma n

ta zuwusa okolo a na yee ene na ʔtsu na aciyʔtsu tsu riyai maʔlyungwa'a shi. ⁷ Tsu te ipati ya ʔsulā i yuwan iwuya wan. Tsaa yuwusan avasa ne adama tso o'woto aciyʔtsu ama a ʔbula shi, amma adama tsu zuwa ɗu i yuwan ili i na i ri mejege, ko na shi wo o'wo gashi tsu riyā tā. ⁸ Tsu ta yuwan ili i na yaa cacosu amayun elime. Tsaa yuwan ili i na yoo rono yi acaṗa shi. ⁹ To ko na tsu ri nu ucira shi, tsu tā maṗanga a na i ri nu ucira. Tsu ta a avasa a na yaa kamba yoo o'wo ama a ʔbula. ¹⁰ N ta ɗanasa ili i nda kafu n rawa. Ne ɗa maa bara nu usuɗuwu shi a mantsa ma na maa yuwusan adanshi nu ucira u na Zagbain ca numu. U ca mu tā ucira u nda, adama n kamba ɗu, amma n lungusa ɗu ɗa shi.

Icasu yu ukosu

¹¹ Gogo ama a va, n to koso mepepelime ma nda. N ta dansa: Yuwain maṗanga! I lapula nden n ɗu. I polo atsuvu e ili i na n dammai. I ɗana no okolo a tā na aza a ɗu. I ɗanu obolo ʔsuma a asuvu nden. Ɗaɗa ʔsulā e icigi na asuvu nden oo o'wo obolo na aɗu.

¹² I caṗalai ni icigi ya aza e Itoni. ¹³ ʔza e Itoni pa nda suru a tā lyungusaa ɗu ni icasu i le.

¹⁴ Lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa, ni icigi ya ʔsulā, na nden m muwwulai n Ruhu va Akiza mo o'wo obolo na aɗu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Galatiya

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni atsuma a Galatiya. Galatiya ida i da, waru ilyuci i gbagbain i ta pe atsuma a yi. Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo a a'isa aza e Itoni suru. Bulu kandaruwa ta ida'a suru, adama ondolo u ta na n'utsa atsuma a aza e Itoni a na a ri pe. Agba ozo o ro de a damma ta a na Bulu aajiya a amayun a da shi.

Bulu danaa ta ama tsara u roco cine wo o'woi aajiya a amayun. Ana u kotoi a yuwusan adanshi e ili i nda, u rito le ta a na a ta tsura iwawi o ure u sa'ani adama a na a ta nu ucawu wo okolo atsuma a Kristi Zamawawa. Ure wi itoni i wila u tsu tawa ni iwawi shi. U roco le ta a ta gura toni ure wa Asula za na wu ntsayi faan, waru a cigalai.

Ili i na Bulu dammai aza e Itoni a Galatiya suru amayun a da fo a tyo aza e Itoni a ana'an. Suru tsu ta faan na tsoo toni Asula o ure u na wu ntsayi, o ure wu ucawu wo okolo. Wila u tsu kamba tsu ta tsu reve cine tsa yuwan wuma, amma ucawu wo okolo a da goon woo bolo tsu na Zamawawa reve u tawaa tsu ni iwawi.

*Ili na iripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Ajiya a amayun ni ikaka ya amayun (1:1-10)
2. Asula a dangwa ta Bulu o o'wo aajiya (1:11-24)
3. Bulu isawaan ta ikaka ya yi (2:1-21)
4. Ucawu wo okolo a da goon u tsu tawaa ni iwawi (3:1-4:31)
5. Za na ri na Ruhu tsu roco ta icigi (5:1-6:10)
6. Morono ma atsuvu mo ukosu (6:11-18)

Icasu

¹⁻² Amu, Bulu, n ta danasa mepepelime ma nda a tyo a a'isa a aza e Itoni atsuma e ida ya Galatiya. Amu aajiya a da. Vadilima da dangwa numu shi. Waru obolo a ama a da a dangwa numu shi. Amma Yesu Kristi Zamawawa da dangwa numu na aciyayi. U yuwan ta ne obolo na Asula Dada, za na 'yasain Yesu diga o ukwa. Ama a tsu a na a ri pa fo suru obolo na amu tsu ta lyungusaa du ni icasu i tsu.

³ Lyawa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa roco du isa'ani, reve waru a ca du asuvu nden. ⁴ Yesu Zamawawa Zagbain kuwa ta adama o unusu u tsu, cine Asula Dada tsu foboi, tsara u wawa tsu diga o uvaadi wi iwuya i nda ubata u na tsu ri a nden gogo. ⁵ Ayi da i zuwai tsugbain suru tso o'woi za va Asula a tyo a mantsa suru babu ukotu. Ami.

*Alabari a Sa'ani a nda
goon*

⁶ N yuwan tā asalama lon a na i farashi uvadalasa a lyawusa Asulā. U dangwa du tā adama e isa'ani ya Yesu Kristi Zamawawa. Amma gogo adu da nda o tonishi ikaka i ro ko'o. ⁷ Amayun a da, ikaka i ro yi lo shi, she ikaka ya Alabari a Sa'ani goon, ko na wo o'woi ama o ro o tā lo na a gbandarasa du. A ciga tā a vadala a Alabari a Sa'ani e Yesu Zamawawa a tyo ili i ro ko'o. ⁸ Lyawa Asulā a yuwaan za na yuwaan ndu alajiya e ili i ro ko'o ni ikaka i tsu a tyo ya'a du suru unā! Asulā a yuwan ne, ko na shi wo o'wo atsu a aciyatsu tsu tawaa ni ikaka i ro ko'o, waru ko na shi wo o'wo malingata mā Asulā ma da mā tawayi ni ikaka i ro ko'o. ⁹ N damma tā ne, waru n tā dashi dammisa: Nnā za ro yuwan alajiya o ro ko'o na za na i fara ushiyi, lyawa unā wā Asulā u reme vuma ndolo.

¹⁰ Maa yuwusan ili adama n yo'onoto ama okolo shi. Amma n ciga tā n yo'onoto Asulā okolo. I ta majiyan n ciga tā n zuwa ama a ciga mu? Nā ne da maa yuwusan, n shi o o'wo aagbashi a Kristi Zamawawa shi.

Asulā e de tā Bulu

¹¹ Ama a va, n ciga du tā i reve Alabari a Sa'ani a na n yuwaan du alajiya, ili i na ama a yuwain da shi. ¹² Ubaṭa wa ama a da n tsura niyi shi. Ko za rito mu ayi shi. Yesu Kristi Zamawawa da roco numu uritosu u nda suru.

¹³ I reve tā cine n danai ana n danai o tonu ure wa aza a

Isra'ila. N ca tā aza e Itoni atsumalima waru n yuwan tā ukadu u na mee bete'we le. ¹⁴ Aza a Isra'ila o ro u'yowun u da tsu tā, amma n la'a tā ozo o ro e le na abunda toni wila wu nkaya n va. N dana tā e meje'en n yuwan ne.

¹⁵ Agba kafu a matsan mu, Asulā a dangwa mu tā. U yuwan tā ne adama e isa'ani ya yi. ¹⁶ Reve mantsa mā tawā ana u roco numu Mawun mā yi adama n yuwan adanshi a yi ubaṭa wa Atakpaci. A mantsa mo ndolo, m pati za ca mu asala shi. ¹⁷ N 'yawa Urishelima adama n cina de ama a na o o'woi de ajiya kafu mo o'wo aajiya shi. Ili i na n yuwain a mantsa mo ndolo ayi da, n kara tā a tyo Laraba n danu de mantsa wa'a. Reve n kara a kamba Dimaska.

¹⁸ Ana a'wan a ta'atsu a karai, reve n kara a tyo Urishelima n 'yawa m bura Bituru, avu n danu de hali rana kupa no ozo o ton. ¹⁹ Waru me ene tā fo Yakubu zawa'a vu Zagbain, agba me ene akapi a ajiya'a a mantsa mo ndolo shi. ²⁰ N kucina tā na Asulā, epen a da maa yuwusan shi.

²¹ Mantsa mo ro de, n toni tā ni ida ya Suriya ni ida ya Kilikiya. ²² A mantsa'a aza e Itoni atsuma a Yahuda koto a shi e ene mu shi. ²³ Ele a uwwa tā a yuwusan adanshi a va goon adansa: "Apa vuma na tawaa ntsu na addama, waru u yuwusan tā ukadu u na wee bete'we aza e Itoni. Amma gogo u ta dansaa ama

o toni ikaka'a." ²⁴ Reve a cuwa Asulā adama a vā.

2

Ajiya a ushiyi Bulu

¹ Ana a yuwain a'wan kupa nā aza a nashi, reve n kambisā Urishelima obolo Banaba, waru n tara tā Titu. ² N 'yawa tā de adama a na Asulā o roco numu alavu alavu adansa mu n karā. Amu de, n yuwan tā adanshi na azagbain a aa'isa a aza e Itoni goon. N shi tā n ciga n zuwa le e reve ikaka i na maa dansaa Atakpaci. N shi tā n ciga ajiya'a a lyungwā ili i na moo ritosu. Nnā a usu uritosu u vā shi, uritosu u na n yuwain hali a tyo a mantsa ma nda u to o'wo ili ye pere. ³ Ana a uwwai ili i na n dammai, a usu yi tā. A zuwa a paḍa i'utsā i vā Titu za na shi obolo nā amu uryumbu shi, ko na wo o'woi ayi Takpaci* ḍa.

⁴ Aza e itoni e epen o ro o odoru tā a uwa atsuma a tsu. A uwa tā atsuma a tsu gashi aza a matawa mo utyo adama e reve ufaḷu u na Yesu Kristi Zamawawa ca ntsu. A ciga tā a kambato tsu agbashi. Ama o ndolo a ḍa a zuwa ntsu tsu yuwain adanshi a mapaḍa mo uryumbu.† ⁵ Amma tsu tonoo aḍa aza e itoni e epen o ndolo shi, ko ke'en. Tsu ciga tā amayun a Alabari a Sa'ani a ḍana obolo nā adu.

⁶ (Ozo o ro atsuma a aa'isa a aza e Itoni a nda a tara tā aciyele gashi azagbain a ḍa, amma ayi ndolo ili i ro i ḍa shi ya'a vā. Asulā a ta tarasa ama ili i tā.) Ne ḍa aa vadala Alabari a Sa'ani a na n yuwain shi. ⁷ E ene tā Asulā a ca mu tā ulinga wa alajiya a Alabari a Sa'ani a tyo ubatā wa Atakpaci, cine u cayi Bituru ulinga wa alajiya a tyo ubatā wa aza a Isra'ila. ⁸ Asulā a ca tā Bituru ucira u na waa yuwan ulinga wa aajiya atsuma a ama a Isra'ila. Ne ḍa fo u ca numu ucira u na maa yuwan ulinga wa aajiya a tyo ubatā wa Atakpaci.

⁹ Ana Yakubu nā Bituru nā Yahaya† (aza a na ama suru e revei azagbain a ḍa) e revei Asulā a ca mu tā une'e u gbain u nda, reve a ushi mu nā Banaba alingi atsuma a aza a na aa yuwusan ulinga obolo. A ḍashi tsu tā asuvu ugbamu tsarā tsu lyuwa elime a yuwusaan Atakpaci alajiya, waru a mantsa mā tā a ta lyuwa elime nu ulinga u le atsuma a aza a Isra'ila.† ¹⁰ Ili i tā i na a pati ntsu tsu yuwan, ayi ḍa tsu cuwan na alambi, waru n ḍana tā no okolo a na maa yuwan ne!

Bulu bara tā Bituru

¹¹ Urana u ro, ana Bituru tāwāi atsuma a Antakiya, u yuwusan tā ili i babu ulobonu lon, reve amu adama o ndolo m bara yi

* **2:3** Titu Takpaci ḍa, waru ele ama o ndolo a tsu paḍa vali uryumbu shi. Aza a Isra'ila gba vali suru a ta paḍa yi uryumbu. Ili ya asalama i ḍa ana wo o'woi ajiya a zuwai a paḍa Titu uryumbu shi. † **2:9** Atsuma o uguzu u nda Bulu yuwan tā ulinga nā Tsu'arama u de aala a Bituru: "Kefa."

a makakan ma aza e Itoni. ¹² Apa ili i na i farai: Ana u fara rawai, u lyuwusa ta obolo na Atakpaci aza e Itoni. Avu Yakubu lyungu aza e Itoni o ro aza a Isra'ila a tyo Antakiya. Ana ama a nda a rawai, Bituru dashi lyuwisa na Atakpaci waru shi, adama a na u dana ta a uwwusa wovon wi ili i na ama a nda aa damma adama a yi. ¹³ Reve akapi a aza e Itoni a Isra'ila fo o toni yi na mayan me ikpa'a ne, hali fo na Banaba toni le ta na mayan me ili i babu i mejege i nda.

¹⁴ Ana me enei oo tono mejege ma amayun a Alabari a Sa'ani shi, reve n yuwan adanshi na Bituru a makakan me le suru. Avu n damma, "Bituru, avu za va Isra'ila da, amma vu ta yuwusan ili gashi Takpaci, agba vadamma avu za va Isra'ila da shi. Na ne da, nye i zuwai vu cigai vu zuwa Atakpaci a nda o toni ili i na aza a Isra'ila a yuwusan?"

¹⁵ "Amu na avu umatsun wa aza a Isra'ila a da, waru atsu omocin a da shi e ekere a Asula cine Atakpaci a ri. ¹⁶ Amma suru na ne, tsu reve ta a na tso o'woi aza a abula† na Asula nu ucawu wo okolo atsuma a Zamawawa, agba adama a na tsu yuwain ili i na Wila'a u damma ntsu tsu yuwan da shi, adama a na za lo na a kambu za va abula na Asula nu utonishi u Wila shi. Adama o ndolo tsu ca ta Yesu Zamawawa okolo, tsara Asula a ushi tsu adama o ucawu wo okolo a tsu e

ekere a Zamawawa.

¹⁷ "Aza a Isra'ila o ro a tara tsu ta aza o unusu adama a na tsu ca ta okolo Kristi Zamawawa ta kambuwa tsu aza a abula na Asula adama o ndolo a da tsu toniyi Wila wa aza a Isra'ila suru shi. Ayi ndolo u ta dansa Zamawawa zuwa tsu ta tsu yuwan unusu? O'o, ne da shi! ¹⁸ Amma na n kambu n toniso Wila'a waru, to, n ta yuwaan Asula unusu wa amayun. ¹⁹ Ana n toniyi Wila'a, u polo mu ta, reve u putsaa mu a yuwan wuma u na Asula a cigai. Gogo nda gba Wila'a u buwa nu ucira a aci a va shi, adama n yuwan wuma u na Asula a cigai. ²⁰ A vara mu ta a akpata† obolo na Kristi Zamawawa. Amu na aciyava a da maa yuwusan wuma shi, amma Kristi Zamawawa na ri nden pe atsuma a va. Pe atsuma a lipu va atsuma o uvadi u nda n ca ta okolo ubata u Mawun ma Asula. U ciga mu ta waru ayi na aciyayi a da u dangwai u kuwa tsara amu n dana wuma. ²¹ Amu mu pe atsuma a ama a na a 'yuwain isa'ani ya Asula shi. Nna Asula a ushi tsu nu ure u Wila, to, Kristi Zamawawa kuwa ta pere."

3

I ca okolo

¹ Adu, olo aza a Galatiya! Zane da pusan ndu ana? N roco du ta mejege ili i na i zuwai Yesu Kristi Zamawawa kuwai a akpata.† ² N ta yuwan du yeci i ta: I ushi ta

Ruhu va Akiza adama a na i toniyi Wilā? O'o, ne da shi! Ruhu va Akiza taṅaṅa ḍu ta adama a na i usuyi ikaka i na yu uwwai e Yesu Zamawawa. ³ Ḍu i ri na aci shi? I fara ta a yuwusan wuma atsuma a Kristi Zamawawa atsuma a Ruhu va Akiza, amma gogo i ciga ta i lyuwa elime nu ucira u ḍu. ⁴ I sowo ta atsumalima lon adama a Alabari a Sa'ani. N ciga atsumalima a nda a kara pere shi. ⁵ Ana Asula a ca ndu Ruhu va Akiza va yi waru ana u yuwain linga va asalama atsuma a ḍu, u yuwan ta ne adama a na i toniyi Wilā wa Musa? Ne da shi! U yuwan ta ili i nda adama a na i ushiyi ikaka ya Yesu Kristi Zamawawa na yu uwwai.

⁶ Apa ili i na Adanshi a Asula a dammai: "Ibrahim ca ta Asula okolo a yi, avu Asula a tara yi abula e ekere a yi." ⁷ Ayi nda u roco ta muwun ma Ibrahim ele da aza a na suru a cayi okolo ubata wa Asula. ⁸ De nu ujimu Adanshi a Asula a damma ta a na Asula a ta ushi Atakpaci adama o ucawu wo okolo e le. Asula a yuwaan ta Ibrahim nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda de nu ujimu ana u dammai, "Uvadi maḅula u ta tsura aba'un adama a wu." ⁹ Ayi nda u to rocosu za na suru ri nu ucawu wo okolo, u ta na akunda atsuma a aba'un a na a cayi Ibrahim adama o ucawu wo okolo a yi.

¹⁰ Za na suru ri a majiyan utonishi u Wilā u da waa

zuwa yi wo o'wo mejege na Asula, u ta ushi unā wa Asula. Adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Za na suru aa yuwusan tsutoni na Wilā suru u na u ri pe atsuma a Aatagada a Wilā shi, u ta ushi unā wa Asula." ¹¹ U ta babu usan vu reve za lo, na itoni i Wilā yaa zuwa yi za va abula e ekere a Asula shi, adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Asula a ta ca za na ri nu ucawu wo okolo wuma." ¹² Ili i bōlo utonishi u Wilā nu ucawu wo okolo shi, adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na cayi okolo a Wilā u ta yuwan wuma cine Wilā'a u dammai." ¹³

¹³ Amma Yesu Kristi Zamawawa wawa tsu ta diga o unā u na Wilā u yuwain. Ana a vara niyi a akpata u ushi ta unā u na u shi a taṅaṅa ya'a tsu. Adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Asula a yuwaan ta za na a varai a akpata biti unā." ¹⁴ Adama a na Yesu Kristi Zamawawa yuwain ne, daḍa Asula a zuwayi Atakpaci aba'un cine u yuwayin Ibrahim nzuwulai, ne da fo atsu aza e Itoni tsu ushiyi Ruhu va Akiza a na Asula a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo.

Adama a Wilā

¹⁵ Ama a va, apa iroci cine tsa a yuwusan wuma: Nna ama e re a yuwan akucunu o ure u sa'ani, she za ro kuḍa ko u vadaḷa adanshi o ndolo wan. Ne da u ri na nzuwulai ma Asula n nda.

¹⁶ *Asulā* a yuwaan *tā* Ibrahim nzuwulai n nda *nā* mawun ma tsukaya *mā* *yī*. [◇] U yuwaan muwun n tsukaya n ro *mā* *abundā* nzuwulai'i shi, amma *ā* *tyo* a za *tā*, *āyi* gba za *tā* ndolo *āyi* *da* Kristi Zamawawa. ¹⁷ Apa ili i na maa dansa: *Asulā* e isawaton *tā* adanshi *nā* Ibrahim waru u yuwan *tā* akucunuf a na *wāā* *guzā* *yī*. A'wan ukpakunashi *nā* mata'atsu (430) *nā* *acapa*, *da* *da* u cayi *Wilā'a*. *Wilā* u ndolo waa gura vadala nzuwulai'i shi. Nu u shi u yuwan ne, u shi *tā* lungusa nzuwulai n na *Asulā* a yuwayin Ibrahim. ¹⁸ *Nnā* *Wilā'a* waa gura ca tsu aba'un a na *Asulā* a yuwayin Ibrahim, to, aba'u'un u buwa adama a nzuwulai'i shi. Amma wo o'wo ne shi, adama a na *Asulā* a ca *tā* Ibrahim aba'un *ā* *yī* pere e ekere a nzuwulai n na u yuwain.

¹⁹ Adama *ā* nye *Asulā* a zuwai *Wilā'a*? U zuwa *yī* *tā* adama a na ama a yuwusan *tā* unusu. U zuwa *tā* lo *Wilā'a*, hali she *nā* vuma *tā* na u dammai *wāā* *tawā'a* u rawa. U zuwa *tā* nlingata *mā* *yī* n ca Musa *Wilā'a*, reve Musa ca ama a Isra'ila *Wilā'a*. Ne *da* Musa *danai* za na shi e memere me le. ²⁰ Za na ri e memere ma ama u tsu yuwan *tā* adanshi na ama a na u ri e memere me le, amma *Asulā* na aciyayi a *da* a yuwain nzuwulai'i *āyi* *ā* *nde'en*.

²¹ *Asulā* a ta a tsurala *nā* nzuwulai *mā* *yī* ana u cayi

Wilā? Ne *da* shi. *Nnā* *ā* shi *ā* *tsurā* wuma u babu ukotu *atsuma* *ā* *Wilā*, to, a na *ā* *kambato* *tā* aciyele *azā* *ā* *abulā* e ekere *ā* *Asulā* nu utonishi u *Wilā*. ²² Amma Adanshi *ā* *Asulā* a damma tsu *tā* unusu wu *nā* *tā* vuma suru, waru waa gura toni *Wilā* shi. Adama o ndolo ure u *tā* goon u na *Asulā* aa ca za ili i na u yuwain nzuwulai *āyi* *da* *nā* vuma ndolo ca okolo ubata *wā* Yesu Kristi Zamawawa.

²³ *Wilā'a* u golo buso tsu *tā* tsa aza a na *ā* ri o u'wa wa ali. U zuwa tsu *tā* *zalā* vu ucira *vā* *yī*, hali she *nā* mantsa ma na tsa ca okolo *mā* *tawā*. ²⁴ *Wilā'a* u *danā* *tā* zagbain tsu, hali she na Kristi Zamawawa *tawāi*. Ana Kristi Zamawawa *tawāi* u zuwa tsu *tā* *azā* *ā* *abulā* e ekere *ā* *Asulā* ana tsu cayi okolo *yā'a* *yī*. ²⁵ Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo *yā'a* *yī*, *Wilā'a* u buwa o tsugono *tsā* tsu shi.

Adu muwun mā Asulā n da

²⁶ Suru ndu muwun *mā* *Asulā* n *da* adama o ucawu wo okolo *ā* *du* *yā* Yesu Kristi Zamawawa. ²⁷ Waru ana *ā* rumbu ndu, wo o'wo *tā* gashi yo oto *tā* Kristi Zamawawa cine i tsu oto itana i sa'avu. ²⁸ Ucawu wo okolo *yā* Yesu Kristi Zamawawa *da* u *kambato* za suru *atsuma* *ā* *du* *unata*: *nā* *avu* za *vā* Isra'ila *da* ko Meheleni,† *nnā* *avu* aagbashi a *da* ko *avu* aagbashi a *da* shi, ko *nā* *avu* vali *da* ko ka, za suru *unata* u *da* u ri *nā* za *vā* *yī*. ²⁹ Adama o ndolo *nā* *adu* *azā* *ā* Kristi

Zamawawa da, gogo aḍu yo o'wo ta muwun n tsukaya ma Ibrahim, waru vu ta ushi agadu a na Asula a yuwain nzuwulai.

4

¹ N ta cayisa du iroci i ro: mawun me ke'en ma na dada va yi kuwai waa guza itana i na dada va yi dammai aza a yi a da shi. U ta dana gashi aagbashi a mantsa mo ndolo ko na wo o'woi ayi da za vi itana'a. ² Ama a na aa kalyuwusa yi ni itana ya yi ele da aa kalyuwa ili suru, hali she na mawu'un u kungwa ununa dada va yi dammai. ³ Ne da u shi na atsu. Tsu shi ta gashi muwun waru cira vu uvadi u nda icu'un icu'un a shi ta o tsugono a aci a tsu.

⁴ Amma ana mantsa ma yuwain, Asula a lyungu ta Mawun ma yi, reve ka mat-san yi. Avu Mawun ma yi ma yuwan tsutoni na Wila'a, ⁵ adama u lyawa tsu faan e ekere a Wila'a, tsara atsu fo tso o'wo muwun ma Asula. ⁶ Ana wo o'woi aḍu muwun ma Asula n da, u lyungu ta Ruhu Mawun ma yi o okolo a du, reve Ruhu'u u saala, "Dada, Dada va." ⁷ Adama o ndolo gogo avu aagbashi a da shi, avu mawun ma Asula ma da, waru ne da waa ca wu ili i na u yuwain nzuwulai.

Bulu roco ta aza a Galatiya icigi

⁸ Ana i shi i revei Asula shi, i dana ta agbashi e ili i na i ri ili ya amali, agba ili i nda'a Asula a da shi, ko

ke'en. ⁹ Amma gogo i reve ta Asula, waru u lobono ta n damma du na Asula e reve ndu. Adama o ndolo, nye i zuwai yaa kamba a cira icu'un icu'un vu uvadi u nda na ri nu ucira shi, waru ili ye pere i da? Nye i zuwai i cigai i kambisa agbashi e le waru? ¹⁰ Hali yaa yuwusan abuki o ucuwusan vu rana ro, na woto ro, na mantsa mo ro, na a'wan o ro. ¹¹ Gogo n ta uwwusa wovon adama a na mantsa ma na n yuwain ulinga na aḍu wo o'wo ta pere. ¹² Ama a va, n te ipati i dana faan ni ili i nda, cine amu n yuwain wuma faan. Adama a na mo o'wo ta gashi cine aḍu Atakpaci i danai, n ta dansa n dana ta faan na Wila.

Ana n fara yuwaan ndu alajiya i le'e mu shi. ¹³ I cuwan n dana ta ubanakun ana n fara tawaa ndu na Alabari a Sa'ani e Yesu Kristi Zamawawa. ¹⁴ Ko na wo o'woi ubanakun u va wo o'wo ta malyungwa e ekere a du, agba suru na ne i 'yuwan a ca mu tsugbain shi, waru i kuda a kalyuwa mu ulobonu shi. Amma, reve i ushi mu gashi amu malingata ma Asula ma da. I ushi mu ta waru gashi amu dada Yesu Kristi Zamawawa'a na aciyayi. ¹⁵ N ta gura damma na amayun, hali gba u shi ta gashi u ta la'aa du i fodo esu a du reve i ca mu ele. A te isa'ani i du a tyo ya'a va gogo? ¹⁶ Amu ma'yuwatan ma du ma da gogo adama a na maa dansaa du amayun?

¹⁷ Munlu me epen n nda

maa yuwusan ili i nda adama a tawaā ḍu ni isa'ani shi. A ciga t̄a a lyuwa aci ā ḍu nā ābundā lon adama i kuru le. A to ukadu u na ee geshe ḍu nā āmu adama i poloo le atsuvu ulobonu. ¹⁸ Gogo u lobono t̄a a na i ri e meje'en i yuwan ili i sa'ani, waru u la'a t̄a ulobonu na yaa yuwusan ne ana n ri oḅolo nā āḍu shi. ¹⁹ Amma suru nā ne, ncigata n muwun n vā, n t̄a gashi n ta uwwusa m̄balā n limatan adama ā ḍu cine n yuwain nu ufaru, waru m̄balā'ā n ta lyuwa elime hali she nā ama e ene Kristi Zamawawa pe ātsumā ā ḍu. ²⁰ N ta maluwa a damma n t̄a de oḅolo nā āḍu gogo, tsarā n yuwan adanshi nā āḍu ben. Gogo majiyan mā vā mo o'wo t̄a wumbu a aci a addama a nda.

Muwun n re ma Ibrahim

²¹ Hali n gogo ozo o ro ā ḍu a ciga t̄a ā ḍanā zalā Wilā. Damma numu, i reve t̄a ili i na Wilā'ā waa dansa? ²² Adanshi ā Āsulā a damma t̄a Ibrahim ḍanā t̄a nā muwun n re. Mma mawun t̄a aagbashi a ḍa ā ḍanāi, mma vu za ve ire gba shi aagbashi a ḍa shi. ²³ Reve ka na ḍanāi aagbashi a matsan cine wu ntsayi a matsan. Amma āvu ka na ḍanāi fāan u matsan fo adama a na ne ḍa Āsulā a yuwayin Ibrahim nzuwulai ili na yaa fara.

²⁴ Ili i nda suru i t̄a fo o ritosu ili i ro: Āmaci e re'e ā t̄a gashi akucunu e re a na ā ri e memere mā Āsulā

na ama ā yi. Akucunu ā t̄a āyi ḍa Wilā u na Āsulā a cayi Musa zuva Masasan ma Sinai,† waru ama a na o toniyi akucunu a nda ā t̄a gashi agbashi. Ka na ā tsu de Hajar† za na ḍanāi aagbashi āyi ḍa tsa akucunu o ndolo. ²⁵ Āyi ḍa iroci i Masasan ma Sinai ātsumā a Laraba. Amma gogo lyuci vā Urishelima wo o'wo t̄a gashi Masasan ma Sinai, adama a na lyuci'i na ama ā yi ā t̄a ā nden n tsugbashi ātsumā ā Wilā. ²⁶ Amma Saratu, ka na aagbashi a ḍa shi, iroci i Urishelima vā zuva ḍa. Waru āyi ḍa mma tsu. ²⁷ Adanshi ā Āsulā a yuwan t̄a adanshi adama ā yi,

“Vu yuwan māzangā āvu idari yi ka!

Āvu na koto vu revei cine m̄balā n limatan n ri shi,

vu teme ishīpa āvu vu yuwan ikelenu i māzangā.

Adama a na muwun mu ka na ri idari

gogo a la'a t̄a muwun mu ka na n ri nā vali ābundā.” ◇

²⁸ Ama ā vā, āḍu muwun mā Āsulā n ḍa adama a nzuwulai mā yi, cine Ishiyaku ḍanāi. ²⁹ A mantsa mo ndolo, Isma'ila,† mawun ma na a matsain cine wu ntsayi a matsan, ma ca t̄a Ishiyaku ātsumālimā, za na a matsain o ure u Ruhu vā Āsulā. Ne ḍa fo u ri ana'an. ³⁰ Amma nye Adanshi ā Āsulā a dammai a aci e ili i nda? U damma t̄a, “Vu lo aagbashi

a ka'a nā mawun mā yi. She mawun ma aagbashi'i u tsura ili ya agadu a tā atsuma o utsuru wa dada vā yi wan. Mawun ma ka ma na mā ri faan u gada le suru.” ◇ ³¹ Ama a vā, atsu muwun mu ka na n ri faan da, amma aza a aagbashi a da shi.

5

Tso o'wo ta faan atsuma a Zamawawa

¹ Gogo tso o'wo ta faan, adama a na Yesu Zamawawa zuwa tsu ta tso o'wo faan. Adama o ndolo yi isawan mishin. She i vadala i kambisa agbashi a Wila waru wan.

² Uwwai! Amu Bulu, n ta dansaa du ili i nda: Nni i lyawa le a pada du uryumbu, u to rocosu Zamawawa ili ye pere i da e ekere a du. ³ N ta dansaa du waru nu ucira za na a padai uryumbu suru u 'yuwan u ciga u toni Wila'a suru. ⁴ Waru na vu yuwan ukadu u na voo yo'onoto Asula okolo na mayan mo tsutoni na Wila, vu kasa ta aciyawu na Zamawawa, waru vu 'yuwan ta a ushi isa'ani ya Asula. ⁵ Ruhu da tsu zuwa tsu tso reve a na Asula a ta ushi tsu tsa ama a abula adama a na tsu ca ta okolo ubata wu Zamawawa. ⁶ Na avu za vi Itoni vā Yesu Zamawawa da wo o'wo ili i ro shi ko na a pada wu uryumbu ko na a pada wu shi. Ili yu ulobonu ayi da ucawu wo okolo a wu ayi da waa zuwa wu vu ciga ama.

⁷ Ununa i danai o tonishi Kristi Zamawawa u dana ta ulobonu, reve nanza tawa u vadala du diga a amayun.

⁸ Amma amayun a da vuma ndolo Asula a da shi, za na dangwa ndu. ⁹ Wolilo wa'a u tsu zuwa ta yira ya abunda i tsutsa. Ili i na waa dansa ayi da, uritosu we epen wa'a u tsu vadala ta ama a abunda. ¹⁰ Amma n zuwa ta okolo ubata wa Asula, yaa usu uritosu wa ama e epen o ndolo shi, amma i toni ili i na n dammai. Asula a ta ca aza a na a jambarsa du atsumalima, ko na zane da u shi.

¹¹ Ama a vā, nna m buwa a yuwusan alajiya, a na ama a 'yuwan a ciga a pada le uryumbu, nye i zuwai aza a Isra'ila a casu mu atsumalima? Na n shi a yuwusan alajiya a nda, o una u na maa yuwan alajiya o ukwa wa Kristi Zamawawa, n shi a dana a nususaan le shi. ¹² N te ipati za na a damatosun du suru a pada le uryumbu goon shi, amma o fodo arawa e le!

¹³ Ama a vā, Asula e de du ta adama yo o'wo faan! Amma she i lyawa mo'wo ma faan mo ndolo wo o'wo du ure u na yaa dana a maluwa ma mayan mo unusu wan. Amma, i cigalai waru i kambulai. ¹⁴ Wila'a suru ili i ta i da na ayi nda: “Vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.” ◇ ¹⁵ Amma ni i lyuwa elime na ngagai na ncalai ma atsumalima, ni i

yuwan ugbozu shi, i ta lun-
gusulai suru suru.

*Ruhu va Asula ni ili i na tsu
cigai*

¹⁶ N ta dansaa du: I lyawa
Ruhu lyuwa elime a du, ne
tsundolo tsa da yoo toni ili
yi iwuya i na i cigai shi.

¹⁷ Ruhu'u ni ili i na i cigai
n'yuwatan n da. A mantsa
suru a tsu yuwusan ta nlangi
vani le, adama o ndolo yaa
yuwan ili i na i cigai shi.

¹⁸ Amma na Ruhu da aa
lyuwusa elime a du, Wila wa
dana o tsugono a aci a du shi.

¹⁹ Za suru reve ta ili i wuya
i na okolo a tsu ciga: A
tsu yuwan ta tsipere. A
tsu yuwan ta ili i wono. A
tsu yuwan ta majiyan me
tsipere lon. ²⁰ A ta yuwusaan
amali aganda. A ta yuwusan
nkunu. A tsu 'yuwan ta ama.

Izami ya addama i da ulinga
u le. A tsu dana ta a tsugamu.

²¹ A ta waru tapu nu upan
lon. Majiyan ma aciyele ma
da goon a tsu yuwusan. She
mawasan ma na ma tsu tawa
na wukasu. Waru une'esun u
da a ri adama a aciyele. A tsu
zuwusa ta esu e le e itana ya
ama o ro. Ele waru ososowi
a da. A tsu 'yawa ta ubata a
abukif a na ama a tsu gura
golofo aciyele shi. Reve a
yuwan ili yi idaba i ro koko'o.
N rono du ta de atsuvu, waru
n to roniso du atsuvu: Aza a
na a yuwusan ili i nda aa ushi
aba'un o tsugono tsa Asula
shi.

²² Amma na Ruhu va Asula
o golofo du, u ta matsan
muwun n nda: I ta dana a

ncigalai. I ta dana a mazanga,
na asuvu nden. Ruhu ta zuwa
du i yuwan ankuri. I ta dana
a nkambulai. I ta yuwan ili
i isa'ani. O to soduwo du
matsan. ²³ I yuwan nden
mu ulobonu na ama. Na
Ruhu o ronuso du adanga i
to golofo aci a du. Wila wu
lo na waa damma ili i nda
i ri ulobonu shi. ²⁴ Na ama
aza e Yesu Kristi Zamawawa
a da, a lyawa ta nusu le acapa
ni icigi i mayan me iwuya.
²⁵ Adama a na Ruhu va Asula
ca ntsu wuma u sa'avu, lyawa
tsu yuwain ili i na Ruhu'u
u damma ntsu tsu yuwan.
²⁶ She tsu 'yasan avangaci
wan, ko tsu zuwulai addama
wan, ko tsu dana i tsushu'un
wan.

6

I kambulai

¹ Ama a va, na za ro atsuma
a du yuwan ta unusu, to, adu
a na i ri nu ucira atsuma a
Ruhu i kambato vuma'a o ure
u mejege. Amma i yuwan
yi ben. Amma i yuwan ug-
bozu, adama adu fo i yuwan
cu'un vi iwuya i ndolo wan.

² I kambulai nni i ri ni itana
yu ume i na yaa tanu. Ni i
yuwan ne, i ta dana a yuwu-
san ili i na Kristi Zamawawa
ciga ndu i yuwan. ³ Na za
ro a tarasa aciyayi ili i ro i
da, agba ayi ili i ro i da shi,
aciyayi a da wa lumusa. ⁴ Za
suru u petelyuwe wuma wa
yi. Nnu u yuwan ta mejege,
u ta zangana nu ulinga wa
yi. Amma she u kurato ulinga
wa yi na linga va ama wan.

⁵ Za suru nu u 'yuwan u ciga u tanu itana ya yi.

⁶ Za na a ushishi uritosu wa Asula, u ne'eshen ili i sa'ani i na u ri na ayi na manlu ma yi.

⁷ She yi lumā aciyađu wan: She i jiyān gashi i ta gura pusañ Asula ugbozu wan. Ili i na vuma cu'wain ayi da waa gasa. ⁸ Nna a cu'wan ta adama o yo'onoto icigi yi iwuya i le, icigi yi iwuya i le i ta lungusa le. Amma na a cu'wan adama o yo'onoto Ruhu okolo, a ta ushi wuma u babu ukotu ubata wa Ruhu'u. ⁹ She tsu kunañ na mayan me ili i na i ri ulobonu wan, tsu ta ushi ugasa u wuma u babu ukotu u tsu a mantsa ma sa'ani nna tsu kuda o ure shi. ¹⁰ Adama o ndolo tsu yuwayin ama suru isa'ani na tsu tsura mantsa suru. U la'a ta ulobonu tsu yuwayin aza a tsu aza e Itoni i sa'ani.

Bulu koto ta ucasu wa asala

¹¹ I ta gura ene idani i gbagbain i na n yuwain ana n danai nu ukere u va.

¹² Aza a na a cigai o yo'onoto aza a Isra'ila okolo a da a yuwusan ukadu a zuwa du mapada mo uryumbu. A ta uwwusa wovon u na aza a Isra'ila a ca le atsumalima nno o toni akpata e Yesu Zamawawa goon. ¹³ Aza a na a padai de uryumbu, ele a aciyele oo tonishi Wila'a shi, amma a ciga du ta i pada uryumbu adama a 'yasan avangaci e ekere e ili i na a zuwa ndu i yuwan nu ucira. ¹⁴ Amu gba, n ciga n 'yasan

avangaci a aci e ili i ro shi, she o ukwa wu Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa a akpata goon. Adama a akpata o ndolo, maa yuwusan waru wuma cine ama o uvadi a nda a yuwusan shi. Amma a gura reve ili i na i zuwai maa yuwusan cu'un wuma'a shi. ¹⁵ Wo o'wo ili i ro shi nna a pada vuma uryumbu ko na a pada yi uryumbu shi. Amma ili i na i la'ai ulobonu ayi da vuma ushi wuma u sa'avu diga ubata wa Asula. ¹⁶ Asula a ta ca ama a na o toniyi adanshi a nda asuvu nden a yi, waru u ta zuwaa le aba'un. Ama o ndolo ele da ama a Asula a amayun.

¹⁷ Diga gogo a 'yawa, she nanza dashi damaton mu ni ili i nda waru wan. Alana a na n ri nda ne ele a lipu va o to rocosu amu za va Yesu da.

¹⁸ Ama a va, lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa i dana obolo na adu suru. Ami.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Afisu

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo a aza e Itoni a na a ri atsuma a Afisu a mantsa ma na u danai atsuma o u'wa wa ali. Bulu danu ta atsuma a Afisu a'wan a ta'atsu o ritosu ama adama e Yesu Zamawawa. Ayi amali Atima u dana ta na abajini a aa'isa atsuma a lyuci'i. Aza o ulinga a yuwan ta abajini e eden adama a na a dana ta a winasa amali. Alajiya a Bulu a zuwa ta ama a lyawa atsulu a amali'i. Adama o ndolo a da atsuma a langai aza o ulinga'a lon a aci a Bulu.

Ana a tarai mantsa wa'a dafa Bulu danai aatagada a nda. Atsuma a aatagada a nda u damma ta aza e Itoni atsuma a Afisu ili ya asalama ya abunda a na a tsurai adama a na a ri obolo na Zamawawa. Ili yu uvadi i nda i da shi, amma ili ya zuva i da i na i la'ai ili yu uvadi. U damma le ta a na aza e Itoni suru ili i ta i da atsuma e Itoni ya Yesu Zamawawa, babu adama e elentsu koko'o. Waru u rito ta ali na amaci cine aa yuwan nden atsuma e Itoni. Waru u rito ta muwun cine a yuwan tsutoni na mbara n le, waru fo u rito ta azagbain aza a na a ri na agbashi, waru u rito ta agbashi.

Ili i na Bulu dammai aza e Itoni atsuma a Afisu ne da fo u ri ubata aza e Itoni ana'an. Tsu ta ni ili i sa'ani de zuva adama a na tsu ri na Yesu Zamawawa. Ne da fo, u ri ulobonu tsu yuwain wuma cine aatagada a nda o ritoi tsu yuwain wuma.

Ili in a iripe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Zamawawa tawaa ta na aba'un a akiza (1:3-3:21)
3. Wuma u sa'avu obolo na Zamawawa (4:1-6:20)
4. Icasu yu ukosu (6:21-24)

Icasu diga ya Bulu

¹ Amu Bulu, amu da maa danasa mepepelime ma nda. Amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da, adama a na Asula a dangwa mu ta mo o'wo ne.

N ta danasaa ama a akiza a na a ri pe atsuma a Afisu, aza a na aa yuwusan itoni ya Yesu Zamawawa na amayun.

² Lyawa Asula za na ayi da Dada tsu obolo na Zagbain Yesu Zamawawa u roco du isa'ani waru u ca du asuvu nden.

Aba'un adama e Yesu Zamawawa

³ Tsu yuwaan ta Asula na Dada vu Zagbain Yesu Zamawawa ica. Ayi da u zuwaa ntsu aba'un ana u ca ntsu ili i sa'ani suru za na utai diga zuva tsara u kamba wuma u tsu atsuma a ruhu. U yuwan ta ne ana u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. ⁴ Ko kafu Asula a yuwan uvadi, u dangwa tsu ta tso o'woi ama a yi a na u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. U

yuwan t̄a ne adama tso o'woi na akiza a maḳaḳan ma yi, waru babu ili yi idaba i na yaa dana a maḳaḳan ma yi a na waa tawaa tsu na addama. ⁵ Adama a na Ḃsulā a te icigi i tsu, u yuwan t̄a ne, adama u kambato tsu muwun ma yi o ure wi ili i na Yesu Zamawawa yuwain. Ḃsulā a yuwan t̄a ne nu ujimu, adama a na ili'i i zuwa yi t̄a wu uwwa uyo'o, waru u ciga t̄a u yuwan ne. ⁶ Adama o ndolo tsu cuwa yi t̄a adama a abajini e ili i isa'ani i na u yuwaan ntsu. U ca tsu t̄a isa'ani i ndolo pere, atsumā a Zamawawa, za na u cigai. ⁷ Atsumā e Yesu Zamawawa tso o'wo t̄a faan adama a mpasa mu ukwā ma yi, ayi da ili i na i zuwai tsu tsurajī gafura vu nusu tsu. O ure u nda u da Ḃsulā o roco ntsu abajini e isa'ani ya yi abunda lon. ⁸ Adama a na Ḃsulā a t̄a nu ugbozu, waru u reve t̄a ili suru suru, ⁹ u yuwan t̄a ili i na u cigai u yuwan. U roco tsu t̄a ili i na i danai usokowu i na u foboi u yuwan e ekere e Yesu Zamawawa. ¹⁰ Na mantasa'a ma yuwan a na woo shiton ifobi ya yi, reve u bolo ili suru i na i ri zuwa nu uvadi na mogono ma t̄a, ayi da Zamawawa.

¹¹ Ḃsulā a dangwa tsu t̄a tso o'wo ama a yi ana u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. U yuwan t̄a ne adama a na u jiyān t̄a nu ujimu u yuwan ne, reve u zuwa ili'i i fara cine u cigai. ¹² U yuwan t̄a ne tsarā atsu, aza a na a ri aza o ufaru atsumā o uzuwu wo okolo e

ekere e Yesu Zamawawa, tsu ta zuwa ama a yuwaan Ḃsulā ica adama a na u ri na tsugbain. ¹³ Waru ne da u ri na adu amayun. Yu uwwa t̄a adama a Alabari a Sa'ani za na ayi da ikaka ya amayun, waru a wawa du t̄a. I usu t̄a Yesu Zamawawa reve o bolo du na ayi. Adama o ndolo, Ḃsulā a ca du t̄a Ruhu va Akiza za na u yuwayin ama a yi nzuwulai. Ayi Ruhu'u, u t̄a tsu urotsu za na tsu roco adu aza a Ḃsulā a da. ¹⁴ Adama a na tsu ushiyi Ruhu va Akiza tsu uzuwa ne'en, tsu reve t̄a ili i ro yi lo shi, Ḃsulā a ta ca tsu ili i sa'ani i na u yuwain nzuwulai. Waru tsu reve t̄a Ḃsulā a ta zuwa ama a yi o'wo faan. Ayi ili i nda u ta zuwa ama a cuwa Ḃsulā adama a na u t̄a na tsugbain lon.

Avasa a Bulu

¹⁵ Adama a na Ḃsulā a zuwaa ntsu aba'un tsundolo, n ta yuwusan avasa a tyo ya'la yi adama a du. A mantsa ma na mu uwwai a na i ushi t̄a Yesu Zagbain Zamawawa, waru i ciga t̄a ama a Ḃsulā, ¹⁶ n to godyusho Ḃsulā adama a du a mantsa suru. Mantasa ma na n yuwain avasa suru, n tsu yuwaan du t̄a avasa. ¹⁷ N ta yuwusan avasa a tyo ya Dada tsu za na ri na abajini a tsugbain. Ayi da Ḃsulā e Yesu Zagbain Zamawawa tsu. N ta patishi yi wo o'woto du aza o ugbozu reve waru u roco du aciyayi, adama i dashi reve yi ulobonu lon. ¹⁸ Waru n ta yuwusan avasa u zuwa du i dana nu urevu ulobonu lon, adama i reve ili i sa'ani i na u

foboi adama a ɗu. I to purosu i ushi ili i sa'ani i nda adama a na u de ndu yo o'wo muwun ma yi. Waru n ta yuwusan avasa i reve abajini a aba'un a nzuwulai a na u yuwain a na waa ca ama a yi. ¹⁹ Waru n ta yuwusan avasa i reve ucira wa yi, za na la'ai ili suru, waru za na tsu kamba tsu, atsu aza a na tsu usuyi. Ayi daɗa abajini o ucira ²⁰ a na u yuwayin ulinga ana u zuwai Yesu Zamawawa kambisa wuma, reve waru u zuwa yi u danu o ootogu a tsugbain o ukere usa'ani wa yi de zuva.† ²¹ Yesu Zamawawa ta yuwusan tsugono a aci a cira suru, aza a na a ri de zuva ko na wo o'woi a ta nu ucira lon. Aala a yi a la'a ta akapi a ala a na aa yuwusan tsugono. Gogo ili i nda amayun a da, waru u to o'wo amayun a mantsa ma na maɗa tawa. ²² Asula a ca ta Yesu Zamawawa tsugono a aci e ili suru suru, reve u zuwa yi aci a aa'isa a aza e Itoni, lipu va yi. ²³ Ayi aa'isa a aza e Itoni a tsu ushi ta ucira wa yi e ekere e Yesu Zamawawa, waru ayi da za na tsu ca wuma e ekere e ili suru ubata suru waru.

2

Gogo tsu ta na wuma

¹ Nu ufaru, i rotso ta akwakwa adama a na i 'yuwain a yuwan tsutoni na Asula reve i yuwusan unusu. ² I tsu yuwusan ta nden n du tsa ama o uvadi. I yuwan ta tsutoni na Male, za na ayi da mogono mo otoni a lima za

na ri de zuva. Ayi da otoni a lima a na aa yuwusan ulinga atsuma a ama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Asula. ³ Suru ntsu tsu yuwan ta cine ele fo a yuwusain nu ufaru. Tsu yuwan ta ili yi iwuya i na tsu cigai tsu yuwan biti. Tsu toni ta ili i na okolo a tsu a cigai tsu yuwan suru ni ili i na majiyan ma tsu ma ca ntsu tsu yuwan. Adama a na tsu yuwain iwuya wu ntsaa ta Asula a ca tsu atsumalima, cine waa ca akapi a ama.

⁴ Amma isa'ani ya Asula abajini a da, waru u ciga tsu ta lon. ⁵ U bolo tsu ta na Yesu Zamawawa, reve u ca tsu wuma u sa'avu. U yuwan ta cu'un ndolo ko na u danai a mantsa mo ndolo tsu dana ta tsakwakwa adama a nusu. Adama e isa'ani i da goon Asula a wawa ndu. ⁶ U 'yasan tsu ta diga o ukwa na Yesu Zamawawa, reve u zuwa tsu zuva tsara tsu danu obolo na Yesu Zamawawa, reve waru tsu yuwan tsugono obolo na ayi. Asula a yuwan ta ne ana u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. ⁷ U roco tsu ta isa'ani ya yi o ure u nda e ekere e Yesu Zamawawa, tsara a a'wan a na aa tawa ama ee ene abajini e isa'ani a yi waru u la'a ta akapi e ili suru. ⁸ Adama e isa'ani† i na Asula o roco ndu da goon u wawa ndu o ure u na i usuyi Yesu Zamawawa. U wawa du adama e ili i sa'ani i na i yuwain shi. ⁹ Ayi nda une'e wa Asula u da a tyo ya'a du, amma adama e ili i na i yuwain i da shi. Ayi da i

zuwai nanza aa 'yaşan avan-gaci shi. ¹⁰ Asula a da a zuwa ntsu tso o'woi ili i na tsu ri. Atsuma e Yesu Zamawawa, Asula a yuwan tsu ta tsara tsu yuwan linga sa'ani. Ure u na u fofoi u nda nu ujimu u da adama tsu toni.

Yesu Zamawawa bolo tsu ta ubata u ta

¹¹ Adu Atakpaci a da i shi. Adu da ama a na aza a Isra'ila a ta de "aza a na a padai uryumbu shi." Aza a na e de ndu "aza a na a padai uryumbu shi", e de ta aciyele, "aza a na a padai uryumbu." (Mapada mo uryumbu ili i na a tsu yuwan a lipu le da.) ¹² I cuwan a mantsa mo ndolo, koto i shi i reve Yesu Zamawawa shi, i shi pe atsuma a ama e ida ya Isra'ila shi. Asula a yuwan ta akucunu ne ele, amma na adu shi, reve u yuwaan le nzuwulai mi ili ya abunda agba adama a du a da shi. I shi ta pe atsuma o uvadi u nda agba i shi ni ili i na yaa zuwa okolo shi, waru koto i shi i reve Asula shi. ¹³ De acapa, i dana ta alanga, amma gogo a na o bolo ndu na Yesu Zamawawa, Asula a rawato du ta zuzu na aciyayi o ure wu mpasa wa Yesu Zamawawa.

¹⁴ Yesu Zamawawa na aciyayi u tawaa tsu ta na asuvu nden. Nu ufaru tsurala tsa na tsari pe e memere ma aza a Isra'ila na Atakpaci u ta gashi ubabu. U tawa ta tsurala tso ndolo, reve u kambato tsu ama e ili i ta. ¹⁵ Wila wa aza a Isra'ila a ta ni ili i na ama oo toni

na abunda, amma Yesu Zamawawa tara le ta reve u zuwa le a nge'en o ure wu ukwa wa yi. U yuwan ta ne tsara u bolo aza a Isra'ila na Atakpaci a tyo e ekere a yi adama o o'wo ili i sa'avu i ta. O ure u nda u da u tawayi na asuvu nden atsuma e le. ¹⁶ Waru ifofi ya Yesu Zamawawa i da i kototoi tsurala tsa na tsari pe e memere ma ama o ndolo. Reve u kambato le o o'wo lipu ta, reve waru u kambato le ubata wa Asula. Yesu Zamawawa yuwan ta ili i ndolo suru nu ukwa wa yi a akpata.† ¹⁷ U tawa ta atsuma o uvadi u nda, reve u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani za na aa yuwusan adanshi adama a asuvu nden. U yuwaan du ta Atakpaci alajiya, aza a na a danai alanga, waru a tyo ya'a tsu aza a Isra'ila, aza a na a ri zuzu. ¹⁸ Gogo suru ntsu, aza a Isra'ila na Atakpaci, a tawa ya Dada o ure u Ruhu va Akiza ta adama e ili i na Yesu Zamawawa yuwaan ntsu.

¹⁹ Adama o ndolo, adu Atakpaci,† i buwa omocin ko aza a na a ri aza e ida ya alanga shi. Amma, yo o'wo ta ama e ida i ta na ama a Asula. Adu ama a da a na a ri pe atsuma o u'wa wa Asula. ²⁰ I ta gashi ikunku atsuma o u'wa aza a na a yuwusaan usaa a atali. Ajiya na Amasula a ta gashi ikyun yu usaa u ndolo, waru Yesu Zamawawa da ikyun yu ucira yu usaa'a. ²¹ Ayi da za na banai usaa u ndolo mabula.

U zuwa yi t̄a u kungwa reve waru u kambā āa'isa a akiza adama a Zagbain. ²² Adama a na i tu ūbolu n̄a Zamawawa u b̄olu d̄u t̄a n̄a āza e Itoni, tsarā yo o'wo u'wa, ubatā u na Asulā āa danu nu ucira u Ruhu va Akiza.

3

Ulinga wa Bulu

¹ Amu, Bulu n t̄a ātsumā o u'wa wa ali adama o ulinga u na Yesu Zamawawa zuwa numu n yuwan, adama n kamba d̄u, ādu Atakpaci. ² I reve t̄a d̄e na Asulā ātsumā e isa'ani yā yi u ca mu t̄a ulinga u nda tsarā n kamba d̄u. ³ Asulā a zuwa mu t̄a n reve ifobi i na u sokoi. N danaa d̄u t̄a d̄e wa'a adama e ili i nda. ⁴ Nni i deyinunā ili i na n danai, i te reve ili i na n revei adama e ifobi i nda adama a Zamawawa. ⁵ Asulā o roco ama a na a yuwain d̄e nden ifobi i nda shi. Amma gogo o roco yi t̄a e ekere a Ruhu va Akiza. O roco yi t̄a a tyo ubatā wa ama a na u dangwai o o'wo ajiya na ama a Asulā a yi. ⁶ Ifobi yā Asulā i da nda: ādu Atakpaci i t̄a ushi aba'un a na Asulā a cayi suru, ununa aza a Isra'ila a ushi nle. Atakpaci na aza a Isra'ila o o'wo t̄a ama a t̄a. Ādu Atakpaci fo i t̄a ushi ili i na Asulā a yuwayin ama a yi nzuwulai adama a na ādu fo i tu ūbolu n̄a Yesu Zamawawa. Āyi nda āyi d̄a ili i na Alabari a Sa'ani a dammai.

⁷ Āyi nda āyi d̄a Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan ala-jiya. Adama a na Asulā a t̄a ni

isa'ani, u ca mu t̄a ulinga u na maā danā a dansaa ama Alabari a Sa'ani, waru u kamba mu t̄a n yuwan ulinga u nda nu ucira u na u ca numu. ⁸ Amu d̄a za na la'ai ukalamu a tsugbain suru ātsumā a ama a na a uwwusa wovon wā Asulā, amma n̄a ne suru, Asulā a ca mu t̄a ulinga u nda n damma Atakpaci ili i sa'ani i na Zamawawa cayi. Ili i sa'ani i nda i la'a t̄a a na ama aa gura reve. ⁹ Waru Asulā, za na yuwain ili suru, ca mu t̄a fo ulinga u na maa damma ama suru adama e ifobi i na u sokoi diga o ufaru. ¹⁰ U yuwan t̄a ili i nda, tsarā u roco cira icu'un icu'un d̄e zuva, u danā t̄a nu ugbozu ātsumā e ili i na u yuwain suru. Asulā o roco t̄a ili i nda e ekere e ili i na u yuwayin āza e Itoni a yi. ¹¹ Asulā a dangwa t̄a u yuwan ili i nda, nu ujimu kafu u yuwan uvadi, amma gogo u zuwa yi t̄a u fara e ekere e ili i na Yesu Zagbain Zamawawa tsu yuwain. ¹² Adama a na tsu cayi okolo ya'a yi waru o b̄olu tsu t̄a n̄a āyi, tsu ta gura tawā ubatā wa Asulā faan waru babu wovon. ¹³ Adama e ili i nda, n te ipati i d̄u, she asuvu a d̄u a kuda wan adama a na moo sowuso ātsumalimā adama a d̄u. Ātsumalimā a nda a t̄a tawāa d̄u n̄a tsugbain.

Zamawawa ciga tsu t̄a

¹⁴ Adama o ndolo, n t̄a kingyosu a makakan ma Dada tsu, reve n yuwusaan d̄u avasa. ¹⁵ Āyi d̄a Dada va amayun vu 'wa suru, va

a za a zuva na a za a na a ri pa o uvadi. ¹⁶ Asula a ta gura zuwaa du aba'un a abunda lon. Adama o ndolo m pati ta tsara Ruhu va yi ca du ucira, adama okolo a du a gbama. ¹⁷ Waru m pati ta tsara Zamawawa danu atsuma o okolo a du adama a na i ca ta okolo ya'a yi. N ta a avasa i dana e icigi ya Asula na aza a du. Nni i yuwan ne, i ta dana tsu udanga u na u sapai aralu atsuma e ida, waru gashi u'wa u na a suwai e ikyun yu usaa yu ucira. ¹⁸ O ure u nda, adu na ama a na a uwwusa wovon wa Asula suru, i te reve cine Zamawawa ciga ntsu. U ta ni icigi lon, upasu na cine vuma aa gura reve. ¹⁹ Ko na wo o'woi za lo na aa gura reve cine Zamawawa ciga ntsu shi, m pati ta Asula i reve ili i nda, adama yoo o'wo cine yi ntsayi i dana, cine Asula a ri.

²⁰ Asula a ta nu ucira u na waa yuwan ili i na i la'ai ili i na tsu pati niyi u yuwan, hali ni ili i na tsu jiyain. Waru u yuwan le ta nu ucira u na waa yuwusan ulinga o okolo a tsu. ²¹ Tsu cuwa niyi babu ukotu waru na tsugbain tsa yi na o rocoi atsuma e ili i na waa yuwusan e ekere a a'isa a aza e Itoni ne e ekere e Yesu Zamawawa! Ami.†

4

Lipu ta

¹ N ta atsuma o u'wa wa ali adama a na maa yuwusaan Zagbain aganda, agba n ta

patishi du i yuwan nden n na mu ntsayi na desu na Asula e de ndu i yuwan. ² Atsuma e ili i na yaa yuwusan biti, i tara aciyadu ili i ro wan, reve waru i kuru ben na ama. Adama a na i cigai ama, i yuwan ankuri, waru she i yuwan upan wan, na a yuwan unusu. ³ Ruhu va Akiza o'woto du ta ili i ta, adama o ndolo i yuwan atyo a na yaa yuwan i danu obolo na asuvu nden, adama i dana ili i ta. ⁴ Suru ntsu lipu ta da tsu ri. Ruhu va Asula ta da ri lo. Waru Asula a ca tsu ta uzuwu wo okolo a ta ana u dangwa ntsu tso o'wo ama a yi. ⁵ Suru ntsu tsu ta na Zagbain ta. Suru ntsu waru tsu usu ta uritosu u ta. Suru ntsu tsu ushi ta urumbusu u ta. ⁶ Tsu ta yuwusaan Asula a ta aganda, waru ayi da Dada tsu suru. Ayi da za tsugono tsi ili suru, waru u tu ubata suru, waru u ta atsuma a tsu suru.

⁷ Agba waru Zamawawa ca ta za suru atsuma a tsu une'e langa adama tsu yuwain ulinga wa yi. U yuwan ta ne adama a abunda e isa'ani ya yi. ⁸ Cine Adanshi a Asula a dammai,

“Ana u kumbai a tyo zuva suru suru,
u tara ta aza a na a ri o u'wa wa ali obolo na ayi,
reve u ca ama ne'e.” ◇

⁹ (Gogo n ciga du ta i yuwan majiyan adama e idanshi i nda, “u kara ta a tyo zuva.”

¹⁰ Nnu u kara a tyo zuva, ciga 'yuwan u ta dansa tsu, u shi ta de u tawa pa zala ubata

o uɗa_luwu o uvadi u nda. Vuma na ta_wai pa o uvadi u nda ayi da waru u kumbai zuva suru suru, adama u zuwa ili biti yo o'wo cine wu ntsayi.) ¹¹ Ayi da za na cayi aa'isa a aza e Itoni ne'e nda: u dangwa ta ozo o ro o o'wo ajiya, ozo o ro amasula, ozo o ro waru aza a alajiya a adanshi a Asula. Reve waru u zuwa ozo o ro a kalyuwusa aza e Itoni, reve ozo o ro waru aza o uritosu. ¹² U yuwan ta ne adama u fofo ama a Asula a na aa yuwaan yi aganda, adama aa'isa a aza e Itoni, za na ayi da lipu vu Zamawawa, u yuwan ucira. ¹³ Ne tsunda tsa da, suru ntsu tsoo o'wo obolo a ta o ure u na tsu cayi Asula okolo waru tsu revei Mawun ma yi, waru suru ntsu tsu ta kungwa ulobonu. U ta dansa, tsu to o'wo tsu Zamawawa, za na o o'woi cine wu ntsayi u dana.

¹⁴ A mantsa'a tsa buwa tsa muwun waru shi. Aa dashi vutala tsu nda na ndefe tsa wantsun tsa na mini ma mala ma tsu vutalasa nda na ndefe shi. Tsoo poloo ama a na a cigai a lumaa tsu nu uritosu we epen atsuvu shi. ¹⁵ O una u ndolo, tsu ta yuwain adanshi a amayun, reve tsu cigalai, adama tsu kungwai avu tso o'woi tsu Zamawawa suru suru, za na ayi da Aci a aa'isa a aza e Itoni. ¹⁶ Yesu Zamawawa bolo ta ama a yi, cine aruva o tsu bolo pasu lipu vuma suru. Nu upasu suru u yuwan ulinga wa yi, u tsu kamba ta akapi a pasu a kungwa, adama lipu'u suru

u dana gbaga waru ugbamu tapu ni icigi.

Wuma u sa'avu

¹⁷ Adama o ndolo, n ta dansaa du, waru n ta barasa du atsuma a ala a Zagbain, i lyawa a yuwusan nden tsa ama a na e revei Asula shi. Ununa aa yuwusan majiyan ili ye pere i da. ¹⁸ A ta atsuma e irumbu, waru e reve ili shi, adama a na a 'yuwain o polo atsuvu. Adama o ndolo aa tsura wuma u na Asula aa casu shi. ¹⁹ A mantsa ma na aa yuwusan ili i wono, a buwa a uwwusa wono shi. A ca ta de aciyele a mayan me ili i na lipu cigai, waru a ta yuwusan cu'un tsipere suru, waru a lyawa mayan me ili i nda shi.

²⁰ Adu gba, a mantsa ma na i revei Zamawawa, ne da a damma ndu i yuwan nden n du shi. ²¹ N reve ta a na yu uwwai adama a yi, waru i ta atsuma a yi, adama o ndolo o roco du ta amayun a na a ri atsuma e Yesu. ²² O roco du ta i lyawa cu'un vu nden mu ufaru n na i shi aa yuwusan. A mantsa mo ndolo nden n du u shi ta a langasa adama a na i shi i cigai i yuwusan cu'un vi ili i wuya biti. ²³ Gogo gba i lyawa Asula a vadala wuma u du adama i fara majiyan ma sa'avu. ²⁴ Lyawa Asula a kambato du ama a sa'avu. U yuwan du ta yo o'wo tsa yi, adama o ndolo ni i ciga i 'yuwan yo o'wo aza a abula na akiza atsuma a amayun.

²⁵ Ni i ciga i 'yuwan i lyawa epen. Za suru u damma za va yi za vi Itoni amayun, adama

a na ątsu tsu tą gashi pasu lipu tą koko'o. ²⁶ Ną vu ri ątsuma o upan, she vu yuwan unusu wan, waru vu lyawa urana u riyą wu ąvu ątsuma o upan wan. ²⁷ She i lyawa Mekerencesu ma lyuwa aci ą ąu wan. ²⁸ Vuma na shi vivu she u ąshi yuwan wivu waru wan. U ta la'aa yi u yuwan ulinga lon adama u tsurą ili i na waa ca alambi.

²⁹ She i yuwan adanshi a vama wan, amma i yuwan adanshi a sa'ani a na aa ghamato ama. Vu damma ili i na yi ntsayi adama u kamba aza a na a uwwusa wu. ³⁰ Waru she i lungusą Ruhu va Akiza okolo wan. Adama a na Ruhu va Akiza rotso tą urotsuť u na woo rocosu ądu ązą ą yi a ąa. ąsulą a ca ąu tą Ruhu'u adama u roco ąsulą a ta lyawa ąu faan o urana wu ukosu. ³¹ I lyawa adanshi a vama o okolo nu upan na asuvu usuđuwu e ekere a ama o ro. She i yuwan nlangi ko yi isulusa ama wan, ko i yuwan ili i ro i na i rotsoi n'yuwunlai wan, ko ke'en. ³² Ana yaa yuwan ne, u la'aa ąu tą i yuwunlai ili i na i lobonoi, reve i roco isa'ani ą tyo ama a na a uwwusa ątsumalima. I yuwaan ama ątsuma ą ąu gafura na a nusaan ąu, cine ąsulą a yuwaan ndu gafura vu nusu ąu adama e Yesu Zamawawa.

5

I yuwan nden ątsuma e ekan

¹ Adama o ndolo i yuwan wuma tsą ąsulą, adama a na ądu muwun ma yi n ąa n na u cigai lon. ² I ciga ama kuci, cine Zamawawa ciga ntsu, hali u kuwą adama ą tsu. U ca tą ąsulą wuma wą yi gashi kucci, reve gba wo o'wo tse ili i maguruť lon e ekere ą ąsulą.

³ She ą tsurą unusu u tsipere ątsuma ą ąu wan, ko cu'un vi ili i wono i ro wan, ko utsan wan. Icu'un yu nusu ndolo a ntsaa ątsuma a ama ą ąsulą shi. ⁴ Waru wu ntsaa i yuwusan adanshi o wono shi, waru she i yuwan adanshi a vanvama wan, ko i yuwan tsuzo'o na adanshi e iwuya wan. Amma i godyo ąsulą adama e ili i na waa yuwusaan ąu. ⁵ I reve tą ili i nda amayun a ąa za na a yuwusan ili i nda waa uwa o tsugono tsu Zamawawa ną tsą ąsulą shi: nna vuma aa yuwusan unusu u tsipere, ko ną waa yuwusan ili i wuya, ko ni ili i tsu rawa yi shi, adama a na za na ili i tsu rawa shi suru u ta yuwusaan masulą aganda. ⁶ She i lyawa nanza pusaan ąu ana wan, a dansaa ąu ili i na i ri mejege shi. ąsulą ąą lapą ca aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni ną ąyi ątsumalima shi, aza a na a yuwusan ili yi idaba i nda. ⁷ Adama o ndolo, she i ąolo ekere na ama a na aa yuwusan ili yi idaba i ndolo wan.

⁸ De nu ufaru, i ąana tą ątsuma e irumbu, amma gogo i tu uąolu ną Zagbain, reve i uwa ątsuma e ekan. Adama o ndolo i yuwan nden

t̄sa ama a na a ri aza e ekan.
 9 N damma ta ili i nda adama
 a na ekan a tsu zuwa ta ama
 a yuwan ili i sa'ani, ni ili
 i mejege, ni ili ya amayun.
 10 Adama o ndolo, i rito ili i na
 yoo yo'onoto Zagbain okolo
 waru i yuwan le. 11 She i bolo
 ekere a mayan me ili i na ama
 a na a ri atsuma e irumbu aa
 yuwusan wan. Ili i ndolo ili
 ye pere i da. Amma, i zuwa
 ama e reve a na ili i ndolo
 ili yu uwuyan u da. 12 Ili i
 wono i da a yuwan adanshi e
 ili i na ama a nda a yuwusan
 usokowu. 13 Amma ne ekan e
 ikana le, za suru te ene cine
 ili i ndolo i ri, 14 adama a na
 ekan o tsu roco ta ili suru. Ayi
 da i zuwai a dammai,
 "Adu a na i ri a nlavu, i 'yon!
 I 'yon diga o ukwa,
 Zamawawa te ikana a aci a
 du."

15 Adama o ndolo i yuwan
 ugbozu cine yaa yuwusan
 nden n du. She i yuwan nden
 n tsulo tsa ama wan, amma
 i yuwan nden nu ugbozu.
 16 I yuwan ulinga na mantsa
 ma na i tsuraji suru i yuwan
 isa'ani, adama a na ama a
 ta yuwusan iwuya a mantsa
 ma nda. 17 Amma she yo
 o'wo olo wan, amma i rito
 mayan me ili ma na Zagbain
 ciga ndu i yuwan. 18 She yoo
 o'wo ososowi wan, adama
 a na ayi ndolo u ta lungusa
 du. Amma i lyawa Ruhu va
 Akiza† shiton du nu ucira wa
 yi. 19 I cana icu'un yi ishīpa
 ya Asula suru tsara i dashilai
 asuvu ugbamu. I cana ishīpa
 adama i cuwa Zagbain no
 okolo a du suru. 20 I godyoo

Asula Dada tsu kuci adama e
 ili suru adama a Zagbain tsu
 Yesu Zamawawa.

Amaci na ali

21 I yuwan ntoniloi, adama
 a na i ta casu Zamawawa
 tsugbain.

22 Adu amaci, i yuwan tsu-
 toni na ali a du cine yaa
 yuwusaan Zagbain tsutoni,
 23 adama a na vali da aci a
 ka, cine Zamawawa ri Aci a
 aa'isa a aza e Itoni, lipu va
 yi. Waru ayi da za na tsu
 wawa yi. 24 Adama o ndolo,
 ka suru yuwan tsutoni na vali
 va yi atsuma e ili suru, cine
 a aa'isa'a a tsu yuwan tsutoni
 na Zamawawa.

25 Adu ali, za suru atsuma a
 du u 'yuwan u ciga u ciga ka
 va yi, cine Zamawawa cigai
 aa'isa'a, avu u kuwa adama
 a yi 26 adama u kambato
 yi na akiza. Wu za'wa yi
 ta na mini waru na adan-
 shi a yi. 27 U yuwan ta
 ili i nda adama wo o'woto
 aa'isa a yi ulobonu, avu waru
 u tawato yi a makakan ma
 yi tsa kasa'avu babu abasa
 a wufuru, waru babu urak-
 patsu ko ili i ro a aci a yi.
 Amma, u dana na akiza waru
 a tsura ili i na o goro a aci
 a yi wan. 28 Ne da waru fo,
 vali ciga ka va yi, cine u cigai
 lipu va yi. Vali na cigai ka
 va yi u ciga ta aciyayi. 29 Za
 lo na 'yuwain lipu va yi shi,
 amma u tsu lyuwato yi ta,
 reve waru u fofo yi. Waru ili
 i na Zamawawa a yuwusaan
 aa'isa a aza e Itoni a da ndolo,
 30 adama a na atsu pasu lipu
 va yi da. 31 Cine Adanshi a

Asulā a dammai, “Vali lyawa dada nā mma vā yi, reve u suraa ka vā yi avu ele ra o o'wo ili i tā.” ◇ ³² Amayun o ro a tā pe usokowu atsuma o uritosu u nda. N ta yuwusan adanshi a Zamawawa nā aā'isā'a. ³³ Amma ayi nda fo amayun a da a tyo ya'a du: za suru ciga ka vā yi cine u cigai aciyayi, waru ka suru u 'yuwan u ciga u ca vali vā yi tsugbain.

6

Muwun nā mbara

¹ Adu muwun, i yuwan tsutoni nā mbara n du adama a na adu aza a Zagbain da, adama a na ili i na yi ntsayi i da. ² Za vu ufaru atsuma a Wilā Kupa na kosoi nā nzuwulai ayi da: “Vu yuwan tsutoni nā dada nā mma vā wu.” ³ Waru apa nzuwulai'i: “Nā vu yuwan tsutoni nā dada nā mma vā wu, ili i ta wala wu mejege, waru vu ta jima o uvadi.”

⁴ Mbara, she i zuwa muwun n du n yuwan upan wan. Amma, i kalyuwa le ulobonu, i ca le asala waru i rito le cine Zagbain cigai.

Agbashi na azagbain

⁵ Adu na i ri agbashi, i yuwan tsutoni na azagbain a du pa o uvadi. Yu uwwa wovon u le, waru i ca le tsugbain, waru i yuwaan le aganda no okolo a tā cine yaa yuwaan Zamawawa. ⁶ I yuwan ulinga na amayun a

mantsa suru, ko yaa yuwusan majiyan ma na azagbain a du a ri lo zuzu nā adu shi. Amma ili i na i la'ai ayi da i yuwan linga du no okolo a tā, cine Asulā a ciga ndu i linga, adama a na adu agbashi a Zamawawa a da. ⁷ I yuwan linga du nā mazanga, gashi Zagbain da yaa yuwusaan, waru adama a ama a da goon shi. ⁸ I cuwan Zagbain ta ca iliyinkapa a aci o ulinga u na za suru yuwain, ko nā ayi a aagbashi a da ko na aagbashi a da shi.

⁹ Adu na i ri azagbain, i guza fo agbashi a du ulobonu. She i damma i ta zuwa le o sowo atsumalima wan. I cuwan, azagbain na agbashi, suru ndu i tā nā Zagbain tā de zuwa, waru u tā kalyuwusa za suru unata.

Itana yu uvon ya aza e Itoni

¹⁰ Ikaka yu ukosu i vā a tyo ya'a du ayi da: I dana nu ucira wu Zagbain u na u ri mgbain kuci, adama a na o bolo du tā nā ayi. ¹¹ Yo oto itana yu uvon i na Asulā a ca ndu adama a na Mekenkesu ma cigai mā pusan du ana, ne da yaa gura isawan nu ucira avu i kuda riya. ¹² Na ama tsa tsu tsa da tsa yuwusan nlangi shi, amma tsu tā nlangi nā nan ruhu a wuya obolo nā cira icu'un icu'un i na i ri o tsugono atsuma o uvadi u tsu u nda na ri ni irumbu, waru tsu ta yuwusan nlangi nā cira vi iwuya na ri zuva. ¹³ Adama a nda, i tara itana yu uvon i na Asulā

a ca ndu suru. Ne da o urana wi iwuya yaa vadala shi. I ta yuwan nlangi hali a tyo o ukosu, waru i ta buwa mishin nu ucira. ¹⁴ I fofo aciyadu! I damma amayun a mantsa suru. Amayun a ta gashi gbakala na vuma tsu nla e ikyun tsara u dana ufofu u na waa yuwan ili. I yuwan ili i na i ri mejege, adama a na nden n sa'ani u ta gashi utugu wu rumu. ¹⁵ I lyuwa elime nu u'ususuwu wa Alabari a Sa'ani a na a casu asuvu nden. Ne da wo o'wo gashi i ta na atan a ana a du, waru i ta dana ufofu ulobonu. ¹⁶ Ili i ro i da nda waru: I lyuwa elime nu ucasu wo okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Ucawu wo okolo a du a ta dana gashi aaraga a na ee geshe iliya ya akina yu utan, aza a na Male me tewiyin a tyo ya'a du. ¹⁷ Lyawa iwawi ya Asula yo o'wo du tsu melezu ma aaraga na tsu geshe aci a du. Waru i dana ufofu u na yaa yuwan ulinga na Adanshi a Asula. U ta gashi matsun me pe'eni ma na Ruhu va Akiza ca ndu. ¹⁸ Na yaa yuwan ili i ndolo, i yuwan avasa waru i pati Asula a kamba du atsumu e ili suru a mantsa suru cine Ruhu va Akiza roco ndu. Waru ni i ri a avasa, i dana ufofu. I lyuwa elime na mayan ma avasa kuci adama a ama a Asula suru.

¹⁹ I yuwaan mu fo avasa, cine Asula a ca mu idanshi i sa'ani i na maa damma na n fara mayan ma adanshi, tsara n yuwan adanshi babu wovon, tsara waru n damma

ama ikaka i na Asula o roco ntsu gogo atsumu a Alabari a Sa'ani. ²⁰ Yesu Zamawawa dangwa mu ta mo o'wo malingata ma yi, n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a nda, ayi da i zuwai n ri ugut-suwu na akani gogo atsumu o u'wa wa ali. I yuwan avasa na maa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani'i n yuwan yi babu wovon, cine wu ntsayi n yuwan.

Icasu yu ukosu

²¹⁻²² N ciga du ta i reve cine n ri waru ni ili i na maa yuwusan. Ayi da i zuwai maa lyungusu Tikiku ya'a du. Ayi za tsu da za na tsu cigai, waru u ta yuwusaan fo Zagbain aganda ulobonu. U ta damma du ili i na yaa cinasa tsu, waru u ta dashi du asuvu ugbamu.

²³ N ta yuwusan avasa Asula Dada obolo na Zagbain Yesu Zamawawa ca du asuvu nden, ni icigi, nu ucawu wo okolo a tyo a za vi Itoni suru! ²⁴ Lyawa Asula o roco isa'ani ya yi a tyo ubata wa aza a na a cigai Zagbain Yesu Zamawawa ni icigi i na yoo koto shi.

Mepepeline ma Bulu a tyo ya Aza a Filibi

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta atsuma o u'wa wa ali ana u danai mepepeline ma nda a tyo aza e Itoni a na a ri a lyuci va Filibi. U dana yi ta adama u godyoo le adama e ikambi i na a yuwaan niyi ayi pe o u'wa wa ali, waru tsara u rito le cine a yuwan wuma u sa'ani adama a Kristi Zamawawa.

Bulu damma ta aza e Itoni o o'wo tsu Zamawawa a mantsa suru. U roco le ta cine aa yuwan mazanga ko na a pe o sowuso atsumalima. U damma le ta a na ili yi ulobonu i da a yuwan ulinga obolo ulobonu.

Na aza e Itoni ana'an e desununa mepepeline ma nda, a tsu yuwan ta asalama adama a na mepepeline ma da ma na ma ri tapu na adanshi a mazanga diga atsuma o u'wa wa ali. Ucira u na wo o'woto niyi ne ayi da ucira u na e revei Zamawawa waru na mayan mo ulinga tsara tso o'wo tsa yi. Ucira u ndolo za va aza e Itoni a da suru ana'an cine u dana za va Bulu na aza e Itoni a na a dana pe Filibi.

Ili in iripe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-11)
2. Urevu u wuma e ekere a Bulu (1:12-30)

3. Zamawawa iroci yu ukadatosu wa aci wa amayun (2:1-18)
4. Alabari a n'utsa ma Bulu (2:19-30)
5. Asula a usu wu (3:1-4:9)
6. Bulu godyoyi aza a Filibi (4:10-20)
7. Icasu yu ukosu (4:21-23)

¹ Amu da Bulu, waru Timoti ta pa obolo na amu. Atsu agbashi e Yesu Kristi Zamawawa da.

N ta danasaa azagbain na akambi† a azagbain a aa isa a aza e Itoni, waru a tyo aza e Itoni suru atsuma a Filibi aza a na Asula a dangwai.

² Lyawa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu Zamawawa roco du isa'ani, reve waru u ca du asuvu nden.

Avasa a Bulu nu ugodyusho

³ N tsu godyusho ta Asula a va a mantsa ma na n cuwain na adu biti. ⁴ N tsu dana ta na mazanga na maa yuwusan avasa adama a du. ⁵ Adama a na i shi ta obolo na amu atsuma a mabaza ma Alabari a Sa'ani adama e Yesu Zamawawa. I fara ta a yuwusan ne a mantsa ma na yu uwwai alabari a nda avu i lyuwa elime na mayan ne hali n gogo. ⁶ Asula a da a farai ulinga u nda atsuma a du, waru n reve ta waa lyawa shi, she nu ulinga u nda u shivan o urana u na Yesu Zamawawa aa tawa.

⁷ Mejege ma da n tara ne tsunda adama a du suru. I ta nu ubata langa atsuma o okolo a va adama a na tsu to obolo atsuma a aba'un a Asula. Tsu yuwan ta ne a

mantsa ma na n shi o u'wa wa ali na a mantsa ma na n danai faan, waru n danai o mpolo n yuwan adanshi a amayun adama a Alabari a Sa'ani. ⁸ Asula e reve ta cine n ciga ndu ni icigi ya Yesu Zamawawa. Waru u reve ta cine n cigai n dana obolo na adu.

⁹ N ta a avasa ncigalai n du n yuwan abunda lon hali u la'ane. N ta a avasa waru a na yaa lyuwa elime na akungu atsuma o urevu nu ugbozu. ¹⁰ N ta a avasa ne adama a na n ciga du ta i reve ili i na i ri ya abula na amayun, adama i danu cece na wuma u babu unusu hali Yesu Zamawawa tawa. ¹¹ Waru wuma u du u ta dana tapu na mayan me ili i na Asula a cigai waru ili i nda i ta tawaa Asula na tsugbain ni ica. Ili i sa'ani i ndolo ele da ili i na Yesu Zamawawa zuwai a wuma u du.

Alabari a Sa'ani atsuma o u'wa wa ali

¹² Ama a va, n ciga du ta i reve ili i na a yuwaan numu u kamba ta Alabari a Sa'ani a lyuwa elime. ¹³ Gogo nda koyan da pa nda reve ta a na a nla numu na akani adama a na maa yuwusaan Zamawawa aganda. Hali gba na asoja a na aa pirishi ukobu u mogono suru e reve ta a na maa yuwusaan yi aganda. ¹⁴ Waru adama a na a nla numu, aza e Itoni na abunda pa nda a tsura ta ugbamu wo okolo hali gogo nda a ta dansaa ozo o ro adama a Zamawawa no okolo ugbamu babu wovon.

¹⁵⁻¹⁶ Ozo o ro a ta yuwusan alajiya adama a na a ciga numu, waru a ciga ta a yuwan ili i na i ri mejege. Ama a nda a ta yuwusan alajiya adama a na e reve ta Zagbain tawato mu ta pa adama n yuwan mpolo n yuwan adanshi a amayun adama a Alabari a Sa'ani. Agba amayun a da waru ama o ro a ta yuwusan alajiya adama a tsushu'un na tsurala. ¹⁷ Ama a nda atsuma a alajiya e le adama e Yesu Zamawawa, a ta no okolo o ro ko'o. A ta yuwusan alajiya ni icigi ya aci i le tsara a tsura ica. Amayun a pe atsuma e le shi waru a kambuwa ugbozu shi. A ciga ta a dashi mu usuduwu atsuma a akani a na n ri.

¹⁸ Agba ko cine tsa da majiyan mo okolo me le ma ri, amayun a da a ta yuwusan alajiya e ikaka adama e Yesu Zamawawa. N ta yuwusan mazanga adama a alajiya e le. Waru n ta lyuwa elime na mazanga ¹⁹ adama a na n reve ta avasa a du ni ikambi i Ruhu va Yesu Zamawawa u ta zuwa a lyawa mu.

²⁰ N te icigi kuci n yuwan nden n na maa yuwan ili i na yaa zuwa mu mu uwwa wono wan, amma o una u ndolo, n ciga ta n yuwaan Kristi Zamawawa aganda babu wovon kuci. N shi na wovon de acapa shi, waru n ciga ta n dana nu ucira gogo hali a 'yawa elime adama wuma u va u ca yi tsugbain kuci, ko n ri wuma ko na n kuwa.

²¹ Nā n ri wuma, u to o'wo adama a Kristi Zamawawa, agba nā n kuwā u ta la'aa mu. ²² Agba nā n lyuwa elime nā wuma a lipu nda, n tā tsurā n lyuwa elime nu ulinga wā Kristi Zamawawa. N gura reve ili i na maa dangwa shi. ²³ Aṣalā a na maa tara u yuwan tā usān. A mantsa mo ro n la'a tā ciga n danā wuma, a mantsa mo ro gba shi, n la'a tā ciga n kuwā adama n danu obolo nā Kristi Zamawawa. N danā obolo nā ayi u la'aa mu tā ulobonu suru suru. ²⁴ Agba n reve tā i buwa tā a zama mu tsarā n danā obolo nā aḍu.

²⁵ Waru adama a na i buwai a zama mu, n reve tā n ta buwa wuma tsarā i kungwa atsumā o ucawu wo okolo a ḍu waru ne ḍa yaa ushi mazangā mo ucawu wo okolo a ḍu. ²⁶ Nā ne ḍa, nā n tawisā ya'a ḍu waru, i tā danā nā mazangā mā abunda adama e ili i na i cina numu, waru i tā tsurā ili nā abunda na yaa zuwa i damma Yesu Zamawawa tu ulobonu.

²⁷ Amma ili i na i farai biti, ayi ḍa, ni i ciga i 'yuwan i yuwan nden n na maa tawaa Alabari a Sa'ani tsugbain adama e Yesu Zamawawa. To, ko n dashi tawā me ene ḍu ko mu uwwa adama a ḍu, n te reve a na i ri mishin a majiyan mā tā ni ifobi i tā, o mpolo n na yaa tsurā aza a na aa ca okolo a Alabari a Sa'ani. ²⁸ She yu uwwa wovon adama a n'yuwatan n ḍu wan. Ne ḍa woo o'wo le iroci i na Aṣulā na aciyayi aa lungusa le avu gba u wawa ḍu. ²⁹ Adama e Yesu

Zamawawa, Aṣulā a ca ḍu tā ili i sa'ani a na a ca niyi okolo, waru u ca ḍu tā ili i sa'ani i na yoo sowo atsumalimā adama a yi. ³⁰ I reve tā cine a ca numu atsumalimā hali gba gogo nda yu uwwa tā a na ne ḍa u buwai. Aḍu fo i te reveshe cu'un va atsumalimā'a.

2

I danā tsq Yesu

¹ I tā nu ugbamu wa asuvu adama a na i ri uḅoluloi nā Zamawawa? I tā nu uvo-towun wo okolo adama e icigi ya yi? I ta muwwulai obolo atsumā a Ruhu va Akiza? I te inda iliyali ya aza a ḍu, reve i ri a kurusu ben ne ele? ² Adama a na n revei ne ḍa u ri, n ciga ḍu tā i zuwa mu mu uwwa uyo'o lon. Apa ili i na yaa yuwan: i salalāi vāni ḍu ulobonu, i cigalāi, reve waru i yuwan ulinga obolo nā majiyan mā tā a yuwusan ili i tā.

³ She i yuwan ili adama a tsushu'un wan, waru she i yuwan ili adama o u'yaṣaṣan wa avangaci wan. Amma vu tara aciyawu ili i ro wan nā vaa yuwusan ili, reve vu danā a majiyan vuma ro la'a wu tā. ⁴ She i danā adama e ili i na i bura nḍu goon wan, amma i danā aḍa ama o ro fo.

⁵ Atsumā a wuma a ḍu ni i ciga i 'yuwan i yuwan majiyan waru i danā aza a mayan ununa Yesu Zamawawa yuwain majiyan reve waru u yuwan.

⁶ Yesu ili i tā i ḍa nā Aṣulā foyi, agba u yuwusan majiyan ma na waa uwwa uyo'o

u na Asulā a uwwusa shi.
 7 O unā u ndolo reve u kambaṭo aciyayi ili i ro i da shi,
 avu wo o'wo unata ana aagbashi.
 A matsan yi ta vadilima.
 8 Reve u danā cine vu revei vuma.
 Avu u yuwan tsutoni na Asulā,
 agba u kambaṭo aciyayi ili i ro shi suru suru,
 hali u kuwa a akpata.
 9 Adama o ndolo, Asulā a 'yasan yi ta,
 reve u rawato yi ubata u na u la'ai suru suru.
 Reve Asulā a ca yi ala a na a la'ai ala biti.
 10 Ne da vuma suru aa kingyo na wu uwwa ala e Yesu. ◊
 Koyan da atsuma a zuva na o uvadi u ta yuwan ne.
 11 Waru ne da unā biti waa damma a alanga eteshe
 a na Yesu Zamawawa Zagnabin da,
 waru ili i nda i ta tawaa Asulā
 Dada na tsugbain.

Yi ikana tsi italyo'o

12 N'utsa n va, i kurusu ta Asulā kuci a mantse ma na n danai obolo na adu. Gogo gba a na n ri obolo na adu shi, i kuru hali u la'a cine i yuwusain. I lyuwa elime nu ulinga u na woo roco a wawa du ta, agba i yuwan ne nu ucasu u tsugbain na wovon.
 13 Asulā a to ulinga atsuma a du, a zuwusa du i ciga i yuwan tsutoni, waru a casu

du ucira u na yaa yuwan ili i na i yo'onoto niyi okolo.

14 She i yuwan mokodo ko nwasanlai atsuma e ili i na yaa yuwusan wan. 15 Na ne ko za oo goro du adama e ili i ro shi, ko ke'en. I yuwan nden n cece, wuma u na u ri nu unusu shi, adu muwun ma Asulā n da atsuma o uvadi wi irumbu za na ri tapu na amaa na a ri aza e iwuya waru aza a na aa yuwusan unusu kuci. Lyawai wuma u du wi ikana lon tsi italyo'o ubata wa amaa nda. 16 I guza adanshi a wuma ulobonu, adama ko na Yesu tawa, n gura damma n riyā ala'anlai e iladi'i shi, waru ulinga u va wo o'wo ulinga we pere shi. 17 Ucawu wo okolo a du a tyo yi Zagnabin na cine yaa yuwusaan yi aganda wo o'wo ta kucci e ekere a yi. Waru u to o'wo she damma a tsun ta mpasa n va atsuma a kucci du. Ne da maa yuwan mazanga, waru n ta yuwan mere obolo na adu. 18 I yuwan mere adama o ndolo, reve waru i yuwan mazanga obolo na amu.

Bulu lyunguyi ni ikambi

19 Na Yesu Zagnabin usu aa jima shi, n te ifobi i na maa lyunguwa du Timoti. Reve nu u kamba ubata u va n ta yuwan mazanga adama a alabari a na waa tawaa mu adama a du. 20 N ri na za ro tsa yi shi. U te inda iliyali i du i na u la'ai koyan pa. 21 N ta dansa ne adama a na koyan da ta majiyan me ili i na u cigai goon, o unā u

majiyān me ili i na Yesu Zamawawa cigai. ²² Agba i reve t̄a cine Timoti rocoi aciyayi gashi mawun ma na mā ri obolo n̄a dada v̄a yi d̄a. U kamba mu t̄a ātsumā a ala-jiya a Alabari a Sa'ani. ²³ N̄a n reve ili i na aa yuwan n̄a amu, n t̄a lyungu yi ya'a d̄u. ²⁴ Waru n zuwa t̄a okolo waa jima shi Zagbain ta zuwa mu n t̄awa ya'a d̄u.

²⁵ I lyungu t̄a Abafaroditu ana malingata mā d̄u, reve gba u yuwan ili i na n cigai suru. Za v̄a d̄a ātsumā e Itoni, u yuwan t̄a ulinga obolo n̄a amu, waru soja d̄a obolo n̄a amu. Gogo, n yuwan t̄a majiyān u lobono t̄a n lyawa yi u kambā ubat̄a u d̄u. ²⁶ Adama a na u ciga t̄a u danu n̄a adu lon. U dama t̄a ana yu uwwai u shi t̄a ubanakun. ²⁷ Amayun a d̄a u shi t̄a u banakan, u shi t̄a u yuwan gashi u t̄a kuwā. Amma Asulā e ene t̄a iliyali ya yi, reve ana u wawai wuma w̄a yi, awu u putsa mu n̄a mesun adama a ātsumolangu a abunda. ²⁸ Ayi d̄a i zuwai n la'a cigai n lyungu yi ubat̄a u d̄u. N̄a ye enishe yi i ta yuwan mazanga, ne d̄a ātsumolangu a v̄a ee jebe. ²⁹ I raba yi ulobonu ātsumā a Zagbain reve i yuwan mazanga lon. Icu'un ya ama o ndolo i ca le tsugbain. ³⁰ I yuwan ne adama a na u shi t̄a akuwā adama o ulinga w̄a Yesu Zamawawa, adama a na u t̄awa t̄a u shiton ikambi i na adu na aciyadu yaa yuwan shi.

3

Ununa aq tsura utsuru wa amayun

¹ Gogo gba, ama a v̄a, i yuwan mazanga adama a Zagbain! N t̄a mazanga n dānaa d̄u ili i na n damma ndu d̄e. Hali gba u t̄a dashi kamba d̄u.

² She i lyawa ama a vama o ndolo a pusan d̄u ana wan. Ele d̄a ama a na a tsu zuwa mapada mo uryumbu ma vama, o rotso t̄a musan me idaba. ³ Atsu tsu t̄a nu uryumbu wa amayun adama a na tsu ta yuwusan aganda n̄a Ruhu v̄a Asulā. Tsugbain ts̄a tsu ts̄a t̄awa t̄a adama e Yesu Zamawawa waru tsu zuwa ucira u tsu a lipu shi.

⁴ Amu gba n ta gura zuwa ucira e ili i lipu. N̄a za ro te eneshe u t̄a tsura ulyuwu wa aci ni ili i nda, n ta la'a yi ātsumā e ili i nda suru. ⁵ A pada mu t̄a uryumbu amu na ayin kunlā nu umatsun. Amu ātsumā a aza a Isra'ila a d̄a. Amu ugundo wa Banyamit̄ u d̄a. U to rocosu na amayun amu za ve elentsu a Ibrahim a d̄a. N̄a tsaa yuwan adan-shi a Wilā, amu Mafarishi ma d̄a. ⁶ Amu za vu ucira d̄a n shi, n zuwa t̄a aza e Itoni ātsumalimā. Babu za na ee reme mu nu unusu i makuda mo upasu u t̄a u Wilā.

⁷ De acaṗa, n shi t̄a a majiyān gashi ili i nda ili ya abulā i d̄a, agba gogo n tara le ili i ro shi, adama e ili i na Zamawawa yuwaan numu. ⁸ Upasu n̄a ne, n te inda ili biti babu abulā n̄a n kurato yi nu urevu w̄a Yesu Zamawawa. Urevu w̄a Yesu

Zagbain Zamawawa va u la'a ta ili biti abula, waru amayun a da. Adama a yi a da mo ocoyi ili biti, avu n tara le tse everi adama mo o'wo za vu Zamawawa suru suru. ⁹ Waru adama mo o'wo obolo na ayi suru suru, m buwa a zuwusaa isa'ani i va ko itoni i wila ucira shi, amma n zuwaa ta Yesu Zamawawa ucira adama u wawa mu. N ta yuwusan ne adama a na ure wa Asula u na waa zuwa tsu mejege obolo na ayi u to ucasu wo okolo. ¹⁰ N ciga ta n reve Yesu Zamawawa, nu ucira u na u 'yasan niyi atsuma a akwakwa. N ciga ta mo o'wo obolo na ayi, adama n reve atsumalima a yi. Waru n ciga ta mo o'wo obolo na ayi atsuma o ukwa wa yi. ¹¹ Ne da n ri nu uzuwu wo okolo na amu fo aa 'yasan mu atsuma a akwakwa!

Lyuwai elime na mpolo

¹² Koto n koto mayan me ili i nda shi, waru koto a zuwa mu n shiwan shi. Amma n ta lyuwusa elime nu ulinga hali a tyo o ukosu na aa zuwa mu mo o'wo ili i na Yesu Zamawawa ciga numu mo o'wo. ¹³ Ama a va, maa dansa n tsura ta de n guza ili i nda suru shi, amma apa ili i na maa yuwusan: N zuwa aciyava e ili ya acapa shi, n to tonon nu ucira adama n reme ili i na i ri elime. ¹⁴ N lyuwa ta elime nu ulinga adama n rawa ukosu a mantsa ma na aa ca mu iliyinkapa, a mantsa ma na Asula ee de mu a tyo zuwa adama e Yesu Zamawawa.

¹⁵ Koyan atsuma a tsu za na kungwai de atsuma a Ruhu u ta yuwan majiyan ne tsunda. Agba ni ili i ro ita lo na i usuyi shi, Asula a ta zuwa du yee ene ili i na i ri mejege. ¹⁶ Ili i na i la'ai ili biti ayi da: tsu lyuwai elime ni itoni yi ili i na tsu revei de amayun a da.

¹⁷ Ama a va, kuruyi cine maa yuwusan nden, reve waru i rito a kalyuwusa ama a na a yuwusan nden ana iroci i na tsu ca ndu. ¹⁸ I yuwan nden ne, adama a na ama na abunda a ta lo a nden o ure u na woo rocosu ama ele n'yuwatan ma akpataf e Yesu Zamawawa da. N damma du ta de ne, agba hali n gogo n te mesun na abara adama a na ili i nda amayun a da. ¹⁹ Ama a nda a ta rawa o ukosu reve a cina ukwa suru suru. Ili i na aa yuwusaan aganda goon ayi da ili i na ele na aciyele a cigai adama a lipu le. A ta tsurusa tsugbain atsuma e ili i wono i na aa yuwusan. A zuwa ta okolo e le e ili yu uvadi u nda suru suru.

²⁰ Atsu gba ama a zuwa a da, ubata u na Yesu Kristi Zagbain Zamawawa ri nden. Agba tsu te ipiri ya yi lon o utawu wa yi Zamawawa tsu. ²¹ U ta tawa lipu tsu aza a na a ri nu ucira shi o uvadi u nda, reve u kambato le lipu tsugbain gashi za va yi, u ta yuwan ne nu ucira u gbain u na waa zuwa ili biti i yuwan tsutoni na ayi.

4

¹ Ama a va, n te icigi i

đu, waru n ciga t̄a me ene đú. I zuwa mu t̄a mu n yuwan maẓaṅga waru ađú da ookokolo a na a ca numu. Adama o ndolo yi isawan nu ucira aṭsuma e Itoni yi Zagbain.

Ununa ee isawan mejege

²⁻³ Za va, aṅu za vu ulinga va amayun da vu ri obolo na aṅu, n ta patishi wu vu kamba aṅaci e re a na a ri de obolo na aṅu. N te ipati ya Afodiya na Sintiki aṅaci e re a nda, e reme muwwulai adama a Zagbain. De aṅapa a yuwan t̄a ulinga lon obolo na aṅu adama a damma ozo o ro Alabari a Sa'ani. Waru a yuwan t̄a ulinga na Kileme na akapi a aza o ulinga obolo na aṅu. Asula a dana t̄a ala a ama a nda aṭsuma a aatagada a ama a wuma u na woo koto shi.

⁴ I yuwan maẓaṅga kuci adama a Zagbain. N ta dashi gba damma ne, i yuwan maẓaṅga! ⁵ I kuru ben na ama suru, i cuwan utawu wu Zagbain u yuwan t̄a zuzu.

⁶ She i dama adama e ili i ro wan. Agba i yuwan avasa aṅu i pati Asula ikambi e ekere e ili biti. I dana o godyusho, aṅu i damma yi ili i na i ri na aṅu shi. ⁷ Ni i yuwan ne, i reve t̄a Asula a ta zuwa okolo a đú a danu. Aṅu nda aṅu da ili i na i la'ai ulobonu upasu ni ili i na ookolo a vuma aa gura reve. Ne da wa a tiga okolo a đú na asuvu a đú aṭsuma a nden n đú aṭsuma e Yesu Zamawawa.

⁸ Ama a va, o ukosu n ta dansa ili i nda: i kambuwa

ugbozu u đú e ili i na i ri amayun, waru ni ili i na i rawai a ca tsugbain ni ili i na i ri mejege. I yuwan majiyan me ili i na i ri cece, ni ili yi icigi, ni ili i na yi ntsayi. I kambuwa ugbozu u đú e ili i na i la'ai ulobonu waru u rawai ica. ⁹ I dana a mayan me ili i na i ritoi ya'a va suru. Waru i yuwusan ili i na suru yu uwwa numu adansa. Waru i yuwusan ili i na suru ye ene numu a yuwusan. Adama a na ne da, Asula o okolo nden oo o'wo obolo na ađú.

Bulu damma u godyo t̄a

¹⁰ Nu ufaru i dana t̄a ada a va. N reve t̄a majiyan mo ndolo ma dana đú t̄a lo, agba i tsura ure u na yaa lyuwa elime ni ikambi i va waru shi. Gogo nda n t̄a a maẓaṅga a na i tsurai ure u na yaa kamba mu. ¹¹ Maa dansa ili i nda adama a na n lambai shi. O roco mu t̄a cine maa yuwan maẓaṅga e ili i na i cina numu suru. ¹² N reve t̄a ili i na a tsu de ulambu. Waru n reve t̄a ili i na a tsu de utsuru. N reve t̄a cine maa dana a maẓaṅga kuci. N reve t̄a cine maa dana a maẓaṅga aṭsuma o ucuwun na a manṅa ma ambulu. N reve t̄a cine maa dana a maẓaṅga aṭsuma o ut-suru wa aṅunda, ko babu ili suru suru. ¹³ N ta gura yuwan ili biti adama o ucira u na Yesu Zamawawa aa casu mu.

¹⁴ Agba suru na ne, i yuwan t̄a ili i na i lobonoi adama i sowo na aṅu aṭsuma a aṭsumalima a na moo sowuso gogo. ¹⁵ Waru ađú ama a Filibi i reve t̄a a na ađú da goon

a za a na a ca numu ikebe adama e ikambi a mantsa ma na n ta'waa ndu na Alabari a Sa'ani, reve waru n lyuwa elime na mmalu n lyawa Makidoniya. Ko aa'isa a aza e Itoni o ro a yuwan ne shi. ¹⁶ Ko a mantsa ma na n shi Tasalonika i ca mu ta ikebe u la'a ta u ta.

¹⁷ Maa dansa ili i nda adama a na n cigai n dashi ushi une'e u ro ya'a du shi. Amma ili i na n cigai ayi da i ta ushi atsupu adama a na i yuwaan numu isa'ani.

¹⁸ Gogo n ta ni ili i na n cigai suru. Hali gba ili i na n ri na ayi u la'a ta ili i na n cigai. I lyungu ta nu une'e wa abunda o ukere wa Abafaroditu, waru n ushi le ta. Kucci maguru ma sa'ani ma da, waru Asula a ushi ta kucci'i waru u yo'onoto yi ta okolo. ¹⁹ Asula a va, za na aa kalyuwusa mu, u ta ca du fo ili i na i cigai suru nu utsuru u tsugbain tsa yi. Utsuru wa yi ele da ili i na u ca ntsu o ukere wa Yesu Zamawawa. ²⁰ Adama e ili i nda suru, i ca Asula Dada tsu tsugbain babu ukotu. Ami.

Icasu yu ukosu

²¹ I casa aza e Itoni atsuma a Filibi suru. Aza a tsu a na a ri pa a ta lyungusu ni icasu i le. ²² Waru akapi a aza e Itoni suru a ta casa du fo. Aza e Itoni a na aa yuwusan ulinga o ukobu u tsugono tsa Kaisa a ta lyungusaa du ni icasu langa.

²³ Lyawa isa'ani yi Zgbain Yesu Zamawawa yo o'wo obolo na asuvu a du.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Kolosi

*Ucuḍuwu wa aatagada a
nda*

Bulu ḍana tā mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Kolosi ayi atsuma o u'wa wa ali. Bulu ḍa farai aa'isa aza e Itoni a nda na aciyayi shi. Koto shi u bura ubata'a shi ko ke'en. U reve tā adama aza e Itoni o ubata'a adama e ili i na Abafara damma niyi. Abafara za vi Itoni ḍa za na ḍana'i obolo na Bulu atsuma o u'wa wa ali.

Aza e Itoni a Kolosi a fara tā itoni yu uritosu i na i ri mejege shi. A shi tā a ciga a putsaa aciyele ili i ro i na lipu cigai, waru a shi tā a ciga a yuwaan nlingata ma Asula aganda na akapi e ili i vama i ro. Bulu ḍana tā adama u damma le ili i ndolo suru amayun a ḍa shi. U ciga tā u damma le e reve Yesu Zamawawa ca tā vuma ili i na vuma cigai suru. U cuḍuwa tā ulobonu lon cine Asula na Yesu Zamawawa kambai aza e Itoni.

Ana'an fo, Yesu Zamawawa ca tā ili suru i na vuma cigai adama tsu yuwaan Asula aganda o ure u sa'ani. Aatagada a nda a cuḍuwa tā adama a nda ulobonu lon a alanga e eteshe.

Ili i na iripe atsuma a aatagada a nda

1. Icaṣu (1:1-2)

2. Avasa o ugodyusho (1:3-8)
3. Yesu Zamawawa nu ulinga wa yi (1:9-2:19)
4. Wuma u sa'ani na Yesu Zamawawa (2:20-4:6)
5. Icaṣu yu ukosu (4:7-18)

1 Amu ḍa Bulu. Asula a ḍangwa mu tā adama mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa. Timoti tā pa obolo na amu, ayi mawun ma anawu ma tsu ma ḍa.

2 N ta ḍanasa mepepelime ma nda a tyo ubata wa ama a Asula aza a na a ri na nden Kolosi. Ele aza a tsu a ḍa waru o to tonu Zamawawa mejege.

Lyawa Asula Dada tsu roco ḍu isa'ani na asuvu nden a yi.

Avasa o ugodyusho

3 Tsu ta yuwusan avasa kuci adama a ḍu, waru tsu to godyusho Asula, Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

4 Ili i na i zuwai ayi ḍa tsu uwuwa tā a na i cayi Yesu Zamawawa okolo a ḍu, waru tsu uwuwa tā a na i ciga tā ama a Asula suru. 5 I tā nu ucawu wo okolo ni icigi i nda adama o uzuwu wo okolo a ḍu, agba Asula a zuwa tā ḍe ili i na yaa zuwusaa okolo ḍe zuva adama a ḍu, ubata u na yee ene yi gogo shi. Yu uwuwa tā adama o uzuwu wo okolo a nda a mantisa ma na yu uwwai ikaka adama a amayun, Alabari a Sa'ani a na a damma nḍu. 6 Alabari a Sa'ani a nda a vadala tā nden n ḍu o urana u na yu uwwai amayun mejege adama e isa'ani i na Asula oo rocosu aza o unusu. Gogo gba

Alabari a Sa'ani a nda'a a ta rawusa ubaṭa suru aṭsuma o uvadi. U ta matsasan muwun n na waa vadalasa nden ma ama ubaṭa suru ununa u vadala ndu.

⁷ Abafara to ulinga obolo na aṭsu, waru tsu ciga yi ta lon. Ayi da za na tawaa ndu na Alabari a Sa'ani'i. U yuwaan ta Zamawawa aganda mejege ana malingata ma tsu e memere ma du.

⁸ Ayi da za na damma ntsu ununa Ruhu va Akiza ca ndu icigi ya ama lon.

⁹ Adama o ndolo, tsu ta yuwusan avasa adama a du kuci. Tsu yuwan ta ne diga o urana u na tsu fara uwwai adama a du, agba tsu lyawa avasa shi. Tsu ta patishi Asula a ca du urevu u mejege e ili i na u ciga ndu i yuwan, waru tsu ta patishi yi u ca du urevu wi ili i ruhu. ¹⁰ Ne da cine yaa yuwusan nden n du maa ca Zagbain tsugbain kuci, avu wu uwwa uyo'o u du. I ta matsan muwun ma abula na yaa yuwusan ili i sa'ani, waru i to roco isa'ani kuci. Ni i yuwan ne, i ta kungwa avu i reveshe Asula kuci.

¹¹ Tsu te ipati Zagbain ca du ucira tsu ucira u tsugbain tsa yi adama i kaba asuvu waru i dana na ankuri, adama waru i kuna wan. Lyawa u shiton du na mazanga. ¹² Tsu ciga du ta i godyoo Dada kuci. U ta zuwa du i tsura akunda a na waa ca ama a yi aṭsuma o tsugono tse ekan. ¹³ U wawa tsu ta e ekere a za na ri a tsugbain o tsugono tsi irumbu, waru reve u

tawato tsu aṭsuma o tsugono tsa Mawun ma yi, za na u cigai lon. ¹⁴ Asula a tsupaa tsu ta na mpasa m Mawun ma yi reve tso o'wo faan, ne da u yuwaan ntsu gafura vu nusu tsu.

Kristi Zamawawa la'a ta koyan

¹⁵ Kristi Zamawawa ununa Asula a ri a da u ri, shede ama aa gura ene Asula ne esu e le shi. Ayi da Mawun mo ufaru ma Asula waru u to tsugono tsi ili i na Asula a yuwain biti. ¹⁶ Ne da u ri adama a na Asula a yuwan ta ili biti o ukere wa yi. U yuwan ta ili biti zuva ni ili biti pa o uvadi. U yuwan ta ili i na tsee ene ne esu biti, waru u yuwan ta ili i na tsee ene shi biti. U yuwan ta icu'un i tsugono na cira koko'o suru aza a na a ri ubata u na tse inda shi. Amayun a da Mawun ma Asula ma yuwan ta ili biti adama ili biti i ca yi tsugbain. ¹⁷ U ta lo kafu ili biti, waru ayi da u zuwai ili biti yo o'wo obolo.

¹⁸ Kristi Zamawawa da aci a aa'isa a aza e Itoni, aza e Itoni waru lipu va yi da. Ayi da za na farai aa'isa a aza e Itoni waru ayi da za na Asula a fara 'yasain aṭsuma a akwakwa, avu u kambatowisa yi wuma. Adama o ndolo, u la'a ta ili biti. ¹⁹ Asula ene ta u lobono ta cine ayi u ri, waru u dana ubata wu Zamawawa suru. ²⁰ Asula a zuwa ta o ure wa Yesu Zamawawa ili yu uvadi ni ili ya zuva suru a kamba cece ubata wa Asula. Mpasa

mā Yesu n da n kambatoī asuvu nden nā Asulā ana a zuwai mpasa'a moo oco, ayi uvaru a akpata.†

²¹ De acaṗa, i shi t̄a alanga nā Asulā. N'yuwatan mā yi n da i shi, aṗu majiyan me iwuya nā linga ḍu kakasa ḍu nā ayi. ²² Gogo gba shi Asulā a kambato ḍu t̄a tsu n'utsa mā yi. U yuwan t̄a ne nā lipu Mawun mā yi, za na kuwai a akpata. Adama o ndolo, Yesu Zamawawa tawato ḍu t̄a a makakan mā Asulā, aṗu yo o'wo babu unusu, ununa ko za aa yuwan adanshi o ro a aci a ḍu shi, nā yi isawan a makakan mā yi. ²³ Amma ni i ciga i 'yuwan i lyuwa elime nu u'ususu na ili i nda amayun a da waru ni i ciga i 'yuwan yi isawan pe nu ucira. She i lyawa uzuwu wo okolo a ḍu na ushiyi a mantsa ma na yu uwwai Alabari a Sa'ani wan. A yuwan t̄a alajiya a Alabari a Sa'ani a nda o uvadi suru, waru aṗu Bulu, mo o'wo t̄a aagbashi e itana yi ikaka i nda.

Ulinga wa Bulu

²⁴ N ta uwwusa uyo'o a mantsa ma na aa casu lipu va atsumalima adama a ḍu. N to sowo atsumalima e ili i na i tawai biti, agba suru nā ne n sowo atsumalima a na a rawai za na Kristi Zamawawa sowoi shi. Atsumalima'a u tawaa t̄a aa'isa aza e Itoni ni ikambi za na ayi da lipu va yi. ²⁵ Gogo aṗu aagbashi a aa'isa a aza e Itoni a da adama a na Asulā a zuwa mu t̄a n damma ḍu

ikaka ya yi suru cine u ri amayun. ²⁶ Asulā o sokoo t̄a ama ikaka'a de nu ujimu, agba gogo a mantsa ma nda u roco t̄a ama a yi ifoḍi ya yi. ²⁷ Asulā o roco t̄a ikaka ya yi adama a na u cigai aḍu Atakpaci i reve ili i sa'ani ni ili i gbain i nda. Ili i na i shi usokowu, aṗu gogo e ene yi a alanga eteshe, ayi da: Zamawawa t̄a nden atsuma a ḍu, waru ne da i revei a na i ri na akunda atsuma a tsugbain tsa yi.

²⁸ Adama o ndolo a da tsaa dansaa koyan da adama a Zamawawa ubata u na tsu 'yawai suru. Tsu to ronuso le atsuwu waru tsu to rocosu le. Tsu ta yuwusan ulinga nu urevu u na Asulā a ca ntsu, adama a na tsu cigai a dana obolo nā Kristi Zamawawa waru oo o'wo wuntsayi nā aa 'yawa a makakan mā Asulā. ²⁹ N ta yuwusan ulinga lon adama wo o'wo ne, agba n ca t̄a aciyawa suru suru o ucira u gbain wa Kristi Zamawawa za na aa yuwusan ulinga atsuma a va.

2

¹ N ciga ḍu t̄a i reve cine n yuwain atyo a na maa yuwan adama a ḍu, waru adama a aza e Itoni atsuma a Lawudikiya, waru na adama a aza e Itoni a na koto a ga'ain nā aṗu shi. ² N yuwan t̄a ili i ndolo adama n dashi le ugbamu wo okolo waru adama o boluloi ni icigi. Ayi nda u ta lyawa le a tsura ili i sa'ani ya abunda i na i tsu tawa ne e reve ili yu

usokowu ya Asula. ³ Adanshi a Kristi Zamawawa da maa yuwusan. Ayi da za na ri uguzu ni ili yu ugbozu suru waru nu urevu u na tsee ene shi. ⁴ N damma du ta ili i nda adama she za gura pusan du ugbozu wan na a yuwan ulinga nu urevu wu uvadi, waru a yuwan mawasan na adu. ⁵ Ko na wo o'woi n ri zuzu na adu shi, okolo a va o to obolo na adu. Agba n ta a mazanga ma abunda adama a na i ri a yuwusan nden n wuma na wu ntsayi, waru adama a na i ri nu ucawu wo okolo wu ucira a Zamawawa.

Zamawawa tawaa ta na wuma wa amayun

⁶ Gogo gba a na i ushiyi Yesu Zamawawa, Zagbain du, i lyuwa elime ni itoni ya yi. ⁷ I shuwa aralu a du atsuma a yi reve i kungwa atsuma e le. Ne da ucawu wo okolo a du a tsura ikyun yu ugbamu, cine o rito ndu. Ne da waru yaa shiwan nu ugodyusho.

⁸ She i lyawa nanza reme du atsuma a mawasan me pere wan. Mawasan mo ndolo ma ta dana gashi urevu u da, agba uritosu u vuma u da goon. A tawa ta o ucira u ruhu wu uvadi u nda amma ubata wa Kristi Zamawawa da shi. ⁹ Ili i na i ri pe atsuma a Asula suru a ta pe atsuma a Kristi Zamawawa. ¹⁰ I to obolo na ayi, adama o ndolo ili i na i ri atsuma yi suru a ta pe atsuma a du fo. Waru u ta yuwusan tsugono a aci a cira suru na ama a gbagbain suru.

¹¹ Ana i tawai ya Yesu Zamawawa u pada du ta

uryumbu o ure u ruhu. Mapada mo uryumbu mo ndolo cine vuma tsu pada vuma uryumbu da shi. Ili i na gba Kristi Zamawawa yuwain ayi da u pada ta wuma vu nusu du. ¹² Ana a yuwaan du urumbusu, a cido du ta obolo na Yesu Zamawawa. Reve a yasan du a tyo a wuma adama a na i ri nu ucawu wo okolo atsuma o ucira wa Asula, za na yasin Kristi Zamawawa atsuma a akwakwa. ¹³ I dana ta akwakwa adama a nusu du waru adama a na i dana no okolo a nusu. Amma Asula a zuwa du ta i dana wuma atsuma e Yesu Zamawawa. U yuwaan du ta gafura vu nusu du suru.

¹⁴ Udaru vu nusu dana ta lo ufanu, waru udaru u nda u ta a aci a tsu. Amma Asula a kimusa ta udaru'u, u tara le ta reve u lungusa le ana a vara nle akpata a Kristi Zamawawa. ¹⁵ O ure u nda u da, Asula a tawai ucira wu cira na aza a tsugbain. U ca le ta wono a alanga e eteshe a na u lyuwai aci e le a akpata a Kristi Zamawawa.

¹⁶ Adama a nda, she i lyawa nanza kototo du, adama e ili i na yoo sowo ko i lyuwa wan. She i lyawa le o kototo du adama a na i kudai a yuwan abuki a rana va akiza o ro wan, ko a yuwan abuki o Woto Sa'avu wan, ko a na i kudai o toni wilu wa Ashibi wan. ¹⁷ Adama a na wilu u ndolo oroci e ili i na i ri amayun a da. Zamawawa a aciyayi ayi da ili i na i ri amayun. ¹⁸ Ama o ta lo a na a

nanza adanshi a vanvama wan. ⁹ She i yuwunlai epen wan, ana wo o'woi i fodó tã de akuci o okolo a ðu waru na cine i shi a yuwusan ili. ¹⁰ Gogo yo oto tã okolo a sa'avu waru za na yuwain okolo a sa'avu'u u ta lyuwa elime nu u casu ndu urevu nu u zuwusa ndu yoo o'wo tsa yi. ¹¹ Atsuma o ure u sa'avu u wuma u nda, wo o'wo ili i ro shi ko a ðu aza a Isra'ila da ko Atakpaci. Wo o'wo ili i ro shi ko a pada wu tã uryumbu ko a pada wu shi. Wo o'wo ili i ro shi ko a ðu mocin na koto e revei da shi, ko diga e elentsu ama a na a cigai addama da. Wo o'wo ili i ro shi ko a ðu aagbashi a da ko aagbashi a da shi. Ili i tã i na i la'ai ulobonu ayi da Kristi Zamawawa, waru u ta pe atsuma a tsu suru.

¹² Adama e ili nda, waru adama a na Asula a dangwa ndu yo o'wo ama a yi, waru u zuwa ðu tã yo o'wo cece, waru adama a na u ciga ndu, adama o ndolo i guzulai ni iliyali, ni isa'ani. Waru i dana ben na ankuri. Ili i nda yo o'wo tsu utugu u na i tso oto. ¹³ She i dana a muwwulai mu upan vani ðu wan, waru ni i nusunlai, i yuwunlai gafura. Zagbain yuwaan ðu tã de gafura, adama o ndolo i yuwunlai gafura ne. ¹⁴ Waru ili i na i la'ai ulobonu ayi da, i ciga i 'yuwan i dana ni icigi. Icigi i da i bolo ntsu suru, reve u lyawa tsu yuwain nden n sa'ani.

¹⁵ Lyawa asuvu nden e Yesu Zamawawa yuwan

tsugono o okolo a ðu. I yuwan ili i nda adama a na a ðu ama a lipu tã da waru Asula e de ðu tã i yuwan wuma atsuma a asuvu nden. Waru a mantsa suru i godyusho Asula. ¹⁶ I lyawa ikaka ya Kristi Zamawawa danu atsuma o okolo a ðu lon waru i tã tsura ugbozu. I yuwan ulinga ni idanshi ya yi i ritoloi reve waru i calai asala a sa'ani. I dana o godyusho atsuma o okolo a ðu waru a mantsa suru i dana a canasaa Asula ishipa i sa'ani icu'un icu'un. ¹⁷ Waru ili i na i yuwain suru ko ili i na i dammai suru, lyawa o o'wo gashi vuma na isawain o una wu Zagbain Yesu da. Waru a mantsa ma na yaa yuwusan ili i nda, i godyoo Asula Dada kuci e ekere a yi.

Cine yaa yuwan nden a 'wa ðu

¹⁸ Amaci, i toni ali a ðu, adama a na ayi ndolo ayi da ili i na yi ntsayi ana i toniyi Zagbain.

¹⁹ Ali, i ciga amaci a ðu, waru she i dana usuduwu e ekere e le wan.

²⁰ Muwun, i yuwan tsutoni na mbara n ðu atsuma e ili suru, ne da yoo yo'onoto Zagbain okolo.

²¹ Nan dada, she i damaton muwun n ðu wan, tsara o o'wo nu ukudu wo okolo a wuma u le wan.

²² Agbashi, i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a ðu atsuma o uvadi u nda. I yuwan ukadu i yo'onoto le okolo. She i yuwan ne a mantsa ma na a ri lo a

kalyuwusa du goon wan. I yuwan ne no okolo a ta ko na a shi lo a kalyuwusa du shi. Ne da ya ca Zagbain tsugbain. 23-24 Zagbain Yesu da yaa lingasaa a mantsa suru. Ama a da yaa lingasaa shi. Zagbain ta ca du ili i na u zuwayi ama a yi o unā wi ili i na i yuwain. Adama o ndolo, i linga nu ukadu u du suru. 25 Adu waru i reve ta nni i yuwan ili i babu ulobonu, a ta tsupa du fo ni ili i babu ulobonu u na i yuwain. Adama a na Asula a ri na adangulu shi.

4

1 Azagbain, i kalyuwa agbashi a du ulobonu, waru i guza le ulobonu. I yuwan ne adama a na i revei a na i ri fo na Zagbain zuva.

Iyuwan avasa

2 I dana a yuwusan avasa kuci no okolo a du ufofu waru nu ugodyusho atsuma o okolo a du. 3 Waru i yuwaan tsu avasa kuci. Iyuwan avasa a na Asula aa kpatu'waa ikaka i tsu ure, adama tsu damma ama ili yu usokowu ya Kristi Zamawawa, ili i na i zuwai n ri wunlu na akani. 4 I yuwan avasa adama n gura yuwan adanshi e ikaka i nda ulobonu, waru o ure u mejege. 5 I dana nu ugbozu nni i ri obolo na ama aza a na a ri aza e Itoni shi. I yuwan ulinga na mantsa ma na i tsurai biti mejege. 6 I yuwan adanshi ni idanshi i sa'ani waru i lyawa adanshi a du o o'wo uyo'o u mawwa kuci tsa

akpadi. Ayi da waa kamba du i usu yeci i na za ro aa yuwan du.

Icasu yu ukosu

7 Tikiku ta damma du adama a va. N ciga yi ta lon. Ayi za vi ikambi va amayun da za na aa lingasaa Zagbain obolo na amu. 8 Nlyungu yi ta atsuma a mmalu n sa'ani nda a tyo ya'a du adama u damma du cine tsu ri pa a yuwusan, waru adama u dashi du okolo ugbamu. 9 Waru n ta lyungusu Unisima. Ayi fo za na oo soduwo matsan ma da waru za tsu na tsu cigai. Waru vuma ta da atsuma a ama a du. A ta damma du ili suru i na yaa farasa pa nda.

10 Arista ta pa obolo na amu o u'wa wa ali. U ta lyungusaa du ni icasu ya yi, ne da fo Marku, za na kaka ta da le na Banaba. Tsu damma du ta de nu ufaru i ushi Marku nnu u tawa ya'a du. 11 Josuwa* za na waru a tsu de Yusutu, lyungu ta fo icasu ya yi. Ele nda ele da aza e Itoni atsuma aza a Isra'ila goon atsuma aza a na tsa yuwusan ulinga obolo. A ta pa a yuwusan ulinga obolo adama o tsugono tsa Asula waru a ta tanatosu mu okolo lon.

12 Abafara vuma da diga a lyuci du, waru aagbashi e Yesu Zamawawa a da. Ulyunguwa du ta icasu ya yi. U tsu yuwaan du ta avasa babu uro. U tsu pati ta Asula a gbmato du waru u zuwa du yo o'wo wuntsayi, adama yi

* 4:11 Josuwa na Tsuyahuda ili i ta i da na Yesu na Tsuheleni.

isawan nu ucira atsuma e ili i na Asula a cigai suru. ¹³ N ta gura yuwan adanshi a yi ana wi isawaan ndu obolo na aza e Itoni atsuma a Lawudikiya na Hirafoli.

¹⁴ I'utsa ya abula i tsu za vu urevu wa aguma Luka ta lyungusu fo icasu ya yi, ne da fo Dima. ¹⁵ I yuwan ankuri i lyunguwa aza a tsu aza e Itoni atsuma a Lawudikiya icasu i va, waru na Nimfa ka obolo na aza a na o tsu bolotosu o u'wa wa yi.

¹⁶ Ni i koto desununa u mepepeline ma nda, i lyunguwa aza e Itoni atsuma a Lawudikiya adama ele fo e deyinuna. Waru adu fo i denuna mepepeline ma na n danaa nle. ¹⁷ I damma Arikibu adanshi a nda, "Vu 'yuwan ciga vu koso ulinga u na Zagbain ca nuwu suru."

¹⁸ Amu, Bulu, amu da n danai icasu i nda ne ekere a va.

I cuwan na akani a va.

Lyawa isa'ani ya Asula i dana obolo na adu.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Aza a Tasalonika

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Bulu da danai mepepelime ma nda waru u dana ta mepepelime mo ro a tyo aza e Itoni a Tasalonika. Tasalonika lyuci gbain da a nge'en m mala ne eden abunda. Waru ubata u da a na ama abunda a ri oo tono amali. Bulu tawa ta atsuma a Tasalonika reve u rito ama adama e Yesu. Ayi pe u davusa ta amuna o ogado adama u tsura ikebe. Aza e itoni ya amali na abunda o o'wo ta aza e Itoni ya Yesu. Aza a Isra'ila fo atsuma a lyuci'i o o'wo ta aza e Itoni.

A mantsa wa'a, reve azagbain a lyuci'i a uwa tsushu'un, avu o loso Bulu ubata'a. A tyo de, reve Bulu lyungu kambi va yi Timoti u 'yawa u tawaa yi ni ili i na yaa farasa na aza e Itoni a na u lyawai de Tasalonika. Timoti tawaa yi ta na adanshi a sa'ani, a mantsa ma na wu uwwai adanshi a sa'ani a nda a da Bulu danai mepepelime ma nda.

Abajini o uritosu atsuma e mepepelime ma nda ayi da, cine ili yaa dana a mantsa ma na Yesu a kamba atsuma o uvadi u nda. Ili na abunda i ta fara a mantsa mo ndolo. Tsa'a gura reve urana u na ili i ndolo yaa fara shi, adama

o ndolo tsu 'yuwan tsu ciga atsu e ipiri tsu yuwan wuma cine Asula a cigai. Bulu cuduwa ta ili i nda suru atsuma e mepepelime ma nda.

*Ili in a iripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Icasu (1:1-3)
2. Ucawu wo okolo wa aza a Tasalonika ni iroci i le (1:4-3:13)
3. Wuma u na u tsu yo'onoto Asula okolo (4:1-12)
4. Ili i na a zuwusa yaa fara na Zagbain kamba (4:13-5:11)
5. Ili yu ukosu i na aa yuwan ni icasu (5:12-28)

¹ Amu Bulu, na Sila na Timoti, atsu da tsa'a danasaa aza e Itoni atsuma a Tasalonika mepepelime ma nda. U ta a tyo ubata a ama a na a ri aza a Asula waru aza a na a ri aza a Zagbain Yesu Kristi Zamawawa a na a ri de ubata'a.

N ta yuwusan avasa Asula o roco du isa'ani ya yi waru u zuwaa du aba'un a asuvu nden!

*Ama a Tasalonika a ta nu
ucawu wo okolo*

² Atsu tsu godyusho ta Asula adama a du. Waru a mantsa suru na tsa'a yuwusan avasa, tsu yuwaan du ta avasa. ³ Na tsu yuwan adanshi na Asula na Dada tsu adama a du, tsu yuwan ta adanshi e ili i na yaa yuwusan adama o ucawu wo okolo a du. Waru tsu yuwan ta adanshi a du adama o ulinga wu ucira u na i yuwain adama a na i cigai ama. Waru

tsu yuwan tā adanshi a dū adama o ulyuwu we elime u na yaa kalyuwusa Zagbain Yesu Zamawawa nni i ri pe atsuma a atsumalima.

⁴ N'utsa n va, Asula a ta na adu o okolo, waru atsu tsu reve ta a na u dangwa ndu yo o'wo ama a yi. ⁵ Ana tsu damma ndu Alabari a Sa'ani, ni idanshi i da goon shi, amma nu ucira, adama a na Ruhu va Akiza ca du ta urevu lon ana tsu damma ndu amayun. Ana tsu danai obolo na adu, ye ene ta cine tsu yuwain nden n tsu o rocosu amayun e ikaka i tsu. ⁶ Ne da i ritoi i yuwan cine atsu tsu yuwain nden, waru cine Zagbain Yesu yuwain nden ma yi. Ko na atsuma a atsumalima a abunda i ushi ta ikaka'a, Ruhu va Akiza zuwa du ta i yuwan mazanga.

⁷ Ne da fo yo o'woi iroci e ekere a ama a na o toniyi Zagbain atsuma a Makidoniya na Akataya. ⁸ Waru adama a du a da ikaka yi Zagbain i bazai atsuma e ida i ndolo, hali u karalai ubata u ndolo suru. Ama ko te da a uwwa ta adama o ucawu wo okolo a du. Adama o ndolo tsa ciga tsu dashi yuwan adanshi o ndolo shi. ⁹ Ama'a na aciyele a lyuwa ta elime a yuwusan adanshi cine i ushi ntsu. Waru a yuwan ta fo adanshi cine i vadalai i lyawai amali a du na cine yaa yuwusaan Asula a amayun aganda za na ri wuma. ¹⁰ Waru a ta dansa cine i ri ufo bu a pura makamba ma Mawun ma yi Yesu u tawa diga zuwa.

Asula a yasan ta Yesu atsuma a akwakwa, waru Yesu dada aa wawusa tsu atsumalima o uge'etosu u na waa tawa.

2

Ulinga wa Bulu atsuma a Tasalonika

¹ Ama a va, i reve ta ana tsu bura ndu pere da shi. ² Cine i revei, tsu dana ta atsuma a Filibi kafu tsu tawa ya'a du. De da a ca ntsu atsumalima reve waru a yuwaan tsu ulamu. Agba Asula a ca tsu ta okolo o ugbamu u na tsu damma ndu Alabari a Sa'ani a alanga e eteshe, ko na wo o'woi ama o ro e gigeshe tsu ta de. ³ Tso tawa du ni ikaka i tsu obolo ne epen shi. Waru tsu tawa du na ayi no okolo o ro de ko'o shi, ko adama a na tsu cigai tsu yuwaan du ugbozu shi. Ne da shi, ko ke'en!

⁴ Asula a usu tsu ta, dada u ca ntsu Alabari a Sa'ani a yi tsara tsu damma ama. Ili i na tsu cigai ayi da tsu yo'onoto Asula o okolo adama a na ayi da u tsu lyungwa okolo a tsu. Atsu tsu zuwa atsuve e ili i na ama a dansa shi. ⁵ Adu i reve ta a na ica i na tsu cuwa ndu ica ye epen i da shi, waru Asula na aciyayi u to roco ili i na tsu yuwain, tsu yuwan le adama tso obonu ili suru shi. ⁶ Waru tsu yuwan ili i ro tsara tsu tsura tsugbain e ekere a du shi, ko e ekere a ama a na a buwai.

⁷ O una u na, atsu ajiya e Yesu Zamawawa da, tsu shi ta zuwa du i ca tsu ili. Agba tsu yuwan ne shi, amma, reve tso

o'wo ben atsuma a du cine mma tsu ca mawun maani reve waru u golofo yi. ⁸ Tsu ciga du ta lon, waru tsu ta na mazanga ma na tsaa damma du Alabari a Sa'ani a Asula. Waru tsu ta na mazanga ma na tsaa kamba du atsuma e ili icu'un icu'un, adama a na yo o'woi ama a na n cigai lon.

⁹ Ama a va, i cuwan cine tsu yuwain ulinga nu ucira u tsu suru ana tsu danai na adu. Usana na ayin tsu yuwusan ta ukadu wi izami yi ikebe adama e ili i na tsu cigai tsu tsula suru. Tsu zuwaa du ume shi, ana tsu danai obolo na adu a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a Asula.

¹⁰ Adu ye ene ta ne esu a du, waru Asula e reve ta ne, a na tsu ri cece na amayun, waru ko za aa gura tsura ili i na woo goro a aci a tsu shi cine tsu yuwain na adu, adu aza a na i usuyi Zagbain. ¹¹ Waru i reve ta cine tsu guzai za suru cine dada tsu kalyuwa muwun ma yi. ¹² Tsu te ipati i du, waru tsu ta casu du adan-shi, waru tsu ta zuwusa du, i yuwan nden n na ma tawaa Asula na tsugbain adama a na ayi da u de ndu i uwa atsuma o tsugono tsai yi tsara i tsura tsugbain tsai yi.

¹³ A mantsa suru tsu to godyusho Asula adama a na i usuyi ikaka i na tsu yuwaan ndu alajiya. I damma adan-shi a tsu idan-shi ya ama a da goon shi. I ushi yi ta cine u ri amayun. Ikaka ya Asula i da. Waru ikaka'a i lyuwa ta elime a yuwusan ulinga atsuma a du aza a na a usuyi.

¹⁴ Ama a va, ana i usuyi ili i na tsu dammai, ama a du a ca du ta atsumalima. Ne da yo o'woi vadamma a'isa aza e Itoni a Asula atsuma a Yahuda. Ama o ndolo a usu ta Yesu Zamawawa, amma ama e le, aza a Isra'ila, a ca le ta fo atsumalima. ¹⁵ Aza a Isra'ila o ndolo o una ta amasula e le, hali ozo o ro e le o una Zagbain Yesu. Gogo a ca tsu ta atsumalima avu o loso tsu o uta. Ama a nda o yo'onoto Asula okolo shi, waru a 'yuwan ta ama suru. ¹⁶ A putsa tsu ta a na tsaa yuwan adan-shi na Atakpaci, adama a tsura iwawi wan. A ta yuwusan ne waru a ta dashishi nusu le. Gogo Asula a yuwan ta upan waru u ca le ta atsumalima.

Bulu ciga ta bura le

¹⁷ Ama a va, ana o loso ntsu atsuma a du, tsu jima shi, reve tsu uwa maluwa ma na tsaa kamba ya'a du. Tsu lyawa majiyan ma du shi, ko ke'en, tsu dana ta na maluwa ma na tsee ene du. ¹⁸ Amayun a da a na tsu shi tsu cigai tse ene du, amu Bulu, n yuwan ta ukadu mantsa na abunda adama n tawaya'a du, amma reve Male me geshe tsu. ¹⁹ Ili i na i zuwai n cigai me ene du ayi da i ta tawusa tsu nu uzuwu wo okolo, waru i tawaa tsu ta na mazanga, waru adu da iroci yu ulyuwu wa aci a tsu. I ta zuwa tsu tsu yuwan mazanga a makakan ma Zagbain tsu Yesu nnu u tawa. ²⁰ Amayun, adu da tsugbain tsai tsu na mazanga ma tsu.

3

¹ Adama a na tse enei tsa a gura danu babu na tsu uwwai alabari a du shi, dada tsu isawantoyi adanshi tsi isawan atsuma a Atina ne'en, ² reve tsu lyungu Timoti ya'a du. U ta yuwusan ulinga obolo na atsu ana aagbashi a Asula, reve waru u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a Kristi Zamawawa. Tsu lyungu yi ta adama u zuwa du i gbama waru u dashi du okolo ugbamu o ucawu wo okolo a du. ³ Tsu ciga du yoo o'wo udamu adama a addama a na i ri pe shi. Na ne suru, i reve ta a na a dangwa ntsu de adama o oso a atsumalima a nda.

⁴ A mantsa ma na tsu danai obolo na adu tsu ronuso du ta atsuva a na addama a ri lo a tawa du babu ujimu. Waru i reve a na addama'a a tawai de. ⁵ N reve ta na addama a du, waru maa gura danu babu na mu uwwai ili i na yaa balu du o okolo a va adama a du shi. Ayi da i zuwai n lyunguwa ndu na Timoti. N lyungu yi ta adama we ene ko ucawu wo okolo a du a buwa ta ugbamu. N ta uwwusa wovon she Za Malyungwa ma lyuwa aci a du o ure u ro avu waru ulinga u tsu woo o'wo pere wan.

Timoti dammai ili i na we enei

⁶ Gogo da Timoti rawai ana wu utai ya'a du. U tawa tsu ta na alabari a sa'ani adama o ucawu wo okolo ni icigi i du. U kambuwa tsu ta a na yaa cuwusan na atsu na

mazanga, waru i ta maluwa ma na yee ene tsu cine atsu tsu ri a maluwa ma na tsee ene du.

⁷ Ama a va, atsu a aciyatsu tsu ta pa na addama a abunda, waru a ta casu tsu atsumalima lon, amma tsu tsura ta okolo o utanu adama a na i buwai pe nu ucira atsuma o ucawu wo okolo a du. ⁸ Tsu reve ta i ta mishin nu ucira atsuma a Zagbain Yesu, ayi da gba waa casu tsu mazanga ma asuvu ma na wuma u tsu u tsura ta ucira. ⁹ Tsu godyoo ta Asula lon adama a du! Adama a du tsu ta na mazanga ma abunda a makakan ma Asula a tsu. ¹⁰ Urana na ayin tsu ta yuwusaan du avasa babu uro. Waru tsu te ipati ya Asula u lyawa tsu tse enishe du adama ni i cigisa ili i ro atsuma o ucawu wo okolo a du, tsu ca du.

¹¹ Tsu ta avasa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu lyawa tsu tsu bura du. ¹² Tsu ta yuwusan ipati Zagbain zuwa icigi i du i kungwa, waru u shiwan hali u kara a rawusa ubata aza a du hali a tyo e ekere a za suru, cine icigi i tsu i shiwan a tyo ya'a du. ¹³ Wi isawaton okolo a du aza a babu unusu atsuma a akiza a makakan ma Asula Dada tsu, a mantsa ma na Yesu Zagbain aa tawa na aza a akiza a yi.

4

Vu yuwan nden n sa'ani a makakan ma Asula

¹ O ukosu, ama a va, cine tsu damma ndu atsuma a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, tsu ta fo e ipati i du i yuwan nden n na woo yo'onoto Asula o okolo. Tsu rito du ta de i yuwan ne waru i ta yuwusan ne. Waru tsu ta patishi du i lyuwa elime na mayan ne, ² adama a na i ta cuwusan ni ili i na tsu rito ndu a ala a Zagbain Yesu.

³ Asula a ciga du ta i dana cece, adama o ndolo i suma cu'un vu unusu u tsipere suru. ⁴ Reve za suru u golofo lipu va yi, avu u yuwan nden n na n ri na akiza na ama a ca yi tsugbain. ⁵ Ne da yaa yuwan nden atsuma e icigi i mayan ma tsipere vadamma aza a amali shi. E reve Asula na re va yi shi.

⁶ She vu paala za va wu vi Itoni atsuma e ili i nda, vu zami ka va yi wan, adama a na Asula a ta tawaa na atsumalima o una wi icu'un vu nusu ndolo suru. Tsu rono du ta atsuvu na abunda. ⁷ Asula a de tsu ta adama tso o'wo cece, agba u de tsu adama tsu yuwain nden mi idaba shi. ⁸ Za na kudai a yuwan nden oo tono wila u nda, wila u vuma u da u 'yuwain a yuwan tsutoni na ayi shi, amma Asula a da waa 'yuwusan, za na ca ndu Ruhu va Akiza va yi.

⁹ Asula na aciyayi u rito du ta i cigalai, adama o ndolo ili yi lo shi na yaa zuwa mu n danaa du adama e icigi ya aza e Itoni a na wu ntsayi e ene atsuma a ama a Asula. ¹⁰ Amayun a da, gogo i ta ni

icigi ya abunda a tyo ubata aza e Itoni a na a ri e ida ya Makidoniya. Ama a va, ko na wo o'woi ne, tsu te ipati i du i dashi icigi a tyo ya'a le lon.

¹¹ Ili i na yaa la'a yuwan maluwa ayi da nda: I danu sanyi, i yuwan majiyan me ili i na yaa yuwusan goon, waru i linga ne ekere a du, cine tsu damma ndu nu ufaru. ¹² Ne da ama a na a ri aza e Itoni shi a ca du tsugbain adama a nden n du, waru yaa dana a kalyuwusa nanza ca du ikebe shi.

Cine Zagbain aa kamba

¹³ Ama a va, n ciga du ta i reve ili i na yaa fara na aza e Itoni a na a kuwai, adama i dana tapu na atsumolangu tsa ama a na a ri nu uzuwu wo okolo shi wan. ¹⁴ Tsu usu ta a na Yesu kuwai, waru a 'yasan yi ta avu u kamba wuma. Waru tsu ca ta okolo na Asula aa tawato Yesu waru, u ta kamba obolo na ama suru a na a cayi okolo ya Yesu kafu a kuwa.

¹⁵ Cine Zagbain Yesu yuwain adanshi na aciyayi a na, atsu na tsu ri wuma a mantasa ma na Zagbain aa kamba tsa wala elime a aza a na a ri pe ason e le shi. ¹⁶ Zagbain na aciyayi u ta cipa diga zuva. A mantasa ma ndolo ma da ama a uwuwa udammu wu ucira wu Zagbain, reve waru a uwuwa abajini a yisaali o una wu zagbain vu nlingata ma Asula, reve a uwuwa e ivulusa aavana a Asula. Ne da, aza a na a kuwai atsuma a Kristi Zamawawa a fara

'yon a tyo zuva. ¹⁷ Reve ātsu na tsu buwai wuma āvu tsu buwa ātsumā o uvadī reve ā falā tsu ā tyo ātsumā e eleshe obolo ne ele, āvu suru ntsu tsu ga'asan nā Zagbain zuva reve tsu danā obolo nā ayi babu ukotu. ¹⁸ Adama o ndolo i vowontoloi okolo waru i gbatatoloi aciyadū ni idanshi i nda.

5

¹ Ama ā va, ili i ro yi lo na yaa zuwa mu n danaā dū cine ko mantsa ma na ili i ndolo yaa fara shi, ² adama a na i reve tā ulobonu lon urana wu Zagbain u tā tāwā cine vivu tsu tāwā na ayin. ³ A mantsa ma na ama aa dansa, "Ili suru i tā mejege, asuvu nden tā lo waru babu addama o ro," a mantsa ma dādā ulungusu wāā riyā le babu urevu, cine mbālā n limatan n ri usān lon nā mantsa ma rawa zuzu. A mantsa'a babu ure u mala'aa diga a addama o ndolo.

⁴ Ama ā va, she i danā ātsumā e irumbu adama e ili nda wan, waru she i yuwan asalama nnu urana wu Zagbain tāwā gashi vivu wan. ⁵ Adama a na suru ndū muwun me ekan n dā waru muwun mu urana n dā. Tsu ri āzā e irumbu na ayin shi. ⁶ Adama o ndolo i yuwan ipiri i sa'ani, she i lantsa cine ozo o ro ā ri a nlavu wan. I danā e ipiri nu uguzu wa aci. ⁷ Ayin mantsa ma dā na ama a tsu lantsa waru mantsa ma dā na ama o tso o'wo usowu. ⁸ Agba ātsu na tsu ri ā nden ātsumā e ekan tsu 'yuwan tsu ciga tsu gitsai aciyatsu. Cine soja tsu fofo aciyayi nnā

wu nlā utugu wā aaragā a mākākan ma yi, tsu 'yuwan tsu ciga tsu fofoi aciyatsu adama nā Mekerencesu mā tāwā, tsu gura lyuwa elime nu ucawu wo okolo yā Yesu āvu waru tsu lyuwai elime ni icigi ya ama. Cine soja tsu fofo aciyayi nnā wo oto melezu mo uvon, tsu 'yuwan tsu ciga tsu danāi nu uzuwu wo okolo a na Yesu a wawa tsu. ⁹ Tsu yuwain ili i nda adama a na Asulā a zuwa tā okolo u wawa tsu o ucira wu Zagbain tsu Yesu Kristi. Ayi Asulā u tsuwan tsu upan wā yi shi. ¹⁰ Zagbain Yesu kuwā tā adama a tsu, adama tsu yuwain wuma obolo nā ayi babu ukotu. Ayi nda amayun a dā nā tsu ri wuma ko cina tsu kuwā a mantsa ma na u kambai. ¹¹ Adama e ili i ndolo suru, i gbatatoloi asuvu reve i suwulai aciyadū cine i ri a yuwusan.

Uritosu wu ukosu

¹² Ama ā va, i ca aza a na ā ri azagbain ā dū ātsumā o ulinga wu Zagbain tsugbain. A linga tā lon ātsumā ā dū waru a damma dū tā adama e ili i na i ri ulobonu shi a na yaa yuwusan. ¹³ I ca ama a nda tsugbain waru i ciga le adama o ulinga u le. Waru i yuwan nden n sa'ani vāni dū.

¹⁴ Ama ā va, ni i ciga i 'yuwan i rono orogo atsuvu. I dashi aza a na ā tsu lapā uwuwa wovon shi okolo ug-bamu. I toni ben waru i kālyuwā aza a na ā ri nu ucira shi. I yuwan ankuri nā za suru.

¹⁵ She i lyawa nanza tsupa iwuya ni iwuya wan, amma i yuwan ukadu i yuwunlai isa'ani waru na za suru.

¹⁶ I dana na mazanga kuci.

¹⁷ I lyuwa elime na mayan ma avasa. ¹⁸ Ko ni ili i ro i fara, i dana na no okolo o ugodyusho, adama a na wo o'woi ili i na Asula a cigai a tyo ya'a du da aza a na a ri aza a Kristi Yesu Zamawawa.

¹⁹ She i geshe Ruhu va Akiza wan. ²⁰ She i kuda a tara adanshi e ili yu usokowu ya Asula ili ya abula wan. ²¹ Amma i 'yuwan i ciga i lyungwa ili suru i na a dammai. I guza ili i na i ri ulobonu. ²² I suma cu'un vi iwuya suru.

²³ Tsu reve ta a na Asula a da aa casu asuvu nden, waru n ta yuwusaan du avasa u zuwa du yoo o'wo aza a akiza o ure suru. N ta yuwusan avasa u geshe okolo na asuvu na lipu du diga a mayan mo unusu e re suru, hali she urana u na Zagbain tsu Yesu Zamawawa kambai. ²⁴ Za na dangwa ndu za va abula da, waru u ta yuwan ili i ndolo.

²⁵ Ama a va, i yuwaan tsu avasa.

²⁶ I casa aza e Itoni a na a ri de suru ni ikatalu ya amayun.

²⁷ N te ipati i du atsuma a ala a Zagbain, i denuna o u'wa wu Zagbain suru mepelime ma nda.

²⁸ N te ipati Zagbain roco du isa'ani ya yi suru.

Mepepelime me Ire ma Bulu a tyo ya Aza a Tasalonika

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Bulu danaa ta aza e Itoni a na a ri pe atsumā a Tasalonika. Ayi da mepepelime me ire ma na u danayi aza e Itoni atsumā a lyuci na ri na abajini e eden a na a ri a nge'en m mala. U dana ta mepepelime ma nda adama a na ama o ro aa yuwusan uritosu u sa'ani shi adama o urana u na Yesu Zamawawa aa kamba. Ozo o ro e le a damma ta a na a tsura ta mepepelime diga ya Bulu agba epen a da le.

Atsumā e mepepelime ma nda Bulu dana ta amayun e ili i na yaa fara a makamba ma Yesu. U dashi ta damma ili i na u dammai de adama a adanshi a nda. Bulu yuwan ta adanshi e ili i ta'atsu i na i la'ai ulobonu atsumā e mepepelime ma nda. U damma le ta adama ada a mantsa ma na Yesu aa kamba. Waru u dammisa le ta atsumalima a na o sowuso ubata wa Asula a da wo utusa shi. Atsumalima a nda o to koto urana u ro reve a tsura wivuwun. A tyo o ukosu, u damma le ta a yuwan ulinga na atyo o ucira u na a ri na ayi kafu Yesu kamba.

Ili i nda suru amayun a da hali a tyo ana'an, cine a danai a mantsa ma ama a Tasalonika a na Bulu danaa nle mepepelime ma nda.

*Ili na iripe atsumā a aata-
gada a nda*

1. Icasu (1:1-2)
2. Ukambu wu Zagbain amayun a da (1:3-12)
3. Koto Zagbain kamba shi (2:1-12)
4. Vu yuwan nden ma abula (2:13-17)
5. Vu yuwan avasa waru vu yuwan ulinga (3:1-15)
6. Avasa o ukosu (3:16-18)

¹ Amu Bulu, na Sila na Timoti, atsu da tsa a dana mepepelime ma nda e tewee aza e Itoni ya Tasalonika ama a Asula Dada tsu aza a na a ri atsumā e itoni yi Zagbain Yesu Kristi Zamawawa.

² M pati ta Dada Asula na Yesu Zamawawa Zagbain u roco du isa'ani waru u ca du aba'un na asuvu nden!

Avasa o ugodyusho

³ Ama a va, u lobono ta tsu godyoo Asula adama a du kuci, tsu ta yuwusan mazanga adama a na ucawu wo okolo a du a ta kungusa atsumā e itoni nu ucira, waru suru ndu i ta dashishincigalai. ⁴ Na tsa a yuwusan adanshi a du na aza e Itoni ya Asula bata ro, atsu tsu yuwan ta mazanga a na yaa kabusa asuvu, avu i buwa nu ucawu wo okolo ko na yoo sowuso atsumalima a malyungwa na awuya.

⁵ Atsumalima a nda o to rocosu Asula e te ge'eto koyan mejeje. Ne da Asula ee kece du atsumā a aza a na aa uwa o tsugono tsa yi, agba gogo adama o tsugono tso ndolo tsa da

yoo sowuso atsumalima'a. ⁶ Asula a ta yuwusan ili i na i ri ulobonu kuci. U ta ca aza a na a tawusaa du na addama atsumalima. Waru u ta tawaa du na wivuwun atsuma a atsumalima a du. ⁷⁻⁸ A mantsa ma na Yesu Zamawawa Zagbain aa tawa diga zuva na nlingata ma Asula mu ucira ma yi obolo na akina a makula u ta ca tsu wivuwun fo.

Zagbain tsu Yesu ta ca aza a na e revei Asula shi atsumalima na aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Alabari a Sa'ani a Zagbain tsu Yesu. ⁹ Atsumalima a na oo sowo ayi da ulungusu suru suru. A ta kasa le na Zagbain waru nu ucira u tsugbain tsu yi suru suru. ¹⁰ Ili i nda i ta fara o urana u ndolo a mantsa ma na Zagbain aa kamba adama u ushi ica na tsugbain e ekere a aza a na a ca niyi okolo suru waru a ri aza a yi. Ili'i obolo na adu da, adama a na i usu ta ili i na tsu dammai.

¹¹ Asula a dangwa du ta, waru tsu ta avasa a na Asula aa usu du yi ntsaa yoo o'wo ama a yi. Tsu ta avasa a na ucira wa Asula waa kamba du i yuwan ili i sa'ani i na yaa ciga i yuwan suru. Ucawu wo okolo a du a da waa zuwusa du i ciga mayan me ili i nda. ¹² Ne da za suru aa ca ala a Zagbain tsu tsugbain adama a du, avu a ca du tsugbain obolo na ayi. Ayi nda ili i mayuwaan i da e ekere a Asula a tsu ne ekere e Yesu Zamawawa Zagbain adama e

isa'ani ile.

2

Vuma Vama na 'yuwain Wila

¹ Ama a va, tsu ta damma du ununa Zagbain tsu Yesu Zamawawa aa tawa, na cine oo boloto tsu ubata wa yi. ² She yoo o'ushi na atsumolangu ko udamu adama a ama a na aa dansa a na urana wu Zagbain u tawa ta de wan. A ta gura damma a uwwa ta ne ubata u tsu o uritosu, ko e ikaka ya adanshi, ko e mepepelime. ³ She i lyawa a yuwan du ugbozu ni ili i na aa dansa wan.

Amayun ayi da urana u ndolo waa tawa shi, she na abajini o u'yasasan wa aci e ekere a Asula a rawa reve waru o roco Vuma Vama na aa lungusa suru suru. ⁴ U ta 'yasan aciyayi mgbain, reve u tara aciyayi u la'a ta ili i na a tsu de aamali suru. Avu waru u lungusa ili i na aa yuwusaan aganda suru. U ta uwa atsuma a Aa'isamapada a Asula, avu u damma ayi na aciyayi Asula a da.

⁵ I gura cuwan ana n danai obolo na adu, n yuwaan du ta adanshi e ili i nda. ⁶ Gogo gba i reve ta ili i na yaa guzasa yi, adama a na a to utaa yi a alanga e eteshe na mantsa ma yi ma rawa. ⁷ Agba ko gogo ucira wu ulinga u vuma u na u ri a nlangi na Asula u to ulinga usokowu. Agba za na aa guza yi ta lyuwa elime na mayan ne hali she na a tawa za na aa guzasa yi'i. ⁸ Dada e

Vuma Vama oo utaa aciyayi, ayi da za na Zagbain Yesu Zamawawa oo kototo nu upepu u wivuwun wu una wa yi. Ayi da za na Yesu Zamawawa aa lungusa, nu u tawa atsuma a tsugbain tsa yi.

⁹ Vuma vama n nda u ta tawa u yuwan ulinga u Male nu ucira we epen ni iroci ye epen na linga va asalama ve epen. ¹⁰ Waru u ta gura yuwan atyo e iwuya i na waa yuwan wu lumama a na aa lungusa. A ta lungusa le adama a na a 'yuwan ta a ciga ili ya amayun reve waru a 'yuwan iwawi i na i tsu uta ubata wa Asula. ¹¹ Adama o ndolo Asula a lyunguwa le ta ni ili yu ucira i na yaa luluma le, avu u zuwa le a usu epe'en. ¹² Ne da oo kototo le adama a na a shi ta a uwwusa uyo'o wi iwuya i na a shi a yuwusan, reve a 'yuwan a usu amayun.

Yi isawan nu ucira

¹³ Ama a va, tsu godyoo ta Asula adama a du. Zagbain ciga du ta waru Asula a dangwa du ta de nu ujimu diga o ufaru adama u wawa du. Iwawi i nda i tawa ta adama a na Ruhu va Akiza kambato ndu cece, waru u tawa ta adama a na i usuyi ikaka ya amayun. ¹⁴ U de du ta i tsura iwawi a mantsa ma na tsu damma ndu Alabari a Sa'ani. Gogo nda i ta gura uwa atsuma a tsugbain tsu Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

¹⁵ Ama a va, adama e ili i nda, i ciga i 'yuwan yi isawan mejege, avu i guza ili i na tsu

rito ndu atsuma a adanshi na atsuma a madana.

¹⁶ Asula Dada tsu ciga tsu ta. Adama e isa'ani ya yi u ca tsu ta adanshi na asuvu nden nu uzuwu wo okolo u sa'ani u na u ri nu ukotu shi. ¹⁷ Tsu ta avasa Zagbain Yesu Zamawawa na Asula Dada tsu a zuwa okolo a du a gbama. Waru tsu ta avasa a ca du ucira u na yaa yuwan ili i sa'ani, reve waru i yuwusan adanshi a sa'ani.

3

Iyuwaan tsu avasa

¹ Ama a va, o ukosu u mepepeline ma nda, n te ipati i yuwan avasa adama a tsu. Ili yu ufaru, i yuwan avasa adama e ikaka yi Zagbain i baza go'o avu ubata u na u rawai biti, a tara yi na abula ununa i yuwain a mantsa ma na ikaka'a i rawa ndu. ² Waru i yuwan avasa a wawa tsu e ekere a ama a vama na ama e iwuya, adama a na vuma suru da cayi Zagbain okolo shi. ³ Amma Zagbain za va abula da, u ta gbamato du, avu u geshe du e ekere a za vama. ⁴ Tsu ta nu uzuwu wo okolo atsuma a Zagbain a na yaa yuwusan ili i na tsu damma ndu, waru tsu ta nu uzuwu wo okolo i ta lyuwa elime na mayan ne. ⁵ Lyawa Zagbain roco du cine Asula a ciga ndu, waru u roco du cine yaa kaba asuvu na atsumalima ununa Zamawawa kaba asuvu.

Morono ma atsuvu adama a qza o ukudu

⁶ Gogo gba ama a va, tsu ta zuwusa du i yuwan ili i nda atsumā a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa: Yi kasa na vuma suru na ri nu ukudu atsumā a du waru za na aa yuwusan nden mā yi a kuruu uritosu u na i tsurai ya'a tsu shi. ⁷ Adu na aciyadu i reve ta cine wuntsayi i toni ili i na tsu yuwain. Ana tsu danai na adu, tsu dana aza o ukudu shi. ⁸ Tsu ushi ilyalya une'e ubata wu za ro shi, shede na tsaa tsupa. Tsu linga ta lon urana na ayin adama tsoo o'wo itana a tyo ya'a du wan. ⁹ Tsu yuwan ta ne ko na tsu ri na tsaa zuwa du i lyuwato tsu, avu gba tsu 'yuwan adama tsu lyawaa du iroci i na yaa kuru. ¹⁰ A mantsa ma na tsu danai obolo na adu, tsu zuwaa du ta wila u nda: "Za na suru lingai shi, she u lyuwa wan."

¹¹ Gogo gba tsu uwwa ta ozo o ro atsumā a du a ta a nden me pere, reve a 'yuwan a linga, reve a uwa e gesheshe ulinga wa akapi a ama. ¹² Adama o ndolo, atsumā a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, tsu ta patishi icu'un ya ama o ndolo, tsu ta gba waru a dansaa le, e reme ulinga adama a tsura ilyalya waru a danu ben.

¹³ Ama a va, she i kuna mayan me isa'ani wan ko ke'en.

¹⁴ I kalyuwa aza a na a 'yuwain a kuru ili i na tsu dammai atsumā e mepepe-lime ma nda ulobonu. Yi kasa ne ele, adama o o'wo na

wono. ¹⁵ She i tara ama a nda ana n'yuwatan n du wan, amma i yuwan adanshi ne ele ununa yaa yuwan adanshi na aza a du, za na lobonoi i bara yi adama o unusu u na waa yuwusan.

Icasu yu ukosu

¹⁶ Lyawa Zagbain va asuvu nden na aciyayi u ca du asuvu nden a yi kuci atsumā e ili i na i farai suru. Lyawa Zagbain dana obolo na adu suru.

¹⁷ Gogo nda apa icasu i va, amu da n dana niyi ne ekere a va. Amu, Bulu, ne da n tsu yuwan o ukosu wu mpepe-lime n va suru, waru o to rocosu aza a va a da na amayun.

¹⁸ Lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa yo o'wo obolo na adu suru.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Timoti

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu da danai mepepelime ma nda a tyo ya Timoti. Timoti tsu walasa ta obolo na Bulu kuci adama a damma ama ada e Yesu. A mantsa ma na u danai mepepelime ma nda, Timoti yuwusan ta ulinga a kandaruwusa mbanga n lyuci va Afisu.

Bulu danaa ta Timoti tsara u kamba yi atsuma o ulinga u na woo ronoo aa'isa o ubata'a adanga. Adama o ndolo ayi mepepelime'e u ta tapu na cine aa dangwa azagbain, waru na cine wuntsayi aza e Itoni a yuwan nden n le atsuma o ulinga wa Yesu Zamawawa.

A'isa aza e Itoni ana'an bata da na aza e Itoni oo rito amayun adama a Asula waru ubata u na aa linga suru obolo adama a kambulai waru a kamba fo ama e ili i na ya bal le. Ayi mepepelime ma nda u ca ta azagbain a aa'isa aza e Itoni uritosu ni iroci i sa'ani waru adama aza e Itoni suru.

Ili in iripe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Cine aa'isa aa yuwan wuma (1:3-3:13)
3. Ili i na Asula o soko ntsu (3:14-4:5)

4. Asala a Bulu a tyo ya Timoti (4:6-6:21)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu, za na aa danasaa wu. Amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da adama a na Asula na Yesu a zuwa yi ta wo o'wo ne. Asula ayi da za vi iwawi i tsu. Yesu Zamawawa waru uzuwu wo okolo a tsu.

² N ta danasaa wu Timoti, mawun ma amayun ma va adama o ucawu wo okolo a wu.

Asula a da Dada tsu, waru Yesu Zamawawa ayi da Zagbain tsu. N ta yuwusaan wu avasa a ca wu icigi ni isa'ani na asuvu nden.

Vu dana nu urevu u munlu me epen

³ Ana n karai a tyo e ida ya Makidoniya, n damma wu ta vu danu atsuma a Afisu. Adama a na n ciga nuwu vu bara ama o ro adama a lyawa uritosu wi ili i na i ri mejege shi. ⁴ She a kuru ofoli a alabari e pere wan, agba she a lungusa mantsa e itoni ya alabari o ugeru u limatan wa agadu a nkaya wan. Nna a yuwan ne a tsu tawa ta nu nronloi ma adanshi n na n tsu kamba ama a yuwan wuma wu ucawu wo okolo e ekere a Asula shi. ⁵ Ili i na i zuwai vaa bara le tsunda ayi da adama koyan na ri lo u shi-wan ni icigi. Icigi i nda i tsu uta diga o okolo a na a ri cece, na asuvu a sa'ani, nu ucawu wo okolo a amayun. ⁶ Amma ama o ro a batsa ta a lyawa ili i nda. Reve a lungusa mantsa ma abunda a adanshi e pere.

⁷ A ciga t̄a o o'wo munlu n Wilā mā Ḃsulazuva, agba ā ri nu urevu wa amayun e idan-shi'i shi ko ana ā ri afalu a na e revei.

⁸ Tsu reve t̄a Wilā wa Musa u tu ulobonu n̄nā vuma yuwan tsutoni n̄ā āyi ununa Ḃsulā a cigai. ⁹ Waru tsu reve t̄a Ḃsulā a zuwa Wilā'ā adama a aza a na ā ri n̄ā ābūlā shi. Amma u zuwa t̄a Wilā'ā adama a aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni waru na aza a na aa yuwusan ili yu uwuyan u a mantsa suru. Waru u zuwa le t̄a adama a aza a na a 'yuwain Ḃsulā waru na aza a na aa yuwusan unusu. U zuwa le t̄a waru adama a aza a na asuvu e le ā ri cece shi, waru na aza a na aa yuwusaan Ḃsulā agandā shi. U zuwa t̄a Wilā'ā waru adama a aza a na aa gura una nan dada n̄ā nan mma le. U zuwa le t̄a adama ā āzā ā mona. ¹⁰ Waru u zuwa le t̄a adama a aza a na aa yuwusan tsipere, na ali a na oo vosun na ali waru n̄ā āmāci a na oo vosun n̄ā āmāci. Waru Wilā'ā u t̄a lo adama a aza a na a winasa āzā e le ana agbashi, na aza a na a yuwusan epen o'olo na aza a na a yuwusan epen o ukobu wu uge'etosu. U zuwa t̄a Wilā u ndolo adama a ama a na a yuwusan ili i wuya icu'un icu'un i na i wasain uritosu u sa'ani. ¹¹ Uritosu u sa'ani u ta ntsaa na adan-shi e ikaka i sa'ani i na moo ritosu adama ā Ḃsulā a sa'ani. Āyi nda āyi dā ikaka i sa'ani i na Ḃsulā a ca numu tsarā n damma ozo o ro.

Isa'ani ya Ḃsulā ā tyo ya Bulu

¹² N godyoo t̄a Yesu Zamawawa za na ri Zagbain tsu, u ca mu tu ucira. Reve u ca mu ulinga wā ābūlā wā yi tsarā n yuwaan yi. ¹³ Ili ya asalama i dā, a na u yuwain ili i nda, adama a na n shi t̄a n tsu yuwusan adan-shi a vama e ekere a ala a Zamawawa. N yuwusan t̄a ugenge wa ama ā yi tsarā n yuwaan le iwuya o ure u na maa gura suru. Nā ne suru Ḃsulā o roco mu t̄a isa'ani ya yi adama a na n yuwusain ili i ndolo suru ātsumā o ulambu wu urevu waru babu na n cayi okolo. ¹⁴ Zagbain yuwaan mu t̄a isa'ani ya ābūndā. Adama e isa'ani t̄a ya yi u zuwa mu t̄a n ca okolo, reve u ne'e mu icigi i na Zamawawa Yesu rocoi ama.

¹⁵ Yesu Zamawawa t̄awā t̄a ātsumā o uvadi tsarā u wawa āzā o unusu. Ikaka'a amayun a dā, waru vadi suru usu ikaka'a. Waru ātsumā a ama, āmu dā n shi n la'ai koyan dā unusu suru. ¹⁶ Adama o ndolo, Yesu Zamawawa yuwaan mu t̄a isa'ani, reve waru u roco mu ankuri babu utyo, tsarā mo o'wo iroci e ekere a aza a na āā t̄awā ā usu n̄ā ācapā adama ā tsurā wuma u babu ukotu. ¹⁷ Tsu cayi Ḃsulā ica, reve waru tsu ca niyi tsugbain. Tsu yuwusain ne babu ukotu. Āyi dā Mogono ma babu ukotu, za na ā tse ene shi, agba u tsu kuwā shi. Āyi dā Ḃsulā ā nde'en. Ami.

¹⁸ Kafu mantsa ma nda, ama o ro a yuwan t̄a adan-shi

adama e ili i na vaa yuwan. Mawun ma va, Timoti, uwwa adanshi a va, waru adanshi a va'a u toni ta adanshi a na a yuwain a aci a wu de acapa. N ciga ta adanshi a nda a ca wu ucira u na vaa yuwan mpolo n sa'ani. ¹⁹Avu a yuwusan ne mpolo, vu guza ucawu wo okolo a wu waru vu dana na asuvu a sa'ani. Ozo o ro a 'yuwan ta na aa lyawa ucawu wo okolo e le u lyuwa elime a asuvu a sa'ani e le, ne da ucawu wo okolo e le a langai ana upepu wu ucira u tsu lungusa wantsun. ²⁰Ama o ro a na a yuwain ne, ele da Hamanaya na Iskan-dari. Reve n ca ama a nda e ekere o ucira u Male, ne da oo rito she a yuwaan Asula adanshi a vama† wan.

2

Uritosu adama a aganda

¹ Ili yu ufaru, n ciga ta n damma wu vu yuwaan za suru avasa. Nna vaa yuwan ipati ya wu, vu pati Asula u roco le isa'ani ya yi, reve vu damma Asula vu godyo ta. ² Tsu yuwayin ngono na aza a na a ri na tsugbain suru avasa tsunda. Tsu yuwain ne adama tsu yuwain nden n sa'ani no okolo nden. Vu yuwan ne adama tsu yuwain cu'un vu nden n na Asula a cigai, waru tsu ta yuwan nden n sa'ani na ama. ³ Mayan ma avasa

tsunda u tu ulobonu, waru tsu to yo'onoto Asula okolo nna tsu yuwan ne. ⁴ Asula a da za na tsu wawa tsu, waru u ciga ta u wawa ama suru. Waru u ciga ta ama suru e reve ili i na i ri amayun. ⁵ Asula a ta a da. Waru vuma ta ta lo na tsu uwa e memere ma Asula na ama. Vuma ta ndolo ayi da Zamawawa Yesu goon. ⁶ Yesu Zamawawa da goon za na tsulayi koyan da uvalu, ana u cayi aciyayi reve o una yi. Asula a ca ta ikaka i nda a tyo o uvadi a mantsa ma sa'ani ma na u dangwai.* ⁷ N damma du ta mejege suru suru, ana n damma ndu Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya na za va alajiya. Ulinga u va ayi da n rito Atakpaci ucawu wo okolo wa amayun.

⁸ A mantsa ma na i bolotoi biti adama i yuwaan Asula aganda n ciga ta ali a 'yasan ekere e le zuva, nna a yuwusan avasa, waru n ciga ta ekere o ndolo a dana cece. She a tsura upan ko mawasan atsuma a aza a na aa yuwusan avasa wan.

⁹⁻¹⁰ Waru n ciga ta amaci o oto itana i na yi ntsayi amaci a amayun o oto. O oto itana ulobonu, waru o oto itana i na yaa varu ama wan. O tsu roco ta ulobonu u le atsuma e ili i na aa yuwusan. Madava me le ma da mo tso roco ulobonu u le ko iliyatsuvu i zinariya i na oo oto da shi.

* **2:6** Ure u ro u na aa damma urevu wa yi ubata u nda ayi da: Ukwā wā Yesu tsā kucci urotsu u da u na woo rocosu Asula a ciga ta a wawa ama. Urotsu u ndolo u tawa ta a mantsa ma na wu ntsayi. † **2:9-10** Ayi danshi Tseheleni "iyedi yi ikebe" u ta yuwusan adanshi a muwara, cu'un muwara n na a tsu tsura atsuma e inama i mala (Mat. 7:1).

Waru iyedi yi ikebe†† i le i da yoo rocosu ulobonu u le shi. A suma ili i ndolo suru.

¹¹ Aṃaci o polo atsuvu reve waru o rito ben na a yuwin tsutoni. ¹² N lyawa ṃaci o rito ali shi, waru n lyawa le a tsurā tsugbain a aci a ali shi. Amma ṃaci o polo atsuvu ulobonu. ¹³ Ili i na i tawai nā ne ayi da Adamu da Asulā a fara yuwain, reve u kuru nā Hawa.† ¹⁴ Reve waru Mekerencesu mā pusaan ka ugbozu, dafa unusu wee teme. Mekerencesu mā pusaan Adamu† ugbozu shi. ¹⁵ Adama o ndolo, Asulā a ta wawa ṃaci ana aa matsasan muwun, agba waru a dana nu ucawu wo okolo. A 'yuwan a ciga a yuwan icigi waru a yuwan wuma u na Asulā a cigai. A yuwan nden n wuma u mejege.

3

Uritosu adama a azagbain

¹ Adanshi a nda amayun a da: Vuma na cigai wo o'wo zagbain† atsuma a aza e Itoni, u ta zama ili i sa'ani. ² To, zagbain nu u ciga u 'yuwan u yuwan wuma u na ama aa yuwan adanshi a vama adama a yi wan. U ciga u 'yuwan woo o'wo vali vu ka ta. U ciga u 'yuwan u golo6o aciyayi, waru u dana nu ugbozu. U dana na ala a sa'ani. U kalyuwa omocin a na a tawusa o u'wa wa yi ulobonu, waru u gura rito ama. ³ She vuma ndolo wo

o'wo ososowi wan, she u dana za vu ulungusu wan. U ciga u 'yuwan u dana ben. U 'yuwan u ciga u ciga nden n lafiya. She wo o'wo za vi icigi yi ikebe lon wan. ⁴ U ciga u 'yuwan u guza u'wa yi ulobonu, reve waru muwun ma yi n yuwan tsutoni, waru a uwwa adanshi a yi. ⁵ Na vuma gura guza u'wa wa yi ulobonu shi, cine waa gura guza aa'isa a aza e Itoni a Asulā? ⁶ She za na oo o'wo zagbain wo o'wo za vi Itoni i sa'avu wan, adama u 'yasan avangaci wan o una u na a dangwa niyi zagbain babu na u jimai, reve Mekerencesu ma yuwan ulinga nu uvaɗu u ndolo reve u varu yi wan. ⁷ Waru aza a na a ri pe atsuma a aa'isa'a shi a yuwan adanshi a sa'ani a aci a yi ne da ama a yuwan adanshi a vama a aci a yi shi, waru waa riya o wono a maza ma Mekerencesu shi.

⁸ Ne da waru akambi a azagbain^o a aa'isa a aza e Itoni a ciga a 'yuwan ama a ca le tsugbain waru a dana ama a abula. She oo o'wo ososowi wan, waru aa dana ni icigi yi ikebe uwuyanuwu wan. ⁹ A ciga a 'yuwan o toni ili ya amayun i na Asulā o roco ntsu adama a wuma wa aza e Itoni. A ciga a 'yuwan a dana na asuvu a sa'ani. ¹⁰ Kafu ama a dangwa le a yuwan ulinga wi ikambi ya azagbain a aa'isa'a, a yuwan ne'en ulinga u ro u na woo roco ama a abula da waru a

ta gura. Na a gura yuwan ulinga'a ulobonu, to, a ta gura o'wo akambi a azagbain a aa'isa'a.

¹¹ Ne da waru ka vu kambi va azagbain va aa'isa a aza e Itoni u ciga u 'yuwan e reve yi na afula, waru u dana za va adanshi a vanvama wan. U gura bana aciyayi waru e ili i na waa yuwusan suru, u dana na amayun.

¹² Kambi va azagbain va aa'isa a aza e Itoni u ciga u 'yuwan wo o'wo vali vu ka ta. U gura bana u'wa wa yi mafula ulobonu. ¹³ Kambi va azagbain a aa'isa a na a yuwain ulinga u sa'ani u ta tsura atsupu a tsugbain e ekere o ozo o ro waru a ta dashi yi okolo ugbamu atsuma o ucawu wo okolo a yi e ekere e Yesu Zamawawa.

¹⁴⁻¹⁵ N zuwa ta okolo a na maa tawa ya'a wu gogo. Agba na n tsura n tawa kedu shi, ayi da i zuwai maa danasaa wu ili i nda, adama vu reve cine wu ntsayi ama a danu atsuma o u'wa wa Asula. Za na ayi da aa'isa a aza e Itoni a Asula a na a ri wuma, ayi da atsura ni ikyun ya amayun.

¹⁶ Apa abajini a amayun o ucawu wo okolo a tsu za na Asula a shi o soko ntsu:

Zamawawa tawa ta na lipu vuma,

Ruhu va Asula roco ta a na ayi da Za va afula'a.

Nlingata ma Asula me ene yi ta, waru a yuwan ta adanshi a yi o uvadi suru.

Ama bata bata atsuma o uvadi a zuwa ta okolo e ekere a yi, reve Asula a tara yi a tyo zuva ubata u tsugbain. ◊

4

Morono ma atsuvu adama a munlu me epen

¹ Agba Ruhu va Akiza† damma ta a alanga eteshe, a mantsa mo ukosu ozo o ro a ta lyawa ucasu wo okolo e ili ya amayun. Reve o toni nan ruhu vu upusasun wu ugbozu ni ili i na otoni a lima o rocosu. ² Aza a na o tsu roco ili i ro reve a 'yawa a yuwan ili i ro ko'o a ta tawa nu uritosu wo otoni a lima. Asuvu e le a kuwa ta de, ununa lipu na rumu vu usuduwu kukulatoi. ³ Munlu n nda n ta dansa, u ri ulobonu a yuwan lolo shi, waru u ri ulobonu a lyuwa ilyalya i ro shi. Agba Asula a yuwan ta ilyalya i ndolo adama aza a na e revei amayun waru a usuyi amayu'un, a lyuwa reve a yuwaan Asula mazanga. ⁴ Ana wo o'woi ili i na Asula a yuwain suru a tu ulobonu, she tsu 'yuwan ili i ro pe wan. Tsu ushi nle na mazanga no okolo o ugodyusho. ⁵ Tsu reve ta adanshi a Asula na avasa a kambato le ta akiza.

⁶ Vu roco aza e Itoni ili i nda. Na vu yuwan ne, vu to o'wo aagbashi a afula e Yesu Zamawawa. Waru ne da avu aciyawu vaa yuwan ucira atsuma e ikaka ya amayun

e ili i na vu usuyi nu uritosu u sa'ani u na yoo tonu. ⁷ She vu zuwa atsuvu e yitele i na e icinai na Asulā, ko adanshi o tsulo wan. Apa nda ili i na vaa yuwan: Vu yuwan ukadu tsarā vu tsurā ucira atsumā e isa'ani cine Asulā a ri. ⁸ U tu ulobonu vu sudato lipu vā wu tsarā vu tsurā ucira, amma nā vu yuwan wuma adama vu yo'onoto Asulā okolo, u tsu tawāā tā ni isa'ani atsumā e ili suru. U tu ulobonu ya'a wu gogo, waru ne da wāā danā a wuma wā wu we elime.

⁹ Ikaka i nda suru amayun a da, waru u tu ulobonu a usu le suru. ¹⁰ Atsu tsu ta yuwusan abajini o ulinga na atsumalimā tsarā ama a usu amayu'un. Tsu yuwan tā ne adama a na uzuwu wo okolo a tsu e ekere a Asulā a da u ri, za na ri wuma, ayi da u tawāi nā mawawa mā ama suru, waru mawawa mā Asulā u te e ekere a aza a na a usuyi suru.

¹¹ Vu rito ili i nda, reve vu zuwa za suru u reve le. ¹² She vu lyawa ama o rono wu e ida adama a na vu buwai mawun wan. Ciga 'yuwan vo o'wo iroci i na aza e Itoni aa kuru. Voo o'wo iroci atsumā a adanshi a sa'ani nā nden n sa'ani. Atsumā e icigi voo o'wo iroci. Ciga 'yuwan voo o'wo iroci atsumā o ucawu wo okolo o ugbamu. Voo o'wo za vi izami ya amaci wan. ¹³ Vu deshe nu unā ama Adanshi a Asulā waru vu cuduwusa le, reve waru vu ritosu le. Vu yuwusan ili i nda hali n tawā. ¹⁴ She vu 'yuwan une'e u sa'ani u

na Asulā a ca nuwu wan, a mantsa ma na azagbain a aa'isa a aza e Itoni a kuruwā nuwu ekere, reve a yuwan adanshi a Asulā a aci a wu.

¹⁵ Vu yuwan ili i ndolo nu ucira wā wu suru. Vu yuwan ukadu vu yuwan ulinga u sa'ani adama ama ene ununa vaa lyuwusa elime. ¹⁶ Vu yuwan ugbozu nā wuma wā wu ni ili i na voo ritosu. Vu guzā ili i na i ri mejege ulobonu, ne da Asulā aa wawa wu, waru u ta wawa aza a na a uwwa nuwu.

5

Asalā adama a adanshi no ozo oro

¹ She vu yuwaan aabara adanshi nu upan wan, amma vu yuwaan yi adanshi ben gashi dada vā wu da. Vu yuwan adanshi no olobo gashi azawawa'a a wu a da. ² Vu yuwaan mukuci ununa vaa yuwaan makuci mā wu, waru vu kuru ne esheli na akiza cine vāā kuru na azawawa'a a wu e esheli.

³ Aza e Itoni a kamba marunā ma na mā ri nā za na aa kamba yi shi. ⁴ Amma nnu u ri nā mawun ko muwun n tsukaya, na a ciga a 'yuwan o rito ure u sa'ani u na a usuyi tsarā o roco isa'ani ya Asulā atsumā o u'wa u le nāā aa kalyuwusa aza a na a matsan nle. Ayi nda ayi da ure u na aa tsupa aza a na a matsan nle adama a na a kungwato nle. Waru Asulā a tsu uwwa tā uyo'o wi ili i ndolo lon.

⁵ Marunā ma amayun, za na ri nā za vi ikambi shi, za

na ri a nden ma yi e ekere a Asula da u gbasatoi. U tsu patishi ta Asula kuci, a yuwusan avasa urana nu usana suru. ⁶ Maruna ma na gba ma ri a nden adama a mawwa mo uyo'o goon, aakwakwa a da o okolo, ko na u ri wuma. ⁷ Vu rito aza e Itoni ili i nda suru, adama ama a tsura ili i vanvama i na a damma aci e le wan. ⁸ Aza a na gba a 'yuwain a kalyuwa mmaci n le, hali na mmaci n na a ri mpasa n ta, a 'yuwan ta a usu ili i na tsu ushiyi. Icu'un ya ama o ndolo a la'a ta aza a na a ri aza e Itoni shi ulambu wa abula.

⁹ Maruna ma na ma ntsayi ma ushi ikambi, ayi da za na rawai a'wan kupotali waru u bana ta vali va yi ulobonu. ¹⁰ U dana ni ica e ekere a ama adama a wuma u sa'ani u na u yuwain. Vu yuwan yeci i nda: U kungwato ta muwun ma yi ulobonu? U gura ta bana omocin? U gura ta yuwaan aza e Itoni tsugbashi nu ukadatosu wa aci? U kamba ta aza a na a ri atsumalima? U dana ta ufo bu u na waa yuwan isa'ani kuci?

¹¹ She aza e Itoni a kamba nruna n na m buwai wawa'a ne tsunda wan. Adama a na ucira wi icigi u lipu u le u ta la'a ucawu wo okolo e le ya Zamawawa, reve a tawa a yuwan lolo ro. ¹² Ne da aa yuwan, reve a kuda nzuwulai n le na Zamawawa.* ¹³ Waru a ta

gura o'wo orogo, reve a uwa o tonishi 'wa 'wa a yuwusan idami. A ta kambato ugbozu u le a linga va ama, reve a kara a yuwusan adanshi a na a ntsayi shi. ¹⁴ Adama o ndolo n ta casu nruna n keke'en asala a yuwisan lolo ro. A yuwan limatan, reve a kalyuwa 'wa le ulobonu. Ne da ma'yuwatan ma tsu maa gura damma ili i ro a aci e le shi. ¹⁵ Ozo o ro e le batsa ta de, reve o toni Male.

¹⁶ Na ka vi Itoni ri ne edenge aza a na a ri nruna, nu u ciga u 'yuwan u kamba le waru waa lyawaa aa'isa a aza e Itoni nu ume u le shi. Tsara aa'isa'a u gura kamba nruna ma amayun aza a na a ri na za shi.

¹⁷ Azagbain† a na aa yuwusan ulinga u sa'ani a rawa ta a ca le tsugbain na atsupu a sa'ani. Ne da wu ntsayi a tyo aza a na a yuwusan ulinga wa Asula na aza a na oo ritosu ili i mejege ya Asula. ¹⁸ Apa ili i na i ri ufanu atsuma a Adanshi a Asula, “She vu pala unu wu nan wan, a mantsa ma na waa yuwusan ulinga atsuma e ishina,” waru a dana ta, “Lingi rawa ta u ushi atsupu a yi.”

¹⁹ She vu zuwa atsupu a adanshi a vama a na a tawayi adama a zagbain wan. She na ama a na e revei ili i na i farai a rawa ama e re ko ama a ta'atsu. ²⁰ Vu yuwaan zagbain za na yuwain unusu adanshi a makakan ma aza e

* 5:12 “Makuda ma nzuwulai n na a yuwain na Zamawawa” a rana ndede, kafu a kamba maruna na abunda, u ta yuwaan aza a aa'isa a aza e Itoni nzuwulai n na waa guza aciyayi reve u danu babu vali adama u yuwaan Zamawawa aganda.

Itoni. Vu yuwan ne adama akapi e ene, tsarā a uwwa wovon u na aa yuwan unusu. ◇ ²¹ A makakan ma Asulā ma ḍa n yuwaan nuwu adanshi a nda, waru a makakan ma Yesu Zamawawa, waru a makakan ma nlingata ma Asulā, aza a na Asulā a ḍangwai. Vu zuwa ikaka i nda o okolo a wu, she vu la'a ciga nanza a aci a nanza wan. Ko vu yuwan adangulu wan.

²² She vu yuwan meje'en wan a mantša ma na vaa ḍangula azagbain nu ukurusu we ekere a aci e le. Adama vu zuwa ekere a wu atsumā o unusu wo ozo o ro wan, agba vu ḍana cece.

²³ N reve tā vu tā nā mbala. Adama o ndolo she vu sowo mini goon wan, amma vu bolo yi nā masayan ma inabi ke'en. U ta kamba wu.

²⁴ Vu cuwan ozo o ro o to tonon unusu, ama suru e reve tā nu unusu'u kafu a yuwaan le uge'etosu. Ozo o ro o tā lo aza a na aa yuwusan unusu, agba a tsu kpatu'wā unusu u le shi, she na a jima lon. ²⁵ Ne ḍa waru ozo o ro o tā lo na aa yuwusan isa'ani, waru ama suru e reve tā nā ne, waru ozo o ro o tā lo a yuwusan isa'ani agba ama a tsu reve ne ele shi, she na a jima.

6

¹ Aza e Itoni a na a ri agbashi a yuwan tsutoni na azagbain e le ulobonu. A yuwan ne tsarā ama a yuwan adanshi a vama ala a Asulā wan, waru tsarā a yuwan adanshi a vama adama o uritosu wā

yi wan. ² Agbashi a na a ri aza e Itoni a na a ri na azagbain aza e Itoni, she a kuḍa a yuwaan azagbain e le tsutoni wan. Amma, agbashi'i a ḍashi yuwaan le tsugbashi, a na wo o'woi aza a na aa tsurusa ili adama o ulinga u le'e aza e Itoni a ḍa, ncigata n le n ḍa. Ayi ḍa ili i na voo roco, reve waru vu damma aza e Itoni.

Utsuru wa amayun

³ Munlu me epen n ro n ta 'yuwan uritosu u nda, agba uritosu u nda u tu ulobonu nu ucira o uritosu wā Yesu Zagbain Zamawawa, waru ele ḍa ikyun yu ucira wi ili i na vuma aa yuwan a na Asulā a cigai. ⁴ Za na ritoyi ili i ro ko'o u 'yasan tā avangaci lon. Waru u ri nu urevu wa amayun shi. Cu'un vuma ndolo tsu yuwan tā mazanga a na waa yuwan mawasan mo urevu wi idanshi'i. Nu u yuwan ne, u tā tawaa nā mawasan ma na ama a uwa tsurala, reve waru ama a uwa nlangi. Reve waru u zuwa le a yuwan adanshi a na a lungusa aza e le, waru a ḍana nā majiyan me iwuya a tyo ubata wā aza e le. ⁵ Ama a nda a tā ni izami ya addama kuci. A ri no okolo a sa'ani shi, waru a tsu yuwan adanshi a amayun shi. O tsu toni tā ḍini tsarā a tsura utsuru.

⁶ Isa'ani atsumā e itoni ya Asulā obolo na ankuri atsumā e ili i na tsu ri nā ayi, ayi ḍa abajini o utsuru. ⁷ Ana a matsan ntsu, tsu tawaa ni ili atsumā o uvadi shi. Ne

da waru woo o'wo na tsu kuwa, tsaa kamba ni ili shi. ⁸ Adama o ndolo, na tsu ri ni ilyalya ni itana yu u'otosu, u rawa ta tso o'wo na asuvu nden. ⁹ Ozo o ro a ciga ta oo o'wo aza o utsuru lon, ana a cigai ili i na i ri na abula a amayun shi, reve a riya atsuma a malyungwa, reve a riya a maza ma na ma lungusa nle na ama o ro. ¹⁰ Ili i na i zuwai ayi da, icigi yi ikebe lon ayi da ufaru wu cu'un vi iwuya suru. Ozo o ro a lyawa ta ucawu wo okolo, reve waru a tawaa aciyele na atsumolangu adama a na a cigai ikebe lon.

Bulu ca ta Timoti asala

¹¹ Avu Timoti aagbashi a Asula a da. Adama o ndolo 'yuwan ciga vu suma iwuya i ndolo suru, waru vu toni ili ya abula, reve vu yuwan ili i sa'ani. Vu yuwan wuma u sa'ani tsara Asula a uwwa uyo'o wa wu. Vu roco ucawu wo okolo ni icigi. Vu lyuwa elime nu ulinga wa wu, waru vu yuwan yi ben. ¹² Vu yuwan mpolo n sa'ani, adama o ucawu wo okolo a tsu, vu banu wuma u babu ukotu u na Asula a ca nuwu nu ucira. Vu yuwaan ta de ama a abunda adanshi a sa'ani adama a wuma u nda.

¹³ M bolo wu ta na Asula, za na cayi vuma suru wuma, waru m bolo wu ta na Yesu Zamawawa, za na yuwain adanshi a sa'ani a makakan ma Bontu Bilatu, ¹⁴ adama vu kuru ili i na u cigai mejege, babu ashinda, tsara ozo o ro

a yuwan adanshi a vama aci a wu wan. Adama o ndolo za lo na wee reme wu nu unusu shi, hali utawu wa Yesu Zamawawa.

¹⁵ Asula o to roco Zamawawa diga zuva a mantsha ma na wu ntsayi. Asula a da goon za na rawai a cibala, ayi da goon za na ri nu ucira suru suru a yuwusan tsugono. Ayi da Mogono mo ngono, ayi da Zagbain va azagbain. ¹⁶ Ayi da goon za na aa kuwa shi, waru u ta pe atsuma e ekan a na vadilima aa gura rawa zuzu shi. Za lo na e ene niyi de shi, waru babu za na aa gura ene yi. Tsu ca niyi tsugbain babu ukotu waru ucira za va yi da babu ukotu. Ami.

¹⁷ Vu damma aza o utsuru atsuma o uvadi u nda a 'yasan avangaci wan, waru a zuwa okolo e le e ikebe i le wan. Ikebe yaa jima shi o to koto. Amma a zuwa okolo e le e ekere a Asula za na ri wuma kuci, waru ayi da waa ca tsu ili i na tsu cigai tsara waru tsu yuwan mazanga. ¹⁸ Damma le a yuwan ulinga u sa'ani ni ikebe i le. A yuwan ulinga u sa'ani tapu waru e ne'e aza o ulambu no okolo a ta. A danu ufofu u na a kamba aza a na a ri na ayi shi atsuma e ili i na a Asula a ca nle. ¹⁹ Na a yuwan ne, ne da a danu a zuwusaa aciyele ut-suru de zuva. U ta danu ikyun yu usaa ya amayun adama e elime, waru ne da aa tsura wuma wa amayun ko gogo.

²⁰ Timoti, vu ciga 'yuwan vu guza ili i na Asula a ca nuwu ulobonu. Vu lyawa

adanshi o tsulo na aza a na a
 ciga nuwu shi, adama e ili i na
 ee desu urevu u le. Cu'un va
 adanshi o ndolo u tsu tawaa
 Asula ni ica shi. ²¹ Ozo o ro a
 lyawa ta o ucawu wo okolo e
 le adama a cu'un va adanshi
 o tsulo o ndolo.

Lyawa isa'ani ya Asula i
 dana obolo na adu suru.

Mepepelime me ire ma Bulu a tyo ya Timoti

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

A mantsa ma na Bulu danayi Timoti mepepelime ma nda, u dana ta atsuma o u'wa wa ali. Mepepelime ma nda u rotso ta mepepelime ma na dada tsu danaa mawun ma na u cigai. Bulu damma ta Timoti tawa u kalyuwa yi pe atsuma o u'wa ali.

Bulu damma ta Timoti cine waa guza aciyayi ulobonu, reve u suma malyungwa. U yuwan ta iroci cine u lobonoi lingi va abula a Kristi dana. U ca ta Timoti asala u lyuwa elime nu uritosu wa yi wa ama adama e Yesu Kristi.

Ana'an fo za vi Itoni to o mpolo na malyungwa. Mepepelime ma nda ma ta kamba ama a kuda riy a malyungwa. Asala a Bulu a tyo ya Timoti ili i ta i da a tyo e ekere a aza e Itoni ana'an.

*Ili in aripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Icasu na avasa adama a Timoti (1:1-2)
2. She a uwwa wono adama a Zagbain wan (1:3-18)
3. Cine vuma oo o'wo soja va abula va Kristi (2:1-26)
4. Cine ama oo o'wo a rana vu ukosu (3:1-9)
5. Malya me elime atsuma a amayun (1:10-4:8)
6. Asala a vuma langa ni icasu yu ukosu (4:9-22)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu, aajiya e Yesu Kristi Zamawawa adama a na Asula a ciga ta wo o'wo ne. U yuwan ta ne adama n damma koyan nzuwulai n na Asula a yuwain a na waa ca za suru wuma e ekere e Yesu Zamawawa.

² N ta danasaa wu Timoti, macigata ma mawun ma va. Asula Dada tsu da waru Yesu Zamawawa Zagbain tsu da. Icigi i va i da o roco wu isa'ani waru e ene iliyali ya wu. Waru a lyawa wu vu tsura asuvu nden.

*Vu lyuwa elime nu ucasu
wo okolo*

³ Urana na ayin suru, n tsu cuwan ta na avu kuci atsuma a avasa a va. Nna maa yuwusan avasa n tsu godyo ta Asula adama a wu. Ayi nda ayi da Asula a na maa yuwusaan aganda na asuvu a sa'ani, ununa nkaya n va n yuwain. ⁴ N ta ciga me enishe wu waru babu uro, adama a na n cuwan ta a na vu shoyin na abara a mantsa ma na tsu kasai. Na tsu ga'asisan waru n ta zangana lon. ⁵ N reve ta vu ta nu ucawu wo okolo lon cine mma va wu Afiniki ri na ayi na cine kaka va wu vu ka Loyisi ri fo na ayi. ⁶ Adama o ndolo n ta dansaa wu vu fala une'e u na Asula a ca nuwu ana n kuruwa nuwu ekere. ⁷ Asula a ca tsu okolo o wovon shi, agba u ca tsu ta okolo o ucira, ne e icigi, waru u tsu kambusa tsu ta tsu guza aciyatsu.

⁸ Vu damma ozo o ro adama a Zagbain tsu, waru

she vu uwwa wovon wi ili i na ama aa damma wan, nnā vu yuwan ne. Waru she vu wasan mu āsumā a ama adama a na ā gutsu numu adama ā Kristi Zamawawa wan. Amma, nu ucira u na Āsulā a ca nuwu vu sowo ātsumalimā obolo nā amu adama a Alabari a Sa'ani. ⁹ Āsulā a wawa tsu tā, waru u dangwa tsu tā tsu yuwan nden n wuma wa akiza. De nu ujimu kafu a yuwan uvadi dāda u fofo niyi ne. U ciga tā u roco tsu icigi ni isa'ani yā yi e ekere e Yesu Zamawawa. U dangula tsu o unā u na tsu yuwain ili i ro i na tsu ntsayi a dangula tsu shi. ¹⁰ Āsulā o utaā tā ili i na maa yuwusan adanshi ā yi a alanga e eteshe, ana Yesu Zamawawa tāwā u kudai ucira wu ukwā, reve u roco tsu ure u wuma u na u ri nu ukotu shi. Āyi dā Za vi Iwawi waru Alabari a Sa'ani a dāda nda. ¹¹ Gogo Āsulā a dangwa mu tā n damma ili i nda. U dangwa mu tā mo o'wo aajiya. Reve waru u zuwa mu mo o'wo manlu ma Alabari a Sa'ani. ¹² Adama o ndolo a dā n ri pa o u'wa wa ali o sowuso ātsumalimā. Amma mu uwwa wono shi, adama a na n reve tā vuma na n cayi okolo ā vā, waru n reve tā u te geshe ili i na n ca niyi, waru u te geshe le hali mantsa ma na u kambai.*

¹³ Vu guzā ili i na n rito

* **1:12** Ure u ro u na vuma a gura tsurā urevu wi idanshi i na Bulu danāi āyi dā “u ta gura geshe ili i na u ca nuwu.” Urevu wi ili i nda āyi dā Zamawawa ca tā de Bulu azā e Itoni a sa'avu nu ulinga u na waa yuwan, to gogo a na Bulu cigai makāwaā, u tā nu uzuwu wo okolo a na ulinga u na u farai u ta lyuwa elime adama a na Zamawawa'a na aciyayi u tā kālyuwā ulinga u ndolo na aciyayi.

nuwu wo o'wo iroci yu uritosu u mejege. Waru vu cuwan vu zuwa okolo kparā ubatā wā Yesu Zamawawa, āvu vu ciga ama adama ā yi. ¹⁴ Vu kālyuwā ili i na u ca nuwu ulobonu. Ruhu va Akiza to obolo nā ātsu, āyi dā waru waa kamba wu vu yuwan ili i nda.

¹⁵ Ununa vu revei, ama ā tsu ātsumā e idā ya Asiya a 'yuwan tā na aa kamba mu, hali nā Fijala nā Hamajana.

¹⁶ N ciga tā Zagbain roco isa'ani langā ā tyo ya Onisifara nā azā o u'wa wā yi suru adama a na u tsu kālyuwusā mu tā nu u dashishi numu asuvu ugbamu. Ko na n danāi o u'wa wa ali u wasan mu shi. ¹⁷ Ana u tāwāi Roma,† u bungā tā ubatā suru hali she na we ene numu. ¹⁸ Adama o ndolo, n ciga tā Āsulazuva o roco yi isa'ani langā o urana u na Kristi Zamawawa aā kambā. Waru vu reve tā Onisifara kamba mu tā lon ana n danāi ātsumā a Afisu.

2

Soja vā ābulā e Yesu Zamawawa

¹ Gogo mawun ma vā, vu danā no okolo ugbamu e isa'ani yā Yesu Zamawawa. ² Vu uwwa tā ikaka i vā, waru ama nā ābundā ā usu tā ikaka'a. Gogo, vu ca ama a na a gura sōduwo

matsan ikaka'a adama o rito ozo o ro. ³ Vu 6olo aci na amu atsuma a atsumalima a na moo sowuso, ne da voo o'wo soja va abula va Yesu Zamawawa. ⁴ Nna za ro aa yuwusan ulinga u soja, u tsu yuwisan ulinga u ro shi. Ne da u tsu yo'onoto zagbain va yi okolo. ⁵ Nna za ro uwa ala'anlai o uro wi iladi, waa lyuwa aci a ala'anlai'i shi, she nu u kuru wila wa ala'anlai e iladi'i. ⁶ Cimbi na gasai ujuvu cacawu mejege ayi da waa fara lyuwa ili i na u cu'wain. ⁷ Vu yuwan majiyan me ili i na maa dansa. Asulazuva a ta kamba wu vu reve ili i nda.

⁸ A mantsa suru vu cuwan na Yesu Zamawawa. A matsan yi ta diga o ugundo u Mogono Dawuda waru a yasan yi ta diga o ukwa. Ayi da Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya. ⁹ Waru adama a na maa dansa Alabari a Sa'ani a nda, ayi da i zuwai moo sowuso atsumalima avu a nla mu na akani vadamma za vu unusu. Amma aa gura zuwaa adanshi a Asula akani shi. ¹⁰ N tu ufofu n sowo cu'un va atsumalima suru, nnu u ta tawaa ni iwawi ubata wa ama a na Asula a dangwai o o'wo aza a yi, avu waru a tsura tsugbain tsa babu ukotu e ekere e Yesu Zamawawa.

¹¹ Adanshi a nda amayun a da:
Nna tsu kuwa obolo na ayi,
tsu ta yuwan wuma waru
obolo na ayi.

¹² Nna tsu kaba asuvu na atsumalima,

tsu ta yuwan tsugono obolo
na ayi.

Nna tsu wasan yi,
ayi fo u ta wasan tsu.

¹³ Nna tsu ri na abula shi,
ayi u ta na abula,
adama a na ayi waa wasan
aciyayi shi.

*Lingi na o soduwoyi
matsan*

¹⁴ Vu cuwaan za suru ili i nda, waru vu rono le atsuva atsuma a ala a Asula a lyawa a yuwusan nlangi adama a adanshi a nda na adanshi a ndede. Cu'un mawasan mo ndolo ma ri nu urana shi, waru u ta varu aza a na a uwwa nle. ¹⁵ Vu yuwan ulinga babu uro adama Asula o soduwo wu matsan. Vo o'wo lingi sa'ani, za na a uwwa wono shi, waru za na aa gura ca ucuwu wa adanshi a amayun. ¹⁶ Vu suma mayan ma adanshi a vanvama a na a tsu tawaa Asula na tsugbain shi. Ili i ndolo i tsu zuwa ta ama a kuda ca Asula tsugbain. ¹⁷ Icu'un ya adanshi a nda a tsu baza ta vadamma m6ala mu dodi. Hamanaya na Fil-ita ele da iroci ya ama a na aa yuwusan adanshi a nda. ¹⁸ Ama a nda a lyawa ta ure wa amayun, reve a kara a dansa a na Asula a yasan tsu ta de aza e Itoni atsuma a akwakwa, ne da a lungusai ucawu wo okolo a ama o ro. ¹⁹ Amma amayun a Asula a ta lo vadamma ikyun yu usaa i na a varai na aatali avu e she'en de udammu u nda: "Asulazuva e reve ta aza a na a ri aza a yi," waru "Aza a na

a adansa aza a Asulazuva a da a ri, a suma mayan me ili i wuya suru.”

20 O u'wa wu utsuru, itana i na a yuwain na zinariya na azurufa da ri pe goon shi, amma itana i ro gba shi a yuwan le ta na danga no olo'o. A mantsa ma abuki ma da a tsu yuwan ulinga ni itana yi ikebe, aza a babu ikebe gba shi adama o ulinga wa ana'an na nfa'an. 21 Na vu kambato ili yu uwuyan u wuma wa wu cece, vu to o'wo tana na Asula aa yuwan na ayi ili i na u cigai. Wuma wa wu u ta dana cece, waru vu ta dana ufofu u na Zavu'wa aa yuwan ulinga na avu atsuma o ulinga u sa'ani suru.

22 Vu suma icigi yi iwuya i tsumuwun suru na ya tawaa na mariyaa. Amma vu toni ili suru i na yaa zuwa wu vu yuwan ili i na i ri mejege. Vu zami ucawu wo okolo, ni icigi, na asuvu nden, waru vu uwwa uyo'o wu mmalu obolo na aza a na ee desu ala a Asulazuva na asuvu a ta. 23 Waru, n ta dansaa wu, she vo oto aciyawu atsuma a mawasan ma adanshi o tsulowan, waru vu bolaru aciyawu na aza a na e revei ili shi wan. Ili i nda i tsu sato ta ama nlangi. 24 Agbashi a Asulazuva a ciga a 'yuwan a yuwan mawasan wan, amma e ene iliyali ya ama suru. Waru a gura rito ozo o ro mejege, waru a yuwan ankuri na ama a na a ri usan wu nden. 25 O rito aza a na a wasain amayun na ankuri. Ko Asula a ta

vadala okolo e le, reve a ushi amayun. 26 Hali ama o ndolo a fara majiyan ma sa'ani avu a fatsa diga a maza me Mekerencesu. Adama a na hali n gogo Mekerencesu ma guza le ta agbashi, adama u zuwa le a yuwan ili i na u cigai suru.

3

Rana vu ukosu

1 Polo atsuvu a wu vu uwwa, atsumalima a ta dana lo abunda lon a rana vu ukosu. 2 Ili i na i zuwai ayi da, ama a ta a ciga aciyele goon, waru o to o'wo aza e icigi ikebe lon. A ta dana tapu nu uvadu atsuma a adanshi, waru a dana tapu nu u'yasasan wa avangaci. A mantsa suru a ta dana a lamusaa Asula. Aa yuwan tsutoni na mbara n le shi, waru aa cuwa ili shi. Waru a ta 'yuwan ili ya Asula. 3 Oo roco icigi shi, waru aa gura yuwaan o ozo o ro gafura shi. A ta yuwan epen a tyo ekere o ozo o ro, aa gura golofo aciyele shi. A ta dana aza e ifongi babu uyo'o, waru aa zuwa okolo e ili i na i ri ulobonu shi. 4 A ta wina n'utsa n le. A ta dana a yuwusan ili babu majiyan, waru a ta shiwan nu u'yasasan wa avangaci na a ushiyi ica ye epen. A ta ciga mawwa mo uyo'o wi ili yu uvadi o unu u na aa ciga Asula. 5 A ta yuwan gashi a ta yuwan ili i na Asula a cigai, agba aa lyawa ucira wa Asula u vadala le shi. Vu suma icu'un ya ama o ndolo.

⁶ Babu usān ama a nda a tsu uwa t̄a a 'wa ben reve a pusan amāci a na a ri nu ucira shi na aza a na unusu wa damatosun, na aza a na icigi yi ili yu uvadi i zuwai elime ana. ⁷ A mantsa suru icu'un ya amāci o ndolo a tsu kuru t̄a uritosu u sa'avu, agba a tsu gura reve amayun shi. ⁸ Agba munlu n nda a mantsa suru a ta yuwusan nlangi na amayun cine Yanisu na Yambinsu* yuwain nlangi na Musa. Okolo e le a tu uwuyan, waru ucawu wo okolo e le u ri mejege shi. ⁹ Aa tsura ulyuwu we elime shi, adama a na za suru te ene tsulo tse le. U fara t̄a ne na Yanisu na Yambinsu.

Bulu damma t̄a Timoti ili i na waa yuwan

¹⁰ Agba avu Timoti, vu reve t̄a ili i na n ritoi, waru vu reve t̄a cine n yuwain nden mu uvadi n va. A wuma u va vu reve t̄a ili i na n danai e izami. Vu reve t̄a nu ucawu wo okolo u va na cine n jimai na ankuri. Vu reve t̄a icigi i va na cine n kabai asuvu. ¹¹ Vu reve t̄a abunda a malyungwa ma na n sowoi waru vu reve t̄a abunda a atsumalima a na n sowoi. Vu t̄a nu urevu u malyungwa ma na n sowoi suru atsuma a Antakiya, ni Ikoniya, waru na Lisitira, avu gba Zgbain utaa mu atsuma e le suru. ¹² Ili i nda amayun a da: vuma suru na cigai u yuwan wuma hali u yo'onoto Asula okolo atsuma

e Yesu Zamawawa u to sowo atsumalima a malyungwa. ¹³ Amma aza e iwuya no oboci a t̄a tsura ulyuwu we elime. A t̄a ri n yuwusan ozo o ro ugbozu, waru ozo o ro a t̄a ri n yuwusan le ugbozu. ¹⁴ Amma vu 'yuwan vu ciga vo o'wo za vu ucawu wo okolo wa amayun a tyo e ili i na munlu ma wu n rito nuwu. Vu reve t̄a a na uritosu u le amayun a da, adama a na vu reve t̄a munlu ma wu waru vu soduwo le t̄a matsan. ¹⁵ Diga a mantsa ma na vu danai merefu o rito wu t̄a Adanshi a Asula. Ayi da u ca nuwu ugbozu u na vu ushiyi iwawi. Iwawi'i u tawa t̄a o ure wu ucasu wo okolo wa amayun ya Yesu Zamawawa. ¹⁶ Suru idana atsuma a Adanshi a Asula† o uta t̄a diga o unā wa Asula, waru adanshi'i a t̄a nu ucira u na woo ritosu ili i na i ri amayun, waru u zuwa tsu tsu reve ili i na i ri mejege shi a wuma u tsu. Adanshi a Asula a nda u ta lapulusa nden m babu ulobonu u na tsa yuwusan, waru u to ritosu tsu tsu yuwan ili i sa'ani. ¹⁷ Tsunda tsa da Asula o fobo ntsu adama e ili suru, adama tsu tsurai ili suru na aa zuwa tsu tsu yuwan ili i sa'ani i na Asula a ciga ntsu tsu yuwan.

4

¹ Vu reve na urana u ro Yesu Zamawawa te ge'eto vadilima suru na ri wuma,

* **3:8** “Yanisū nā Yambinsu” Alabari a aza a Isra'ila a damma t̄a a na Yanisu nā mawun mā anāwu mā yi Yambinsu ele oboci a Firi'awuna a da a na a shi a cigai a putsaa Musa nu ulinga wā yi (Mtā. 7:11). Ala e le a pe atsuma a Nzuwulai mu Ufaru shi. ¹² **3:11** Ajj. 14:1-28.

waru u te ge'eto akwakwa suru. Ili i nda i to o'wo a mantsa ma na u tawai adama u teme tsugono tsa yi. Gogo, n ta mishin a makakan ma Asula na a makakan ma Yesu Zamawawa, waru n ta dansaa wu ² vu yuwan alajiya a adanshi a Asula. Vu 'yuwan ciga vu dana a yuwusan ne ko na mantsa, ko babu mantsa. Vu ciga vu 'yuwan vu yuwaan aza a wu ulapulu nu uritosu u sa'ani. Uritosu'u u roco le unusu u le, waru u dashi ca le ugbamu wa asuvu. Vu yuwan ili i ndolo na ankuri. ³ Vu yuwan ne adama a na mantsa ma ta lo a tawa a na ama oo polo atsuvu a uwwa uritosu u sa'ani shi. Ili i na a cigai adama a aciyele a da goon oo toni, waru a ta zami munlu n na maa damma le ili i na a cigai a uwwa. ⁴ Ama a nda a ta 'yuwan amayun, waru o to toni uritosu wa alabari o ro. ⁵ Suru na ne vu yuwan majiyan ma sa'ani atsuma e ili suru. She vu uwwa wovon u na voo sowo atsumalima adama a Zagbain wan. Vu yuwan ulinga u na vaa tawaa na ama ubata wa Kristi Zamawawa, ne da voo koto ulinga u na Asula a ca nuwu.

Ukosu wi idanshi wa Bulu

⁶ Amu gba a ta tsusun wuma u va tsa kucci a tyo e ekere a Asula. Waru mantsa ma na maa kuwa ma yuwan ta zuzu. ⁷ N yuwan ta mpolo n wuma ulobonu, n koto ta iladi, waru n guza ta amayun. ⁸ Gogo nda gba

babu usan n ta tsura une'e wi iliyinkapa. Zagbain ta ca mu ookokolo a nden ma abula. Adama a na Zagbain za vu uge'etosu za va abula da, ayi da i zuwai waa ca mu ookokolo a abajini o urana u na waa kamba atsuma o uvadi. Agba iliyinkapa i nda waa dana adama a va goon shi, amma a tyo a ama a na a zuwai esu o ukambu u tsugbain tsa yi.

⁹ Vu yuwan ankuri vu tawa gogo. ¹⁰ Dima kara ta u lyawa mu adama a na u cigai ili yu uvadi. Reve u kara a tyo Tsalonika. Waru Karaka kara ta a tyo Galatiya, Titu gba shi kara ta a tyo Dalamatiya. ¹¹ Luka da ri pa obolo na amu goon. Nna vaa tawa pa ubata u nda, vu tawa na Marku obolo na avu adama u kamba mu. ¹² N lyungu ta Tikiku a tyo Afisu. ¹³ Nna vaa tawa, vu cuwan vu tawaa mu nu utugu wu utanu u na nlyawai ya Kabu atsuma a Taruwasa. Waru vu tawaa mu na atagada a va, waru vi icina vu tawaa mu na avu'un a ta a ta a va wan.

¹⁴ Iskandari maruma ma da ma danai. Vuma nda yuwaan mu ta iwuya lon, agba Zagbain te ge'eto yi adama e ili i na u yuwain. ¹⁵ Vu yuwan ugbozu na ayi, adama a na u yuwan ta nlangi ni ili i na tsu dammai suru.

¹⁶ Ko za dana obolo na amu shi a mantsa mo ufaru ma na a yawai na amu ubata wu za vu uge'etosu. Ama suru a

suma mu ta. N zuwa ta okolo ee kecee le unusu u ndolo o unā u nda shi. ¹⁷ Agba Zagbain danā ta obolo nā amu, reve u ca mu okolo ugbamu, adama n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ubata u na Atakpaci oo poloo mu atsuvu. Avu Zagbain wawa mu a na n shi a kuwa. ¹⁸ Ee, ne da Zagbain oo utaa mu atsuma e iwuya suru, waru u ta tawa nā amu gbaga o tsugono tsa zuva tsa yi. Lyawa tsugbain tsa danā e ekere a Asula babu ukotu. Ami.

Icasu ya Bulu yu ukosu

¹⁹ Vu cāsaa mu Birisika nā Akila na aza a na a ri pe atsuma o u'wa wa Onisifara.

²⁰ Arasata buwa ta pe atsuma a Korinti. Waru n lyawa ta Tarafima a Milita ubanakun.

²¹ Vu jika, vu tawa ubata u va kafu mantsa mo utanu. Waru Awubulu te icasu ya wu, ne da waru Budi nā Lina nā Kaludiya a ri e icasu ya wu, hali nā aza a tsu aza e Itoni suru ali nā amaci.

²² N te ipati Zagbain danā obolo nā wuma wa wu. Waru isa'ani yi Zagbain i danā obolo nā adu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Titu

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Titu kamba ta Bulu aajiya atsuma o ulinga wa yi. Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo ya Titu adama a na u shi ta u buwa atsuma a lyuci gbain va Karita, ayi gba Bulu lyuwa ta elime na mmalu.

Bulu yuwan ta adanshi cine wu ntsayi aza e Itoni e Yesu a yuwan wuma u le. Waru u yuwaan ta mofolo suru adanshi aza a na a ri pe atsuma a aa'isa aza e Itoni.

Na vu ri zagbain atsuma a aa'isa aza e Itoni, ko aabara, ko makuci ma da vu ri, ko ulobo u da vu ri ko ka, vu ta tsura uritosu u sa'ani adama a wu atsuma a aatagada a nda.

*Ili in iripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Icasu na avasa a tyo ya Titu (1:1-4)
2. Wila adama a azagbain a aa'isa aza e Itoni (1:5-16)
3. Wila adama a ama a aa'isa (2:1-3:11)
4. Asala ni icasu yu ukosu (3:12-15)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu aagbashi a Asula, waru amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da. Asula a lyungu mu ta tsara n tawa a nu ucawu wo okolo e ekere a aza a na u dangwai. Waru u lyungu mu ta tsara

n rito le e reve amayun a na oo rocosu le ununa aa yuwan nden n sa'ani nu ununa Asula aa yuwan mazanga ne ele. ² Amayun a nda a ta ca le uzuwu wo okolo a wuma u babu ukotu, za na Asula a yuwaan nle nzuwulai kafu u yuwan uvadi, waru waa yuwan epen shi. ³ Gogo mantsa ma na ma ntsayi ma da, u rocoi Alabari a Sa'ani'i, waru tsu damma ta za suru. Nu udammu wa Asula Za vi Iwawi i tsu i da a zuwa numu n yuwaan yi ulinga u nda.

⁴ N ta danasaa wu mepepelime ma nda, Titu, mawun ma amayun ma va atsuma o ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Lyawa Asula Dada na Yesu Zamawawa tsu ca wu isa'ani na asuvu nden.

*Ulinga wa Titu atsuma a
Karita*

⁵ N lyawa wu ta atsuma e ida ya Karita,† tsara vu koso ulinga u tsu u na u ri de, waru tsara vu dangula azagbain† atsuma a a'isa a aza e Itoni atsuma e lyuci suru ununa n damma nuwu. ⁶ Zagbain suru u ciga u 'yuwan wo o'wo vuma na ama a yuwan majiyan ma sa'ani a aci a yi adama a na u yuwain nden n sa'ani. U ciga u 'yuwan u dana vali vu ka ta. Waru muwun ma yi moo o'wo aza e Itoni a abula, aza a na aa yuwusan nden mu uwuyan shi, waru aza a na a ri na aciyogbamu shi. ⁷ Ne da waru zagbain u ciga u 'yuwan u yuwan wuma u sa'ani adama o ulinga wa Asula u na waa

yuwusan. U dana za vu ug-
bawu wan, waru u dana za
vu upan babu usan wan. U
ciga u 'yuwan u dana ososowi
wan.* She u dana za vu ulun-
gusu wan. She wo o'wo za vi
icigi yi ikebe lon wan. ⁸ U ciga
u 'yuwan u kalyuwa omocin
a na aa tawusa o u'wa wa
yi ulobonu, u ciga ili i na i
ri ulobonu suru. U ciga u
'yuwan u dana nu ugbozu,
waru u dana za va abula.
Wuma wa yi u dana cece a
na woo yo'onoto Asula okolo,
waru u gura guza aciyayi
ulobonu. ⁹ U ciga u 'yuwan
u guza uritosu wa adanshi
a amayun. Reve u yuwan
ulinga nu uritosu'u u kamba
ama, waru u lapula aza a na a
yuwusan mawasan na adan-
shi a Asula.

¹⁰ Ne da wa dana adama
a na ama o ro o ta lo aza a
na a yuwusan mawasan nu
uritosu wa amayun. Ama a
nda a tsu yuwusan ta adan-
shi a vama, reve waru a
lulumusa ama. Atsuma a
munlu n ndolo ozo o ro na
abunda a ta pe atsuma a
aza a na a dammai she na
a pada vuma suru uryumbu.
Ama a nda ele da a la'ai
adanshi a vanvama. ¹¹ I
ciga i 'yuwan i bara ama o
ndolo na cu'un va adanshi o
ndolo. A vadala ta de 'wa
diga o uritosu wa amayun
na cu'un vu uritosu u vama
u ndolo. A yuwan ta ili i
ndolo suru tsara a tsura ikebe

o ure u vama. ¹² Hali vuma
ta atsuma a aza a Karita za
na ri za yindi yuwan ta adan-
shi adama e icu'un ya ama
o ndolo, u damma, "Ama a
Karita suru aza e epen a da,
na nlyayi, orogo, na aliwi."
¹³ Amayun a da. I bara le
nu ucira tsara a zuwa le a
yuwan ucira atsuma e Itoni.
¹⁴ Waru a 'yuwan a ciga a
lyawa mazuwa ma atsuvu a
alabari a aza a Isra'ila, waru
she a zuwa atsuvu e le a
adanshi a ama a na a lyawai
amayun wan.

¹⁵ Ili suru e ekere a aza a na
okolo e le a ri cece a ta cece.
Agba e ekere a aza a na a ri
no okolo e iwuya, ili suru ili
yi idaba i da ni ili i na aa usu
shi, adama a na okolo e le na
asuvu e le a buwa ulobonu
shi. ¹⁶ Icu'un ya ama o ndolo
a ta kalyuwusa gashi e reve
ta Asula, agba a wasan yi ta
ununa aa yuwusan wuma u
le. Aza a tsu uwwa adanshi
shi da, waru a tsu yuwan ili ya
abula shi. Ama suru a suma le
ta adama e ili yi idaba i na aa
yuwusan.

2

Ili i na voo rito

¹ Agba avu, vu damma
aza e Itoni a yuwan cu'un
wuma na rotsoi uritosu u
sa'ani. ² Vu rito mbara a
guza aciyele, adama a tsura
tsugbain waru a dana nu
ugbozu. A ciga a 'yuwan a
dana nu ucawu wo okolo lon,

* **1:7** A mantsa ma ndede aza a Isra'ila o tsu sowo ta mara gashi aguma a da, na a ri ubanakun. Waru, o tsu sowo ta wa'a na aa lyuwusa ilyalya. Amma a mantsa ma tsu tsaa gura sowo wa'a avu tsu lyawa shi, adama o ndolo u ta la'a ulobonu tsu rito sowo mara wan, ko ke'en.

waru a daṅa ni icigi lon na ankuri.

³ Ne da waru, vu rito amaci a na a paduwai esu a yuwan nden n sa'ani n na mu ntsayi aza a na oo tonon Zagbain. She a kara a yuwusan idami ya aza e le atsuma a lyuciwān, waru she o o'wo osowiwān. Na a yuwan ne, oo to rito akapi a amaci ili i na i ri ulobonu. ⁴ A ciga a 'yuwan o rito amaci a wawa'a a ciga ali e le na muwun n le. ⁵ O rito le a yuwan nden n sa'ani nu ugbozu. Waru o rito le cine aa kalyuwa 'wa le ulobonu, waru a yuwan ili i sa'ani. O rito le ununa aa yuwan ntoniloi na ali e le ulobonu. Ne da aa yuwan awu a kufā tawaa Adanshi a Asula ni ili i wono.

⁶ Ne da waru, vu damma olobo a daṅa nu ugbozu atsuma e ili i na aa yuwusan suru. ⁷ Awu na a aciyawu vu ciga vu 'yuwan vo o'wo iroci ye'e le a mayan me isa'ani atsuma e ili suru. Atsuma e ili i na vaa yuwan suru, lyawa vu roco wuma u sa'ani nu usapu wa aci atsuma o uritosu wa wu.

⁸ Lyawa uritosu wa wu wo o'wo mejege adama a tsura za na aa yuwan adanshi o ro a aci a yi wan. Ne da aza a na a cigai a yuwan mawasan a uwwa wono, adama a na aa tsura ili i wuya i na aa yuwan adanshi a aci a tsu shi.

⁹ Na agbashi a ciga a 'yuwan a yuwan ntoniloi na azagbain e le, waru na a ciga a 'yuwan a yuwaan le ili i na yoo yo'onoto le asuvu.

She a yuwaan le adanshi nu ugbawu ko a yuwan le wivuwān. ¹⁰ Agba a ciga a 'yuwan o o'wo ama a sa'ani a na oo soduwo matsan. Ne da oo o'woto uritosu wa Asula Za vi Iwawi i tsu maluwa o ure suru.

¹¹ U to o'wo ne tsunda, adama a na Asula o roco ta ama suru isa'ani ya yi tsara a tsura iwawi. ¹² Isa'ani ya Asula i roco tsu ta tsu vadala diga a nden m babu Asula awu waru tsu lyawa ure wi ili i na tsa a ciga u yo'onoto tsu okolo. Uvadi u nda u ta ni iwuya, tsu danuyi pe nu uguzu wa aci. Waru na tsu ciga tsu 'yuwan tsu danuyi na ala a sa'ani nu ucawu wa aci e ekere a Asula. ¹³ Ne da waru, tsu ta kalyuwusa urana u sa'ani u Mogono ma Asula na Za vi Iwawi i tsu, za na ayi da Zagbain Yesu Zamawawa. O urana u ndolo Zamawawa ta tawā na tsugbain tsā yi suru. ¹⁴ U kuwa ta adama u wawa tsu diga o unusu suru, waru tsara u kambato tsu cece. Waru u ca ta aciyayi tsara u kambato tsu ama a yi, adama tsu kamba a mayan me isa'ani suru suru.

¹⁵ Ciga 'yuwan vu ritosu ili i nda, reve waru vu damma ama a wu o toni le. Ciga 'yuwan vu barasa le ubata u na a nusain. Vu ta nu ucira u na vaa yuwan ne, adama o ndolo she vu lyawa nanza kambato wu mawun wan, waru she vu lyawa nanza kufā a kuru ili i na vu dammai wan.

3

Yuwan ili i na i ri ulobonu

¹ Vu damma ama a wu a yuwan tsutoni na ngono, na azagbain a gwamnati. Ama a wu waru a dana na ntoniloi, reve waru a dana ufofu kuci na aa yuwan ili i na i ri ulobonu. ² Na a 'yuwan a ciga a yuwan adanshi e iwuya a aci a vuma ro wan, waru a ciga a 'yuwan a lyawa nwasanlai. Na a yuwan ne, a ta dana no okolo nven reve waru a ca ama suru tsugbain tsa amayun.

³ De nu ufaru, tsu dana ta na tsulo nu ulambu wu ntoniloi. A luluma tsu ta de, avu tso o'wo agbashi e icigi yi iwuya na mawwa mo uyo'o me iwuya. Reve wuma u tsu u dana ni iwuya lon na tsushu'un. Waru tsu 'yuwan ta ama o ro, reve ele fo a 'yuwan tsu.

⁴ Agba ayi Asula, za na ayi da Za vi Iwawi i tsu, u roco tsu ta isa'ani ni icigi ya yi. ⁵ U wawa tsu ta adama a na we enei iliyali i tsu, agba adama e ili i sa'ani i na tsu yuwain da shi. Wu za'wa ta unusu u tsu avu u ca tsu wuma u sa'avu atsuma a Ruhu va Akiza. ⁶ Asula a tsuwaan tsu ta Ruhu va yi pere adama e ili i na Yesu Zamawawa yuwaan ntsu. ⁷ U kambato tsu ta aza a babu unusu adama a abajini e isa'ani i na u yuwaan ntsu. Waru atsu gogo tsu reve ta tsu ta tsura wuma u babu ukotu. ⁸ Ili i na n dammai nda suru amayun a da. N ciga wu ta vu yuwusan ne tsara aza a na a cayi Asula okolo a yuwan

ugbozu a yuwan ili i sa'ani mantse suru. Ili i nda a tu ulobonu waru a ta nu urana o ukere wa koyan.

⁹ She i uwa mawasan me pere adama a nkaya wan. She i uwa nlangi na mawasan adama o tsutoni tsa Wila wa aza a Isra'ila wan. Icu'un yi ili i nda suru a ri nu urana shi, waru mantse ma da a tsu lungusa. ¹⁰ Na za ro to mpolo u tawaa du na wukasu, i ciga i 'yuwan i bara yi tsufari tsu ufaru, nu u dashiyisa a yuwaan yi tsufari tse ire. Na wu uwua shi, she ili i ro i dashi bolo du na cu'un vuma ndolo wan. ¹¹ Icu'un ya ama o ndolo a lyawa ta amayun. Ama'a a ta yuwusan unusu, reve waru o kototo aciyele adama e ili i na aa yuwusan.

Icasu yu ukosu ya Bulu

¹² N te ifofi n lyunguwa du na Aritima ko Tikiku. Na vuma ta atsuma e le u rawa, vu yuwan atyo a na vaa yuwan tsara vu cina mu a Nikafoli. Ili i na i zuwai ayi da n dangwa ta n danu de mantse mo utanu. ¹³ Vu yuwan atyo a na vaa yuwan tsara vu kamba Zina, za vu urevu wu uge'etosu wa adanshi, na Apolo atsuma a mmalu n le. Vu kamba le ni ili i na a cigai suru. ¹⁴ Aza e Itoni a zami ulinga u sa'ani na a ciga a 'yuwan, waru a kamba ozo o ro aza a na a cigai ikambi. Ili i na i zuwai ayi da adama ama a tsu a yuwan nden me pere a wuma u le wan.

¹⁵ Ama suru pa nda a ta casasa wu. Waru vu yuwan

ankuri vu ɔ́sáá mu ǎzá e
 Itoni suru aza a na a ɔ́ga
 ntsu.

Lyawa isa'ani ya ǎsula i
 ɔ́na ɔ́bɔlo na ǎɔ́fu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Filimon

Ucuduwu wa aatagada a nda

A mantsa ma na Bulu aajiya a danai mepepelime ma nda, u dana ta o u'wa wa ali adama a na u toniyi Yesu. U dana ta mepepelime'e a tyo o toni va Yesu na a tsu de Filimon.

Bulu na Filimon n'utsa n da n dana kafu a zuwa Bulu o u'wa wa ali. Filimon za vu utsuru da dana waru u dana ta na agbashi. Aagbashi a na a tsu de Unisima a suma ta e ekere a Filimon. Reve wo o'wo Unisima o o'wo ta a kambusa Bulu ayi atsuma o u'wa wa ali, reve wo o'wo toni va Yesu adama a adan-shi a Bulu. Gogo Bulu ciga ta Unisima kamba ubata wu zavu'wa va yi Filimon. Bulu waru u ciga ta Filimon ushi aagbashi a na a kambai o ure u na wuntsayi na waa tawaa Yesu na tsugbain.

Mepepelime ma nda ma yuwan ta uritosu u mayan ma gafura. Waru u rito ta cine zagbain va aza e Itoni aa yuwan ulinga wa yi tsa vuma na kadatoi aciyayi, vuma na fara yuwain ili i mejege kafu u damma ozo o ro cine aa yuwan wuma u le.

Ili in iripe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu a tyo ya Filimon (1-3)

2. Bulu yuwain adan-shi o unā wā Unisima a tyo ya Filimon (4-22)

3. Icasu yu ukosu na avasa (23-25)

¹ Mepepelime ma nda ya'a va da wu utai, amu Bulu, na Timoti zawa'a tsu. N ta o u'wa wa ali adama a na maa yuwusan alajiya a Al-abari a Sa'ani e Yesu Kristi Zamawawa.

N ta danasaa Filimon i'utsa yu ulinga i tsu, waru tsu ciga yi ta lon. ² Waru n ta danasaa fo zawa'a tsu vu ka Awufiya, waru n ta fo a danasaa Arikibu, soja vu Zagbain za tsu atsuma o ulinga obolo na atsu. N ta fo a danasaa aza e Itoni a na oo bolotosu o u'wa wa wu.

³ M pati ta Asula Dada tsu na Zagbain Yesu Zamawawa o roco du isa'ani i le, reve a tawaa du na nden mo okolo.

Ugodyusho wa Bulu na avasa ayi

⁴ Filimon, nna maa yuwusan avasa adama a wu, n tsu godyo ta Asula kuci. ⁵ N tsu yuwan ta ne o unā u na n ta uwwusa a na vu cayi Zagbain Yesu okolo a wu suru suru, waru vu ciga ta ama a Asula suru. ⁶ N ta yuwusan avasa ucawu wo okolo u na u bolo nuwu na aza a wu u lyuwa elime a na vu pedei ili i sa'ani i na Asula a ca ntsu. Lyawa wo o'wo ne adama Yesu Zamawawa tsura ica. ⁷ Icigi i na vu cigai ama a Asula u ca mu ta mazanga ma abunda nu ugbamu wa asuvu. Avu, zawa'a va, vu tawaa ta ama a

Asulā nā ābundā wivuwun u sa'ani.

Ipati ya Bulu o unā wa Unisima

⁸ Adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan n ta pati wu ili i ro. Atsumā a ala e Yesu Zamawawa n shi ta yuwaan wu idanshi yu ume e ili i na yi ntsayi vu yuwan, amma maa yuwan ne shi. ⁹ Agba, o unā u na tsu cigalai, n ta pati wu vu yuwan ili i nda. Gogo, amu i'utsa ya wu, Bulu, n ta yuwusan adanshi, za na ri aabara waru n ri o u'wa wa ali adama e Yesu Zamawawa.

¹⁰ Ili i na maa patishi ayi da: vu roco Unisima isa'ani. Gogo nda wo o'wo tā mawun mā vā adama a na wo o'wo tā za vi Itoni amu pa o u'wa wa ali. ¹¹ De acaṣa u shi nu urana e ekere a wu shi. Gogo gba u tā nu urana e ekere a tsu ra. ¹² N tā kambuwā yi ya'a wu, okolo a vā o to obolo nā ayi lon.

¹³ N tā pa o u'wa wa ali adama a alajiya a Alabari a Sa'ani, n shi tā n ciga m kpada yi pa adama u yuwaan mu ulinga u na vu shi a yuwaan mu. ¹⁴ Agba n ciga n yuwan ili i ro ne tsundolo shi, she nā vu usu. Waru n ciga m gbagba wu shi, she nā vu ciga na asuvu a wu.

¹⁵ U ta gura wo o'wo ili i na i shi i zuwai u lyawa nuwu a mantsa me ke'en ayi da, adama u tawā u danu nā avu suru suru. ¹⁶ Gogo u buwa aagbashi shi, amma u la'a tā aagbashi, waru wo o'wo tā vadamma zawa'a tsu macigata. N ciga yi tā lon, avu

waru gogo she vu la'a ciga yi. Vu ciga yi ana aagbashi waru vu ciga yi ana mawun mā anawu atsumā e Itoni yi Zagbain.

¹⁷ Gogo nda nā vu tara mu tā ana za na tsaa yuwusan ulinga u tā, caṣa yi cine vāa caṣa mu, vu raba yi nā cu'un vi irabu i na vaa yuwaan mu nā n tawā ya'a wu. ¹⁸ Nu u nusaan wu tā e ili i ro, ko nā vu to tonoyi ili i ro, n ta tsupa wu. ¹⁹ Amu da Bulu waru ne ekere a vā a da n danai idanshi i nda, "N ta tsupa." Koto n yuwan adanshi a nda shi waru maa yuwan shi, n to tonoyi wu ili nā ābundā adama a na n kamba wu tā vu tsurā wuma u sa'avu! ²⁰ Zawa'a vā, vu yuwan ankuri vu yuwan ili i na n dammai nda, vu yuwaan yi gashi vu ta yuwusaan Yesu Zagbain aganda. U tā dashi zuwa mu ugbamu wa asuvu atsumā e Itoni ya Yesu. ²¹ Ko gogo amu a madana ma adanshi ma nda n ta zuwusa okolo vu ta yuwan ili i na n dammai, hali waru vu ta yuwan ili i na i la'ai ne! ²² Vu fofooo mu aasula o omocin, adama a na n ta zuwusa okolo Asulā a tā usu avasa a du a lyawa mu n kambā ubatā u du go'o.

Icaṣu ya Bulu yu ukosu

²³ Abafara tā lyungusa wu icāsu. Ayi fo u tā pa o u'wa wa ali obolo nā amu adama e itoni ya Yesu Zamawawa. ²⁴ Aza a na tsaa yuwusan ulinga obolo, Marku nā Arista, nā Dima, nā Luka, a tā caṣasa wu fo.

²⁵ Lyawa isa'ani ya Yesu
Zagbain wo o'wo obolo na
asuvu a wu.

Mepepelime a tyo ya Mmaci ma Ibrahim

Ucuduwu wa aatagada a nda

Tsu reve vuma na danai mepepelime ma nda shi. U ta gura wo o'wo Bulu aajiya a da dana niyi. Tsu reve ta u ta pe atsuma a Adanshi a Asula adama o uritosu u na u ri na ayi cu'un vu uritosu u na u ri pe atsuma a Adanshi a Asula da. Waru nu ujimu azagbain a aa'isa a usu yi ta fo atsuma a Aatagada a Asula. Za na danai aatagada'a u cuduwa ta cine mayan ma aganda ma aza a Isra'ila mo o'woi iroci ya aganda ya amayun a na ri pe atsuma a Zamawawa.

Za na danai mepepelime ma nda ma damma ta aza e desununa cine Yesu ri na abula. Yesu la'a ta nlingata ma Asula suru. Waru u la'a ta amasula, waru u la'a ta Musa. Ayi da ganu gbain na ri ukalamu shi waru koto u yuwan unusu shi ko ke'en, waru a na u cayi wuma wa yi u ca ta kucci adama o unusu o una u mantsa suru. Ana u kuwai avu u kambu wuma u kpatu'wa ta ure adama ama a tsura ure u na a rawa ubata wa Asula.

E ekere a ama a na e revei adama a kucci atsuma a adini, aatagada a Mmaci ma Ibrahim a ta nu uritosu wu ucira. Yesu Zamawawa zuwa ta kucci suru wo o'wo ili ye pere. Amma gogo ucawu wo

okolo atsuma a yi ayi da ili i na i kpatu'wayi ama ure a tyo ubata wa Asula.

Ilii na iripe atsuma a aatagada a nda

1. Tsugbain tsa Mawun ma Asula (1:1-4)
2. Yesu la'a ta nlingata ma Asula suru suru (1:5-2:18)
3. Yesu la'a ta Musa na Josuwa (3:1-4:13)
4. Yesu da Ganu Gbain (4:14-7:28)
5. Yesu tawaa ta na nzuwulai n na n la'ai ulobonu (8:1-9:22)
6. Kucci va Yesu u ta u da waru ayi da ne (9:23-10:31)
7. Ama a Asula a na a danai nu ucawu wo okolo (11:1-40)
8. Vu toni iroci ya Yesu Zamawawa (12:1-13:19)
9. Avasa o ukosu ni icasu (13:20-25)

Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma da

¹ De nu ufaru, Asula a yuwusaan ta nkaya n tsu adanshi o una wa amasula na re koko'o. ² Amma a mantsa mo ukosu ma nda, Asula a yuwan ta adanshi na atsu e ekere a Mawun ma yi. Asula a yuwan ta uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi suru e ekere a yi. Ayi da Asula a dangwai wo o'wo za vi ili suru. ³ Mawu'un u roco ta ekan adama a tsugbain tsa Asula, u rotso ta Asula foyi. U zuwa ta ili i lyuwa elime nu ucira wi ikaka ya yi. Ana Mawu'un u kambatoi ama cece atsuma a nusu le, u danu

tā o ukere usa'ani wā Ḃsulā Mogono me Ili Suru.

Yesu Zamawawa la'a tā nlingata mā Ḃsulā

⁴ Ayi Mawu'un u la'a tā nlingata mā Ḃsulā lon. Reve Ḃsulā a ca yi abajini a aala a na a la'ai ala e le.

⁵ Ili i na i zuwai ayi da Ḃsulā a yuwaan nlingata mā Ḃsulā adanshi e ili i ro tsa na u yuwayin Mawu'un shi, "Mawun mā vā ma da vu ri. Ana'an mo o'wo tā Dada vā wu." ◊

Ḃsulā a dammisa tā, "N to o'wo Dada vā yi, waru ayi u to o'wo Mawun mā vā."

⁶ Ana Ḃsulā a shi a cigai u lyungu magaji mā yi a tyo o uvadi, u damma tā, "Nlingata mā Ḃsulā suru a ciga a 'yuwan a yuwaan yi aganda." ◊

⁷ Apa ili i na Ḃsulā a dammai adama a nlingata mā yi, "Mo o'woto tā nlingata n vā tsu upepu.

Mo o'woto tā agbashi a vā tse elentsu a akina." ◊

⁸ Agba apa ili i na Ḃsulā a dammai adama a Mawun mā yi,

"Avu Ḃsulā a da, waru tsugono tsā wu tsā ri nu ukosu shi.

Vu ta yuwan tsugono nu uge'etosu u na wu ntsayi.

⁹ Vu ciga tā ili i mejege reve vu 'yuwan iwuya.

Ayi da i zuwai Ḃsulā, Ḃsulā a wu, a dangwa nuwu,

reve u ca wu tsugbain tsa na tsa zuwa nuwu vu zanganai.

Ayi tsugbain tsa nda u la'a tā za na u cayi akapi e le." ◊

¹⁰ Ḃsulā a dammisa tā, "Zagbain, atsuma o ufaru vu yuwan tā uvadi, waru ekere a wu a da a yuwain zuva.

¹¹ Mantsa mā tā tawa ana za ro enishe le shi, A tā kuna suru tsa amuna. Amma avu vu tā dana lo.

¹² Vu tā kutsulu le cine a tsu kutsulu akuci a amuna.

A ta vadala tsa akuci e itana. Amma avu gba ne da vaa dana kuci mantsa suru,

wuma wā wu waru woo koto shi." ◊

¹³ Ḃsulā a yuwaan nlingata mā yi adanshi cine u yuwayin Mawun mā yi shi, "Danu pa o ukere usa'ani u vā she nā n zuwa n'yuwatan mā wu mo o'wo uzuwata wa ana a wu." ◊

¹⁴ Nlingata mā Ḃsulā† suru nan ruhu da na aa yuwusaan Ḃsulā aganda, waru u lyungu le tā tsara a kamba aza a na aa ushi iwawi.†

2

Iwawi i tsu i tā mgbain

¹ Adama o ndolo nā tsu ciga tsu 'yuwan tsu dashi yuwain ugbozu tsu kuruyi amayun a na o roco ntsu. Nā tsu yuwan ne tsaa puwaan shi. ² O roco tā a na ikaka'a i na Ḃsulā a cayi nlingata mā Ḃsulā a

◊ 1:5 Ica 2:7; 2 Sam. 7:14. ◊ 1:6 U.WI. 32:43. ◊ 1:7 Ica 104:4. ◊ 1:9 Ica 45:6-7. ◊ 1:12 Ica 102:25-27. ◊ 1:13 Ica 110:1.

ca nkaya n tsu amayun a da. Waru za na biti kuru niyi shi, ko za na 'yuwan niyi u ta ushi atsumalima a na a ntsayi ili i na u yuwain. ³ Nye i da yaa zuwa tsu tsu danai a majiyan tsu ta la'a na tsu 'yuwan a ushi iwawif igbain i nda? Zagnbain da fara yuwain adan-shi e iwawi i nda na aciyayi, reve aza a na a uwwa niyi o roco tsu amayun a da. ⁴ Asula na aciyayi u roco ta a na ikaka ya yi amayun a da, ana u yuwain linga va asalama ni iroci yu ucira icu'un icu'un. Waru u ca ta Ruhu va Akiza a za suru na u dangwai.

Za na o rocosu tsu ure wi iwawi

⁵ Asula a dangwa nlingata ma yi n yuwan tsugono tsu uvadi u sa'avu u na u ri lo a tawa shi, ayi da ili i na tsaa yuwusan adan-shi a yi. ⁶ Ununa a danai atsuma Adan-shi a Asula ubata u ro, "Nye i zuwai vu ri ada a vadilima?"

Nye i zuwai vu ri ada a mawun ma vuma?

⁷ A mantsa ma wa'a vu zuwa ta ucira wa yi*

u kalama ucira wu nlingata ma Asula, reve vu katala yi ookokolo na tsugbain nu ucira.

⁸ Reve vu zuwa yi u yuwan tsugono tsi ili biti." ◇

Ana Asula a zuwa niyi mogono me ili biti, ko ili yi lo i buwai i na waa yuwusan tsugono ta yi shi shi. Agba

koto ne'en tse ene ili i nda i fara shi. ⁹ Ili i na tsee inda ayi da Yesu, za na a mantsa wa'a ucira wa yi u shi u rawa za vu nlingata ma Asula shi. Agba gogo a katala yi ta ookokolo nu ucira na tsugbain, adama a na u sowoi atsumalima o ukwa o unu u tsu. Amayun adama e isa'ani ya Asula i da, Yesu kuwai o unu wa koyan da o uvadi.

¹⁰ Asula a da a yuwain ili biti, waru ili biti adama a na a ca yi tsugbain tsa da. U ciga ta muwun na abunda a uwa ubata u tsugbain tsa yi. Adama o ndolo a da u zuwai Yesu sowoi atsumalima, ne da u zuwai Yesu ntsayi tsara u roco ama ure wi iwawi. ¹¹ Adama o ndolo, Yesu na aza a na waa kambatosu aza a akiza a ta na Dada ta. Ayi da i zuwai Yesu ri o wono u na wee de le azawawa'a a yi shi. ¹² U damma ta Asula, "N ta damma ama a va ili i na vu yuwain.

N ta cuwa wu no o boloto na aa yuwan aganda." ◇

¹³ Waru u damma ta, "N ta zuwaa Asula ucira."

Reve u damma, "Amu da nda obolo na muwun n na Asula a ca numu." ◇

¹⁴ Ama a Asula ama a da na lipu na mpasa, adama a nda Yesu na aciyayi wo o'wo ta unata ne ele. U yuwan ta ne adama a na nu ukwa wa yi u to kototo Mekerenkesu, za na ri nu ucira wu ukwa. ¹⁵ Ne da u badai aza a na

* **2:7** Akuci a atagada na abunda a dashi ta: Vu zuwa yi ta wo o'wo mogono a aci e ili i na vu yuwain suru. ◇ **2:8** Ica 8:4-6. ◇ **2:12** Ica 22:22. ◇ **2:13** Isha. 8:17-18.

a shi agbashi o wovon wu ukwā a wuma u le suru suru. ¹⁶ Suru ntsu tsu reve tā a na Yesu tawā tā adama u kamba mmaci ma Ibrahim, amma u kamba nlingata mā *Asulā* shi. ¹⁷ Adama o ndolo a da *Asulā* a zuwai Yesu u rotso ama a yi suru suru, adama wo o'wo aabara a nan ganu lo za na oo rocosu isa'ani, za na *Asulā* a cayi okolo suru suru. Ne da waa gura ca *Asulā* kucci adama *Asulā* a yuwaan ama gafura vu unusu u le. ¹⁸ *Ayi* na aciyayi u sowo tā atsumalima, waru Mekerencesu mā yuwan tā mpolo n na waa zuwa yi u nusan. Adama o ndolo gogo u ta gura kamba aza a na Mekerencesu mā ri o mpolo u zuwa le a yuwan unusu.

3

Yesu la'a tā Musa

¹ Ama a va, *Asulā* a dangwa du tā yo o'wo ama a akiza a yi. Adama o ndolo i yuwusan majiyan cine Yesu ri aajiya a *Asulā*, waru ayi da aabara a nan ganu vu ucawu wo okolo a tsu. ² U yuwan tā aḅulā e ili i na *Asulā* a dangwa niyi u yuwan suru, cine Musa yuwain aḅulā e ili i na *Asulā* a damma niyi u yuwan suru, atsumā a tsugbain tsā yi va aza a Isra'ila.* ³ Yesu tsurā tā tsugbain tsa na tsa la'ai za va Musa, cine suwi tsu tsurā tsugbain tsa na tsa la'ai usaa u na u yuwain. ⁴ Amayun a da ozo o ro da a suwai 'wa'a

suru, amma *Asulā* a da suwi vi ili suru. ⁵ *Asulā* a lyawa tā u'wa wā yi e ekere a Musa, adama a na Musa aagbashi a aḅulā a da a na a zuwaa ucira, waru iroci i da i na *Asulā* oo roco elime. ⁶ Zamawawaḥ gba waru Mawun mā *Asulā* ma da, ayi da za na *Asulā* a lyawayi u'wa wā yi. Atsu da u'wa wā yi nā tsu lyuwa elime nā matsurā mo okolo ugbamu, waru nā tsu zuwa ucira o uzuwu wo okolo a tsu ya'a yi.

Tsu 'yuwan tsu ciga tsu lyuwai elime ni itoni ya Asulā

⁷ U tā cine Ruhu va Akiza dammai,

“Nā yu uwwa uḍyo wā *Asulā* ana'an,

⁸ she i danā na aciyogbamu cine nkaya n ḍu n danai wan, ana a vadalayi *Asulā* ucina, a mantsa ma na a lyungwai *Asulā* o ogozo.

⁹ *Asulā* a damma tā, ‘Reve a lyungwā mu, adama e ene ili i na maa yuwan,

ko na wo o'woi e ene tā ili i na n yuwain

atsumā a a'wan amunga.

¹⁰ Adama o ndolo n yuwan tā upan ne ele lon,

reve n damma:

“Okolo e le a tsu danā tā alanga nā amu.

Waru a 'yuwan tā a yuwan ili i na n damma nle a yuwan.”

¹¹ N yuwan tā upan reve n kucinaa le,

“Aa uwa ubatā u wivuwun u va shi, ko ke'en.” ’ ’ ’ ♦

* **3:2** Nā Tshuheleni idanshi “U'wa wā *Asulā*” urevu wā yi u da “Aza a Isra'ila.”

♦ **3:11** Ica 95:7-11.

¹² Ama a va, i yuwan ugbozu adama she za ta du dana no okolo e iwuya, a na waa 'yasan du a ca okolo wan. Icu'un yo okolo o ndolo a tsu vadala du ta diga ubata wa Asula a wuma.

¹³ I dashilai okolo ugbamu urana suru. Waru i lyuwa elime na mayan ne n de nu urana wu lo. Ni i yuwan ne shi, unusu u ta pusaan ozo o ro a du a na e reme a zuwa le atsuma a aza a aciyogbamu. ¹⁴ Atsu tsu to obolo na Kristi Zamawawa na tsu lyuwa elime hali a tyo o ukosu nu ucawu wo okolo o ugbamu u na tsu ri na ayi diga o ufaru. ¹⁵ Adanshi Asula a damma ta, "Na yu uwwa udyo wa Asula ana'an,

she i dana na aciyogbamu, cine nkaya n du n danai wan ana a vadalayi Asula ucina."

¹⁶ Nan zane da a uwwai udyo wa Asula'a reve a yuwaan yi aciyogbamu? Ele da aza a na Musa utayi atsuma a Masar suru. ¹⁷ Nan zane da waru Asula a yuwain upan ne ele atsuma a a'wan amunga? Ele da aza a na a yuwain unusu, aza a na a kuwai atsuma o ogozo. ¹⁸ Waru nan zane da Asula a yuwusain adanshi ana u kucinai na aa uwa ubata u wivuwun wa yi shi? Aza a na a 'yuwain a yuwaan yi tsutoni da. ¹⁹ Tsu tawa ta tsu reve a na aa gura uwa ubata u wivuwu'un shi, adama a na a 'yuwan ta a usu.

4

Nzuwulai mu ubata u wivuwun

¹ Asula a yuwaan tsu ta nzuwulai n na tsa'a gura uwa ubata u wivuwun wa yi. Adama o ndolo, tsu yuwain ugbozu suru ntsu adama ko za ta tsu kufa a uwa pe wan. ² Tsu uwwa ta ikaka ya Alabari a Sa'ani'i, cine ele aza a Isra'ila fo a uwwa niyi. Amma reve a 'yuwan a ca okolo e ili i na a uwwai, waru ikaka'a i kamba le shi. ³ Atsu na tsu usuyi atsu da goon tsa'a uwa ubata u wivuwun wa yi. Cine Asula a dammai, "N yuwan ta upan reve n kucina,

'Aa uwa ubata u wivuwun u va shi, ko ke'en!' " ♦

U damma ta ili i nda ko a na u foboi de ubata u wivuwun wa yi diga na u yuwain uvadi. ⁴ Atsuma a Adanshi a Asula, u yuwan ta adanshi adama o urana we cindere wa ajuma, u damma ta: "O urana we cindere Asula e ivuwan ta atsuma a linga va yi suru."

♦ ⁵ Waru tsu de ta nu unu a mantsa mo ro u damma, "Ama a nda aa uwa ubata u wivuwun u va shi!" ♦

⁶ Ele aza a na a fara uwwai ikaka i nda, a tsura a uwa ubata u wivuwun u nda shi, adama a na a kufai a kuru. Agba amayun a da ama o ro a ta uwa ubata u wivuwun wa Asula'a. ⁷ Adama o ndolo Asula a zuwa ta mantsa mo ro a na ama aa uwa ubata u wivuwun wa yi, mantsa mo ndolo ma da u deyi, "Ana'an."

Asulā a yuwan tā adanshi e ekere a Dawuda nā ačapa cina a jima e idanshi i na a yuwain de adanshi,

“Nā yu uwwa uđyo wā Asulā ana'an,

she i danā na aciyogbamu wan.” ◊

8 Josuwa† tara le tā a tyo e ida ya Ka'ana,† agba ayi dafa ubata u wiwuwu'un shi. Nā Ka'ana dafa shi ubata u wiwuwu'un, Asulā a shi a dashi yuwisan adanshi o urana u wiwuwusan u ro shi. 9 Ayi nda to rocosu a na mantsa mā wiwuwun ma ama a yi koto ma yuwan shi. Mantsa mā wiwuwun ma nda u tā gashi wiwuwun u na Asulā a yuwain o urana we cindere. 10 Za na uwai ubata u wiwuwun wā Asulā suru, u te ivuwan nu ulinga wā yi, cine Asulā e ivuwain ana u kotoi mayan mo uvadi. 11 Tsu yuwain ukadu tsu uwai ubata u wiwuwun wā Asulā, adama she za tā tsu kudā a uwa wan, cine ele a yuwain adama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni.

12 Ikaka ya Asulā i tā gashi ili i ro i na i ri wuma waru i ri nu ucira. U la'a tā matsun me pe'eni ma na e tewein nā re va yi wali. U tsu batsala ntsu tā a uwa pe, atsuma a asuvu a tsu nā majiyan mā tsu. Waru u tsu pada tā a uwa e memere mā alata e etele a tsu hali u batsalai laka. U tsu roco tā a alanga e eteshe ili i na tsu sokoi pe, ele da ili i na tsu tsu jiiyan ni ili i na tsu cigai. 13 Za lo a gura soko ili i ro atsuma o

uvadi i na Asulā ee ene shi. U tse ene tā ili suru cine u ri. Ayi da Asulā a na nā tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuđuwa yi ili i na tsu yuwain suru.

Yesu da aabara a nan ganu a tsu

14 Tsu lyuwai elime nā maguzā me ili i na tsaa dansa tsu usuyi. Tsu yuwain ne adama a na tsu tā na aabara a nan ganu, Yesu Mawun mā Asulā, za na karai a tyo zuva. 15 U gura tā reve na tsu ri babu ucira. Mekerencesu ma yuwan tā ukadu u na waa zuwa yi u yuwan unusu cine waa yuwusan ukadu u zuwa tsu mayan mo unusu, agba Zamawawa yuwan unusu shi. 16 Adama o ndolo tsu rawai zuzu no ootogu o tsugono tsā Asulā babu wovon. Ayi da za na o rocosu ama isa'ani. Nā tsu yuwain ne, tsu tā tsurai isa'ani e ekere a yi, reve u kamba tsu a mantsa ma na tsu cigai ikambi.

5

1 Asulā a tsu dangwa tā aabara a nan ganu suru atsuma a ama, reve u ca yi ulinga u na waa 'yawa a makakan mā yi o unā wa ama a na waa casu ne'e nā kucci adama o unusu. 2 Aabara a nan ganu a ri nu ucira shi, u tā tsa akapi a ama. Ayi da i zuwai woo tono ben na aza a na a yuwusan unusu adama a na a ri nu urevu shi. 3 Adama a na u ri nu ucira shi, u ciga u 'yuwan u ca kucci adama

ā nusu vā yi waru adama ā nusu va ama ā yi.

4 Babu vuma na aa gura ca aciyayi tsugbain adama wo o'wo aabara a nan ganu. Vuma tso o'wo tā aabara a nan ganu nā Asulā e de yi, cine u deyi Haruna.† 5 Ne da u danai e ekere a Zamawawa. Ana wo o'woi aabara a nan ganu, adama a na u dangulai aciyayi wo o'wo nā tsugbain tsa da da shi. Asulā a da a damma niyi,

“Mawun mā vā ma da vu ri.

Ana'an mo o'wo tā Dada vā wu.” ◇

6 Ubata u ro reve Asulā a damma,

“Avu ganu† babu ukotu da, cine Malkisada† danai ganu.”

◇

7 Asulā a tā nu ucira u na waa wawa Yesu Zamawawa ubata o ukwa. Ana Yesu danai atsuma o uvadi u nda, u pati tā Asulā ni yisaali obolo na abara tsara u wawa yi. Na amayun a da u yuwayin Asulā tsutoni, reve gba, Asulā a zuwaa yi atsuvu e ipati ya yi. 8 Ko na wo o'woi Yesu Zamawawa Mawun mā Asulā ma da, atsumalima a na u sowoi u rito yi tā u yuwan tsutoni e ekere e ili'i. 9 Ana u kotoi ili i na wu ntsayi u yuwan suru, wo o'wo tā za na a zuwa ama ā tsura iwawi i babu ukotu, aza a na a yuwusan ili i na u damma nle a yuwan. 10 O ure u nda u da Asulā a zuwa niyi wo o'woi aabara a nan ganu, ganu oroci a Malkisada.

She i lyawa itoni ya Asulā wan

11 Tsu tā ni ili i na tsaa damma nā abunda adama e ili i nda, amma u tu usan u na tsaa cuɗuwa adama a na i tsu reve ili go'o shi. 12 Yo o'wo tā aza e Itoni nu ujimu, waru u to lobono i dana o ritosu akapi. Amma i ciga tā nanza ritosu du ikaka yu ufaru ya adanshi ā Asulā. I tā gashi ibaba i na ya apasa maani, agba i rawa tā na i shi a lyuwa tsuwa. 13 Vuma na buwai a yapu i maani waa gura kakasa isa'ani ni iwuya shi. 14 Amma ama a na o gbozoi a ta lyuwusa tsuwa tsa na ibaba yaa lyuwa shi, waru o ritosu tā de cine aa kakasa iwuya ni isa'ani.

6

1-3 O ufaru i rito tā uritosu wu ufaru, aza a na a ntsayi ibaba. Ritosu n nda ele da tsu vadalai ā nusu tsu na tsu tawaa nu ukwa, waru tsu danai nu ucawu wo okolo e ekere ā Asulā. Ele da waru uritosu adama o urumbusu nā mazuwa me ekere. Nu uritosu adama o u'yosun diga o ukwa, na adama o uge'etosu u babu ukotu, ā tā pe atsuma o uritosu wu ufaru. Amma i reve tā de ili i ndolo. Adama o ndolo, tsaa yuwan adanshi adama e le shi. Amma nā Asulā a kamba tsu, tsu tā kambuwa ugbozu adama tsu rito ili i na yi ntsayi aza a na a kungwai de.

4 No ozo o ro a lyawa itoni yi Zamawawa, ko za lo aa gura zuwa le a vadala ā nusu

le waru shi. De nu ufaru, ama a nda a shi ta e ekan a Asula waru e pefe ta une'e wa yi. Ele obolo no ozo o ro a ushi ta Ruhu va Akiza. ⁵ E reve ta cine ikaka ya Asula i ri ulobonu, waru a ushi ta ucira u mantsa ma na Asula aa dana a yuwusan tsugono. ⁶ Ana a ushiyi ili i ndolo suru, reve a vadala Zamawawa ucinā. U ri n yuwan a kambatowisa icu'un ya ama o ndolo a vadalisa shi adama a na a ta varasa Mawun ma Asula a akpataf waru reve a 'yuwan yi. A ta zuwusa yi o wono a makakan ma ama.

⁷ Ama o ro a ta gashi ida i na i tsu tsura mini ma abunda. Reve u tawaā na limatan va aduma lon e ekere a aza a na a cimbusa yi. Asula a tsu zuwaa ta ida i ndolo aba'un. ⁸ Ozo o ro gba shi a ta gashi ida i na i tsu kungwato awanda na anlya a vama agba a tsu matsan ili shi. Asula a tsu yuwaan ta ida'a unā, reve waru akina a lungusa yi suru suru.

⁹ Ama a va a na n cigai, ko na tsu yuwan adanshi tsunda, tsu dama adama a du shi. Tsu reve ta a na i ri o ure u sa'ani, ure wi iwawi. ¹⁰ Asula a tsu ge'eto ta cine u tsu ntsaa. U ta cuwan na linga na vu yuwain, waru u ta cuwan ni icigi i na vu roco niyi ana vu kambai ama a yi. Waru u ta cuwan a na vu buwai a kambusa le hali n gogo. ¹¹ Ili i na tsu la'a cigai ayi da, i lyuwa elime na mayan ne hali a tyo o ukosu,

adama a na i ta reve ili i sa'ani i na i ri a zuwusa okolo'o u too o'wo amayun. ¹² Tsu ciga du yo o'wo orogo shi. Amma, i kuru iroci ya aza a na a ushiyi ili i na Asula a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo na ankuri e le.

Asula a tsuyuwan ta ili i na u yuwain nzuwulai

¹³ Ana Asula a yuwayin Ibrahimf nzuwulai, u kucina ta na waa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. U yuwan ta akucunu a nda na ala a yi, adama a na babu lo za na la'ai Asula. ¹⁴ U damma ta, "Amu Asulazuva, n ta zuwaa wu aba'un, waru n ta ca wu mmaci ma abunda!" ¹⁵ Ibrahim yuwan ta ipiri na ankuri adama ili i nda i fara, reve u ushi ili i na Asula a yuwaan niyi nzuwulai'i.

¹⁶ Na ama a yuwan akucunu, a tsu kucina ta na aala a za na la'a nle. Akucunu'u o roco ta ili i na a dammai amayun a da, waru u tsi isawaton ta mawasan. ¹⁷ Asula fo u yuwan ta akucunu, adama aza a na aa usu nzuwulai e reve a na amayun a da a na u tsu vadala ifobi ya yi shi. ¹⁸ Ili i re i nda i ri n vadala shi: Asula a tsu yuwan epen shi nu u yuwan nzuwulai, waru waa yuwan epen na akucunu a na u yuwain shi. Ili i nda i ta dashishi tsu okolo ugbamu atsu na tsa sumusa a tyo ubata wa Asula adama a kede tsu. U ta dashishi tsu ucira adama tsu guza uzuwu wo okolo u na u ca

ntsu. ¹⁹⁻²⁰ Uzuwu wo okolo o ndolo u tu ugbamu o okolo a tsu, cine rumu wantsun tsi isawaton wantsun ubata u ta. Vuma na ya'a yi da tsaa zuwusa uzuwu wo okolo a tsu ayi da Yesu, za na uwulai nu umuna a tyo Upasu u na u La'ai Akiza† zuva. U yuwaan tsu ta ne. Wo o'wo ta aabara a nan ganu a babu ukotu, ganu oroci a Malkisada.†

7

Ganu Malkisada

¹ Malkisada† n nda ayi da u danaï mogono ma lyuci va Salem waru ganu Mogono ma Asula ma da. Ana Ibrahim† unai ngono n nashi ayi a makamba o u'wa, avu Malkisada kara o uta u ga'an na ayi reve u zuwaa yi aba'un. ² Reve Ibrahim ca yi za ta atsuma a kupa e ili suru a na u kambayi diga ubata o uvon. Ili yu ufaru i na tsu cigai tsu damma adama a Malkisada, ayi da urevu wa aala a yi, "mogono ma na maa yuwusan ili ya abula." Ayi da waru "mogono ma asuvu nden" adama a na Salem ta nu urevu "asuvu nden." ³ Babu za na revei dada ko mma va Malkisada, ko ubata u na wu utai, ko mantsa ma na a matsan niyi, ko mantsa ma na u kuwai. U ta gashi Mawun ma Asula waru ganu da babu ukotu.

⁴ I kalyuwa cine Malkisada danaï na tsugbain! Ko Ibrahim, akaya a gbain a Isra'ila, u reve ta cine Malkisada danaï na tsugbain

ana u ca niyi za ta atsuma a kupa atsuma e ili i na u kambayi diga o uvon. ⁵ Wila u rito ta mmaci ma Ibrahim a 'yuwan a ciga a ca aza a na a ri atsuma a mmaci ma Levi aza a na a ri nan ganu za ta atsuma a kupa e ili i na a tsurai, ko na shi wo o'wo edenge e le a da. ⁶ Malkisada diga e elentsu a Levi a da shi, agba u ushi ta za ta atsuma a kupa ya Ibrahim. Reve u zuwaa Ibrahim aba'un, za na ushiyi de nzuwulai ma Asula. ⁷ Za suru reve ta vuma na ri nu ucira u na waa zuwaa za ro aba'un, u la'a ta za vu u ushishi wa aba'u'un abunda lon. ⁸ Nan ganu a tsu ushi ta za ta atsuma a kupa e ili i na ama a tsurai, ko na wo o'woi ele ama a da a na aa kuwa. Amma Malkisada la'a ta cine a ri, adama a na Adanshi a Asula o rito ta u ta wuma. ⁹ Tsu ta gura damma mmaci ma Levi, aza a na a tsu ushi za ta atsuma a kupa, ele fo a tsu ca ta ana Ibrahim cayi Malkisada za ta atsuma a kupa. ¹⁰ Koto a shi a matsan Levi shi, amma u dana ta lo atsuma a akaya a yi Ibrahim, ana Malkisada ga'ain na ayi.

¹¹ Ko na wo o'woi Wila wa Musa u damma ta a na nan ganu a 'yuwan a ciga a dana mmaci ma Levi, nan ganu a nda aa gura kambato ko za o o'wo wuntsayi shi. Ili i na a lambai ayi da ganu tsa ganu Malkisada, ganu na utai o u'wa wa Haruna shi. ¹² Waru na cu'un va ganu ro ko'o tawa, na a 'yuwan a ciga

Wilā'a u vadala fo. ¹³ Tsu ta yuwusan adanshi adama a Zamawawa, za na ri za vu ugundo u ro. Ko za diga o ugundo'o koto yuwan ulinga wā agandā wa ganu a masa'a shi. ¹⁴ Za suru reve tā a na u tawāi diga o ugundo wa Yahuza,† Musa damma ili i ro adama a ganu atsuma o ugundo u ndolo shi.

Zamawawa tā tsa Malkisada

¹⁵ Ayi nda dashi tā utā a alanga e eteshe ana tse enei ganu ro tawāi tsa Malkisada. ¹⁶ Vuma ndolo e de yi ganu adama a nkaya mā yi ko adama ā wilā shi, amma e de yi tā ganu adama a na ili i ro yi lo i na yaa gura zuwa wuma wā yi u koto shi. ¹⁷ Adanshi ā Asulā a yuwan tā adanshi adama ā yi, “Avu ganu da babu ukotu, cine vu revei Malkisada.” ◇

¹⁸ A zuwa tā akuci ā wilā ā nge'en, adama a na u ri nu ucira shi, waru ili ye pere i da. ¹⁹ Wilā wa Musa u gura zuwa ili i ro yi ntsaa shi. Amma gogo Asulā a ca tsu tā ili i sa'ani yā abunda lon i ro i na tsaa zuwa okolo. Ne da tsaa rawai zuzu nā Asulā.

²⁰ Asulā a kucina tā na Zamawawa āā dānā ganu babu ukotu, agba u yuwaan ganu ro akucunu a nda shi. ²¹ Yesu da goon u dammai: “Amu Asulazuwa, n yuwan tā akucunu a nda, waru maa vadala okolo ā va shi.

‘Avu ganu da babu ukotu.’ ” ◇

²² Yesu da za na zuwai akucunu a nda o o'woi amayun, akucunu a na la'ai za na Asulā a yuwain nā Musa.

²³ De nu ufaru, nā ganu kuwā, waa lyuwa elime nu ulinga wa ganu shi. Ayi da i zuwai nan ganu ā dānāi lo abunda. ²⁴ Amma Yesu o'wo tā ganu babu ukotu, tsuganu tsā yi tsā ri n koto shi. ²⁵ Adama o ndolo, ayi da za na ri lo gogo, waru mantasa suru, za na aa gura wawa aza a na a tawāi ubatā wā Asulā e ekere ā yi. U tā dānā wuma mantasa suru adama u yuwusaan le ipati ubatā wā Asulā.

²⁶ Yesu da cu'un va aabara a nan ganu na tsu cigai, adama a na u ta kambusa tsu o ure suru. Ili i na waa yuwusan u to yo'onotosu Asulā okolo. U ri nu unusu shi. Asulā a kakasa yi tā na aza a na ā ri o uvadi aza a na aa yuwusan unusu. Waru Asulā a ca yi tā ubatā u na u la'ai tsugbain suru suru zuwa. ²⁷ U ri tsa akapi a nan ganu shi, aza a na a casu kucci usana suru adama ā nusu le, waru adama ā nusu va ama. Amma Yesu yuwan tā ayi ndolo u tā adama a mantasa suru na u cayi aciyayi kucci a akpata. ²⁸ Wilā u damma tā ama o tso o'wo tā abara a nan ganu, ko na wo o'woi aa gura yuwan cine wu ntsayi a yuwan shi. Ili yu ufaru, Asulā a ca tā Musa Wilā. Ana a yuwain ne, reve u zuwa Mawun mā yi mo o'wo aabara a nan ganu na akucunu. Ayi da za na gura yuwain ili i na Asulā a

ciga niyi u yuwan suru.

8

Kristi Zamawawa da aabara a nan ganu a tsu

¹ Ayi nda ayi da ili i gbain i na tsaa dansa: Tsu ta na aabara a nan ganu na tsu danu o ukere usa'ani wa Asula Mogono me Ili Suru. ² Aabara a nan ganu'u u ta yuwusan ulinga u tsuganu ubata wu Upasu u na u La'ai Akiza† suru suru, ubata wa amayun wa aganda a na Asula a yuwain, agba ama a da a suwa niyi shi.

³ Aabara a nan ganu suru a ta nu ulinga wu ucasu wu ne'e nu ucasu u kucci a tyo Asula. Adama o ndolo aabara a nan ganu tsu fo u 'yuwan u ciga u ca Asula ili i ro. ⁴ Nnu u shi pa o uvadi, u shi o o'wo ganu shi, ko ke'en, adama a na nan ganu a ta pa, a na o tonishi Wila a casu Asula ne'e. ⁵ Aganda a na nan ganu aa yuwusan oroci o ululu wi ili i na i ri zuva da. Unata u da u ri cine u danai na Musa. Ana Musa danai e ifobi i na waa yuwan Oogodo o Ucuwusan, Asula a damma yi ta, "Vu cuwan ana vu danai zuva masasan, n damma wu ta cine vaa yuwan yi. Vu yuwan yi cine n damma nuwu foyi." ◇

⁶ Amma ulinga u tsuganu u na Asula a cayi Yesu u la'a ta ulinga u na a cayi akapi a nan ganu. Ne da waru, akucunu a sa'avu a na Yesu tawayi diga a Asula a tyo

ubata wa ama a yi u la'a ta za vu ufaru. Adama a na ana Asula a yuwain akucunu a sa'avu, ili i na u dammai waa yuwan u la'a ta ili i na u dammai waa yuwan a akuci a akucunu.†

⁷ Nna akuci a akucunu a gura ta yuwan ili suru na wu ntsayi a yuwan, ili yi lo na yaa zuwa a yuwan za ve ire shi. ⁸ Amma Asula na aciyayi, ana we enei ama'a a gura kuru akuci a akucunu'u mejege shi, dada u dammai:

"N ta dansaa du, mantsa mo ta lo a tawa, ana maa yuwan akucunu a sa'avu, na ama o u'wa wa Isra'ila na ama o u'wa wa Yahuza.†

⁹ Akucunu a nda aa dana tsu za na n yuwayin nkaya n le shi,

ana n guza nle ekere reve mu utaa le e ida ya Masar.†

Amma a 'yuwan ta o toni yi, avu n vadala le ucina.

¹⁰ Amma, apa akucunu a sa'avu a na maa yuwan

na ama a Isra'ila a mantsa ma na maa tawa:

Amu, Asulazuva, n ta zuwa wila u va a asuvu e le, adama e reve le, waru n ta dana le atsuma o okolo e le, adama a kuru le.

N to o'wo Asula e le, ele waru o to o'wo ama a va.

¹¹ Ama aa dashi rito ama e le, na nron mu nden n le shi,

adansa, I reve Asulazuva,'

adama a na ama'a suru e te
reve mu,
diga a zawa'a a tyo a zagbain
le suru suru.

¹² N ta yuwaan le gafura vu ili
i wuya i na a yuwain,
waru maā dashi cuwan na
nusu le shi, ko ke'en.” ◇

¹³ Ana Asulā a yuwain
adanshi a akucunu a sa'avu,
u to rocosu u yuwan tā de
za vu ufaru waru wo o'wo
tā ili ye pere. Waru ili i na i
kutsai de hali u kporoi suru u
tā puwan babu usan.

9

*Akuci a wilā adama a
aganda*

¹ Akucunu† o ufaru a
na Asulā a yuwayin aza a
Isra'ila, u damma tā ama
cine aa yuwaan yi aganda
waru u damma le tā cine aa
yuwan Oogodo o Ucuwusan,†
ubata u na aa yuwan aganda.

² A shuwa tā oogodo a na a
yuwain asula e re. A aasula
o ufaru pe da wisawatan u
fitila u ri, ni irika, no opopofu
a na a cayi Asulā. Reve e
de aasula a nda Upasu wa
Akiza.† ³ Waru umuna u dana
tā pe u na u ne'eshein asula e
re'e. Reve e de aasula e ire
Upasu u na u La'ai Akiza.†

⁴ Pe da masa'a† mā danai, za
na a palai nā zinariya, ubata
u na a tsu kulato ili i maguru.
Waru pe da a zuwai Akpati
a Nzuwulai† a akpata, za na
a palai nā zinariya e ebele
suru. Ili i ta'atsu i dana tā
pe atsuma a Akpati'i: Za vu
ufaru, upondo u zinariya u

na o shitoyin nā mana.† Za
ve ire, aadanga a Haruna† za
na topoi. Za va ta'atsu, atali o
ushe'un aza a na a danai nā
Wilā Kupa de ufanu. ⁵ Zuva
va Aakpati'i a ruma tā ili i
wuma i re de i na i tsu roco
a na Asulā a ri lo.* A kpatō
tā ikpatatsu ya Aakpati'i ne
evelu e le, ubata u na Asulā a
tsu yuwan gafura vu unusu.
Agba tsaa gura damma ili
suru adama e ili i nda gogo
shi.

⁶ No o koto mofobo me ili
tsundolo, nan ganu a tsu uwa
tā a aasula o ufaru usana
suru adama a yuwan ulinga u
le. ⁷ Agba aabara a nan ganu
a da goon tsu uwa a aasula
e ire, agba u tsu uwa tā u
tā atsuma a aa'wan. U tsu
uwa Upasu u na u La'ai Akiza
babu mpasa shi. U tsu ca
tā kucci vu mpasa'a adama a
nusu va yi, nā nusu na ama
a yuwain atsuma o ulambu
wu urevu. ⁸ Ili i nda suru
ure u da na Ruhu va Akiza aa
dansa nnā Oogodo o Ucuwu-
san a buwa ubata u da u na
aa yuwusan aganda, koto a
kpatu'wa ure a uwa Upasu u
na u La'ai Akiza shi. ⁹ Ayi
nda iroci i da i mantsa mo
gogo. U to rocosu ne'e nā
kucci na a casu aa gura zuwa
za na a yuwusan aganda u
reve asuvu a yi a tā cece cine
wu ntsayi shi. ¹⁰ Adama a na
ili i ndolo suru wilā wi ilyalya
i da ni ili yo oso nā wuzā'u.
Wilā u ndolo suru adama a
lipu a da, waru Asulā a zuwa
tā ama o toni le hali a tyo

◇ 8:12 Irm. 31:31-34. * 9:5 Aruma a yuwan tā ulinga wu uruma. Nā Tsugana
a tsu de le tā “kerubobin.”

mantsa mo ure u sa'avu wa yi.

Mpasa mu Zamawawa

¹¹ Gogo Zamawawa da o o'woi aabara a nan ganu suru a aci e ili i sa'ani suru i na i tawai de. U uwa ta ubata wa aganda a zuva za na la'ai ulobonu suru suru, za na ekere a ama a da a yuwan niyi shi, waru u ri pa atsuma o uvaɗi u nda shi. ¹² U ta o una u mantsa suru u tarai mpasa a uwa ubata'a, agba mpasa mu mgbele ko ndindim n da shi. U tara ta mpasa ma yi, waru ana u yuwain ne, daɗa u tsupaa ntsu adama e iwawi i na yoo koto shi. ¹³ De nu ujimu, ana ama a danai nu unusu, lipu le tso o'wo ta cece na ganu kyo'onuwo le mpasa mu mgbele na za vo ogono e inan, na a bulanuwa le okomo a anawu a nan na a kulatoi. ¹⁴ Agba Zamawawa yuwan unusu shi, ko ke'en, reve u ca aciyayi kucci e ekere a Asula nu ure u Ruhu na ri lo babu ukotu. Ayi da i zuwai mpasa ma yi n ri nu ucira lon, reve wu za'wa asuvu a tsu diga a linga na tsu tawaa nu ukwa. Adama tsu yuwayin Asula a wuma aganda!

¹⁵ Ayi nda ayi da i zuwai Zamawawa o o'woi za na gerei akucunu a sa'avu, adama aza a na Asula e deyi a ushi aba'un a na oo koto shi, aza a na Asula a yuwayin nzuwulai. Ayi nda ta gura o'wo adama a na Zamawawa kuwa ta, reve u zuwa ama o o'wo faan diga a nusu na a

yuwain ele o tono akucunu o ufaru.

¹⁶ Akucunu tsunda a ta gashi vuma na yuwain idana a aavu'un cine u cigai e ne'eshen utsuru wa yi nu u kuwa. Amma she na za suru reve ana vuma'a u kuwai daɗa a tsu ne'eshen utsuru'u. ¹⁷ Avu'u'un u ta nu ucira na vuma na dana niyi'i u kuwa. Ko za lo a gura ushi ili i ta atsuma e le shi, na vuma'a u buwa wuma. ¹⁸ Ayi da i zuwai akucunu o ufaru ili i ro i da shi, she na mpasa adama u roco ukwa. ¹⁹ Wu ufaru, Musa damma ta ama Wila suru. We ire, reve u tara mpasa mu mgbele na mudindim reve u jambara mpasa'a na mini. Avu u tara eleme e ikyon a na a sukumayi mini ma shili avu u bolo yi no oosondoriɗ adama u kyo'onuwo aatagada a Wila na ama suru. ²⁰ Reve u damma, "Ayi nda ayi da mpasa n na n zuwai Akucunu a na Asula a damma ndu i yuwan tsutoni na ayi." ²¹ Ne da waru, Musa kyo'onuyi mpasa'a o Oogodo o Ucuwusanɗ waru ni ili i na a yuwusayin aganda suru. ²² Wila'a u damma ta a 'yuwan a ciga ili suru o kyo'onuwo le mpasa adama a dana cece. Waru Asula aa yuwan gafura vu nusu babu wocowu wu mpasa shi.

Ukwa wu Zamawawa u tawa ta nusu

²³ Ayi da ili i na i zuwa nle a kambuwai Oogodo o Ucuwusan cece ni ili i na i ri pe suru na mpasa mi inama. Ili i nda

suru oroci e ili ya amayun i na i ri zuva da. Amma kucɗi na kambatoɗi ili ya amayun cece de zuva a la'a ta kucɗi vi inama. ²⁴ Zamawawa uwa Upasu u na u La'ai Akiza na ama a yuwain ne ekere e le shi, za na ri ululu wi ili ya amayun. U kara ta a tyo zuva waru u ta de obolo na Asula adama u kamba tsu. ²⁵ Waru u kara a tyo zuva adama u dashi cayisa kucɗi va aciyayi shi, gashi aabara a nan ganu vu uvadi na tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza a aa'wan suru adama u ca kucɗi vu mpasa vu nama. ²⁶ Nu u shi u ca kucɗi va aciyayi aa'wan suru, a na u sowo ta atsumalima na abunda diga a mantsa ma na a yuwain uvadi. Amma, u tawa ta u ta, zuzu na mantsa mo ukosu, o una u mantsa suru, adama u tawa ucira wu unusu suru suru ana u kuwai tsu kucɗi adama a tsu. ²⁷ Za suru u 'yuwan u ciga u kuwa u ta, na ayi ndolo koto, Asula e te ge'eto yi. ²⁸ Zamawawa kuwa ta u ta adama u tara nusu va ama a abunda. Agba nu u tawisa, woo o'wo adama a matawa mo unusu shi. U ta tawa adama u wawa za suru na ri lo a pura yi.

10

Aa dashi yuwan kucɗi ro shi

¹ Wila wa Musa u ta gashi oroci o ululu e ili i sa'ani i na i ri lo a tawa. Ayi ululu u nda ayi da ili ya amayu'un shi, adama a na waa gura zuwa ama a na a yuwusan

aganda o o'wo cine wu ntsayi shi, ko na wo o'woi a tsu ca ta kucɗi aa'wan suru. ² Nna Wila u gura kambato asuvu e le cece cine wu ntsayi, ana a lyawa ta de mayan ma kucɗi. Ana Asula a shi ta a za'wa nusu va aza a na a yuwusan aganda, waru asuvu e le a shi a ri n cuwusan na nusu le shi. ³ Agba ne da u ri shi! Ayi kucɗi nda tsu zuwa le ta a cuwan nusu le a aa'wan suru. ⁴ Adama a na mpasa mo ogono e inan na mgbele maa gura tawa nusu shi ko ke'en.

⁵ Ana Zamawawa tawai atsuma o uvadi, u damma ta Asula,

“Vu ciga kucɗi vi inama na ne'e vi ishina shi.

Amma vu ca mu ta lipu adama n yuwan tsu-toni na avu.

⁶ Inama i na aa kulatosu a masa'aɗ

waru na ne'e adama a nusu tsu yo'onoto wu okolo shi.

⁷ Reve n damma, ‘Apa mu nda,

n tawa ta n yuwan ili i na vu cigai, Asula,

cine a danai adama a va atsuma a Adanshi a Asula.’” ◊

⁸ Atsuma a Adanshi a Asula a nda u fara ta damma, “Vu ciga kucɗi na ne'e shi. Vu ciga kucɗi vu ukulatosu shi, na kucɗi adama a tawa nusu shi. Waru vaa uwwusa uyo'o u le shi.” (Ele nda kucɗi da suru na Wila u zuwai a yuwan.)

⁹ Reve u damma, “Apa mu nda, Asula, n tawa ta adama n yuwan ili i na vu cigai.”

Adama o ndolo a da *Asulā* a tawai akuci a kucci suru, reve u zuwa kucci vu Zamawawa o unā u le. ¹⁰ Adama a na Yesu Zamawawa yuwain ili i na *Asulā* a ciga niyi u yuwan, tsu tsurā tā wuzā'u diga a nusu tsu adama a na u yuwan tā kucci na nā lipu vā yi u tā o unā u mantsa suru.

¹¹ De nan ganu a tsu yuwan tā ulinga u le usana suru, reve waru a lyuwa elime nu ucasu u kucci na aa tawa nusu shi. ¹² Amma Zamawawa† ca ta aciyayi kucci na ntsayi babu ukotu. Gogo u tā nden o ukere usa'ani wā *Asulā*. ¹³ Waru u tā danu de hali she nā *Asulā* a zuwa n'yuwatan mā yi zālā vu ucira vā yi. ¹⁴ Kucci tā ndolo, u zuwa tā ama o o'wo cine wu ntsayi a danā babu ukotu, ele da aza a na *Asulā* a zuwai o o'wo aza a akiza.

¹⁵ Ruhu va Akiza fo damma tsu tā adama a nda. Wu ufaru u damma:

¹⁶ “*Asulazuva* a damma tā,
‘Ayi nda ayi da aku-
cunu

a na maa yuwan ne ele a
mantsa mo ndolo.

N ta zuwa wilā u vā o okolo e
le,

adama e reve le.

Waru n ta dana le a asuvu e le,
adama a kuru le.’ ”

¹⁷ Reve u dammisa:

“Māā dashi cuwisan nusu le
ni iwuya i na a yuwain
shi, ko ke'en.” ◇

¹⁸ Nā *Asulā* a yuwan gafura vu nusu, ili yi lo waru na yaa zuwa a yuwisan kucci ro shi.

I lyuwa elime nu ucasu wo okolo

¹⁹ Adama o ndolo ama a vā, tsu ta gura uwa Upasu u na u La'ai Akiza† babu wovon adama a mpasa mā Yesu.* ²⁰ U ca tā lipu vā yi adama u kpatu'wāā tsu ure u sa'avu u na u tsu 'yāwato ubatā u wuma! Waru ure u nda u tsu pasato tsu tā nu umuna'a. ²¹ Tsu tā nā aabara a nan ganu a gbain za na a yuwisan tsugono o u'wa wā *Asulā* de zuva.†

²² Adama o ndolo tsu ta gura rawa zuzu nā *Asulā*. Lyawa tsu yuwain ne no okolo a tā nu ucawu wo okolo a aḅulā. Mpasa mu Zamawawa mu za'wā tā asuvu a tsu a na tsu cuwan ni iwuya i na tsu yuwusain, amma a za'wā tsu tā nā mini ma na mā ri kiza-kiza suru suru. ²³ Nā tsu 'yuwan tsu ciga tsu guzā uzuwu wo okolo a na tsaa dansa tsu tā nā ayi ulobonu, adama a na *Asulā* a ta yuwan ili i na u yuwain nzuwulai.

²⁴ Lyawa tsu danāi ada a aza a tsu, reve tsu kamba nle tsarā o roco icigi, waru adama a yuwan ili i sa'ani.

²⁵ Ozo o ro a tsu tāwusā ubatā wā agandā kuci shi, amma she tsu yuwain ne wan. Tsu lyuwai elime nā ndashilāi mo okolo ugbamu, a na wo o'woi i reve tā urana u makambāā

◇ **10:17** Irm. 31:33-34. * **10:19** Ayi umuna wu kasa tā Upasu wa Akiza nu Upasu u na u La'ai Akiza aṣtuma o Oogodo o Ucuwusan nā Aa'isamapafa. U karalai tā mantsa ma na Zamawawa kuwāi adama u roco *Asulā* a lyawa tā ama a tāwā ubatā wā yi mejege.

ma Zagbain ma ta yuwusan zuzu.

²⁶ Nā tsu dangwa tsu lyuwai elime nā mayan mo unusu cina de tsu reve amayun, kucci lo waru na aa yuwan adama a nusu tsu shi. ²⁷ Amma ili i na i buwai goon ayi da she tsu piriya uge'etosu u na u ri lo a tawa nā wuna u na aa lungusa n'yuwatan mā Asulā! ²⁸ Nna ama e re ko ama a ta'atsu a yuwunlai adanshi a na nanza 'yuwain o toni Wilā wa Musa, a ta gura ca vuma ndolo atsumalima hali u kuwa babu uro. ²⁹ Nā vuma yuwan ili i na yoo roco u ca Mawun mā Asulā tsugbain shi, u la'a tā uwuyanū lon nā cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni nā Wilā wa Musa. Agba waru, nā vuma tawaa mpasa ma akucunu nā wono za na tsu kambato tsu na akiza,† u la'a tā uwuyanū lon nā cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni nā Wilā wa Musa. Ne da waru, nā vuma isula Ruhu va Akiza, za na o rocosu tsu isa'ani, iwuya i ndolo unata u da na akapi. ³⁰ Tsu reve tā a na Asulā a dammai, “N ta ca aza a na a nusain oforo. N ta tsupa le.” Waru u damma tā fo, “Asulazuva e te ge'eto ama a yi.” ♦ ³¹ Ili i wovon i da lon vuma riyā e ekere a Asulā a wuma.

³² I cuwan nā rana ndede, ana i fara revei amayun a Asulā. I yuwan tā mpolo nā atsumalima lon, reve gba i lyuwa elime nu ucira. ³³ A mantsa mo ro a amaton du

tā reve waru e isula du a makakan mo obolo a ama. A mantsa mo ro i kamba tā fo aza a na o sowuso cu'un va atsumalima'a. ³⁴ I roco tā isa'ani a tyo ubata wa aza a na a zuwai o u'wa wa ali. Ana a usai ili i na i ri ne ele suru, i yuwan tā asuvu nā mazanga, adama a na i reve tā na ili i sa'ani i ro i tā lo a pura du na yoo koto shi.

³⁵ Adama o ndolo, she i lyawa cine i zuwayi Zagbain ucira wan, ko ni ili i ro i shi i fara, adama a na ni i lyuwa elime a zuwusaa yi ucira, i tā ushi iliyinkapa i gbain.

³⁶ Gogo i rito makaḅa ma asuvu, adama i gura yuwan ili i na Asulā a cigai, tsarā waru i ushi ili i na u yuwain nzuwulai. ³⁷ Cine Adanshi a Asulā a dammai, “Waa jima shi za na ri lo a tawa u tā tawa.

Waa lungusa mantsa shi.

³⁸ Ama a na Asulā a ushiyi a ta yuwan wuma

adama o ucawu wo okolo e le. Amma u tsu yuwan tā atsumolangu nā za na ronoi acapa.” ♦

³⁹ Amma atsu aza a na o tso rono nā acapa da shi, aza a na aa lungusa. Tsu ca tā Asulā okolo a tsu, adama o ndolo, u wawa tsu tā.

11

Ucawu wo okolo

¹ Aza a na a casu Asulā okolo e reve tā na amayun a na a ta ca le ili i na a zuwai okolo suru. E reve tā na amayun e ili i na koto e enei

shi a ta lo na amayun. ² Asula a usu ta ama o ufaru adama o ucawu wo okolo e le.

³ Tsu ta nu ucawu wo okolo, dada tsu revei na Asula a yuwain adanshi, waru nu ure u nda u da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe. Asula a yuwan ta ulinga ni ili i na vuma tse ene shi, tsara u yuwan ili i na tsee ene.

⁴ Habila† dana ta nu ucawu wo okolo, dada u yuwayin Asula kucci na la'ai kucci na Kayinu† cayi Asula. Reve Asula a damma wu uwwa ta uyo'o wu une'e u na u cayi, reve u deyi vuma va abula. Ko na wo o'woi Habila kuwa ta de nu ujimu, wuma wa yi u buwa ta a yuwusaan tsu adanshi adama o ucawu wo okolo a yi.

⁵ Anuhu dana ta nu ucawu wo okolo, dada Asula a tara niyi a tyo zuva adama u kuwa wan. E ene yi shi, adama a na Asula a tara yi ta a kara. Adanshi a Asula a damma ta kafu a tara yi a tyo zuva, u zuwa ta okolo a Asula o yo'ono. ⁶ Za lo o yo'onoto Asula okolo shi, she nu ucawu wo okolo. Za na aa tawa ubata wa Asula biti u 'yuwan u ciga u usu na Asula a ri wuma, waru u tsu ca ta iliyinkapa a tyo aza a na a zama yi na amayun.

⁷ Nuhu† dana ta nu ucawu wo okolo, dada wu uwwai ana Asula o rono niyi atsuvu a aci e ili i na koto we enei shi. U yuwaan ta Asula tsutoni reve u she'en wantsun u gbain adama u wawa u'wa wa yi. Nu ucawu wo okolo

ayi a da, Nuhu rocoi uvadi na a nusain. Hali wo o'wo vuma ta atsuma a ama a na a dana na abula e ekere a Asula adama o ucawu wo okolo a yi.

⁸ Ibrahim dana ta nu ucawu wo okolo, dada u yuwain tsutoni ana Asula e de niyi u 'yawa ubata u ro u na u yuwaan niyi nzuwulai n na waa ca yi. U lyawa ta ida ya yi, agba u reve ubata u na wee tyo shi. ⁹ Adama a na Ibrahim ri nu ucawu wo okolo, reve u yuwan nden n limocin e ida i na a yuwaan niyi nzuwulai. Reve u danu de o oogodo, ne da fo Ishiyaku na Yakubu aza a na a dana muwun mu ugundo ma yi. Asula a yuwaan le ta fo nzuwulai'i. ¹⁰ Ibrahim yuwan ta ne adama a na u ri e ipiri i na waa uwa a lyuci gbain na Asula o fofoi waru u suwai na waa dana lo babu ukotu.

¹¹ Saratu† obolo na Ibrahim a dana ta nu ucawu wo okolo, dada a tsurai mawun, ko na wo o'woi a shi ta a kutsa lon, waru Saratu idari i da i shi. Ibrahim usu ta a na Asula aa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai n na waa yuwan. ¹² Vuma nda shi ta kutsa suru suru, u shi ta u rawa makuwaa, amma ko na ne avu wo o'wo akaya a ama a abunda a na a gura kece shi. Amayun, a ta lo na abunda cine italyo'o ya zuva i ri ko tsa mabula ma nge'en m mala.

¹³ Ama a nda suru a na a dana nu ucawu wo okolo, a kuwa ta babu na a ushiyi

ili i na Asulā a yuwaan nle nzuwulai. A dana tā na mazanga ma na ee ene ili i ndolo a tawa, ko na wo o'woi a dana zuzu shi. Avu a damma a na a tā gashi omocin na aza e ida i ro atsuma o uvadi u nda. ¹⁴ Nna ama a yuwan cu'un va adan-shi a nda, o to rocosu a ta zamishi ure wi ida i na wo o'wo za le. ¹⁵ Na a shi a adan-shi e ida i na a lyawai, babu ili i na yaa putsa le a na aa kamba. ¹⁶ Amma a dana te izami yu ubata u na u la'ai ulobonu. U tā de zuva. Ayi da i zuwai Asulā a tsu uwwa wono shi nne e de yi Asulā e le, adama a na u fofoo le tā lyuci gbain.

¹⁷ Ibrahim \diamond dana tā nu ucawu wo okolo, dada u cayi mawun ma yi Ishiyaku tsā kucci ana Asulā a lyungwa niyi. Ibrahim da vuma na Asulā a yuwayin nzuwulai'i, amma u fofo tā u ca mawun ma tā ma yi goon tsā kucci. ¹⁸ De nu ufaru, Asulā a damma yi tā, "Mmaci n na n yuwaan nuwu nzuwulai a tā o utā ya Ishiyaku." ¹⁹ Ibrahim jijan tā na Ishiyaku kuwa, Asulā a ta gura kambato yi wuma waru. Ne da Ibrahim yuwain, reve u yuwan gashi u ushiyisa tā mawun ma yi diga o ukwa.

²⁰ Ishiyaku† dana tā nu ucawu wo okolo, dada u zuwayi muwun n re ma yi aba'un, Yakubu na Isuwa.† U reve tā na Asulā aa yuwaan le ili i sa'ani elime.

²¹ Yakubu† dana tā nu ucawu wo okolo, dada ana

waa kuwa, u zuwayi muwun ma Isuhu koyan da aba'un. Reve u yuwaan Asulā aganda ayi ukadatowu a aadanga a yi.

²² Isuhu dana tā nu ucawu wo okolo, dada i zuwai ana waa kuwa, u yuwain adan-shi adama a mantsa ma na aza a Isra'ila aa lyawa Masar. Reve u damma le a tara etele a yi nna aa kara.

²³ Nshawu ma Musa n dana tā nu ucawu wo okolo, dada a gura soko niyi hali woto ta'atsu ana a matsan niyi. E ene tā Musa mawun ma sa'ani ma da, waru a uwwusa wovon u na aa 'yuwan yuwan tsutoni na wila u mogono shi.

²⁴ Musa dana tā nu ucawu wo okolo, dada i zuwai ana u kungwai, u 'yuwain a na e de yi mawun mo usheli u mogono ma Masar.

²⁵ U dangwa tā u sowo atsumalima obolo na ama a na Asulā a dangwai, a na waa uwwa uyo'o u mayan mo unusu a mantsa ma wa'a. ²⁶ U jijan tā u la'a tā ulobonu u sowo atsumalima o una wu Za na Asulā a Dangwai, a na waa tsura utsuru wa Masar suru, adama a na u dana tā a pura iliyinkapa ya Asulā i na i ri lo a tawa. ²⁷ Adama o ucawu wo okolo a yi, Musa lyawa tā Masar, agba u dana a uwwusa wovon wu upan u mogono shi. Musa kaɓa tā asuvu adama a na u zuwaa tā Asulā a na aa gura ene shi esu. ²⁸ Adama o ucawu wo okolo a yi a da, u fofoi Abuki a Mapasa† reve u

kyo'onu mpasa e ebele na gon vu nantsu, adama a za na aa tawaa nu ukwa wu una muwun mu ufaru mo olobo ma aza a Isra'ila wan.

²⁹ Ama'a a dana ta nu ucawu wo okolo, dada a pasai Mala ma Shili† gashi ida yu u'yewu. Amma ana aza a Masar o toni nle, reve mala ma lyuwa le suru.

³⁰ Ama a Asula a dana ta nu ucawu wo okolo, dada ana a kandaruwusai lyuci va Jeriko rana cindere, avu ukari wa yi u riya.

³¹ Rahapu† aashakala a dana ta nu ucawu wo okolo, dada u ushiyi aza a Isra'ila aza a matawa mo utyo. Ayi da i zuwai o una niyi shi, ana o unai aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Asula.

³² N dashi tawa ni iroci i ro? N ri na mantsa ma na maa damma fu ada o Gidiyon,† na Baraka, na Samuson,† na Japuta, na Dawuda, na Sama'ila,† na akapi a amasula shi. ³³ Ucawu wo okolo e le u zuwa le ta a lyuwa aci e ida i ro ya abunda lon. A yuwan ta ili i mejege, reve a ushi ili i na Asula a yuwain nzuwulai suru. A baru ta na vi ikamu. ³⁴ A kimusa ta wuna u na u tsu lungusa. A fatsa ta e ekere a aza a na a danai azama o una le na mutsun mu pe'eni. Ko na wo o'woi a dana ta babu ucira lon, a tsura ta ucira. A dana ta nu ucira ubata o uvon hali a lyuwa aci o uvon o omocin a asoja o ro babu uro. ³⁵ Amaci o ro waru a ushiyisa ta mmaci n le a na

a shi a kuwai reve a kambisa wuma. Ama o ro gba ozo o ro a ca le ta atsumalima adama o ucawu wo okolo e le, reve gba a usu le, "Tsaq usu tso o'wo faan cine i dammai shi!" A yuwan ta ne adama Asula a 'yasan le atsuma o ukwa a tyo a wuma u sa'ani. ³⁶ Ozo o ro o sowo ta ulamu, avu a faba le adama a na a cayi okolo ubata wa Asula, ozo o ro gba shi a nla le ta na akani reve a zuwa le o u'wa wa ali. ³⁷ Ozo o ro a kuwa ta adama a na a vara nle na atali. Ozo o ro gba shi a kuwa adama a na o kofulo nle ta ure. Ozo o ro gba shi o una le ta na matsun me pe'eni. Ozo o ro a dana ni ili i ro shi, she kwan vu mgbele n na aa nla. Alambi a ama a da a danai, reve e le'e le, waru o bongi le ta. ³⁸ Ama a nda a dana ta ama a sa'ani agba uvadi u nda wu ntsaa le shi. A baza ta atsuma o una na a nsasan, reve waru a pa'an atsuma a abanu na a akari.

³⁹ Ama o ndolo suru o yo'onoto ta Asula okolo adama o ucawu wo okolo e le! Amma suru na ne, a kuwa ta babu na a ushiyi ili i na a yuwaan nle nzuwulai. ⁴⁰ Adama a na Asula a dangwa ta a na woo fo6oo tsu ili i ro i na i la'ai ulobonu abunda lon. U fo6o ta u yuwan ne adama she o6olo na atsu goon da oo o'wo cece wuntsayi.

12

Asula a da Dada tsu

¹ Tsu ta na ama abunda ukandaruwu na atsu a na o

o'woi iroci i na ucawu wo okolo u ri. Adama o ndolo lyawa tsu yuwain ala'anlai e iladi a na a ri a makakan ma tsu, she tsu kunai wan. Tsu tawai ili i na yee geshe tsu a yuwan ili i na yi ntsayi a wuma u tsu, ayi da, unusu u na waa tiga tsu babu usan. ² Na tsu ciga tsu 'yuwan tsu kalyuwusa Yesu goon, za na ayi da ufaru wu ucawu wo okolo a tsu waru ayi da za na kambuwa niyi ununa wu ntsayi. U sowo ta atsumalima reve u kuwa a akpata.† Avu gba u ushi wono gashi ili i ro i da shi, adama a mazanga ma na waa tawa u tsura elime. Gogo tsunda u ta nden o ukere usa'ani o ootogu o tsugono ta Asula.† ³ Yuwain majiyan me iroci ma Yesu. U kaBa ta asuvu a mantsa ma na ama a wuya a yuwusaan yi iwuya. Adama o ndolo she i kuna avu i lyawa mpolo wan.

⁴ I ta yuwusan mpolo nu unusu, agba mpolo n du koto n zuwa o una du shi. ⁵ Agba yi icina ta ili i na Adanshi a Asula a dammai muwun ma Asula adama u gbamato le asuvu:

“Mawun ma va, vu polo at-suvu a mantsa ma na Asulazuva oo ronuso wu atsuvu,

waru she okolo a wu a kufa wan a mantsa ma na waa barasa wu.

⁶ Adama a na Asulazuva a tsu bara ta za na suru u cigai,

reve waru u ca aza a na u usuyi tsu muwun ma yi oforo.” ◇

⁷ I kaBa asuvu atsuma atsumalima a na yoo sowuso adama a na u rotso ta oforo a na dada tsu ca mawun. Mawun mo lo ma na dada va yi tsu kufa a ca oforo shi. Asula a ta yuwusan na adu tsa muwun ma yi. ⁸ Asula a tsu bara ta muwun ma yi suru, agba nu u bara du shi, to, adu agirutu a da, agba i ri muwun ma amayun ma yi shi. ⁹ Suru ntsu tsu shi ta na mbara pa o uvadi aza a na a barasa ntsu. Reve gba tsu uwwusa le. To tsa la'a uwwa Dada tsu na ri zuva adama tsu danai wuma shi? ¹⁰ Mbara n tsu bara tsu ta a mantsa wa'a o ure u na e enei mejege. Amma Asula a ta barasa tsu adama u kamba tsu, adama tso o'woi aza a akiza ununa u ri akiza. ¹¹ TsuBari ili i na ama a tsu uwwa uyo'o a mantsa ma na aa yuwusan yi da shi, u tsu bali ta! Na Asula a bara le, ne da, adama u roco le ubata u na a nusain da, dada a tsu lapula reve a yuwan ili i na i ri mejege no okolo nden.

¹² I gbmato obolu a du a na a kunai, reve waru i gbmato alu a du. ¹³ I yuwan ure mejege adama a ana a du. Ne da aza a na oo tono du akutsuma, na a tadatsa, aa riyi shi, amma a ta tsura ucira.

Uwwai Asula

¹⁴ I yuwan mpolo i yuwan nden n sa'ani na ama suru, waru i yuwan mpolo i yuwan nden ma akiza. Za na suru wuma wa yi u ri na akiza shi, wee ene Asula shi, ko ke'en. ¹⁵ I yuwan ugbozu she

vuma lamba a ushi isa'ani ya Asula wan. I kambuwa ugbozu tsara nanza tawaa du na addama wan. Cu'un vuma ndolo ta lungusa ama na abunda atsuma a du na abunda. ¹⁶ I yuwan ugbozu she nanza yuwan tsipere wan, ko u 'yuwan a kuru Asula ununa Isuwa† yuwain wan. Isuwa ayi da mawun mo ufaru ma Ishiyaku, waru u shi ta ushi agadu a dada va yi suru, reve gba u wina yi adama u lyuwa ilyalya u ta. ¹⁷ I cuwan ta ana Isuwa yuwain ne, u shi ta u cigisa dada va yi zuwaa yi aba'un, amma dada va yi 'yuwan ta. Agba babu ili i na waa yuwan u vadala ili'i, ko a na u patiyi dada va yi na mesun.

¹⁸ I ri tsa ama a Isra'ila shi, aza a na a rawai a Masasan ma Sinai,† ubata u na ee ene reve waru aa gura ju'wan. U shi ta a kulusa na akina, a baru yi ta ni irumbu i lima na lipa. ¹⁹ A uwwa ta mesun ma aavana nu udyo u ro. Ana ama'a a uwwai udyo'o, reve a pati Asula a lyawa adan-shi, ²⁰ adama a na u la'a ta ucira u na aa gura kuru ana u dammai, "Ko na shi nama da ju'wain masasa'an, na a 'yuwan a ciga o una yi na mavara ma atali." ◇

²¹ Musa na aciyayi wu uwwa ta wovon wi ili i na we enei dada u dammai, "Mu uwwa ta

wovon lon hali n te meje'en." ◇

²² Agba gogo i tawa ta a Masasan ma Sihiyonaf waru na Urishelima na ri zuva. Ayi da lyuci gbain va Asula a wuma, ubata u na obolo obolo a nlingata ma Asula ma abunda lon m bolotoi adama a yuwan mazanga. ²³ I tawa ta ubata e ibolo i muwun ma Asula tsa muwun mu ufaru ma yi aza a na a danai ala e le suru de zuva. I tawa ta ubata wa Asula na aciyayi, za na ayi da za vu uge'etosu va ama suru. Waru i tawa ta ya kwisa va ama a sa'ani, waru Asula a kambato le ta cine wu ntsayi. ²⁴ I tawa ta ubata wa Yesu, za na tawayi na akucunuf a sa'avu diga a Asula. Mpsa ma Yesu* n da o kyo'onuyi tsa kucci, za na ri ni ikaka i na i la'ai mpasa ma Habila.†

²⁵ Adama o ndolo i yuwan ugbozu waru she i 'yuwan o polo atsuvu wan, n na Asula a yuwan adan-shi. Ama a Isra'ila a na a vadala niyi ucina ana u o rono nle atsuvu pa o uvadi, ko za la'a shi. Adama o ndolo u ta dana tsu uwyanu na tsu vadala Asula a na a ri zuva ucina nu u rono tsu atsuvu. ²⁶ Ana u yuwain adan-shi nu ujimu de acapa, udyo wa yi u jingada ta uvadi, ◇ amma gogo u yuwan ta nzuwulai, "N ta jingadisa uvadi u ta waru, agba uvadi

◇ **12:20** Mtq. 19:13. ◇ **12:21** U.Wl. 9:19. * **12:24** Mpsa ma Yesu n tsu tawaa ta na gafura vu nusu, amma mpasa ma Habila n tawaa ta na atsumalima e ekere a za na una niyi (Ufr. 4:10). † **12:24** Ana Kayinu unai Habila, Asula a damma yi ta, "Mpsa mu zawa'a va wu n na n ri e ida n te dewu va (Ufr. 4:10)." Gogo tsunda, mpasa mu Zamawawa n da maa yuwusan adan-shi e ikaka i na i la'ai mpasa ma Habila. ◇ **12:26** Mtq. 19:18. ◇ **12:26** Hab. 2:6.

goon shi, hali na zuva.” ◇
 27 Ana u yuwain adanshi a
 nda, u ta dansa a na ili i na u
 yuwain suru a ta lungusa le.
 She ili i na i ri n jingada shi,
 goon ele da aa buwa.

28 Ayi da i zuwai tsu danai
 o godyusho a na tsu ushiyi
 tsugono tsa na ili yi lo a
 na waa jingada yi shi. Tsu
 yuwayin Asula aganda cine
 woo yo'onoto yi okolo, reve
 tsu ca niyi tsugbain avu waru
 tsu uwwai wovon wa yi,
 29 adama a na Asula a tsu
 akina a wuna u na u tsu
 lungusa ili i da.

13

*Cine oo yo'onoto Asula
 okolo*

1 I lyuwa elime na nci-
 galai ni icigi yi Zamawawa.
 2 I cuwan i ushi omocin
 ulobonu a 'wa du. Ama o ro
 a yuwan ta de ne, avu gba a
 ushi nlingata ma Asula babu
 ele urevu. 3 She yi icina na
 aza a na a ri pe o u'wa wa
 ali wan. I sowo atsumalima
 obolo ne ele gashi i ta de obolo
 ne ele. I cuwan na aza a na o
 bongiyi gashi adu fo i ta pe
 atsuma e le.

4 I ca nden n lolo tsugbain.
 Ka na vali a mantsa suru i
 guza amayun, adama a na
 Asula a ta ca za na yuwain
 tsipere suru atsumalima, ko
 za na kudai a guza amayun
 atsuma a nden n lolo suru. 5 I
 guza aciyadu e icigi yi ikebe. I
 yuwan ankuri ni ili i na i ri na
 ayi. Asula a damma ta,
 “Maa lyawa wu shi,

waru maa vadala wu ucina
 shi, ko ke'en.” ◇

6 Adama o ndolo, tsu ta
 gura damma babu wovon,
 “Maa uwwa wovon shi,
 adama a na Asulazuva za vi
 ikambi i va i da.
 A gura yuwan ili i ro na amu
 shi.”

7 I cuwan na azagbain a du,
 aza a na o rito ndu Adanshi a
 Asula. I cuwan ni isa'ani i na
 wuma u le u tawayi, waru i ca
 okolo a du a Zagbain cine ele
 a yuwain. 8 Yesu Zamawawa
 aa vadala shi, ko ke'en! Ne da
 u ri tso yon, tsa ana'an, waru
 babu ukotu.

9 She vu lyawa a pusan wu
 ana wan, waru she vu lyawa
 uritosu icu'un icu'un i zuwa
 wu vu toni ure u wuya wan.
 Isa'ani ya Asula i da yaa dashi
 wu okolo ugbamu, agba e
 itoni i wila wi ilyalya i da yaa
 zuwa wu vu yuwan ne shi, ili
 i na yaa kambusa aza a na oo
 tono le shi. 10 Amma tsu ta
 na masa'af mo ro, waru nan
 ganu na a yuwusan aganda
 ubata wa aganda o uva di u
 nda, a ri nu ucira u na a tama
 kucci na a cayi a masa'a ma
 tsu shi.

11 Aabara a nan ganu a tsu
 tanu ta mpasa mi inama a
 uwa pe Upasu u na u La'ai
 Akiza ubata u na u tsu ca
 mpasa'a adama a nusu. Agba
 lipu vi inama'a a tsu kulato
 le ta a alanga o uvalata.

12 Ayi da i zuwai Yesu sowoi
 atsumalima o ugyuru, adama
 u kambato ama a yi aza
 a akiza na mpasa ma yi.

13 Adama o ndolo tsu karai

ā tyo ubatā wā yi o ugyuru wu uvalatā adama tsu uwwai wono u na wu uwwai. ¹⁴ Tsu ri nā lyuci na āā danā lo babu ukotu o uvadi shi, amma tsu te ipiri i lyuci tsundolo.

¹⁵ Lyawa kucci tsu lyuwa elime a cuwusa Asulā atsuma a ala e Yesu. Tsu casu ala ā yi tsugbain. ¹⁶ She yi icina i yuwan isa'ani wan, waru i kamba ozo o ro, adama a na ele da kucci na oo yo'onoto Asulā okolo. ¹⁷ I yuwan tsutoni na azagbain ā dū, waru i yuwan ili i na a damma ndū i yuwan. A tā kalyuwusa dū babu wivuwun, adama a na e reve tā a na aa cuđuwa Asulā cine ulinga u le u yuwain. Ni i yuwaan le tsutoni, a ta yuwan ulinga u le nā mazanga. Ni i 'yuwan gba a yuwan tsutoni ne ele, a ta yuwan ulinga u le nā atsumolangu, agba ayi nda waa kamba dū shi.

¹⁸ I yuwusaan tsu avasa kuci. Tsu reve tā asuvu ā tsu ā tā cece, waru tsu ciga tā tsu yuwan ili i na i ri mejege a mantsa suru. ¹⁹ N te ipati i dū nu ucira u na n ri nā ayi suru, i yuwan avasa adama Asulā ā kambato mu ya'ā dū keđu.

Avasa o ukosu

²⁰⁻²¹ N ta avasa Asulā a asuvu nden u ca dū ili i sa'ani i na i cigai biti adama i yuwan ili i na u cigai. U 'yasan tā Yesu Zamawawa Zagbain tsu diga o ukwā. Gogo Yesu tā tsu Za va Aguḡa a Gbain a na aa yuwan ulinga nā mpasa mā yi adama a yuwan akucunu ā Asulā ni ikyon ya yi,

akucunu a na oo koto shi. N ta yuwusan avasa Asulā a yuwan ulinga atsuma ā tsu adama tsu yo'onoto yi okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Lyawa tsugbain tso o'wo za vā yi suru suru waru babu ukotu. Ami.

²² Ama ā vā, n te ipati i dū i kambuwā ugbozu e ikaka yu udashishi wo okolo o ug-bamu u nda. Mepepeline mā abunda ma da shi.

²³ N ciga dū tā i reve a na a lyawai Timoti za tsu diga o u'wa wa ali. Nu u rawa ya'ā vā keđu, tsu tā tawā ubatā u dū ra adama tse ene dū.

²⁴ I casā azagbain ā dū suru nā aza e Itoni suru.

Waru aza e Itoni a Italiya a na ā ri obolo nā amu ā te icasu i dū.

²⁵ Lyawa isa'ani ya Asulā i danā obolo nā ađu suru.

Mepepelime ma Yakubu

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yakubu zawa'a vu Zagbain Yesu Zamawawa ayi da za na danai aatagada a nda. U dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni e Yesu aza na a ri ubazu bata bata atsuma o uvadi adama a atsumalima a na oo sowuso adama e itoni ya Yesu Zamawawa.

Ana atsumalima a yuwain abunda lon, reve e bete'we a tyo bata bata. Ayi da i zuwai Yakubu danaa nle mepepelime ma nda adama a na u ciga nle a kaba asuvu waru a yuwan ankuri atsuma e itoni i na a yuwusan. Ayi da i zuwai aatagada a nda a yuwusan adanshi adama a atsumalima, na addama, na makaaba ma asuvu, obolo na avasa, waru na nden n na mu ntsayi a yuwan atsuma a nden n na a yuwusan atsuma e itoni.

Aza e Itoni ana'an na abunda o to sowuso atsumalima e ekere a aza a na a kurusu Zamawawa shi. Suru na ne suru tsu toni niyi ulobonu. Aatagada a nda o roco tsu ta itoni ya Yesu ayi da a yuwan ili i sa'ani usana suru.

Ili in iripe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1)
2. Wuma wu ucawu wo okolo nu ugbozu (1:2-18)
3. Mawwa nu ukurusu wi ikaka ya Asula (1:19-27)

4. She vu roco adangulu a tyo aza e ikebe wan (2:1-13)
5. Ucawu wo okolo na linga (2:14-26)
6. Ugbozu ni idanshi (3:1-18)
7. Morono ma atsuva adama a tsu'utsa nu uvadi (4:1-5:6)
8. Makaaba ma asuvu, ni isa'ani, obolo na avasa (5:7-20)

Ucuduwu

¹ Amu da Yakubu, aagbashi a Asula waru aagbashi e Yesu Kristi Zagbain Zamawawa.

N ta danasaa aza e Itoni ya amayun a na a ri ubazu suru atsuma o uvadi.

N ta lyungusu icasu i va.

Uritosu adama a malyungwa

² N'utsa n va suru, i yuwan mazanga mantsa ma na addama a tawa ndu icu'un icu'un. ³ Adama a na i reve ta cine malyungwa mo ndolo ma tsu zuwa ucawu wo okolo a du u tawa na makaaba ma asuvu. ⁴ I kaba asuvu hali malyungwa ma du mo koto. Ana i kabai asuvu o ndolo i to o'wo nu ucawu wo okolo ugbaru waru i ta dana ushiwun, yaa lamba ili i sa'ani shi. ⁵ Za na lambai ugbozu suru, u pati Asula, waru u ta ca yi ugbozu'u. Asula a tsu ca ta vuma ne'e pere. U tsu gbarana za na pati niyi ili shi. ⁶ Amma na vu pati ili i ro, vu ciga vu 'yuwan vu ca okolo, agba vu kuda okolo wan. Ni i kuda okolo i ta dana gashi ikedu i mala ma na upepu u tsu zuwusa yi a kandaruwusa. ⁷ Cu'un vuma ndolo yuwan majiyan

ma na Zagbain aa yuwaan yi ili ro wan, ko ke'en. ⁸ Cu'un vuma ndolo tsu gura yuwaan aciyayi majiyan ma ta shi, waru u tsu gura kuru ure u ta shi.

⁹ Aza e Itoni aza a na a ri ni ili shi, a yuwan afalu adama a na Asula a 'yasan le ta. ¹⁰ Aza e Itoni aza a na a ri ni ikebe, a yuwan afalu fo adama a na Asula a zuwa le ta a kadato aciyele. Aza e ikebe o to koto ana yipalu ya anlya i na i tsu uta o ogozo. ¹¹ Urana u tsu tawa ta nu usuduwa wa yi, awu u 'yeweto anlya, awu waru yipalu ya yi i riyā e ida, reve ulobonu wa yi u koto. Ne da waru za vu utsuru oo koto ayi pe atsuma a linga va yi.

¹² Asula a tsu tawaa ta ama a na a kabai asuvu na ankuri na malyungwa na mazanga. Nna malyungwa mo koto, Asula a ta ca ookokolo a wuma u babu ukotu e ekere a za na riyai a malyungwa'a shi. Asula a yuwaan ta aza a na a ciga niyi nzuwulai nnda.

¹³ Na vuma ciga yuwan ili i babu ulobonu, cu'un vuma ndolo she u damma Asula a lyungwa yi ta wan. Za lo na aa gura lyungwa Asula a yuwan iwuya shi, waru Asula a tsu lyungwa ama a yuwan iwuya shi. ¹⁴ Icigi i maluwa ma na tsaa yuwan iwuya u tsu lyungwa tsu ta tsu yuwan ili, reve u pusan tsu ana. ¹⁵ Maluwa mo ndolo u tsu yuwan ta aatsuma reve u matsan unusu, ne da waru unusu u ndolo u tsu

yuwan mgbain hali u tawaa nu ukwa.

¹⁶ Ama a na n cigai abunda, she i kuru ili ye epen wan. ¹⁷ Ili i na i ri ulobonu suru une'e u da diga ubata wa Asula de zuwa, ne da waru ili suru i na i ri babu unusu. Ili i nda suru a ca tsu ta le diga ya Dada na yuwain ekan a zuwa. Ne da u ri kuci, u tsu vadala cine ululu u tsu vadala babu usan shi. ¹⁸ Icigi ya yi i da tsoo o'wo ama a na u dangwai, dada u lyunguwa ntsu ikaka ya amayun, ikaka i dada i matsan ntsu tsa muwun mu ufaru.

Zuwai atsuva a du

¹⁹ Ncigata n va, i dana na mawwa babu usan, amma i yuwan adanshi go'o wan, waru i yuwan upan go'o wan. ²⁰ Ni i yuwan upan, ko ili i sa'ani i ta i na Asula a ciga ndu i yuwan, yaa yuwan shi. ²¹ I lyawa tsipere ni iwuya. Waru i kambato aciyadu ili i ro i da shi, waru i usu ikaka i na a shuwai atsuma a du, ikaka'a i ta nu ucira u na waa wawa du.

²² I yuwan ili i na ikaka'a i damma ndu, she yu uwwa na atsuva a du goon wan, ni i yuwan ne, i yuwaan ta aciyadu tsulo. ²³ Na vuma uwwa adanshi a Asula agba u yuwan ili i na u damma niyi shi, cu'un vuma ndolo ta gashi vuma na kalyuwa aciyayi a madubi. ²⁴ Reve nu u kara awu wi icina cine u ri babu usan. ²⁵ Agba na vuma kalyuwa wila wa Asula u na u ri ulobonu lon,

reve u lyuwa elime a yuwusan ili i na wilā'a u dammai, vuma ndolo tā tsurā aba'un na asuvu nden a na wilā u cayi.

²⁶ Nā vuma aa yuwusan majiyan gashi u to tonishi Asulā, agba u gura guzā unā wā yi shi, wu lumā tā aciyayi, waru itoni yā Asulā yā yi pere da. ²⁷ Ure u sa'ani u na wu ntsayi o toni Asulā Dada tsu ayi da a kalyuwā mkpa'an nā nrunā, reve waru a suma nshindā mu uvadi.

2

Morono ma atsuvu adama a adangulu

¹ Ama a vā, Yesu Zagbain Zamawawa tsu tā nā tsugbain lon. Adama a na adu aza e Itoni a da, she i roco adangulu e ekere a ama o ro wan. ² Iroci, nā vuma ro utā de reve u tawā ubatā wi ifolo i du, ayi wotowu ni itana i sa'ani nā makawani me ikebe ma zinariya, reve waru za vu ulambu tawā wotowu ni itana yu uwuyanuwukaru. ³ Reve vu la'a ca ugbozu wā wu a za na otoyi itana i sa'ani, reve vu damma yi, "Yuwan ankuri danu o ootogu a sa'ani a nda." Reve vu damma za vu ulambu, "Isawan ndefe," ko vu damma yi, "Danu e ida lo a makakan mā vā." ⁴ Nā vu yuwan ne, vu tā yuwusan adangulu atsumā a ama, waru ne da yaa yuwusan gashi aza o uge'etosu a na a ri nā majiyan me iwuya.

⁵ Ncigata n vā, zuwai atsuvu a du yu uwua ulobonu:

Amayun a da Asulā a dangwai aza o ulambu atsumā o uvadi u nda, reve o o'wo aza o utsuru atsumā e Itoni. Reve waru u dangwa le tsarā a uwa atsumā o tsugono tsā na u yuwayin aza a na a ciga niyi nzuwulai. ⁶ Nā ne suru, i tsi isulusa tā alambi! Waru gba aza o utsuru ele da e le'eshe du, reve waru a tara du a tyo o ukobu wu uge'etosu. ⁷ Ele dada waru aza a na aa yuwusan adanshi a vanvama adama a ala a sa'ani e Yesu Zamawawa, waru i tā pe atsumā a ala'a.

⁸ Ili i na yi ntsayi ayi da i toni wilā u Mogono'o u na a tsurai atsumā a Adanshi a Asulā, "Vu ciga nron mu nden mā wu, cine vu cigai aciyawu." ⁹ Nā vu tara ama cine vee eneshe le ne esu, vu nusan tā, waru Wilā u kototo wu tā, vo o'wo tā za vu unusu. ¹⁰ Nā vuma toni Wilā wā Asulā suru, avu u riya a za tā, vuma ndolo kudā tā o toni wilā'a suru waru u yuwan tā unusu. ¹¹ Asulā a na a dammai, "She vu yuwan tsipere wan," ayi da waru u dammai, "She vu una vuma wan." Nā vu yuwan tsipere shi, avu vu una za ro, vo o'wo tā za makuda mā Wilā wā Asulā suru.

¹² Adama o ndolo vu yuwan adanshi, waru vu yuwan ili i na gashi gogogo da e ge'eto wu nā wilā u na waa ca wu ufa. ¹³ Nā vee inda iliyali yo ozo o ro shi, ee ene iliyali yā wu shi. Nā voo rocosu ozo o ro isa'ani, to, o to roco wu isa'ani ya

Asulā hali isa'ani'i i lyuwa aci o uge'etosu.

Ucawu wo okolo na mayan mo ulinga

¹⁴ Ama a va, nye i da isa'ani, vu damma, vu ta nu ucawu wo okolo, agba vu roco yi na linga shi? Cu'un vu ucawu wo okolo o ndolo aa wawa za shi. ¹⁵ A damma, ve ene ta vuma na cigai ilyalya ko itana yu u'otosu, ¹⁶ reve vu damma, "Vu rawa lafiya, Asulā a ca wu malyuwaa na mosowoo ni itana yu u'otosu," agba vu kamba yi atsuma e ili i na yaa balā yi shi. ¹⁷ Na ne da ucawu wo okolo a wu a ri goon, babu ulinga u na u rocoi, ucawu wo okolo o ndolo pere da, waru aakwakwa a da.

¹⁸ Za ro ta gura ece mu, "Vu ta nu ucawu wo okolo?"

Waru n ta usu yi, "N ta ni ili i na moo roco." Reve n damma yi, "Roco mu vu ta nu ucawu wo okolo, agba vaa yuwusan isa'ani shi, waru amu n to roco wu n ta nu ucawu wo okolo atsuma o ulinga u na maa yuwusan."

¹⁹ Vu usu ta na Asulā a ta a da. U lobono ta. Ko otoni a lima fo a usu ta ne da, u tsu zuwa le ta e je'en na wovon.

²⁰ Avu ulo u vuma! Vu ciga ta she nanza roco wu ucawu wo okolo babu ulinga u sa'ani pere da? ²¹ Uwwai nda, akaya a tsu Ibrahim zuwa ta Asulā a uwwa uyo'o ana u votoyin ulobo wa yi Ishiyaku a masa'a, tsara u yuwan kucci na ayi. ²² Gogo

vu ta gura ene cine ucawu wo okolo a Ibrahim ni ili i na u yuwusain a lingai obolo. U roco ta ucawu wo okolo a yi amayun a da atsuma e ili i na u yuwain. ²³ Apa nda ili i na Adanshi a Asulā a dammai, "Ibrahim ta nu ucawu wo okolo e ekere a Asulā, reve waru Asulā e kece yi atsuma a aza a abula." Ne da Ibrahim yuwain dada e de niyi i'utsa ya Asulā. ²⁴ Ye ene ta gogo a na tsu ta gura zuwa Asulā a zangana na atsu adama e ili i na tsu yuwain, agba ni ili i na tsu usuyi goon shi.

²⁵ Iroci, Rahapu† aashakala a da a danai. Amma u zuwa ta Asulā a yuwan mazanga na ayi ana u ushiyi aza a na a 'yawai matawa mo utyo me ida, reve u wawa le avu u kambato le o u'wa nu ure u ro. ²⁶ Lipu na ri babu ruhu, lipu ndolo akwakwa a da, ne da ucawu wo okolo a ri babu ulinga aakwakwa a da!

3

Uritosu adama e eelentsu

¹ Ama a va, she yo o'wo munlu ma Adanshi a Asulā na abunda wan. I reve Asulā e te ge'eto tsu lon adama a na tsu ri munlu.

² Atsu tsu nusan ta e re na abunda, amma aza a na a gura guzai elentsu e le, a ta gura guza aciyele e re na buwai. ³ Tsu tsu zuwa ta ido rumu na amunga a na tsara a uwwa tsu, tsara tsu gura zuwa le a yuwan ili i na tsu cigai a yuwan suru. ⁴ Ne da fo a tsu yuwaan wantsun. U ta

mgbain waru upepu u mala u tsu kebe yi ta. Na ne suru na zagbain yuwan ulinga na aaci o uwalata u wantsu'un u tsu vadala ta a tyo ubata u na u ciga niyi u 'yawa. ⁵ Ne da waru eelentsu, ili i ke'en i da atsuma a lipu, agba u tsu yuwan ta abajini e ili. Abajini o una a tsu kula ta na makina me ke'en. ⁶ Eelentsu fo akina a da. U ta tapu ni iwuya, u tsu una ta vuma suru suru, reve u zuwa ure u wuma u vuma a akina, ayi aciyayi u'wa wa akina u da we ivulusa yi.

⁷ Ama a tsu gura ta zuwa nama suru vu uwua le, na nnunu, ni iyo, na mugula fo, ⁸ agba babu za na aa gura zuwa eelentsu a yi oo toni yi. Ili i wuya i na vuma aa gura gitsa da shi. U ta na yaza yu ucira.

⁹ Ne eelentsu a da tsu yuwaan Zagbain na Dada ica. Ne eelentsu a da da waru a tsi isula ama, ko na a yuwan nle oroci a Asula. ¹⁰ Ica nu una wu usan, o una u ta u da oo utusa, aza a va, she wo o'wo ne wan. ¹¹ Lyusumini ta ta gura tawa na mini mo uyo'o na mini mo okono? ¹² Aza a va, ashe ubiri u ta gura matsan zetun? † Ko zetun u matsan ubiri? O'o, ne da waru vee kene mini mo uyo'o a lyusumini ma na ma ri okono shi.

Cu'un vu gbozu re

¹³ Atsuma a du, vuma ro ta pe za na ri nu ugbozu nu urevu wi ili ya Asula? Ama a na a ri ne, o tsu rocoo ta cine aa yuwusan wuma u sa'ani u le, waru o tsu rocoo ta cine aa yuwusan ili

i sa'ani babu u'yasasan wa avangaci. ¹⁴ Amma na vu ri na tsushu'un ni icigi ya aci o ookolo a wu, she vu 'yasasan avangaci a na vu ri nu ugbozu wan. U'yasasan wa avangaci a wu suru amayun a da vaa 'yuwusan. ¹⁵ Icigi ya aciyawu, na tsushu'un tsa wu ubata wa Asula a da wo utusa shi. Icu'un i ndolo ili yu uva di i da, babu akiza, waru Mekerkesuf ma da ma tsu tawa ne ele. ¹⁶ Ubata u na icigi ya aci na tsushu'un tsa ri suru, ubata u ndolo ujambu ru u da u tsu dana lo waru iwuya suru i ta lo.

¹⁷ Amma ugbozu u na wu utai de zuwa suru u ta cece. U ciga ta asuvu nden. Mantsa suru ben da u tsu dana, waru u tsu zuwaa ta ama atsuvu. U ta ni isa'ani, waru u tsu yuwan ta linga sa'ani. U tsu roco mayan me ili koko'o shi, waru u tsu yuwan ili ni ikpa'a shi. ¹⁸ Aza a na aa casu ama adanshi a asuvu nden a tsu cu'wan ta icu'un ya asuvu nden, reve a gasa isa'ani.

4

Ica aciyadu e ekere a Asula

¹ Nye i da gba yaa tawusaa na mawasan na nlangi atsuma a du? Ili i na yaa tawusa na addama a nda suru ele da ili i na i cigai, a na a ri a nlangi atsuma a du. ² I ciga ta ili i na i ri na ayi shi, avu i yuwan ifobi avu yu una tsara i tsura ili i ndolo. I ta yuwusan tsushu'un tsi ili i na ozo o ro a ri na ayi, waru yaa tsura ili i ndolo adama

a aciyaḍu shi, ayi ḍa i zuwai yaa yuwusan mawasan na nlangi adama i usa le e ekere a aza a na a ri ni i ḍa. Suru na ne, ili i na i zuwai i tsurai ili i na i cigai shi, ayi ḍa, i pati Asula shi. ³ Waru ko ni i pati, i tsu tsura shi adama a na no okolo a sa'ani a ḍa i yuwayin ipati'i shi, i ciga ta ili i na yoo yo'onoto ḍu okolo.

⁴ Aḍu aza o ulambu wa aḅula! I reve, ni i ciga ili yu uvadi i nda, i to o'wo n'yuwatan ma Asula. ⁵ Ko i ta majiyan pere ḍa Adanshi a Asula a dammai, Ruhu va yi ta pe atsuma a tsu waru u ta a tsushu'un lon. ⁶ U tsu roco tsu ta isa'ani ya yi na aḅunda. Ayi ḍa i zuwai adanshi a yi a dammai:

“Asula a 'yuwan ta za na a 'yasasan aciyayi,
amma u tsu yuwaan ta za na votoyin aciyayi ubata wa yi isa'ani.”

⁷ Adama o ndolo, i ca aciyaḍu e ekere a Asula. I 'yuwan Mekerencesu, u ta suma u lyawa ḍu. ⁸ I tawa zuzu na Asula, ayi waru u ta tawa zuzu na aḍu. Aḍu aza o unusu, yi za'wa ekere a ḍu, reve i zuwa okolo a ḍu o o'wo cece. Adama a na i ri no okolo e re re. ⁹ I yuwan atsumolangu, i shon, i yuwan abara adama e ili yu uwyanu i na i yuwain. I lyawa izo'oshi i ḍu i kambā atsumolangu, mazanga waru ma kambā mesun ma aḅunda. ¹⁰ I voton aciyaḍu e ekere a Asulazuva, ayi waru u ta 'yasān ḍu.

¹¹ Ama a va, she i yuwusan adanshi a vanvama a tyo e ekere a aza a ḍu wan. Nna vu yuwan adanshi o unusu a na za va wu vi itoni yuwain, avu waru vu tawaa yi na adama, vu te ge'etosu Wila wa Asula. Agba waru avu za vu uge'etosu ḍa shi, za na aa gura reve Wila'a u ta mejege ko u ri mejege shi. Ulinga wa wu ayi ḍa vu yuwan tsutoni na ayi. ¹² Asula a ḍa a yuwain Wila, ayi ḍa waru a nde'en na waa gura yuwan uge'etosu atsuma a tsu mejege. Ayi ḍa waru a nde'en u ri nu ucira u na waa lungusa ko u wawa. Adama o ndolo, avu zane ḍa a na vee ge'eto za va wu?

Yaa gura reve nfa'an shi

¹³ I kambuwa ugbozu e ili i nda, i ta dansa, “Ana'an ko nfa'an tsu ta 'yawa a lyuci ndede, tsu yuwan de aa'wan a ta a tsulusa na tsu wini a tsurusa ikebe i na yaa uwusa tsu.” ¹⁴ I damma ta tsunda, agba i reve ili i na yaa fara nfa'an shi. Adama a na wuma u ḍu u ta vamma megeve. U tsu dana ta pa nda gogo a mantsa me ke'en u kara. ¹⁵ Adama o ndolo, u to lobono i damma, “Nna Asulazuva a ciga tsu dana wuma, avu tsu yuwan ili i nda ne ele ndede.” ¹⁶ Ko na wo o'woi, i dana ta a yuwusan adanshi e ili i na yaa yuwan nfa'an nu uvadu adama a na i tarai aciyaḍu ili i ro. Cu'un vu uvadu u ndolo biti iwuya i ḍa. ¹⁷ I cuwan, unusu u ḍa na vuma reve ili i

na i lobonoi u yuwan, reve u 'yuwan a yuwan i da.

5

O rono ta aza o utsuru at-suyu

¹ *Aza* o utsuru, zuwai at-suvu a du. I ta shon na yisaali adama a atsumalima a na a ri lo a tawa du. ² Utsuru u du u ta shama, waru aran a ta tama itana i sa'ani yi ikebe i du. ³ Gogo zinariya na azurufa oo o'wo ili shi. Ili yi ikebe i na i zuwayi ucira, a ta lungusa lipu du atsuma a akina.† Ili yi ikebe i na i bolotoi nda suru, e te isawan a makakan ma du o una wi ili i na i yuwain o urana wu uge'etosu. Adu da nda gba i bolotoi utsuru u du a rana vu ukosu u nda. ⁴ Zuwai atsuvu a du gogo! Yu uwwa mesun ma aza a zamalinga aza a na i 'yuwain a tsupa. I 'yuwan ta a tsupa melen me le, ikebe i da da nda a yuwusan adanshi a aci a du. Asulazuva a uwwa ta mesun ma aza a zamalinga'a. ⁵ I danu ta atsuma o uvadi babu linga, na ne suru yu uwwa ta uyo'o u na i cigai. I yuwan ta waru mgbain gogo i fofo ta aciyadu adama o urana u mapada. ⁶ I yuwaan ta ama a sa'ani uge'etosu wu uwuyan, reve i kambato le aza o unusu, reve yu una le, agba a yuwaan du ili i ro shi.

I yuwan ankuri na atsumalima

⁷ *Aza* a va, i yuwan ankuri ana wo o'woi i ta pura ukambu wu Zgbain. I jiyana aza a na a tsu yuwusan cimba, aza a na o tsu puro

mini mo ujuvu, waru a tsu yuwan ta ankuri hali mantsa mo ugasa. I cuwan cine a tsu yuwan ankuri, reve o puro itana yu uduma i kutsa ulobonu. ⁸ Ne da fo yaa yuwaan ankuri. I gbama asuvu adama a na Zgbain ta lo a tawa gogo. ⁹ *Aza* a va, she i yuwan adanshawuya e ekere aza a du wan. Na ne da shi Asula e te ge'eto du. I kalyuwa ulobonu! Za vu uge'etosu u gbain u ta lo a tawa. U ta lo mishin o unantsu!

¹⁰ *Aza* a va, i kalyuwa ama a Asula aza a na a yuwusan adanshi o una wa yi atsuma o ucira wa ala a yi. Ele da iroci ya ama a na yaa kalyuwa adama o mosowo ma atsumalima. ¹¹ Tsu tsu ca ta aza a na a yuwain ankuri atsuma a atsumalima tsugbain. Ayuba iroci i vuma na kabai asuvu na ankuri da lon. Atsuma e ili i na i cina niyi, tse ene ta ifobi ya Asulazuva cine u kosoi ulobonu a wuma wa yi, adama a na Asulazuva a ta tapu ni isa'ani nu urocusu wi iliyali.

¹² *Aza* a va, u ta dana ulobonu lon she i kucina na zuva wan. She i yuwan ne avu i de ida ko ili i ro wan. Ili i na yi ntsayi i yuwan ayi da i damma "ee" ko "o'o" goon. Ni i yuwan ne yaa nusan shi, waru oo kototo du shi.

Uritosu adama a avasa

¹³ Atsuma a du za ro ta pe na atsumalima? Vuma ndolo lyuwa elime na avasa. Nanza atsuma a du u ta na mazanga?

Vuma ndolo cana ishīpa yi ica. ¹⁴ Atsuma a du nanza ta pe nu ubanakun? Vuma ndolo banu azagbain† a aza e Itoni tsara a yuwaan yi avasa. A ta tsuwaan yi mani'in atsuma a ala a Zagbain. ¹⁵ Avasa a na azagbain a yuwain no okolo a ta, avasa o ndolo a ta kambato za vu ubanakun u ndolo gbaga. Asula a ta kambato yi gbaga. Waru nu u yuwan unusu suru, Asula a ta yuwaan yi gafura. ¹⁶ Adama o ndolo, i dammulai unusu u du, reve i yuwunlayi avasa tsara Asula a kambato du gbaga. Vuma na Asula a uwwusa uyo'o wa yi, avasa a yi a ta nu ucira waru u tsu tawaa ta ni isa'ani.

¹⁷ Iliya† vuma da oroci a tsu. U yuwan ta avasa na amayun she o ro'o wan, waru o ro'o e ida shi, hali a'wan a ta'atsu na akapi. ¹⁸ Reve u yuwisan avasa, reve Asula a yuwan iro'i, dada ida i matsain itana yu una ulobonu.◊

¹⁹ Aza a va, na za ro puwaan atsuma o ure wa amayun, za ro atsuma a du u 'yawa u kambato vuma ndolo. ²⁰ I cuwan ulobonu, vuma na kambatoi za vu unusu na riyai, vuma ndolo ta wawa za vu unusu'u diga o ukwa, adama o ndolo Asula a ta yuwaan vuma ndolo gafura vu nusu va abunda na u yuwain.

◊ 5:18 1 Ngo. 18:41-46.

Mepepelime mo Ufaru ma Bituru

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Bituru, vuma na danai aatagada a nda, aajiya a da a danai. U dana ta zuzu na Yesu. We ene ta cine Yesu sowoi atsumalima ne esu a yi. Atsuma e mepepelime ma nda u yuwaan ta aza e Itoni a na a ri bata koko'o adanshi adama a atsumalima.

Bituru damma ta aza e Itoni a mantsa mo ndolo a na a yuwan mazanga adama a atsumalima a na oo sowuso. Ana wo o'woi Yesu sowo ta atsumalima atsuma o uvadi u nda, ne da fo aza e Itoni a yi na a 'yuwan a ciga o sowo cu'un va atsumalima o ndolo. Atsumalima a tsu zuwa ta ucawu wo okolo a vuma a dashi gbama. U damma le ta isa'ani ya Asula u to obolo ne ele a mantsa ma na oo sowuso atsumalima o ndolo.

Ana'an aza e Itoni o to sowoso fo atsumalima, waru ne da, Asula a ta na abula hali ana'an n nda. Aata-gada a nda a ca tsu ta urevu adama a amayun a akiza a na aa kamba tsu na tsoo sowuso atsumalima. Waru u damma tsu ta ili i sa'ani ya abunda i na tsa a yuwan a mantsa ma na tsu ri oo sowuso atsumalima ko na tsu ri a asuvu nden.

*Ili in iripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Icasu na avasa (1:1-2)

2. Adanshi a amayun adama o uzuwu wo okolo (1:3-12)
3. Nden tsa ama a Asula a na a ri na akiza (1:13-2:17)
4. Iroci ya atsumalima e Yesu (2:18-25)
5. Za vi Itoni na atsumalima (3:1-4:19)
6. Asala adama a azagbain aza a aalisa aza e Itoni (5:1-11)
7. Icasu yu ukosu (5:12-14)

¹ Amu Bituru, aajiya e Yesu Kristi Zamawawa, amu da ma lyungusaa du mepepelime ma nda. N ta danasaa ama a na Asula a dangwai. Ele da aza a na a ri a nden ana omocin atsuma e ida ya Pontu, na Galatiya, na Kafadokiya, na Asiya ni ida ya Bitiniya.

² Asula Dada u dangwa du ta de nu ujimu waru Ruhu kambuwa du ta aza a akiza. Adama o ndolo a da i yuwain tsutoni na Yesu Zamawawa, reve mpasa ma yi mo o'woto du cece. N ta avasa i tsura isa'ani ya Asula na asuvu nden a yi a wuma u du na abunda lon.

*Aza e Itoni a dana nu
uzuwu wo okolo*

³ Ica a tyo ubata wa Asula, Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. Atsuma e isa'ani ya abunda ya yi i da a matisan ntsu. Adama o umatsun u sa'avu u nda u da tsu ri nu uzuwu wo okolo a na a ri wuma, waru tsu tsura yi ta adama a na a 'yasain Yesu Zamawawa atsuma a akwakwa. ⁴ Waru umatsun u sa'avu u nda u tawaa tsu ta

na agadu a na aa langa shi, waru za na ri cece agba woo kporo shi. Asula a tu uguzu na agadu a du de zuva, agba waa lyawa ili i ro i ju'wan yi shi. ⁵ Adama o ndolo ni i ca Asula okolo a du, ucira wa yi waa lyawa ili i vama i ju'wan du shi, hali she nu u roco iwawi a mantse mo ukosu. Waru ama suru e te ene iwawi i nda.

⁶ Ili i nda amayun a da, adama o ndolo i yuwan mazanga adama e le. Amma gogo i to sowo atsumalima icu'un icu'un mantse wa'a. ⁷ Atsumalima'a a tawa ta adama u roco ucawu wo okolo a du amayun a da. Ucawu wo okolo a du ili ya abula i da u la'a ta zinariya. Akina a da o tsu lobonoto zinariya agba suru na ne u tsu langa ta. A mantse ma na koyan da ee ene Yesu Zamawawa, i ta tsura ica, na tsugbain, ni isa'ani adama o ucawu wo okolo wa amayun a du. ⁸ I ciga ta Zamawawa ko ana koto ye ene niyi shi. Ko na yee inda yi gogo shi, avu gba i ca yi okolo. Waru ko gogo i ta mazanga na mazanga ma gbain ma na yaa gura cuduwa shi. ⁹ Adama a na i ca niyi okolo a du, i ta ushi une'e wi iwawi i wuma i du.

¹⁰ Amasula a yuwan ta adanshi cine Asula oo roco du isa'ani ya yi, reve a bunga ulobonu adama a tsura urevu wi iwawi i na Asula aa ca du. ¹¹ Ruhu vu Zamawawa shi ta atsuma e le, reve u yuwan adanshi a

atsumalima a na Zamawawa oo sowo waru na tsugbain tsa na waa tsura na atsumalima o koto. Amasula'a a shi ta a ciga e reve mantse na cine ili i nda yaa fara. ¹² Reve Asula o roco le aa yuwusan adanshi e ili i na yaa fara a mantse me le shi, ili ya amayun i na a dammai adama a du a da. Gogo nda Asula a lyungu ta Ruhu va Akiza u kamba ama a mantse ma na aa yuwusaan du alajiya a Alabari a Sa'ani. Hali na nlingata ma Asula fo n ciga ta n reve ili i nda'a.

Nden ma akiza

¹³ Adama e ili i nda suru, i yuwan majiyan ma sa'ani, reve i guza okolo a du. I yuwan majiyan ununa Asula oo roco du isa'ani ya yi a mantse ma na Yesu Zamawawa aa kamba. Mantse ma na i cuwain ni ili i ndolo suru, u ta ca du uzuwu wo okolo. ¹⁴ I yuwaan Asula tsutoni adama a na adu muwun ma yi n da. She i kamba acapa a yuwusan ili i wuya ununa i yuwain a wuma u du de acapa wan. A mantse mo ndolo i shi i reve ununa u lobonoi i yuwan shi. ¹⁵ Asula a dangwa du ta adama yoo o'wo muwun ma yi, adama o ndolo gogo ni i ciga i 'yuwan i dana na akiza† atsuma e ili i na yaa yuwusan biti, ununa Asula a ri na akiza. ¹⁶ Asula na aciyayi u damma ta, "Ni i ciga i 'yuwan yoo o'wo na akiza adama a na amu za va akiza a da." ◇

17 I cuwan i ta yuwusan avasa e ekere a Dada za na ri zuva. Ayi da za vu uge'etosu, agba u tsu la'a ciga za ro e ekere a za ro shi. U ta ca du atsumalima ko iliyinkapa adama e ili i na i yuwain. Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i ca Asula tsugbain atsuma a nden n na yaa yuwusan pa o uvadi ana omocin. 18 I reve ta Asula a tsupa† ta ili i gbain i ro adama u wawa du diga o ure u vama u na nkaya n du n lyawaa ndu. Agba at-supu a na u tsupai ili i da tsa zinariya ko azurufa, ili i na i tsu jima shi. 19 U tsupaa du ta na mpasa ma abula ma Yesu Zamawawa. Ayi da Magiri'i ma Asula ma na ma yuwain unusu shi suru suru, waru u ri na abasa shi, ko ke'en. 20 Asula a dangwa yi ta adama o ndolo de nu ujimu kafu a yuwan uvadi, gogo gba a rana vu ukosu u nda Asula a lyungu yi ta o uvadi adama koyan da ee ene yi. Waru Asula a yuwan ta ne adama a du. 21 Gogo nda, i ca Asula okolo a du adama a Zamawawa. Waru adama a na Asula a 'yasain Zamawawa atsuma a akwakwa, avu u ca yi tsugbain tsa gbain. I ta gura usu reve i zuwa okolo a du ubata wa Asula na amayun.

22 Gogo nda, i ta gura cigalai na aza a du na amayun ana ama o u'wa u ta. Adama a na a za'wai okolo a du cece a mantsa ma na i usuyi Alabari a Sa'ani ili ya amayun i

da. Adama a nda ni i ciga i 'yuwan i cigalai lon, nu ucira u na u ri o okolo a du suru. 23 Asula a zuwa ta a matsisan du. Wuma u sa'avu u du wu uta ubata wa aza a na a matsan ndu o uvadi shi. Adama a na wuma u na a ca ndu u to koto o ukwa. Ayi gba wuma u sa'avu u nda u ri nu ukotu shi, adama a na wu uta ta atsuma a adanshi a wuma wa Asula, agba adanshi'i u ri nu ukotu shi. 24 Ishaya vumavasu dana ta:

“Ama suru a ta tsa anlya tsa na tsa tsu kuwushi, ulobonu u le waru u tsu kotoshi ta ununa vu revei ulobonu u yipalu wo ogozo.

Anlya a tsu 'yewe ta reve yipalu yo oco e ida.

25 Amma adanshi a Zagbain a ri nu ukotu shi.” ◊

Waru adanshi a Zagbai'in ayi da Alabari a Sa'ani a na tsu yuwain alajiya a yi a tyo ya'a du.

2

1 Adama o ndolo ni i ciga i 'yuwan i lyawa unusu u na yaa yuwusan. I lyawa a lulumusa ama. I lyawa a dansa i ta na abula agba ne da shi. She i tonoo tsushu'un wan, agba i lyawa adanshi e ili i na yaa bali ama o ro. 2-3 I ciga i 'yuwan i dana a maluwa ma na yoo sowo maani ma akiza ma na ma ri diga ubata wa Ruhu, adama i kungwa nu ucira atsuma e iwawi i du. I saala e izami ya adanshi a Asula ununa baba tsu dana

e mesun ma maani, adama a na i pedei isa'ani yi Zagbain.

Aatali a wuma

⁴ Yesu Zagbain ayi da Aatali a wuma. Ama a 'yuwan yi ta, reve gba Asulā a dangwai yi reve u ciga yi lon. ⁵ Ne da aḍu waru i ri. Aḍu atali a wuma a da aza a na Asulā aa yuwusaan ulinga u suwa u'wa atsumā o tsugono tsa yi. Waru aḍu obolo a nan ganu va akiza a da, waru i ta ca kucci atsumā a Ruhū, za na oo yo'onoto Asulā okolo atsumā e Yesu Zamawawa. ⁶ Adanshi a Asulā a damma tsu ta:

“Kalyuwai! N ta zuwusa aatali e ikyun yu ucira yu usaa atsumā a Sihiyona,†

za na n dangwai, ayi da macigata ma va.

Za na cayi vuma ndolo okolo, u te ene u nusan vuma na waa ca okolo shi.” ◇

⁷ Ayi macigata ma du ma da, aḍu aza a na i ushi niyi. Amma aza a na a 'yuwan niyi,

“Aatali a na asuwi a 'yuwain ayi da gba wo o'woi aatali e ikyun yu ucira yu usaa.” ◇

⁸ Waru Adanshi a Asulā a damma ta,

“Ayi da aatali a na aa zuwusa ama utadatsasa, aatali a na aa zuwa le a riyā.” ◇

A ta tadatsasa adama a na o poloi atsuvu reve a kuru Adanshi a Asulā shi. Adama o ndolo reve a cina ili i na o foḅoo nle.

⁹ Amma aḍu i ri tsa ama o ndolo shi, adama a na aḍu elentsu a na Asulā a dangwai a da. Aḍu obolo a nan ganu a da aza a na aa yuwusaan Asulā tsugbashi ana Mogono, aḍu ama a akiza a da, waru aḍu ama a Asulā a da. Asulā o utaa du ta atsumā e irumbu a tyo atsumā e ekan a gbain a sa'ani a yi. Gogo nda ni i ciga i 'yuwan i damma linga va asalama na u yuwain suru. Adanshi a Asulā a damma ta, ¹⁰ “De acapa i dana ta ama a na a ri ne elentsu shi; gogo gba shi aḍu ama a Asulā da.

De acapa, i shi i tsura iliyali ya Asulā shi, gogo gba shi, i tsura ta iliyali ya yi.” ◇

¹¹ Ama a va, aḍu omocin a da na aza a mabura o uvadi. Adama o ndolo n to ronuso du atsuvu i suma icigi yi iwuya adama a na a ta nlangi no okolo a amayun a du. ¹² I yuwan ugbozu cine yaa danusu obolo na ama a du aza a na a ri e itoni shi. Ko na aa dansa ne epen, a na i ta yuwusan ili i na i lobonoi shi, e te ene wuma u sa'ani u du, reve a ca okolo e le avu a ca Asulā tsugbain a mantasa ma na waa tawa adama o uge'etosu wu uvadi.

Tsutoni na azagbain

¹³ Zagbain ciga du ta i kuru azagbain a ama. I yuwan tsutoni na aza a na la'ai tsugbain atsumā a ama, ¹⁴ waru obolo na azagbain a na u lyunguyi suru. I yuwan ne adama a na

◇ 2:6 Isha. 28:16. ◇ 2:7 Ica 118:22. ◇ 2:8 Isha. 8:14. ◇ 2:10 Hos. 1:6; Hos. 1:9; Hos. 2:23.

mogono mā tsu lyungu le ta adama a ca aza a na aa nusan atsumalimā, waru reve a cuwa aza a na aa yuwusan ili i mejege.

¹⁵ Asulā a ciga dū tā i yuwan ili i mejege. Ni i yuwan ne, i tā baru nā va ama a na a yuwain adanshi e epen a aci ā dū pere m pere. ¹⁶ Adū agbashi a dā shi i tā faan. Agba nden m babu tsugbashi tsā dū u zuwa dū i yuwan iwuya shi. Ufalu u na yāa danu ana agbashi a Asulā a dā. ¹⁷ I ca koyan dā tsugbain, reve i roco icigi langā a tyo e ekere ā azā e Itoni. Yu uwwa wovon wā Asulā, avu i ca mogono tsugbain.

¹⁸ Agbashi, ni i ciga i 'yuwan i yuwaan azagbain a dū tsutoni, avu i ca le tsugbain. I yuwaan ne aza a na a ri nā abulā waru a ri nā majiyan me isa'ani, waru agba ni i ciga i 'yuwan i yuwaan aza a na a ri usuduwu. ¹⁹ Asulā a tsu yuwan tā mazangā nā vuma kaba asuvu ā atsumalimā e iwuya i na wu ntsayi i sowo shi adama a na u revei Asulā. ²⁰ Agba na a faba dū adama o unusu, yāa tsurā ili i ro pe shi. Amma Asulā a ta zuwaa dū aba'un nā wo o'wo i to sowo atsumalimā adama a na i yuwain ili i sa'ani. ²¹ Zamawawa ayi dā iroci i dū, waru u sowo tā atsumalimā adama a dū. I kuru ili i na u yuwain. Asulā e de dū tā adama i sowo atsumalimā. Adanshi ā Asulā a damma tā: ²² "Zamawawa nusan shi,

waru wu lumā za shi." ◇

²³ Ana ama a uwai e isulusa yi, u tsupa le shi. Ana ama a ca niyi atsumalimā u damma she ne ele fo o sowo atsumalimā shi. Ayi de u zuwa aciyayi e ekere ā Asulā za na tsu yuwan uge'etosu mejege. ²⁴ Ayi na aciyayi u tanuyi unusu u tsu a lipu vā yi ana u kuwai a akpata,† adama atsu tsu kakasai nu unusu u tsu, reve tso o'wo wuma adama tsu yuwain ili yā abulā. Yo o'wo tā gbaga adama a antsu ā yi! ²⁵ I shi tā e igaru tsi ikyon i na i puwain. Agba gogo i kambā tā ubatā wu Za va Agūba dū, za na aa kalyuwusā wuma u dū.

3

Cine aa yuwan nden n lolo

¹ Adū waru amaci, i kuru ali a dū, ununa yāa kuru Za va Agūba dū. Na ali o ro a 'yuwan a ushi ikaka'a, nden n sa'ani mā amaci n le n ta zuwa le a usu upasu na adanshi a na aa yuwan. ² A ta yuwan ne, ne e ene nden n sa'ani n na n lobonoi na yaa yuwusan.

³ She i yuwan mpolo n na yoo o'wo ulobonu e esu a ama wan. I damaton aciyadū adama ā abundā a madava mā anji ko ili i na a yuwain nā zinariya ko adama e itana yi ikebe lo wan. ⁴ Ana yaa yuwan ne, i lyawa e reve dū adama o ulobonu u na u ri o okolo a dū. Ulobonu u nda a tsu tsurā yi tā o okolo a na a tarai aciyayi ili i ro shi. Asulā a tara yi tā ili i

sa'ani yu usokowu yo okolo a na u ri n koto shi. ⁵ Ne da aṁaci a akiza de aṁapa o o'wotoi aciyele ulobonu. A ca ta Ḃsulā okolo e le, reve waru a ca ali e le tsugbain. ⁶ Iroci, Saratu† yuwan ta tsutoni na vali va yi Ibrahim, ana u de niyi zagbain va yi. Adu esheli a yi a da ni i yuwan ili i na i ri mejege babu wovon wi ili i na yaa cina du.

⁷ Ne da waru, adu ali ni i ciga i 'yuwan i kuru ben na aṁaci a du. I guzale nu urevu atsuma a nden n du obolo. I cuwan i la'a le ta ucira. I cuwan ele fo a ushi ta une'e u sa'ani wa Ḃsulā za na ayi da wuma. I yuwan ne adama ko ili i ta i geshe avasa a du wan.

Iyuwan nden n sa'ani vāni du

⁸ Gogo gba, i yuwan nden n na n lobonoi vāni du, reve ili i na i farai na za ro atsuma a du i tara yi gashi ya'a du da, avu i cigalai ana muwun ma anawu. I roco ama isa'ani agba i tara aciyadu ili i ro wan. ⁹ Na vuma ro yuwaan du iwuya, she i kambuwa yi ni iwuya wan. Waru na za ro isula du, she i tsupa wan. Amma i zuwaa le aba'un. I yuwan ne adama a na Ḃsulā e de du ta tsara i zuwaa ozo o ro aba'un. Ne da Ḃsulā aa zuwaa du aba'un fo. ¹⁰ Adanshi a Ḃsulā a damma ta:

“Na vuma ciga wuma u maṁanga na rana sa'ani,

nu u ciga u 'yuwan u geshe eelentsu a yi a adanshi a vama,

waru nu u ciga u 'yuwan u geshe unā wā yi a adanshi e epen.

¹¹ Nu u ciga u 'yuwan u lyawa mayan me iwuya,

waru nu u ciga u 'yuwan u yuwan isa'ani.

Nu u ciga u 'yuwan u yuwan atyo a na waa yuwan adama u yuwan nden n sa'ani na ama.

¹² Esu a Ḃsulazuva a ta ka lyuwusa aza a na aa yuwusan isa'ani, waru atsuvu a yi a tu ukpatu'u na aa yuwusan avasa. Amma Ḃsulazuva a tsu tawa ta aza a na aa yuwusan iwuya esu.” [◇]

¹³⁻¹⁴ Zane da ri lo aa yuwaan du iwuya, ni i ri ufoḅu na yaa yuwaan le isa'ani? Agba ko na aa ca du atsumalima adama o uyuwusan wi isa'ani, she yu uwua wovon wan, waru she u damaton du wan. Ḃsulā a ta ca du iliyinkapa adama e isa'ani i na yaa yuwusan. ¹⁵ Ana yaa damaton aciyadu, i yuwaan Zamawawa aganda ana Zagbain. I ciga i 'yuwan i danā ufoḅu u na yaa cuduwa za na ece ndu, i damma ili i na i zuwai i ri nu uzuwu wo okolo. ¹⁶ Agba ni i ciga i 'yuwan i yuwan ne ben na tsutoni. I lyawa asuvu a du a danā cece. Reve na ama a yuwan adanshi a vama a aci a du, a ta uwua wono, ne e ene nden n sa'ani n na

yaa yuwusan adama a na yoo tono Zamawawa.

¹⁷ Lyawa i yuwan isa'ani reve i sowo atsumalima, na Asula a ciga du i yuwan ne. Ni i sowo awuya adama e isa'ani, u ta la'aa du a na yoo sowo awuya adama e iwuya. ¹⁸ Zamawawa sowo ta atsumalima a mantsa ma na u kuwai adama a nusu tsu, agba u buwa a dashi shi. U nusan shi ko ke'en, amma u kuwa ta adama a aza o unusu adama u tawato tsu ubata wa Asula. Lipu va yi kuwa ta, agba a kambato yi ta wuma atsuma a Ruhu.

¹⁹ Reve u 'yawa nu ucira u Ruhu'u u yuwaan akwakwa a na a ri wunlu o u'wa wa ali alajiya. ²⁰ Akwakwa a ama a nda a 'yuwan ta a yuwaan Asula tsutoni diga a mantsa ma na Nuhu† yuwain wantsun. Agba Asula a shi ta a yuwan ankuri ne ele. Ama kunla da a uwai a wantsu'un reve Asula a wawa le a mini ma gbain.

²¹ Mini ma gbai'in iroci yu urumbusu u na waa wawusa du da gogo. Agba urumbusu adama a wuzau wa ashinda a da shi. U to rocosu uvadalasa ubata wa Asula na asuvu e cece, adama a na a 'yasain Yesu Zamawawa atsuma a akwakwa. ²² Gogo Zamawawa ta zuva, ubata u na u ri nden o ukere usa'ani wa Asula. Nlingata ma Asula suru ofolo na cu'un vo otoni a lima suru na a ciga a 'yuwan a yuwaan yi tsutoni.

I yuwan ununa Zamawawa yuwain

¹ Gogo nda, adama a na Zamawawa sowo atsumalima a lipu va yi, adu fo i dana ufofu u na yoo sowo atsumalima. Adama a na ni i usu i sowo atsumalima adama a Zamawawa i 'yuwan ta a yuwan unusu.

² Adama o ndolo ne da yaa kuru ili i na lipu du cigai shi, amma reve i yuwan ulinga na wuma u du i yuwan ili i na Asula a cigai. ³ I tara ta de mantsa lon nu ujimu a yuwusan ili i na aza a na e revei Asula shi aa yuwusan. I yuwusan ta tsipere icu'un icu'un, i shi ta i yuwan ili i wuya i na lipu cigai, i yuwan ta de oso na abukit a vanvama na yisowishi ni itoni ya amali i na Asula a 'yuwain.

⁴ Akuci a n'utsa n du a ta yuwan asalama a na i dashi boloi aci ne ele atsuma a mayan me ili i vama shi. Hali gba a uwa a yuwusan adanshi a vama a aci a du adama o ndolo. ⁵ Agba na a ciga a 'yuwan a usu za na ee ge'eto koyan da, aza a wuma na aza a na a kuwai de. ⁶ Adama o ndolo a da u yuwayin akwakwa alajiya a Alabari a Sa'ani. Adama ko ne e ge'eto le tsa akapi a ama a lipu, u yuwaan le ta ne tsara a tsura mantsa ma na a vadala a yuwan wuma atsuma a ruhu cu'un na Asula a ri na ayi.

⁷ Aa jima shi ili biti i to koto. Adama o ndolo i voton ugbozu avu i guza aciyadu

adama i gura yuwan avasa. ⁸ Ili i na i la'ai ayi da, i cigalai ni icigi ya amayun, adama a na icigi i tsu zuwa ta i yuwan gafura vu nusu va abunda a na a yuwaan ndu. ⁹ Ni i ciga i 'yuwan i kalyuwulai ulobonu babu adanshawuya.

¹⁰ Asula a ca ta koyan da atsuma a du une'e koko'o. I yuwan ulinga ni ili i na Asula a ca ndu adama i roco isa'aniƙ ya Asula a tyo a ama. ¹¹ Na avu za na tsu yuwan adan-shi a da, vu yuwan adan-shi gashi Asula na aciyayi a da aa yuwusan adan-shi na avu. Ne e de wu ta adama vu kamba ama, vu yuwan yi na atyo o ucira u na Asula a ca nuwu. Adama e ili biti Asula a tsura ica atsuma e Yesu Zamawawa. Tsugbain tsay yi nu ucira wa yi a ri nu utyo shi. Ami.

Atsumalima adama e itoni

¹² Ama a va, she i yuwan asalama wan na a ca du atsumalima gashi akina. She i yuwan majiyan gashi ili i ro i da ko'o wan. ¹³ Amma i yuwan mazanga adama a na i uwai a atsumalima a Zamawawa. Adama yo o'wo na mazanga ma abunda a mantsa ma na o rocoi tsugbain tsu Zamawawa. ¹⁴ Ne e isula du adama a ala a Zamawawa, i ushi ta aba'un, adama a na u roco ta tsugbain tsay Ruhu va Asula u to obolo na adu. ¹⁵ U lobono ta i sowo awuya na yu una vuma, ko i yuwan wivu, ko ili i vama i ro. Ne da waru ni i damaton aciyadu

ugondoru atsuma e ili ya ama o ro, u lobono ta i sowo awuya. ¹⁶ Amma ni i sowo atsumalima adama a na yo o'woi aza e Itoni, she yu uwwa wono wan. Amma i cuwa Asula a na i ri na ala o ndolo.

¹⁷ Gogo nda mantsa ma da a na Asula aa fara uge'etosu na ama o u'wa wa yi ne'en. Waru nu uge'etosu u fara na atsu aza e Itoni, cu'un vu uge'etosu wu usuduwu u na waa yuwaan aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Alabari a Sa'ani a yi?

¹⁸ Adan-shi a Asula a damma ta,

“Nu u ri usan za va agulaƙ tsura iwawi,
cine tsa da woo o'wo e ekere
a aza a na e revei Asula
shi, na aza o unusu?” ◊

¹⁹ Adan-shi a nda suru ayi da na yoo sowoso atsumalima ununa Asula a zuwai, i lyuwa elime na mayan me mejege, i ca okolo, Asula za na yuwan ndu u ta kamba du. Amayun a da waa kuday a kamba du shi.

5

Uritosu adama a azagbain

¹ Gogo gba, n ta yuwusan adan-shi a tyo a azagbainƙ a aza e Itoni. N ta patishi du ana zagbain fo. Amu me ene ta atsumalima a na Zamawawa sowoi. Waru n ta tsura nu uwa atsuma a tsugbain nu ucira wa yi a mantsa ma na u kambai. ² I kalyuwa ama a na Asula a zuwai e ekere a du, ununa

aza a aguḅa a tsu kaḷyuwusa ikyon i le. I yuwan ne adama a na i cigai, agba she i yuwan adanshawuya wan. I yuwan ne adama a na yaa uwwusa uyo'o i yuwaan Ḃsulā aganda. She i yuwan adama e ili yu uvadi i na yaa tsurā wan. ³ She yo o'woto aciyaḁu ana zagbain, a zuwusa ama mayan me ili wan, amma yo o'woto aciyaḁu iroci yi ili i na i ri ulobonu. ⁴ Ne ḁa, na Mogono ma Aguḅa maḁ tawā, u ta ca ḁu iliyinkapa adama a na i ta uwa obolo na ayi atsuma a tsugbain nu ucira wā yi u na u ri nu ukotu shi.

Muwun n yuwan tsutoni na mbara

⁵ Ḃḁu olobo, i kuru mbara. Reve suru nḁu, i kambulai gashi agbashi a Ḃsulā a na a tarai aciyele ili i ro shi, adama a na, "Ḃsulā a ta a nḁangi na za na tarai aciyayi ili i ro, agba u tsu ca ta ama a na a tarai aciyele ili i ro shi isa'ani ya yi." ◇

⁶ Adama o ndolo, i kambuwā aciyaḁu zaḷa e ekere o ucira wā Ḃsulā, reve na mantsa ma na ma ntsayi ma tawā, ayi na aciyayi u ta 'yaṣan ḁu zuva. ⁷ I lyawaa Ḃsulā ili i na yaa damatosun ḁu suru, adama a na u ta adama a ḁu.

⁸ I ḁana nu ugbozu kuci, waru i ḁana ufoḅu. Mekenkesu,† ma'yuwatan ma ḁu ma ḁa, waru u te igaru

a yisaali ana kamu a zama za na wee reme avu u tama. ⁹ I ḁana nu ucira atsuma e ili i na yoo tonon, ne ḁa yaa 'yuwan yi nu ucira wā Ḃsulā. I cuwan aza e Itoni yi Zagbain ubata suru atsuma o uvadi a ta uwwusa cu'un va atsumalima'a.

¹⁰ Ni i sowo atsumalima mantsa wa'a, Ḃsulā na aciyayi u ta lapula ili, reve u gbamato ḁu asuvu, avu u shuwa ḁu yi isawan nu ucira. U ta yuwan ne adama a na ayi za vi isa'ani i ḁa kuci. U zuwa ḁu ta fo i tsurā tsugbain tsā yi babu ukotu adama a na u ḅolo nḁu na Zamawawa. ¹¹ Ayi ḁa za tsugbain nu ucira u babu ukotu. Ami.

Icasu

¹² N tara ta Sila ana mawun ma anawu, waru ayi ḁa za na maa ca asuvu. Ayi ḁa u kamba numu ḁana mokodi me mepepeline ma nda. N ḁana ta adama m gbamato ḁu asuvu, reve waru n damma ḁu isa'ani i na Ḃsulā a ri na amayun, adama i lyuwa elime nu ucawu wo okolo a ḁu ya'a yi. ¹³ Aza e Itoni a na a ri Babila*† a ta casasa ḁu. Ḃsulā a ḁangwa le ta fo cine u ḁangwa nḁu. Mawun ma va Marku ta casasa ḁu. ¹⁴ I casalai ulobonu atsuma e icigi ya aza e Itoni. N ta avasa Ḃsulā a ca za vi Itoni va Yesu Zamawawa suru asuvu nden.

◇ 5:5 Udm. 3:34. * 5:13 Ayi "Babila", aza o urevu wa adanshi a Ḃsulā a ta dansa a na adanshi a Roma ḁa a yuwusan.

Mepepelime me Ire ma Bituru

Ucuduwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi da mepepelime me ire ma na mo utai e ekere a Bituru a tyo aza e Itoni a na a ri ubazu bata suru.

Atsuma e mepepelime ma nda Bituru damma ta aza a na e desununa atsuma a yi a na Asula o rono ta adanga a ama a na a danai Adanshi a Asula a nda, adama o ndolo za vi Itoni suru u reve Adanshi a Asula ulobonu lon. Waru u cuduwa ta a na munlu me epen n ri lo, waru u roco ta cine ee reve ili ye epen ni ili ya amayun. O ukosu, u damma ta a dana nu uzuwu wo okolo o urana u na Yesu Zamawawa aa kamba.

Ana'an munlu me epen n ta lo na abunda waru uritosu we epen o ta lo na abunda. Adama o ndolo, u ta dana ulobonu aza e Itoni ana'an e reve Adanshi a Asula ulobonu lon. Na tsu kalyuwa Adanshi a Asula tsu te ene Zagbain Yesu ta lo a kamba atsuma o uvadi u nda, ayi da i zuwai tsu ri nu uzuwu wo okolo u na nanza aa usa yi e ekere a tsu shi.

Ili i na iripe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-2)
2. Cine wu ntsayi aza e Itoni yi Zagbain a yuwan wuma (1:3-15)
3. Tsugbain tsu Zamawawa (1:16-21)

4. Amasula e epen na munlu me epen (2:1-22)
5. Ukambu wu Zagbain atsuma o uvadi amayun a da (3:1-18)

Ucuduwu

¹Amu da Simo Bituru. Amu aagbashi e Yesu Zamawawa da waru obolo na aajiya a yi. N dana ta mepepelime ma nda a tyo ya'a du suru aza a na a ri na cu'un vu ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Ucawu wo okolo o ndolo u tu ulobonu waru Yesu Zamawawa da ca ntsu ayi. Ayi da Asula na Zamawawa tsu, waru u kambato tsu ta vede na Asula.

²N ciga ta Asula o roco du isa'ani na asuvu nden a yi a abunda a na yaa lyuwa elime na mereve me Yesu kuci adama a na ayi da Asula na Zagbain tsu.

Ili i na i zuwai tsu ri nu uzuwu wo okolo

³Ana wo o'woi tsu reve ta Yesu mejege, u ta yuwusan ulinga nu ucira wa zuva wa yi, u ca tsu ta ili suru i na tsu cigai adama tsu yuwain wuma u na waa zuwa Asula mazanga. U de tsu ta tsu ushi tsugbain ni isa'ani ya yi!

⁴Waru nu ucira u dada, u ca ntsu ili i gbagbain na nzuwulai n sa'ani. U yuwan ta nzuwulai n na yaa fatsa e ili yi idaba i na i ri ukandaruru na adu suru. Ili i ndolo ele da ili i na icigi i lipu i tsu zuwa. Waru u yuwan ta nzuwulai n na yoo o'wo vamma Asula.

⁵Adama o ndolo i yuwan ukadu i dashi isa'ani o ucawu

wo okolo ā d̄u. Wuma wi isa'ani u tsu zuwa d̄u t̄a i reve Asulā lon. ⁶ Urevu w̄a Asulā u tsu zuwa d̄u t̄a i gura guzā aciyā d̄u. Uguzu wa aci u tsu zuwa d̄u t̄a i kaba asuvu, waru makāba ma asuvu ma tsu zuwa d̄u t̄a i yuwan wuma suru suru adama ā Asulā. ⁷ Ni i yuwan wuma tsundolo, i ta ciga azā ā d̄u, o ukosu i ta ciga vuma suru ni icigi ya amayun. ⁸ Ni i lyuwa elime nu udashishi wi ili i sa'ani i nda, ā t̄a geshe d̄u atsumā a mayan me ili ye pere, reve a zuwa d̄u i yuwan ili ya abundā adama o urevu wu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. ⁹ Amma aza a na a 'yuwain a yuwan ili i ndolo nrumba n da waru e tse ene mejege shi. E icina t̄a d̄e a na Asulā ā kambato nle cece diga a akuci o ure a wuma u le vu unusu.

¹⁰ Ama ā va, adama o ndolo i lyuwa elime nu ukadu tsarā i roco ama a na Asulā e d̄e ndu, waru i roco le a na a dangwa ndu yoo o'wo ama ā yi. Ni i yuwan ne yaa tadatsa shi waru yaa puwaan shi. ¹¹ Ne da Asulā aa ushi d̄u ulobonu atsumā o tsugono tsa Zagbain tsu na Zamawawa Yesu.

I poloo ikaka ya Asulā at-suvu

¹² I reve t̄a d̄e ili i nda suru, waru i t̄a mishin nu ucira atsumā a amayun. Suru na ne n ciga t̄a n danā a cuwusaan d̄u ni ili i nda suru. ¹³ U lobono t̄a n danā a cuwusaan d̄u

adama e ili i nda hali she na n kuwa. ¹⁴ Waru Zagbain Yesu Zamawawa roco mu t̄a na maa jima shi n t̄a kuwa. ¹⁵ Adama o ndolo n ta yuwan ulinga babu uro tsarā n lyawa d̄u i reve ili i nda ulobonu. N ciga d̄u t̄a i danā a cuwusan ne ele a mantsa na abundā acapa a va.

¹⁶ Ana tsu damma ndu cine Zagbain Yesu Zamawawa aa kambā nu ucira, yitele yu ugbozu i na za ro dammai da tsu danāi a dansaa d̄u shi. Ne da u ri shi! Amma tse ene t̄a tsugbain tsa amayun tsā yi ne esu ā tsu. ¹⁷ Asulā Dada da ca niyi tsugbain nu ucira ana u d̄eyi nu u d̄yo wu ucira u Tsugbain tsā Abundā tsā yi adansa, "Ayi nda macigata ma Mawun mā va ma da, waru n t̄a mazangā na ayi." ¹⁸ Waru atsu na aciyatsu tsu danā t̄a obolo na Yesu a masasan ma akiza, waru tsu uwwa t̄a u d̄yo u nda a yuwusan adanshi diga d̄e zuva.

¹⁹ Ili i nda suru i zuwa tsu t̄a tsu reve ili i na amasulā a dammai amayun a da. Adama o ndolo i kambuwā ugbozu e ikaka i le, cine yaa yuwan na fitila na a dābai atsumā e irumbu. I lyuwa elime na mayan me ili i nda, hali she urana u na Zamawawa tawaī avu ekan a akina ā yi e ikana atsumā o okolo ā d̄u.* ²⁰ Ili i na i la'ai suru ayi da, i ciga i 'yuwan i reve adanshi a na amasulā a dammai a majiyan me le ma da wu utai shi. ²¹ Amasulā'a

* **1:19** Ele idanshi i Tseheleni pa nda ele da "she nu urana u koto reve talyo'o vu usana 'yon pe atsumā o okolo ā d̄u."

a yuwan adanshi adama a na ele aciyele a cigai a yuwan adanshi a da shi. O'o, ne da u ri shi! Ruhu va Akiza da zuwale a yuwan adanshi e ikaka ya Asula.†

2

Munlu me epen

1 De aƙapa a yuwan ta amasula e epen a na a yuwayin aza a Isra'ila adanshi, ne da waru munlu me epen maƙa taƙa atsuma a du. Nu ugbozu u da aa taƙa nu uritosu we epen adama a Asula a na waa lungusa ama. A ta 'yasaan Zagbain le na tsupai adama u wawa le aci. Ele na aciyele aa jima shi a ta lungusa le. ² Ama na abunda a ta kuru uritosu wi iwuya i le. Aƙu waru a kuru ili yi idaba i wono i le. Reve adama e le ama a yuwan adanshi a vama adama a Zamawaƙa nu ure wa amayun a yi. ³ Munlu n nda aza o utsan a da, waru a ta yuwusan ulinga nu ugbozu ne epen adama a paala du. Agba Asula o kototo le ta de nu ujimu, waru ulungusu u le u ta lo a pura le.

⁴ Ko nlingata ma Asula, Asula a kuda a ca le atsumalima shi, ana a yuwain unusu. U caco le ta a tyo a akina reve u zuwa le atsuma a aabanu e irumbu. Waru na a ciga a 'yuwan a danu pe hali mantsa mo uge'etosu. ⁵ Waru Asula a kuda a ca uvadi u mantsa ma

Nuhu† atsumalima shi. Aƙu u wawa Nuhu na ama o u'wa wa yi ama e cindere. Agba Nuhu rono ta uvadi atsuƙu adama o uge'etosu wa Asula wa abula. Dada gba Asula a lungusai uvadi wa aza a na a 'yuwain Asula suru na mini ma gbain.

⁶ Waru u ca ta ilyuci yo Sodom na Gomora† atsumalima na u kulato nle na akina reve o o'wo okomo. Wo o'woto le ta iroci yi ili i na yaa tsura ama a na a kuruyi Asula shi. ⁷ Agba ko na ne, Asula a wawa ta Lutu.† Lutu ayi da u shi u danuyi cine Asula a cigai, reve ili yi idaba ni iwuya i na ama a na u ri nden ne ele i damaton yi. ⁸ Adama a na u shi vuma wa abula a yuwusaan Asula tsutoni, reve atsuma a langasa yi ana we enei iwuya, reve wu uwƙa iwuya i na aa yuwusan urana suru.

⁹ Ili i nda i to rocosu Asula a ta gura wawa ama a na a kuru niyi mejege ko atsuma a atsumalima a na oo sowuso. Reve waru o roco Asula a tsu reme ta ama a na a ca niyi tsugbain shi. Waru u ta casu le atsumalima kuci hali a tyo o urana wu uge'etosu.

¹⁰ Asula a tsu dashi ta ama atsumalima, aza a na aa kurusu ili i iwuya i na lipu le cigai, reve waru a 'yuwan a kuru azagbain. Icu'un ya ama a nda a ta nu u'yasaƙa wa aci no okolo o ugbamu. A ri na wovon shi, hali a tsi

† 1:21 Ure u ro u na aa gura tsura urevu wi idanshi i Tsheleni pa nda ayi da "Ciga 'yuwan vu reve babu vuma na aa gura tsura urevu wi ikaka ya amasula na aciyayi goon."

isula tā azagbain a zuva, agba ko okolo ā tsu je'en le shi. ¹¹ Agba nlingata mā Asulā n la'a tā icu'un i munlu me epen a nda ucira nā tsugbain. Agba ko nā ne, a tsi isula aza-gbain a zuva ā makakan mā Asulazuva shi.

¹² Ama o ndolo o rotso tā inama yu una, aza a na a tsu yuwan majiyan shi. A mat-san le tā adama o urana u ro e reme o una le langa. Ama a nda a tsu yuwan tā adan-shi a vama e ekere ā Asulā adama e ili i gbagbain i na e revei aciyele shi. Cu'un wuma babu ulobonu u le u tā tawaa le nu ukwa. ¹³ Atsupu e le o to o'wo ulungusu adama a wamatowun u na a amatoyin ama. A tsu dana tā a mazanga a mantsa ma na aa yuwusan iwuya i na a cigai nu urana gayin. A tsu tawaa tā nā wono atsuma ā du, reve a zuwa du yoo o'wo ili yi idaba. A tsu lyuwa tā elime na mayan me ili ye epen ma nda a mantsa ma na a lyuwusa ilyalya nā adu ubata wā abuki. ¹⁴ A ta yuwusan tsipere ne esu e le, waru icigi i lipu ye esu e le ā tsu cuwan shi. Reve ā dana o mpolo n na o oto ama a na ā ri mishin shi atsuma o unusu. Avu o rito aciyele o o'wo aza o utsan. Ama a nda obolo a ama a da aza a na a yuwayin unā. ¹⁵ A lyawa tā de ure u mejege,

reve ā kuru ure wa Balam† vumavasula ve epen, mawun ma Beyuru.* Ayi vuma da za na cigai u tsura ikebe o ure u na u ri mejege shi. ¹⁶ Agba reve mololi ma bara yi nu udyo wu vadilima. Nama na tsu yuwan adan-shi shi, avu u yuwan adan-shi u geshe tsulo tsā yi.

¹⁷ Ama a nda ā tā gashi esumini a na e 'yewei. O rotso tā eleshe a na ā tsu dana e igaru zuva atsuma o upepu. Ili i nda i tsu yuwan tā gashi abula nā abunda agba ko ili ā tsu tawaa shi. Babu usan Asulā ā tā caco ama o ndolo atsuma o ubata u na u la'ai irumbu suru suru. ¹⁸ Ama a nda ā tā nu u'yasasan wa aci atsuma o ofoli a adan-shi. Nā za ro teme de a lyawusa ure wu unusu, ama a nda a tsu yuwan tā ulinga ni ili yu unusu u na vuma ndolo cigai adama ā kambato yi atsuma e ili i na i ri ulobonu shi.

¹⁹ A yuwaan tā ama nzuwulai mu nden faan. Agba ele na aciyele na amayun agbashi ā nden mi idaba n da, adama a na ama agbashi a da e ili i na a la'a cigai. ²⁰ Ama a lyawa tā ili yu uvadi i na yaa lungusa le, a mantsa ma na e revei Zagbain Zamawawa tsu Yesu. Agba ni ili yu uvadi i remishe ama o ndolo reve o polo le, atsumalima e le u tsu la'a tā atsumalima o ufaru.

* **2:15** Atsuma a alabari a Balam a aatagada a na o fofoi diga KLP “Alabari a Musa” (Mkc. 22:1–24:12), tse ene tā ubata u na Balam dammai Mogono Balak ili i na Asulā a damma niyi u damma. Ayi dada ne alabari a Balam goon shi. Mantsa mo ro Balam ushi tā ikebe e ekere a Balak reve u ronoo aza a Isra'ila a danga adama a yuwaan amali aganda, (Mkc. 31:16). Ayi aalabari a nda wu pe atsuma a atagada a na KLP yuwain de atsuma a “Alabari a Musa” shi.

21 U shi ta la'aa ama o ndolo na a shi e reve ure wa Asula shi suru suru. U tsu la'a ta uwayanu na vuma reve ure u sa'ani, reve u 'yuwan ili i cece ni ili i sa'ani i na Asula a ca niyi. 22 Ili i na i ri amayun atsuma o udammu u nda, u ta fo amayun e ekere a ama a na a ri ne: "Musan ma tsu shaama ta, reve u kambisa u lyuwisa tsushaamu'u." Waru, "Magurusumu ma na a sumbai, u tsu kambisa ta atsuma o yilyo'o."

3

Yesu ta tawisa

1 Ncigata n va, ayi nda ayi da mepepeli me ire ma va a na n danaa ndu. A mpepeli'e n gura ta roco du cine yaa yuwan majiyan ma sa'ani, avu waru i cuwan mejege. 2 Nciga du ta i cuwan avu i reve ikaka ya amasula a akiza de nu ujimu, waru n ciga du ta i cuwan avu waru i reve ili i na Zagbain tsu na Zamawawa zuwai ajiya a du a damma du i yuwan.

3 U tu ulobonu i reve a na a mantsa mo ukosu aza o ulamu a na oo zo'oso amayun a ta tawa, avu a yuwan cu'un vi iwuya i na a cigai a yuwan suru. 4 Avu a damma, "Te da utawu u na u yuwain nzuwulai n na waa tawa? Azagbain o ufaru a kuwa ta de, agba ili biti i ta lo ununa a ri diga a mantsa ma na a fara yuwain ili biti."

5 Reve ama a nda e icina a na de nu ujimu, na

adanshi a da Asula a yuwain zuva. Reve waru a yuwan ida atsuma a mini avu mini ma kandaruwa ida'a. 6 Ana a tarai mantsa, reve Asula a zuwa mini'i u sodu uvadi. 7 Reve waru gba Asula a zuwa zuva ni ida yo gogo a dana lo a nden mi ipiri ma akina a na o foboi adama o urana wu uge'etosu, reve u lungusa ama a na e revei Asula shi.

8 Ama a va ncigata, she yi icina a na Asula a tara ta urana u ta unata ana a'wan ukpakukupa (1,000) wan, waru u tara ta a'wan ukpakukupa unata nu urana u ta. 9 Ama o ro a ta jiyasan gashi Zagbain ta jima, she nu u shiton nzuwulai ma yi suru. Agba Zagbain waa jima ununa ama o ndolo a tarai shi, u ta yuwusaan du ankuri. U ciga ko vuma ta kuwa shi, amma u ciga ta vuma suru vadala u lyawa unusu. 10 Urana wu Zagbain u ta tawa babu urevetyowu, cine vivu tsu tawa. Zuva ta rukutsa na yisaali i gbain, avu akina o kototo ili biti. U to roco a alanga eteshe cine uvadi u ri ni ili i na i ri pe suru.*

11 Adama a na a ta lungusa ili suru, icu'un ya ama a ne a da u lobonoi yo o'wo? Adama o ndolo i yuwaan Asula aganda, i yuwaan yi tsutoni cine yaa yuwusan nden n du. 12 I zuwa ugbozu u du o urana u ndolo, reve i kamba yi i zuwa yi u rawa

* 3:10 Akuci a atagada o ro o koso ta uguzu u nda ni idanshi i nda "waru ili yu uvadi i nda i te jeruwe nu usufuwu wa abunda lon."

go'o. A mantsa mo ndolo a ta lungusa zuva na akina, waru ili i na i buwai suru i te jeruwe atsuma o usuduwu.

¹³ Agba tsu ta kalyuwusa tse ene zuva ni ida i sa'avu na Asula a yuwain nzuwulai waa yuwan, uvadi u na koyan da aa yuwan ili i na Asula a tarai mejege.

Icasu yu ukosu

¹⁴ Ama a va ncigata, adama o ndolo i yuwan nden n na moo yo'onoto Asula okolo, i yuwan ili i na yaa yuwan, i yuwan nden cece babu unusu atsuma a rana na yaa pura ili i nda i fara.

¹⁵ I cuwan, Zagbain te ipiri adama ama a tsura mantsa ma na a wawa le, cine za tsu Bulu macigata ma danaa ndu nu urevu u na Asula a ca niyi.

¹⁶ Bulu yuwan ta adanshi e ili i nda suru atsuma a mpepelime ma yi. Agba akapi e ili i na u dammai a tu usan u merevee. Ama o ro aza o ulambu wu urevu aza a na a ri ugbamu atsuma e itoni shi, reve a vadala ikaka ya yi'i a dansa ili i ro ko'o ni ili i na waa dansa. Ne da waru a yuwusan na akapi a Adanshi a Asula. Ne da gba oo foibusoo aciyele ulungusu.

¹⁷ N'utsa n va, o rono ta atsuva a du kafu mantsa'a! I dana ufofu adama i kuru atsuma o unusu wa ama e iwuya a nda wan. She yu uta atsuma o ucawu wo okolo o ucira u du wan. ¹⁸ I lyuwa elime atsuma e isa'ani na atsuma o urevu wu Zagbain tsu na Zamawawa Yesu. Tsugbain nu ucira suru wo

o'wo za va yi babu ukotu. Ami.†

Mepepelime mo Ufaru ma Yahaya

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Yahaya dana ta mpepelime n wawa'a aza a ta'atsu a tyo ama koko'o. E mepepelime mo ufaru ma nda, u de ta aza e desununa va yi muwun ma yi. Ana wo o'woi Yahaya aajiya a da waru zagbain va aza e Itoni a da a mantsa'a, u ta dansa mepepelime ma nda za va aza e Itoni a da suru.

Atsuma a aatagada a nda, Yahaya yuwan ta adanshi cine vuma aa dana zuzu na Asula a yuwusaan yi aganda. U yuwan ta adanshi cine aa dana zuzu na Asula e re re. Ure wu ufaru ayi da vuma isawan atsuma e ekan a Asula. Ure we ire ayi da vuma isawan atsuma e icigi ya Asula.

Aatagada a nda a damma tsu ta a na tsi isawan atsuma e ekan ayi da tsu yuwan wuma cine Asula a cigai, ne da ili i ro yaa dana lo usokowu e ekere a ama ko ubata wa Asula shi. Aatagada'a fo u damma ta a na vuma isawan atsuma e icigi ya Asula ayi da a cigalai pa atsuma o uvadi. O ukosu, u cuwaan tsu ta na tsu ri na abajini o ulyuwu wa aci na tsu ri ubolu na Zamawawa.

*Ili in a iripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Adanshi a na a tsu ca Wuma (1:1-4)

2. Asula ekan a da waru Zamawawa da iroci i tsu (1:5-2:6)
3. Wila u Sa'avu (2:7-17)
4. Nyuwatan mu Zamawawa na Muwun ma Asula (2:18-3:10)
5. Icigi ya Asula ni icigi i tsu (3:11-4:21)
6. Ulyuwu wa aci wu uvadi (5:1-21)

Adanshi a wuma

¹ Za na dana wuma diga a mantsa mo ufaru, ayi da tsu uwwai adama a yi, waru tse ene yi ta ne esu a tsu, reve tsu kalyuwa yi ulobonu, waru tsu ju'wan yi ta ne ekere a tsu. Ayi da Yesu Kristi Zamawawa, Adanshi a wuma.

² Za na a casu wuma tawa ta ubata u tsu! Tse ene yi ta, waru atsu esu e ili i na tse enei da. Gogo tsu ta dansaa du adama a wuma a babu ukotu za na dana na Dada reve u tawa ubata u tsu.

³ Ili i na tse enei waru tsu uwwai i da tsaa dansaa du, tsara adu fo i yuwan nden m muwwulai obolo na atsu. Waru nden n tsu obolo na Dada na Mawun ma yi Yesu Zamawawa da. ⁴ Tsu danaa du ta ili i nda tsara i dana tapu na mazanga obolo na atsu.

Asula ekan a da

⁵ Apa a nda ikaka i na tsu uwwai ubata wa Yesu Zamawawa ayi da gba tsaa dansaa du gogo: Asula ekan a da, waru u ri ni irumbu shi, ko ke'en. ⁶ Na tsu damma tsu ta a nden obolo na Asula, agba atsuma e irumbu i da tsu ri nden, epen a da tsaa yuwusan, tsoo tono amayun

shi. ⁷ Amma nā tsu ri nden ātsumā e ekan, ununa Asulā ā ri ātsumā e ekan, tsu tā ā nden m muwwulai. Waru mpsa m Mawun mā yi Yesu n tā zāza'usā nusu tsu.

⁸ Nā tsu damma koto tsu yuwan unusu shi, aciyatsu ā dā tsaā lumusā, waru amayun ā ri pe ātsumā ā tsu shi. ⁹ Amma nā tsu damma nusu tsu, u tā yuwaan tsu gafura vu nusu tsu adama a nā āyi za na tsu shiton nzuwulai n dā, waru āyi za na tsu yuwan ili nā ābulā a dā. Āyi waru u tā za'wā tsu diga ā nusu na tsu yuwain. ¹⁰ Nā tsu damma koto tsu yuwan unusu shi, tsu tā kambuwusā Asulā za ve epen, waru tsu to rocosu ikaka yā yi i ri nu ubatā wu nden o okolo ā tsu shi.

2

Yesu da za vi ikambi i tsu

¹ Ncigata m muwun n vā, n tā danasaa dū ili i nda adama i yuwan unusu wan.

Agba nā tsu yuwan unusu, Yesu Zamawawa za na ri za vā ābulā, u tā pati Dada o unā u tsu.

Agba ni i yuwan unusu, Yesu Zamawawa tsu yuwan tā ili i na yi ntsayi kuci, u tā pati Dada o unā u tsu. ² Āyi dā kucci adama ā nusu tsu. Nusu tsu dā u tarai goon shi, amma hali nā nusu va ama ātsumā o uvadi suru.

³ Tsu te reve na amayun tsu reve tā Asulā nā tsu toni ikaka i na u dammai suru. ⁴ Za na suru dammai, “N reve tā Asulā,” agba u yuwan tsu-toni ni ili i na u dammai shi,

vuma ndolo za ve epen dā, waru amayun ā ri pe ātsumā ā yi shi. ⁵ Amma nā tsu yuwan tsu-toni ni ili i na Asulā a dammai, tsundolo tsa dā icigi yā Asulā yaa lamba ili i ro ātsumā ā tsu shi, ne dā waru tsee reve tsu tā pe ātsumā ā yi. ⁶ Nā tsu damma ātsu ama ā yi a dā, tsu yuwain cine Yesu yuwain.

Asulā a damma tsu cigai ama

⁷ Ncigata n vā, maa danasaa dū tsarā n ca dū wilā u sa'avu shi. Za na a fara ca ndu dāda, waru ikaka i na yu uwwai de dā.

⁸ Amma hali n gogo u tu usa'avu. Zamawawa roco tā wilā u nda amayun a dā, ādu waru i roco tā ne. Ye ene tā irumbu i tā mākarā, waru ekan a amayun a te ikanasa ulobonu.

⁹ Vuma na dammai suru, “N tā ā nden ātsumā e ekan,” āvu u 'yuwan za vā yi, cu'un vuma ndolo hali n gogo u tā pe nden ātsumā e irumbu.

¹⁰ Za na cigai āzā ā yi suru u ta a mmalu ātsumā e ekan, waru waā tawaā nu utadatsasā shi. ¹¹ Nā tsu 'yuwan ozo o ro, tsu tā nden ātsumā e irumbu, waru tsu tā a mmalu ātsumā e irumbu.

Tsu reve ubatā u na tsaā tyo shi, adama a na tsaa gura ene ili ātsumā e irumbu shi.

¹² N tā danasaa dū muwun n vā,

adama a na Asulā a yuwaan dū tā gafura vu nusu dū ātsumā a ala e Yesu Zamawawa.

¹³ N tā danasaa dū nan dada,

adama a na i reve yi ta, vuma
na shi diga o ufaru.

N ta danasaa du olobo ne es-
heli,

adama a na i lyuwa ta aci a za
vi iwuya.

N ta danasaa du muwun,
adama a na i reve ta Dada'a.

¹⁴ N ta danasaa du nan dada,
adama a na i reve yi ta, vuma
na shi diga o ufaru.

N ta danasaa du olobo ne es-
heli,

adama a na i ta nu ucira.

Adanshi a Asula a ta pe
atsuma a du,

waru i lyuwa ta aci a za vi
iwuya.

¹⁵ She i ciga uvadi ko ili yu
uvadi wan. Ni i ciga uvadi,
icigi ya Dada yi pe atsuma a
du shi. ¹⁶ Apa re vu uvadi: tsu
ciga ta tsu uwaa aciyatsu
uyo'o wu unusu, icigi yi
iwuya i na tse eneshe, waru a
'yasasan avangaci adama e ili
i na tsu ri na ayi. Atsuma e le
babu ili i na yu utai ya Dada,
amma suru nle o uvadi u da
o utai. ¹⁷ Uvadi ni ili i na i ri
pe suru a na ama a cigai suru
o to koto, amma vuma na o
tonishi ili i na Asula a cigai u
ta tsura wuma u babu ukotu.

Ma'yuwatan ma Yesu

¹⁸ Ncigata m muwun n va,
rana vu ukosu da nda'a. Yu
uwua ta de a na ma'yuwatan
ma Zamawawa ma ri lo a
tawa, gogo gba n'yuwatan
ma abunda mu Zamawawa n
ta pa. Ne da tsu revei a na
rana vu ukosu da. ¹⁹ Ama a
nda a lyawa ta a'isa a aza e
Itoni a tsu, adama a na ko de
e pe atsuma a tsu na amayun
shi. Na a shi pe atsuma a tsu

na amayun, a shi te isawan
obolo na atsu. Ukaru u le u
roco ta a pe atsuma a tsu shi.

²⁰ I ta nu une'e u na Za va
Akiza ca ndu, adama o ndolo
suru ndu i reve ta amayun.

²¹ She na n danaa du adama
a amayu'un shi, adama a na
i reve yi ta de. I reve ta a
na ama e epen e pe atsuma
a amayun shi. ²² Zane da za

ve epe'en? Vuma na wasain
Yesu ayi da da Zamawawa'a,
ayi da za ve epen. Vuma
na dammai ne suru, ayi
ma'yuwatan ma Zamawawa
ma da, waru u 'yuwan ta
Dada'a na Mawu'un. ²³ Vuma
na wasain Mawu'un, vuma
ndolo fo u wasan ta Dada.
Amma na tsu damma tsu usu
ta Mawu'un, tsu usu ta Dada
fo.

²⁴ I lyuwa elime ni itoni yu
uritosu u na i tsurai nu ufaru.
Ni i lyuwa elime ni itoni yi
ili i na i tsurai nu ufaru, i
ta dana obolo na Mawu'un
waru obolo na Dada'a. ²⁵ Apa
ili i na Zamawawa yuwaan
tsu nzuwulai n na waa ca
tsu: u ta ca tsu wuma u babu
ukotu.

²⁶ N ta danasaa du tsara n
rono du atsuva adama ama
a na a cigai a luluma du.

²⁷ Amma adu, Zamawawa
tsuwan du ta Ruhu va yi. Na
Ruhu va yi ri obolo na adu,
yaa ciga nanza roco du shi.
Adama a na Ruhu va yi tsu
rito du ta ili suru, waru ili i
na woo ritosu amayun a da,
epen a da shi. I toni uritosu u
Ruhu, waru i lyuwa elime na
mobolo na Zamawawa.

²⁸ Amayun, ncigata m
muwun n va, i lyuwa elime

o**o**lo nā Zamawawa, adama nu u kamba, tsu to o'wo babu wovon waru tsu uwwai wono a makakan mā yi wan. ²⁹ I reve tā Zamawawa tā nā a**ḅ**ulā. I reve waru vuma na a yuwusan ili ya a**ḅ**ulā suru wo o'wo tā mawun mā A**Ṣ**ulā.

3

*Atsu muwun mā A**Ṣ**ulā n da*

¹ Dada ciga tsu tā a**ḅ**unda lon, adama o ndolo a ḁa e ḁe ntsu muwun mā A**Ṣ**ulā. Amayun a**ṣ**u muwun mā yi n ḁa. Adama a na ama o uvadi e revei Dada'a shi, ayi ḁa i zuwai e reve ntsu shi. ² N'utsa n na n cigai, gogo a**ṣ**u muwun mā A**Ṣ**ulā n ḁa, agba koto u roco tsu ili i na tsoo o'wo shi, nā Yesu Zamawawa kamba. Agba tsu reve tā nu u tawisa, tsu to o'wo cine u ri, adama a na tsu te ene yi cine u ri na amayun. ³ Aza a na a usuyi adanshi a nda a guzasa aciyele cece cine Zamawawa ri cece.

⁴ Vuma na yuwain unusu suru u kuda tā wilā wā A**Ṣ**ulā, adama a na unusu unata u ḁa u ri nā nlangi nā A**Ṣ**ulā o**o**lo nā wilā wā yi. ⁵ I reve tā Yesu Zamawawa tawā tā tsara u tawa unusu, waru ayi u ri nu unusu shi. ⁶ Adama o ndolo vuma na a**ḁ** ḁanu o**o**lo nā ayi waa lyuwa elime nā mayan mo unusu shi. Vuma na gba lyuwai elime nā mayan mo unusu koto we ene yi shi waru koto u reve yi shi.

⁷ Muwun n vā she i lyawa nanza lulumā ḁu adama e ili i nda wan: na ama a yuwusan nden n sa'ani, a ta yuwusan ne adama a

na a**ḁ** a a**ḅ**ulā a ḁa, cine Yesu Zamawawa ri nā a**ḅ**ulā. ⁸ Vuma na lyuwai elime nā mayan mo unusu wo o'wo tā vuma Mekerencesu. † Mekerencesu ma ta yuwusan unusu diga o ufaru. Agba Mawun mā A**Ṣ**ulā mā tawā tā tsara u lungusa linga vā yi. ⁹ Aza a na a ri muwun mā A**Ṣ**ulā a tsu lyuwa elime nā mayan mo unusu shi, adama a na u ca nle wuma u sa'avu. Waru adama a na A**Ṣ**ulā a ḁa Dada le, aa gura lyuwa elime nā mayan mo unusu shi. ¹⁰ Tsu ta gura reve ko zane ḁa mawun mā A**Ṣ**ulā, waru ko zane ḁa mawun me Mekerencesu. Vuma na a yuwusan ili i sa'ani shi suru, mawun mā A**Ṣ**ulā ma ḁa shi. Vuma na gba cigai za vā yi shi, mawun mā A**Ṣ**ulā ma ḁa shi.

I cigalai

¹¹ Cu'un vi ikaka i nda ayi ḁa yu uwwai diga o ufaru: tsu cigalai. ¹² She yoo o'wo ana Kayinu† wan, za na o'woi za vu za vi iwuya reve wu una zawa'a vā yi. Nye i zuwai wu una niyi? Adama e ili i na Kayinu yuwain iwuya i ḁa, agba ili i na zawa'a vā yi yuwain isa'ani i ḁa. ¹³ N'utsa n vā, she i yuwan asalama wan na ama o uvadi a nda a 'yuwan ndu. ¹⁴ Icigi i na tsu cigalai u roco tā tsu pasa tā ukwā a tyo wuma. Vuma na ri ni icigi cu'un nda shi, u buwa tā ukwā. ¹⁵ Vuma na 'yuwain za vā yi za mona ḁa, waru i reve tā a**ḁ** a mona a ri nā wuma u babu ukotu a**ṣ**umā e le shi.

¹⁶ Apa cine tsu revei ili i na a tsu de icigi: Yesu ca ta wuma wa yi adama a tsu. Adama o ndolo atsu fo u lobono ta tsu cayi wuma u tsu adama a ama o ro! ¹⁷ A damma za ro ta nu utsuru avu we ene vali ko ka nu ulambu, reve u 'yuwan a kamba yi. Icigi ya Asula i ri atsuma a cu'un vuma ndolo shi. ¹⁸ Muwun, tsu roco ta icigi a tyo ubata wa ama, na tsu kamba le na amayun, amma tsu yuwusain adanshi a aci a yi goon wan. ¹⁹ Na tsu ciga ama, tsu reve ta na tsu ri pe atsuma a amayun, waru tsu ta na asuvu nden a makakan ma Asula. ²⁰ Amma na tsu ri na asuvu nden atsuma a tsu shi adama o wono, to, Asula a la'a ta okolo a tsu, waru u reve ta ili suru.

²¹ N'utsa n va, na tsu ri na asuvu nden atsuma a tsu, tsu ta dana a makakan ma Asula babu wovon. ²² U ta ca tsu ili i na tsu patiyi suru, adama a na tsu to tonon yi waru tsu ta yuwusan ili i na yoo yo'onotosu yi okolo. ²³ Apa ili i na Asula a dammai: tsu usuyi Mawun ma yi, Yesu Zamawawa, avu waru tsu cigalai. Ayi da waru ili i na Yesu roco ntsu tsu yuwan. ²⁴ Aza a na aa yuwusan tsu-toni na wila wa Asula, a ta pe nden atsuma a Asula, waru fo u ta pe atsuma e le. Tsu reve ta Asula a ta pe nden atsuma a tsu adama a Ruhu na Asula a ca ntsu.

4

Munlu me epen

¹ Ncigata n va, she i usu vuma na tawa suru a dansa u ta na Ruhu va Asula wan. I lyungwa le ne'en suru, tsara i reve ko amayun a da o uta ta ubata wa Asula. Ama a Asula e epen a abunda a kara ta de a uwa atsuma o uvadi. ² Apa cine yee reve Ruhu va Asula: Vuma uta ta ubata wa Asula nu u damma Yesu Zamawawa tawa ta o uvadi tsu vadilima. ³ Amma vuma na wasain adanshi a nda a adama e Yesu u ri na Ruhu va Asula shi. Cu'un ruhu vuma ndolo wu uta ta ubata u ma'yuwatan ma Zamawawa. I reve ta de a na ma'yuwatan mo ndolo ma ta tawa atsuma o uvadi, waru u tawa ta de.

⁴ Muwun n va, adu aza a Asula a da, waru i lyuwa ta aci a n'yuwatan n ndolo. Ruhu va Asula ta pe atsuma a du, waru u la'a ta za na ri pa o uvadi ucira lon. ⁵ N'yuwatan n ndolo a ta yuwusan adanshi e ili yu uvadi adama a na ele fo aza o uvadi a da, waru ama o uvadi a tsu zuwaa le ta atsuvu. ⁶ Atsu gba ama a Asula a da, ayi da i zuwai aza a na e revei Asula aa zuwusaa tsu atsuvu. Na ama a Asula a da shi, aa zuwaa tsu atsuvu shi. Ne da tsee reve ko vuma ta na Ruhu va amayun ko ruhu ve epen.

Ubata wa Asula u da icigi i tsu uta

⁷ N'utsa n va, tsu cigalai, adama a na icigi e ekere a Asula a da wu utai. Za na rocoi icigi suru mawun ma Asula ma da, waru u reve ta Asula. ⁸ Vuma na ri ni icigi

shi, u reve *Asulā* shi, adama a na *Asulā* icigi i *da*. ⁹ *Asulā* o roco tsu *ta* icigi *ya* *yi* ana u lyunguyi Mawun *ma* *ta* *ma* *yi* *atsuma* o *uvadi* *tsara* u ca tsu wuma. ¹⁰ Apa icigi *ya* amayun: *Atsu* *da* tsu *cigai* *Asulā* shi, amma *ayi* *da* u *ciga* ntsu *da**da* u lyunguyi Mawun *ma* *yi* wo o'wo kucci vi ili i na yaa tawa nusu tsu. ¹¹ N'utsa n *va*, adama a na *Asulā* a *ciga* ntsu tsunda, *atsu* fo tsu *cigalai*. ¹² Babu vuma na enei *de* *Asulā*, amma *na* tsu *cigalai*, *Asulā* *a* to *obolo* *na* *atsu*, waru *icigi* *ya* *yi* i *ta* *tapu* *atsuma* *a* tsu.

¹³ *Asulā* a ca tsu *ta* *Ruhu* *va* *yi*. Ne *da* tsu *revei* a na tsu ri *obolo* *na* *ayi* cine u ri *obolo* *na* *atsu*. ¹⁴ *Asulā* *a* lyungu *ta* Mawun *ma* *yi* wo o'wo *Za* vi *Iwawi* yu *uvadi*. Tse ene *yi* *ta*, *da**da* i *zuwai* *tsaa* *dansaa* ama o ro adama *a* *yi*. ¹⁵ *Za* na tarai Yesu Mawun *ma* *Asulā* ma *da*, u to *obolo* *na* *Asulā*, *Asulā* fo u to *obolo* *na* *ayi*. ¹⁶ *Atsu* *aciyatsu* tsu *reve* *ta* cine *Asulā* a *ciga* ntsu lon, waru tsu ca *ta* *okolo* *a* tsu e *ekere* *a* *yi* suru suru.

Asulā *icigi* i *da*. *Na* tsu lyuwa elime *na* *ncigalai*, tsu to *obolo* *na* *Asulā*, waru u to *obolo* *na* *atsu*. ¹⁷ *Na* tsu *ciga* *aza* *a* tsu ni *icigi* *ya* amayun, *avu* tsu *danu* cine Zamawawa yuwain *atsuma* o *uvadi* u *nda*, *tsaa* *uwu* wovon o urana wu *uge'etosu* shi. ¹⁸ Babu wovon *atsuma* e *icigi*, *icigi* *ya* amayun i tsu lo *ta* wovon. *Na* vuma ri a *uwu* wovon u ta *majiyān* *gashi* a ta ca *yi* *oforo*. *Na*

vuma ri a *uwu* wovon, *icigi* *ya* *Asulā* koto i ri *ugbamu* *atsuma* *a* *yi* shi.

¹⁹ Tsu te *icigi* adama a na *Asulā* a *da* a *fara* *ne'en* *ciga* ntsu. ²⁰ *Na* vuma *damma*, “N *ciga* *ta* *Asulā*,” *avu* u 'yuwan *za* *va* *yi*, *za* *ve* *epen* a *da*. Aza a na a *cigai* *aza* e le a na e *eneshe* *kuci* shi, aa *ciga* *Asulā* a na koto e *enei* shi. ²¹ Apa *wila* u na *Asulā* a ca ntsu: aza a na a *cigai* *Asulā* a *ciga* a 'yuwan a *ciga* *aza* e le.

5

Ulyuwu wa aci wu uvadi

¹ Vuma na *usuyi* suru a na Yesu Zamawawa *da*, mawun *ma* *Asulā* ma *da*. Vuma na *cigai* *dada* u *ciga* *ta* mawun *ma* *yi* fo. ² Apa cine tsu *revei* tsu *ciga* *ta* *muwun* *ma* *Asulā*: *na* tsu *ciga* *Asulā* *avu* tsu *yuwan* *ntoniloi* ni ili i na u *dammai*. ³ Tsu roco *ta* tsu *ciga* *ta* *Asulā* *na* tsu *yuwan* *ntoniloi* *na* *wila* *wa* *yi*, waru *a* ri *usan* u na *tsaa* *kuru* shi. ⁴ Vuma na ri mawun *ma* *Asulā* suru, u ta lyuwa *aci* o *uvadi*, waru *ucawu* wo *okolo* *a* tsu *ayi* *da* ili i na i tsu ca tsu *malyuwa* ma *aci*'i. ⁵ *Zane* *da* aa *gura* lyuwa *aci* o *uvadi*? She vuma na *usuyi* Yesu *da* Mawun *ma* *Asulā*.

Adanshi a sa'ani adama e Yesu

⁶ Yesu Zamawawa *da* *tawai* *ya'a* tsu o ure u na *a* *rumbu* *niyi* *na* *mini* *na* *mpasa* mo *ukwa* *ma* *yi*. O ure u *mini* ma *da* u *tawai* *goon* shi, amma *obolo* *na* *mpasa* *na* *mini*. Waru *Ruhu* na *aciyayi* u

damma t̄a adanshi'i amayun a ɗa, adama a na Ruhu'u a amayun a ɗa. ⁷ Ili i ta'atsu i t̄a lo i na i yuwain adanshi adama e Yesu: ⁸ Ele ɗa Ruhu, na mini, obolo na mpasa, suru nle adanshi a amayun a t̄a a ɗa aa yuwusan. ⁹ Tsu usu t̄a ama na a damma ili i ro amayun a ɗa. Amma ili i na Asul̄a a dammai u la'a t̄a ucira, waru ili ya amayun a na u damma ntsu ayi ɗa adama a Mawun ma yi. ¹⁰ Za na usuyi Mawun ma Asul̄a suru u reve t̄a ili i na Asul̄a a dammai a aci a yi amayun a ɗa. Amma za na usuyi ili i na Asul̄a a dammai amayun a ɗa shi, nu u yuwan tsundolo u ɗe t̄a Asul̄a za ve epen. ¹¹ Apa ili i na Asul̄a a damma ntsu: Asul̄a a ca tsu t̄a wuma u babu ukotu, waru Mawun ma yi, ayi ɗa u zuwai wuma u ndolo wo o'wo ne. ¹² Vuma na ri na Mawu'un u t̄a na wuma u nda, za na waru ri na Mawun ma Asul̄a shi u ri na wuma'a shi.

Wuma u babu ukotu

¹³ N ta ɗanasaa ɗu aza a na a usuyi Mawun ma Asul̄a, tsara i reve i t̄a na wuma u babu ukotu. ¹⁴ Tsunda tsu ta gura 'yawa ubata wa Asul̄a babu wovon, waru tsu reve t̄a u ta uwwa tsu na tsu pati yi ili i na u cigaa ntsu. ¹⁵ U tsu uwwa tsu t̄a mantsa ma na tsu pati niyi. Adama a na tsu reve t̄a a na amayun a ɗa, tsu reve t̄a waru u tsu ca tsu t̄a ili i na tsu pati niyi suru.

¹⁶ Na ve ene za vi Itoni a yuwusan unusu u na u rawai ukwa shi, i pati Asul̄a, u ta ca vuma ndolo wuma. N ta yuwusan adanshi adama a ama a na a yuwain unusu u na u rawai ukwa shi. Agba unusu u na u tsu tawa nu ukwa u t̄a lo,* n zuwa ɗu i yuwan avasa ubata wa Asul̄a adama a cu'un ndolo shi. ¹⁷ Mantsa ma na i yuwain iwuya suru, unusu u ɗa, agba cu'un vu unusu suru ɗa tsu tawa nu ukwa shi.

¹⁸ Tsu reve t̄a aza a na a ri muwun ma Asul̄a a tsu lyuwa elime na mayan mo unusu shi. Yesu Zamawawa Mawun ma Asul̄a ma tsu kalyuwusa le t̄a, waru za vi iwuya aa gura ju'wan le shi.

¹⁹ Tsu reve t̄a e ekere a Asul̄a ɗa tsu ri, agba ayi za vi iwuya ta yuwusan tsugono tsu uvaɗi suru.

²⁰ Tsu reve t̄a a na Yesu Zamawawa Mawun ma Asul̄a ma tawa ta avu u roco tsu Asul̄a a amayun. Tso o'wo t̄a obolo na Asul̄a a amayun, adama a na tsu ri a muwulai na Mawun ma yi Yesu Zamawawa. Ayi ɗa Asul̄a a amayun za na tsu ca wuma u babu ukotu.

²¹ Muwun n va, i ciga i 'yuwan i suma itoni ya amali.

* **5:16** Unusu u na u tsu tawa nu ukwa ayi ɗa vuma 'yuwan a usu Yesu Zamawawa, waru vuma 'yuwan a ciga aza a yi. She na ayi za vu unusu u vadala ɗa goon wa tsura gafura.

Mepepelime me Ire ma Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi da mepepelime me ire ma na Yahaya danai. E mepepelime ma nda, u damma ta u dana yi a tyo a “ka na Asula a dangwai obolo na muwun ma yi.” Ucasu wa atsumalima a aza e Itoni a dana ta lo a mantsa'a, Yahaya yuwan ta ulinga ni idanshi i nda o unā wa aa'isa na ama a na a ri pe.

Yahaya damma ta icigi ili ya abula i da e ekere a Asula, ne da fo icigi i ri na abula e ekere a aza e Itoni. A mantsa mo ndolo, ama o ro a dansa ta a na Zamawawa vuma da na amayun shi, amma ruhu da na ama ee ene ne esu e le. Reve Yahaya damma ayi ndolo epen a da, amma amayun ayi da Yesu Zamawawa vuma da na amayun. Reve u damma aza e Itoni a 'yuwan munlu me epen.

Ana'an fo, munlu me epen n ta lo aza a na a yuwusan uritosu wa amayun shi. Aza e Itoni a 'yuwan munlu me epen n ndolo. Ili ya abula i da aza e Itoni a ciga amayun, waru a cigalai.

Ili in a iripe atsumā a aatagada a nda

1. Amayun ni Icigi (4-11)

* **1:1** Danshi Tsheleni pa nda ta yuwusan adanshi adama a aabara tsu zagbain.

† **1:1** Ayi ka obolo na muwun ma yi u ta yuwusan adanshi a aa'isa a aza e Itoni na aza a na a uwusa pe.

2. Icasu yu Ukosu (12-13)

Icasu

¹ Amu, Yahaya zagbain,* amu da n danai mepepelime ma nda a tyo a ka na Asula a dangwai obolo na muwun ma yi.† N ciga du ta na amayun. Amu da n ciga ndu goon shi. Ama a na e revei amayun suru a ciga du ta fo. ² Tsu ciga du ta adama a amayun a na a ri pe atsumā a tsu waru u ta dana pe babu ukotu.

³ N ta yuwusan avasa tsara Asula Dada na Yesu Kristi Zamawawa za na ayi da Mawun ma yi u yuwaan tsu isa'ani waru we ene iliyali i tsu! Lyawa a ca tsu asuvu nden, na amayun ni icigi.

Amayun ni icigi

⁴ N yuwan ta mazanga ma abunda ana mu uwwai muwun n du n ro oo tonore wa amayun, cine Dada damma ntsu tsu yuwan.

⁵ Nawayi va, n danaa wu tsara vu yuwan ili i sa'avu i ro shi. N danaa wu ta tsara n damma du i cigalai, ayi da ili yu ufaru i na a damma ntsu tsu yuwan. ⁶ Ayi nda ayi da icigi: na tsu yuwain ili i na Asula a damma ntsu tsu yuwan. Waru u damma ta diga o ufaru i cigalai.

⁷ Munlu me epen na abunda a ta kandaruwusa atsumā o uvadi. Aza a wulumu a nda a ta dansa a na Yesu Zamawawa ri na lipu cu'un vu vadilima shi.

Agba aza e epen a da waru n'yuwatan mu Zamawawa n da. ⁸ I yuwan ugbozu. Ni i yuwan ugbozu shi, i ta gura lamba ili i na i lingai adama a yi suru. Amma ni i yuwan ugbozu, i ta tsura iliyinkapa i du tapu. ⁹ Vuma na isawain atsuma o uritosu wa Yesu Zamawawa shi, avu u feletyo, u ri obolo na Asula shi. Vuma na isawain atsuma o uritosu'u u to obolo na Dada na Mawun. ¹⁰ Na vuma tawa atsuma e ibolo i du, agba u yuwan uritosu wa amayun a aci a Zamawawa shi, she i banu yi a 'wa du ko i casa yi ko ke'en wan. ¹¹ Ni i raba cu'un vuma ndolo, i yuwan ta fo cu'un vu ulinga vi iwuya ya yi.

Idanshi yu ukosu

¹² N ta ni ili ya abunda a na n cigai n damma du, agba n ciga n dana le a avu'un shi. Amma n ta a majiyan n tawa n yuwan adanshi na adu esu esu, tsara tsu dana tapu na mazanga.

¹³ Muwun mu za va wu vu ka za na Asula a dangwai a ta lyungusaa wu ni icasu i le.†

† **1:13** Ka na a yuwusan adanshi a aci a yi pa nda aa'isa a na Yahaya danci ana u danci mepepeli me ma nda ma da, muwun ele da aza a na a uwusa atsuma a aa'isa a aza e Itoni.

Mepepelime ma Ta'atsu ma Yahaya

*Ucuduwu wa aatagada a
nda*

Ayi nda ayi da mepepe-
lime ma ta'atsu ma na Yahaya
danai. E mepepelime ma nda,
u damma u ta danasaa Gayu
i'utsa ya aḅula ya yi.

Yahaya danaa ta Gayu a
cuwusa yi cine u kambai
munlu ma aza e Itoni ma
amayun a mantsa'a. U
yuwan ta fo adanshi a
Diyotarifi, za na 'yuwain
a kamba aza a na o ritoi
amayun.

Ana Yahaya yuwaan ntsu
adanshi a ama e re a nda,
u roco tsu ta iroci i wuma
i sa'ani na wuma u babu
ulobonu.

*Ili in iripe atsuma a aata-
gada a nda*

1. Icaṣu a tyo ya Gayu (1-4)
2. Ulobonu wu mmalu
oḅolo (5-12)
3. Icaṣu yu Ukosu (13-15)

Icaṣu

¹ Aḡu, Yahaya zagbain,*
aḡu da maa danasaa wu
mepepelime ma nda, i'utsa i
va Gayu. N ciga wu ta adama
a na tsu to tono amayun.

² I'utsa i va, n ta yuwusaan
wu avasa adama ili suru i
wala wu mejege, waru vu
dana na lafiya lipu cine n
revei asuvu a wu a ri atsuma
e Itoni. ³ N zangana ta lon

ana aza e Itoni o ro a tawai
a damma numu adama a
amayun a wuma a wu na cine
voo tono ure wa amayun. ⁴ N
tsu yuwan ta mazanga kuci
na mu uwwa a na muwun n
va n to tono ure wa amayun.
Babu ili i ro i na i la'ai ili i
ndolo mazanga.

⁵ I'utsa i va, vu ta yuwusan
ili ya aḅula adama a na vaa
kambusa munlu ma aḅula
aza a na a ri atsuma a mmalu,
ko na wo o'woi omocin a da e
ekere a wu. ⁶ A damma ta aza
e Itoni adama e icigi ya wu. N
ta patishi wu vu kamba le o
ure u na Asula aa uwwa uyo'o
na a lyuwa elime atsuma a
mmalu n na aa yuwusan. ⁷ A
baza ta atsuma a mmalu n
le tsara a yuwaan Yesu Kristi
Zamawawa aganda. A tsu
ushi ili i ro e ekere a aza a
na koto o o'woi aza e Itoni
shi. ⁸ Adama o ndolo atsu
na aciyatsu tsu kamba nle
tsara tsu lingai oḅolo adama a
amayun.

⁹ N danaa ta de aa'isa
mokodi me mepepelime,
amma Diyotarifi vuma
na cigai wo o'wo zagbain
atsuma e le, u 'yuwan ta a
uwwa tsu. ¹⁰ Na n tawa n
ta damma ili i ro i na waa
yuwusan na adanshi a vama
a na waa yuwusan a aci a tsu.
Ili i na i la'ai usan ayi da, u
'yuwan ta a usu munlu nna n
tawai. Hali waru u tiga ta aza
a na a cigai a raba le, reve u
lo le atsuma a aa'isa.

¹¹ I'utsa i va, she vu toni ili
i na i ri iwuya wan, amma
vu toni ili i na i ri ulobonu.

* 1:1 Danshi Tsheleni pa nda ta yuwusan adanshi adama a aabara ana zagbain.

Za na a yuwusan isa'ani suru vuma vā Asulā ɗa. Amma za na a yuwusan iwuya koto u reve Asulā shi. ¹² Ama suru a ta yuwusan adanshi a sa'ani adama a Dimitiriya, waru wuma u sa'ani wā yi u roco t̄a a na vuma vā ābulā ɗa. Atsu fo tsu ta yuwusan adanshi a sa'ani adama a yi. Waru vu reve t̄a ili i na tsu dammai suru amayun a ɗa.

Idanshi yu ukosu

¹³ N t̄a ni ili i na n cigai n damma wu nā ābundā, agba n ciga n ɗana le a āavu'un shi. ¹⁴ N ta majiyan n t̄awā ubata u ɗu go'o, āvu tsu yuwan adanshi esu esu.

¹⁵ Avasa a vā a ɗa Asulā a zuwaa wu aba'un a asuvu nden! N'utsa mā wu pa nda suru a t̄a časasa wu. N te ipati ya wu vu časa n'utsa suru ɗe na ala.†

† **1:15** Adanshi a Asulā o ro a t̄a nā guzu 14 amma ozo o ro a t̄a nā guzu 15, amma ele adanshi a t̄a a ɗa aa yuwusan babu za na kaɓama ni ili i ro, aɗangulu a ɗa goon.

Mepepelime ma Yahuza

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yahuza da za na danai mepepelime ma nda. Ayi zawa'a va Yesu da. Tsu reve ta ne adama a na u dammai ayi mawun ma anawu ma Yakubu ma da, waru Yakubu zawa'a va Yesu da.

Yahuza dana ta mepepelime ma nda adama u rono aza e Itoni e Yesu atsuvu adama a munlu me epen. U rono ta aza e Itoni atsuvu adama o tonoo uritosu we epen wa ama o ndolo wan. U rono le ta waru atsuvu adama o tonoo iroci yi iwuya i wuma ya ama o ndolo wan.

Munlu me epen n ta lo ana'an. O ufaru vu te ene gashi ili ya abula i da oo toni le. Reve addama a abunda a kara a tawusa. Aatagada a Yahuza o to ritosu tsu cine tsee revei munlu ma amayun na munlu me epen.

Ili inairipe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1-2)
2. Ugesu wu ucawu wo okolo e ekere a munlu me epen (3-23)
3. Avasa o ukosu (24-25)

¹ Mepepelime ma nda e ekere a va a da wu utai, amu da Yahuza. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa da, waru zawa'a va Yakubu. Asula za na ayi da Dada, u de ta ozo o ro a dana pe atsuma e icigi ya yi waru Yesu

Zamawawa ta kalyuwusa le. Icu'un ya ama o ndolo a da maa danasaa.

² Lyawa i tsura isa'ani ya Asula, na nden mo okolo, ni icigi ya yi kukuci.

Ili i na i tsu cina aza o unusu

³ Ncigata n va, n shi ta n ciga n danaa du ili ya abunda adama e iwawi i na tsu tsurai. Agba gogo n ciga n 'yuwan n danaa du adama e ili i ro ko'o. N ciga n 'yuwan n danaa du adama i geshe amayun a Alabari a Sa'ani. Asula a ca ta amayun a nda a na a ri n vadala shi u ta o una u mantsa suru adama a ama a akiza† a yi.

⁴ N damma ta ili i ndolo adama a na ama a na a 'yuwain a yuwusaan Asula tsutoni a uwa ta e memere ma du usokowu. O to ritosu a na Asula a ta ni isa'ani waru u tsu yuwaan ta ama gafura vu unusu. Ne da u ri, amma reve a damma adama o ndolo a ta gura yuwan ili yu uwuyan u i na a cigai a yuwan biti. Asula a dangwa ta de ili i na waa yuwan ne ele nu ujimu adama a na a wasan ta Zagbain na Mogono ma tsu, Yesu Zamawawa.

⁵ N ciga ta n cuwaan du ni ili i na i revei de: Asulazuva a wawa ta de ama a yi a na wu utaa nle atsuma a Masar.† Agba a mantsa mo ro reve u lungusa aza a na a 'yuwain a usu yi. ⁶ Waru n ta cuwusaan du adama a nlingata ma Asula aza a na e isawain o ucira u na Asula a ca nle shi. A lyawa ta ubata u na a ri, reve gba Asula

a gutsu le na akani o u'wa wa ali wi irumbu. Gogo a ta pura urana wu uge'etosu. ⁷ Waru she yi icina ilyuci yo Sodom na Gomora,† ni ilyuci i na i shi zuzu ne ele wan. Ilyuci i ndolo i shiwan ta na tsipere waru na cu'un tsipere suru. Akina a kulato ta ilyuci i ndolo suru suru, waru ele da iroci ya akina a babu ukotu a na aa ca aza e iwuya atsumalima.

⁸ Hali na ne, munlu me epen n nda a ta dansa a zuwaa le atsuva adama a alavu e le. Avu a lungusa lipu le na nshinda n tsipere. Reve a 'yuwan a yuwan tsutoni na tsugono, avu a yuwaan ucira wa azagbain a zuva ulamu. ⁹ Agba ko Mika'ilu malingata ma Asula† ma gbain wu uwwa ta wovon u na waa tawaa Mekerencesu unusu na adanshi a vama, agba ayi da zagbain vu nlingata suru suru. Ana Mika'ilu danai a mawasan na Mekerencesu adama a akwakwa a lipu va Musa, ili i na u dammai goon ayi da, "Zagbain bara wu." ¹⁰ Amma munlu n nda n ta yuwusan ulamu, waru a ta yuwusaan ili i na e revei shi unā. A ta vadamma inama. A ta yuwusan ili i na lipu le cigai a yuwan, ne da aa tawaa aciyele nu ulungusu. ¹¹ Atsumalima o uwuyan u a ta cina le! Adama a na

o toniyi iroci yi iwuya ya Kayinu,† za na unai zawa'a va yi. Vadamma Balam,† a ta yuwan ili suru adama a tsura ikebe.* Waru vadamma Kora,† a ta kuwa adama o u'yaasan wa aci e le.

¹² Nna ama a nda a danu obolo na adu a abuki a alye e ilyalya yi Zagbain, a tu ushindalu u na aa lungusa ilyalya'a. Aciyele a da goon a tsu kalyuwusa o ure u na u tsu tawaa na wono. A ta vadamma upepu u na wunla u tsu kebe a tyo e ida agba u tsu ro'o shi. A ta waru gashi danga na ri na muwun shi a mantsa mo uta'an. Ukwā wa ndana u da a ri goon shi, amma a kuwa ta o ure suru suru, adama a na a mula ta aralu e le. ¹³ O tsu roco ta ili i wono i na aa yuwusan a alanga eteshe gashi upepu u mala za na tsu tabaluwa ashinda a mini. A ta vadamma italyo'o i na i ri a agara na a 'yawu na a tawi, waru a ta 'yawa ubata e irumbu ya abunda i babu ukotu. ¹⁴ Anuhu fo za na shi za cindere diga o ugundo wa Adamu, u yuwan ta adanshi o usokowu a Asula adama a ama a nda, avu u damma, "Uwwai, Asulazuva a ta lo a tawa obolo na nlingata ma abunda ma yi n na aa gura kece shi.

¹⁵ U te ge'eto ama o uvadi.

* **1:11** Atsuma a aalabari a Balam a na a ri pe atsuma a aatagada a Alabari a Musa (Mkc. 22:1-23:12), tse ene ta Balam dammai Balak Mogono ili i na Asulazuva a damma niyi u damma. Ayi nda ayi da aalabari a Balam goon shi. Mantsa mo ro Balam ushi ta ikebe e ekere a Balak reve u rono aza a Isra'ila adanga adama a yuwaan amali aganda, (Mkc. 31:16). Ayi aalabari a nda a pe atsuma a aatagada a Alabari a Musa a KLP shi.

U to roco ama a na a 'yuwain o toni Asulā a tā nu unusu wi iwuya suru i na a yuwain a na a 'yasayin Asulā aci.

Waru u to roco aza a na a ri azā o unusu oḅolo na aza a na a ri na Asulā shi, a tā nu unusu adama a na a ta yuwusan adanshi a vanvama a aci a Asulā.”

¹⁶ Ama a nda aza a adan-shawuya a ḁa, waru mantsa suru a tsu ḁana tā a adanshi a vama. A tsu yuwan tā cu'un vi iwuya i na a cigai a yuwan suru. A tsu 'yasasan tā avan-gaci e le, waru a tsu yuwaan tā ama adanshi uyo'o adama a tsurā ili i na a cigai.

Vu lyuwa elime nu ulinga

¹⁷ N'utsā n vā, i 'yuwan i ciga i cuwan ili i na ajiya a Zagbain Yesu a damma ndū.

¹⁸ A damma, “A tyo ḁe zuzu nu ukosu u mantsa, ama a tā ḁana lo na aa wasan Asulā, waru ili i na aa ciga a yuwan goon ayi ḁa, aa kuru ili i na okolo e le a cigai na aa yuwaan Asulā unusu.”

¹⁹ Gogo gba a mantsa ma nda, a tā pa, waru ele ḁa aza a na aa kakasasa ḁu. A ta yuwusan wuma ni icigi i lipu adama a na Ruhu vā Asulā ri nden atsumā e le shi.

²⁰ Amma n'utsā n vā, i 'yuwan i ciga i suwa aciyaḁu e ikyun yu ucawu wo okolo ya akiza a ḁu. Waru i lyuwa elime na avasa cine Ruhu va Akiza† rocoo ndū. ²¹ I guzā aciyaḁu atsumā e icigi ya Asulā ko na yaa pura

isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa u rawato ḁu a wuma u babu ukotu. ²² Vu kaḁa asuvu na aza a na koto e revei ili i na aa kuru shi. ²³ Vu wawa ozo o ro, vu usa le diga e elentsu a akina o uge'etosu. Ama o ro a tā lo aza a na vee ene iliyali, amma vu ḁanu nu ugbozu ne ele gashi unusu u le u zuwa tā itana i le yo o'wo na ashinda.

Avasa e ica

²⁴ Gogo, i ca Asulā tsug-bain, adama a na u gura tā kalyuwā ḁu tsarā i riya wan, waru u ta zuwa ḁu yo o'wo aza a na a ri nu unusu shi, reve waru u ca ḁu mazanga lon. Avu waru u tawato ḁu ubata u tsugbain tsā yi. ²⁵ Nu ujimu ḁe, a tyo mantsa ma nda, hali a tyo o ukosu, Asulā a ḁa Za vi Iwawi i tsu adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu. Tsugbain suru za vā yi ḁa. Tsugono suru za vā yi ḁa. Ucira suru suru za vā yi ḁa. Waru ili suru i tā o ukere wā yi.

Ami.

Wenu wa Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Aajiya Yahaya da danai aatagada a nda. U damma ta ili i na we enei atsuma a alavu alavu adama e ili i na Asula o foboi waru ni ili i na yaa fara o ukosu wu uvadi.

Ikaka'a u ta na pasu ta'atsu. U damma ta a na cira vi iwuya ta pe atsuma o uvadi o ulinga, adama o ndolo aza e Itoni o to sowo atsumalima waru a ta kuwa. U yuwan ta adanshi a Magiri'i ma Asula, za na ayi da Yesu. U ta lyuwa aci a ama e iwuya suru na cira na ri a nlangi na Asula. O ukosu, Asula a ta ni iliyinkapa i sa'ani yaa abunda i na waa ca ama a na aa lyuwa elime nu ucasu wo okolo ya Kristi Zamawawa. Ikaka atsuma a aavu'un suru ayi da Asula a ta na akiza waru u ta nu ulyuwu wa aci.

Aatagada a nda wenu wi ili i na ama aa gura ene da shi. Yahaya yuwan ta ulinga ni idanshi ya ama adama u damma cine ili ya zuva i ri. Re ta lo na abunda a na vaa gura reve ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda, amma abajini e ikaka u ta a alanga eteshe waru u vadala shi. Apa abajini e ikaka'a: Yesu Kristi lyuwa ta aci a cu'un vi iwuya suru ubata suru. Urana u ta lo a tawa a na Male na cu'un vi iwuya suru aa tsun le atsuma

a mala ma akina, reve zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu u tawa ubata u na aza a na o toniyi Yesu aa dana obolo na ayi na asuvu nden.

Ili inairipe atsuma a aatagada a nda

1. Adanshi o usokowu diga Yahaya (1:1-8)
2. Alavu alavu a Asulazuva a Wuma (1:9-20)
3. Mpepelime a tyo a'isa e cindere (2:1-3:22)
4. Alavu alavu a aganda de zuva (4:1-11)
5. Aatagada ne erepu e cindere (5:1-6:17)
6. Aganda a makakan ma ndanata ma Asula (7:1-17)
7. Avana e cindere (8:1-11:19)
8. Aagangu na Adodo e re (12:1-13:18)
9. Alavu alavu o uge'etosu wa Asula na mekede (14:1-15:8)
10. Akwanu e cindere o upan wa Asula (16:1-21)
11. A lyuwa ta aci a n'yuwatan ma Asula (17:1-20:10)
12. Uge'etosu wu ukosu (20:11-15)
13. Zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu (21:1-8)
14. Urishelima sa'avu (21:9-22:5)
15. Kristi Zamawawa ta kambu babu ujimu (22:6-21)

Yahaya yuwan ta adanshi a aatagada a nda

¹ Apa ili i na Asula o rocoi Yesu Kristi Zamawawa, adama u damma agbashi a yi ili i na Asula aa yuwan nu ujimu shi. Avu Yesu lyungu

malingata mā yi u roco aag-bashi a yi Yahaya† ili'i. ² Reve Yahaya damma ili i na we enei biti adama e ikaka ya Asulā na adama e ili i na Yesu Zamawawa dammai ni ili i na u yuwain waru. ³ Asulā a ta zuwaa za na ee dewushe ama idanshi yi ikaka i nda nu unā aba'un, waru u ta zuwaa za na uwwai reve u yuwan tsu-toni nā ayi aba'un. Adama a na mantsa ma yuwan tā zuzu a na ili i nda yaa fara.

Yahaya cāṣa tā a'isā a aza e Itoni e cindere

⁴ Apa mepepelime ma na Yahaya danai a tyo ubatā wā a'isā a aza e Itoni e cindere a na a ri a Asiya.*

N ta avasa Asulā o roco ḍu isa'ani na asuvu nden a yi. Asulā ayi ḍa za na ri lo diga o ufaru, u tā lo gogo, za na waru ri lo a tāwā. Waru nan ruhu e cindere a na a ri a mākaḱan mā ndanātā n tsugono tsā Asulā o to roco ḍu isa'ani na asuvu nden. ⁵ Ne ḍa waru Yesu Zamawawa za na a zuwayi ucira o udansa wa amayun adama a Asulā. Ayi ḍa za na fara 'yoyin aṭsumā a aḱwākwā. Ayi ḍa mogono mo tsugono mo ngono mu uvaḍi.

Ayi ḍa za na ciga ntsu, waru ayi ḍa u zuwa ntsu tsu la'a ucira wu unusu u tsu ana wo ocoi mpasa reve u kuwā adama a tsu. ⁶ Adama o ndolo reve wo o'woto tsu mmaci mā yi nan ganu a yuwusaan Asulā Dada vā yi aḡandā. Tsugbain nu ucira

babu ukotu za vā Yesu Zamawawa ḍa! Ami.

⁷ Kalyuwai, ayi ḍa ndolo a tāwā e eleshe! Koyan ḍa te ene yi, hali na aza a na a zuwa a sapa niyi ni ibata, waru elentsu o uvaḍi suru a tā shon lon adama a yi. Ne ḍa, u to o'wo ne! Ami.

⁸ Asulā Zagbain damma tā, “Amu ḍa Alfa† nā Omiga.† U ta dansa aṃu ḍa Ufaru waru aṃu ḍa Ukosu. Amu ḍa za na ri lo gogo, n tā lo diga o ufaru, za na waru ri lo a tāwā. Amu ḍa Asulā Mogono me Ili Suru.”†

Yahaya ene tā Zamawawa na 'yoyin

⁹ Amu ḍa Yahaya, za ḍu aṭsumā e Itoni ya Yesu† Zamawawa, waru o bongi mu tā cine o bongi ndu. N tā aṭsumā o tsugono tsā Asulā cine aḍu fo i ri. Waru n ciga n 'yuwan n yuwan ankuri n kaḱa asuvu nā aṭsumalimā a vā cine yaa yuwusan. A cāco mu tā nden mu u'wa wa ali a Batamusa, ida i memere mā mini, adama a alajiya e ikaka ya Asulā na amayun a na Yesu Zamawawa rocoi. ¹⁰ O urana wu Zagbain, reve Ruhu vā Asulā shiton wuma u vā, reve mu uwwa abajini o uḍyo tse mesun ma aavana aḱapā a vā. ¹¹ Avu uḍyo'o u damma, “Dana aṭsumā a aata-gada ili i na ve enei reve vu lyunguwā a'isā a aza e Itoni a na a ri e ilyuci i cindere i nda: Afisu, nā Simirina, nā

* **1:4** “Asiya” e ida ya Roma ayi ḍa akapi e ida ya Tukiya. † **1:8** Alfa nā Omiga idanshi yu ufaru nā yu ukosu yi idani i Tsheleni tsa ḍa, u ta dansaa tsu Yesu tā lo kafu a yuwan ili i ro waru u tā ḍanā lo babu ukotu.

Birigamu, na Tayatira, obolo na Sadius, na Filadalifiya na Lawudikiya.”

¹² Reve n vadala adama me ene za na aa yuwusan adanshi na amu, avu me ene wisawatan wi ifitila i cindere i na a yuwain na zinariya. ¹³ E memere ma wisawata'an, vuma dana ta pe na rotsoi vadilima. U dana ta wotowu na atugu a gbagbain a na a rawai a ana a yi, na mapadi mo umuna ma na a dawai na zinariya ukanda'u a makakan ma yi. ¹⁴ Anji a yi u'uri puwu ana tsikilu, esu a yi waru e ikanasa tse elentsu a akina. ¹⁵ Ana a yi waru a madala tsu rumushili na aruma a tsu ruma reve o gboro yi, udyo wa yi u rotso ta magugwa ma mini ma abunda. ¹⁶ Reve u guza italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi, na mat-sun me pe'eni ma na e tewein ma na re o utusa o unwa yi. Urewesu wa yi a madala tse ekan o urana a aci.

¹⁷ Ana me ene niyi, reve n kadato a makakan ma yi n jingada shi. Avu u kuruwa mu ukere usa'ani wa yi reve u damma, “She vu uwu wovon wan, amu da Ufaru nu Ukosu. ¹⁸ Amu da za na aa casu wuma. N shi ta n kuwa, amma gogo n ta wuma u na u ri n koto shi. N ta na mkpatu'utsu n na maa casu mu ucira u na maa kpatu'wa ko m baru ubata u na akwakwa a ri, reve n kambato le wuma.

¹⁹ “Vu dana atsuma a aata-gada ili i na vee inda gogo

suru ni ili i na yaa tawa elime. ²⁰ Nda ucuduwu wu usokowu wi italyo'o i cindere i na ve enei o ukere usa'ani u va'a, na wisawatan u zinariya wi ifitila i cindere: Wisawatan i cindere'e a'isa a aza e Itoni e cindere a da, ele waru italyo'o i cindere'e nlingata ma Asula n cindere n na maa kalyuwusa a'isa a aza e Itoni e cindere a da.”

2

Ikaka a tyo Afisu

¹ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula† ma aa'isa a aza e Itoni† a lyuci va Afisu. Za na guzai italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi'i, za na waru ri a mmalu e memere ma wisawatan wi ifitila i cindere, u ta lyungusa wu ikaka i nda: ² N reve ta ili i na vaa yuwusan suru, me ene ta ulinga wa amayun na makaBa ma asuvu ma abunda ma wu. N reve ta a na vu 'yuwain ama e iwuya. Vu lyungwa ta aza a na a dammai ele ajiya a da, agba na amayun ne da shi, reve vu cina le aza e epen a da. ³ Vu yuwan ta ankuri vu kaba asuvu ni ibongi adama a va, waru okolo a wu a tu ukaBu kuci atsuma e itoni i va.

⁴ “Agba n ta bara wu adama e ili i ro. Vu buwa e icigi ya aza a wu aza e Itoni cine vu yuwain ana vu fara usu numu shi. ⁵ She vi icina ununa vu riyai atsuma o unusu wan! Vu vadala reve vu lyawa mayan mo unusu, reve

vu yuwan ununa vu yuwain ana vu fara usu numu. Nā vu lyuwa elime nu unusu, n tā tawā n ca wu oforo n tawa wisawatan u fitila wā wu ubāta u na u ri. ⁶ Amma n ta cuwa wu adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan. Vu 'yuwan tā ili i na otoni a Nikola* aa yuwusan, ununa amu fo n 'yuwain ili i na aa yuwusan.

⁷ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isā a aza e Itoni! N ta lyawa za na biti lyuwai aci u lyuwa muwun mu udanga n na n tsu ca wuma, za na ri atsumā o u'wa u wivuwun† zuva.”

Ikaka a tyo Simirina

⁸ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā mā aa'isā a aza e Itoni a lyuci va Simirina. Za na ayi da Ufaru waru ayi da Ukosu, za na kuwai agba wo o'wiso tā wuma, ayi da waa lyungusaa wu ni ikaka i nda: ⁹ N reve tā nā atsumālimā a wu nu ulambu wā wu, agba vu tā nu utsuru! N reve tā ni ili i babu ulobonu i na ama o ro a dansa a aci a wu. A ta dansa ama a Asulā a da, agba ne da a ri shi na amayun. Obolo a ama a da a na a ri aza a Male. ¹⁰ She vu uwwa wovon wan, nā vu yuwan majiyan mā atsumālimā ma na vu ri azama vu sowo. N ta dansaa wu, Mekerrenkesu ma ta

zuwa le a lyungwā wu a zuwa ozo o ro a du o u'wa wa ali, waru o to bongi wu hali rana kupa. Vu guza mejege, ko nu u shi wo o'wo a to una wu, n ta ca wu wuma u babu ukotu vadamma ookokolo† wo o'wo wu iliyinkapa adama a na vu lyuwai aci.

¹¹ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isā a aza e Itoni! Za na biti lyuwai aci e iwuya, woo sowo atsumālimā o ukwā we ire shi.”

Ikaka a tyo Birigamu

¹² Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā mā aa'isā a aza e Itoni a lyuci va Birigamu.† Za na ri nā mat-sun me pe'eni ma na e tewein mā nā re va yi, ayi da za na a lyungusaa wu ni ikaka i nda: ¹³ N reve tā vu tā nden atsumā a lyuci na Male† mā ri o tsugono. Avu za vi Itoni† va amayun a da, waru vu kudā a usu mu shi, ko ke'en. Vu usu tā a mantsa ma na a zuwai o unai Antiba adama e isa'ani ya yi a lyuci du, ubāta u na Male mā ri o tsugono. Antiba rocosu tā ama a na ayi za vi Itoni va amayun a va a da a adanshi ni ili i na u yuwusain.

¹⁴ “Agba n 'yuwan n ciga m bara wu adama e ili i ro. Ozo o ro atsumā a du o to tono uritosu wa Balam,† za na rocoyi Balak cine waa

* **2:6** Aza a na oo tono Nikola ama o ro a da a na aa yuwusan uritosu we epen aza a na a cigai ama a yuwaan amali aganda reve waru a yuwan unusu u tsipere.

† **2:12** Atsumā a lyuci gbain va Birigamu, a'isā a dana tā lo ubāta u na ama a yuwusayin mogono mā Roma aganda tsā Asulā. Zuzu nā ayi abajini a masa'a a dana tā lo ubāta u na a tsu yuwaan amali a Zafasa aganda. Birigamu abajini a lyuci a da na Male mā danai a yuwusan tsugono atsumā o uvadi. **2:14** Mkc. 25:1.

zuwa aza a Isra'ila† a yuwan unusu. ◊ Balam gbagba le ta a tama inama i na ama a padayi amali a na a yuwusaan aganda. Waru u zuwa le ta a yuwan tsipere. ¹⁵ Ununa aza a Isra'ila a yuwain unusu, ne da waru ozo o ro a du a yuwain unusu ana o toniyi uritosu wo otoni a Nikola. ¹⁶ Gogo vu vadala vu lyawa nusu va wu! Na vu yuwan ne shi, aa jima shi n ta tawa wu reve n yuwan nlangi na ama o ndolo na matsun me pe'eni ma na moo utusa o una u va.

¹⁷ "Za na ri na atsuvu, wu uwuwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni! N ta ca za na biti lyuwai aci atsuma a mana† na o sokoi.† Waru n ta ca za suru aatali a uri a na a danai aala a sa'avu de. Za na ushiyi aatali a nda a da goon ee reve aala a nda."

Ikaka a tyo Tayatira

¹⁸ Reve u damma mu, "Dana mepepeline ma nda a tyo a malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Tayatira. Mawun ma Asula, za na esu a yi e ikanasa tse elentsu a akina waru za na ana a yi a ri a madala tsu rumushili na o gboroi de, ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ¹⁹ N reve ta ili suru i na vaa yuwusan. N reve ta a na i cigalai waru adu otoni a amayun a va a da. N reve ta cine i kambulai, waru n reve ta a na vu kabai asuvu na ankuri. N reve ta a na gogo vu ta yuwusan upasu na cine

vu yuwusain ana vo o'woi za vi Itoni va cacawu.

²⁰ "Agba n ciga n 'yuwan m bara wu adama e ili i ro. Vu geshe ka ndolo Yezebe shi, za na a yuwusan epen a na ayi vumavasula da. Ana u ri o uritosu a pususan agbashi a va ana, adama a yuwan tsipere waru a lyuwusa ilyalya i na a cayi amali. ²¹ N ca yi ta mantsa u vadala u lyawa nusu va yi, agba avu u 'yuwan a lyawa tsushakala. ²² Adama o ndolo, n ta zuwa wo o'wo ubanakun. N ta zuwa aza a na a yuwusan tsipere na ayi o sowo atsumalima lon. N ta yuwan ili i nda gogo shede na a vadala a lyawa mayan me iwuya i na aa yuwusan. ²³ N to una otoni a yi. Reve a'isa a aza e Itoni suru e reve a na n revei majiyan ma za suru waru ni ili i na a cigai suru. N ta ca za suru atsuma e le atsumalima cine unusu wa yi u ri. ²⁴ Ozo o ro a du atsuma a Tayatira o toni uritosu wa yi shi. Koto i rito ili i na otoni a yi e deyi 'Ili yu usokowu i gbain i Male' shi. N ta ni ili i ta i na maa damma du: ²⁵ I lyuwa elime ni itoni i va na amayun hali she na n kamba.

²⁶⁻²⁸ "N ta lyawa za na lyuwai aci u dana na cu'un vu ucira u na waa yuwan tsugono tsa na Dada va ca numu. N ta yuwaan ne za na lyuwai elime na mayan me ili i na n damma niyi u yuwan,

† **2:17** Aza a Isra'ila a usu ta a na Irimiya vumavasula soko ta upondo u mana u na a shi a zuwai atsuma a Akpati a Nzuwulai. A tyo o ukosu, a ta tsura ili i nda waru u ta lyuwato ama.

hali a tyo mantisa mo ukosu wu uvadi. N ta ca yi ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru. Nu u yuwan tsugono tsa nda, u ta danā usuduwu, waru u ta kpasu'wa le reve o bosso le miri-miri ununa ama o tsu bosso mpondo mo olo'o. Waru n ta ca yi talyo'o na tsi ikana nā wasasa, § iroci yu ulyuwu wa aci wā yi. ²⁹ Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!"

3

Ikaka a tyo Sadisu

¹ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo ubata u malingata mā Asulā mā aa'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Sadisu. Za na ri o tsugono tsa nan ruhu e cindere a na aa yuwusaan Asulā tsugbashi, waru za na banai italyo'o i cindere, ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka'a: n reve ta ili i na vaa yuwusan. Ama a ta dansa gashi vu ta wuma, ashe gba aakwakwa a da vu ri amayun. ² 'Yon! Vu buwa nu ucira gbain shi, u ciga ta mokotoo. Adama o ndolo vu gbamato ili i na vu ri na ayi. Me ene ta ili i na vaa yuwusan u rawa ili i na Asulā a va a ciga nuwu vu yuwan shi. ³ She vi icina ni ili i na o rito nuwu, ni ili i na vu uwwai wan. Toni yi, vu lyawa unusu wa wu. Na

vu 'yon shi, n ta tawa mantisa ma na vu zuwai shi, cine vivu tsu tawa. ⁴ Ozo o ro atsuma a du aza a na a ri pe atsuma a Sadisu koto i lungusa itana i du nu unusu shi. Ama a nda o to oto itana i uri reve a wala obolo na amu adama a na a rawa ta a yuwan ne. ⁵ Vuma na lyuwai aci o unusu biti, u to oto itana i uri cine ama a nda a yuwain. Ma a kimusa aala a vuma ndolo na a dana atsuma a aatagada a ama a wuma wa amayun shi. Na mi isawan a makakan ma Dada va obolo na nlingata ma yi aza a na a yuwusaan yi aganda, babu usan u da maa damma a na n reve yi ta.

⁶ "Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!"

Ikaka a tyo Filadalifiya

⁷ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā mā aa'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Filadalifiya. Za na ri na akiza na amayun u tu ubanu na makpatu'utsu mā Dawuda.* Nu u kpatu'wa unantsu babu za na aa gura kpatu yi. Waru nu u baru yi, babu vuma na aa kpatu'wa yi. Ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ⁸ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru. N reve ta a na ama a tara nuwu tsa vuma gbain shi. Waru vu toni ta uritosu u va, koto vu damma, 'N reve

§ 2:26-28 Talyo'o vu usana: Adama a na ama na abunda a mantisa mo ndolo a usu ta a na italyo'o i tsu zuwa ta ili i na i cina nle atsuma a wuma u le, a ca tsugbain a tyo a talyo'o na la'ai ucira a ta dansa u tu unata cine Zamawawa a yuwusan tsugono tsu uvadi magula. * 3:7 Makpatu'utsu mā Dawuda urevu wa yi ayi da u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono.

Yesu shi shi.' M kpatu'wa ta de unantsu a makakan ma wu, za na vuma aa gura kpatu yi shi. ⁹ Gogo vu te ene ili i na maa yuwan na ama a na a ri o tonon Male. Ele a damma ta a na ama a Asula a da, agba epen a da le. N ta zuwa le a tawa a kingyo a makakan ma wu. Ne da ee reve a na n ciga nuwu. ¹⁰ Vu yuwan ta ankuri vu kaba asuvu cine n damma nuwu vu yuwan. Adama o ndolo, n te geshe wu a mantsa ma na maa lyungwa ama o uvaɗi, na n zuwa le a uwwa atsumalima a abunda. ¹¹ N ta lo a tawa gogo. Vi isawan ugbamu atsuma o ucawu wo okolo a wu, tsara nanza usa ookokolo a wu wan, za na vaa ushi adama a na vu lyuwai aci. ¹² N ta zuwa vuma na lyuwai aci e iwuya wo o'wo aatsura a na a tsu bana u'wa u gbain ubata u na maa yuwusaan Asula aganda. Vuma nda ta dana de kuci. N ta dana ala e re a lipu va yi, aala a Asula a va, waru na aala a Urishe-lima† Sa'avu, ayi da aala a lyuci gbain va Asula a va, za na aa cipa ubata wa Asula de zuva. N ta danaa yi waru a lipu va yi aala a sa'avu a va.

¹³ "Za na ri na atsuvu, u uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!"

Ikaka a tyo Lawudikiya

¹⁴ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula atsuma

a aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Lawudikiya. Ayi da Za na Ri Ne. Waru ayi lyusu va abula da waru u tsu yuwusan ta adanshi a amayun kuci. O ure wa yi u da Asula a yuwain ili suru. Ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka inda: ¹⁵ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru, vu ri usufuwu shi,† agba vu ri utanu shi. U shi ta la'a ulobonu na vu ri za ta. ¹⁶ N ta 'yuwan wu adama a na vu ri damu. ¹⁷ Vu damma, 'N ta nu utsuru, waru m bolotowo ta aciyawa ili ya abunda. N ciga ili i ro shi, ko ke'en.' Agba vu reve cine vu ri shi na amayun: ili i wono i da vu ri, ni iliyali, ko ili i ta vu ri na ayi shi, irumba i da vu ri, waru vu ta ataɗu. ¹⁸ Adama o ndolo, n ta casu wu asala vu tsula zinariya na maa winasa. Zinariya na e jeruwetoi da waru a lapula yi ta. Tsula yi tsara vo o'wo za vi ikebe. Ciga 'yuwan tsula itana i uri adama vo otoo aciyawu, tsara waru vu lyawa a uwwusa wono a na ama a te inda wu ataɗu. Ciga 'yuwan vu tsula mani'in ma aguma tsara vu putala e esu, tsara vu gura ene.

¹⁹ "N tsu bara ta avu waru n ca ama a na n cigai biti oforo. Vu yuwan atyo a na vaa gura, avu vu vadala vu lyawa mayan mo unusu. ²⁰ Vu zuwa atsuvu, amu da nda mishin o ukobu wu u'wa wa wu a yuwusan, 'Azo'wa!'

† 3:15 Ubata u nda 'usufuwu' u ta nu urevu za na cayi aciyayi atsuma o ulinga wu Zamawawa na amayun, (Vu yuwan atyo a na vaa gura) nu 'utanu' u ta nu urevu ulambu wu ucawu atsuma o ulinga wu Zamawawa.

Vuma na uwwa numu avu u banu mu n uwa, n ta uwa pe atsuma o u'wa'a avu n lyuwa obolo na ayi.

²¹ “Aza a na a lyuwai aci, a ta danu zuzu na ndanata n tsugono tsa va, cine amu ana n lyuwai aci, avu n danu zuzu na ndanata n tsugono tsa Dada va.

²² “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!”

4

Yahaya ene ta zuva

¹ Ana me enei ili i nda n kotoi, reve me enishe alavu alavu nu unantsu u na a kpatu'wai a tyo zuva. Reve vuma na ri nu u^{dyo} vadamma aavana yuwisan adanshi na amu, u damma, “Kumba a tawa pa nda n to roco wu ili i na yaa fara na nda koto.” ² A jima shi reve Ruhu va Asula golo⁶ushi numu, avu me ene pe atsuma a zuva'a ndanata n tsugono n na nanza ri nden. ³ Za na ri de nden te ikanasa madu-madu ne ekan a na a ri ushili na mini ma avu n gashi atali e ikebe lon. Kambu kandarawa ta ndanata n tsugono'o e ikanasa. ⁴ Ndanata ushin na aza a nashi n kandarawa ta ndanata m mogono'o. Azagbain ushin na aza a nashi a dana ta de nden. O oto ta atugu a uri no okokolo a zinariya a aci e le. ⁵ Ili i nda a to utusa diga a ndanata m gbai'in: imadatsu, na agiri'a, na tsata. Akata a akina e cindere, aza a na a ri nan

ruhu e cindere a Asula, a dana ta a madala elime a ndanata n tsugono'o. ⁶ Waru, ubata u na u danai uru'u elime a ndanata'a u ta gashi mala ma na a yuwain tsa madubi tsa na vaa gura ene ili ye elime.

Ili i wuma i nashi i kandarawa ta ndanata'a, ebele a yi suru. Ili i wuma i nda a dana ta wupalu ne esu elime na acapa.

⁷ Za vu ufaru dana ta na aaci gashi kamu. Za ve ire dana ta na aaci gashi oogono a nan. Za va ta'atsu gba shi u dana ta nu urewesu gashi urewesu u vuma. Za va nashi dana ta gashi akuru a na a ri a tsu'yan. ⁸ Ili i wuma i nashi i nda suru a ta ne evelu a tali tali, waru a ta wupalu ne esu, hali na a mpakatalai me evelu'u. Ayin nu urana a lyawa ucanasa wi ishpa shi:

“Zagbain ta na akiza. U ta na akiza. U ta na akiza.

Ayi da Asula Mogono me Ili Suru Suru.

Ayi da za na ri lo diga o ufaru, waru u ta lo gogo, za na waru ri lo a tawa.”

⁹ Ili i wuma i nda a lyuwa ta elime a cibalasa za na ri nden a ndanata n tsugono'o. Waru a ta casu yi fo tsugbain waru o godyusho yi. Ayi da za na yuwain wuma babu ukotu. ¹⁰ A mantsa ma ta waru azagbain ushin na aza a nashi i a kingyo ta elime a za na ri nden a ndanata n tsugono'o. Waru a mantsa ma na a yuwusaan za babu ukotu'u aganda, avu a zuwa okokolo

e le elime a ndanata'a reve a damma,

¹¹“Zagbain tsu na Asula a tsu, vu rawa ta vu ushi tsugbain, tsugono nu ucira adama a na vu rawa ta vu ushi le.

Avu da vu yuwain ili suru, waru vu zuwa le ta a dana wuma cine a ri adama a na vu ciga nle ne.”

5

Magiri'i ma kpatu'wa ta aatagada

¹Ili i na me enishei atsuma a alavu alavu a va ayi da za na danai nden a ndanata n tsugono, u guza ta aatagada a na a katalai a na a danai uga'an na a danai de idanshi a pasu ra. * Asula a kutsulu yi ta avu u sura yi ulobonu ne erepu o urotsu† e cindere.†
²Waru avu me ene malingata ma Asula mo ucira, za na dammai na abajini o udyo: “Zane da rawai u rabuwa erepu a aatagada a nda avu waru u kpatu'wa yi?”
³Agba atsuma a zuwa ko o uvadi ko zalā vu uvadi a tsura vuma na rawai na waa kpatu'wa yi avu u denuna shi.

⁴N dana ta e mesun lon, adama a na babu vuma na rawai u kpatu'wa aatagada o ndolo reve u deyinuna.

⁵Avu zagbain ta atsuma e le damma mu, “Lyawa mesun! Kalyuwa, ndede vuma na lyuwai aci. A

tsu de yi ta Kamu, mogono ma gbain ma na mo utai o ugundo wa Yahuza.† Ayi da ikyun i Mogono Dawuda ana akaya a gbain a yi. Ayi da waa gura rabuwa erepu e cindere'e reve waru u kpatu'wa aatagada'a.”

⁶Me ene ta Magiri'i mishin zuzu na ndanata n tsugono'o. Ili i wuma i nashi i kandaruwa yi ta obolo na azagbain. Lipu va yi rotso ta gashi a pada yi ta o una u kucci. U ta na avana e cindere ne esu e cindere, ele da nan ruhu e cindere va Asula a na u lyunguyi a tyo pasu suru atsuma o uvadi. ⁷U 'yawa ta u ushi aatagada a na za na danai nden a ndanata n tsugono'o n danai uguzu na ayi o ukere usa'ani. ⁸Ayi pe atsuma a mayan tsundolo, avu ili i wuma i nashi na azagbain ushin na aza a nashi a kadato a makakan ma yi. Za suru dana ta na kumburu na aakwanu a na a yuwain na zinariya za na u banai o ukere wa yi. Akwanu o ndolo a dana ta tapu ni ili i maguru na o o'woi o una wa avasa a ama a na aa yuwasaan Asula aganda.
⁹Avu a cana ishpa i sa'avu i nda: “Avu da vu rawai vu tara aatagada'a avu waru vu rabuwa erepu o urotsu wa yi avu vu kpatu'wa yi.

* 5:1 Aatagada o ukatalu: Atsuma a rana ndede a tsu yuwan ta aatagada a avu'un o uga'an reve a katala yi a madanga. † 5:1 Atsuma a rana ndede a tsu baru ta mepepime ma na a danai ne 'erepu' reve a zuwa iroci yi za na dana niyi. Na a kpatu'wa yi, erepu'u u tsu rabuwa ta waru babu vuma na a gura kpatu yi tsu ufaru. She za na za vi ili cayi ucira u da goon waa gura kpatu'wa erepu o urotsu o ndolo.

Ili i na i zuwai ayi da ama o
 una wu ta,
 daɗa mpasa ma wu mo o'woi
 atsupu
 ana vu tsupayi gundo, ne
 elentsu, na ama, ni ida,
 awu gogo o o'wo ama a Asula.
 10 Vu kambato le ta o o'wo
 mmaci ma yi
 nan ganu aza a na a
 yuwusaan Asula
 aganda.
 Waru a ta yuwan tsugono
 atsuma o uvadi."

11 Awu n kalyuwa, daɗa
 mu uwwai nlingata ma Asula
 e ishpa. A dana ta abunda
 lon a la'a ta ucira u na vuma
 a gura kece le. A kandaruwa
 ta ndanata n tsugono'o, ni ili i
 wuma na azagbain. 12 A dana
 ta e ishpa na abajini o uɗyo:
 "Tsu ta yuwaan Magiri'i ma
 na o unai ica,
 waru adama a abajini o ucira
 a yi,
 nu utsuru, nu urevu, nu
 ukadu wa yi.
 U ushi tsugono na tsugbain ni
 ica suru suru!"

13 Awu mu uwwisa ili i na
 i ri wuma suru e ishpa, ele
 aza a na a ri pe zuwa suru,
 nu uvadi, na zala vu uvadi,
 na mala. Apa ishpa i na aa
 yuwusan:

"Za na ri nden a ndanata
 n tsugono obolo na
 Magiri'i
 a ta ni ica na tsugono na
 tsugbain nu ucira kuci
 babu ukotu."

14 Awu ili i wuma i nashi'i a
 usu, "Ne daɗa u ri!" Awu azag-
 bai'in a kadato awu a yuwaan
 yi aganda.

6

Magiri'i ma rabuwa ta erepu

1 Reve me ene Magiri'i'i a
 rabuwusa eerepuɗ o ufaru
 atsuma a aza e cindere a
 aatagada'a. Awu mu uwwa
 za ta atsuma e ili i nashi i
 wuma u damma nu uɗyo u
 na u ri gashi tsata, "Tawa!"
 2 Reve n kalyuwa, awu me ene
 do uri. Za na kumba niyi
 dana ta nu utan, reve u ushi
 ookokolo. Reve u kara o uta
 gashi za na lyuwai de aci o
 uvon na abunda, waru u ta
 dashi lyuwisa aci.

3 Reve Magiri'i'i ma
 rabuwisa eerepu e ire, reve
 mu uwwa ili i wuma i ire i
 damma, "Tawa!" 4 Reve do
 ro na ri ushili gashi akina
 o uta. Za na kumba niyi u
 ushi ta ucira u na waa zuwa
 ama a yuwan nlangi atsuma
 o uvadi, adama o unulai
 atsuma o uvon. Za na kumba
 niyi ushi ta matsun me pe'eni
 ma gbain.

5 Reve Magiri'i'i ma
 rabuwisa eerepu a ta'atsu,
 reve mu uwwa ili i wuma
 ya ta'atsu adansa, "Tawa!"
 Reve n kalyuwa, awu me ene
 do lima. Za na kumba niyi
 u tu uguzu ni ili yu uritosu
 yu ume o ukere wa yi. 6 Reve
 mu uwwa ili i ro gashi uɗyo
 o utusa e memere me ili i
 wuma i nashi. Awu uɗyo'o u
 damma, "Ikebe i na nanza tsu
 tsura o ulivu u ta,* ayi da a tsu
 tsupa o unā u makundatsu
 ma ta ma yitabo.† Waru na

* 6:6 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "dinari ta." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe."

abunda e ikebe i dāda aa tsupaa nkundatsu n ta'atsu miishina. Warushe ilungusa mani'i'in nā masayan ma inabiŋ wan.”

7 Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu a nashi a aatagada'a, reve mu uwwa ili i wuma ya nashi i damma, “Tawa!” 8 Avu n kalyuwa reve me ene do vu ukporu. Za na aa kumbusa yi u ta na aala Ukwā, waru za ro ta lo za na a tsu de Ukwisa oo tono za vu ufaru zuzu. Asula e ne'eshen ta ama o uvadi aḅaci a nashi. Ukwā nu Ukwisa a ushi ta ucira u na oo una aabaci a ta e le atsuma a aḅaci a nashi'i nu uvon, na ambulu, nā mbaḷa icu'un icu'un, ne ekere e inama yu una.

9 Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu a tawun. Reve me ene kwisa va ama o ro e ikyun i masa'a. Ele nda ele da aza a na n'yuwatan mu unai adama a na a dammai ikaka ya Asula na amayun. 10 Reve kwisa'a a saala nā abajini o udyo adansa, “Asula Mogono me Ili Suru Suru, vu ta na akiza na amayun! Tsu te ipati ya wu, she vu jima wan vu ge'eto reve waru vu ca aza a na o una ntsu atsuma o uvadi atsumalima.” 11 Asula a ca ta za suru atsuma e le utugu u uri avu u damma le a yuwan ipiri ya ankuri wa'a ne'en. A yuwan ne hali she nā n'yuwatan n le mu una aza e le a agbashi nā aza e le cine o una nle hali she no o shiton abunda a na a cigai.

12 Reve me enishe Magiri'i'i

a raḅuwusa eerepu a tali. Reve a yuwan uramosu wi ida nu ucira. Reve urana u lyawa e ikanasa, avu a yuwan irumbu kpara-kpara. Reve woto u suluwan saan ana mpasa. 13 Reve italyo'o i riya diga zuva a tyo o uvadi cine biri na ri igishi tsu riya diga o udanga na a yuwan upepu wu ucira. 14 Avu eleshe a puwan gashi a kataḷa ta aavalu avu a tara yi a kara. Avu nsasan suru ni ida i memere mā mini suru a lyawa baḷa le adama e ijingadu yi ida'a.

15 Reve ama suru, hali nā ngono, a yuwan ukadu a pa'an atsuma a abanu ko e memere ma atali o uga'an atsuma a nsasan. Ama a nda fo a yuwan ta ukadu u na aa pa'an: Ama a gbagbain o ulinga u gwamnati, nan yali a asoja, aza o utsuru, ama o ucira, na akapi a ama suru, ko na agbashi a da ko na agbashi a da shi. 16 Reve a kara e desu vu nsasan na atali adansa, “Tsu te ipati i du, riyaa ntsu tsara i pala tsu adama za na ri nden a ndanata n tsugono me ene tsu wan, waru Magiri'i'i ma tsura u ca tsu oforo shi.” 17 Amayun a da nnu Urana u na Asula nā Magiri'i'i maa ca za suru oforo mā tawa, ko za a la'a oforo a nda shi.

7

Ama a Isra'ila a na a zuwai urotu

1 Ana ayi ndolo kotoi, avu me ene nlingata mā Asula n nashi mishin e ebele a nashi

o uvadi e geshei upepu nashi tsara upepu u lapa uvadi ko mala ko udanga wan. ² Avu me enishe malingata ma Asula mo ro mo uta asana, u dana ta ni ili yu urotsu i na i tsu zuwa urotsu wa Asula a wuma. U de ta nlingata n nashi'i aza a na a cayi ucira a ca uvadi na mala atsumalima lon na abajini o udyo. ³ Reve malingata'a u damma, "She i lyawa upepu u lungusa ida, ko mala, ko udanga wan, she na tsu zuwa rotsu e icin ya agbashi a Asula a tsu ni ili'i." ⁴ Mu uwwa ta ana u deyi nu ucira ilaamba ya aza a na nlingata ma Asula n zuwayi urotsu wa Asula e icin i le. Laamba'a dana ta ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000). Ama a nda'a o uta ta diga o gundo va ama a Isra'ila kupa ne ejere. Ele da aza a na nlingata ma Asula n zuwayi urotsu:

⁵⁻⁸ A yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Yahuza,† a yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Roben waru urotsu.

A yuwaan ta fo ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Gado, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Asha.

Waru a yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o

ugundo wa Nafutali, avu waru a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Manasa.

A yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Saminu, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Levi.

A yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Isaka, avu a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Zebelun.

A yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Isuhu, waru a yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Banyami.†

Suru suru a yuwaan ta ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) urotsu.

Abajini o obolo a yuwaan ta Asula aganda

⁹ Ana ayi ndolo kotoi, avu n kalyuwa dada me enei de obolo a ama a la'a ta abunda a na vuma aa gura kece le suru. O uta ta atsuma e ida, o gundo, na ama, ne elentsu suru, avu e isawan a makakan ma ndanata n tsugono na Magiri'i'i. O oto ta atugu a uri, suru nle a guza ta ashuwa-shuwa e ekere e

le. ¹⁰ A dana ta a yisaali na abajini o u^{dyo},

“Asula a tsu a da o^{bolo} na Magiri'i a wawa n^{tsu},
Asula a tsu u ta n^{den} a ndanata n tsugono.”

¹¹ N^{lingata} ma Asula'a suru o^{bolo} na azagbain ni ili i wuma i nashi'i a dana ta lo mishin zuzu na ndanata n tsugono. A kadato ta a ndanata n tsugono avu a yuwaan Asula aganda. ¹² A dana ta adansa,

“Tsu ta dansa Asula a tsu a ta mgbain,

Lyawa tsu yuwaan niyi ica,
tsu ca niyi tsugbain nu urevu,
tsu to godyusho yi,
u ta nu ucira nu ukadu,
aza a yi a da suru babu ukotu.
Lyawa wo o'wo ne!”

¹³ A vu zagbain ta ece mu,
“Nan zane da gba aza a na
o otoi atugu a uri? Te da o
utai?”

¹⁴ A vu n usu, “Zagbain, n
reve shi, amma avu vu reve
ta.”

Reve u damma mu, “Ele
nda ele da aza a na a yuwain
ankuri a kabai asuvu na
atsumalima agba a kuwa shi.
A za'wa ta atugu e le cece
na mpasa m Magiri'i za na
zuwai o o'woi u'uri.

¹⁵ “Adama o ndolo a
ta mishin a maka^{kan} ma
ndanata n tsugono tsa
Asula.† A ta yuwusaan
yi aganda urana na ayin
atuma a Aa'isamapada a
yi. Waru za na ri nden a
ndanata'a u ta danu o^{bolo}
ne ele tsara u kalyuwa le
ulobonu.

¹⁶ “Ama a nda aa dashi
yuwan ambulu shi, waru
akuli aa dashi reme le shi.
Urana u buwa a damaton
le shi, babu usuduwu u na
waa ju'wan le, ¹⁷ adama a
na Magiri'i za na ri zuzu na
ndanata n tsugono to o'wo za
va aguba le. U ta tara le a tyo
ubata u na mini ma na ma tsu
ca wuma moo utusa. Waru
Asula a ta tasa abara e le.”

8

Eerepu e cindere

¹ Ana Magiri'i ma rabuwai
eerepu o urotsu† e cindere o
ndolo, a uwwa ilama de zuva
shi, hali akapi a rumu ta.

² A vu me ene nlingata ma
Asula m gbagbain n cindere
mishin a maka^{kan} ma Asula,
avu a ushi avana.

³ A vu malingata ma Asula
mo ro ma tawa wi isawan
elime a masa'a.† U dana ta
uguzu na matada za na a
yuwain na zinariya na a
kulatosuyi ili i maguru.† U
ushi ta ili i maguru i nda na
abunda o^{bolo} na avasa a ama
a Asula suru. Ayi malingata'a
u zuwa ta sadaka nda a
masa'a ma na a yuwain na
zinariya na ri de a maka^{kan}
ma ndanata n tsugono'o. ⁴ Ili
i maguru i ndolo i dana ta
a maku^{la} a matada ma na
malingata'a ma danai uguzu
na ayi, avu waru mikyon
o^{bolo} na avasa a ama a Asula
a rawa de zuva ubata wa
Asula. ⁵ A vu u tara akinkina
de a masa'a avu u shiton
matada'a. A vu wo oco yi
a tyo o uvadi. A yuwan ta
elemu a abunda, na tsata

tsā ābundā ni imadatsu, āvu waru a yuwan uramosu wi ida nu ucira.

Nlingata n nashi mi ivula tāavana

⁶ Āvu waru nlingata n cindere n na n danai na avana e cindere ā danā ufōbu u na ee ivulā le.

⁷ Ana malingata mo ufaru me ivulāi aavana ā yi, dāda nlingata n variyi atayan obōlo na akina ujambūru na mpasa ā tyo o uvadi. Āvu akina'a ā kulato aabaci ā tā atsumā a abaci a ta'atsu o uvadi, dāda u lungusāi danga na anlya suru a na ā ri pe atsumā a aabaci a nda.

⁸ Dāda waru malingata me ire me ivulāi aavana ā yi. Āvu a vari ili i ro gashi abajini a masasan ma na mā ri a makulā na akina atsumā a mala. Aabaci ā tā atsumā a abaci a ta'atsu u mala'a wo o'wo tā gashi mpasa. ⁹ Āvu ili suru i na i ri pe atsumā a aabaci a mala'a suru ā kuwā, antsun a na ā ri pe atsumā a aabaci a mala'a suru ā lungusā le tā.

¹⁰ Ana malingata mā Asulā ma ta'atsu me ivulāi aavana ā yi, āvu abajini a talyo'o za na ā kulusā gashi aakata a akina, o utā diga zuva ā tyo e ida. Āvu u riyā a aabaci o udolu ā tā atsumā o dōlu ta'atsu na aabaci ā lyusu mini mā tā atsumā e esu a ta'atsu. ¹¹ Aala a talyo'o ndolo a dā Agumā o Okono. Aabaci ā tā atsumā

abaci a ta'atsu ā mini o ndolo ā kambā tā okono. Ama nā ābundā ā kuwā tā adama a na mini'i u danai okono lon.

¹² Āvu malingata mā Asulā mā nashi me ivulā aavana ā yi. Āvu ili i ro i faba urana dāda u lungusāi aabaci ā tā atsumā a abaci a ta'atsu vu urana, āvu waru u faba woto ni italyo'o dāda u lungusāi aabaci ā tā atsumā a abaci a ta'atsu o woto ni italyo'o. Āvu mantsa me ekan me jebe, irumbu i dā i danai atsumā a aabaci ā tā atsumā a abaci a ta'atsu vu urana. * Āvu woto ni italyo'o a 'yuwan a ca ekan a aabaci ā tā atsumā abaci a ta'atsu a ayin.

¹³ Ana n kalyuwāi, āvu me ene aakuru a tsu'yan de zuva o mogogolo, āvu mu uwwa yi a yisaali nā abajini o udyo, "Atsumalimā! Atsumalimā! Atsumalimā a ta cina ama suru a na ā ri pa atsumā o uvadi, na akapi a nlingata mā Asulā n ta'atsu n na n cigai e ivulā avana e le e ivulā."

9

¹ Āvu malingata ma tawun me ivulā aavana ā yi, āvu me ene ili i ro tsa talyo'o na riyai diga zuva ā tyo o uvadi. Āyi talyo'o'o a ca yi tā makpatu'utsu tsarā u kpatu'wā aakari ā aru'un lungu-lungu. ² Ana u kpatu'wā niyi, āvu mikyon mu utā gashi mikyon n na n shitoyin aakari a na ā ri

* **8:12** Urana u tsu ca tā ekan irumu kupa ne ejere, amma a mantsa mo uguzu u nda, rumu kunlā dā goon u tsu ca ekan. Unatā u dā u ri nā woto ni italyo'o, rumu kunlā dā goon a tsu ca ekan. A mantsa ma na aa casu ekan shi irumbu i dā suru.

tapu na akina† a na a ri usuduwu lon. Ayi mikyo'on n shiton ta zuva avu u putsaa urana a na waa ca ekan dada gba ubata wo o'woi irumbu. ³ Avu akyun a abunda a cipa atsuma a mikyon o ndolo a tyo atsuma o uvadi, waru a tsura ta ucira u na aa tada ama tsa agashi. ⁴ A damma le ta, "I ciga i 'yuwan i tada ama a na a ri na rotsu va Asula e icin i le wan, she ama a na Asula a zuwayi rotsu va yi shi. Waru she i tada danga ko anlya wan." ⁵ Asula a lyawa le ta a zuwaa ama o ndolo atsumalima a abunda hali woto ton, amma u lyawa le o una le shi. M6ala n le n rotso ta cu'un vu m6ala mu ugashi. ⁶ Atsuma a rana ndolo, ama a ta zami ili i na yoo una le, amma aa tsura shi. A ciga a kuwa, amma aa tsura shi.

⁷ Ele akyu'un o rotso ta ido i na i ri ufofu adama o uvon. A ta no okokolo a zinariya a aci e le, waru urewesu u le u rotso ta urewesu wa ama. ⁸ Anji e le a tu uga'an gashi anji a amaci, anga e le waru gashi anga e ikamu. ⁹ A nla ta atugu e irumu a nkakan n le. Elemu a na evelu e le aa yuwusan u yuwan ta gashi elemu e ido e ikeke yu uvon e iladi a 'yawa ubata o uvon go'o. ¹⁰ A ta na aya e ezan e le aza a na a tsu ca le ucira u na a zuwaa ama atsumalima hali woto ton. ¹¹ Mogono me le malingata ma Asula ma da ma na maa yuwusan tsugono a aakari a aru'un lungu-lungu. Aala a

yi a da Za vu Ulungusu, (na Tsuyahuda† ayi da Abadan, na Tsheleni† gba shi a tsu de yi ta Afoliyo).

¹² Atsumalima o ufaru o koto ta. Amma atsumalima o ro e re o ta lo a tawa.

¹³ Avu malingata ma Asula ma tali me ivula aavana a yi. Avu mu uwwa udyo u yuwan adanshi na amu atsuma a avana a m6anga m masa'a ma na a yuwain na zinariya, za na ri mishin a makakan ma Asula. ¹⁴ Udyo'o u damma ta malingata'a, "Bada nlingata n nashi aza a na Asula a shi a nlai a abajini o Udolu u Yufiriti!" ¹⁵ Dada u bada nlingata ma Asula n nashi'i, aza a na Asula o foboi a yuwan ulinga a rumu nu urana u nda obolo na woto u nda na adama aa'wan a nda. Dada a 'yawa tsara o una aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi mafula. ¹⁶ A uwaa ta asoja elime aza a na a danai ukumbu e ido. A damma mu ta a dana ta ama ukpakukupa udofonuwu ukpakure (200,000,000).*

¹⁷ Atsuma a alavu alavu a va, me ene ta ido na aza a na a kumba nle. A nla ta atugu e irumu a nkakan n le aza a na a danai ushili gashi akina, nu ulima tsa aakaramuna, na mini ma tsusumba. Aci e ido'o a yuwan ta gashi aci e ikamu, waru akina na mikyon na farinwuta o utusa a na le. ¹⁸ Ele m6ala n ta'atsu n nda, (ele akina, na mikyon, na farinwuta na mo utusa a

* 9:16 Asoja 200,000,000 a dana ta lo. Laamba nda ta abunda wa'ashi.

na vi ido'o) o una ta aabaci a ta o obolo a ama atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi suru. ¹⁹ Na vi ido dada ne goon shi, ezan e le fo a ta nu ucira u na a tada ama. Ezan e le a ta gashi iyo na aci a na a tsu kada ama.

²⁰ Amma ama a nda a kuwa atsuma a mballa n nda shi, a 'yuwan ta a na a vadala a lyawa iwuya i le. A lyuwa ta elime a yuwusaan otoni a lima aganda, waru a ta yuwusaan amali a na a rumai na zinariya, na azurufa, na rumushili, na aza a na e she'ein na atali, na danga aganda. Amali a nda e tse ene shi, waru a tsu uwwa ili i na a dammai shi, waru a tsu wala shi! ²¹ Ama a nda a lyawa munulai shi, ko mayan ma nkunu, na tsipere, na wivu shi.

10

Malingata ma Asula na matagada

¹ Reve n yuwisan alavu alavu, avu me ene malingata ma Asula mo ucira o utusa diga zuva.† Avu u kanda'wa aciyayi ne eleshe gashi umuna, u shi ta na kambu ukandaruwu a aaci a yi. Avu urewesu wa yi u dala gashi urana, ana a yi waru gashi atsuru a akina. ² U tu uguzu na matagada ma na wu baruwai. U zuwa ta anana o usa'ani wa yi a mala, anana o ugula wa yi gba a alanga. ³ Reve u saala na abajini o udyo gashi udyo wu kamu. Ana u saalai, reve tsata n cindere n usu. ⁴ Ana

tsata n cindere'e n yuwain adanshi, reve n fara madana. Avu mu uwwa udyo de zuva adansa, "Vu soko ili i na tsata n cindere'e n dammai ulobonu, waru she vu dana le wan."

⁵ Reve malingata ma Asula'a ma 'yasan ukere usa'ani wa yi a tyo zuva. ⁶ Avu u kucina na ala a Asula, za na aa kuwa shi, waru za na yuwain zuva ni ida ni ili i na i ri pe atsuma e le suru, a na amayun a da waa dansa. U damma ta, "Asula oo puro waru shi, kafu u yuwan ili i na u foboi. ⁷ Agba nna malingata ma Asula me cindere me ivula aavana a yi, reve Asula a yuwan ili i na i ri usokowu hali ana'an, cine u dammai agbashi a yi, amasula."

⁸ Reve udyo diga zuva u dewishe mu: "Kara a 'yawa vu ushi matagada ma na wu baruwai, za na malingata ma Asula'a ma guzai."

⁹ Reve n kara a 'yawa ubata u malingata ma Asula'a, avu n damma yi u ca mu matagada'a. Reve u damma mu, "Vu tara matagada'a reve vu tama yi. O una wa wu u ta dana alimu tsi ishiki, agba a atsuma a wu u ta dana okono." ¹⁰ Reve n tara matagada ma na u dana'i uguzu na ayi avu n tama yi. Avu u dana alimu tsi ishiki o una u va, agba ana n sodu niyi, reve wo o'wo okono gashi n ta shaama. ¹¹ Reve a damma mu, "Na vu 'yuwan vu ciga vu dammisa ili i na Asula o foboi na waa yuwan na ama,

ni ida, ne elentsu, waru na ngono suru.”

11

Ama e re a na o o'woi esu

¹ Reve n ushi aadanga o uritosu, avu Asula a damma mu, “Kara a 'yawa vu rito Aa'isamapada a Asula na masa'a, reve vu kece ama a na a ri pe a yuwusan aganda.

² Amma she vu rito agalaci a Aa'isamapada'a wan, adama a na amu Asula n ca ta de aza a na a usu numu shi ubata'a. A ta yuwan tsugono tsa lyuci va a'wan a ta'atsu na akapi.* ³ N ta lyungu ama e re a va, aza a na e enei ili i na i farai, adama a yuwan alajiya a amayun a va. O to oto itana i na o tso oto adama a atsumolangu waru a ta dana a yuwusan alajiya a va atsuma a a'wan a ta'atsu na akapi o ndolo.” ⁴ Ama e re a na a yuwusan alajiya a adanshi a Asula e te isawan a makakan ma Asulazuva za na a yuwusan tsugono tsu uvadi ma'bulu. Ama e re'e ele da danga zetun† re waru na wisawatan wi ifitila re. ⁵ Nna za ro yuwan mpolo n na waa amaton le, reve akina o uta a na le o kototo n'yuwatan n le. Tsunda tsa da Asula oo una za na yuwain mpolo n na waa amaton le suru. ⁶ A mantsa ma na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, u ca le ta ucira a putsaa ni iro'i. Waru a ushi

ta ucira u na a kambato mini mpasa, waru a zuwa cu'un vu m'ala suru a amaton uvadi. A ta gura yuwan ili i nda a mantsa ma na a cigai suru.

⁷ Na ama e re'e o koto alajiya e ikaka i le, reve aadodo a na o utai diga a akari a aru'un lungu-lungu a yuwan uvon ne ele. U ta lyuwa aci e le reve wu una le. ⁸ A ta vari lipu le o ure u gbain u lyuci u na a varai Zagbain le a akpata.† A kurato ta lyuci'i na Sodom† na Masar. ⁹ Ama suru, ni ida, nu ugundo, ne elentsu, a ta kalyuwa akwakwa e le. Agba aa lyawa za ro cido le shi, hali she na a yuwan rana ta'atsu na akapi. ¹⁰ Ama o uvadi suru a ta yuwan mazanga adama a na ama e re a nda a kuwai. A ta yuwan abuki reve waru a lyungulai ne'e, adama a na amasula e re a nda a zuwa ta ama o sowo atsumalima lon.

¹¹ Amma ana a yuwain rana ta'atsu na akapi, reve Asula a zuwa wivuwun u wuma atsuma a amasula e re'e waru. Reve a 'yon mishin, avu za na ene nle suru wu uwwa wovon lon. ¹² Reve amasula e re'e a uwwa abajini o udyo o utusa diga zuva adansa, “Tawai pa nda!” Reve a kara a tyo zuva atsuma e eleshe, n'yuwatan n le mishin a akanla e le.

¹³ Avu ida i ramo nu ucira avu aabaci a ta atsuma a abaci

* **11:2** Atsuma a aatagada a nda mantsa ma na a zuwai a'wan a ta'atsu na akapi u ta nu ucira abunda lon. A yuwan ta ulinga na re koko'o. Ure u ro u na a yuwain ulinga na ayi da “mantsa na mantsa me re na akapi a mantsa.” Ure u ro waru ayi da “woto amunga ne ejere,” ure u ro waru ayi da “rana ukpakukupa nu ukpakure na kupotali” (1,260). Kalyuwa Wen. 11:3; Wen. 12:6, 14; Wen. 13:5.

kupa suru a ramo atsuma a lyuci'i. Ama ukpakukupa ucindere (7,000) u da kuwai adama o uramosu wi ida u ndolo. Avu aza a na a buwai wuma a uwwa wovon lon, reve a ca Asula a na a ri zuva tsugbain.

¹⁴ Atsumalima e ire o koto ta, agba za va ta'atsu ta lo a tawa.

Aavana e cindere

¹⁵ Reve malingata ma Asula me cindere me ivula aavana a yi, avu mu uwwa nlingata ma Asula† ma zuva a yuwusan adanshi nu ucira adansa, "Asula a tsu waru na za na u dangwai wo o'wo Zamawawa u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru, waru Asula a ta yuwan tsugono babu ukotu."

¹⁶ Reve azagbain ushin na aza a nashi, aza a na a ri nden a ndanata n tsugono a makakan ma Asula a kingyo nu urewesu u le e ida avu a yuwaan yi aganda. ¹⁷ Reve a damma,

"Asulazuva Mogono me Ili Suru,
za na ri wuma gogo, waru u ta wuma mantasa suru,
tsu to godyusho wu a na voo rocosu tsu ucira wa wu,
waru vu fara ta tsugono.

¹⁸ Ama o uvadi a yuwan ta upan na avu,
amma gogo mantasa mo upan ma wu ma rawa ta.

Mantasa ma da na vee ge'eto akwakwa,

avu vu tsupa agbashi a wu.

Vu ta tsupa amasula a wu na ama a akiza† a wu,

vu ta tsupa ama a na a uwwusa wovon wa ala a wu,

diga a za ke'en a tyo a zagbain.

Waru vu ta lungusa za suru na tawayi nu ulungusu atsuma o uvadi."

¹⁹ Reve Aa'isamapada a Asula de zuva a kpatu'wa, reve e ene Akpati a Nzuwulai† pe. Avu a yuwusan imadatsu, na agiri'a, na tsata, nu uramosu wi ida na atayan a gbagbain.

12

Ka na aagangu

¹ Reve me ene iroci i gbain de zuva i na i zuwai za suru asalama. Ka dana ta lo, umuna u na gba wu nlai urana u da. U kuru ta ana a yi o woto. Wo oto ta ookokolo a na a ri ni italyo'o kupa ne ejere a aaci. ² U danu ta limatan, avu mballa na atsumalima a limata'an a zuwa yi yisaali. ³ Avu me eneshi iroci i ro zuva, aagangu a gbain a shili na aci e cindere a na a ri na avana kupa. Aaci suru u ta na mokokolo. ⁴ Avu wizan wa yi u rada aabaci a ta atsuma a abaci e italyo'o a ta'atsu suru diga e eleshe'e, reve u vari le a tyo o uvadi. Avu aagangu'u e isawan a makakan ma ka'a adama u sodushi mawu'un nu u matsan yi. ⁵ Reve u matsan mawun mo ulobo, za na ri nu ucira suru u na waa yuwan tsugono tsa ama o uvadi u nda. Avu malingata ma Asula ma usa yi mawu'un reve u tewee Asula adama u

danu a ndanata n tsugono tsa
yi. ⁶ Avu ka'a u suma u uwa
o ogozo, ubata u na Asula o
foboo niyi. A ta kalyuwa yi pe
ulobonu hali a'wan a ta'atsu
na akapi. [◇]

⁷ Babu usan avu e temushi
uvon de zuva: zagbain vu
nlingata ma Asula Mika'ilu
na nlingata ma yi ma Asula
a yuwan uvon na aagangu'u,
reve aagangu'u na nlingata
ma yi fo a piri. ⁸ Agba
aagangu'u u lyuwa aci shi,
waru aa dashi lyawa yi obolo
na nlingata ma yi a danu
zuva shi. ⁹ Reve Mika'ilu
obolo na nlingata ma yi mu
utaa abajini a aagangu'u diga
zuva reve a caco yi obolo na
nlingata ma yi a tyo e ida.
Aagangu a nda ayi da za na
ri lo wuma nu ujimu. Ayi da
za na a tsu de Mekerencesu
ko Male. Ayi da za na aa lulu-
musaa ama suru.

¹⁰ Avu mu uwua nanza a
yuwan adanshi diga zuva
na abajini o udyo adansa:

“Gogo Asula a tsu a ta wawa
ama a yi!

Gogo u ta yuwan ulinga nu
ucira wa yi,

reve u yuwan tsugono ana
mogono!

Gogo Zamawawa† va yi to
roco ucira wa yi a aci o
uvad!

Adama a na Mekerencesu
maa dashi isawan
ubata u na Asula a tsu
a ri shi,

waru waa tawisaa aza a tsu
agbashi na addama na
ayin nu urana shi.

O utaa ta Mekerencesu diga
zuva!

¹¹ Ama a tsu a lyuwa ta aci e
Mekerencesu

adama a mpasa m Magiri'i,
obolo na alajiya e ikaka i na
aa yuwusan.

Aa uwwusa wovon u na aa
kuwa shi.

¹² I yuwan mazanga suru ndu
adu na i ri nden zuva.

Agba adu na i ri nden atsuma
o uvadi na a mala, i to
sowo atsumalima lon.

Adama a na Mekerencesu ma
kara ta a cipa ya'a du,

waru u tu utsutsu,
adama a na u revei waa jima
shi avu e isawaton yi.”

¹³ Ana aagangu'u we enei a
vari yi ta a cipa o uvadi, avu u
teme a sabusa ka na matsain
mawun mo ulobo'o. ¹⁴ Reve
ka'a u ushi evelu a abajini
a aakuru tsara wu 'yawan a
kamba ubata wa yi o ogozo.
Ubata u na aa kalyuwa yi
ulobonu hali a'wan a ta'atsu
na akapi, [◇] waru aagangu'u
aa gura amaton yi shi. ¹⁵ Reve
aagangu'u a puvu mini tsu
udolu adama u lyuwa ka'a u
kara na ayi. ¹⁶ Avu gba ida i
kamba ka'a, reve u kpatu'wa
una wa yi reve u sodu mini
ma na aagangu'u u puvuyi.
¹⁷ Reve aagangu'u u yuwan
upan lon na ka'a, avu u kara
a 'yawa u yuwan uvon na
akapi a muwun mu ka'a, aza
a na o toniyi ili i na Asula a
dammai, waru o toniyi ikaka
i na Yesu rito nle.

18 *Avu* aagangu'u e isawan a nge'en m mala.*

13

Aadodo a na o utai atsuma a mala

¹ *Atsuma* a alavu alavu a va *avu* me ene *aadodo* o *utusa atsuma* a mala. U *ta* na aci e cindere na avana kupa. Aavana suru a *ta* na mokokolo. Aaci suru u *ta* de ni idana ya aala i na yaa yuwusan adanshi a vama e ekere a *Asula*. ² *Ayi* *aadodo* a nda o rotso *ta utasu*, agba ana a yi a *ta* uga'an waru u *ta* ne eleme waru *akpata* a ana a yi a *ta* uga'an, gashi nama gbain vu una na a *tsu* de biya. Unā wā yi waru u rotso *ta unā* wu kamu. Aagangu a ca *ta aadodo* ucira unata na za va yi, *avu* waru u ca yi ndanata n tsugono na tsugono. ³ Aaci a *ta a dana* *ta* na aalana a wuntsu u na u rocoi a na o una niyi, agba wuntsu'u wi ina *ta*. *Atsuma* o uvadi vuma suru o'wo *ta* a asalama a *aadodo* o ndolo. ⁴ Suru nle a yuwaan *ta* aagangu o ndolo *aganda*, za na cayi *aadodo* ucira. *Avu* waru a yuwaan *aadodo'o* *aganda* reve a damma, "Babu za na ri *tsa aadodo* a nda! Babu za na aa gura lyuwa aci a yi."

⁵ *Asula* a lyawa *ta aadodo* o ndolo a yuwan uvadu nu ucira wa yi dada gba u yuwaan niyi adanshi a vama. *Asula* a lyawa yi *ta* u *dana*

nu ucira u ndolo hali a'wan a ta'atsu na akapi. ⁶ *Avu* u *dana* a yuwusaan *Asula* adanshi a vama. Waru wi isula *ta* ala a *Asula*, nu ubata u na u ri nden, obolo na aza a na a ri zuva suru. ⁷ *Asula* a lyawa yi *ta* u yuwan nlangi na ama a yi *avu* u lyuwa aci e le. A ca yi *ta* ucira u na u la'ai gundo, ne elentsu, na ama, ni ida suru. ⁸ Ama suru a ta yuwaan yi *aganda*, ele da aza a na a danai ala e le *atsuma* a aatagada a ama a wuma kafu a yuwan uvadi shi. Aatagada'a za *Magiri'i* ma na o unai da.

⁹ Vuma na ri na atsuvu, wu uwuwa.

¹⁰ Za na *Asula* a dangwai adama e reme yi, e te reme yi.

Za na *Asula* a dangwai adama o una yi na matsun me pe'eni, a to una yi. *Ayi* nda u ta dansa ama a *Asula* a ciga a 'yuwan a kaba asuvu *avu* waru a *dana* nu ucawu wo okolo.

Aadodo e ire

¹¹ Waru me enishe *ta aadodo* o ro a na o utai diga e ida. U *ta* na avana e re gashi *aza a* *magiri'i*, dada gba u yuwain adanshi nu udyo wa aagangu. ¹² *Ayi* *aadodo* a nda wi isawan *ta a makakan* *ma aadodo* o ufaru, *avu* u yuwan ulinga na cu'un vu ucira na *aadodo* o ufaru a ri na *ayi*. Adama o ucira o ndolo a zuwa *ta* ama o uvadi suru a yuwaan *aadodo* o ufaru *aganda*, za na *dana* na

* 12:18 Adanshi a *Asula* o ro a zuwa *ta* guzu nda *atsuma* o uguzu wa 17, ozo o ro gba tsunda tsa da a zuwa nle, cine uguzu wa 18 u ri. Akapi a Adanshi a *Asula* gba shi idanshi i nda *atsuma* a *aadiva* a 13 uguzu wa 1 u da a zuwa nle. ^{13:5} Wen. 11:2.

wuntsu u na wu una niyi avu wi ina yi. ¹³ Dada waru gba aadodo e ire a yuwain abajini e iroci yi ili ya asalama. U zuwa ta akina a cipa diga zuva a tyo o uvadi, ama gba a akanla. ¹⁴ Asula a lyawa ta aadodo e ire a yuwan ili ya asalama a makakan ma aadodo o ufaru. Adama e ili ya asalama o ndolo, u gura ta lumama o uvadi. U zuwa le ta a ruma amali a aadodo o ufaru, za na o unai na matsun me pe'eni agba u kamba ta wuma. ¹⁵ Asula a lyawa ta aadodo e ire a yuwan amali'i adama wo o'wo wuma, adama waru u gura yuwan adanshi waru u gura zuwa le o una aza a na a yuwaan niyi aganda shi. ¹⁶ A zuwa ta ama suru a yuwan rotsu o ukere usa'ani ko e icin i le, ko ama a gbagbain a da ko muwun, ko aza o utsuru ko alambi, ko agbashi ko aza a na a ri agbashi shi. ¹⁷ Aza a na a ri na rotsu da goon aa lyawa a tsula waru ele da goon aa lyawa a wina. Ayi urotsu u nda ayi da urotsu wa aala a aadodo ko laamba na ee isawan a aala a yi.

¹⁸ U to lobono vu tsura ugbozu adama vu reve laamba va aadodo'o! Na vu ri nu ugbozu, vu te reve yi. Laamba va yi ayi da ukpaku^{ta}li na kupotali na aza a tali (666), waru laamba'a u ta a nden ma aala a vuma.

14

Magiri'i na ama ayi

¹ Avu me ene Magiri'i mishin a Masasan ma Sihiyona. *† Ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) a dana ta mishin obolo na ayi. Ele da aza a na a danai e icin i le ala a Magiri'i na Dada va yi. ² Mu uwwa ta nanza a adanshi de zuva. U^{dyo} wa yi u rotso ta ilama i mini ma abunda ma na mo ocusho ko tsa tsata tsu ucira. U shon ta gashi mesun ma ama a abunda a wa'asa ikumburu. ³ Ele da ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) a ta mishin zuzu na ndanata n tsugono, obolo ni ili i wuma i nashi, na azagbain. A dana ta a canasa ishpa i sa'avu, za na babu za na aa gura rito yi, she ele goon. Ele da aza a na a tsupayi o utaa nle atsuma a ama o uvadi suru. ⁴ Ele da ama a na a lyawai aciyele cece a na a 'yuwain a yuwan tsipere, adama o ndolo a da a ri cece. O toni ta Magiri'i ubata u na u tyoyi suru. A tsula le ta atsuma a ama reve a ca le tsa makuda ma kucci vu ufaru, reve a ca Asula na Magiri'i'i. ⁵ A tsu yuwan epen shi, waru a ri nu unusu shi.

Nlingata ma Asula n ta'atsu

⁶ Avu me enishe malingata ma Asula ma 'yawan zuva lon. U ciga ta u damma ikaka

* **14:1** Sihiyona aala o ro a Urishelima a da, ubata u nda u ta yuwusan adanshi adama a abajini a lyuci va ama a Asula.

ya Alabari a Sa'ani† a na a ri n koto shi a tyo ubata wa aza a na a ri pe nden atsuma o uvadi, ele da ida, na gundo, ne elentsu, obolo na akapi a ama a na buwai. ⁷ Reve u damma na abajini o udyo, "I ciga i 'yuwan i ca Asula tsugbain avu i yuwan adan-shi a tsugbain tsa yi. Adama a na mantsa ma yuwan ta a na wee ge'eto ama o uvadi suru. I ca yi tsugbain, adama a na ayi da u yuwain uvadi na zuva, mala ne esu a mini a na o utusa e ida."

⁸ Reve malingata ma Asula me ire ma 'yawan zuva cine za vu ufaru yuwain avu u reme adansa, "Abajini a lyuci a Babila a riyā ta! Ayi lyuci gbain da za na tsipere tsa yi tsa zuwai ida suru a yuwain ili yi idaba. U yuwan ta gashi wo o'woto le ta ososowi na tsipere tsa yi, ili i nda i ta zuva Asula a ca le atsumalima."

⁹⁻¹⁰ Avu waru malingata ma Asula ma ta'atsu u toni le, a saalasa, "Ama a na a yuwayin aadodo o ndolo aganda suru avu waru a yuwaan aamali a yi aganda, a ta nu urotsu wa aadodo e icin i le ko e ekere e le. Asula o to sowoto le masayan ma inabi mo oforo ma yi. Masayan ma nda a sula yi na mini shi, waru Asula na aciyayi a da a tsuyin oforo a yi atsuma o mokoto mo upan mo ndolo. Cu'un va ama o ndolo o to sowo atsumalima na akina† a makula a farinwuta lon a makakan ma nlingata ma Asula ma akiza obolo na

Magiri'i'i. ¹¹ Akina a na aa kulato le u to o'wo babu ukotu. Ama a na a yuwayin aadodo o ndolo aganda obolo na aamali a yi waru a ri nu urotsu wa ala a yi a lipu le, atsumalima o to obolo ne ele ayin nu urana." ¹² Ili i nda suru u ta dansaa aza e Itoni a yuwan ankuri atsuma a nden n le. Ama a nda ele da aza a na a yuwain tsutoni na wila wa Asula, avu waru o toni Yesu na amayun.

¹³ Avu mu uwwa udyo zuva adansa, "Dana ili i nda: Aza aba'un a da aza a na a kuwai diga gogo a 'yawa adama e Itoni yi Zagbain!"

Reve Ruhu usu, "Ee, a te ivuwan atsuma a linga va atsumalima a na a yuwusan, linga sa'ani le na a yuwusain to toni le."

Ugasa wu uvadi

¹⁴ Dada n kalyuwai, avu me ene eleshe a uri. Ili i na i rotsoi vuma dana ta nden de e eleshe'e. U ta no ookokolo a zinariya a aaci a yi waru u ta nu ugonu wa alya uguzu o ukere wa yi. ¹⁵ Avu waru malingata ma Asula mo ro mo uta atsuma a Aa'isamapada, avu u saalaa vuma na ri nden e eleshe na abajini o udyo, "Fara ikani nu ugonu wa wu. Ili i na i lobonoi a kana atsuma o uvadi e ina ta de, gogo da mantsa ma na wu ntsayi o golo6o le." ¹⁶ Avu za na ri nden e eleshe'e u rono ugonu wa yi, dada gba u kanai ca'an vu uvadi.

¹⁷ Avu me enishe malin-gata ma Asula me ire za

na utai de a Aa'isamapada a zuva, waru u dana ta na matsun ma alya o ukere wa yi. ¹⁸Avu waru malingata ma Asula mo ro ma ta'atsu, za na ri nu ucira e ekere a akina, wu utai de a masa'a. Ayi malingata ma Asula ma nda u de ta malingata ma Asula me ire adansa, "Tara matsun ma wali ma wu avu vu pada ataci† a alya o uvadi adama a na limatan va yi e ina ta." ¹⁹Dada gba malingata ma Asula† ma vutalai matsun ma yi atsuma o uvadi. Dada u bolotoi limatan na ri pe atsuma o uvadi a tyo ubata u na o kpoko nle. Ne da gba Asula o tsu kpoko aza e iwuya na waa casu le oforo. ²⁰O kpoko ta muwun ma ataci† a alanga a lyuci gbain, avu mpasa mu utai ubata u na o kpoko nle gashi udolu u na u ri imili ukpakure (200) uga'an na aru'un ana uton.

15

Mbala n cindere mu ukosu

¹Avu me enishe abajini e iroci de zuva a na a zuwai ama suru o o'woi a asalama. Nlingata ma Asula n cindere m bana ta mbala n cindere mu ukosu. Na Asula o koto a casu ama oforo na mbala n ndolo, waa dashi yuwan upan waru shi. ²Reve me ene ili i na i rotsoi mala ma madubi* ma na a jambarai na akina. Avu waru me enishe aza a na a lyuwai aci a aadodo na aamali a yi, ayi da aadodo za na a danai aala a yi

na laamba. A dana ta mishin zuzu na mala ma madubi, waru a guza ta ikumburu i na Asula a ca nle. ³Reve a cana ishpa i na Musa† aagbashi a Asula a canai avu waru a cana ishpa i na Magiri'i ma canai, adansa,

"Avu da Asulazuva Mogono me Ili Suru,
vu ta yuwusan abajini abajini e ili ya asalama.

Vu ta yuwusan tsugono tsu uvadi u nda suru.

Atsuma e ili i na vaa yuwusan suru amayun a da obolo nu ulobonu.

⁴Vuma suru ta ca wu tsugbain, Asulazuva!

Ama suru a ta damma, 'Vu ta na tsugbain nu ucira.

Babu vuma na ri na akiza, she avu goon.

Ama o uvadi suru a ta tawa a yuwaan wu aganda.

Ama ene ta mejege me ili i na vu yuwain suru.' "

⁵⁻⁶Avu me ene de zuva, nlingata ma Asula n cindere aza a na a banai mbala n cindere o utai pe atsuma o Upasu wa Akiza† a Aa'isamapada. Za suru oto ta itana i uri i na i danai a madala, a kanda'wa ta amuna a na a dawai na zinariya a nkakan n le. ⁷Atsuma e ili i wuma i nashi i ndolo za ta ca ta malingata ma Asula biti aakwanu a zinariya tapu na atsumalima a Asula, za na ri na wuma u babu ukotu, a tsun atsuma o uvadi. ⁸Avu Upasu wa Akiza'a u shiwan na mikyon n na moo utusa

* 15:2 Ayi "madubi" ayi da Ashingini a tsu de "masukaci".

diga de ubata u tsugbain tsa Asula nu ucira wa yi. Babu vuma na aa gura uwa pe atsuma a Aa'isamapada o ndolo she na mballa n cindere n na nlingata n cindere n ndolo n tawayi n koto.

16

Akwanu o upan wa Asula

1 Mu uwwa ta abajini o udyo de a Aa'isamapada a dansaa nlingata ma Asula n cindere'e, "Yawai yo oco akwanu e cindere o upan wa Asula'a atsuma o uvadi."

2 Dada malingata mo ufaru ma 'yawai dada wo ocoi ili i na i ri pe atsuma a akwanu a yi atsuma o uvadi. Dada dodi vu mballa mu usan lon o utai a lipu va aza a na a danai nu urotsu wa aadodo'o waru a yuwayin aamali a yi aganda.

3 Avu malingata me ire mo oco ili i na i ri pe atsuma a akwanu a yi a tyo atsuma a mala, dada gba mala mo o'woi mpasa gashi mpasa ma aakwakwa a vuma, reve ili i na i ri pe wuma atsuma a mala'a suru a kuwa.

4 Reve malingata ma ta'atsu mo oco ili i na i ri pe yi atsuma a akwanu a yi a tyo atsuma o dolo ne esu a mini, reve a kambu mpasa.

5 Dada mu uwwai malingata ma na ma a kalyuwusa mini ma dammai,

"Avu da Asula a Akiza.

Avu da vu ri wuma gogo, waru vu ta lo wuma kuci!

U tu ulobonu u na vee ge'eto uvadi tsunda.

6 Aza e iwuya a zuwa ta mpasa ma ama a wu na ma amasula n yene.

Adama o ndolo a da vu ca nle mpasa o sowoi.

A tsura ta ili i na a cigai!"

7 Avu mu uwwa udyo o utusa diga a masa'a adansa:

"Ee, Asulazuva Mogono me Ili Suru,

Ure u na vu tsu ca ama e iwuya oforo amayun a da waru wu ntsaa ta."

8 Avu malingata ma nashi mo oco aakwanu a yi zuva vu urana, avu Asula a lyawa urana'a wu vava ama nu usuduwu wa yi. 9 Avu abajini o usuduwu wu vava ama suru, dada a yuwayin ala a Asula adanshi a vama, za na tawayi na mballa n ndolo. Na ne suru a 'yuwan ta a vadala o unusu u le avu waru a 'yuwan a cuwa tsugbain tsa yi.

10-11 Avu malingata ma tawun mo oco ili i na i ri pe atsuma a akwanu a yi a ndanata n tsugono tsa aadodo, reve ida i na waa yuwusan tsugono tso o'wo irumbu. Ama a na a danai pe a dana ta a magaga ma anga me le adama a na antsu e le a ta a mballa lon. Na ne suru a yuwaan ta Asula adanshi a vama† reve a 'yuwan a vadala a kambu ubata wa Asula tsara a lyawa iwuya i le.

12 Dada waru malingata ma tali mo ocoi ili i na i ri pe atsuma a akwanu a yi a tyo a abajini o Udolu wa Yufir-iti dada mini mo udolu'u u 'yewei. Ni ili i ndolo i fara, dada ngono diga asana aa

tawā nā asoja e le. ¹³ Avu me ene otoni a lima a ta'atsu a na o rotsoi opodo. A to utusa o unā wā abajini a aangangu, nā o unā wā aadodo o ufaru nā waru o unā wā aadodo e ire vumavasula ve epen. ¹⁴ Ele otoni a lima† a nda a tā nu ucira u na aa gura yuwan iroci yi ili ya asalama. A 'yawa tā batā o ngono mu uvadi suru, tsara o boloto le ubatā u tā tsara a yuwan uvon nā Asula Mogono me Ili Suru a abajini o urana u na wee ge'eto ama.

¹⁵ Reve Zagbain damma, "Zuwai atsuvu! N tā lo a tawā cine vivu tsu tawā vuma babu urevu. Asula a ta zuwaa vuma na ri e ipiri ni itana ya yi ufofu aba'un, adama u wala ataḡu ama e ene ataḡu a yi, wu uwua wono wan."

¹⁶ Avu otoni a lima'a o boloto ngono'o ubatā u tā, ubatā u na a tsu de Amagedon nā Tsuyahuda.

¹⁷ Avu malingata me cindere mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi de e eleshe. Dada Asula a yuwain adanshi nā abajini o udyo diga de a ndanata n tsugono atsuma a Aa'isamapada, adansa, "N koto tā ili suru."

¹⁸ A yuwan tā imadatsu nā agiri'a nā tsata tsā abunda, dada gba ida i ramoi nu ucira u na u la'ai aza a na aa yuwusan hali na Asula a yuwain vadilima atsuma o uvadi. ¹⁹ Abajini a lyuci o ndolo e ne'eshen tā toto uta'atsu, reve ilyuci i ro

atsuma o uvadi a ramo suru suru. Avu u cuwan nā nusu lyuci gbain va Babila, avu waru u zuwa ama a Babila o sowo oforo a na a ri atsuma o mokoto mo upan mā yi. ²⁰ Ana ida i jingadai tsundolo, ida i memere mā mini suru nā nsasan m bete'we tā. ²¹ Reve abajini abajini a atayan a riyaa ama diga zuva. Ume wa atayan u rawa tā uritowu wu ume ukpaku.* Amma adama a na Asula a lyunguwa nle na atayan tsara u ca le atsumalima lon ama a yuwaan yi tā adanshi a vama.

17

Aashakala a ka obolo nā aadodo

¹ Avu malingata mā tā atsuma a nlingata n cindere n ndolo aza a na a ri na akwanu e cindere u tawā ya'a vā reve u damma mu, "Tawā, n to roco wu cine aa ca aashakala a na ama suru e revei atsumalima, ayi dada abajini a lyuci a na a suwai zuzu nā dolu vā abunda. ² Ngono mu uvadi n yuwan tā tsipere nā ayi, waru ulambu u wono wā yi u zuwa tā ama suru o o'wo gashi ososowi a mara atsuma a tsipere tsā yi."

³ Avu atsuma a alavu alavu'u a na Ruhu roco numu, reve malingata mā Asula ma tara mu a tyo o ogozo. Dada me enei ka ro nden a aadodo a saan. A dana tā wisulusa wā Asula a lipu vā aadodo'o ubatā biti, waru u dana tā na aci e cindere na avana kupa. ⁴ Ayi ka'a wo

* 16:21 Ume wa atayan u la'a tā ume u bufu siminti.

oto tā itana i tsugono i na i ri sawun daan-daan na aza a na a ri saan. Waru wo otowiso tā ili i na a yuwain nā zinariya, na atali a madala icu'un icu'un ni iyedi yi ikebe.† O ukere usa'ani wā yi u tā lo nā mokoto ma zinariya mā mara tapu, ayi dāda ili yi idaba yā abunda nā tsipere tsa na waa yuwusan. ⁵ A cin vā yi a dana tā de aala a na a ri nu urevu wu usokowu, “Amu da Babila vu ucira, mma va ashakala suru suru, mma va aza a na a yuwusan ili yi idaba suru suru atsuma o uvadi.”

⁶ Reve me ene ka'a u sowo mpasa ma aza a na a yuwusan adanshi a sa'ani a Asula, aza a na o unai adama a na a danai uguzu nā Yesu ug-bamu. U zuwa yi tā wo o'wo ososowi.

Ana me ene niyi mo o'wo tā a asalama lon. ⁷ Dada malingata'a me ece numu, “Nye i zuwai vu ri a asalama? N ta damma wu ili yu usokosu yi ka nda obolo nā aadodo a na u kumbai, za na ri na aci e cindere na avana kupa. ⁸ Ayi aadodo a na ve enei nda gogo u dana tā wuma, amma gogo aakwakwa a da. U ciga tā motaā atsuma a aakarī a aru'un lungu-lungu, reve u kara a tyo ubata u na Kristi Zamawawa† oo kototo yi suru suru. Ama a na a ri pa o uvadi u nda, aza a na Asula a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma shi ana a yuwain uvadi, a ta yuwan asalama abunda nā a kalyuwa aadodo'o. U dana tā wuma, agba gogo u tu ukwa,

agba u tā kambisa wuma.

⁹ “I ciga tā okolo a sa'ani o urevu tsara i reve ili i nda. Ele aci e cindere o ndolo ele da agadi e cindere a na ka ndolo ri nden. Aci o ndolo waru ngono n cindere n da a dansa. ¹⁰ Ngono n ton n riyā tā de, gogo za vā tali da ri o tsugono, za ve cindere koto u tawā shi, agba tsugono tsā yi tsa jima shi. ¹¹ Ayi aadodo u dana tā wuma, amma gogo aakwakwa a da, waru ayi fo ayi da mogono mā kunla. Atsuma o ngono n cindere n ndolo n da wu utai, waru u tā pe a mmalu a tyo ubata u na oo kototo yi suru suru.

¹² “Ele avana kupa a na ve enei, ele da ngono kupa n na koto a yuwain tsugono shi, agba a tā tsura ucira u na aa yuwan tsugono tsu ngono obolo nā aadodo hali rumu tā. ¹³ A tā usu a ca yi ucira nā tsugono tse le. ¹⁴ A ta yuwan uvon nā Magiri'i, agba Magiri'i mo ndolo ma ta lyuwa aci e le adama a na ayi da Zagbain a aci a azagbain nā Mogono mo ngono suru suru. Ama a yi ele da aza a na u deyi waru u dangwa le tā waru a tā kurusu yi na amayun kuci.”

¹⁵ Avu malingata'a ma damma mu, “Dolu na ve enei, bata na aashakala a ri nden da, ele da obolo a ama, ni ida, ne elentsu, nā gundo. ¹⁶ Avana kupa nā aadodo a na ve enei a ta 'yuwan aashakala'a. A ta usa ili i na u ri nā ayi suru avu a lyawa yi atabu. A ta yanzala lipu vā

yi reve a tama yi, reve waru o koso kulato akapi a lipu va yi na akina. ¹⁷ Ngono kupa nda n ta yuwan ne adama a na Asula a zuwa le ta a yuwan ili i na u cigai. Adama o ndolo a ta usu suru nle a ca aadodo o ndolo ucira u na woo o'wo le mogono. A ta yuwan tsutoni na aadodo o ndolo hali mantsha ma na Asula a zuwa ifofi ya yi i shiwan. ¹⁸ Ayi ka na ve enei ndolo ayi da abajini a lyuci a na a ri nu ucira za na mogono ma yi mo o'woi mogono e ekere o ngono e ida suru atsuma o uvadi."

18

A lungusa ta Babila

¹ Ana alavu alavu a na me enei ka na kumbai aadodo o ndolo a karai, dafa me enei malingata ma Asula mo ro a macipa diga zuwa. U ta nu ucira lon, avu ekan a gbain o uta diga ya'a yi, reve wi ikana uvadi. ² Reve u saala nu ucira: "Abajini a lyuci va Babila a langa ta suru suru.

Ama a buwa pe shi, otoni a limā icu'un icu'un i da i ri pe na nden.

Waru nnunu mi idaba icu'un icu'un i da i ri pe na nden.

³ Ida suru o o'wo ta ososowi a mara ma yi, ayi da maluwa ma tsipere tsa yi.

Ngono mu uvadi suru n yuwan ta tsipere na ayi,

waru aza a awina a tsu tsura ta ikebe ya abunda

adama a na u cigai ili i sa'ani ya abunda."

⁴ Avu mu uwwisa udyo u ro diga zuwa adansa:

"Ama a va, utai atsuma a lyuci gbain ndolo,

tsara i yuwan unusu cine ayi u yuwain wan,

tsara waru i tsura oforo cine ayi waa tsura wan.

⁵ Nusu va yi rawa ta aaganga o ofolo a na a rawai de zuwa,

waru koto Asula e icina ni iwuya i na u yuwusain shi.

⁶ I ciga i 'yuwan i yuwaan yi cu'un vi ili i na u yuwain

cine u yuwain a tyo e ekere a akapi.

Amayun, i tsupa yi toto ure na cu'un vu unusu u na u yuwain.

I ciga i 'yuwan i tsun mara ma na ma ri nu ucira toto ure o mokoto ma yi,

cine u foboyi akapi.

⁷ U ca ta aciyayi tsugbain lon, avu waru u tsura ili i na u cigai suru.

I ca yi atsumalima na atsumolangu lon.

U ta yuwusaan aciyayi uvadu, avu u damma,

'Apa mu nden,

amu ka da na n ri a yuwusan tsugono.

N ri na vali na aa kuwa mu shi,

adama o ndolo maa shon adama a yi shi.'

⁸ Adama a na Babila ka 'yasain avangaci tsundolo,

waa jima shi,

yuwusan mmalu atsuma a antsun a mala a te isawan alanga na ayi, ne da fo aza a na a yuwusan pe awina e itana i na a tawayi atsuma a antsun. ¹⁸ A ta saala lon ne e ene mkyon ma akina ma na maa lyuwa yi, “Koto a yuwan cu'un va abajini a lyuci vu mgbain nu ucira tsunda shi!”

¹⁹ A ta tsun mabula a aci e le tsara o roco a ta na atsumolangu. Waru a ta damma:

“Atsumalima,
Atsumalima a ta cina wu avu abajini a lyuci!
Abajini o utsuru a yi a zuwa tsu ta suru ntsu tso o'wo nu utsuru.
Gogo atsuma a rumu ta o koto ta suru.”

²⁰ Adu aza a na i ri zuva, i yuwan mere, adama a na Asula a lungusa ta de Babila.

Adu ama a Asula, obolo na ajiya na aza a na a dansa ikaka ya Asula i zangana.

Adama a na Asula e ge'eto yi ta adama e ili i babu ulobonu i na u yuwaan ndu.

²¹ Reve malingata mo ucira ma tara aatali a gbain, gashi aatali a yira, avu u vari yi atsuma a mala reve u saala: “Babila, avu lyuci gbain, cine n varyi aatali a nda, ne da Asula aa lungusa wu nu ucira u gbain!

Ama aa dashi ene lyuci nda waru shi.

²² Ko za aa dashi uwwa ama a wa'asa ikumburu shi, ko ndobiya shi,

ko ama e ivulusa papin ko avana shi.

Ko za aa dashi yuwan ulinga atsuma a wu shi.

Waru ko za aa dashi uwwa ilama i yira shi.

²³ Ko za aa dashi ene ekan e ifitila a wu shi.

Waru ko za aa dashi uwwa udyo u vali ko ka a yuwusan lolo shi.

Aza a awina e itana a shi ta a la'a ama o uvadi suru ucira.

Tsuboci tsu wu tsu pusaan ta ama o uvadi suru ugbozu.

²⁴ Asula a ca ta Babila atsumalima adama a na wu unai amasula, na ama a Asula suru.

Ee, Babila una ta akapi a ama atsuma o uvadi suru.”

19

Ama a na a ri zuva a yuwaan ta Asula ica

¹ Ana malingata mo ucira'a mo kotoi adanshi, reve mu uwwa mesun ma abajini o obolo a ama zuva a yisaali: “A cuwa Asula!

Iwawi, na tsugbain, nu ucira za va Asula a tsu a da!

² Cine waa casu ama e iwuya oforo amayun a da waru wu ntsaa ta.

Wi isawaton ta cine waa ca aashakala o ucira o ndolo atsumalima,

za na zuwai ama o uvadi a nda a yuwain tsipere na ayi.

Asula a tsupa yi ta adama a na wu unai agbashi a yi.”

³ Reve waru a saalisa:

“A cuwa Asulā!
Mikyon ma akina n na n
kulātoi lyuci gbai'in
n karā tā a gawusan babu
ukotu!”

⁴ Avu azagbain ushin nā
aza a nashi obolo ni ili i
wuma i nashi a kadato avu a
yuwaan Asulā aganda, za na
danai nden a ndanata n tsug-
ono. Avu a damma, “Ami! †
Tsu cuwai Asulā!”

Abuki o lolo a Magiri'i

⁵ Reve mu uwwa nanza e
dewu atsuma a ndanata ma
Asulā'a, adansa:

“Suru ndu aza a na a ri ama a
gbain

na aza a na a ri azagbain shi,
suru ndu aza a na aa
yuwusaan Asulā
aganda

damma niyi, ‘Tsu ca wu ta
tsugbain.’ ”

⁶ Reve mu uwwa mesun ma
abajini o obolo a ama zuva a
yisaali. U tā gashi magugwa
ma abajini a mini a riyisa
nā mesun ma tsata ma gbain.
Mu uwwa le tā adansa:

“Cuwai Asulā!

Adama a na Asulazuva a tsu,
Mogono me ili suru
suru, Mogono ma da!

⁷ Tsu yuwain mere

reve waru tsu zanganai.

Tsu cuwai tsugbain tsā yi!

Adama a na mantsa ma
yuwan tā

ana aa yuwan abuki o lolo a
Magiri'i'i.

Kasa'avu va yi fofo tā aciyayi
adama o ndolo.

⁸ Asulā a ca yi tā utugu u lolo,
u na u la'ai utugu u na a
yuwain nā tsikilu,

waru u tā cece a madala.”

(Utugu'u ayi da ili i sa'ani i
na ama a Asulā aa yuwusan.)

⁹ Reve malingata ma
Asulā'a ma damma mu, “Vu
dana ili i nda: Asulā a ta
zuwaa za suru na a banuyi
a tyo ubata wa abuki o lolo a
Magiri'i'i aba'un.” Avu waru
malingata'a u dammisa, “Ili
i nda i na Asulā a dammai
amayun a da.”

¹⁰ Avu n kadato a makakan
ma malingata'a adama n
yuwaan yi aganda, amma
avu u damma mu, “O'o, she
vu yuwaan mu aganda wan!
Amu aagbashi a da tsā wu
nā aza e Itoni, aza a na a
guzai amayun e ili i na Yesu
palu'wai. I yuwaan Asulā
aganda!”

Adama a amayun a na Yesu
palu'wai ayi da i zuwai ama
aa yuwusan adanshi e ikaka
ya Asulā.

Za na kumbai do uri

¹¹ Reve me ene zuva
ukpatu'u, nā do uri lo mishin.
Waru za na danai ukumbu o
do'o aala a yi gba Za va Abulā
na Amayun. U tsu yuwan
tā uge'etosu mejege waru u
tsu yuwan tā uvon u na wu
ntsayi. ¹² Esu a yi a dana tā a
madala gashi akina, waru wo
oto tā okokolo a abunda. A
dana tā aala a lipu va yi, agba
ayi da goon u revei urevu
wa yi. ¹³ Avu wo oto atugu
a gbagbain a na a tsupuyi
atsuma a mpasa. Aala a
yi a da “Aadanshi a Asulā.”

¹⁴ Asoja a zuva a kumba tā
ido i uri waru o tonishi yi tā.
O oto tā itana i uri, aza a na
a la'ai aza a na a yuwain nā

tsikilu, waru a ri cece. ¹⁵ Avu matsun me pe'eni ma wali mo utā o unā wā yi, reve u yuwan ulinga nā ayi u lyuwa aci e ida. U ta yuwan tsugono tse le na aadanga a rumu. U to roco ucira wu upan wā Asulā Mogono me Ili Suru, nu u kpoko umatsun u inabi ubāta u na o kpokuso masayan. ¹⁶ Ubāta wā atugu a gbagbain a na a palai aagutsu a yi, a dana tā:

MOGONO MO NGONO NA ZAGBAIN VA AZAGBAIN.

¹⁷ Reve me ene malingata mo ro mishin pe o urana. Avu u yuwaan asala a na a ri a tsu'yan zuva suru adanshi nā abajini o udyo: "Tawai! I boloto adama i lyuwa ilyalya ya abunda ya abuki a na Asulā oo fofo! ¹⁸ Tawai! Yi kaḍa lipu vu ngono, nā nan yali a asoja, nā asoja, obolo nā lipu vi ido na aza a na a tsu kumba le. Tawai! Yi kaḍa lipu va ama suru: aza a na a ri agbashi na aza a na a ri agbashi shi, na azagbain, na aza a na a ri azagbain shi!"

¹⁹ Avu me ene aadodo obolo nā ngono mu uvadi suru, obolo nā asoja e le o bolotosu adama a yuwan uvon nā za na kumbai do'o nā asoja a yi. ²⁰ Reve e reme aadodo'o, obolo nā vumavasulā ve epen za na yuwaan niyi ulinga wa asalama. (U yuwan tā ulinga wa asalama o ndolo adama u pusan aza a na a danai nu urotsu wā aadodo'o aza a na a yuwayin aamali a yi aganda.) Aadodo'o nā vumavasulā ve epe'en a vari

le tā wuma atsuma a mala ma akina ma na maḍa kulusa nā farinwuta. ²¹ Za na ri ukumbu zuva vu do'o wu una tā asoja'a suru nā matsun me pe'eni'i ma na mā danai o utusa o unā wā yi. Avu asala a kaḍa lipu le suru hali atsuma e le o o'wo bafa-bafa.

20

A'wan ukpakukupa

¹ Ana za na kumbai do uri lyuwai aci a aadodo'o, nā vumavasulā ve epe'en, obolo nā asoja e le, reve me ene malingata mā Asulā a cipusa diga zuva, u guza tā akani o ug-bamu nā makpatu'utsu mā aakarī a aru'un lungu-lungu. ²⁻³ Avu malingata'a me reme aagangu'u, za na danai yo diga de za na fo a tsu de Mekerkesu ko Male. Avu u tara akani'i avu u takpara yi. Reve u vari yi atsuma a aakarī a aru'u'un. Avu u katsu unantsu wā aakarī a aru'u'un nā makpatu'utsu ma na u danai nā ayi uguzu o ukere, reve u to unantsu'u cine za lo na aa gura kpatu'wā yi shi. Nā Mekerkesu ma ciga ma 'yuwan u dana pe hali a'wan ukpakukupa (1,000). A mantsa mo ndolo, waa gura luluma ama o uvadi shi. Na a'wan o ndolo o koto, avu malingata'a mā baḍa yi mantsa wa'a.

⁴ Reve me ene ndanata n tsugono nā abunda, waru aza a na a ri de nden aza a na Asulā a cayi ucira u na aa yuwan tsugono tsa da. Kwisa va aza a na n'yuwatan n kukodoi a aci

e le a da adama a na a dammai ikaka ya Yesu obolo na adanshi a Asula. Ama a nda a yuwaan aadodo'o ko aamali a yi aganda shi, waru a ushi urotsu wa yi e icin i le ko e ekere e le shi. A kamba ta wuma reve a danu a ndanata n tsugono'o, avu a yuwan tsugono obolo na Kristi Zamawawa hali a'wan ukpakukupa (1,000).⁵ Ayi nda ayi da mantsa mo ufaru ma na Asula aa 'yasan ama diga o ukwa. (Akapi a akwakwa aa kamba wuma shi, hali she na a'wan ukpakukupa o ndolo o koto.)⁶ Aza a na Asula a 'yasin atsuma o ukwa a mantsa ma nda a yuwan ta mazanga lon, ele ama a yi a da. Oo kototo le atsuma a mala ma akina shi, za na o'woi ukwa we ire. O to o'wo nan ganu avu a yuwaan Asula na Zamawawa va yi na u dangwai aganda, reve a yuwan tsugono obolo na ayi hali a'wan ukpakukupa (1,000) o ndolo.

Asula a lyuwa ta aci a Male

⁷⁻⁸ Nna a'wan ukpakukupa'a (1,000) o koto, malingata'a ma ta bada Male ubata u na wu na niyi. Reve wu uta avu u pusan ama e ida aza a na a bazai atsuma o uvadi ugbozu. Ida i nda i da a tsu de Gogu na Magu. Male'e mo to boloto le ubata u ta, ubata u na aa yuwan uvon. A ta dana abunda a na za lo aa gura kece le shi. ⁹ A baza ta suru atsuma o uvadi reve a kandaruwa uvalata wa ama

a Asula ayi da lyuci na u cigai. Reve gba akina a tawa diga zuva reve u kototo le. ¹⁰ A shi ta de a vari aadodo'o obolo na vumavasula ve epen va yi atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta, reve waru a vari Mekerencesu'uf pe, za na pusayin ama a nda suru ugbozu. Akina'a a ta zuwa suru nle o sowo atsumalima ayin nu urana babu ukotu.

Uge'etosu wu ukosu

¹¹ Avu me ene ndanata n tsugono n uri za na ri mgbain, reve me ene za na ri de nden. Ana u rocoyi aciyayi, reve ida na zuva puwan waru ko za enishe le waru shi. ¹² Waru me ene ta aza a na a kuwai de lo mishin a makakan ma ndanata n tsugono'o, aza a na a ri ama a gbagbain na akapi a ama a na a buwai. Reve a kpatu'wa atagada a na a danai ili i na vuma yuwain suru. Reve a kpatu'wisu aatagada o ro, aatagada a na a danai aza a ri obolo na Asula kuci.* A yuwaan ta aza a na a kuwai de uge'etosu e ili i na a yuwain, cine a ri udanu atsuma a atagada'a. ¹³ Avu ama a na a kuwai atsuma a mala e isawan a makakan ma ndanata n tsugono'o, adama Asula a yuwaan le uge'etosu. Ukwu obolo nu Ukwisa a tawaa na akwakwa a na a ri pe atsuma e le, reve Asula a yuwaan le uge'etosu e ili i na a yuwain. ¹⁴ Avu a vari Ukwu nu Ukwisa atsuma a mala ma

* **20:12** Idanshi ya aatagada i na a yuwayin ulinga u damma ta "Aatagada a Ama a Wuma."

akina. (Ayi mala ma akina ma nda, ayi da ukwa we ire.)
 15 Reve a vari ama atsuma a mala ma akina,† ele da aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma shi.

21

Zuva sa'avu ni ida i sa'avu

1 Ana alavu alavu a Asula o uge'etosu wu za suru kotoi, reve me ene zuva† sa'avu ni ida i sa'avu. Zuva vu ufaru ni ida yu ufaru a puwan ta, waru babu mala mo ro.
 2 Avu me ene Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima† sa'avu, waru u dana ta a cipusa diga zuva. Lyuci sa'avu'u u dana ta gashi kasa'avu na otoi utugu u lolo adama o lolo va yi, waru gogo u tu ufofu u na waa 'yawa u ga'an na vali va yi. 3 Reve, mu uwwa za ro e dewu diga a ndanata n tsugono'o, adansa, "Gogo ndanata ma Asula n ta atsuma a ama! U ta danu obolo ne ele, waru o to o'wo ama a yi. Asula na aciyayi u ta dana obolo ne ele, waru u ta dana Asula e le. 4 U ta tasa abara o urewesu u le suru. Za buwa aa kuwa waru shi, ko ke'en. Ko za aa yuwan atsumolangu shi, ko u shon, ko wu uwwa mballa waru. Akuci e ili suru a puwan ta."

5 Avu za na ri nden a ndanata n tsugono'o u damma, "Kalyuwai! N ta kambatosu ili suru usa'avu!" Reve u damma mu, "Vu dana ili i nda, adama a na adanshi a nda amayun a da waru a ta zuwaa le ucira."

6 Reve waru u damma, "N yuwan ta ili i nda suru! Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. N ta ca za na ri a uwwusa akuli suru mini u sowo diga e esu a mini ma na me yeneshe ma na maa casu wuma. Agba aa tsupa shi. 7 Aza a na a lyuwai aci a ta ushi ili i nda ya'a va: N to o'wo Asula e le, ele waru o to o'wo muwun n va. 8 Amma ama a nda gba'a shi a ta tsura ubata atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta: Owovoton, waru na aza a na a lyawai itoni i va, waru na aza a na a kambatoi aciyele ili yi idaba adama o unusu u na a yuwain, na aza a mona, na aza e tsipere, na aza a na a yuwusan nkunu, na aza a na aa yuwusaan amali aganda, na ama a na a yuwusan epen suru. Ayi da ukwa we ire."

Urishelima sa'avu

9 Avu malingata mo ro ma tawa ma damma mu, "Toni mu! N to roco wu usheli u na waa yuwan lolo na Magiri'i'i." (Malingata ma nda, za ta da atsuma a nlingata n cindere n na n danai uguzu na akwanu e cindere aza a na a danai pe na mballa n cindere n na a yuwain o ukosu.) 10 Reve Ruhu va Asula shiton mu, avu malingata'a ma tara mu a tyo o mogogolo ma masasan mo uga'an. De da u roco numu Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima'a, waru u dana ta a cipusa diga zuva. 11 Lyuci'i

u shiwan tā nā tsugbain tsā Asulā waru ne ekan a madala gashi mini mā shili nā mini mā avu'un vadamma atali e ikebe, waru u tā cece tsā madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. ¹² Avu a kandarūwā yi nu ukari wu ugbamu wu uga'an. U dana tā nā nantsu kupa ne ejere waru unantsu suru u dana tā nā malingata mā Asulā† e ipiri ya yi. A nantsu'u a dana tā ala o gundo kupa ne ejere a aza a Isra'ila, aala a tā suru o unantsu u tā. ¹³ Eebele suru u tā nā nantsu ta'atsu: aza a ta'atsu asana, aza a ta'atsu waru ugana, aza a ta'atsu uyagi, na aza a ta'atsu alivu. ¹⁴ Ukari u lyuci'i gba a suwa yi tā zuva va atali a gbagbain kupa ne ejere. A aatali suru a dana tā aala a aajiya a tā atsuma a kupa ne ejere a Magiri'i'i.

¹⁵ Malingata ma na mā danai a adanshi nā amu mā danā tā na aadanga a na a yuwan nā zinariya. U ta yuwan ulinga nā ayi tsara u rito lyuci'i, nā nantsu va yi nā kari va yi.* ¹⁶ Ana u rito niyi, reve we ene u tā gashi aakpati. Washin we ebele a yi nu uga'an u mishin wā yi unata u

da a ri: mili ukpakukupa nu ukpakuton (1,500) u da. ¹⁷ Reve malingata'a mo rito ukari'i, agba nu uritosu u vuma ugbamu wā yi u tā zuzu na ana ukpakure nā kupa nā aza a tāli (216). ¹⁸ Ukari'i a suwa yi tā na atali a na a ri a madala† gashi akina a shili na akina a mini mā avu'un. Ili suru atsuma a lyuci'i a yuwan yi tā nā zinariya na ri cece tsā madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. ¹⁹⁻²⁰ Aatali suru atsuma a atali kupa ne ejere'e e ikyun yu usaa'a aatali e ikebe ko'o da. Ozo o ro a tā ushili, ozo o ro gba shi mini ma tsusumba, ozo o ro gba mini mā avu'un, ozo o ro gba mini ma akaramuna.† ²¹ Nantsu kupa ne ejere'e iyedi kupa ne ejere e ikebe a da. Unantsu suru a yuwan yi tā nā yedi tā. Ure u gbain wā atsuma a lyuci'i a yuwan yi tā nā zinariya na ri cece tsā madubi'i.

²² Me ene Aa'isamapada atsuma a lyuci'i shi, adama a na Asulazuva Mogono me Ili Suru nā Magiri'i'i mo o'wo tā Aa'isamapada'a. ²³ Lyuci'i waa zama urana ko woto adama u ca yi ekan shi,

* **21:15** Nā vuma teme mmalu diga Isalka a 'yawa Jos, reve u kambisa toto uta'atsu, ayi da u ri unata nā washin wu uga'u wā abajini a lyuci'i. † **21:19-20** Ele icu'un ya atali kupa ne ejere a nda, suru nle a tā na ala nā Tsunasara obolo nā Tsugana. Apa cine a tsu de le nā Tsunasara: Za vu ufaru ayi da jasper, she sapphire, she chalcedony, she emerald, she sardonyx, she carnelian, she chrysolite, she beryl, she topaz, she chrysoprase, she jacinth she amethyst. Apa cine a tsu de le nā Tsugana: Za vu ufaru ayi da yasfa, she saffir, she agat, she zumurrudu, she onis, she yakutu, she kirisolat, she beril, she tofaz, she kirisofaras, she yakinta she ametis. [Aza a KLP: a dana tā ala a atali o ndolo fo ununa a dana nle nā Tsunasara nā Tsugana, cine a dana nle'e wu uta tā a NIV na Adanshi a Asulā a Tsugana.]

adama a na tsugbain tsa Asula tsu ta casu yi ekan waru Magiri'i'i u te ikanasa yi gashi fitila. ²⁴ Ama o uvadi suru a ta danu pe atsuma e ekan a na e ikanasa lyuci'i. Ngonono waru n ta tawaa nu utsuru u le de. ²⁵ Nantsu lyuci'i ta dana ukpatu'u urana suru. Aa baru le shi, adama a na aa yuwan de ayin shi, ko ke'en. ²⁶ A ta tawaa ni ili yu ulobonu nu utsuru wa ama o uvadi atsuma a lyuci'i. ²⁷ Ko ke'en a lyawa ili i wuya i uwa pe shi, waru za na yuwain ili yi idaba, waru za na yuwain epen aa lyawa yi u uwa pe shi. She aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma a Magiri'i ele da aa uwa pe.

22

Udolu u na waa casu wuma

¹ Ana malingata ma Asula'a mo kotoi o rocosu mu lyuci sa'avu'u, avu waru u roco mu udolu u na u ri na mini ma na maa casu wuma. U shi te ikanasa tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. Reve u uwa e yeneshe a ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden. ² Reve u yene a cipa e memere mo ure ma lyuci'i. Danga na aa matsasan muwun n na maa casu wuma a ta lo a nge'en mu udolu'u biti. A tsu matsan ta kupa nu ure a aa'wan, u ta o woto u ta. Ama o uvadi a ta yuwusan aguma na avu'un e le. ³ Una u na Asula a yuwayin de ili biti a tawa yi ta. Ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden u to o'wo

pe a lyuci'i. Avu agbashi a yi a yuwaan yi aganda. ⁴ E te ene urewesu wa Asula waru aala a yi a ta dana ufanu e icin i le. ⁵ Aa dashi yuwan ayin waru shi. Aa zama ekan a fitila ko ekan o urana waru shi, adama a na Asulazuva Asula a ta ca le ekan. Reve a yuwan tsugono babu ukotu.

Utawu wa Yesu

⁶ Reve malingata'a u damma mu, "Adanshi a nda amayun a da, waru ili i na aa usu da. Waru Asulazuva Asula za na tsu ca amasula Ruhu va yi, u lyungu ta malingata ma yi u roco agbashi a yi ili i na yaa fara babu ujimu."

⁷ Yesu† damma ta, "Uwwai! N ta lo a tawa gogo. Aatagada a nda a damma ta ili i na yaa fara gogo na alanga jima. Asula a ta zuwaa aza a na a kuruyi ili i nda aba'un."

⁸ Amu da Yahaya, za na uwwai waru we enei ili i nda suru. Reve ana mu uwwai waru me ene nle suru, avu n kadato adama n yuwan aganda a ana a malingata ma Asula ma na mo roco numu ili i nda. ⁹ Amma avu u damma mu, "Ko ke'en! She vu yuwaan mu aganda wan! Amu fo agbashi a da tsa wu, obolo na amasula aza a wu, na aza a na aa kurusu adanshi a na a ri a aatagada a nda. Vu yuwaan Asula aganda!"

¹⁰ Reve u damma mu, "She vu putsaa ama e reve ili i na a dammai atsuma a aatagada adama e ili i na yaa fara gogo ni ili i na yaa fara na alanga a jima wan. Mantsa ma na

ili nda yaa fara waa jima shi. ¹¹ Hali mantsa mo ndolo ma tawā, ama a na aa yuwusan iwuya suru a lyuwa elime na mayan me iwuya, aza a na waru aa yuwusan ili yi idaba a lyuwa elime na mayan me ili i ndolo. Aza a na waru aa yuwusan ili i sa'ani a lyuwa elime na mayan me ili i sa'ani, aza a na waru a ri na akiza a 'yuwan a ciga a suma iwuya.”

¹² Yesu damma ta waru, “Uwwai! N ta lo a tawā babu ujimu. N ta tawā adama n ca ama suru iliyinkapa ko atsumalimā adama e ili i na a yuwain. ¹³ Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da n yuwain ili biti, amu da waru atyo e ili biti.

¹⁴ “Asulā a ta zuwaa aza a na a za'wai atugu e le cece aba'un, adama o ndolo a ta lyuwa muwun mu ufanga n na maa casu wuma, reve a uwulai nu unantsu a uwa atsumā a lyuci'i. ¹⁵ Agba a ta putsaa icu'un ya ama a nda na aa uwa atsumā a lyuci'i: Aza a na o o'wotoi aciyele idaba nu unusu u na aa yuwusan, na aza a nkunu a uwa pe shi. Waru aza a tsipere, na aza a mona ma ama a uwa pe shi. Ne da waru aza a amali, na ama a na aa yuwusan epen suru a uwa pe shi.

¹⁶ “Amu Yesu, n lyungu ta malingata ma va u ca du ikaka i nda a tyo ubata wa aza e Itoni. Amu da Ikyun, ana Akaya, na Mawun

ma Tsukaya mo ugundo mo Mogono Dawuda.† Amu da Talyo'o na tsi Ikana na Wasasa.”*

¹⁷ Ruhu va Asulā na kasa'avu Magiri'i'i a damma ta, “Tawā!” Lyawa za na uwwai adansa tawā biti u damma “Tawā!” Za na aa uwwusa akuli suru, lyawa u tawā, za na cigai u sowo mini ma na maa casu wuma lyawa u tawā u sowo pere.

Ukosu

¹⁸ Amu Yahaya, n to ronuso aza a na a uwwai ikaka ya aatagada a nda atsuvu. Ikaka'a adama e ili i na yaa farasa gogo ni ili i na yaa fara na alanga jima da. Na vuma ro dashi ili i ro atsumā e ikaka i nda, Asulā a ta dashi yi atsumalimā. U ta zuwaa yi mbaḷa n cindere n na n cuduwai atsumā a aatagada a nda. ¹⁹ Waru na za ro fodo ili i ro atsumā e ikaka i na i ri atsumā a aatagada a nda, Asulā a ta putsaa yi na waa ushi aba'un a na a yuwain adanshi atsumā a aatagada a nda. Waru Asulā a ta putsaa yi na waa lyuwa muwun mu ufanga n na maa casu wuma, waru waa lyawa cu'un vuma ndolo u danu atsumā a lyuci va akiza'a shi.

²⁰ Yesu, za na dammai ili i nda suru amayun a da, u damma ta, “Amayun, n ta lo a tawā babu ujimu.”

Ami. Tawā, Yesu Zagbain!

²¹ Lyawa Yesu Zagbain roco suru ndu isa'ani i gbain ya yi. Ami.†

* 22:16 Talyo'o nda, ayi da Ashingini a tsu de “zangada.”